СЛУЖБЕН ВЕСНИК
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 150 Год. LXVI Четврток, 18 ноември 2010 Цена на овој број е 400 денари

www.slvesnik.com.mk contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

		Стр.
3077.	**Закон** за кривичната постапка............	**2**
3078.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за судовите.........................	**174**
3079.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за управните спорови.........	**184**
3080.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија............................	**190**
3081.	**Закон** за изменување и дополнување на Законот за судска служба...............	**210**
3082.	**Указ** бр. 10 од Претседателот на Република Македонија............................	**221**
3083.	**Правилник** за престанување на важење на Правилникот за начинот на повикување и ангажирање на припадниците на резервниот состав на Министерството за внатрешни работи..........	**221**
3084.	**Правилник** за висината на надоместокот за дежурствата во судовите......	**221**
3085.	**Список** на поставени судски преведувачи со решение на министерот за правда по спроведена проверка на знаењето на странски јазик (по огласот од 7.10.2010 година)......................	**222**
3086.	**Правилник** за начинот и постапката за реализација, чување и одржување на сертифицирани референтни материјали за алкохол*................................	**230**
3087.	**Правилник** за поблиските услови за магацините, условите за сместување и чување на ѓубрињата и условите за заштита на животната средина при пласирање на пазар на ѓубриња на големо и мало..	**234**
3088.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**234**
3089.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**235**
3090.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**235**
3091.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**235**
3092.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**236**
3093.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**236**
3094.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**236**
3095.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**236**
3096.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**237**
3097.	**Решение** од Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија....	**237**
3098.	**Правилник** за начинот на работење на друштвото за управување со инвестициски фондови................................	**237**

Стр.

3099. **Правилник** за утврдување на категориите на сопствени средства и начинот на пресметување на износот и структурата на влоговите при основање и средствата од активата на овластено правно лице со кои треба да располага и во континуитет................ **237**

3100. **Правилник** за изменување и дополнување на Правилникот за времето и начинот на обелоденување на ценовно чувствителни информации на акционерските друштва со посебни обврски за известување........................... **244**

3101. **Правилник** за содржината, формата и начинот на доставување на годишни и шестмесечни извештаи за финансиското работење на организациониот дел за работа со хартии од вредност на банка овластен учесник на пазарот на хартии од вредност.............................. **249**

3102. **Одлука** за именување на генерален секретар на Државната изборна комисија... **256**

3103. **Одлука** за именување на заменик генерален секретар на Државната изборна комисија.................................... **256**

3104. **Одлука** за поништување на Одлуката за одземање на дозвола за вршење радиодифузна дејност.............................. **256**

3105. **Одлука** за поништување на Одлуката за одземање на дозвола за вршење радиодифузна дејност.............................. **258**

Огласен дел.. **1-60**

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3077.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

Се прогласува Законот за кривичната постапка,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 17 ноември 2010 година.

Бр. 07-4706/1
17 ноември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н
ЗА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

ПРВ ДЕЛ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

ОДДЕЛ А. НАЧЕЛА И ЗАКОНСКИ ИЗРАЗИ

Глава I

ОСНОВНИ НАЧЕЛА

Член 1
Цел на Законот

Овој закон ги утврдува правилата со кои се овозможува правично водење на кривичната постапка, така што никој невин да не биде осуден, а на сторителот на кривичното дело да му се изрече кривична санкција под условите предвидени во Кривичниот законик и врз основа на законито спроведена постапка.

Член 2
Пресумпција на невиност

(1) Лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино сè додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска пресуда.

(2) Државните органи, средствата за јавно информирање и другите субјекти се должни да се придржуваат до правилото од ставот (1) на овој член, а со своите јавни изјави за постапката што е во тек не смеат да ги повредат правата на обвинетиот и оштетениот, како и судската независност и непристрасност.

Член 3
Начело на законитост и пропорционалност

(1) Пред да се донесе правосилна пресуда, слободите и правата на обвинетиот и другите лица пропорционално со тежината на кривичното дело и степенот на сомневање можат да бидат ограничени само во мера која е нужна и под услови што ги предвидуваат Уставот на Република Македонија, меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Македонија и овој закон.

(2) Кривичната санкција на сторителот на кривичното дело може со одлука да му ја изрече само надлежен суд во постапка спроведена според овој закон.

Член 4
Одлучување на начин поповолен за обвинетиот (In dubio pro reo)

За сомневањето во однос на постоењето или непостоењето на фактите што го чинат обележјето на кривичното дело или од кои зависи примената на некоја одредба од Кривичниот законик, судот ќе одлучи на начин поповолен за обвинетиот.

Член 5
Право на правично судење

Лицето обвинето за кривично дело има право во правично и јавно судење пред независен и непристрасен суд, во контрадикторна постапка да може да ги оспорува обвиненијата против него и да предлага и изведува докази во своја одбрана.

Член 6
Право на судење во разумен рок

(1) Лицето против кое се води постапката има право во разумен рок да биде изведено пред суд и да му биде судено без неоправдано одолжување.

(2) Судот е должен постапката да ја спроведе без одолжување и да ја оневозможи секоја злоупотреба на правата кои им припаѓаат на лицата кои учествуваат во постапката.

(3) Со парична казна од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се казни физичко лице, а со казна во висина од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе се казни правно лице кое ќе ги злоупотреби правата што му припаѓаат во постапката.

(4) Траењето на притворот и другите ограничувања на личната слобода мора да бидат сведени на најкратко нужно време.

Член 7
Забрана за двојно судење или казнување

Никој не може повторно да биде суден или казнет за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена правосилна судска одлука.

Член 8
Службен јазик и писмо

(1) Во кривичната постапка службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

(2) Друг службен јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните и неговото писмо во постапката се користи во согласност со закон.

Член 9
Право на преведувач, односно толкувач

(1) Обвинетиот, оштетениот, приватниот тужител, сведоците и другите учесници во постапката кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот имаат право во постапката да го употребуваат својот јазик и писмо.

(2) Странките, сведоците и учесниците во постапката пред судот имаат право на бесплатна помош на преведувач, односно толкувач, ако не го разбираат или не го зборуваат јазикот на кој се води постапката.

(3) Органот што ја води постапката ќе обезбеди усно преведување на тоа што лицето и другите го изнесуваат, како и на исправите и на другиот пишан доказен материјал. Органот што ја води постапката ќе обезбеди писмено да се преведе пишаниот материјал што е од значење за постапката или за одбраната на обвинетиот.

(4) Лицето ќе се поучи за правото на преведувач, односно толкувач. Во записникот ќе се забележи дека е дадена поука и изјавата на лицето.

(5) Преведувањето го врши судски преведувач, односно толкувач.

Член 10
Поднесување писмена

(1) Тужбите, жалбите и другите поднесоци се поднесуваат на јазикот на кој се води постапката.

(2) Граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот, поднесоците можат да ги поднесуваат на својот јазик и писмо. Ваквите поднесоци се преведуваат и се доставуваат до странките во постапката.

(3) Другите лица кои не го зборуваат или разбираат македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, поднесоците можат да ги поднесуваат на својот јазик и писмо. Во тие случаи се постапува како во ставот (2) на овој член.

(4) На обвинетиот кој не го разбира јазикот на кој се води постапката му се доставува превод од обвинението на јазикот со којшто се служел во постапката.

(5) Странски државјанин лишен од слобода или притворен, поднесокот може да го поднесе на својот јазик, а во други случаи под услови на реципроцитет.

Член 11
Достава на писмена

(1) Поканите, одлуките и другите писмена се доставуваат на јазикот на кој се води постапката.

(2) На граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик поканите, одлуките и другите писмена ќе им се достават и на тој јазик.

(3) На обвинетиот кој е во притвор, на издржување казна или на задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа, ќе му се достави превод од поднесоците од ставот (1) на овој член на јазикот со којшто се служел во постапката.

(4) На обвинетиот кој не го разбира јазикот на кој се води постапката, ќе му се достави превод од пресудата на јазикот со кој се служел во постапката.

Член 12
Законитост на доказите

(1) Забрането е да се изнудува од обвинетиот или од друго лице кое учествува во постапката признание или некаква друга изјава.

(2) Доказите прибавени на незаконит начин или со кршење на слободите и правата утврдени со Уставот на Република Македонија, законот и меѓународните договори, како и доказите произлезени од нив, не можат да се користат и врз нив не може да се заснова судската одлука.

Член 13
Право на отштета и рехабилитација

Лицето незаконито лишено од слобода, притворено или незаконито осудено, има право на надоместок на штета од буџетските средства, има право да биде рехабилитирано, како и други права утврдени со закон.

Член 14
Поука за правата на неуката странка

Обвинетиот или друго лице кое учествува во постапката кое од незнаење би можело да пропушти некое дејствие во постапката, или поради тоа да не ги користи своите права, органот што ја води постапката ќе го поучи за правата што според овој закон му припаѓаат и за последиците од пропуштањето на дејствието.

Член 15
Начело на објективност

Судот и државните органи се должни со еднакво внимание да ги испитуваат и да ги утврдат како фактите што го товарат обвинетиот, така и оние што му одат во корист.

Член 16
Начело на слободна оцена на доказите

(1) Правото на судот и на државните органи што учествуваат во кривичната постапка да го оценуваат постоењето или непостоењето на фактите не е врзано ниту ограничено со посебни формални доказни правила.

(2) Судот и другите државни органи се должни јасно да ги образложат причините за одлуката која ја донеле.

Член 17
Начело на акузаторност и официјалност

(1) Кривичната постапка се поведува и се води само по барање од овластениот тужител.

(2) За дела за кои се гони по службена должност или по предлог на оштетениот овластен тужител е јавниот обвинител, а за дела за кои се гони по приватна тужба овластен тужител е приватниот тужител.

Член 18
Начело на легалитет на кривичното гонење

Јавниот обвинител е должен да преземе кривично гонење ако постојат докази дека е сторено кривично дело за кое се гони по службена должност, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Член 19
Започнување на кривичната постапка и последиците од започнувањето на постапката

(1) Кривичната постапка започнува со издавање на наредба за спроведување истражна постапка, или со првото преземено истражно дејствие пред да биде издадена наредба за спроведување истражна постапка, со определување на главната расправа по обвинителен предлог или приватна тужба, со предлог за издавање казнен налог или со предлог за определување мерка на безбедност.

(2) Кога е пропишано дека започнувањето на кривична постапка има за последици ограничување на определени права, тие настапуваат со одобрување на обвинителниот акт.

Член 20
Претходни прашања

(1) Ако примената на одредбите на Кривичниот законик зависи од претходното решение на некакво правно прашање за чие решение е надлежен судот во некоја друга постапка или некој друг државен орган, тоа прашање ќе се реши според одредбите што важат за докажување во кривичната постапка. Решението на ова правно прашање од страна на кривичниот суд има дејство само за кривичниот предмет што го расправа овој суд.

(2) Ако за таквото претходно прашање судот во некоја друга постапка или друг државен орган веќе донел одлука, таквата одлука не го врзува кривичниот суд во однос на оцената дали е сторено определено кривично дело.

Глава II

ЗНАЧЕЊЕ НА ЗАКОНСКИТЕ ИЗРАЗИ И ДРУГИ ОДРЕДБИ

Член 21
Значење на изразите

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **Осомничен** е лице против кое се води претходна постапка;

2. **Обвинет** е лице против кое е потврден обвинителен акт, поднесен обвинителен предлог, поднесен предлог за примена на мерка за безбедност, поднесена приватна тужба или поднесен предлог за издавање на казнен налог.

Изразот обвинет во овој закон се употребува и како општ назив за осомничен, обвинет и осуден;

3. **Осуден** е лице за кое со правосилна пресуда е утврдено дека е кривично одговорно за определено кривично дело;

4. **Жртва на кривично дело** е секое лице кое претрпело штета, вклучувајќи физичка или ментална повреда, емотивно страдање, материјална загуба или друга повреда или загрозување на неговите права и интереси како последица на сторено кривично дело;

5. **Оштетен**, покрај жртвата, е и друго лице чие лично или имотно право е повредено или загрозено со кривично дело и кое учествува во кривичната постапка со приклучување кон кривичното гонење или заради остварување на имотноправно барање;

6. **Приватен тужител** е лице кое поднело приватна тужба заради гонење на кривични дела кои се гонат по приватна тужба;

7. **Тужител** е јавниот обвинител и приватниот тужител;

8. **Странки** се тужителот и обвинетиот;

9. **Правосудна полиција** се полициските службеници од Министерството за внатрешни работи и припадниците на Финансиската полиција и со закон овластени лица на Царинската управа кои работат на откривањето на кривичните дела;

10. **Изразот полиција** во овој закон се употребува како општ назив за правосудната полиција, во смисла на овој закон, и за припадниците на полицијата во смисла на Законот за полицијата, како и припадниците на Воената полиција;

11. **Судија на претходната постапка** е судија кој во текот на претходната постапка одлучува за слободите и правата на обвинетиот во случај пропишан со Уставот на Република Македонија, со закон и меѓународен договор ратификуван во согласност со Уставот на Република Македонија и за други работи определени со овој закон;

12. **Директно испитување** е испитување на сведок и вештак од странката, односно бранителот кој го предложил сведокот, односно вештакот што претставува начин на изведување на овие докази во текот на главната расправа;

13. **Вкрстено испитување** е испитување на сведок и вештак од спротивната страна што претставува начин на изведување на овие докази во текот на главната расправа;

14. **Основи на сомневање** се сознанија кои врз основа на криминалистичкото знаење и искуство може да се оценат како доказ за сторено кривично дело;

15. **Основано сомневање** е повисок степен на сомневање заснован врз прибавените докази кои упатуваат на заклучок дека определено лице сторило кривично дело;

16. **Преглед на лица, возила, багаж и простории,** претставува овластување врз основа на овој и друг закон, ограничено на надворешни проверки на облеката и други предмети и багаж со помош на сетилата за вид, слух и мирис, но не и на дејствија со кои нешто што не е видливо се прави видливо со отворање, отпакување и слично;

17. **Претрес** е детално истражување на лице, средство за превоз, дом под услови определени со закон;

18. **Под снимање** се подразбира визуелно-тонско или визуелно или тонско снимање и

19. **Технички советници** се стручни лица од регистарот на вештаци кои странките ги ангажираат тогаш кога во текот на постапката им е потребна експертска помош од определена област.

Член 22
Гонење по предлог и по претходно одобрение

(1) Кога гонењето за кривично дело зависи од предлогот на оштетениот, јавниот обвинител не може да поведе истражна постапка ниту да поднесе обвинителен предлог или предлог за издавање на казнен налог додека оштетениот не поднесе предлог.

(2) Кога со закон е определено дека за гонење на одделни кривични дела е потребно претходно одобрение од надлежниот државен орган, јавниот обвинител не може да поведе истражна постапка, ниту да поднесе обвинителен предлог или предлог за издавање на казнен налог ако не поднесе доказ дека е дадено одобрение.

Член 23
Запирање на кривичната постапка во случај на смрт

Кога во текот на кривичната постапка ќе се утврди дека обвинетиот умрел, кривичната постапка ќе се запре со решение.

ОДДЕЛ Б. СУБЈЕКТИ

Глава III

НАДЛЕЖНОСТ НА СУДОВИТЕ И ИЗЗЕМАЊЕ

1. Стварна надлежност и состав на судот

Член 24
Стварна надлежност

Судовите во кривичните предмети судат во границите на својата стварна надлежност определена со закон.

Член 25
Состав на судот

(1) Во прв степен судовите судат во совети составени од двајца судии и тројца судии - поротници за кривични дела за кои со закон е пропишана казна затвор во траење од 15 години или казна доживотен затвор, а во совети составени од еден судија и двајца судии - поротници за кривични дела за кои со закон е пропишана поблага казна. За кривични дела за кои како главна казна е пропишана парична казна или казна затвор до пет години, во прв степен суди судија поединец.

(2) Во втор степен судовите судат во совети составени од петмина судии за кривични дела за кои со закон е пропишана казна затвор во траење од 15 години или казна доживотен затвор, а во совети составени од тројца судии за кривични дела за кои е пропишана поблага казна. Кога суди во втор степен на расправа, советот е составен од двајца судии и тројца судии поротници.

(3) Во трет степен судовите судат во совети составени од петмина судии.

(4) Судијата на претходната постапка, судијата, односно советот за оцена на обвинителниот акт, претседателот на судот и претседателот на советот одлучуваат во случаите предвидени во овој закон.

(5) Првостепените судови, во совет составен од тројца судии, одлучуваат за жалби против одлуките на судијата на претходна постапка и против други решенија кога тоа е определено со овој закон, донесуваат одлуки во прв степен надвор од главната расправа, донесуваат пресуда според одредбите за извршување на странска кривична пресуда утврдени со посебен закон и ставаат предлози во случаите предвидени во овој или во друг закон.

(6) По барање за заштита на законитоста судот одлучува во совет составен од петмина судии, а доколку барањето е поднесено против одлука на Врховниот суд на Република Македонија, за барањето Врховниот суд на Република Македонија одлучува на општа седница.

(7) Ако со овој закон поинаку не е определено, судовите од повисок степен одлучуваат во совет составен од тројца судии во случаите што не се предвидени во ставовите од (1) до (6) на овој член.

(8) Ако во првостепениот суд поради недоволен број судии не може да се оформи совет, предвиден во ставот (5) на овој член, по барање од претседателот на тој суд, претседателот на непосредно повисокиот суд ќе делегира судија од друг суд од своето подрачје.

2. Месна надлежност и пренесување на месната надлежност

Член 26
Месна надлежност

(1) Месно надлежен, по правило, е судот на чие подрачје е извршено или обидено кривичното дело.

(2) Приватна тужба може да се поднесе и до судот на чие подрачје обвинетиот има живеалиште или престојувалиште.

(3) Ако кривичното дело е извршено или обидено на подрачја на различни судови или на границата на тие подрачја или е неизвесно на кое подрачје е извршено или обидено, надлежен е оној од тие судови што по барање од овластениот тужител прв ја започнал постапката, а ако постапката сé уште не е започната, судот до кој прво е поднесено барањето за поведување на постапката.

(4) Ако кривичното дело е сторено на домашен брод или на домашен воздухоплов додека се наоѓа во домашно пристаниште, надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа тоа пристаниште. Во други случаи кога кривичното дело е сторено на домашен брод или на домашен воздухоплов, надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа матичното пристаниште на бродот, односно на воздухопловот или домашното пристаниште во кое бродот, односно воздухопловот прв пат ќе се запре.

(5) Ако кривичното дело е сторено преку печат, надлежен е судот на чие подрачје списот е печатен. Ако тоа место не е познато или списот е печатен во странство, надлежен е судот на чие подрачје се растура печатениот спис. Ако според Законот е одговорен составувачот на списот, надлежен е и судот на местото во кое составувачот има живеалиште или судот на местото каде што се случил настанот на кој се однесува списот.

(6) Одредбите од ставот (5) на овој член согласно ќе се применат и во случај ако списот или изјавата е објавена преку радио, телевизија или интернет.

(7) Ако не е познато местото на извршување на кривичното дело или ако тоа место е надвор од територијата на Република Македонија, надлежен е судот на чие подрачје обвинетиот има живеалиште или престојувалиште.

(8) Ако судот на чие подрачје обвинетиот има живеалиште или престојувалиште веќе ја започнал постапката, останува надлежен иако се дознало за местото на извршувањето на кривичното дело.

(9) Ако не е познато местото на извршување на кривичното дело, ниту живеалиштето или престојувалиштето на обвинетиот или обете се надвор од територијата на Република Македонија, надлежен е судот на чие подрачје обвинетиот ќе биде фатен или самиот ќе се пријави.

(10) Ако некое лице сторило кривични дела во Република Македонија и во странство, надлежен е судот што е надлежен за кривичното дело сторено во Република Македонија.

(11) Ако според одредбите на овој закон не може да се установи кој суд е месно надлежен, Врховниот суд на Република Македонија ќе определи еден од стварно надлежните судови пред кој ќе се спроведе постапката.

Член 27
Пренесување на месната надлежност

(1) Ако надлежниот суд од правни или стварни причини е спречен да постапува, е должен да го извести за тоа непосредно повисокиот суд кој по испитувањето на јавниот обвинител, кога постапката се води по барање од јавниот обвинител, ќе определи друг стварно надлежен суд на своето подрачје.

(2) Против ова решение не е дозволена посебна жалба.

(3) Заеднички непосредно повисокиот суд може за водење на постапката да определи друг стварно надлежен суд на своето подрачје ако е очигледно дека така полесно ќе се спроведе постапката или ако постојат други правни или стварни причини.

(4) Решението во смисла на ставот (3) од овој член судот може да го донесе по предлог од судијата на претходната постапка, судијата поединец или од претседателот на советот или по предлог од јавниот обвинител кој постапува пред судот што одлучува за пренесување на месната надлежност кога кривичната постапка се води по барање од јавниот обвинител.

3. Спојување и раздвојување на постапката

Член 28
Спојување на постапката

(1) Ако исто лице е обвинето за повеќе кривични дела, надлежен е оној суд кој по барање од овластениот тужител прв ја започнал постапката, а ако постапката уште не е започната, судот до кој прво е поднесено барањето за поведување на постапката.

(2) Според ставот (1) на овој член се определува надлежноста и во случај ако оштетениот истовремено сторил кривично дело спрема обвинетиот.

(3) За соизвршителите, по правило, е надлежен судот кој како надлежен за еден од нив прв ја започнал постапката.

(4) Судот што е надлежен за извршителот на кривичното дело, по правило, е надлежен и за соучесниците, прикривачите, лицата што му помогнале на сторителот по извршувањето на кривичното дело, како и за лицата кои не го пријавиле подготвувањето на кривичното дело и извршувањето на кривичното дело или сторителот.

(5) Во сите случаи од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член, по правило, ќе се спроведе единствена постапка и ќе се донесе една пресуда.

(6) Судот може по предлог од јавниот обвинител да одлучи да се спроведе единствена постапка и да се донесе една пресуда и во случај кога се обвинети повеќе лица за повеќе кривични дела, но само ако меѓу извршените кривични дела постои меѓусебна врска и ако постојат исти докази.

(7) Судот може да одлучи да се спроведе единствена постапка и да се донесе една пресуда ако пред ист суд се водат одвоени постапки против исто лице за повеќе кривични дела и против повеќе лица за исто кривично дело.

(8) За спојување на постапката одлучува судот што е надлежен за спроведување на единствена постапка. Против решението со кое е определено спојување на постапката или со кое е одбиен предлогот за спојување не е дозволена посебна жалба.

Член 29
Раздвојување на постапката

(1) Судот што е надлежен според членот 28 од овој закон може од важни причини или од причини на целесообразност или во случај на признавање вина во однос на дел од кривичните дела содржани во обвинението, односно признавање вина од некои од сообвинетите, до завршувањето на главната расправа да одлучи постапката за одделни кривични дела или против одделни обвинети да се раздвои и посебно да се доврши или да му се предаде на друг надлежен суд.

(2) Решението за раздвојување на постапката го донесува надлежниот суд по испитувањето на јавниот обвинител кога кривичната постапка се води по негово барање.

(3) Против решението со кое е определено раздвојување на постапката или со кое е одбиен предлогот за раздвојување на постапката не е дозволена посебна жалба.

4. Последици од ненадлежност и судир на надлежноста

Член 30
Ненадлежност на судот

(1) Судот е должен да внимава на својата надлежност и веднаш штом ќе утврди дека не е надлежен ќе се огласи за ненадлежен и по правосилноста на решението ќе го упати предметот до надлежниот суд.

(2) Откако обвинителниот акт ќе влезе во правна сила, судот не може да се огласи за месно ненадлежен ниту странките можат да истакнуваат приговор за месната ненадлежност.

(3) Ненадлежниот суд е должен да ги преземе оние дејствија во постапката за кои постои опасност од одлагање.

Член 31
Судир на надлежност

(1) Ако судот на кој му е отстапен предметот како на надлежен смета дека е надлежен судот што му го отстапил предметот, или некој друг суд, ќе поведе постапка за решавање на судирот на надлежноста.

(2) Кога по повод жалбата против одлуката на првостепениот суд со кој тој се огласил за ненадлежен донел одлука второстепениот суд за таа одлука е врзан по прашањето на надлежноста и судот на кој му е отстапен предметот ако второстепениот суд е надлежен за решавање на судирот на надлежноста меѓу тие судови.

Член 32
Постапка за решавање на судир на надлежност

(1) Судирот на надлежноста меѓу судовите го решава заеднички непосредно повисокиот суд.

(2) Пред да донесе решение по повод судирот на надлежноста, судот ќе побара мислење од јавниот обвинител кој е надлежен да постапува пред тој суд, кога кривичната постапка се води по барање од јавниот обвинител. Против ова решение не е дозволена посебна жалба.

(3) При одлучувањето за судирот на надлежноста, судот може истовремено по службена должност да донесе одлука за пренесување на месната надлежност, ако се исполнети условите од членот 27 на овој закон.

(4) Додека не се реши судирот на надлежноста меѓу судовите, секој од нив е должен да ги преземе оние дејствија во постапката за кои постои опасност од одлагање.

5. Изземање

Член 33
Причини за изземање

(1) Судија или судија - поротник не смее да врши судиска должност, ако:

1) е оштетен со кривичното дело;

2) обвинетиот, неговиот бранител, тужителот, оштетениот, неговиот законски застапник или полномошник, му е брачен, односно вонбрачен другар или роднина по крв во права линија до кој и да е степен, во странична линија до четврти степен, а по сватовство до втор степен;

3) со обвинетиот, неговиот бранител, тужителот или со оштетениот е во однос на старател, лице под старателство, посвоител, посвоеник, хранител или храненик;

4) во истиот кривичен предмет учествувал како судија на претходна постапка, учествувал во испитувањето на обвинението пред главната расправа, или учествувал во постапката како тужител, бранител, законски застапник или полномошник на оштетениот, односно на тужителот, или е испитан како сведок или како вештак и

5) во истиот предмет учествувал во донесувањето на одлуката на понискиот суд или ако во истиот суд учествувал во донесувањето на одлуката која се побива со жалбата.

(2) Судија или судија - поротник може да биде изземен од вршење на судска должност покрај случаите наведени во ставот (1) на овој член, ако постојат околности кои предизвикуваат сомневање во неговата непристрасност.

Член 34
Постапка за изземање

Судијата или судија - поротник веднаш штом ќе дознае дека постои некоја од причините за изземање од членот 33 став (1) на овој закон, е должен да ја прекине секоја работа врз тој предмет и за тоа да го извести претседателот на судот, кој ќе му определи замена. Ако станува збор за изземање на претседателот на судот, тој самиот ќе си определи заменик од редот на судиите на тој суд, а ако тоа не е можно ќе побара од претседателот на непосредно повисокиот суд да определи замена.

Член 35
Изземање по барање на странките

(1) Изземање можат да бараат и странките.

(2) Странките можат да поднесат барање за изземање до почетокот на главната расправа, а ако за причината за изземањето од членот 33 став (1) на овој закон дознале подоцна, барањето го поднесуваат веднаш по дознавањето.

(3) Барањето за изземање на судија на повисокиот суд, странката може да го стави во жалбата или во одговорот на жалбата.

(4) Странката може да бара изземање на судија само поименично определен или на судија - поротник кој постапува во предметот, односно на судија на повисокиот суд.

(5) За претседателот на судот не може да се поднесе барање за изземање, освен кога тој постапува како судија, а за неговото изземање одлучува претседателот на непосредно повисокиот суд.

(6) Странката е должна во барањето да ги наведе околностите поради кои смета дека постои некој од законските основи за изземање.

(7) Не е дозволено барање за изземање ако е засновано врз исти причини, односно околности за кои веќе е одлучено. Против решението со кое барањето за изземање е отфрлено не е дозволена посебна жалба.

Член 36
Одлучување по барањето за изземање

(1) За барањето за изземање од членот 35 на овој закон одлучува претседателот на судот.

(2) Ако се бара изземање само на претседателот на судот, или на претседателот на судот и на судија или на судија - поротник, одлуката за изземање ја донесува претседателот на непосредно повисокиот суд, а ако се бара изземање на претседателот на Врховниот суд на Република Македонија одлуката за изземање ја донесува општата седница на тој суд.

(3) Ако е поднесено барање за изземање според членот 33 став (1) од овој закон, постапката се прекинува, а по барањето за изземање донесува решение претседателот на судот веднаш, а најдоцна во рок од три дена од денот на поднесувањето на барањето.

(4) Ако е поднесено барање за изземање според членот 33 став (2) од овој закон, постапката не се прекинува, а решение по барањето за изземање донесува претседателот на судот веднаш, а најдоцна во рок од три дена од денот на поднесувањето на барањето.

(5) Пред да се донесе решение за изземање ќе се прибави изјава од судијата, од судијата - поротник, односно од претседателот на судот, а по потреба ќе се спроведат и други дејствија.

(6) Ако претседателот на судот изземе судија ќе определи по предметот да постапува следниот судија според внатрешниот распоред за работа.

(7) Против решението со кое се усвојува барањето за изземање не е дозволена посебна жалба. Решението со кое се одбива барањето за изземање може да се побива со посебна жалба во рок од три дена од денот на донесувањето на решението, а ако такво решение е донесено по потврдено обвинение, тогаш само со жалба на пресудата.

(8) Ако барањето за изземање според членот 33 став (2) од овој закон е поднесено по почетокот на главната расправа, главната расправа нема да се прекине. Претседателот на судот по барањето ќе одлучи веднаш, а најдоцна во рок од три дена од денот на поднесувањето на барањето за изземање. Ако се донесе одлука по предметот пред претседателот да одлучи по барањето за изземање, странката може причините и доказите за изземањето да ги изнесува во жалба на одлуката.

(9) Против решението од ставот (8) на овој член не е дозволена посебна жалба.

Член 37
Валидност на дејствијата преземени по поднесено барање за изземање

Кога судијата или судијата - поротник дознае дека е ставено барање за негово изземање е должен веднаш да ја запре својата работа врз предметот, а ако станува збор за изземање од членот 33 став (2) на овој закон до донесувањето на решението за барање може да ги презема само оние дејствија за кои постои опасност од одлагање.

Член 38
Изземање на јавните обвинители и другите учесници во постапката

(1) Одредбите за изземање на судии и судии - поротници согласно ќе се применуваат и врз јавните обвинители, освен во случаите кога постои основот од членот 33 став (1) точки 4 и 5 на овој закон.

(2) Одредбите за изземање на судии и судии - поротници согласно ќе се применуваат и врз записничарите, преведувачите, односно толкувачите и стручните лица, како и врз вештаците, ако за нив не е определено нешто друго (член 238).

(3) Јавниот обвинител на јавното обвинителство одлучува за изземањето на јавните обвинители во јавното обвинителство. За изземањето на јавниот обвинител на јавното обвинителство одлучува јавниот обвинител на непосредно повисокото јавно обвинителство.

(4) За изземање на записничари, преведувачи, односно толкувачи и на вештаци одлучува органот што ја води постапката.

Глава IV

ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ И ПРАВОСУДНА ПОЛИЦИЈА

1. Јавен обвинител

Член 39
Права и обврски на јавниот обвинител

(1) Основно право и должност на јавниот обвинител е да ги гони сторителите на кривични дела за кои гонењето се презема по службена должност.

(2) Во предметите за кривични дела за кои гонењето се презема по службена должност, јавниот обвинител има право и должност да:

- ги насочува дејствијата на органите надлежни за откривање и пријавување на кривичните дела и на нивните сторители,
- предлага или да издава наредба за преземање на посебни истражни мерки, под услови и на начин определени со овој закон,
- донесува наредба и да спроведува истражна постапка,
- пронаоѓа, предлага и да обезбедува докази, под услови и на начин определени со овој закон,
- предлага привремени мерки заради обезбедување на имот или предмети прибавени со кривично дело или заради извршување на мерката конфискација,
- одлучува за одлагање на кривичното гонење под услови и на начин определени со овој закон,
- предлага издавање на казнен налог под услови определени со овој закон,
- преговара и да се спогодува со обвинетиот за признавање на вина, на начин и под услови определени со овој закон,
- поднесува и застапува обвиненија пред надлежниот суд,
- поднесува жалби против неправосилни судски одлуки и вонредни правни лекови против правосилни судски одлуки,
- одлучува по жалба на оштетениот во случаи утврдени со овој закон и
- презема и други дејствија утврдени со закон.

(3) Јавниот обвинител поведува посебни постапки и учествува во нив кога тоа е пропишано со посебен закон.

Член 40
Надлежност на јавниот обвинител

(1) Стварната надлежност на јавниот обвинител е определена според одредбите што важат за надлежноста на судот за подрачјето за кое е избран јавниот обвинител и со Законот за Јавното обвинителство.

(2) Месната надлежност на јавниот обвинител се определува според одредбите што важат за надлежноста на судот за подрачјето за кое е избран јавниот обвинител.

(3) Судирот на надлежност меѓу јавните обвинители го решава непосредно повисокиот јавен обвинител.

(4) Кога постои опасност од одлагање, дејствијата во постапката ќе ги преземе и ненадлежен јавен обвинител, но за тоа мора веднаш да го извести надлежниот јавен обвинител.

Член 41
Раководна улога на јавниот обвинител во предистражната постапка

(1) Заради остварување на функцијата на кривично гонење, јавниот обвинител раководи со предистражната постапка и ја има на располагање правосудната полиција.

(2) Јавниот обвинител може сам да го преземе секое дејствие потребно за откривање на кривичното дело и откривање и гонење на неговиот сторител за кое со закон е овластено Министерството за внатрешни работи, Финансиската полиција и Царинската управа.

Член 42
Откажување на јавниот обвинител од кривично гонење

Јавниот обвинител во случаи определени со закон може да се откаже од кривичното гонење до завршување на кривичната постапка.

Член 43
Условно одлагање на кривичното гонење

(1) Јавниот обвинител со согласност на оштетениот може со решение да го одложи кривичното гонење за кривично дело за кое е пропишана казна затвор до три години ако осомничениот е подготвен да се однесува според упатствата на јавниот обвинител и да ги исполни определените обврски со кои се намалуваат или отстрануваат штетните последици на кривичното дело, се става крај на вознемирувањето што е резултат на кривичното дело, односно се влијае со цел да се реинтегрира осомничениот. Такви обврски можат да бидат:

1) отстранување или надоместување на штетата;

2) враќање на одземените предмети;

3) плаќање на паричен придонес во полза на Буџетот на Република Македонија или институција што врши јавни овластувања или во хуманитарни цели;

4) исполнување на обврските во однос на издржувањето;

5) подложување под третман за одвикнување од зависности;

6) подложување на психосоцијална терапија заради отстранување на насилничко однесување;

7) забрана за посетување или контактирање со жртвите на казненото дело, како и со трети лица определени од страна на јавниот обвинител во период не подолг од шест месеци;

8) определување општокорисна работа во траење од 40 до 120 часа или

9) кога се исполнети условите за ослободување поради компензација на штетата определени со Кривичниот законик.

(2) Во однос на обврските од ставот (1) точките 1, 2, 3, 4, 7, 8 и 9 на овој член, ако осомничениот во рок кој не може да е подолг од шест месеци ја исполнил обврската, односно се придржувал кон забраната, јавниот обвинител ќе донесе решение со кое не се презема кривично гонење против осомничениот за кривичното дело од ставот (1) на овој член.

(3) Во однос на обврските од ставот (1) точки 5 и 6 на овој член, времетраењето на условното одлагање јавниот обвинител го определува во консултација со специјализирана установа за лекување зависности, односно со надлежниот центар за социјални работи. Времетраењето на условното одлагање не може да биде подолго од една година.

(4) Ако сторителот ги започнал, но не ги довршил наметнатите обврски во определениот рок, јавниот обвинител поднесува предлог за поведување скратена постапка, при што се зема предвид делот од извршените обврски.

Член 44
Непреземање на кривично гонење

Јавниот обвинител не е должен да преземе кривично гонење, односно може да се откаже од гонењето, ако:

1) во Кривичниот законик е утврдено дека судот може сторителот на кривично дело да го ослободи од казна и ако јавниот обвинител со оглед на конкретните околности на случајот ќе оцени дека самата пресуда без кривична санкција не е потребна;

2) во Кривичниот законик за кривичното дело е пропишана парична казна или казна затвор до три години, а осомничениот поради вистинско каење го спречил настанувањето на штетните последици или ја надоместил сета штета и ако јавниот обвинител со оглед на конкретните околности на случајот ќе оцени дека кривичната санкција не е основана или

3) осомничениот како член на организирана група, банда или друго злосторничко здружение доброволно соработува пред или по откривањето или во текот на кривичната постапка и ако таквата соработка и изјава на тоа лице е од суштествено значење за кривичната постапка.

Член 45
Истражни центри на јавното обвинителство

(1) За потребите на кривичната постапка, за подрачјето на едно или повеќе јавни обвинителства се формираат истражни центри на јавното обвинителство.

(2) Истражните центри од ставот (1) на овој член се формираат со одлука на јавниот обвинител на Република Македонија.

(3) Вкупниот број на припадници на правосудната полиција во истражните центри на Јавното обвинителство се определува со одлука на јавниот обвинител на Република Македонија, по претходно мислење на министерот за внатрешни работи, министерот за правда и министерот за финансии.

(4) Работите во истражниот центар ги вршат вработените од организационите единици од членот 48 став (1) точка 2 на овој закон, кои се избираат за вршење работи на определено време, по пат на објавен внатрешен оглас, како и лица вработени во јавното обвинителство согласно со Законот за Јавното обвинителство.

(5) Лицата од ставот (4) на овој член можат да учествуваат во преземањето на истражните дејствија на начин што го подготвуваат нивното спроведување, примаат изјави и предлози, како и самостојно преземаат определени истражни дејствија доверени од страна на јавниот обвинител. Записникот за ваквото дејствие го одобрува јавниот обвинител во рок од 48 часа од преземеното дејствие.

(6) Работниците кои се избрани да работат во истражниот центар му се на располагање на јавниот обвинител, работат под негова контрола и надзор, ги почитуваат и извршуваат неговите наредби, работат согласно со неговите насоки и упатства и за својата работа му одговараат на јавниот обвинител.

(7) За времето додека работниците се избрани да работат во истражниот центар не може да бидат распоредени на друго работно место во државните органи од каде што доаѓаат или да бидат отстранети да работат од предметниот случај без изрично одобрение на јавниот обвинител.

2. Правосудна полиција

Член 46
Должности на правосудната полиција

(1) Правосудната полиција по службена должност или по наредба на јавниот обвинител презема мерки и активности со цел за откривање и криминалистичко истражување на кривични дела, спречување на натамошни последици на кривични дела, фаќање и пријавување на нивните сторители, обезбедување на докази и други мерки и активности што можат да користат за непречено водење на кривичната постапка.

(2) Правосудната полиција спроведува истражување и дејствија наложени или доверени од судот и јавното обвинителство.

(3) Должностите од ставовите (1) и (2) на овој член ги вршат старешините и службениците на правосудната полиција.

Член 47
Овластувања на Управата за финансиска полиција и Царинската управа

(1) Овластувањата што со овој закон и се дадени на правосудната полиција, Управата за финансиска полиција ги има во случаите кога се работи за откривање и истражување за кривичните дела: перење пари и други приноси од казниво дело од членот 273, недозволена трговија од членот 277, криумчарење од членот 278 и даночно затајување од членот 279, сите од Кривичниот законик, како и други кривични дела со противправна имотна корист од значителна вредност.

(2) Овластувањата што со овој закон и се дадени на правосудната полиција, Царинската управа ги има во случаите кога се работи за откривање и истражување за кривичните дела: производство и пуштање во промет на штетни средства за лекување од членот 212, производство и пуштање во промет штетни прехранбени и други производи од членот 213, неовластено производство и пуштање во промет наркотички дроги, психотропни супстанции и прекурсори од членот 215, неовластено прибавување и располагање со нуклеарни материи од членот 231, внесување опасни материи во земјата од членот 232, изнесување, односно извезување во странство на добра под привремена заштита или културно наследство или природна реткост од членот 266, перење пари и други приноси од казниво дело од членот 273, криумчарење од членот 278, царинска измама од членот 278-а, прикривање на стоки предмет на криумчарење и царинска измама од членот 278-б, даночно затајување од членот 279, недозволено држење оружје и распрскувачки материи од членот 396 и трговија со луѓе од членот 481-а, сите од Кривичниот законик, кривични дела од Законот за акцизи и други кривични дела поврзани со увоз, извоз и транзит на стоки преку граничната линија.

Член 48
Состав на правосудната полиција

Должностите на правосудната полиција, во смисла на овој закон, ги вршат:

1) полициските службеници во организационите единици во Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција и Царинската управа кои согласно со законски утврдениот делокруг на работа преземаат мерки и активности за откривање на кривични дела, фаќање и пријавување на сторителите на кривични дела, обезбедување на докази на кривичните дела и други мерки со кои се овозможува непречено водење на кривичната постапка;

2) припадниците на правосудната полиција во истражните центри на јавното обвинителство и

3) службениците доделени на јавниот обвинител согласно со членот 50 на овој закон.

Член 49
Старешини и службеници на правосудната полиција

(1) Старешини на правосудната полиција се раководителите на организационите единици од членот 48 став (1) точка 1 на овој закон кои се во непосредна врска со јавниот обвинител.

(2) Службеници на правосудната полиција се полициските службеници во Министерството за внатрешни работи, припадниците на Управата за финансиска полиција и со закон овластени лица на Царинската управа од организационите единици наведени во членот 48 точки 1 и 3 од овој закон, како и припадниците на правосудната полиција во истражните центри на јавното обвинителство од членот 48 точка 2 на овој закон.

Член 50
Службеници доделени на јавниот обвинител по потреба

(1) По потреба, заради ефикасно спроведување на кривичната постапка, на јавниот обвинител по негова наредба ќе му бидат доделени на работа службеници од членот 48 точка 1 на овој закон.

(2) Службениците доделени на јавниот обвинител исклучиво му се на располагање на јавниот обвинител, работат под негова контрола и надзор, ги почитуваат и извршуваат неговите наредби, работат согласно со неговите насоки и упатства и за својата работа му одговараат на јавниот обвинител.

(3) За времето додека службениците се доделени да работат кај јавниот обвинител не можат да бидат распоредени на друго работно место во државните органи од каде што доаѓаат или да бидат отстранети да работа од предметниот случај, без изречно одобрение на јавниот обвинител.

Член 51
Функционално располагање со правосудната полиција

(1) Правосудната полиција работи по налог на надлежните јавни обвинители.

(2) За своето постапување согласно со одредбите од овој закон припадниците на правосудната полиција се одговорни пред надлежниот јавен обвинител.

(3) Старешините и службениците на правосудната полиција се должни да ги вршат задачите што им се доделени. Припадниците на правосудната полиција не може да бидат оддалечени од задачата што им е доверена во рамките на истрагата за кривично дело, освен со одлука на надлежниот јавен обвинител.

Член 52
Дисциплинска одговорност на правосудната полиција

(1) За дисциплинска одговорност на припадниците на правосудната полиција во врска со вршењето на функциите согласно со овој закон, надлежниот јавен обвинител може да поднесе иницијатива за поведување дисциплинска постапка до надлежниот орган каде што се вработени припадниците на правосудната полиција, согласно со закон.

(2) За резултатите од поднесената иницијатива во смисла на ставот (1) од овој член, органот е должен без одлагање да го извести подносителот на предлогот.

(3) Доколку во соодветниот орган не е поведена дисциплинска постапка или ако јавниот обвинител не е задоволен со резултатот од дисциплинската постапка или со начинот на кој е спроведена, јавниот обвинител на Република Македонија ќе ја извести Владата на Република Македонија.

Глава V

ЖРТВА, ОШТЕТЕН И ПРИВАТЕН ТУЖИТЕЛ

1. Жртва

Член 53
Права на жртвата

(1) Жртвата на кривично дело ги има следниве права:

1) да учествува во кривичната постапка како оштетен со приклучување кон кривичниот прогон или за остварување на имотноправното барање за штета;

2) на посебна грижа и внимание од страна на органите и субјектите кои учествуваат во кривичната постапка и

3) на делотворна психолошка и друга стручна помош и поддршка од страна на органи, установи и организации за помош на жртви за кривични дела.

(2) Полицијата, јавниот обвинител и судот постапуваат со посебна грижа спрема жртвите на кривични дела, давајќи им поуки од ставот (1) на овој член и членовите 54 и 55 од овој закон и се грижат за нивните интереси при донесувањето на одлуки за кривично гонење против обвинетиот, односно при преземањето на дејствија во кривичната постапка во која жртвата мора лично да присуствува, за што се составува службена белешка или записник.

(3) Во согласност со посебните прописи, жртвата на кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку четири години има право на:

1) советник на товар на буџетските средства пред давањето на исказ, односно изјава или поднесување на имотноправно барање, ако има тешки психофизички оштетувања или потешки последици од кривичното дело и

2) надоместок на материјална и нематеријална штета од државен фонд под услови и на начин пропишан со посебен закон, доколку надоместокот на штета не може да се обезбеди од осудениот.

Член 54
Посебни права на ранливи категории жртви

(1) Жртвите имаат право на посебни мерки на процесна заштита при давањето исказ и испитувањето во сите фази на постапката, ако:

1) во времето на давањето на исказот се на возраст под 18 години;

2) со давањето исказ или одговор на определено прашање би се изложиле себе си или блиско лице на сериозна опасност по животот, здравјето или физичкиот интегритет (загрозени жртви) и

3) заради возраста, природата и последиците на кривичното дело, физичкиот или психичкиот инвалидитет или друга од значење здравствена состојба, општественото и културното минато, семејните околности, религиозните уверувања и етничката припадност на жртвата, однесувањето на обвинетиот, членовите на семејството или пријателите на обвинетиот кон жртвата би имало штетни последици по нивното психичко или физичко здравје или негативно ќе влијае врз квалитетот на дадениот исказ (посебно чувствителни жртви).

(2) Посебните мерки на процесна заштита ги определува судот по предлог на јавниот обвинител или на жртвата или по сопствена оцена кога е потребно да се заштитат загрозените и посебно чувствителните жртви.

(3) При одлучувањето за определување на посебните мерки за процесна заштита од ставот (2) на овој член судот мора да ја земе предвид волјата на жртвата.

(4) Судот мора да определи посебна мерка на процесна заштита во случаите од ставот (1) точка 1 на овој член, и тоа:

1) кога детето жртва има потреба од посебна грижа и заштита или

2) кога детето е жртва на трговија со луѓе, насилство или сексуална злоупотреба.

(5) Во случаите од ставот (4) на овој член судот мора да определи поединечно или заедно со друга посебна мерка на заштита, видео и тонски запис на исказот и испитувањето на детето за да се користи како доказ во постапката. Во исклучителни случаи, заради нови околности на случајот, судот може да нареди повторно испитување на детето жртва најмногу уште еднаш преку користење на технички средства за комуникација.

(6) Спроведувањето на посебните мерки на процесната заштита на децата жртви е уредено со посебен закон.

Член 55
Посебни права на жртвите на кривични дела против половата слобода и половиот морал, човечноста и меѓународното право

(1) Жртвата на кривични дела против половата слобода и половиот морал, човечноста и меѓународното право, покрај правата од членот 53 на овој закон ги има и следниве права:

1) пред испитувањето да разговара со бесплатен советник или со полномошник, доколку во постапката учествува како оштетен;

2) да биде испитувана од лице од ист пол во полицијата и во јавното обвинителство;

3) да не одговори на прашања што се однесуваат на личниот живот на жртвата, а не се поврзани со кривичното дело;

4) да бара испитување со помош на визуелно-тонски средства на начин определен со овој закон и

5) да бара исклучување на јавноста на главната расправа.

(2) Судот, јавното обвинителство и полицијата се должни да ја поучат жртвата за нејзините права од ставот (1) на овој член, најдоцна пред нејзиното прво испитување за што составуваат службена белешка или записник.

Член 56
Жртва која не е известена за своето право во постапката да учествува како оштетена

(1) Жртвата која не е известена за своето право во постапката да учествува како оштетена има право да се пријави пред полицијата или јавното обвинителство како оштетена до поднесување на обвинението, а пред судот до завршување на главната расправа.

(2) Пријавата на жртвата како оштетена ќе се отфрли ако е очигледно дека е неоправдана или е дадена со задоцнување.

2. Оштетен и приватен тужител

Член 57
Права на оштетениот

Во кривичната постапка оштетениот ги има следниве права:

1) да биде запознаен со своите права;

2) да го употребува својот јазик и писмо и право на помош од преведувач, односно толкувач доколку не го разбира јазикот на кој се води постапката;

3) да стави предлог за остварување на имотноправното барање;

4) да има полномошник;

5) да укажува на факти и да предлага докази;

6) да присуствува на доказното рочиште;

7) да присуствува на главната расправа и да учествува во доказната постапка, како и да се произнесе по имотноправното побарување и по кривичноправниот настан;

8) по завршување на истражната постапка да ги разгледа списите и предметите што служат како доказ;

9) да поднесе жалба под условите предвидени со овој закон;

10) да поднесе предлог за гонење и приватна тужба согласно со одредбите на Кривичниот законик;

11) да биде известен за непреземање или за секое откажување од кривично гонење од страна на јавниот обвинител;

12) да изјави жалба до повисокиот јавен обвинител против одлуката на јавниот обвинител со која тој се откажува од кривично гонење, под условите предвидени со овој закон;

13) да побара враќање во поранешна состојба;

14) да му се почитува правото на приватност и

15) да учествува во постапката за медијација на начин и под услови определени со овој закон.

Член 58
Поднесување предлог и приватна тужба

(1) За кривичните дела за кои се гони по предлог или по приватна тужба, предлогот или тужбата се поднесуваат во рок од три месеци од денот кога лицето овластено за поднесување на предлогот или приватна тужба узнало за кривичното дело и за сторителот.

(2) Ако е поднесена приватна тужба поради кривичното дело навреда, обвинетиот до завршувањето на главната расправа и по истекот на рокот од ставот (1) на овој член може да поднесе тужба против тужителот кој истовремено му ја возвратил навредата (противтужба). Во ваков случај судот донесува една пресуда.

(3) Предлог за гонење се поднесува до надлежниот јавен обвинител, а приватна тужба до надлежниот суд.

(4) Ако самиот оштетен поднесе кривична пријава или стави предлог за остварување на имотноправно барање во кривичната постапка ќе се смета дека со тоа ставил предлог за гонење.

(5) Кога оштетениот поднел кривична пријава или предлог за гонење, а во текот на постапката ќе се утврди дека станува збор за кривично дело за кое се гони по приватна тужба, пријавата, односно предлогот ќе се смета како навремена приватна тужба ако е поднесена во рокот предвиден за приватна тужба. Навремено поднесената приватна тужба ќе се смета како навремено поднесен предлог на оштетениот, ако во текот на постапката се утврди дека се работи за кривично дело за кое се гони по предлог.

Член 59
Предлог за кривично гонење или приватна тужба поднесена во име на малолетник

(1) За малолетници и лица кои се наполно лишени од деловна способност, предлог за кривично гонење или приватна тужба поднесува нивниот законски застапник.
(2) Малолетник кој наполнил 18 години може и самиот да поднесе предлог или приватна тужба.

Член 60
Поведување и продолжување на постапката по смртта на жртвата

Ако жртвата на кривичното дело умре во текот на рокот за поднесување на предлог или приватна тужба или во текот на постапката неговиот брачен, односно вонбрачен другар, децата, родителите, посвоениците, посвоителите, браќата и сестрите можат во рок од три месеци по неговата смрт да поднесат предлог или тужба, односно да дадат изјава дека ја продолжуваат постапката.

Член 61
Повеќе оштетени лица

Ако со кривичното дело се оштетени повеќе лица гонењето ќе се преземе, односно ќе се продолжи по предлог или приватна тужба од секој оштетен.

Член 62
Откажување од предлогот, односно приватната тужба

(1) Оштетениот и приватниот тужител можат со своја изјава до судот пред кој се води постапката да се откажат од предлогот, односно приватната тужба до завршувањето на главната расправа. Во тој случај тие го губат правото повторно да поднесат предлог, односно приватна тужба.
(2) Доколку оштетениот се откаже од предлогот, односно приватната тужба до започнување на главната расправа, судот донесува решение за запирање на постапката, а доколку се откаже од започнување до завршување на главната расправа судот донесува одбивателна пресуда (член 402 став (3)).

Член 63
Недоаѓање на приватниот тужител на главна расправа

(1) Ако приватниот тужител не дојде на главната расправа иако е уредно повикан, или поканата не можела да му се врачи поради непријавување до судот за промената на адресата на живеалиштето, односно престојувалиштето ќе се смета дека се откажал од тужбата.
(2) Претседателот на советот или судијата поединец ќе му дозволи враќање во поранешната состојба на приватниот тужител кој од оправдани причини не можел да дојде на главната расправа или навремено да го извести судот за промената на адресата на живеалиштето, односно престојувалиштето, ако во рок од осум дена по престанувањето на пречката поднесе молба за враќање во поранешната состојба.
(3) По истекот на три месеци од денот на пропуштањето не може да се бара враќање во поранешната состојба.
(4) Против решението со кое се дозволува враќање во поранешната состојба не е дозволена посебна жалба.

Член 64
Право на предлагање докази, увид во списи и други права

(1) Оштетениот и приватниот тужител имаат право во текот на постапката да укажат на сите факти и да предложат докази што се од важност за утврдување на кривичната одговорност и имотноправното барање.
(2) На главната расправа тие имаат право да предлагаат докази, да им поставуваат прашања на обвинетиот, на сведоците и на вештаците, да изнесуваат забелешки и објасненија во поглед на нивните искази да даваат други изјави и да ставаат други предлози.
(3) Оштетениот и приватниот тужител имаат право да ги разгледуваат списите и да ги разгледуваат предметите што служат како доказ. На оштетениот може да му се забрани разгледувањето на списите додека не биде испитан како сведок.
(4) Јавниот обвинител и судот ќе ги запознаат оштетениот и приватниот тужител со правата наведени во ставовите (1), (2) и (3) на овој член.

Член 65
Права на приватниот тужител

Приватниот тужител според одредбите на овој закон ги има истите права што ги има јавниот обвинител, освен оние што му припаѓаат на јавниот обвинител како на државен орган.

Член 66
Малолетник како оштетен

(1) Ако оштетениот е малолетник или лице наполно лишено од деловна способност, неговиот законски застапник е овластен да ги дава сите изјави и да ги презема сите дејствија за кои според овој закон е овластен оштетениот.
(2) Оштетениот кој наполнил 18 години е овластен самиот да дава изјави и да презема дејствија во постапката.

Член 67
Полномошник на приватниот тужител и на оштетениот

Приватниот тужител и оштетениот, како и нивните законски застапници своите права во постапката можат да ги вршат и преку полномошник.

Член 68
Должност за известување за промената на адресата

Приватниот тужител и оштетениот, како и нивните законски застапници и полномошници, се должни за секоја промена на адресата или на престојувалиштето, односно живеалиштето да го известат судот.

Глава VI

ОБВИНЕТ И БРАНИТЕЛ

Член 69
Права на лице повикано, приведено или лишено од слобода

(1) Лицето повикано, приведено или лишено од слобода мора веднаш да биде известено, на јазик што го разбира, за причините за повикувањето, приведувањето или лишувањето од слобода за какво и да е сомневање за сторено кривично дело против него, како и за неговите права и од лицето не може да се бара изјава.

(2) Обвинетиот најпрвин на јасен начин мора да се поучи за правото да молчи, за правото насамо да се советува со адвокат и да има бранител по негов избор за време на испитувањето.

(3) Лицето приведено или лишено од слобода ќе се поучи и за правото да извести член на неговото семејство или нему блиско лице, односно дипломатско-конзуларното претставништво на државата чиј државјанин е лицето за неговото приведување или лишување од слобода. По потреба или по барање на лицето приведено или лишено од слобода ќе му се обезбеди соодветна лекарска помош.

(4) Лицето лишено од слобода мора веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа од моментот на лишување од слобода, да биде изведено пред суд, кој без одлагање ќе одлучи за законитоста на лишувањето од слобода.

(5) Објавувањето на фотографии или снимки на лица приведени или лишени од слобода се врши со прикривање на изгледот на лицето.

Член 70
Права на обвинетиот

Секој обвинет ги има следниве основни права:

- да биде навремено и детално информиран, на јазик што го разбира, за делата за кои се товари и за доказите против него,
- да има доволно време и можности за подготвување на својата одбрана, а особено да има увид во списите и да биде запознаен со доказите против него и во негова корист, како и да комуницира со бранител по сопствен избор,
- да биде суден во негово присуство и да се брани лично или со помош на бранител по сопствен избор, а доколку нема средства да плати бранител, да добие бесплатен бранител кога тоа го бараат интересите на правдата,
- да ја изнесе својата одбрана,
- да не биде присилен да даде исказ против себе или своите блиски или да признае вина,
- да има можност да се изјасни за фактите и доказите што го товарат и да ги изнесе сите факти и докази што му одат во прилог,
- самиот или преку бранител да ги испита сведоците против него, како и да му се обезбеди присуство и испитување на сведоците во негова корист под исти услови, како и сведоците против него и
- во текот на главната расправа да се советува со својот бранител, но не може да се договара како ќе одговори на поставено прашање.

Член 71
Право на бранител

(1) Секое лице осомничено или обвинето за кривично дело има право на бранител во текот на целата кривична постапка против него.

(2) Обвинетиот пред првото испитување или пред друго дејствие за кое таа обврска е предвидена со овој закон мора да се поучи дека има право на бранител по свој избор со кого може насамо да се советува и дека бранителот може да присуствува на неговото испитување.

(3) Бранител на обвинетиот можат да му обезбедат и неговиот законски застапник, брачниот, односно вонбрачниот другар, роднина по крв во права линија, посвоител, посвоеник, брат, сестра и хранител, освен ако обвинетиот на тоа изречно се противи.

(4) Бранител може да биде само адвокат.

(5) За кривични дела за кои може да се изрече казна затвор во траење од најмалку десет години, бранител може да биде адвокат со искуство од најмалку пет години по положување на правосудниот испит.

(6) Бранителот е должен да поднесе полномошно до органот пред кој се води постапката. Обвинетиот може на бранителот да му даде и усно полномошно на записник пред органот пред кој се води постапката.

Член 72
Заеднички бранител за повеќе обвинети и повеќе бранители за еден обвинет

(1) Повеќе обвинети можат да имаат заеднички бранител само ако тоа не е во спротивност со интересите на нивната одбрана. Доколку органот што ја води постапката смета дека обвинетите не можат да имаат ист бранител, ќе ги повика во определен рок да именуваат друг бранител, а во случај на задолжителна одбрана ќе постапи согласно со членот 74 од овој закон.

(2) Еден обвинет може да има повеќе бранители, а одбраната се смета за обезбедена кога во постапката учествува најмалку еден од бранителите.

Член 73
Лица кои не можат да бидат бранители

(1) Бранител не може да биде жртвата, оштетениот, брачниот, односно вонбрачниот другар на жртвата, на оштетениот или на тужителот, ниту нивен роднина по крв во права линија.

(2) Бранител не може да биде лице кое е повикано како сведок во постапката, освен ако според овој закон е ослободено од должноста за сведочење и изјавило дека нема да сведочи или ако бранителот се сослушува како сведок во случајот од членот 213 точка 2 на овој закон.

(3) Бранител не може да биде лице кое во истиот предмет е сообвинето, ниту лице кое постапувало како судија, јавен обвинител или полициски службеник.

Член 74
Задолжителна одбрана со бранител и бранител по службена должност

(1) Ако обвинетиот е нем, глув или неспособен самиот успешно да се брани, или ако против него се води кривична постапка за кривично дело за кое во законот е пропишана казна доживотен затвор, мора да има бранител уште при првото испитување.

(2) Обвинетиот мора да има бранител ако против него е определен притвор за времето додека трае притворот.

(3) По поднесениот обвинителен акт поради кривично дело за кое со закон е пропишана казна затвор од десет години или потешка казна затвор, обвинетиот мора да има бранител во времето на доставувањето на обвинителниот акт.

(4) Во текот на постапката за преговарање и спогодување со обвинителот за признавање на вината, обвинетиот мора да има бранител.

(5) Обвинетиот на кој му се суди во отсуство мора да има бранител веднаш по донесеното решение за судење во отсуство.

(6) Ако обвинетиот во случаите на задолжителна одбрана од претходните ставови на овој член не земе бранител сам, претседателот на судот ќе му постави бранител по службена должност за натамошниот тек на кривичната постапка до правосилноста на пресудата. Кога на обвинетиот ќе му се постави бранител по службена должност по поднесениот обвинителен акт, за тоа ќе се извести обвинетиот заедно со доставувањето на обвинителниот акт.

Член 75
Одбрана на сиромашни

(1) Кога не постојат услови за задолжителна одбрана, ако според својата имотна состојба не може да ги поднесува трошоците на одбраната, на обвинетиот може по негово барање да му се постави бранител, кога тоа го бараат интересите на правдата, а особено тежината на кривичното дело и сложеноста на случајот. Во барањето обвинетиот може самиот да посочи определен адвокат за бранител од листата на адвокати од соодветната адвокатска заедница.

(2) За барањето од ставот (1) на овој член одлучува судијата на претходната постапка, односно претседателот на советот, а бранителот го поставува претседателот на судот.

(3) Трошоците за одбрана од ставот (1) на овој член паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија.

Член 76
Отповикување и откажување на полномошно

(1) Правата и должностите на бранителот престануваат кога обвинетиот ќе го отповика полномошното.

(2) Кога обвинетиот го отповикува полномошното на својот бранител, за тоа ќе го извести судот веднаш, а најдоцна во рок од три дена.

(3) Ако обвинетиот не го извести судот дека ополномоштил нов бранител, судот во рок од три дена ќе му постави бранител по службена должност, сметано од денот кога обвинетиот го известил, односно бил должен да го извести судот.

(4) Бранителот на кого му е отповикано полномошното е должен да ги преземе сите дејствија во постапката во корист на обвинетиот до соопштувањето дека е ополномоштен нов бранител, но не подолго од 15 дена од денот на отповикувањето на полномошното.

(5) Кога бранителот го откажал полномошното на обвинетиот, обвинетиот е должен веднаш, а најдоцна во рок од три дена да го извести судот за отповикувањето на полномошното и ако обвинетиот не определил нов бранител, судот во рок од три дена ќе му постави бранител по службена должност.

(6) Ако обвинетиот го извести судот дека самиот ополномоштил бранител, судот ќе го отповика решението за поставување бранител по службена должност.

(7) Ако откажувањето или отповикувањето е сторено на рочиште за главна расправа, бранителот е должен да ги преземе сите дејствија во корист на обвинетиот до завршувањето на тоа рочиште.

(8) Ако судот оцени дека откажувањето на полномошното не содржи основани причини и е дадено со цел да се одолжува постапката, за тоа ќе ја извести Адвокатската комора на Република Македонија.

(9) За преземените дејствија Адвокатската комора на Република Македонија е должна да го извести судот најдоцна во рок од три месеци.

Член 77
Разрешување на назначениот бранител

(1) Наместо поставениот бранител од членовите 74 и 75 на овој закон, обвинетиот може самиот да земе друг бранител. Во тој случај поставениот бранител ќе се разреши.

(2) Поставениот бранител само од оправдани причини може да бара да биде разрешен.

(3) За разрешување на бранителот во случајот од ставовите (1) и (2) на овој член, пред главната расправа одлучува судијата на претходната постапка, односно претседателот на советот, на главната расправа одлучува советот, а во жалбената постапка претседателот на првостепениот совет, односно советот надлежен за одлучување во постапка по жалба. Против ова решение не е дозволена посебна жалба.

(4) Претседателот на судот, по барање на претседателот на советот или обвинетиот, или со негова согласност, може да го разреши поставениот бранител, ако неуредно и несовесно ја врши должноста. Наместо разрешениот бранител, претседателот на судот ќе постави друг бранител. За разрешувањето на бранителот претседателот на судот ќе ја извести Адвокатската комора на Република Македонија.

Член 78
Права на бранителот

(1) Бранителот е овластен во корист на обвинетиот да ги презема сите дејствија што може да ги преземе обвинетиот.

(2) За подготовка на одбраната бранителот може да бара известувања од граѓани согласно со членот 307 на овој закон.

Член 79
Увид на бранителот во списите

(1) Во текот на кривичната постапка, бранителот има право да ги разгледа списите и доказите, согласно со одредбите од овој закон.

(2) Бранителот има право да направи увид и да добие препис од записниците и другите списи од дејствијата на кои одбраната имала право да присуствува, а кои се чуваат во јавното обвинителство.

Член 80
Комуникација меѓу бранителот и обвинетиот во притвор

Ако обвинетиот се наоѓа во притвор бранителот може со него слободно и без надзор да се допишува и да разговара. По исклучок, судијата на претходната постапка ова право може да го подложи само на визуелен надзор ако притворот е одреден по основ на членот 165 став (1) точка 2 од овој закон, а постои веројатност дека обвинетиот ќе ги злоупотреби контактите со бранителот.

Глава VII

МЕЃУИНСТИТУЦИОНАЛНА СОРАБОТКА И ПРАВНА ПОМОШ

Член 81
Обврска за давање помош

(1) Правосудната полиција, јавниот обвинител и судот за потребите за водењето на кривичната постапка можат да побараат помош од судовите, јавното обвинителство, органите на државната управа и други држав-

ни органи, институции што вршат јавни овластувања и од органите на единиците на локалната самоуправа. Тие органи се должни да одговорат по барањето во најкраток рок, а можните пречки да ги отстранат без одлагање. По потреба нив може да им биде доставена копија од казнените списи.

(2) Органите на државната управа и другите државни органи можат да го одбијат барањето од ставот (1) на овој член, со образложена одлука согласно со нивните законски надлежности, ако на тој начин се повредува обврската за чување класифицирани информации, сè додека надлежниот орган не ја укине таквата обврска.

Член 82
Спроведување доказно рочиште со помош на видеотонска конференција

(1) Надвор од случаите посебно пропишани со овој закон, судот може со писмена наредба да определи доказното рочиште да се спроведе со помош на затворен технички уред за врска на далечина (видеотонска конференција).

(2) Наредбата содржи податоци за местото и времето на преземање на видеотонската конференција, како и за името и адресата на лицето чие испитување се бара. Поканите на сведоците и обвинетиот се праќаат според одредбите од Главата XIII на овој закон.

(3) Во наредбата може да се определи лицето кај кое се наоѓаат предметите кои според Кривичниот законик треба да се одземат или можат да се употребат за утврдување на фактите во кривичната постапка, по барање од судот да ги покаже во текот на видеотонската конференција, а потоа да ги предаде на судот според одредбите на членот 195 од овој закон.

Член 83
Спроведување на видеотонска конференција

(1) Странките можат да бидат присутни на видеотонската конференција и да учествуваат во неа согласно со одредбите за изведување докази на главната расправа. На обвинетиот кој се наоѓа во притвор на соодветен начин ќе му се овозможи следење на видеотонската конференција, како и поставување прашања и изнесување забелешки.

(2) На видеотонската конференција мора да присуствува и стручно лице што ќе ракува со уредите.

Член 84
Записник за видеотонска конференција

(1) Судот што ја води кривичната постапка составува записник од видеотонската конференција, во кој се наведува времето и местото на дејствијата, лицата кои биле присутни, видот и состојбата на техничкиот уред за врска на далечина, како и стручното лице кое ракувало со уредот. Записникот го води судски советник.

(2) Органот што ја води кривичната постапка може да ги задоволи и посебните барања во однос на обликот и содржината на видеотонската конференција, согласно со прописите од посебните закони или меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

Член 85
Телефонска конференција

Јавниот обвинител или полицијата, алибито и другите важни факти за поведување и водење на кривичната постапка можат да ги проверат со употреба на телефонска врска која на испитуваните лица им овозможува истовремена комуникација (телефонска конференција).

Член 86
Записник и снимка од телефонска конференција

(1) Записникот за телефонската конференција мора да содржи податоци за идентитетот на лицата во телефонската комуникација, податок за тоа во кое својство лицето ја дава изјавата, а во зависност од тоа својство и соодветните лични податоци.

(2) Снимката од телефонската конференција од ставот (1) на овој член може да се употреби во кривичната постапка, ако:

1) лицето, кое е испитано како сведок, е поучено според членот 219 од овој закон и е предупредено за снимањето;

2) обвинетиот претходно е поучен за правата според членот 206 од овој закон и

3) на испитувањето на обвинетиот е присутен неговиот бранител.

ОДДЕЛ В. ПРОЦЕСНИ ДЕЈСТВИЈА

Глава VIII

ПОДНЕСОЦИ И ЗАПИСНИЦИ

Член 87
Поднесоци

(1) Приватните тужби, обвинителните акти, обвинителните предлози, предлозите, правните лекови и другите изјави и соопштенија (поднесоци) се поднесуваат писмено или се даваат усно на записник или се поднесуваат по електронски пат до приемното одделение на надлежниот орган.

(2) Поднесоците од ставот (1) на овој член мораат да бидат разбирливи и да содржат сè она што е потребно за да може да се постапи по нив. Поднесоците поднесени од адвокати, органи на државна управа, правни лица и лица кои вршат јавни овластувања треба да содржат и податоци за електронско сандаче за достава на писмената регистрирано согласно со закон.

(3) Ако со овој закон поинаку не е определено, органот што ја води постапката ќе го повика подносителот на поднесокот кој е неразбирлив или не содржи сé што е потребно да го исправи поднесокот, односно да го дополни за да може по него да се постапува, а ако тој не го стори тоа во определениот рок, ќе го отфрли поднесокот.

(4) Во поканата за исправка, односно за дополнение на поднесокот подносителот ќе се предупреди за последиците од пропуштањето.

(5) Поднесоците, кои според овој закон се доставуваат до спротивната странка, му се предаваат на органот што ја води постапката во доволен број примероци за органот и за другата странка. Ако вакви поднесоци не се предадени во доволен број примероци, ќе се умножат на трошок на подносителот.

Член 88
Казнување поради навреда на судот

(1) Судот ќе го казни со парична казна од 200 до 1.200 евра во денарска противвредност учесникот во постапката кој во поднесокот или усно, односно на друг начин го навреди судот или лицето кое учествува во постапката. Решението за казнување го донесува судот пред кој е дадена изјавата, а ако тоа е сторено во поднесокот, судот што треба да одлучи за поднесокот.

(2) Против ова решение е дозволена жалба по која одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон.

(3) За казнувањето на јавниот обвинител, судот ќе го извести надлежниот јавен обвинител на јавното обвинителство.

(4) За казнувањето на адвокат, судот ќе ја извести Адвокатската комора на Република Македонија.

(5) Кога јавниот обвинител ја води претходната постапка и притоа оцени дека учесник во постапката во изјавата или во поднесокот го навреди судот, јавниот обвинител или друго лице кое учествува во постапката, ќе му достави копија од поднесокот или изјавата на надлежниот суд кој може да донесе решение за казнување од ставот (1) на овој член.

(6) Казнувањето според ставот (1) на овој член не влијае врз гонењето и изрекувањето на казната за кривичното дело извршено со навредата.

(7) Ако според ставот (1) на овој член навредата на судот и покрај изречената парична казна се повторува, судот може да изрече парична казна и до десеткратен износ од казната од ставот (1) на овој член.

Член 89
Записник

(1) За секое преземено дејствие во текот на кривичната постапка се составува записник истовремено кога се врши дејствието, а ако тоа не е можно, непосредно по тоа.

(2) Записникот го составува записничар. Само кога се врши претрес на дом или лице, или дејствието се презема надвор од службените простории на органот, а не може да се обезбеди записничар, записникот може да го состави лицето кое го презема дејствието.

(3) Записникот што го составува записничар се составува на тој начин што лицето кое го презема дејствието му кажува гласно на записничарот што ќе внесе во записникот.

Член 90
Содржина на записникот

(1) Во записникот се внесува називот на државниот орган пред кој се врши дејствието, местото каде што се врши дејствието, денот и часот кога дејствието е започнато и завршено, имињата и презимињата на присутните лица и во кое својство присуствуваат, како и назначување на кривичниот предмет според кој се презема дејствието.

(2) Записникот треба да ги содржи суштествените податоци за текот и содржината на преземеното дејствие. Ако при преземањето на дејствието се одземени предмети или списи, тоа ќе се назначи во записникот, а одземените предмети ќе се приклучат кон записникот или ќе се наведе каде се наоѓаат на чување.

(3) При преземање на дејствија како што е увид, претрес на дом или на лице, или препознавање на лица или на предмети во записникот ќе се внесат и податоци што се важни со оглед на природата на таквото дејствие или за утврдување на идентичноста на одделни предмети (опис, мери и големина на предметите или трагите, ставање на ознака врз предметите и друго), а ако се направени скици, цртежи, планови, фотографии, забелешки на електронски, механички и други направи за тонско или визуелно-тонско снимање и стенографски белешки, тоа ќе се наведе во записникот и ќе се приклучи кон записникот.

Член 91
Водење на записникот

(1) Записникот мора да се води уредно, во него не смее ништо да се избрише, да се додаде или менува. Прецртаните места мора да останат читливи.

(2) Сите преиначувања, исправки и додатоци се внесуваат на крајот на записникот и веднаш им се предочуваат на странките и бранителот и тие мораат да бидат заверени од лицата кои го потпишуваат записникот.

Член 92
Увид во записникот и потпишување на записникот

(1) Лицата кои задолжително присуствуваат на дејствијата во постапката, како и странките, бранителот и оштетениот, ако се присутни, имаат право да го прочитаат записникот или да бараат да им се прочита. За тоа лицето кое го презема дејствието е должно да предупреди, а во записникот ќе се назначи дали предупредувањето е сторено и дали е прочитан записникот. Записникот секогаш се чита, а ако нема записничар, во записникот и тоа ќе се назначи.

(2) На крајот од записникот ќе се потпише преведувачот, односно толкувачот ако имало, а при претресувањето и лицето кое се претресува или чијшто дом се претресува. Ако записникот не го пишува записничар, записникот го потпишуваат лица кои присуствуваат на дејствието. Ако такви лица нема или не се во состојба да ја сфатат содржината на записникот, записникот го потпишуваат двајца сведоци, освен ако не е можно да се обезбеди нивно присуство.

(3) Неписменото лице место потпис става отпечаток од показалецот од десната рака, а записничарот под отпечатокот ќе го запише неговото име и презиме. Ако поради неможност да се стави отпечаток од десниот показалец, се става отпечаток од некој друг прст или отпечаток од прст на левата рака, во записникот ќе се назначи од кој прст и од која рака е земен отпечатокот.

(4) Ако дејствието не можело да се врши без прекин, во записникот ќе се назначи денот и часот кога настанал прекинот, како и денот и часот кога продолжува дејствието.

(5) Ако имало приговор во поглед на содржината на записникот, во записникот ќе се наведат и тие приговори.

(6) Записникот на крајот го потпишува лицето кое го презело дејствието и записничарот.

Член 93
Издвојување на доказ

(1) Кога во овој закон е определено дека врз некој доказ не може да се заснова судската одлука, судијата на претходната постапка, по службена должност или по предлог на странките, ќе донесе решение за издвојување на тој доказ од списите, најдоцна до завршувањето на истражната постапка. По подигањето на обвинителниот акт, решение за издвојување на доказ донесува советот за оцена на обвинителниот акт. Против ова решение е дозволена посебна жалба по која одлучува повисокиот суд.

(2) По правосилноста на решението издвоените докази се чуваат кај судијата на претходната постапка, одвоено од другите списи и не можат да се разгледуваат ниту можат да се користат во постапката. Издвоените записници се затвораат во посебна обвивка и се чуваат кај судијата на претходната постапка.

Член 94
Снимање на истражните дејствија

(1) Изведувањето на истражните или други дејствија се снима со уреди за визуелно-тонско снимање кога е пропишано со овој закон. Органот кој го спроведува дејствието претходно ќе го извести за тоа лицето кое се испитува.

(2) Снимката мора да ги содржи податоците од членот 90 став (1) на овој закон, податоците потребни за идентификација на лицето чија изјава се снима и податокот во кое својство тоа лице ја дава изјавата. Кога се снимаат изјави на повеќе лица, мора да се обезбеди од снимката јасно да може да се распознае кој ја дал изјавата.

(3) Во записникот за истражното дејствие ќе се внесе дека е извршено снимање, кој го извршил снимањето, дека лицето кое се сослушува претходно е известено за снимањето, дали снимката е репродуцирана и каде се чува, ако не е приложена кон списите на предметот.

(4) Кога со овој закон поинаку не е определено, органот што го спроведува истражното дејствие, може да определи снимката во целост или делумно да се препише и да и се предаде на странката, по нејзино барање. Преписот ќе се прегледа и ќе се завери со потпис од лицето кое го спровело дејствието и ќе се приклучи кон записникот за преземање на истражното дејствие.

(5) Снимката направена според одредбите од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член, се чува во судот се додека се чуваат и списите во предметот.

(6) Снимките направени според одредбите од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член, не може јавно да се прикажуваат без писмено одобрение на странките и учесниците во истражното дејствие.

Член 95
Записник за главна расправа

За записникот за главна расправа важат одредбите од членовите 374 и 375 на овој закон.

Член 96
Записник за советување и гласање

(1) За советувањето и гласањето се составува посебен записник.

(2) Записникот за советувањето и гласањето го содржи текот на гласањето и одлуката што е донесена.

(3) Овој записник го потпишуваат сите членови на советот и записничарот. Одвоените мислења ќе се приклучат кон записникот за советувањето и гласањето, ако не се внесени во записникот.

(4) Записникот за советувањето и гласањето ќе се затвори во посебна обвивка. Овој записник може да го разгледа само повисокиот суд кога решава за правниот лек и во тој случај е должен записникот повторно да го затвори во посебна обвивка и на обвивката да назначи дека го разгледал записникот.

Глава IX

РОКОВИ

Член 97
Рокови за давање изјава и предавање на поднесок

(1) Роковите предвидени со овој закон не можат да се продолжат, освен кога законот изречно го дозволува тоа. Ако е во прашање рок што со овој закон е определен заради заштита на правото на одбрана и на другите процесни права на обвинетиот, тој рок може да се скрати ако тоа го бара обвинетиот писмено или усно на записник пред судот.

(2) Кога изјавата е врзана за рок, се смета дека е дадена во рокот, ако пред да истече рокот му е предадена на оној кој е овластен да ја прими.

(3) Кога изјавата е упатена по пошта со препорачана пратка, по електронска пошта или по телеграфски пат, денот на предавањето на поштата, односно денот на испраќање по електронска пошта се смета како ден на предавањето на оној до кого е упатена. Предавањето на воена пошта во места каде што не постои редовна пошта се смета како предавање на препорачана пратка во пошта. Се смета дека испраќачот на изјавата не го пропуштил рокот, ако примателот испратената изјава не ја добил на време, поради погрешно работење на уредот за предавање или прием на изјавата, а за кое испраќачот не знаел.

(4) Осомничениот кој се наоѓа во притвор може изјавата што е врзана за рок да ја даде на записник кај органот што ја води постапката или да ја предаде на управата на затворот, а лицето кое се наоѓа на издржување казна или се наоѓа во установа заради примена на мерка на безбедност или на воспитна мерка, може таквата изјава да и ја предаде на управата на установата во која е сместено. Денот и часот кога е составен таков записник, односно кога изјавата и е предадена на управата на установата се смета како ден на предавање до органот што е надлежен да ја прими.

(5) Ако поднесокот што е врзан за рок поради незнаење или очигледна грешка на подносителот, е предаден или упатен до ненадлежен јавен обвинител или суд пред истекот на рокот, па до надлежниот јавен обвинител или суд ќе стигне по истекот на рокот, ќе се земе дека е поднесен на време.

Член 98
Сметање на роковите

(1) Роковите се сметаат на часови, денови, месеци и години.

(2) Часот или денот кога е извршено доставувањето или соопштувањето, односно во кој паѓа настанот од кога треба да се смета траењето на рокот, не се засметува во рокот, туку за почеток на рокот се зема првиот нареден час, односно ден. Во еден ден се сметаат 24 часа, а месецот се смета по календарското време.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, роковите за пресметување на приведување, задржување и притвор, почнуваат да течат од моментот на лишување од слобода.

(4) Роковите определени по месеци, односно по години се завршуваат со истекот на оној ден на последниот месец, односно на годината што по својот број му одговара на денот кога почнал рокот. Ако го нема тој ден во последниот месец, рокот се завршува последниот ден на тој месец.

(5) Саботите, неделите и државните празници се засметуваат во рокот. Ако последниот ден на рокот паѓа на државен празник, сабота, недела или во некој друг ден кога државниот орган не работел, рокот истекува со истекот на првиот нареден работен ден.

Член 99
Враќање во поранешна состојба

(1) На обвинетиот кој од оправдани причини ќе го пропушти рокот за изјавување жалба на пресуда или на решение за примена на мерки на безбедност, или на воспитна мерка или за одземање на имотна корист, судот ќе му дозволи враќање во поранешна состојба заради изјавување жалба, ако во рок од осум дена по престанувањето на причината поради која го пропуштил рокот поднесе молба за враќање во поранешна состојба и ако истовремено со молбата предаде и жалба.

(2) По истекот на три месеци од денот на пропуштањето, не може да се бара враќање во поранешна состојба.

Член 100
Решавање за враќање во поранешна состојба

(1) За враќање во поранешна состојба одлучува судот што ја донел пресудата или решението кое се побива со жалбата.

(2) Против решението со кое се дозволува враќање во поранешна состојба, не е дозволена жалба.

(3) Кога обвинетиот изјавил жалба на решението со кое не се дозволува враќање во поранешна состојба, судот е должен оваа жалба, заедно со жалбата на пресудата или на решението за примена на мерка на безбедност, или на воспитна мерка или за одземање на имотна корист, како и со одговорот на жалбата и со сите списи да ја достави до повисокиот суд на решавање.

Член 101
Дејство на молбата за враќање во поранешна состојба

Молбата за враќање во поранешна состојба, по правило, не го задржува извршувањето на пресудата, односно на решението за примена на мерка на безбедност или на воспитна мерка или за одземање на имотна корист, но судот надлежен за решавање на молбата може да одлучи извршувањето да се запре додека не се донесе одлука по молбата.

Глава X

ТРОШОЦИ НА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

Член 102
Содржина на трошоците на кривичната постапка

(1) Трошоците на кривичната постапка се издатоците направени по повод кривичната постапка, од нејзиното поведување до нејзиното завршување и издатоците за преземени истражни дејствија пред истражната постапка.

(2) Трошоците на кривичната постапка опфаќаат:

1) трошоци за сведоци, вештаци, преведувачи, толкувачи и стручни лица, трошоците за визуелно-тонско снимање и препис на снимките, како и трошоци на увидот;

2) превозни трошоци на обвинетиот;

3) издатоци за приведување на обвинетиот, односно на лицето лишено од слобода;

4) превозни и патни трошоци на службените лица;

5) трошоци за лекување на обвинетиот за време додека се наоѓа во притвор, како и трошоци за породување, освен трошоците што се наплаќаат од фондот за здравствено осигурување;

6) паушален износ;

7) награда и нужни издатоци на бранителот, нужни издатоци на приватниот тужител и на неговиот законски застапник, како и награда и нужни издатоци на неговиот полномошник и

8) нужни издатоци на оштетениот и на неговиот законски застапник, како и награда и нужни издатоци на неговиот полномошник.

(3) Паушалниот износ се утврдува во рамките на износите определени со пропис, со оглед на траењето и сложеноста на постапката и имотната состојба на лицето кое е должно да го плати тој износ.

(4) Трошоците од ставот (2) точки 1, 2, 3, 4 и 5 на овој член, како и нужните издатоци на поставениот бранител и назначениот полномошник, во постапката поради кривичните дела за кои се гони по службена должност, се исплатуваат однапред од средствата на органот што ја води кривичната постапка, а се наплатуваат подоцна од лицата кои се должни да ги надоместат според одредбите на овој закон. Органот што ја води постапката е должен сите трошоци што се однапред исплатени да ги внесе во пописот кој ќе се приложи кон списите.

(5) Трошоците за преведување што ќе настанат со примена на одредбите на овој закон не се наплатуваат од лицата кои, според одредбите на овој закон, се должни да ги надоместат трошоците на кривичната постапка.

Член 103
Одлука за трошоците на кривичната постапка

Во секоја пресуда и решение со кое се запира кривичната постапка ќе се одлучи кој ќе ги поднесува трошоците на постапката и колку изнесуваат тие.

Член 104
Поднесување на трошоци настанати по сопствена вина

(1) Обвинетиот, оштетениот, приватниот тужител, бранителот, законскиот застапник, полномошникот, сведокот, вештакот, преведувачот, толкувачот и стручното лице, без оглед на исходот на кривичната постапка, ги поднесуваат трошоците за нивното доведување, за одложувањето на главната расправа и другите трошоци на постапката што ги причиниле по сопствена вина.

(2) За трошоците од ставот (1) на овој член се донесува посебно решение, освен ако за трошоците што ги поднесува приватниот тужител и обвинетиот се решава во одлуката за главната работа.

(3) По жалбата против решението од ставот (2) на овој член одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон.

Член 105
Одлучување за трошоците во осудителна пресуда

(1) Кога судот ќе го огласи обвинетиот за виновен во пресудата ќе изрече дека е должен да ги надомести трошоците на кривичната постапка.

(2) Лицето кое е обвинето за повеќе кривични дела нема да се осуди да ги надомести трошоците во однос на делата за кои е ослободено од обвинението, доколку можат да се издвојат тие трошоци од вкупните трошоци.

(3) Во пресудата со која се огласени повеќе обвинети за виновни, судот ќе определи колкав дел од трошоците ќе поднесува секој од нив, а ако тоа не е можно, ќе ги осуди сите обвинети да ги поднесуваат трошоците солидарно. Плаќањето на паушалниот износ ќе се определи за секој обвинет посебно.

(4) Во одлуката со која се решава за трошоците, судот може да го ослободи обвинетиот од должноста да ги надомести во целост или делумно трошоците на кривичната постапка од членот 102 став (2) точки 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој закон, ако со нивното плаќање би било доведено во прашање издржувањето на обвинетиот или на лицата кои тој е должен да ги издржува. Ако се утврдат овие околности по донесувањето на одлуката за трошоците, претседателот на советот може со посебно решение да го ослободи обвинетиот од должноста за надоместување на трошоците на кривичната постапка.

Член 106
Одлучување за трошоците при запирање на кривичната постапка и при донесување на ослободителна или одбивателна пресуда

(1) Кога ќе се запре кривичната постапка или кога ќе се донесе пресуда со која обвинетиот се ослободува од обвинението или со која се одбива обвинението, во решението, односно во пресудата ќе се изрече дека трошоците на кривичната постапка од членот 102 став (2) точки 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој закон, нужните издато-

ци на обвинетиот, како и нужните издатоци и наградата на неговиот бранител, паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија, освен во случаите определени во ставовите (2), (3), (4) и (5) на овој член.

(2) Лицето кое свесно поднело лажна пријава ќе ги поднесува трошоците на кривичната постапка.

(3) Приватниот тужител е должен да ги надомести трошоците на кривичната постапка од членот 102 став (2) точки 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој закон, нужните издатоци на обвинетиот, како и нужните издатоци и наградата на неговиот бранител, ако постапката е завршена со пресуда со која обвинетиот се ослободува од обвинение, или со пресуда со која се одбива обвинението или со решение за запирање на постапката, освен ако е запрена постапката, односно ако е донесена пресуда со која се одбива обвинението поради смрт на обвинетиот или поради заболување од некоја трајна душевна болест или поради тоа што настапила застареност на кривичното гонење поради одолжување на постапката, кое не може да му се припише во вина на приватниот тужител. Ако постапката е запрена поради откажување од тужбата, обвинетиот и приватниот тужител можат да се порамнат во однос на нивните меѓусебни трошоци. Ако има повеќе приватни тужители, трошоците ќе ги поднесат сите солидарно.

(4) Оштетениот кој се откажал од предлогот за гонење, поради што постапката е запрена, ќе ги поднесе трошоците на кривичната постапка ако обвинетиот не изјави дека тој ќе ги плати.

(5) Кога судот ќе го одбие обвинението поради ненадлежност, одлука за трошоците ќе донесе надлежниот суд.

Член 107

Трошоци на бранителот и полномошникот

(1) Наградата и нужните издатоци на бранителот и на полномошникот на приватниот тужител или на оштетениот е должно да ги плати застапуваното лице, без оглед на оној што според одлуката на судот е должен да ги поднесува трошоците на кривичната постапка, освен ако според одредбите на овој закон наградата и нужните издатоци на бранителот паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија. Ако на обвинетиот му бил поставен бранител, а со плаќањето на наградата и на нужните издатоци би било доведено во прашање издржувањето на обвинетиот или издржувањето на лицето кое е должен тој да го издржува, наградата и нужните издатоци на бранителот ќе се исплатат од Буџетот на Република Македонија.

(2) Полномошникот кој не е адвокат нема право на награда, освен на надоместок на нужните издатоци.

Член 108

Одлучување за трошоци настанати во постапка пред повисокиот суд

За должноста за плаќање на трошоците што ќе настанат кај повисокиот суд конечно одлучува тој суд согласно со одредбите од членовите 102, 103, 104, 105, 106 и 107 на овој закон.

Член 109

Донесување на поблиски прописи за трошоците на кривичната постапка

Висината и начинот на определување на реално направените трошоци во кривичната постапка ги пропишува претседателот на Врховниот суд по претходно прибавено мислење од јавниот обвинител на Република Македонија.

Глава XI

ИМОТНОПРАВНО БАРАЊЕ

Член 110

Расправање на имотноправно барање и негов предмет

(1) Имотноправно барање што настанало поради извршување на кривично дело ќе се расправи по предлог од овластените лица во кривична постапка, ако со тоа значително не би се одолжувала оваа постапка.

(2) Имотноправно барање може да се однесува на надоместок на штета, на враќање предмети или на поништување на определена правна работа.

(3) Имотноправното барање од ставот (2) на овој член, во случај на осигурување, оштетениот може да го поднесе и спрема осигурително друштво.

Член 111

Овластени лица за поднесување на имотноправно барање

(1) Имотноправно барање во кривична постапка може да поднесе лице кое е овластено да го остварува таквото барање во спор.

(2) Кога барањето од ставот (1) на овој член го поднесува жртвата на кривичното дело, во барањето ќе наведе дали остварила надоместок или поднела барање согласно со членот 53 став (1) од овој закон.

Член 112

Поднесување на имотноправно барање

(1) Имотноправно барање во кривична постапка се поднесува до органот до кој се поднесува кривичната пријава или до судот пред кој се води постапката.

(2) Барањето може да се поднесе најдоцна до завршувањето на главната расправа пред првостепениот суд.

(3) Овластеното лице е должно да го наведе своето барање според видот и висината и да поднесе докази.

(4) Ако овластеното лице не поднесе имотноправно барање во кривичната постапка до поднесување на обвинението, ќе се извести дека може тој предлог да го поднесе до завршувањето на главната расправа.

Член 113

Откажување од предлогот за остварување имотноправно барање

(1) Овластените лица од членот 111 став (1) на овој закон можат до завршувањето на главната расправа да се откажат од предлогот за остварување на имотноправно барање во кривична постапка и да го остваруваат преку спор. Во случај на откажување од предлогот, таков предлог не може да се стави повторно.

(2) Ако имотноправното барање по поднесениот предлог, а пред завршувањето на главната расправа преминало на друго лице според правилата на имотното право, тоа лице ќе се повика да се изјасни дали останува при предлогот. Ако уредно повиканиот не се јави, се смета дека се откажал од ставениот предлог.

Член 114

Одлучување за имотноправно барање

(1) За имотноправното барање одлучува судот.

(2) Со пресудата со која обвинетиот се огласува за виновен, судот одлучува целосно за имотноправното барање или делумно, а за преостанатиот износ на имотноправното барање го упатува оштетениот да го остварува во спор. Доколку доказите во кривичната постап-

ка не даваат доволна основа за целосно или делумно пресудување на имотноправното барање, а за нивно дополнително обезбедување постои опасност од неоправдано одолжување на кривичната постапка, судот ќе го упати оштетениот имотноправното барање да го остварува во спор.

(3) Кога судот ќе донесе пресуда со која обвинетиот се ослободува од обвинението или со која се одбива обвинението или кога со решение ќе ја запре кривичната постапка, ќе го упати оштетениот дека може имотноправното барање да го остварува во спор. Кога судот ќе се огласи за ненадлежен за кривичната постапка, ќе го упати оштетениот дека може имотноправното барање да го пријави во кривичната постапка што ќе ја започне или продолжи надлежниот суд.

Член 115
Предавање на предмети

Ако имотноправното барање се однесува на враќање на предмет, а судот ќе установи дека предметот му припаѓа на оштетениот и дека се наоѓа кај обвинетиот или кај некој од учесниците во кривичното дело или кај лице на кое му го дале тие на чување, во пресудата ќе определи предметот да му се предаде на оштетениот.

Член 116
Поништување на правна работа

Ако имотноправното барање се однесува на поништување на определена правна работа, а судот најде дека барањето е основано, ќе изрече во пресуда целосно или делумно поништување на таа правна работа, со последиците што произлегуваат од неа, не засегајќи во правата на трети лица.

Член 117
Измена на правосилна пресуда со која е одлучено за имотноправно барање

(1) Правосилната пресуда со која е одлучено за имотноправно барање судот може во кривичната постапка да ја измени само по повод вонреден правен лек.

(2) Надвор од овој случај осудениот, односно неговите наследници можат да бараат само во спор правосилната пресуда на кривичниот суд со која е одлучено за имотноправно барање да се измени и тоа ако постојат услови за повторување според одредбите што важат за парничната постапка.

Член 118
Привремени мерки за обезбедување на имотноправно барање

(1) По предлог на јавниот обвинител и на овластените лица во кривичната постапка според одредбите со кои се регулира извршувањето, може да се определат привремени мерки за обезбедување на имотноправното барање што настанало поради извршувањето на кривичното дело.

(2) Решението од ставот (1) на овој член го донесува во текот на истражната постапка судијата на претходната постапка. По подигнато обвинение, решението го донесува надвор од главната расправа претседателот на советот, а на главната расправа советот.

(3) Жалбата на решението за привремени мерки не го задржува извршувањето на решението.

Член 119
Враќање на предмети

(1) Ако се во прашање предмети кои несомнено му припаѓаат на оштетениот, а не служат како доказ во кривичната постапка, предметите ќе му се предадат на оштетениот и пред завршувањето на постапката.

(2) Ако повеќе оштетени се спорат за сопственоста на предметите, ќе се упатат на спор, а судот во кривичната постапка ќе определи само чување на предметите како привремена мерка за обезбедување.

(3) Предметите што служат како доказ ќе се одземат привремено и по завршувањето на постапката ќе му се вратат на сопственикот. Ако ваков предмет неопходно му е потребен на сопственикот, тој може да му се врати и пред завршувањето на постапката, со обврска по барање да го донесе.

Член 120
Привремено обезбедување спрема трето лице

(1) Ако оштетениот има барање спрема трето лице затоа што кај него се наоѓаат предметите прибавени со кривичното дело, или затоа што поради кривичното дело тоа дошло до имотна корист, судот во кривичната постапка, по предлог од овластените лица од членот 111 став (1) на овој закон, може според одредбите што важат за извршувањето да определи привремени мерки за обезбедување и спрема тоа трето лице. Одредбите од членот 118 ставови (2) и (3) на овој закон важат и во овој случај.

(2) Во пресудата со која обвинетиот се огласува за виновен, судот или ќе ги укине мерките од ставот (1) на овој член, ако веќе порано не се укинати, или ќе го упати оштетениот на спор со тоа што ќе се укинат овие мерки, ако не се поведе спор во рокот определен од судот.

Глава XII

ДОНЕСУВАЊЕ И СООПШТУВАЊЕ НА ОДЛУКИТЕ

Член 121
Видови одлуки во кривичната постапка

(1) Во кривичната постапка одлуките се донесуваат во форма на пресуда, решение, наредба и казнен налог.

(2) Пресуда и казнен налог донесува само судот, а решенија и наредби донесуваат и други органи што учествуваат во кривичната постапка.

Член 122
Советување и гласање

(1) Одлуките на советот се донесуваат по усното советување и гласање. Одлуката е донесена кога за неа гласале мнозинството од членовите на советот.

(2) Претседателот на советот раководи со советувањето и гласањето и гласа последен. Тој е должен да се грижи да се разгледаат сите прашања сестрано и целосно.

(3) Ако во однос на одделни прашања за кои се гласа, гласовите се поделат на повеќе различни мислења, така што ниту едно од нив нема мнозинство, прашањата ќе се раздвојат и гласањето ќе се повторува додека не се постигне мнозинство. Ако на тој начин не се постигне мнозинство, одлуката ќе се донесе така што гласовите што се најнеповолни за обвинетиот ќе се придодадат кон гласовите што се помалку неповолни од овие, сè додека не се постигне потребното мнозинство.

(4) Членовите на советот не можат да одбијат да гласаат за прашањата што ќе ги постави претседателот на советот, но ако член на советот кој гласал обвинетиот да се ослободи или пресудата да се укине и останал во малцинство, не е должен да гласа за санкцијата. Ако не гласа, ќе се земе како да се согласил со гласот што е најповолен за обвинетиот.

Член 123
Редослед на прашањата за кои се гласа

(1) При одлучувањето прво се гласа дали судот е надлежен, дали е потребно да се дополни постапката, како и други претходни прашања. Кога ќе се донесе одлуката за претходните прашања, се преминува на решавање за главната работа.

(2) При одлучувањето за главната работа прво ќе се гласа дали обвинетиот сторил кривично дело и дали е кривично одговорен, а потоа ќе се гласа за казната, за другите кривични санкции, за трошоците на кривичната постапка, за имотноправните барања и за другите прашања за кои треба да се донесе одлука.

(3) Ако исто лице е обвинето за повеќе кривични дела ќе се гласа за кривичната одговорност и за казната за секое од тие дела, а потоа за единствената казна за сите дела.

Член 124
Тајност на гласањето

(1) Советувањето и гласањето се врши на тајно заседание.

(2) Во просторијата во која се врши советување и гласање можат да бидат присутни само членовите на советот и записничарот. Резултатите од гласањето се тајни.

Член 125
Објавување на судските одлуки

(1) Ако одлуката усно е соопштена, тоа ќе се назначи во записникот или на списот, а лицето на кое му е дадено соопштението ќе го потврди тоа со свој потпис. Ако странките изјават дека нема да се жалат, заверениот препис на усно соопштената одлука нема да им се доставува, доколку со овој закон поинаку не е определено.

(2) Преписите на одлуките против кои е дозволена жалба се доставуваат со упатство за правото на жалба. Жалбата изјавена во корист на обвинетиот ќе се смета за навремена кога е изјавена во рокот наведен во упатството за правото на жалба, ако во упатството е наведен рок што е подолг од законски определениот рок.

(3) Судовите се должни донесените одлуки во рок од два дена од изготвувањето да ги објават на веб страницата на судот, на начин утврден со закон

Член 126
Достапност на судските одлуки

(1) Сите судски пресуди се јавни и достапни во електронски или печатени примероци, освен во случаите кога јавноста е исклучена согласно со Уставот на Република Македонија, овој закон и меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

(2) Другите судски одлуки се достапни на увид и препис на секое заинтересирано лице, освен во случаи кога јавноста е исклучена согласно со ставот (1) на овој член.

Глава XIII

ДОСТАВУВАЊЕ ПИСМЕНА И РАЗГЛЕДУВАЊЕ СПИСИ

Член 127
Начини на доставување на писмена

(1) Писмената се доставуваат по пошта, по електронски пат, преку службено лице на државниот орган кој го упатува писменото или непосредно кај тој орган, или преку правно лице со посебни овластувања утврдени со закон.

(2) Судот може да му изрече парична казна во висина од 700 до 1.000 евра во денарска противвредност на лицето од ставот (1) на овој член кое нема да преземе дејствија на вршење на доставувањето на писменото или несовесно ќе го изврши доставувањето на писменото и со тоа ќе предизвика одолжување на постапката.

(3) Странката на која лицето од ставот (1) на овој член со своето несовесно вршење на должноста на доставување причини дополнителни трошоци во постапката, може во рок од 15 дена од денот на дознавањето за неизвршувањето, односно за несовесното извршување на доставувањето, во истата постапка од судот да побара лицето од ставот (1) на овој член да му ги надомести зголемените трошоци на постапката согласно со општите правила за надоместок на штета. Судот по барањето ќе одлучи со решение во рок од 15 дена од денот на неговото поднесување. Тоа не го исклучува правото на странката во друга постапка со тужба согласно со закон да бара надоместок на штета причинета со несовесно вршење на доставувањето, од лицето од ставот (1) на овој член.

(4) Судот води евиденција на изречени казни од ставот (2) на овој член за лицата од ставот (1) на овој член.

(5) Три изречени парични казни за исто лице согласно со ставовите (2) и (3) од овој член, претставува основ за поведување на дисциплинска постапка согласно со овој и друг закон. Претседателот на судот по службена должност ги известува администраторот на судот, Нотарската комора на Република Македонија, Комората на извршители и одговорното лице на правното лице заради поведување на дисциплинска постапка.

(6) Поканата за главната расправа или другите покани судот може и усно да му ги соопшти на лицето кое се наоѓа пред судот, со поука за последиците од недоаѓањето. Повикувањето извршено на овој начин ќе се забележи во записникот, кој повиканото лице ќе го потпише, освен ако тоа повикување е забележано во записникот за главна расправа. Се смета дека со тоа е извршено полноважно доставување.

Член 128
Место на достава на писмената

(1) Органот што го изготвил писменото го доставува до лицето за кое е испратено (прималец) на адресата на неговото живеалиште или престојувалиште или на адресата каде што работи, а може да се испрати и на друга адреса на која прималецот може да се затекне или на адреса на електронско сандаче на прималецот.

(2) Доставувањето на писмената на адвокати, правни лица, органи на државна управа и на правни и физички лица кои вршат јавни овластувања, се врши по електронски пат во електронско сандаче регистрирано согласно со закон. Доставувањето по електронски пат се врши преку информатичкиот систем на надлежниот орган на адресата на електронското сандаче на прималецот на доставата.

(3) Доколку обвинетиот, оштетениот, сведокот, вештакот или други физички лица кои учествуваат во постапката, на главната расправа, поучени од судот, се согласат доставата да им се врши по електронски пат и доставаат адреса на електронско сандаче, доставата на овие лица ќе продолжи да се врши по електронски пат, преку информатичкиот систем на судот.

(4) Доколку не постојат технички можности, доставувањето на писмената на адвокати, правни лица, органи на државната управа и на правни и физички лица кои вршат јавни овластувања се врши на адресата запишана во регистарот. Доколку доставата не успее на таа адреса, писменото ќе се истакне на огласна табла на судот и по истекот на осум дена од денот на истакнувањето, се смета дека е извршена уредна достава.

(5) На воените лица, на припадниците на полицијата и на судската полиција, на припадниците на стража во установите во кои се сместени лица лишени од слобода и на работниците од сувоземниот, водениот и воздухопловниот сообраќај, доставувањето на писмена се врши лично и со известување на непосредниот старешина.

(6) На лицата лишени од слобода доставувањето се врши во судот или на управата на установата во која се сместени.

(7) На лицата кои уживаат дипломатски имунитет во Република Македонија, ако меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија не определуваат поинаку, доставувањето се врши преку Министерството за надворешни работи.

(8) Доставувањето на државјаните на Република Македонија во странство, ако не се применува постапката предвидена во прописите за меѓународна соработка во кривичната материја, се врши по пошта, по електронски пат или со посредство на дипломатско или конзуларно претставништво на Република Македонија во странската држава, под услов странската држава да не му се противи на таквиот начин на доставување и лицето на кое доставувањето се врши доброволно да се согласи да го прими писменото. Овластениот работник на дипломатското или конзуларното претставништво ја потпишува доставницата како доставувач, ако писменото е врачено во самото претставништво, а ако писменото е доставено по пошта, тоа го потврдува на доставницата. Доставата на правно лице кое има седиште во странство може да се изврши преку неговото претставништво или застапништво во Република Македонија.

(9) На лицата вклучени во програма за заштита на сведоци доставувањето се врши преку органот што ја спроведува заштитата.

Член 129
Предавање на писменото

(1) Писменото му се предава непосредно на лицето на кое му е испратено, а тоа е должно да го прими. Ако лицето не се затече таму каде што треба да се изврши доставувањето, доставувачот ќе го предаде на некој од членовите на неговото домаќинство, постари од 16 години, кои се должни да го примат писменото. Ако тие не се затечат во домот, писменото ќе му се предаде на настојникот или на сосед, ако тие се согласат да го примат. Ако доставувањето се врши на работното место на лицето на кое треба да му се достави писменото, а тоа лице не се затече таму, доставувањето може да му се изврши на лице овластено за прием на пошта кое е должно да го прими писменото или на лице кое е вработено на истото место, ако тоа се согласи да го прими писменото. Доколку лицето не се затекне на адресата на која треба да му се изврши доставувањето, доставувачот ќе остави писмено известување заради примање на писменото со кое лицето се известува да дојде во определен ден и час во определена просторија на надлежниот орган за прием на писменото. Ако лицето не постапи по известувањето, се смета дека доставувањето е извршено на денот и часот наведени во известувањето. Со тоа се смета дека писменото е доставено.

(2) Ако се утврди дека лицето на кое писменото треба да му се достави е отсутно и дека лицата од ставот (1) на овој член поради тоа не можат писменото навреме да му го предадат, писменото ќе се врати со назначување каде се наоѓа отсутниот.

(3) Доколку доставата не се изврши согласно со ставот (1) на овој член, органот што ја води постапката ќе го истакне писменото на огласната табла на судот и по истекот на осум дена од денот на истакнувањето се смета дека е извршена уредна достава.

Член 130
Достава до обвинетиот

(1) Ако органот што ја води постапката на обвинетиот не може да му го достави писменото, затоа што не ја пријавил промената на адресата или очигледно на друг начин избегнува да го прими писменото, писменото и пресудата освен во случаите од ставот (2) на овој член ќе се истакне на огласната табла на судот и по истекот на осум дена од денот на истакнувањето се смета дека е извршена уредна достава.

(2) Ако на обвинетиот кој нема бранител треба да му се достави пресуда со која му е изречена казна затвор или издаден казнен налог со пресуда, а доставувањето не може да се изврши на неговата пријавена адреса, судот по службена должност ќе му постави бранител, кој ќе ја врши оваа должност додека се дознае новата адреса на обвинетиот. На поставениот бранител ќе му се определи потребен рок за запознавање со списите, кој не може да биде пократок од осум дена, а потоа пресудата ќе му се достави на поставениот бранител и постапката ќе продолжи.

(3) Ако обвинетиот има бранител обвинителниот акт, обвинителниот предлог, приватната тужба и сите одлуки од чие доставување тече рокот за жалба, како и жалбата на противната странка која се доставува заради одговор, ќе му се доставаат и на бранителот и на обвинетиот, според членот 127 од овој закон. Во тој случај рокот за изјавување на правен лек, односно одговор на жалбата, тече од денот на доставата на обвинетиот. Ако на обвинетиот му е изречена мерката притвор или е на издржување на казна затвор, рокот тече од денот на доставата на бранителот.

(4) Ако писменото треба да се достави до бранителот на обвинетиот, а тој има повеќе бранители, доволно е да се достави до еден од нив.

(5) Кога на обвинетиот му се суди во отсуство, писмената се доставуваат на неговиот бранител и со тоа се смета дека е извршена уредна достава.

Член 131
Потврда за извршена достава

(1) Потврдата за извршена достава ја потпишуваат примателот и доставувачот. Примателот ќе го назначи сам на доставницата денот на приемот.

(2) Ако примателот е неписмен или не е во состојба да се потпише, доставувачот ќе го потпише, ќе го назначи денот на приемот и ќе стави забелешка зошто не го потпишал примателот.

(3) Ако примателот или лицето кое е должно да го прими писменото одбие да го прими писменото или да ја потпише доставницата, доставувачот писменото ќе го остави на местото на кое го затекнал примателот или лицето кое е должно да го прими писменото и тоа

ќе го забележи на доставницата и ќе го назначи денот, часот и местото на оставање на писменото и со тоа доставувањето е извршено.

(4) Доставата по електронски пат во електронско сандаче се смета за извршена на денот на приемот на писменото по електронски пат.

(5) Информатичкиот систем на надлежниот орган истовремено со испраќање на писменото до примателот на доставата на неговата електронска адреса испраќа и известување дека од информатичкиот систем на надлежниот орган е испратен писмен документ кој имателот на адресата мора да го преземе.

(6) Електронската пошта од електронското сандаче мора да биде преземена најдоцна осум дена од денот на нејзиното испраќање.

(7) Во известувањето од ставот (5) на овој член примателот на доставата се предупредува дека доколку електронската пошта од електронското сандаче не биде преземена во рокот од ставот (6) на овој член, доставувањето ќе се смета за извршено.

(8) Примателот на електронската пошта со својот електронски потпис го докажува својот идентитет, врши увид во своето електронско сандаче и електронски го потпишува писменото кое го упатува до надлежниот орган, односно го потврдува приемот на електронската пошта.

(9) Доколку писменото кое се доставува по електронски пат содржи прилози за кои нема техничка можност да се достават електронски, надлежниот орган во писменото кое го доставува ќе го извести примателот чие седиште, живеалиште или престојувалиште се наоѓа во седиштето на надлежниот орган, дека прилозите треба да ги подигне непосредно во надлежниот орган во рок од три дена од денот на известувањето, а доколку во тој рок не ги подигне, се смета дека прилозите се доставени.

(10) Доставата на прилозите од ставот (9) на овој член, до примателот чие седиште, живеалиште или престојувалиште е надвор од седиштето на надлежниот орган, се врши на еден од начините определени во членот 128 став (1) на овој закон.

Член 132
Доставување преку учесник во постапката, законски застапник и полномошник

(1) Поканите за лицата кои учествуваат во постапката можат да му се предадат на учесник во постапката кој се согласува да му ги врачи на оној до кого се упатени, ако органот смета дека на тој начин е обезбеден нивниот прием.

(2) За поканата за главната расправа или за друга покана, како и за одлуката за одлагање на главната расправа или на други закажани дејствија, лицата наведени во ставот (1) од овој член можат да бидат известени со телеграма, електронска пошта или по телефон, ако според околностите може да се претпостави дека известувањето извршено на тој начин ќе го прими лицето до кое е упатено.

(3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член се однесуваат и на обвинетиот, доколку за тоа се согласи изречно на записник пред судот.

(4) За повикувањето и предавањето на одлуката извршени на начинот предвиден во ставовите (1), (2) и (3) на овој член, ќе се состави службена забелешка на списот.

(5) Спрема лицето кое е известено според ставовите (1), (2) или (3) на овој член, односно до кое е упатена одлуката, можат да настапат штетни последици предвидени за пропуштањето само ако се утврди дека тоа навремено ја примило поканата, односно одлуката и дека било поучено за последиците од пропуштањето.

(6) Судот е должен во просториите на судот секој работен ден на сите учесници во постапката по електронски пат или на друг начин да им овозможи пристап до евиденцијата за закажаните расправи.

(7) Ако оштетениот или приватниот тужител има законски застапник или полномошник, доставувањето ќе се изврши на законскиот застапник, односно на полномошникот, а ако ги има повеќе, само на еден од нив.

Член 133
Право на оштетениот и жртвата на разгледување на списи и предмети

Право на разгледување на списи и предмети што служат како доказ во постапката имаат жртвата, оштетениот и нивниот полномошник откако жртвата, односно оштетениот се испитани, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Глава XIV

ИЗВРШУВАЊЕ НА ОДЛУКИТЕ

Член 134
Правосилност и извршност на одлуките

(1) Пресудата и решението стануваат правосилни кога не може повеќе да се побиваат со жалба или кога не е дозволена жалба.

(2) Правосилната пресуда се извршува кога е извршено нејзиното доставување и кога за извршувањето не постојат законски пречки. Ако не е изјавена жалба или странките се одрекле или се откажале од жалбата, пресудата е извршна со истекот на рокот за жалба, односно од денот на одрекнувањето или откажувањето од изјавената жалба.

(3) Ако судот што ја донел пресудата во прв степен не е надлежен за нејзино извршување ќе достави до органот што е надлежен за извршувањето заверен препис од пресудата со потврда за извршноста.

(4) Ако резервен помлад офицер, офицер или воен службеник е осуден на казна, судот ќе достави заверен препис од правосилната пресуда до органот надлежен за работи на одбраната.

(5) Ако со овој закон поинаку не е определено, решенијата се извршуваат кога ќе станат правосилни. Наредбите се извршуваат веднаш ако органот што ја издал наредбата поинаку не нареди.

(6) Решенијата и наредбите, ако поинаку не е определено, ги извршуваат органите што ги донеле тие одлуки. Ако судот со решение одлучил за трошоците на кривичната постапка, наплатата на тие трошоци се врши според одредбите на членот 135 ставови (1) и (2) од овој закон.

Член 135
Извршување на пресудата во делот на трошоците на кривичната постапка, одземањето на имотната корист и имотноправните барања

(1) Извршувањето на пресудата во делот на трошоците на кривичната постапка, на одземањето на имотната корист и на имотноправните барања го врши надлежниот орган определен со закон.

(2) Присилната наплата на трошоците на кривичната постапка, во корист на Буџетот на Република Македонија се врши по службена должност. Трошоците на присилната наплата претходно се исплатуваат од Буџетот на Република Македонија.

(3) Ако со пресудата не е определен рок за доброволно исполнување на обврската, обврската мора да биде исполнета во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата. По истекот на тој рок пресудата во тој дел станува извршна.

(4) Лицето на кое со пресудата му е наредено плаќање на трошоците на кривичната постапка или од кое е одземена имотната корист, по настапување на извршност на пресудата, судот што ја донел пресудата ќе го повика да достави доказ за навремено исполнување на обврските.

(5) Доколку лицето од ставот (4) на овој член не ја исполни обврската во предвидениот рок, судот што ја донел пресудата по службена должност ќе ја достави пресудата, со потврда за нејзина извршност, на надлежниот орган за извршување од ставот (1) на овој член.

(6) Ако од лицето од ставот (4) на овој член биле привремено одземени пари или други вредности кои се наоѓаат кај судот, секретарот на судот ќе нареди наплата на побарувањата од ставот (1) на овој член, од овие средства. Од овој износ најнапред се наплатува имотноправното побарување, потоа одземената имотна корист, па трошоците на постапката. Ако од одземените пари не можат целосно да се исплатат овие побарувања, за ненаплатениот дел ќе се постапи според одредбите од ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој член.

(7) Ако во пресудата е изречена посебна мерка одземање на предмети, судот што ја изрекол пресудата во прв степен ќе одлучи дали таквите предмети ќе се продаваат според одредбите што важат за извршувањето или ќе се предадат на државни органи, криминалистички музеј или на други институции или ќе се уништат. Парите добиени со продажбата на предметите се внесуваат во Буџетот на Република Македонија.

(8) Одредбата од ставот (7) на овој член соодветно ќе се примени и кога ќе се донесе одлука за одземање на предметите врз основа на членот 529 од овој закон.

(9) Правосилната одлука за одземање на предмети, освен во постапка по вонреден правен лек, може да се измени со одлука во парнична постапка ако се јави спор за сопственоста на одземените предмети.

Член 136
Сомневање за дозволеност на извршувањето

(1) Ако се јави сомневање за дозволеноста на извршувањето на судската одлука или засметувањето на казната, или ако во правосилната пресуда не е одлучено засметувањето на притворот или на порано издржаната казна, или засметувањето не е правилно извршено ќе одлучи за тоа со посебно решение претседателот на советот на судот што судел во прв степен, односно судијата поединец. Жалбата не го задржува извршувањето на решението, освен ако судот поинаку не определил.

(2) Ако се јави сомневање за толкувањето на судската одлука за тоа одлучува судот што ја донел правосилната одлука.

Член 137
Препис на одлуката за имотноправно барање

Кога одлуката со која е одлучено за имотноправно барање станала правосилна, оштетениот може да бара судот што одлучил во прв степен да му издаде заверен препис од одлуката со назначување дека одлуката е извршна.

Член 138
Донесување прописи за казнената евиденција

Начинот на водењето, уредувањето и чувањето на казнената евиденција го пропишува министерот за правда.

Глава XV

ЗАШТИТА НА ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ

Член 139
Обработка на личните податоци за потребите на кривичната постапка

(1) Судот, обвинителството и другите органи со посебни овластувања, според овој закон, собираат, обработуваат и чуваат лични податоци за потребите на кривичната постапка, водејќи сметка природата и обемот на податоците да се соодветни на потребите во конкретниот случај.

(2) Збирките кои содржат лични податоци за потребите на кривичната постапка се востановуваат со закон.

(3) Објавувањето на пресудите во електронска форма може да се врши само на интернет или друга комуникациска мрежа, при што не смее да постои можност за дигитално пребарување според категории на лични податоци, категории на лица или по поединечни лични податоци.

(4) Објавените судски пресуди во електронска форма на интернет или друга комуникациска мрежа се бришат по истекот на рокот за бришење на осудата согласно со одредбите од Кривичниот законик.

Член 140
Точност, измена, бришење и чување на личните податоци

(1) Личните податоци кои не се точни или кои се собрани спротивно на закон, мора веднаш да се изменат или избришат.

(2) Точноста на податоците во збирките на лични податоци се проверува на секои пет години, на начин утврден со законот со кој е воспоставена збирката.

(3) Роковите за чување и бришење на личните податоци од збирките се утврдуваат со законот со кој е воспоставена збирката.

Член 141
Давање на личните податоци на корисници

(1) Личните податоци собрани за потребите на кривичната постапка може да се даваат на користење на државни органи и други правни и физички лица само ако тоа е дозволено со закон.

(2) Личните податоци од ставот (1) на овој член можат да се користат, во согласност со закон, во други кривични постапки, во постапка на меѓународна соработка во кривична материја и меѓународна полициска соработка, а во други судски постапки може да се користат само ако предметот во другата судска постапка е директно поврзан со предметот на кривичната постапка.

(3) Личните податоци собрани исклучиво врз основа на утврдување на идентитетот, телесен преглед или молекуларно-генетска анализа, по завршувањето на кривичната постапка можат да се користат, во согласност со закон, само заради откривање или спречување на кривични дела.

Член 142
Право на информираност на субјектот на лични податоци

(1) Ако со закон поинаку не е определено, јавното обвинителство или судот, ќе го информира субјектот на лични податоци, по негово барање, за тоа дали неговите лични податоци биле собрани, обработувани или чувани за потребите на кривичната постапка.

(2) Јавното обвинителство или судот не може да го информира субјектот на лични податоци од ставот (1) на овој член, пред истекот на една година од денот на донесувањето на наредбата за спроведување на истражната постапка.

Член 143
Надзор над обработката на личните податоци

(1) Надзор над обработката на личните податоци и нивната заштита утврдена со овој закон и друг закон врши Дирекцијата за заштита на личните податоци.

(2) Ако со овој закон поинаку не е определено, за собирањето, обработката и чувањето на личните податоци за потребите на кривичната постапка, соодветно се применуваат прописите кои се однесуваат на заштитата на личните податоци и други прописи.

ОДДЕЛ Г. ПРОЦЕСНИ МЕРКИ И ДЕЈСТВИЈА ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ЛИЦА И ДОКАЗИ

Глава XVI

МЕРКИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ПРИСУСТВО НА ЛИЦА И ЗА НЕПРЕЧЕНО ВОДЕЊЕ НА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

1. Заедничка одредба

Член 144
Мерки за обезбедување присуство на обвинетиот

(1) Мерките кои можат да се преземат спрема обвинетиот за обезбедување на негово присуство и за непречено водење на кривичната постапка се покана, мерки на претпазливост, гаранција, приведување, лишување од слобода, задржување, краткотраен притвор, куќен притвор и притвор.

(2) При одлучувањето која од наведените мерки ќе ја примени, надлежниот орган ќе се придржува кон условите определени за примена на одделни мерки, водејќи сметка да не се применува потешка мерка ако истата цел може да се постигне со поблага мерка. Судот спрема обвинетиот истовремено може да определи повеќе мерки од ставот (1) на овој член, освен кога ќе ја определи мерката притвор.

(3) Овие мерки ќе се укинат по службена должност кога ќе престанат законските услови за определување на мерките или ќе се заменат со друга мерка кога ќе настапат услови за тоа.

(4) Кога обвинетиот не се придржува кон определената мерка за обезбедување присуство, судот може да определи друга мерка за обезбедување присуство.

(5) За приведувањето, лишувањето од слобода и задржувањето, обвинетиот има право да го извести семејството или друго блиско лице.

2. Покана

Член 145
Содржина и доставување на поканата

(1) Обвинетиот и други лица кои учествуваат во кривичната постапка се повикуваат со покана. Поканата ја упатува органот што ја води постапката.

(2) Повикувањето се врши со доставување на затворена писмена покана која ги содржи називот на органот што повикува, името и презимето на повиканото лице, називот на кривичното дело што му се става на товар, местото каде што повиканото лице треба да дојде, денот и часот кога треба да дојде, назначување во какво својство се повикува и предупредување дека во случај на недоаѓање може да биде приведен, службен печат и потпис од одговорното лице, во органот кој го повикува лицето, односно на надлежниот суд и судијата кој го повикува.

(3) Кога обвинетиот за прв пат се повикува ќе се поучи во поканата за правото да земе бранител и дека бранителот може да присуствува на неговото испитување.

(4) Повиканото лице е должно веднаш да го извести органот кој го повикал за промената на адресата, како и за намерата да го промени живеалиштето или престојувалиштето. За тоа ќе се поучи повиканото лице при првото испитување, односно при доставувањето на обвинителниот предлог или приватната тужба, со тоа што ќе се предупреди за последиците определени со овој закон.

(5) Ако повиканото лице не е во состојба да се јави на поканата поради болест или друга неотстранлива пречка, тој може да се испита во местото каде што се наоѓа или за него ќе се обезбеди превоз до седиштето на органот кој повикува или до друго место каде што се презема дејствието.

(6) По потреба, судот може да нареди телесен преглед или вештачење заради проверка на околностите од ставот (5) на овој член.

3. Мерки на претпазливост

Член 146
Видови мерки на претпазливост

(1) Заради остварување на целта предвидена во членот 144 став (1) од овој закон, судот може да определи некоја од следниве мерки на претпазливост:

1) забрана за напуштање на живеалиштето, односно престојувалиштето;

2) обврска на обвинетиот да се јавува повремено на определено службено лице или кај надлежен државен орган;

3) привремено одземање на патна или друга исправа за преминување на државната граница, односно забрана за нејзино издавање;

4) привремено одземање на возачка дозвола, односно забрана за нејзино издавање;

5) забрана за посетување на определено место или подрачје;

6) забрана за приближување или воспоставување, односно одржување контакти или врски со определени лица и

7) забрана за преземање на определени работни активности кои се поврзани со кривичното дело.

(2) Мерките на претпазливост може да траат додека постои потреба, а најдолго до правосилноста на пресудата.

(3) Судот по службена должност на секои два месеца преиспитува дали има потреба за траење на мерката на претпазливост и таа може да се укине и пред рокот од ставот (2) на овој член, ако престанала потребата или ако повеќе не постојат законски основи за примената.

(4) Со мерките на претпазливост не може да се ограничи правото на обвинетиот на непречена комуникација со својот бранител.

(5) Мерките на претпазливост по предлог на јавниот обвинител во текот на истражната постапка ги определува судијата на претходната постапка, а по стапувањето на обвинението во правна сила или по поднесувањето на обвинителниот предлог до правосилноста на пресудата, судот пред кој се води постапката.

(6) Против решението со кое се определуваат или укинуваат мерките на претпазливост, странките имаат право на жалба во рок од три дена. По жалбата на решението кое го донел судијата на претходната постапка или судијата поединец, одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон, а по жалбата на решение кое го донел судечкиот совет, одлучува советот на непосредно повисокиот суд.

Член 147
Содржина на решението за определување мерка на претпазливост

(1) Со решението со кое се определува мерката на претпазливост забрана на напуштање на престојувалиштето, односно живеалиштето судот ќе го определи местото во кое обвинетиот мора да престојува додека трае мерката, како и границите вон кои не смее да се оддалечува.

(2) Со решението со кое се определува мерката на претпазливост обвинетиот повремено да се јавува на одредено лице или надлежен државен орган, судот ќе определи службено лице на кое обвинетиот мора да му се јавува, рокот во кој треба да се јавува и начинот на водење на евиденцијата за јавување.

(3) Решението со кое се определува мерката на претпазливост привремено одземање на патна или друга исправа за преминување на државната граница, односно забрана за нејзино издавање, судот го донесува ако постои опасност од бегство. Во решението се наведуваат податоците за патната исправа. Одземената патна исправа се чува кај органот што ја одзел и се враќа со одлука на судот кога ќе престанат причините поради кои била одземена. Забраната за издавање на патна исправа престанува со одлука на судот. Жалбата против одземањето на патната исправа или забраната за нејзино издавање не го задржува извршувањето на решението.

(4) Со решението со кое се определува мерката на претпазливост забрана за посетување на определено место или подрачје судот ќе го определи местото или подрачјето, како и растојанието над кое не смее да се приближува.

(5) Со решението со кое се определува мерката на претпазливост забрана за приближување или воспоставување, односно одржување контакти или врски со одредени лица, судот ќе ја определи далечината, местото или подрачјето до кое обвинетиот не смее да се приближи, односно ќе наведе поблиски податоци за лицето или лицата со кои се забранува воспоставување или одржување контакти или врски.

(6) Со решението со кое се определува мерката на претпазливост забрана за преземање на определени работни активности што се поврзани со кривичното дело, судот подетално ќе ги определи видот и предметот на тие работни активности.

Член 148
Доставување и извршување на решението

(1) Решението со кое се определуваат мерките на претпазливост, надлежниот орган го доставува и до органот надлежен за нивното извршување.

(2) Мерките на претпазливост ги извршува полицијата.

(3) Мерката на претпазливост обврска на обвинетиот повремено да се јавува на определено службено лице или на надлежен државен орган, ја извршува полицијата или друг надлежен државен орган на кој обвинетиот треба да му се јави.

Член 149
Проверка на извршувањето

(1) Судот може во секое време да наложи проверка на извршувањето на мерката на претпазливост и да побара извештај од полицијата или од друг надлежен државен орган кој ги извршува мерките. Извештајот веднаш се доставува до судот кој ја определил мерката на претпазливост.

(2) За постапувањето на обвинетиот спротивно на забраните или неисполнувањето на обврските определени со мерките на претпазливост, надлежниот државен орган кој го спроведува извршувањето на мерките веднаш го известува судот.

(3) На лице кое ги нарушува мерките на претпазливост определени спрема обвинетото лице, надлежниот орган со посебно решение ќе му ги забрани активностите. Доколку лицето постапи спротивно на решението, ќе се казни со парична казна од членот 88 став (1) на овој закон.

4. Гаранција

Член 150
Определување на гаранцијата

(1) Судот на предлог на странките може да определи гаранција против лице за кое е донесена наредба за спроведување на истражна постапка ако оцени дека постои основано сомневање дека сторило кривично дело и кога постојат околности што:

1) укажуваат на опасност од бегство или

2) го оправдуваат стравот дека обвинетиот ќе го повтори или доврши кривичното дело или ќе го стори кривичното дело со кое се заканува.

(2) Гаранција може да даде обвинетиот лично за себе или за обвинетиот гаранција може да даде некое друго лице.

(3) Висината на гаранцијата ја определува судот по службена должност и таа секогаш гласи на паричен износ што се определува со оглед на тежината на кривичното дело, личните и семејните прилики и имотната состојба на обвинетиот.

(4) Гаранцијата, по правило, се состои во полагање готови пари, хартии од вредност, скапоцености или други подвижни предмети од поголема вредност што лесно можат да се претворат во пари и да се чуваат, или во лична обврска на еден или повеќе граѓани дека во случаите на бегство, повторување, довршување или сторување на делото со кое се заканува обвинетиот ќе го платат утврдениот износ на гаранцијата. По исклучок, гаранцијата може да се состои и во ставање хипотека за износот на гаранцијата на недвижни добра на лицето кое дава гаранција, кои лесно можат да се претворат во пари. Гаранцијата во готови пари се полага на посебна сметка на судот.

(5) При определувањето на гаранцијата судот може да определи една или повеќе мерки на претпазливост со кои се обезбедува присуството на обвинетиот.

Член 151
Менување на висината на гаранцијата

Веќе определената висина на гаранцијата може да се промени во случај на проширување на истражната постапка, како и доколку во текот на постапката се дознаат дополнителни околности во однос на имотната состојба на обвинетиот, а кои влијаат врз определувањето на висината на гаранцијата.

Член 152
Укинување и враќање на гаранцијата

(1) Гаранцијата му се враќа на лицето кое ја положило ако е донесена ослободителна пресуда, ако обвинението се одбива или ако постапката е запрена.

(2) Ако со пресудата е изречена казна затвор, гаранцијата се укинува дури кога осудениот ќе почне да ја издржува казната.

(3) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член положените средства и предмети се враќаат, а хипотеката се симнува.

Член 153
Пропаѓање на гаранцијата

(1) Положената гаранција ќе пропадне и на обвинетиот ќе му се определи притвор, ако:

- не дојде на уредно доставената покана и за тоа не го оправда изостанокот;
- побегне и
- го повтори или доврши кривичното дело или го стори кривичното дело со кое се заканува.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член положената гаранција пропаѓа и со решение ќе се одлучи вредноста дадена како гаранција да се внесе како приход во Буџетот на Република Македонија.

Член 154
Надлежен орган за донесување решение за гаранција

(1) Решение за гаранција донесува во текот на истражната постапка судијата на претходна постапка, а по потврдување на обвинителниот акт или поднесување на обвинителен предлог, решение за гаранцијата донесува советот од членот 25 став (5) на овој закон.

(2) Решението со кое се определува гаранција и решението со кое се укинува гаранцијата се донесува по предлог на странките.

Член 155
Жалба на решението за гаранција

Против решението за определување, укинување или пропаѓање на гаранцијата е дозволена жалба до непосредно повисокиот суд.

Член 156
Предлагање гаранција со жалба на решението за притвор

Кога во жалбата на решението со кое е определена мерката притвор обвинетиот поднел и предлог за определување на гаранција, судот надлежен за одлучување по жалбата е должен да одлучи и за гаранцијата.

5. Приведување

Член 157
Основи и постапка за приведување

(1) Наредба да се приведе обвинетиот може да издаде судот ако постојат основи за притвор од членот 165 на овој закон, ако веќе е донесено решение за притвор или ако уредно повиканиот обвинет не дојде, а својот изостанок не го оправда или ако не можело да се изврши уредно доставување на поканата, а од околностите очигледно произлегува дека обвинетиот го одбегнува приемот на поканата.

(2) Наредбата за приведување ја извршува полицијата.

(3) Наредбата за приведување се издава писмено. Наредбата треба да содржи име и презиме на обвинетиот што треба да се приведе, назив на кривичното дело што му се става на товар со наведување на одредбата од законот, основот поради кој се наредува приведувањето, службен печат и потпис од судијата кој го наредува приведувањето.

(4) Лицето на кое му е доверено извршувањето на наредбата на обвинетиот му ја предава наредбата и го повикува доброволно да појде со него. Ако обвинетиот одбие доброволно да појде, ќе го приведе присилно. По исклучок, кога се очекува активен отпор, приведувањето ќе се изврши без претходно предавање на наредбата од ставот (1) на овој член.

6. Лишување од слобода

Член 158
Основи и постапка на лишување од слобода без налог на суд

(1) Лицето затечено во вршување на кривично дело за кое се гони по службена должност може да го лиши од слобода секој ако постои опасност од бегство за што веднаш се известува полицијата. Лицето лишено од слобода се задржува сè до доаѓањето на полицијата, која мора за тоа веднаш да биде известена.

(2) Лице затечено во извршување на кривично дело е лице кое е забележано при вршење на дејствието на делото, односно лице кое непосредно по сторено кривично дело е затечено под околности кои укажуваат дека сторило кривично дело.

(3) Правосудната полиција може без одлука на суд да лиши од слобода и лице за кое постојат основи на сомневање дека сторило кривично дело за кое се гони по службена должност само ако постои опасност од одлагање, ако постои некоја од причините за притвор од членот 165 став (1) на овој закон, но е должна веднаш, а најдоцна во рок од шест часа од лишувањето од слобода да го изведат лицето пред надлежниот судија на претходната постапка и за тоа да го извести јавниот обвинител. За причините и за времето на лишувањето од слобода правосудната полиција го известува судијата на претходната постапка, за што составува службена белешка. Ако не е составена службена белешка, судијата на претходната постапка даденото известување ќе го внесе во записник.

(4) При лишувањето од слобода лицето веднаш ќе се запознае за причините за лишувањето од слобода и ќе се поучи за правата од членот 69 на овој закон веднаш или откако за тоа ќе се создадат услови.

7. Задржување

Член 159
Основи за задржување и поука за правата на задржаното лице

(1) Правосудната полиција, по исклучок, лицето лишено од слобода согласно со членот 158 од овој закон може да го задржи, ако задржувањето е потребно заради утврдување на идентитетот, проверување на алиби или од други причини е потребно да се соберат нужни податоци за водење на постапката против тоа лице.

(2) Лицето лишено од слобода кое е задржано мора да биде известено за причините за лишувањето од слобода и за задржувањето, како и за делото за кое се товари, ќе се поучи за правото на молчење, правото на информирање на семејството или друго лице по негов избор, правото на бранител и на лекарски преглед. На овие права лицето може да се повика веднаш или во кое било време додека е задржано.

Член 160
Доведување на задржаното лице пред службеникот за прифат

(1) Лицето лишено од слобода мора во рок од најмногу шест часа да се доведе пред службеникот за прифат во посебно определените полициски станици, кој со посебно пишано и образложено решение ќе одлучи дали лицето ќе се задржи поради причините од членот 159 став (1) на овој закон или ќе биде пуштено на слобода. Секое задоцнување мора посебно да се образложи.

(2) За лицата лишени од слобода се води посебен регистар во информатичкиот систем на Министерството за внатрешни работи. Увид и контрола во овој регистар редовно врши надлежниот јавен обвинител. Увид во овој регистар врши и Народниот правобранител на Република Македонија.

(3) Службеникот за прифат го известува јавниот обвинител веднаш по приемот на лицето лишено од слобода. Известувањето се внесува во записникот за задржување.

(4) Службеникот за прифат ги внесува во записник и приемот на предметите одземени од лицето лишено од слобода. Примерок од овој записник се доставува на јавниот обвинител, лицето лишено од слобода и полицискиот службеник што го довел.

(5) Службеникот за прифат наложува претрес на лицето лишено од слобода при неговото доведување во полициската станица или друго место определено за задржување согласно со членот 161 став (4) на овој закон. Предметите и трагите кои можат да послужат како доказ или кои можат да ја загрозат безбедноста на лицето лишено од слобода или некое друго лице привремено ќе се одземат со потврда.

(6) По потреба ќе се наложи и лекарски преглед на лицето лишено од слобода. Лекарски преглед секогаш ќе се наложи ако лицето се жали на повреда, болка или болест. Службеникот за прифат секогаш ќе праша дали лицето боледува од некаква болест и дали е на некаков медицински третман, односно лекарства.

Член 161
Постапка со задржаните лица

(1) Лицето лишено од слобода може насамо да се советува со адвокат во секое време, било да е дење или ноќе. Ако нема свој адвокат или не може да стапи во контакт со него, лицето лишено од слобода може да побара да ја види листата на дежурните адвокати. Адвокатот може во секое време да дојде да го посети во полициската станица. Во времето од 20,00 часот навечер до 8,00 часот наутро лицето има право да добие адвокат од листата на дежурни адвокати, која ја составува Адвокатската комора на Република Македонија. Трошоците за дежурниот адвокат како бранител за време на задржувањето ноќе паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија.

(2) Лице кое е странски државјанин има право да контактира со дипломатско-конзуларното претставништво на неговата земја. Полицијата ќе му помогне да стапи во контакт со дипломатско-конзуларното претставништво или со друг претставник со дипломатски статус кој ги застапува интересите на неговата земја.

(3) Задржувањето може да трае најдолго 24 часа од моментот на лишување од слобода и во овој рок лицето мора да се изведе пред надлежниот судија. По истекот на овој рок задржаното лице мора да биде пуштено на слобода.

(4) Лицето се задржува во посебно уредени полициски станици или за таа намена посебно уредени простории на Царинската управа и Управата за финансиска полиција, определени со акт на министерот за внатрешни работи, односно министерот за финансии. За секое задржано лице, службеникот за прифат составува посебен записник во кој се внесуваат податоци за: денот и часот на лишувањето од слобода; причините за лишувањето од слобода; причините за задржувањето; времето кога е поучено за неговите права; знаци на видливи повреди, болест, ментална растроеност и слично; кога е контактирано со семејството, бранителот, лекар, дипломатско-конзуларно претставништво и слично; податоци кој и кога разговарал со него; дали е префрлено во друга полициска станица; ослободување или изведување пред суд и други важни податоци. Задржаното лице ќе се потпише на записот во однос на часот и датумот на лишувањето, часот и датумот на пуштањето на слобода и поуката за правото на бранител, како и на записникот во целина. Отсуството на потпис на задржаното лице службеникот за прифат мора да го образложи. На задржаното лице му врачува примерок од записникот при негово пуштање на слобода или предавањето на судијата на претходната постапка. Доколку лицето е префрлено во друга полициска станица или друго место определено за задржување, се доставува копија од записникот до тамошниот службеник за прифат.

(5) Народниот правобранител на Република Македонија, претставниците на Европскиот комитетот за превенција од тортура или понижувачко однесување или казнување на Советот на Европа, претставниците од Поткомитетот за превенција од тортура и друг вид нечовечко постапување и казнување при Комитетот за спречување на тортурата при Организацијата на Обединетите нации имаат право без дозвола и одобрение да ги посетуваат и без надзор да разговараат со задржаните лица.

Член 162
Контрола на законитоста на лишувањето од слобода

Ако лицето лишено од слобода, односно задржаното лице е изведено пред судијата на претходната постапка, судијата на претходната постапка по службена должност ја испитува законитоста на лишувањето од слобода и задржувањето е должен тоа да го утврди со решение (член 69 став (4)). Лицето лишено од слобода, односно задржаното лице кое не е изведено пред судијата на претходната постапка, може во рок од 30 дена од денот на пуштањето на слобода да бара од судијата на претходната постапка на надлежниот суд да ја испита законитоста и тоа да го утврди со посебно решение. Против ова решение е дозволена посебна жалба во рок од 48 часа до советот од членот 25 став (5) на овој закон, кој решава во рок од три дена.

8. Куќен притвор

Член 163
Определување куќен притвор

(1) Ако постои основано сомневање дека определено лице сторило кривично дело и има услови за определување притвор од членот 165 став (1) на овој закон, судот може да определи мерка куќен притвор и да му нареди на тоа лице да не го напушта домот за определено време.

(2) На лицето против кое е определен куќен притвор судот може по исклучок да му определи да се оддалечи за одредено време од станот или од друг простор, ако:

1) тоа е потребно за лекување или

2) тоа го бараат посебните околности поради кои може да настапат штетни последици по животот, здравјето или имотот на лицето или на неговите блиски.

(3) Во решението со кое се определува куќен притвор, покрај забраната за оддалечување од домот или од друг простор, судот може да определи забрана за комуникација со лица или забрана за употреба на средствата за комуникација, односно обврска за почитување на мерките на видео и електронски надзор, или да нареди примена на други мерки согласно со членот 146 од овој закон.

(4) Ако лицето против кое е определен куќниот притвор се оддалечи од домот или од друг простор спротивно на забраната на судот, или во определено време не се врати во домот или другиот определен простор, или не се придржува на забраната за комуникација со лицата или забраната за употреба на средствата за комуникација или го избегнува или попречува спроведувањето на мерките на видео и електронски надзор, против тоа лице ќе се одреди притвор. Лицето за тоа ќе се опомене со решението за куќен притвор.

(5) Судот врши надзор над куќниот притвор, а надзорот може да го довери на полицијата, определувајќи го и начинот на неговото извршување.

(6) При определување на куќниот притвор соодветно се применуваат одредбите во однос на определување на мерката притвор, ако со овој закон поинаку не е определено.

9. Притвор

Член 164
Определување притвор

(1) Притвор може да се определи само под условите предвидени во овој закон.

(2) Траењето на притворот мора да биде сведено на најкратко нужно време. Должност е на сите органи што учествуваат во кривичната постапка и на органите што им укажуваат правна помош да постапуваат со особена итност ако обвинетиот се наоѓа во притвор.

(3) При одлучување за притворот, особено за неговото траење, ќе се води посебна сметка за сразмерноста меѓу тежината на стореното кривично дело, казната која може да се очекува според податоците со кои располага судот и потребите за определување и траење на притворот.

(4) Во текот на целата постапка притворот ќе се укине веднаш штом ќе престанат причините врз основа на кои бил определен.

Член 165
Основи за определување притвор

(1) Ако постои основано сомневање дека определено лице сторило кривично дело, доколку притворот е неопходен за непречено водење на кривичната постапка, против тоа лице може да се определи притвор, ако:

1) се крие, ако не може да се утврди неговиот идентитет или ако постојат други околности што укажуваат на опасност од бегство;

2) постои основан страв дека ќе ги сокрие, фалсификува или уништи трагите на кривичното дело или ако особени околности укажуваат дека ќе ја попречува кривичната постапка со влијание врз сведоците, вештаците, соучесниците или прикривачите;

3) особени околности го оправдуваат стравот дека ќе го повтори кривичното дело, или ќе го доврши обиденото кривично дело или дека ќе стори кривично дело со кое се заканува или

4) уредно повиканиот обвинет очигледно избегнува да дојде на главната расправа, или ако судот направил два обиди уредно да го повика обвинетиот, а сите околности укажуваат дека обвинетиот очигледно одбегнува да ја прими поканата.

(2) Во случајот од ставот (1) точка 1 на овој член притворот што е определен само поради тоа што не може да се утврди идентитетот на лицето, трае додека овој идентитет не се утврди.

(3) Во случајот од ставот (1) точка 2 на овој член притворот ќе се укине веднаш штом ќе се обезбедат доказите поради кои е определен притворот.

(4) Во случајот од ставот (1) точка 4 на овој член притворот трае до објавувањето на пресудата, а најдолго 30 дена.

(5) Притвор нема да се определи врз основа на ставот (1) точка 2 на овој член ако обвинетиот дал изјава со која ја признал вината.

Член 166
Орган за определување притвор во претходна постапка

Притвор во претходна постапка определува судот по писмен и образложен предлог на овластен тужител и само врз основите што ги навел овластениот тужител во предлогот.

Член 167
Елементи на решението за притвор

(1) Притворот се определува со писмено решение. Изреката на решението за определување притвор, содржи:

1) име и презиме на лицето кое се лишува од слобода;

2) кривичното дело за кое се обвинува;

3) податоците за наредбата за спроведување истражна постапка;

4) законскиот основ за определување притвор;

5) рокот на кој во истражната постапка бил определен притворот;

6) одредбата за пресметување на времето за кое лицето кое се притвора било лишено од слобода пред донесување на решението за притвор;

7) називот на установата во која се извршува мерката притвор и

8) поуката за правото на жалба на решението за притвор.

(2) Во образложението на решението за притвор задолжително ќе се наведат:

1) сите факти и докази од кои произлегува основаното сомневање дека обвинетиот го сторил кривичното дело,

2) образложените причини кои ја оправдуваат секоја одделна основа по која е определен притворот и

3) причините поради кои судот смета дека целта на притворот не може да се оствари со некоја друга мерка за обезбедување присуство.

(3) Решението се заверува со службен печат и потпис на судијата кој го определува притворот.

(4) Со решението со кое се определува притворот од оправдани причини може да се определи извршувањето на притворот да се спроведе во одделение за притвор во друга казнено-поправна установа.

(5) Ако обвинетиот не определил бранител, заедно со решението, ќе му се определи бранител по службена должност (член 74 ставови (1), (2) и (6)). Во случај на спреченост на претседателот на судот, бранителот ќе го постави судијата на претходната постапка.

Член 168
Изведување пред судија и определување бранител

(1) Судијата на претходната постапка ќе ги испита двете странки и бранителот за околностите од значење за определување на притворот, а на лицето лишено од

слобода кое му е доведено веднаш ќе му соопшти дека може да земе бранител кој може да присуствува на неговото испитување и ако е потребно ќе му помогне да најде бранител.

(2) Ако лицето лишено од слобода изјави дека не сака да земе бранител, судијата на претходната постапка е должен да го сослуша без одлагање.

(3) Ако во случај на задолжителна одбрана (член 74 ставови (1) и (2)) лицето лишено од слобода не земе бранител во рок од 12 часа од часот кога е поучено за ова право, или изјави дека не сака да земе бранител, ќе му се назначи бранител по службена должност.

(4) Веднаш по сослушувањето судијата на претходна постапка ќе одлучи дали лицето лишено од слобода ќе го притвори или ќе го пушти на слобода.

Член 169
Доставување на решението за притвор и правото на жалба

(1) Решението за притвор му се предава на лицето на кое се однесува веднаш, но не повеќе од шест часа од неговото изведување пред судијата на претходна постапка. Во списите мора да се назначи часот на изведување пред судијата и часот на предавањето на решението.

(2) Против решението со кое се определува притвор, притвореното лице може да се жали до советот од членот 25 став (5) на овој закон во рок од 24 часа од часот на предавањето на решението. Ако притвореното лице прв пат се испитува, по истекот на овој рок, може да изјави жалба при сослушувањето. Жалбата со препис од записникот за сослушување, ако притвореното лице е сослушано, и решението за притворот се доставуваат веднаш до советот. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

(3) Против решението на судијата на претходна постапка со кое се одбива предлогот за определување притвор, дозволена е жалба во рок од 24 часа до советот од членот 25 став (5) на овој закон. Жалбата не го задржува извршувањето на решението. Против решението на советот од членот 25 став (5) на овој закон, со кое се определува притвор, обвинетиот има право на жалба во рок од 24 часа за која одлучува советот на повисокиот суд.

(4) Во случаите од ставовите (2) и (3) на овој член советот што одлучува по жалбата е должен да донесе одлука во рок од 48 часа.

(5) Јавниот обвинител и бранителот можат да бараат да бидат известени за седница на советот и на седницата усно да ги изнесат и да ги образложат своите предлози. Нивното недоаѓање не го спречува одржувањето на седницата.

Член 170
Краткотраен притвор

(1) Судијата на претходната постапка може по предлог на јавниот обвинител со писмено и образложено решение да му определи на лицето лишено од слобода краткотраен притвор до 48 часа од доведувањето на лицето лишено од слобода пред судијата на претходна постапка, во случај кога ќе најде дека постои основано сомневање дека лицето е сторител на кривично дело кое му се става на товар и дека постојат основи за определување на мерката притвор од членот 165 став (1) точки 1, 2 и 3 на овој закон, ако јавниот обвинител против лицето сè уште не донел наредба за спроведување истражна постапка.

(2) Ако јавниот обвинител по истекот на рокот од 48 часа не поднесе предлог за определување мерка притвор од членот 165 став (1) точки 1, 2 и 3 на овој закон обвинетиот ќе се пушти на слобода.

(3) Во случаи со поголем број обвинети или други особено сложени случаи по образложено барање на јавниот обвинител, судијата на претходната постапка рокот од ставот (1) на овој член може да го продолжи најмногу за уште 48 часа.

(4) Решението за краткотраен притвор од ставот (1) на овој член му се врачува на лицето против кое е определен и се доставува до надлежниот јавен обвинител.

(5) Против решението од ставот (1) на овој член е дозволена жалба во рок од пет часа од врачувањето до советот од членот 25 став (5) на овој закон, кој е должен да реши по жалбата во рок од три часа.

Член 171
Траење на притворот во истражната постапка

(1) Притворот определен со решение на судијата на претходната постапка или притворот кој прв пат е определен за време на истражната постапка со решение на советот може да трае најдолго 30 дена од денот на лишувањето од слобода. Во времетраењето на притворот се засметува секое лишување од слобода.

(2) По образложен предлог на јавниот обвинител советот од членот 25 став (5) на овој закон може притворот во текот на истражната постапка да го продолжи најмногу за уште 60 дена.

(3) Ако истражната постапка се води за кривично дело за кое според законот може да се изрече казна затвор во траење од најмалку четири години, по образложен предлог на јавниот обвинител, советот на непосредно повисокиот суд може по истек на рокот од ставот (2) на овој член, притворот да го продолжи уште најмногу за 90 дена.

(4) Вкупното траење на притворот во истражната постапка, сметајќи го и времето на траење на лишувањето од слобода пред донесувањето на решението за притвор не може да биде подолго од 180 дена и со истекот на тој рок притворениот веднаш ќе се пушти на слобода.

(5) Пред подигањето на обвинителниот предлог во скратена постапка, притворот може да трае толку колку што е потребно да се извршат истражните дејствија, но не повеќе од осум дена.

(6) Против решението на советот за продолжување на притворот дозволена е жалба во рок од 48 часа до непосредно повисокиот суд. Жалбата не го одлага извршувањето.

Член 172
Траење на притворот по одобрување на обвинителниот акт

(1) По одобрување на обвинението до завршувањето на главната расправа, по предлог на странките, притворот може да се определи, продолжи или укине само со решение на советот (член 25 став (1) или (5)).

(2) По правосилност на обвинението притворот може да трае најмногу до:

1) една година за кривичните дела за кои може да се изрече казна затвор до 15 години и

2) две години за кривичните дела за кои може да се изрече казна затвор доживотен затвор.

(3) По предлог на странките и по службена должност советот е должен по истекот на 30 дена од правосилноста на последното решение за притвор, да испита дали сè уште постојат причините за притвор и да донесе решение за продолжување или укинување на притворот.

(4) Жалбата против решението од ставовите (1) и (3) на овој член не го задржува извршувањето на решението.

(5) Против решението на советот со кое се одбива предлогот за определување или укинување на притворот не е дозволена посебна жалба.

(6) Ако обвинетиот побегне од притвор роковите за притвор од овој член ќе почнат да течат одново.

Член 173
Укинување на притворот

(1) Притворот се укинува со решение и обвинетиот ќе се пушти на слобода кога судот ќе оцени дека е исполнет некој од следниве услови:

1) кога ќе престанат причините поради кои притворот бил определен, односно продолжен;

2) ако натамошниот притвор не би бил во сразмерност со тежината на стореното кривично дело;

3) кога истата цел заради која е определен притворот може да се постигне со некоја друга мерка;

4) кога укинување на притворот предложил јавниот обвинител пред поднесување на обвинителниот акт;

5) ако обвинетиот е ослободен од обвинението или е огласен за виновен а е ослободен од казната или е осуден само на парична казна, или му е изречена судска опомена или условна осуда, или поради засметувањето на притворот казната веќе ја издржал или ако обвинението е одбиено, освен во случај кога е одбиено поради ненадлежност на судот;

6) кога ќе истечат роковите за траење на притворот или

7) кога притворот е определен според членот 165 став (1) точка 2 од овој закон, а обвинетиот дал изјава за признавање на вината или откако ќе бидат прибавени сите докази поради кои притворот по овој основ бил определен, а најдоцна до завршување на главната расправа.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член дозволена е жалба во рок од 24 часа до советот од членот 25 став (5) на овој закон, односно советот на повискиот суд кој во рок од 48 часа мора да одлучи по жалбата.

(3) Жалбата го одлага извршувањето на решението.

Член 174
Притвор по објавување на пресудата

(1) Кога ќе изрече пресуда со која обвинетиот се осудува на казна затвор, судечкиот совет може да определи притвор ако обвинетиот веќе не се наоѓа во притвор.

(2) За определување или укинување на притворот од завршување на главната расправа до објавување на пресудата надлежен е судечкиот совет, а од објавувањето на пресудата до нејзината правосилност, надлежен е советот од членот 25 став (5) на овој закон.

(3) Пред донесувањето на решението со кое се определува или укинува притвор во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член ќе се испита јавниот обвинител кога постапката се води по негово барање.

(4) Ако обвинетиот веќе се наоѓа во притвор, а советот најде дека сè уште постојат причините поради кои бил определен притвор ќе донесе посебно решение за продолжување на притворот. Посебно решение советот донесува и кога треба да се определи или укине притворот. При одлучувањето за притвор ќе се води посебна сметка за штетноста на последиците на кривичното дело и на јачината на загрозувањето или повредата на заштитното добро.

(5) Притворот што е определен или продолжен според одредбите на овој член, може да трае до започнување со издржување на казната, односно до правосилноста на пресудата, но најдолго додека не истече времето на траење на изречената казна затвор.

(6) Кога судот ќе изрече казна затвор обвинетиот, кој се наоѓа во притвор со решение на претседателот на советот, може да се упати во установа за издржување на казна и пред правосилноста на пресудата, ако тој го бара тоа.

10. Постапка со притворениците

Член 175
Известување на семејството

(1) Судот е должен во рок од 24 часа за притворувањето да го извести семејството на притвореното лице, освен ако лицето се противи на тоа. За притворувањето ќе се извести надлежниот орган за социјални работи, ако е потребно да се преземат мерки за згрижување на децата и на другите членови на семејството за кои се грижи притвореното лице.

(2) Доколку притвореното лице е странски државјанин, судот е должен во рок од 24 часа да го извести за притворувањето дипломатско-конзуларното претставништво на државата чиј државјанин е лицето.

Член 176
Почитување на личноста и достоинството

(1) При издржувањето на притворот не смее да се навредува личноста и достоинството на обвинетиот.

(2) Спрема притворенкот може да се применуваат само ограничувања што се потребни да се спречи бегството и договор што би можел да биде штетен за успешното водење на постапката.

(3) Во иста просторија не можат да бидат затворени лица кои не се од ист пол. По правило, во иста просторија не можат да се сместуваат лица кои учествувале во извршување на исто кривично дело ниту лица кои се на издржување казна со лица во притвор. Ако е тоа можно, лицата кои сториле кривично дело во повтрат нема да се сместуваат во иста просторија со други лица лишени од слобода врз кои би можеле штетно да влијаат.

(4) Притвореното лице има право да бара притворот да го издржува во индивидуална просторија.

Член 177
Права на притвореникот

(1) Притвореникот има право на осумчасовен непрекинат одмор во време од 24 часа. Покрај тоа нему ќе му се обезбеди движење на отворен простор во затворот најмалку два часа дневно.

(2) Притвореникот има право да се храни на свој трошок, да носи своја облека и да се служи со свои постелни работи, на свој трошок да набавува книги, весници и други работи што одговараат на неговите редовни потреби, доколку тоа не би било штетно за успешно водење на постапката. За тоа одлучува органот што ја спроведува истражната постапка.

(3) Притвореникот ја одржува хигиената во просторијата во која престојува. Ако притвореникот бара да работи судијата на претходна постапка, односно претседателот на советот, во спогодба со управата на затворот, може да дозволи тој да работи во кругот на затворот на работи што одговараат на неговите психофизички особености, под услов тоа да не е штетно за водењето на постапката.

(4) Начинот на примањето и распоредувањето на притворените во затворите, како и организирањето на работата на притвореникот од ставот (3) на овој член ги пропишува министерот за правда.

Член 178
Посета на притвореникот

(1) По одобрение на судијата на претходната постапка во текот на истражна постапка и по негов надзор или под надзор на лице кое тој ќе го определи, притвореникот, во границите на куќниот ред, можат да го посетуваат блиски роднини, а по негово барање - лекар и други лица.

(2) Шефови на дипломатско-конзуларните претставништва во Република Македонија по одобрение на судијата на претходната постапка кој ја спроведува истражната постапка имаат право да го посетуваат и без надзор и да разговараат со притвореното лице државјанин на нивната држава. Одобрение за посета се бара преку Министерството за правда.

(3) Народниот правобранител на Република Македонија, претставниците на Европскиот комитетот за превенција од тортура или понижувачко однесување или казнување на Советот на Европа, претставниците од Поткомитетот за превенција од тортура и друг вид нечовечно постапување или казнување при Комитетот за спречување на тортурата при Организацијата на Обединетите нации имаат право без дозвола и одобрение да ги посетуваат и без надзор да разговараат со притворени лица.

(4) Претставници на Меѓународниот комитет на црвениот крст имаат право по одобрение на судијата на претходната постапка да ги посетуваат и без надзор да разговараат со притворените лица.

(5) Притвореникот може да се допишува со лица надвор од затворот со знаење и под надзор на органот што ја спроведува истражната постапка. Овој орган може да забрани испраќање и примање писма и други пратки штетни за водењето на постапката. Испраќањето на молба, поплака или жалба не може никогаш да се забрани.

(6) По поднесено обвинение или приватна тужба до правосилноста на пресудата, овластувањата од ставовите (1) и (2) на овој член ги врши претседателот на советот.

Член 179
Дисциплинска одговорност на притвореникот

(1) За дисциплински престапи на притвореникот судијата на претходната постапка, односно претседателот на советот може да изрече дисциплинска казна ограничување на посети. Ова ограничување не се однесува на комуникацијата на притвореникот со бранителот.

(2) Против решението за казната изречена според ставот (1) од овој член е дозволена жалба до советот од членот 25 став (5) на овој закон на надлежниот суд во рок од 24 часа од часот на приемот на решението. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 180

Надзор над притворениците

(1) Надзор над притворениците врши претседателот на надлежниот првостепен суд.

(2) Претседателот на судот од ставот (1) на овој член или судијата кој тој ќе го определи е должен најмалку еднаш неделно да ги посети притворениците без присуство на надзорникот и стражарите и ако најде за потребно да информира и како се хранат притворениците, како се снабдуваат со други потреби и како се постапува со нив. Претседателот, односно судијата кој тој ќе го определи е должен да преземе потребни мерки да се отстранат неправилностите воочени при посетата на затворот. Определениот судија не може да биде судијата на претходната постапка.

(3) Претседателот на судот, судијата на претходната постапка и Народниот правобранител на Република Македонија можат да го посетат притвореното лице во кое било време, да разговараат со него без присуство на службени лица и да примаат поплаки од него.

Глава XVII

МЕРКИ ЗА ПРОНАОЃАЊЕ И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ЛИЦА И ПРЕДМЕТИ

1. Претрес

Член 181
Поим

(1) Претрес е дејствие на истражување на просотрии, лица и предмети под услови и на начин пропишан со закон.

(2) Претресот на дом и пребарувањето на компјутер го наредува судот со писмена и образложена наредба по барање на јавниот обвинител, а во случај на опасност од одлагање и по барање на правосудната полиција.

Член 182
Основи за претрес

(1) Претрес на дом на обвинетиот и на други лица, може да се преземе кога е веројатно дека ќе се пронајде обвинетиот кој се бара заради приведување или ќе се пронајдат траги на кривичното дело или предмети важни за кривичната постапка.

(2) Претрес на адвокатска канцеларија може да се преземе само во постапка против адвокатот и тоа во однос на предмет, спис или исправа посебно определени во наредбата за претрес.

(3) Претрес на лице може да се преземе кога е веројатно дека кај него ќе се пронајдат траги или предмети важни за кривичната постапка.

Член 183
Претрес на дом

(1) При претрес на дом се претресува една или повеќе простории кои лицето ги користи како свој дом и простории кои се просторно поврзани со домот и имаат иста цел на користење.

(2) Претрес на домот опфаќа и претрес на подвижните предмети на лицето затечени во домот и другите простории, кога тоа е наведено во наредбата за претрес или кога во однос на затеченото лице постојат услови за претрес без наредба.

Член 184
Пребарување на компјутерски систем и компјутерски податоци

(1) По барање на извршителот на наредбата лицето, кое го користи компјутерот или има пристап до него или до друг уред или носител на податоци, е должно да овозможи пристап до нив и да ги даде потребните известувања за непречено остварување на целта на претресот.

(2) По барање на извршителот на наредбата лицето кое го користи компјутерот или има пристап до него или до други уред или носител на податоци е должно веднаш да преземе мерки со кои се спречува уништување или менување на податоците.

(3) Лицето кое го користи компјутерот или има пристап до него или до друг уред или носител на податоци, а кое нема да постапи по ставовите (1) и (2) на овој член, а за тоа не постојат оправдани причини, судијата на претходната постапка ќе го казни според одредбите од членот 88 став (1) на овој закон.

Член 185
Претрес на лице

(1) Претрес на лице опфаќа претрес на облеката, обувките, површината на телото, подвижните предмети што лицето ги носи или се во негово владение, просторот во кој е затечено лицето во време на преземањето на претресувањето и средството за превоз кое се користи во време на претресувањето.

(2) Претресот го врши лице од ист пол, освен ако тоа не е можно од околностите во кои се врши. Околностите поради кои претресувањето го извршило лице од друг пол ќе се внесат во записникот за претрес.

(3) Претресот кој вклучува соблекување на делови од облеката секогаш го врши лице од ист пол.

(4) За претрес на интимните делови на телото или телесните отвори е неопходно изрично одобрение на судот. Интимните претреси ги врши медицинско лице.

Член 186
Барање за издавање на наредба за претрес

(1) Барањето за издавање на наредба за претрес се поднесува во усна или писмена форма. Ако барањето е поднесено во писмена форма, тогаш тоа мора да е составено, потпишано и заверено на начин пропишан во ставот (2) на овој член.

(2) Барањето за издавање наредба за претрес мора да содржи:

- назив на судот, како и име и функција на подносителот на барањето,
- факти што укажуваат на веројатноста дека лицето, односно предметите наведени во членот 182 став (1) на овој закон ќе се најдат на означеното или опишаното место или кај определено лице и
- барање судот да издаде наредба за претрес поради пронаоѓање на лице или одземање на предмети.

Член 187
Усно барање за издавање на наредба за претрес

(1) Барањето за издавање на наредба за претрес може да се поднесе во усна форма кога постои опасност од одлагање. Усното барање може да му се соопшти на судијата на претходната постапка и по телефон, радиоврска или преку друго средство на електронска комуникација.

(2) Кога е поднесено усно барање за издавање на наредба за претрес, судијата на претходната постапка натамошниот тек на разговорот ќе го забележи. Во случајот кога се користи звучен или стенографски запис, судијата на претходната постапка е должен да го даде записникот на препис, да ја завери идентичноста на преписот и да ги предаде оригиналниот записник и преписот на судот во рок од 24 часа од издавањето на наредбата. Во случај на дословно бележење на разговорот, судијата на претходната постапка ќе се потпише на копијата од записникот и ќе ја предаде на судот во рок од 24 часа од издавањето на наредбата.

Член 188
Решавање по барањето за издавање наредба за претрес

По барањето за издавање на наредба за претрес судијата на претходната постапка одлучува веднаш, а најдоцна во рок од 12 часа од приемот на барањето.

Член 189
Содржина на наредбата за претрес

Наредбата за претрес содржи:

- назив на судот што ја издал наредбата,
- ако наредбата за претрес се издава врз основа на усно барање, тоа ќе се наведе заедно со означување на името на судијата на претходната постапка што ја издава наредбата и времето и местото на издавање,
- органот на кој се однесува наредбата,
- целта на претресувањето,
- име и презиме, а по потреба и опис на лицето кое треба да се пронајде или опис на предметите што треба да се пронајдат при претресувањето,
- одредување или опис на местото што ќе се претресува или лицето кое треба да се пронајде, со наведување на адреса, податоци за сопственикот, односно владетелот на предметот или домот и другите простории и други податоци значајни за утврдување на идентитетот,
- упатство дека наредбата треба да се изврши меѓу 5,00 и 21,00 часот или овластување дека наредбата може да се изврши во кое било време ако тоа судот изрично го одреди,
- овластување на извршителот на наредбата дека може без предавање на наредба да влезе во просториите што треба да се претресат ако тоа судот изрично го одреди,
- упатство наредбата и одземените предмети да му се однесат на судот без одлагање,
- поука дека обвинетиот има право да го извести бранителот и дека претресот може да се изврши и без присуство на бранителот ако тоа го бараат исклучителни околности и
- потпис на судијата на претходната постапка кој ја издава наредбата и службен печат на судот.

Член 190
Време на извршување на претресот

(1) Наредбата за претрес мора да се изврши во рок од 15 дена од денот на нејзиното издавање по чиј истек, без одлагање, мора да му се врати на органот што ја издал наредбата, кој ќе ја поништи.

(2) Наредбата за претрес може да се изврши во кој било ден од седмицата.

(3) Претресувањето се врши дење. Претресувањето може да продолжи и ноќе ако е започнато дење па не е довршено. По исклучок, претресувањето може да се изврши ноќе ако постои опасност од одлагање.

Член 191
Правила за претрес

(1) Пред почетокот на претресот, извршителот на наредбата мора да се легитимира и да му ја предаде наредбата за претрес на лицето кај кое или врз кое ќе се врши претресот. Пред претресот лицето на кое се однесува наредбата за претрес ќе се повика доброволно да го предаде лицето, односно предметите што се бараат.

(2) Лицето ќе се поучи дека има право да земе бранител, кој може да присуствува на претресот. Кога лицето на кое се однесува наредбата за претрес бара присуство на бранител, почетокот на претресот ќе се одложи до неговото доаѓање, но најдолго два часа. Ако е веројатно дека избраниот бранител во тој рок не може да дојде, на лицето ќе му се овозможи да земе бранител од листата на дежурни адвокати. Ако лицето не земе бранител или повиканиот бранител во тој рок не дојде, претресот може да се изврши и без присуство на бранител.

(3) При извршување на наредбата за претрес со која се одредува претрес на дом кој очигледно е напуштен, извршителот на наредбата не е должен да информира за причините за претресот, туку може да влезе веднаш во домот или друга просторија ако тие се празни или ако оправдано смета дека се празни, или ако со наредбата изречно е овластен да влезе без претходна најава.

(4) Кон претрес може да се пристапи и без претходно предавање на наредбата, без претходна покана за предавање на лице или предмети и без поука за право на бранител, ако:

- се претпоставува вооружен или физички отпор,
- е нужно при сомневање дека е сторено тешко кривично дело што го сторила група или организација или злосторничко здружение, претресот да се изврши ненадејно,
- претресувањето треба да се изврши во јавни простории и
- се стравува од уништување или прикривање на трагите на кривичното дело или предметите важни за кривичната постапка.

(5) Државателот на домот или на други простории ќе се повика да биде присутен при претресувањето, а ако тој е отсутен ќе се повика неговиот застапник или некој од возрасните домашни лица или соседи. Доколку лицето кај кое треба да се изврши претресувањето не е присутно, наредбата се остава во просторијата каде што се врши претресувањето, а претресувањето ќе се изврши и без негово присуство.

(6) Кога претрес се врши во простории на државни органи, институции што вршат јавни овластувања или правни лица, ќе се повика нивниот старешина да присуствува на претресувањето.

(7) Кога претресувањето се врши во воен објект, писмената наредба за претресувањето им се предава на воените власти кои ќе определат воено лице да биде присутно при претресувањето.

(8) Кога претрес се врши во адвокатска канцеларија во отсуство на адвокатот на кој таа му припаѓа, ќе се повика претставник на Адвокатската комора, а ако тоа не е можно, друг адвокат. Ако повиканиот адвокат не дојде во рок од три часа од повикувањето, претресувањето може да се изврши и без негово присуство.

(9) Заклучените простории, мебелот или другите предмети ќе се отворат со сила само ако нивниот државател не е присутен или не сака доброволно да ги отвори. При отворањето ќе се избегнува непотребно оштетување.

(10) Претресувањето на дом, на други простории или на лице треба да се врши внимателно, со почитување на достоинството на личноста и правото на интимност и без непотребно нарушување на куќниот ред.

(11) При претресувањето ќе се одземат привремено само оние предмети и исправи што се во врска со целта на претресувањето во дадениот случај.

(12) Ако при претресувањето се најдат предмети што немаат врска со кривичното дело поради кое е наредено претресувањето, но кои укажуваат на друго кривично дело кое се гони по службена должност, тие привремено ќе се одземат, а за одземањето веднаш ќе се издаде потврда и веднаш ќе се извести јавниот обвинител заради поведување на кривична постапка. Ако јавниот обвинител најде дека нема основа за поведување на кривична постапка, а не постои некоја друга законска основа според која би требало предметите да се одземат, тие веднаш ќе се вратат.

Член 192
Записник за претрес

(1) За секој претрес се составува записник. Записникот го потпишуваат извршителот на наредбата што го врши претресот, лицето кај кое или врз кое се врши претресот и лицата чие присуство е задолжително. Текот и начинот на вршењето на претресот може да се сними со апарат за визуелно-тонско снимање, при што посебно се внимава на местата каде што се пронајдени определени лица и предмети. Местото на претресот и неговите одделни делови, како и лицата и предметите пронајдени во текот на претресот може да се фотографираат. Звучните и видеоснимките и фотографиите се приложуваат кон записникот и можат да служат како доказ.

(2) Во записникот се внесуваат и точно се опишуваат предметите и исправите што се одземаат, а тоа ќе се стори и во потврдата за одземање на предмети која веднаш му се издава на лицето од кое се одземени предметите, односно исправите.

Член 193
Влегување во дом врз основа на согласност или наредба за приведување

(1) Без наредба за претрес може да се влезе во дом:

- ако државателот на домот се согласува со тоа,
- ако таму се наоѓа лице кое по наредба на суд треба да се притвори или присилно да се доведе,
- поради лишување од слобода на сторител кој е затечен при извршување на кривично дело кое се гони по службена должност или
- на место каде што е извршено кривично дело заради вршење увид.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член нема да се состави записник, туку на државателот на домот веднаш ќе му се издаде потврда, во која ќе се назначи причината за влегувањето во домот и сите забелешки на државателот. Ако во домот е извршен и претрес тогаш ќе се состави записник во согласност со членот 192 од овој закон кој мора да ги содржи причините за претрес без наредба.

(3) Кога е извршен претрес без наредба за претрес, извршителот на претресот мора веднаш да го извести јавниот обвинител.

2. Привремено обезбедување и одземање на предмети или имот

Член 194
Наредба за привремено одземање на предмети

(1) Предметите што според Кривичниот законик треба да се одземат или што можат да послужат како доказ во кривичната постапка привремено ќе се одземат и ќе му се предадат на чување на јавниот обвинител или органот определен со посебен закон или на друг начин ќе се обезбеди нивното чување.

(2) Наредбата за привремено одземање на предмети ја издава судот по предлог на правосудната полиција или јавниот обвинител.

(3) Наредбата за привремено одземање на предмети содржи назив на судот, правен основ за привремено одземање на предмети, определување и прецизен опис на предметите што треба привремено да се одземат, име и презиме на лицето од кое треба привремено да се одземат предметите, место на кое, односно во кое треба привремено да се одземат предметите, рок во кој треба да се одземат и поука за правен лек.

Член 195
Правила за привремено одземање на предмети

(1) Секој што држи предмети од членот 194 став (1) на овој закон е должен да ги предаде. Судијата на претходната постапка по образложен предлог на јавниот обвинител ќе го казни лицето кое ќе одбие да ги предаде предметите со парична казна според одредбите на членот 88 став (1) од овој закон, а ако лицето и понатаму одбива да ги предаде предметите ќе се казни според

одредбата на членот 88 став (7) од овој закон. За жалбата против решението со кое е изречена парична казна одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон. Жалбата не го задржува извршувањето на решението. На ист начин ќе се постапи и спрема службено или одговорно лице во државен орган, институција што врши јавни овластувања или правно лице.

(2) При одземањето на предметите ќе се назначи каде се пронајдени и ќе се опишат, а по потреба и на друг начин ќе се обезбеди утврдување на нивната идентичност. За одземените предмети се издава потврда.

(3) Казните од ставот (1) на овој член не може да се применат кон осомничениот.

(4) Запленетите наркотични дроги, психотропни супстанции, прекурсори и други предмети чиј промет е забранет или ограничен и не се задржани како примерок за вештачење, со одлука на надлежниот суд може да се уништат и пред правосилноста на пресудата.

Член 196

Привремено одземање предмети без наредба

(1) Предметите од членот 194 став (1) на овој закон може привремено да се одземат и без наредба од судот доколку постои опасност од одлагање и за кои постојат основи за сомневање дека се предмети на кривично дело. Доколку лицето кое се претресува изрично се спротивстави на одземањето на предметите, јавниот обвинител во рок од 72 часа од извршениот претрес ќе поднесе барање до судијата на претходната постапка за дополнително одобрување за одземање на предмети.

(2) Доколку судијата на претходната постапка го одбие барањето на јавниот обвинител, одземените предмети не може да се користат како доказ во кривичната постапка. Привремено одземените предмети веднаш ќе му се вратат на лицето од кое се одземени.

Член 197

Предмети што не можат да се одземат

(1) Со судска наредба не можат да се одземат:

1) списи и други исправи на државните органи со чие објавување би се повредило чувањето на државна или воена тајна, сé додека надлежниот орган поинаку не одлучи;

2) писмени обраќања на обвинетиот спрема бранителот или лицата од членот 215 став (1) на овој закон, освен ако обвинетиот доброволно не ги предаде;

3) технички снимки што се наоѓаат кај лицата од членот 214 став (1) на овој закон, а кои тие ги направиле за факти за кои се ослободени од должноста за сведочење;

4) записи, изводи од регистар и слични исправи кои се наоѓаат кај лицата од членот 214 став (1) на овој закон, а кои ги направиле за факти за кои тие во вршењето на своето занимање ги дознале од обвинетиот и

5) записи за факти што ги направиле новинари и нивни уредници во средствата за јавно информирање од изворот за известување и податоците за кои дознале во вршењето на своето занимање и кои се употребени во текот на уредувањето на средствата за јавно информирање, кои се наоѓаат во нивно владение или во редакцијата во која се вработени.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член не се применува:

1) во однос на бранителот или лицето ослободено од обврската на сведочење согласно со членот 214 став (1) од овој закон, ако постои основано сомневање дека на обвинетиот му помагале во вршењето на кривичното дело, или му давале помош по извршувањето на кривичното дело или постапувале како прикривачи или

2) ако се работи за предмети што мора да се одземат според Кривичниот законик.

(3) Забраната за привремено одземање на предмети, исправи и технички снимки од ставот (1) на овој член не се применува и во однос на кривичните дела сторени на штета на деца и малолетници.

Член 198

Привремено одземање на компјутерски податоци

(1) Одредбите од членовите 194 став (1), 195 став (1) и 197 на овој закон се однесуваат и на податоците сочувани во компјутер и слични уреди за автоматска, односно електронска обработка на податоци, уреди кои служат за собирање и пренос на податоци, носители на податоци и претплатничките информации со кои располага давателот на услуги. По писмено барање на јавниот обвинител, овие податоци мора да му се предадат на јавниот обвинител во рокот што тој го определил. Во случај на одбивање на предавањето, ќе се постапи според членот 196 став (1) од овој закон.

(2) Судијата на претходната постапка по предлог на јавниот обвинител може со решение да одреди заштита и чување на компјутерските податоци од членот 185 на овој закон додека тоа е потребно, а најдолго шест месеци. По истекот на овој период податоците ќе се вратат, освен ако не се вклучени во извршување на кривично дело Оштетување и неовластено навлегување во компјутерски систем од членот 251, Компјутерска измама од членот 251-б и Компјутерски фалсификат од членот 379-а сите од Кривичниот законик, ако не се вклучени во извршување на друго кривично дело со помош на компјутер и ако не служат како доказ за кривично дело.

(3) Против решението на судијата на претходната постапка со кое се определени мерките од ставот (2) на овој член, лицето кое го користи компјутерот и лицето кое е давател на услугата имаат право на жалба во рок од 24 часа. За жалбата одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 199

Привремено одземање на писма, телеграми и други пратки

(1) Привремено можат да се одземат писма, телеграми и други пратки упатени до обвинетиот или оние што тој ги испратил, а кои се наоѓаат кај правните лица во областа на поштенскиот, телеграфскиот и друг сообраќај, ако постојат околности поради кои основано може да се очекува дека тие ќе послужат како доказ во постапката.

(2) Наредбата за привремено одземање на пратките од ставот (1) на овој член ја издава судијата на претходната постапка по предлог на јавниот обвинител.

(3) Наредба за привремено одземање на пратки може да издаде и јавниот обвинител ако постои опасност од одлагање, со тоа што оваа наредба мора да биде потврдена од страна на судијата на претходната постапка во рок од 72 часа од привременото одземање на пратките.

(4) Доколку наредбата не биде потврдена во смисла на ставот (3) од овој член тие пратки не можат да се користат како доказ во кривичната постапка.

(5) Наредбата од ставот (2) на овој член содржи:

- податоци за лицето на кое се однесува наредбата,
- начин на извршување на наредбата и време на траење на мерката и
- правното лице кое треба да ја изврши наредбата.

(6) Преземените мерки можат да траат најдолго три месеци, а судијата на претходната постапка по образложен предлог на јавниот обвинител може да го продолжи траењето уште за три месеци, со тоа што преземените мерки ќе се укинат веднаш штом ќе престанат причините за нивно натамошно преземање.

(7) Предадените пратки ги отвора јавниот обвинител во присуство на двајца сведоци. При отворањето се внимава да не се оштетат печатите, а обвивките и адресата ќе се зачуваат. За отворањето се составува записник.

(8) Ако интересите на постапката дозволуваат, за преземените мерки од ставот (1) на овој член може да се информира лицето против кое се преземени овие мерки.

(9) Ако интересите на постапката дозволуваат, содржината на пратката во целост или делумно може да му се соопшти на лицето на кое му е упатена, а може да му се предаде и пратката или нејзин дел. Ако лицето е отсутно, пратката ќе им се соопшти или ќе им се предаде на некој од неговите роднини, а ако нема роднини, ќе му се врачи на испраќачот, доколку тоа не е спротивно на интересите на постапката.

(10) Мерките преземени во согласност со овој член не можат да се применуваат на писма, телеграми и други пратки разменети меѓу обвинетиот и неговиот бранител.

Член 200

Постапување со податоци кои се банкарска тајна, имот во банкарски сеф, следење на платен промет и трансакции на сметки и привремено запирање на извршување определени финансиски трансакции

(1) Ако постои основано сомневање дека одредено лице на своите банкарски сметки прима, чува, пренесува или на друг начин располага со приноси од казниво дело, а тој принос е важен за истражната постапка на тоа кривично дело или според законот подлежи на присилно одземање, по образложено барање од јавниот обвинител, судот може да издаде решение со кое на банката или на другите финансиски институции ќе им нареди да му доставaт документација и податоци за банкарските сметки и други финансиски трансакции и работи на тоа лице, како и за лицата за кои основано се верува дека се вклучени во тие финансиски трансакции или работи на осомничениот, ако таквите податоци би можеле да бидат доказ во кривичната постапка.

(2) Барањето на јавниот обвинител се однесува за податоци на правно или физичко лице, за сите приноси што ги прима, чува, пренесува или на друг начин располага со нив.

(3) Ако лицето од ставот (1) на овој член чува во банкарски сеф, или на друг начин располага со приноси од казниво дело, а тој принос е важен за истражната постапка на тоа кривично дело или според законот подлежи на присилно одземање, по образложено барање од јавниот обвинител, судот може да издаде решение со кое ќе и наложи на банката да му овозможи на јавниот обвинител пристап до сефот.

(4) Во решенијата од ставовите (1) и (3) на овој член ќе се определи и рокот во кој банката или другата финансиска институција мора да постапат по нив.

(5) Пред почетокот и во текот на истражната постапка одлука по барањето на јавниот обвинител од ставовите (1) и (3) на овој член донесува судијата на претходната постапка, а по подигањето на обвинението судот пред кој ќе се одржи претресот. Судијата на претходната постапка одлучува по барањето на јавниот обвинител веднаш, а најдоцна во рок од 12 часа од приемот на барањето. Ако судијата на претходната постапка не го прифати барањето на јавниот обвинител без одлагање ќе побара одлука да донесе советот од членот 25 став (5) на овој закон. Советот донесува одлука во рок од 24 часа од приемот на барањето.

(6) Ако постојат околностите од ставот (1) на овој член по образложен предлог на јавниот обвинител, судијата на претходната постапка може со решение да и наложи на банката или на другата финансиска институција да го следи платниот промет, трансакциите на сметките или други работи на определено лице и редовно да го известува јавниот обвинител за времето определено во решението.

(7) По образложен предлог на јавниот обвинител, судот со решение може да им наложи на финансиска институција или на правно лице привремено да го запрат извршувањето на одредена финансиска трансакција или работа, а имотот привремено се одзема.

(8) Во итни случаи јавниот обвинител може да ги определи мерките од ставовите (1), (3), (6) и (7) на овој член и без судска наредба. За преземените мерки јавниот обвинител веднаш го известува судијата на претходната постапка, кој во рок од 72 часа треба да ја издаде наредбата. Во случај судијата на претходната постапка да не издаде наредба, јавниот обвинител ќе ги врати податоците без претходно да ги отвори.

Член 201

Попишување на привремено одземени списи, исправи и технички снимки

(1) Ако се врши привремено одземање на списи или исправи што можат да послужат како доказ, ќе се изврши нивен попис. Ако тоа не е можно, списите ќе се стават во обвивка и ќе се запечатат. Сопственикот на списите или исправите може да стави и свој печат на обвивката.

(2) Обвивката ја отвора јавниот обвинител. При прегледувањето на списите или исправите мора да се води сметка нивната содржина да не ја дознаат неовластени лица. За отворањето на обвивката се составува записник.

(3) Лицето од кое се одземени списите или исправите ќе се повика да присуствува при отворањето на обвивката. Ако тоа не се јави на поканата или е отсутно, обвивката ќе се отвори, списите или исправите ќе се прегледаат и ќе се попишат во негово отсуство.

(4) Ако со овој закон не е поинаку определено, на начинот пропишан во ставовите (1), (2) и (3) на овој член, исто ќе се постапи и кај привременото одземање на техничка снимка која може да послужи како доказ.

Член 202

Привремено одземање на имот или предмети заради обезбедување

(1) Судот може во кое било време во текот на кривичната постапка да донесе, по барање на јавниот обвинител, привремена мерка одземање на имот или предмети кои според Кривичниот законик треба да се одземат, мерка запленување или друга неопходна привремена мерка за да се спречи користењето, отуѓувањето или располагањето со тој имот или предмети.

(2) Барањето на јавниот обвинител од ставот (1) на овој член содржи:

- краток опис на кривичното дело и неговиот законски назив,
- опис на имотот или предметите што потекнуваат од извршување на кривично дело,
- податоци за лицето што го поседува тој имот или предмети,
- докази на кои се засновува сомневањето дека имотот, односно предметите, потекнуваат од кривичното дело и
- причини за веројатноста дека до крајот на кривичната постапка ќе биде особено отежнато или оневозможено одземањето на имотот или предметите.

(3) Пред почетокот и во текот на претходната постапка по барањето на јавниот обвинител од ставот (1) на овој член одлука донесува судијата на претходната постапка, а по подигањето на обвинението судот пред кој ќе се одржи претресот. Судијата на претходната постапка одлучува по барањето на јавниот обвинител веднаш, а најдоцна во рок од 12 часа од приемот на барањето. Ако судијата на претходната постапка не го прифати барањето на јавниот обвинител без одлагање ќе побара одлука да донесе советот од членот 25 став (5) на овој закон. Советот донесува одлука во рок од 24 часа од приемот на барањето.

(4) Во решението за изрекување на мерките од ставот (1) на овој член, судот ќе ја означи вредноста и видот на имотот, односно предметот и времето за кое се одзема.

(5) Против решението на судијата на претходната постапка со кое се одредени мерките од ставот (1) на овој член може да се поднесе жалба во рок од 24 часа. За жалбата одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

(6) Ако постои опасност од одлагање, правосудната полиција привремено може да одземе имот или предмети од ставот (1) на овој член, да ги заплени или да преземе други неопходни привремени мерки за да се спречи какво било нивно користење, отуѓување или располагање. За преземените мерки мора веднаш да се информира јавниот обвинител, а преземените мерки мора да бидат одобрени од страна на судијата на претходната постапка во рок од 72 часа од нивното преземање.

(7) Доколку судијата на претходната постапка не даде одобрение, преземените мерки од ставот (6) на овој член ќе се запрат, а привремено одземените имот или предмети веднаш ќе му се вратат на лицето од кое се одземени.

(8) Мерките од ставот (1) на овој член може да траат најдолго до завршување на кривичната постапка пред првостепениот суд.

(9) Ако мерките од ставот (1) на овој член се определени во претходната постапка, ќе се укинат по службена должност доколку истражната постапка не започне во рок од три месеци од денот на донесување на решението со кое се определени.

(10) Пред истекот на роковите од ставот (9) на овој член мерките можат да се укинат по службена должност од судот или по барање на јавниот обвинител, односно заинтересираното лице, ако се покаже дека не се потребни или оправдани со оглед на тежината на кривичното дело, имотните прилики на лицето на кое се однесуваат или приликите на лицата кои според закон ова лице е должно да ги издржува и околностите кои укажуваат дека одземањето на имотот или предметите нема да биде оневозможено или особено отежнато до завршување на кривичната постапка.

(11) Сите дејствија врз имотот и предметите што се предмет на обезбедување, а кои се преземени по поднесувањето на барањето од ставот (1) на овој член, се ништовни.

(12) Барањето од ставот (1) на овој член и одлуката за изрекување на мерките од ставот (1) на овој член без одлагање се доставуваат по електронски пат до сите надлежни органи за евиденција на имотот и предметите чие обезбедување се бара и определува.

Член 203
Враќање на привремено одземени предмети

Предметите што во текот на кривичната постапка се привремено одземени ќе му се вратат на сопственикот, односно држателот ако се запре постапката, а не постојат причини за нивно одземање (член 529).

Член 204
Постапување со сомнителни предмети

(1) Ако се најде кај обвинетиот туѓ предмет а не се знае чиј е, органот што ја води постапката ќе го опише тој предмет и описот ќе го објави на таблата на органот на општината на чие подрачје тој живее и на подрачјето на кое е сторено кривичното дело. Во огласот ќе се повика сопственикот да се јави кај органот што ја води постапката во рок од една година од денот на објавувањето на огласот, зашто во спротивно предметот ќе се продаде. Парите добиени од продажбата се внесуваат во Буџетот на Република Македонија.

(2) Ако се во прашање предмети од поголема вредност објавувањето може да се изврши и преку дневните весници.

(3) Ако предметот е подложен на расипување или неговото чување е врзано со значителни трошоци, тој ќе се продаде според одредбите што важат за извршната постапка, а парите ќе се чуваат како судски депозит.

(4) Според одредбата од ставот (3) на овој член ќе се постапи и кога предметот му припаѓа на побегнат или на непознат сторител на кривично дело.

(5) Ако во рок од една година не се јави никој за предмет или за пари добиени од продажба на предмет ќе се донесе решение со кое предметот станува државна сопственост, односно парите ќе се внесат во Буџетот на Република Македонија.

(6) Сопственикот на предметот има право преку спор да бара враќање на предметот или на парите добиени од продажба на предметот. Застарувањето на ова право почнува да тече од денот на објавувањето на огласот.

Глава XVIII

ДОКАЗНИ СРЕДСТВА

1. Исказ на обвинетиот

Член 205
Земање лични податоци од обвинетиот

(1) Кога се испитува обвинетиот прв пат ќе се праша дали го разбира јазикот на кој се води постапката, за името и презимето, за прекарот ако го има, за името и презимето на родителите, за моминското презиме на мајката, местото на раѓање, местото на живеење, денот, месецот и годината на раѓање, единствениот матичен број, за припадноста на заедница, државјанството, занимањето, семејните прилики, образованието, имотната состојба, дали, кога и зошто е осудуван, дали и кога ја издржал изречената казна, дали против него се води постапка за некое друго кривично дело, а ако е малолетен кој му е законски застапник.

(2) Обвинетиот ќе се поучи дека е должен да се јави на поканата и веднаш да ја соопшти секоја промена на адресата или намерата да го промени живеалиштето односно престојувалиштето, а ќе се предупреди и за последиците ако не постапи по тоа. Ако обвинетиот нема постојано живеалиште, односно престојувалиште во Република Македонија или се работи за странец, ќе се поучи дека е должен во рок од осум дена да определи адреса или лице во Република Македонија за доставување на писмена и одлуки, а ќе се предупреди дека доколку самиот не определи адреса или лице за примање на писмената, органот што го повикува ќе го истакне писменото на огласната табла во судот и со истекот на осум дена од денот на истакнувањето се смета дека е извршено доставувањето.

Член 206
Поука за правата на обвинетиот

(1) Пред секое испитување обвинетиот задолжително ќе се информира и поучи:

1) зошто се обвинува и кои се основите на сомневањето што стојат против него;

2) дека не е должен да ја изнесе својата одбрана, ниту да одговара на поставените прашања, но доколку даде изјава таа може да се користи во постапката против него;

3) дека може да земе бранител по свој избор со кого може насамо да се советува и кој може да присуствува на испитувањето;

4) дека може да се изјасни за делото кое му се става на товар и да ги изнесе сите факти и докази кои му одат во полза;

5) дека има право на увид во списите и да ги разгледува предметите кои се одземени;

6) дека има право на бесплатна помош на преведувач, односно толкувач ако не го разбира или зборува јазикот кој се користи при испитувањето и

7) дека има право на преглед од лекар при потреба од медицински третман или заради утврдување на евентуални полициски пречекорувања.

(2) Обвинетиот може доброволно да се откаже од некое од правата од ставот (1) на овој член, но неговото испитување не може да започне доколку изјавата дека се откажува од некое од правата не се забележи писмено и додека не биде потпишана од него. Лицето не може да се откаже од правото на бранител доколку одбраната е задолжителна согласно со овој закон.

(3) Ако нема свој адвокат или не може да стапи во контакт со него, на обвинетиот ќе му се достави листата на дежурните адвокати изготвена од Адвокатската комора на Република Македонија.

(4) Доколку обвинетиот прво не сакал бранител, но подоцна изрази желба да земе бранител, испитувањето ќе се прекине и повторно ќе продолжи кога обвинетиот ќе добие бранител, со кого може да се советува.

(5) Ако е постапено спротивно на одредбите од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член, исказот на обвинетиот не може да се користи во текот на судската постапка.

(6) Пред започнувањето на првото испитување, обвинетиот ќе се информира и за правото на спогодување за вината со јавниот обвинител согласно со членовите 489 до 496 од овој закон.

Член 207
Снимка од испитувањето на обвинетиот

(1) Испитувањето на обвинетиот од страна на јавниот обвинител или во негово присуство може да се снима со апарат за визуелно-тонско снимање. За снимањето обвинетиот посебно ќе се поучи, при што ќе се опомене за тоа дека снимените изјави можат да се користат во постапката.

(2) За секој прекин во испитувањето во снимката ќе се назначат причините и времетраењето на прекинот, како и времето на продолжување и завршување на испитувањето.

(3) За испитувањето ќе се изработат три примероци, од кои по еден примерок за јавниот обвинител и обвинетиот и еден примерок се запечатува и се предава на судијата на претходната постапка. Јавниот обвинител ќе изработи писмен препис од снимката, и тој препис се приложува во списите на предметот.

(4) Снимката од ставот (3) на овој член не смее да се објавува, емитува и користи за намени и цели надвор од кривичната постапка.

(5) Начинот на вршење на снимањето го пропишува министерот за правда, по претходно прибавено мислење од јавниот обвинител на Република Македонија.

Член 208
Забрана за употреба на измама, сугестивни и каприциозни прашања

Откако е поучен за правото на молчење и другите права од членот 206 на овој закон, на обвинетиот треба да му се поставуваат прашања јасно, разбирливо и прецизно, така што да може наполно да ги разбере. При испитувањето не смее да се поаѓа од претпоставката дека обвинетиот признал нешто што не признал, ниту смеат да му се поставуваат прашања во кои е веќе содржано како треба на нив да се одговори. Спрема обвинетиот не смее да се употреби измама за да се дојде до негова изјава или признание.

Член 209
Препознавање на предмети

Предметите што се во врска со кривичното дело или што служат како доказ ќе му се покажат на обвинетиот заради препознавање, откако претходно ќе ги опише. Ако овие предмети не може да се донесат, обвинетиот може да се одведе на местото каде што се наоѓаат тие.

Член 210
Начин на испитување на обвинетиот

(1) По поуката за правата обвинетиот ќе се праша што има да наведе во своја одбрана. При испитувањето на обвинетиот треба да му се овозможи во непречено излагање да се изјасни за сите околности што го товарат и да ги изнесе сите факти што му служат за одбрана.

(2) Обвинетиот се испитува усно. При испитувањето на обвинетиот може да му се дозволи да ги користи своите забелешки.

(3) Кога обвинетиот ќе го заврши својот исказ, ќе му се постават прашања доколку е потребно да се пополнат празнините и да се отстранат противречностите или неразбирливоста во неговото излагање.

(4) Испитувањето треба да се врши така што ќе се почитува личноста на обвинетиот.

(5) Спрема обвинетиот не смеат да се употребат сила, закана или други слични средства (член 249 став (4)) за да се дојде до негова изјава или признание.

(6) Обвинетиот може да биде испитан во отсуство на бранител само ако изречно се одрекол од тоа право, а одбраната не е задолжителна или ако во рок од 24 часа од моментот кога е поучен за ова право (член 71 став (2)) самиот не обезбеди бранител, освен во случај на задолжителна одбрана.

(7) Ако е постапено спротивно на одредбите од ставовите (5) и (6) на овој член, исказот на обвинетиот не може да се користи во постапката.

Член 211
Испитување на обвинетиот преку толкувач

(1) Испитување на обвинетиот ќе се изврши преку толкувач во случаите предвидени со овој закон.

(2) Ако обвинетиот е глув, писмено ќе му се поставуваат прашања, а ако е нем, ќе се повика писмено да одговара. Ако испитувањето не може да се изврши на овој начин ќе се повика како толкувач лице кое може да се разбере со обвинетиот.

(3) Ако толкувачот не е порано заколнат, ќе положи заклетва дека верно ќе ги пренесе прашањата што се упатуваат до обвинетиот и изјавите што тој ќе ги дава.

(4) Одредбите на овој закон што се однесуваат на вештаците согласно се применуваат и на толкувачите.

2. Сведоци

Член 212
Лица кои можат да бидат сведоци

(1) Како сведоци се повикуваат лица за кои е веројатно дека ќе можат да дадат известување за кривичното дело и сторителот и за други важни околности.

(2) Оштетениот и приватниот тужител можат да се испитаат како сведоци.

(3) Секое лице кое се повикува како сведок е должно да се јави на поканата, а ако со овој закон поинаку не е определено е должно и да сведочи.

Член 213
Лица кои не можат да бидат сведоци

Не може да биде сведок:

1) лице кое со својот исказ би ја повредило должноста на чување државна или воена тајна, додека надлежниот орган не го ослободи од таа должност;

2) бранител на обвинетиот за она што му го доверил обвинетиот како на свој бранител, освен ако самиот обвинет го бара тоа;

3) лице кое со својот исказ би ја повредило должноста за чување деловна тајна во однос на тоа што го дознало во вршењето на своето занимање (верски исповедник, адвокат и лекар), освен ако е ослободено од таа должност со посебен пропис или со писмено, односно со дадена изјава на записник на лицето во чија корист е востановено чувањето тајна, односно со таква изјава на неговиот правен наследник;

4) малолетно лице кое со оглед на својата возраст и душевна развиеност не е способно да го сфати значењето на своето право дека не мора да сведочи освен ако самиот обвинет го бара тоа и

5) лицето кое поради својата душевна или телесна болест, односно својата возраст воопшто не е во состојба да сведочи.

Член 214
Лица ослободени од должноста да сведочат

(1) Ослободени од должност да сведочат се:

1) брачниот и вонбрачниот другар на обвинетиот;

2) роднините на обвинетиот по крв во права линија, роднините во странична линија заклучно до трет степен, како и роднините по сватовство заклучно до вториот степен и

3) посвоеник и посвоител на обвинетиот.

(2) Органот што ја води постапката е должен лицата спомената во ставот (1) на овој член, пред нивното испитување или веднаш штом ќе дознае за нивниот однос спрема обвинетиот, да ги предупреди дека не мораат да сведочат. Предупредувањето и одговорот се внесуваат во записникот.

(3) Лице кое има основа да ускрати сведочење спрема еден од обвинетите е ослободено од должноста да сведочи и спрема другите обвинети, ако неговиот исказ според природата на работите не може да се ограничи само на другите обвинети.

Член 215
Последици од повредите на правилата на испитување на сведокот

Ако како сведок е повикано лице кое не може да биде сведок или лице кое не мора да сведочи, а за тоа не е предупредено или изречно не се откажало од тоа право или ако предупредувањето и откажувањето не е забележано во записникот, или ако е испитан малолетник кој не може да го сфати значењето на правото дека не мора да сведочи, или ако исказот на сведокот е изнуден со сила, со закана или со друго слично забрането средство, врз таквиот исказ на сведокот не може да се заснова судската одлука.

Член 216
Право на сведокот да не одговара на одредени прашања

Сведокот не е должен да одговара на одделни прашања ако е веројатно дека со тоа би се изложил себеси или својот близок роднина на тежок срам, значителна материјална штета или кривично гонење.

Член 217
Прашања кои не смеат да им се поставуваат на оштетениот и на сведокот

Забрането е на оштетениот и на сведокот да им се поставуваат прашања кои се однесуваат на нивниот сексуален живот и сексуалните склоности, политичкото и идеолошкото определување, расното, национално и етничко потекло, моралните критериуми и други особено лични и семејни околности, освен по исклучок, ако одговорите на таквите прашања се непосредно и очигледно поврзани со потребните разјаснувања на битните обележја на кривичното дело кое е предмет на постапката.

Член 218
Повикување на сведок

(1) Повикување на сведок се врши со доставување писмена покана во која ќе се наведе името и презимето и занимањето на повиканиот, времето и местото на доаѓањето, кривичниот предмет по кој се повикува, назначување дека се повикува како сведок и предупредување за последиците од неоправданиот изостанок (член 224 став (1)).

(2) Повикувањето како сведок на малолетното лице кое не наполнило 18 години се врши преку неговите родители, односно преку законскиот застапник.

(3) Сведоците кои поради старост, болест или тешки телесни мани не можат да се јават на поканата, можат да бидат испитани во својот дом или на друго место каде што се наоѓаат.

Член 219
Начин на испитување на сведок

(1) Сведоците се испитуваат одделно. Сведокот по правило одговорите ги дава усно.

(2) Сведокот претходно ќе се опомене дека е должен да зборува вистина и дека не смее ништо да премолчи, а потоа ќе се предупреди дека давањето на лажен исказ претставува кривично дело. Сведокот ќе се предупреди и дека не е должен да одговори на прашањата предвидени во членот 216 од овој закон и ова предупредување ќе се внесе во записник.

(3) Потоа сведокот ќе се праша за името и презимето, името на таткото, занимањето, престојувалиштето, односно живеалиштето, местото на раѓање, годините на возраста и за неговиот однос со обвинетиот и оштетениот. Сведокот ќе се предупреди дека е должен органот што ја води постапката да го извести за промената на адресата или на престојувалиштето, односно живеалиштето.

(4) При испитување на сведок не е дозволено служење со измама ниту поставување на такви прашања во кои е веќе содржано како би требало да се одговори.

Член 220
Препознавање лица или предмети од страна на сведокот

(1) Ако е потребно да се утврди дали сведокот препознава определено лице или предмет ќе се бара од него прво да ги опише и да ги наведе знаците по кои се разликуваат, па дури потоа ќе му се покаже лицето заедно со други нему непознати лица кои по правило треба да бидат меѓу пет и осум, чии основни карактеристики се слични со оние што ги опишал, односно со тој предмет, заедно со предмети од ист или сличен вид, по што ќе биде прашан да изјави дали лицето или предметот може да го препознае со сигурност или со определен степен на веројатност и во случај на потврден одговор да го покаже препознатото лице, односно предмет.

(2) Лицата врз кои се врши препознавање ќе се поучат на правото да повикаат бранител по свој избор, односно ќе им се обезбеди бранител и ќе се одложи препознавањето до доаѓањето на бранителот, но најдоцна во рок од два часа од времето кога е известен бранителот.

(3) Пред донесување наредба за спроведување истражна постапка, препознавањето се врши во присуство на јавниот обвинител, на тој начин што лицето кое е предмет на препознавање не може да го види сведокот, ниту пак сведокот може да го види тоа лице пред да пристапи кон препознавањето.

Член 221
Испитување на сведок преку толкувач и испитување сведок кој е нем или глув

Ако испитувањето на сведокот се врши преку толкувач или ако сведокот е глув или нем, неговото испитување се врши на начинот предвиден во членот 211 од овој закон.

Член 222
Заклетва на сведокот

Од сведокот може да се бара да положи заклетва. Пред главната расправа сведокот може да положи заклетва само ако постои страв дека поради болест или од други причини не ќе може да дојде на главната расправа. Причината поради која е положена заклетва ќе се наведе во записникот. Заклетвата се полага на начинот определен во членот 392 став (2) од овој закон.

Член 223
Лица кои не смеат да положат заклетва

Не смеат да положат заклетва:
1) лица кои во моментот на испитувањето немаат наполнето 18 години и
2) лица кои поради својата душевна состојба не можат да го сфатат значењето на заклетвата.

Член 224
Нејавување на сведокот на покана и одбивање да сведочи

(1) Ако сведокот кој уредно е повикан не дојде, а не го оправда изостанокот, или без одобрение или оправдана причина ќе се оддалечи од местото каде што треба да биде испитан, може со судска наредба да се доведе присилно, а судот може и да го казни со парична казна определена во членот 88 став (1) од овој закон.

(2) Ако сведокот дојде и без законска причина не сака да сведочи, иако е предупреден за последиците, може да се казни парично со казна определена во ставот (1) на овој член, а ако и потоа одбие да сведочи, ќе се казни со парична казна определена во членот 88 став (1) од овој закон. Ако сведокот и по втората парична казна одбие да сведочи, а постапката се води пред судот, може да му се изрече казна затвор до 30 дена.

(3) За жалбата против решението со кое е изречена парична казна секогаш одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон. Жалбата против решението не го задржува извршувањето на решението.

Член 225
Снимање при испитување на сведокот со визуелно-тонски средства

На предлог на странките, органот што ја води постапката може да одлучи испитувањето на сведокот да се снима со визуелно-тонски средства.

Член 226
Заштита на сведоци

(1) Ако постои веројатност дека со давањето исказ или со одговор на определено прашање, сведокот, соработникот на правдата или жртвата, односно оштетениот би се изложил себеси или нему блиско лице на сериозна опасност по животот, здравјето или физичкиот интегритет, загрозениот сведок може да го ускрати давањето исказ или изнесувањето на податоците од членот 219 став (3) на овој закон додека не се обезбедат услови за негова заштита.

(2) Заштитата на загрозениот сведок се состои во посебен начин на испитување и учество во постапката уредени со овој закон и со примена на мерки за заштита вон постапката уредени со посебен закон.

(3) Ако јавниот обвинител оцени дека стравувањето од опасност од ставот (1) на овој член е основано ќе го прекине испитувањето и ќе преземе итни дејствија согласно со одредбите за заштита на сведоците, соработниците на правдата и жртвите уредени со овој закон.

(4) Ако во текот на постапката загрозениот сведок изјави дека не сака посебен начин на учество и на испитување, тој ќе се испита според општите правила за испитување на сведоци. Претходниот исказ кој е даден според правилата за посебен начин на испитување на загрозен сведок може да се користи во текот на испитувањето, а потоа ќе се издвои од списите и ќе му се предаде на судијата на претходната постапка на чување во запечатен плик.

(5) Ако оцени дека барањето од ставот (1) на овој член е неосновано, јавниот обвинител постапува согласно со членот 219 од овој закон.

(6) Повикување на загрозен сведок во претходна постапка или на главна расправа се врши преку Одделението за заштита на сведоци при Министерството за внатрешни работи.

Член 227
Заштита на загрозен сведок во претходна постапка

(1) Веднаш штом ќе дознае за веројатноста за постоењето на околностите од членот 226 на овој закон, јавниот обвинител ќе преземе мерки за заштита на загрозениот сведок. Јавниот обвинител со тоа ќе го запознае загрозениот сведок.

(2) Јавниот обвинител со решение ќе го определи псевдонимот на загрозениот сведок, како и посебниот начин на учество во постапката и на испитувањето. На испитувањето на загрозениот сведок во претходната постапка не присуствуваат обвинетиот и неговиот бранител, ниту оштетениот и неговиот законски застапник.

(3) Податоците за загрозениот сведок јавниот обвинител ќе ги запечати во посебен коверт и тоа ќе го за-

бележи во списот, користејќи го псевдонимот на загрозениот сведок. Запечатениот коверт со податоците за загрозениот сведок може да ги побара и да ги отвори само второстепениот суд кога одлучува по жалба. На ковертот ќе се забележи дека е отворен и ќе се наведат имињата на членовите на советот кои ќе се запознаат со неговата содржина. Откако членовите на советот ќе се запознаат со неговата содржина, ковертот повторно ќе се запечати и ќе му се врати на јавниот обвинител.

(4) На загрозениот сведок не смее да му се поставуваат прашања со кои на директен или индиректен начин би го открил својот идентитет, местото на живеење, вработеноста и членовите на семејството.

(5) Лицата кои во кое било својство ќе ги дознаат податоците за загрозениот сведок се должни да ги чуваат како класифицирана информација.

Член 228
Заштита на загрозен сведок на главна расправа

(1) Писмено образложениот предлог за посебниот начин на испитување на загрозениот сведок, јавниот обвинител во запечатен коверт му го поднесува на судијата, односно советот за оцена на обвинителниот акт при поднесување на обвинителниот акт.

(2) Судот одлучува за предлогот на јавниот обвинител со решение кое е должен да го донесе најдоцна во рок од 48 часа од приемот на предлогот.

(3) Ако судот го прифати предлогот на јавниот обвинител, ќе го определи со решение псевдонимот на загрозениот сведок, ако дотогаш не бил определен, како и посебниот начин на учество во постапката и на испитувањето. Против решението на судот не е дозволена жалба.

(4) Посебниот начин на испитување може да се состои од прикривање на идентитетот, а во определени случаи и изгледот на загрозениот сведок (членови 229 и 230).

Член 229
Испитување под псевдоним

(1) Ако посебниот начин на испитување на сведокот се однесува само на прикривање на личните податоци, испитувањето ќе се спроведе под псевдоним без наведување на другите податоци од членот 219 став (3) на овој закон. Во другиот дел испитувањето ќе се спроведе според општите одредби за испитување сведок.

(2) По завршеното испитување загрозениот сведок го потпишува записникот со псевдонимот.

(3) Лицата кои во кое било својство ќе ги дознаат податоците за загрозениот сведок се должни да ги чуваат како класифицирана информација.

Член 230
Испитување со помош на технички уреди за пренос на слика и тон

(1) Ако посебниот начин на учество во постапката и испитувањето на загрозениот сведок се однесува освен на прикривање на податоците од членот 219 став (3) на овој закон и на прикривање на изгледот на загрозениот сведок, испитувањето ќе се спроведе со помош на технички уреди за пренос на слика и тон, при што ликот на загрозениот сведок и неговиот глас се изменети.

(2) Загрозениот сведок во текот на испитувањето може да се наоѓа во посебна просторија, која физички е одвоена од просторијата во која се наоѓаат судијата и другите учесници во постапката.

Член 231
Права на одбраната при испитување на загрозени сведоци на главната расправа

(1) При испитувањето на загрозените сведоци на главната расправа посебно ќе се внимава на правото на обвинетиот и на неговиот бранител да имаат соодветна и доволна можност да ги оспоруваат и да ги проверуваат нивните искази.

(2) Пресудата не може да се темели само врз основа на исказот на загрозениот сведок прибавен со примена на одредбите за прикривање на неговиот идентитет или изгледот заради негова заштита и заштита на неговите блиски лица.

Член 232
Испитување на посебно ранливи жртви и сведоци

(1) Оштетениот и сведокот за кој органот што ја води постапката ќе утврди дека со оглед на возраста, здравствената состојба, природата или последиците од кривичното дело, односно поради други околности на случајот се посебно ранливи, малолетно лице жртва на трговија со луѓе, насилство или сексуална злоупотреба и дека испитувањето во просториите на органот што ја води постапката би имало штетни последици по нивното психичко или физичко здравје ќе се испитаат на начин пропишан во овој член.

(2) Кога органот што ја води постапката ќе оцени дека тоа е потребно заради помош на оштетениот или сведокот од ставот (1) на овој член ќе му постави полномошник за време на испитувањето.

(3) Прашањата на оштетениот и сведокот од ставот (1) на овој член можат да се поставуваат само преку органот што ја води постапката, кој спрема таквото лице треба да се однесува со посебно внимание за да се избегнат штетните последици на кривичната постапка врз неговата личност, телесното и душевното здравје.

(4) Испитувањето на оштетениот и сведокот од ставот (1) на овој член може да се врши со помош на психолог, социјален работник или друго стручно лице, а органот што ја води постапката може да одлучи лицето да се испита со употреба на технички средства за пренос на слика и звук, без присуство на странките и другите учесници во постапката во просторијата во која се наоѓа оштетениот или сведокот, така што странките, бранителот и лицата кои имаат право да му поставуваат прашања, тоа го прават со посредство на органот што ја води постапката, психолог, педагог, социјален работник или друго стручно лице.

(5) При испитувањето на оштетениот или сведокот од ставот (1) на овој член, судот може да ја исклучи јавноста.

(6) Оштетениот или сведокот од ставот (1) на овој член не смеат да се соочуваат со обвинетиот, а со другите сведоци само по нивно барање.

3. Увид и реконструкција

Член 233
Преземање на увид

(1) Увидот го презема јавниот обвинител, а по негово овластување и правосудната полиција кога за утврдување или разјаснување на некаков важен факт во постапката е потребно непосредно забележување.

(2) Осомничениот, бранителот и оштетениот можат да присуствуваат при увидот. Нивното отсуство не го одлага преземањето на увидот.

Член 234
Реконструкција на настан

(1) Заради проверување на прибавените докази или утврдување на фактите кои се од значење за разјаснување на работите, органот што ја води постапката може да одреди реконструкција на настанот, која се врши така што ќе се повторат дејствијата или ситуациите во условите под кои според прибавените докази се одиграл настанот. Ако во исказите на одделни сведоци или осомничени, односно обвинети, дејствијата или ситуациите се различно прикажани, реконструкцијата на настанот, по правило, посебно ќе се изврши со секој од нив.

(2) Реконструкцијата од ставот (1) на овој член може да се спроведе во потполност или со делумно користење на компјутерски симулации.

(3) Реконструкцијата не смее да се врши на начин со кој се навредува јавниот ред и морал или се доведува во опасност животот или здравјето на луѓето.

(4) При реконструкцијата по потреба можат повторно да се изведат одделни докази.

Член 235
Учество на стручно лице и вештак при вршењето на увидот и реконструкцијата

(1) Органот што врши увид или реконструкција може да побара помош од стручно лице од криминалистичко-техничка, сообраќајна или друга струка, кое, по потреба, ќе помогне во пронаоѓањето, обезбедувањето или опишувањето на трагите, ќе изврши потребни мерења и снимања, ќе направи скици и фотодокументација или ќе собере и други податоци.

(2) На увидот и на реконструкцијата може да се повика вештак ако неговото присуство би било од полза за давање наод или мислење.

4. Вештачење

Член 236
Определување вештачење

(1) Вештачење се определува кога за утврдување или оцена на некој важен факт треба да се прибави наод и мислење од лице кое располага со потребното стручно знаење. Вештачењето по правило го вршат вештаци запишани во регистарот на вештаци.

(2) Вештачењето се определува со писмена наредба.

(3) Во текот на претходната постапка наредбата ја донесува јавниот обвинител, а на главната расправа судот согласно со членот 394 став (2) од овој закон.

(4) Во наредбата ќе се наведе во однос на кои факти се врши вештачење и кому му се доверува.

(5) Ако за определен вид на вештачење постои високообразовна установа, научна установа или стручна установа или вештачењето може да се изврши во рамките на орган на државна управа, таквите вештачења, а особено посложените, ќе се доверуваат по правило на таква установа, односно орган. Ако вешт наод и мислење на орган на државна управа е приложен како доказ од страна на јавниот обвинител, а одбраната го оспорува истиот, може да му предложи на судот да нареди вештачење, кое ќе го изврши друга установа или орган.

(6) По правило, за вештачењето ќе се определи еден вештак, а ако вештачењето е сложено, тогаш може да се определат два или повеќе вештаци.

(7) Само по исклучок може да се определи за вештак лице кое има живеалиште во странство или странска стручна институција, кои според законите на матичната земја ги исполнуваат условите за вршење на вештачење, доколку во Република Македонија не постојат високообразовна установа, научна установа или стручна установа, трговец поединец - вештак или трговско друштво регистрирано за вршење вештачење, за определен вид вештачење.

(8) Органот од ставот (3) на овој член што го наредил вештачењето по претходно прибавено мислење од вештакот го определува рокот за вештачењето и за доставата на наодот и мислењето и тој рок може да биде продолжен само по образложено барање на вештакот.

Член 237
Должности на вештакот

(1) Лицето кое е повикано како вештак е должно да се јави на поканата и да даде свој наод и мислење во рокот определен во наредбата. Рокот определен во наредбата, од оправдани причини, може да се продолжи.

(2) Вештакот е должен до органот што го наредил вештачењето од членот 236 став (3) на овој закон да достави извештај, кој содржи: докази што ги прегледал, извршени тестови, наодот и мислењето до кои дошол и сите други релевантни податоци што вештакот смета дека се потребни за праведна и објективна анализа. Вештакот ќе образложи како дошол до определено мислење.

(3) Ако вештакот што е уредно повикан не дојде, а изостанокот не го оправда, или ако одбие да вештачи или ако не постапи во рокот определен во наредбата, може парично да се казни од 500 до 1.500 евра во денарска противвредност, а стручната установа од 1.000 до 3.000 евра во денарска противвредност. Во случај на неоправдан изостанок, вештакот може и присилно да се доведе.

(4) За жалбата против решението со кое е изречена парична казна одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон.

Член 238
Изземање на вештак

(1) За вештак не може да се земе лице кое не може да биде сослушувано како сведок (член 213) или лице кое е ослободено од должноста да сведочи (член 214), како и лице спрема кое е сторено кривичното дело, а ако е земено, врз неговиот наод и мислење не може да се заснова судската одлука.

(2) Причината за изземање на вештакот постои и во однос на лице кое заедно со обвинетиот или со оштетениот е во работен однос во ист орган или друго правно лице, како и во однос на лице кое е во работен однос кај оштетениот или обвинетиот.

(3) За вештак не може да се земе лице кое е испитано како сведок.

(4) Кога е дозволена посебна жалба против решението со кое се одбива барањето за изземање на вештакот (член 36 став (7)), жалбата го одлага извршувањето на вештачењето, доколку не постои опасност од одлагање.

Член 239
Постапка за вештачење

(1) Со вештачењето раководи органот што го наредил вештачењето од членот 236 став (3) на овој закон. Пред да почне вештачењето ќе се повика вештакот внимателно да го разгледа предметот на вештачењето, точно да наведе сé што ќе забележи и најде, и своето мислење да го изнесе непристрасно и во согласност со правилата на науката или вештината. Тој посебно ќе се предупреди дека давањето лажен исказ претставува кривично дело.

(2) Органот пред кој се води постапката му ги покажува на вештакот предметите што ќе ги разгледа, му поставува прашања и по потреба бара објаснување во однос на дадениот наод и мислење.

(3) На вештакот можат да му се даваат појаснувања, а може да му се дозволи и да ги разгледува списите. Вештакот може да предложи да се прибават докази, предмети и податоци што се од важност за давање наод и мислење. Ако присуствува на увид, реконструкција или на друго истражно дејствие, вештакот може да предложи да се разјаснат одделни околности или да му се постават одделни прашања на лицето кое се сослушува.

Член 240
Разгледување на предметот на вештачење

(1) Вештакот го разгледува предметот на вештачење во присуство на органот што ја води постапката и во присуство на записничарот, освен ако за вештачењето се потребни долготрајни испитувања или ако испитувањата се вршат во установи или во орган на државна управа или поради причини на моралот.

(2) Ако за целите на вештачењето е потребно да се изврши анализа на некоја материја, на вештакот ќе му се стави на располагање само дел од таа материја, доколку тоа е можно, а остатокот ќе се обезбеди во потребното количество за случај на дополнителни анализи.

Член 241
Записник за вештачењето и право за негово разгледување

(1) Во записникот за вештачењето или во писмениот наод и мислењето ќе се назначи кој го извршил вештачењето, број на лиценцата на вештакот и областа за која му е издадена лиценцата.

(2) По завршеното вештачење, органот кој го наредил вештачењето од членот 236 став (3) на овој закон ќе ги извести странките и бранителот доколку тие не присуствувале, дека вештачењето е извршено и дека записникот за вештачењето, односно писмениот наод и мислење можат да ги разгледаат.

Член 242
Вештачење во стручна установа или државен орган

(1) Ако вештачењето се доверува на високообразовна установа, научна установа или стручна установа или на трговско друштво регистрирано за вршење вештачење или на орган на државна управа, органот што ја води постапката ќе предупреди дека при давањето на наод и мислење не може да учествува лице од членот 238 на овој закон или лице за кое постојат причини за изземање од вештачење предвидени во овој закон, како и на последиците од давање на лажен исказ.

(2) На субјектите од ставот (1) на овој член ќе им се стави на располагање материјалот потребен за вештачењето, а ако е потребно, ќе се постапи согласно со одредбите на членот 239 став (4) од овој закон.

(3) Субјектите од ставот (1) на овој член го доставуваат писмениот наод и мислење потпишан од лицата кои го извршиле вештачењето.

(4) Одредбите од членот 239 ставови (1) и (3) на овој закон не се применуваат кога вештачењето е доверено на субјектите од ставот (1) на овој член. Органот пред кој се води постапката може да бара од субјектите од ставот (1) на овој член објаснување во однос на дадениот наод и мислење.

Член 243
Отстранување на недостатоци на вештачењето

Ако наодот или мислењето се нејасни, нецелосни или се во противречност сами со себе по наредба на органот што ја води постапката, вештачењето може да се врати на истите вештаци заради отстранување на утврдените недостатоци.

Член 244
Именување на технички советници

(1) Јавниот обвинител, како и обвинетиот и неговиот бранител имаат право да именуваат технички советници по правило од регистарот на вештаци, чиј број не може да биде поголем од двајца со цел да им помогнат во собирањето на податоци за стручни прашања или оспорување на вештачењето.

(2) Обвинетиот и неговиот бранител во случаи и под околности предвидени во овој закон за одбрана на сиромашни лица од членот 75 на овој закон имаат право на помош од технички советник на товар на Буџетот на Република Македонија.

(3) За технички советник не може да биде именувано лице кое согласно со членот 238 од овој закон не може да биде вештак.

Член 245
Дејствија на техничкиот советник

(1) По барање на странките, техничките советници можат да присуствуваат при вештачењето и на вештите лица да им даваат предлози или ставаат забелешки во однос на вештачењето, кои се внесуваат во извештајот.

(2) Ако техничките советници се именувани по завршеното вештачење можат да ги разгледаат наодот и мислењето или да побараат од органот што ја води постапката да бидат овластени да го прегледаат лицето или разгледаат предметот или местото што се предмет на вештачење.

Член 246
Преглед, обдукција и идентификација на леш

(1) Преглед и обдукција на леш ќе се преземе кога постои сомневање дека смртта е предизвикана со кривично дело. Ако лешот е веќе закопан ќе се определи ексхумација заради негов преглед и обдукција.

(2) При обдукцијата на леш се преземаат потребните мерки за да се установи идентитетот на лешот, и за таа цел посебно ќе се опишат податоците за надворешните и внатрешните телесни особини на лешот.

(3) Кога тоа е потребно ќе се применат идентификациони стручни и научни методи: земање и споредување на отпечатоци од прсти на лешот, анализа на ДНК примерок и споредување на добиениот ДНК профил со ДНК профилот на исчезнато лице или друго лице, крвни сродници на лицето за кое се претпоставува дека би можело да биде идентификувано, а по потреба и преземање на други анализи и примена на други стручни и научни методи со цел да се утврди идентитетот на лешот.

(4) Преглед и обдукција на леш во стручна установа се врши најмалку од двајца лекари, од кои најмалку еден е специјалист по судска медицина.

Член 247
Преглед и обдукција на леш надвор од стручна установа и изземање на лекарот што го лекувал умрениот

(1) Кога вештачењето не се врши во стручна установа, прегледот и обдукцијата на лешот ги врши еден, а по потреба двајца или повеќе лекари од судско-меди-

цинската струка. Со ваквото вештачење раководи јавниот обвинител и во записникот го внесува наодот и мислењето на вештакот. Текот на секој преглед и обдукција на лешот мора да биде снимен визуелно-тонски, а кон записникот се приложува примерок од визуелно-тонската снимка.

(2) За вештак не може да се определи лекарот што го лекувал умрениот. При обдукцијата на лешот, заради давање разјаснување за текот и околностите на болеста, лекарот што го лекувал умрениот може да се испита како сведок.

Член 248
Психијатриско вештачење

(1) Ако се јави сомневање дека е исклучена или е намалена, пресметливоста на обвинетиот, поради трајна или привремена душевна болест, привремена душевна растроеност или заостанат душевен развој, ќе се определи психијатриско вештачење на обвинетиот.

(2) Ако се јави сомневање дека е исклучена или е намалена способноста на обвинетиот да учествува во постапката, поради трајна или привремена душевна болест, привремена душевна растроеност или заостанат душевен развој, ќе се определи психијатриско вештачење на обвинетиот, доколку со преглед од страна на стручно лице не може со сигурност да се утврди способноста.

(3) Ако според мислењето на вештакот е потребно подолго посматрање, обвинетиот ќе се испрати на посматрање во соодветна здравствена установа. Решение за тоа донесува судот. Посматрањето може да трае еден месец, а само по образложен предлог на управникот на здравствената установа по претходно прибавено мислење од вештаците може да трае најдолго до два месеца.

(4) Против решението од ставот (2) на овој член, обвинетиот и неговиот бранител можат да изјават жалба во рок од 24 часа од часот кога решението му е врачено на обвинетиот, односно бранителот. За жалбата во рок од 48 часа одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

(5) Ако вештаците установат дека душевната состојба на обвинетиот е растроена ќе ја определат природата, видот, степенот и трајноста на растроеноста и ќе дадат свое мислење за тоа какво влијание имала таквата душевна состојба и какво сè уште има врз сфаќањето и постапките на обвинетиот, како и дали и во колкава мера постоело растројство на душевната состојба во време на извршување на кривичното дело.

(6) Ако во здравствената установа се упатува обвинетиот кој се наоѓа во притвор, судијата на претходната постапка ќе ја извести установата за причините поради кои е определен притворот, за да се преземат потребните мерки за обезбедување на целта на притворот.

(7) Времето поминато во здравствената установа ќе му се засмета на обвинетиот во притворот, односно во казната, ако биде изречена.

Член 249
Телесен преглед, земање крв и други лекарски дејствија

(1) Телесен преглед на обвинетиот или на други лица ќе се преземе и без нивна согласност ако е потребно да се утврдат фактите важни за кривичната постапка.

(2) Земање на крв и други лекарски дејствија, кои според правилата на медицинската наука се преземаат заради анализа, идентификација на лица и утврдување на други факти важни за кривичната постапка, можат да се преземат и без согласност од лицето кое се прегледува, ако поради тоа не би настапила некаква штета по неговото здравје.

(3) Примероци за спроведување на ДНК анализа може да се земат, кога тоа е потребно заради идентификација на лица или заради споредување со други биолошки траги и други ДНК профили, и за тоа не е потребна согласност од лицето.

(4) Не е дозволено спрема обвинетиот или сведокот да се применат медицински интервенции или да им се даваат такви средства со кои би се влијаело врз нивната свест и волја при давањето на исказ.

(5) Доколку не се поведе постапка, земените примероци согласно со овој член можат да се чуваат до застареност на кривичното гонење според одредбите на Кривичниот законик.

5. Снимка и електронски доказ

Член 250
Докажување со снимка

(1) Фотографии, филмови или други аудио или визуелни снимки добиени со технички средства може да служат како доказ во кривичната постапка.

(2) Во однос на снимката се постапува како и со другите предмети кои можат да се употребат како доказ, водејќи сметка да не се оштети или уништи и да се сочува нејзината содржина во неизменет облик. По потреба ќе се преземат потребни мерки за да се зачува снимката во неизменет облик или да се изработи нејзина копија.

(3) Доколку поинаку не е пропишано со овој закон, содржината на снимката се утврдува со нејзино репродуцирање. Снимката ја репродуцираат стручни лица.

Член 251
Електронски доказ

За прибавување на електронски доказ се применуваат одредбите од членовите 198 и 199 на овој закон, доколку поинаку не е определено со овој закон.

Глава XIX

ПОСЕБНИ ИСТРАЖНИ МЕРКИ

Член 252
Цел и видови на посебни истражни мерки

(1) Кога е веројатно дека ќе се обезбедат податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка, кои на друг начин не можат да се соберат, може да се преземат следниве посебни истражни мерки:

1) следење и снимање на телефонските и другите електронски комуникации во постапка утврдена со посебен закон;

2) следење и снимање во дом, затворен или заграден простор што му припаѓа на тој дом или деловен простор означен како приватен или во возило и влез во тие простории заради создавање на услови за следење на комуникации;

3) тајно следење и снимање на лица и предмети со технички средства надвор од домот или деловен простор означен како приватен;

4) таен увид и пребарување во компјутерски систем;

5) автоматско, или на друг начин, пребарување и споредување на личните податоци;

6) увид во остварени телефонски и други електронски комуникации,

7) симулиран откуп на предмети;

8) симулирано давање и примање поткуп;

9) контролирана испорака и превоз на лица и предмети;

10) користење на лица со прикриен идентитет за следење и собирање на информации или податоци;

11) отворање симулирана банкарска сметка и

12) симулирано регистрирање на правни лица или користење на постојни правни лица за собирање на податоци.

(2) Во случај кога не се располага со сознание за идентитетот на сторителот на кривичното дело, посебните истражни мерки од ставот (1) на овој член може да се определат и спрема предметот на кривичното дело.

Член 253
Кривични дела за кои може да се определат посебните истражни мерки

Посебните истражни мерки може да се определат, кога постојат основи на сомневање:

1) за кривични дела за кои е пропишана казна затвор од најмалку четири години, а се подготвуваат, во тек е извршување или се извршени од страна на организирана група, банда или друго злосторничко здружение или

2) за кривичните дела убиство од членот 123; грабнување од членот 141; посредување во проституција од членот 191 ставови (1), (3) и (4); прикажување на порнографски материјали на малолетник од членот 193; производство и дистрибуција на детска порнографија од членот 193-а; намамување на обљуба или друго полово дејствие на малолетник кој не наполнил 14 години од членот 193-б; неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од членот 215 ставови (1) и (3); оштетување и неовластено навлегување во компјутерски систем од членот 251 ставови (4) и (6); изнуда од членот 258; уцена од членот 259 став (2); присвојување на добра под привремена заштита или културно наследство или природна реткост од членот 265; изнесување, односно извезување во странство на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости од членот 266 став (1); отуѓување на културно наследство од особено значење во државната сопственост од членот 266-а; перење пари и други приноси од казниво дело од членот 273 ставови (1), (2) и (3) и од ставови (5), (6), (8) и (12); криумчарење од членот 278 ставови (3) и (5); царинска измама од членот 278-а; злоупотреба на службена положба и овластување од членот 353; проневера во службата од членот 354; измама во службата од членот 355; послужување во службата од членот 356; примање на поткуп од членот 357 ставови (1), (4), (5) и (6); давање на поткуп од членот 358 ставови (1) и (4); противзаконито посредување од членот 359 став (6); незаконито влијание врз сведоци од членот 368-а став (3); злосторничко здружување од членот 394 став (3); терористичка организација од членот 394-а ставови (1), (2) и (3); тероризам од членот 394-б и финансирање тероризам од членот 394-в сите од Кривичниот законик или

3) за кривични дела против државата (Глава XXVIII), кривични дела против човечноста и меѓународното право (Глава XXXIV) од Кривичниот законик.

Член 254
Поттикнување и помагање кај посебните истражни мерки

(1) Со преземањето на посебните истражни мерки од членот 252 став (1) на овој закон не смее да се поттикнува на извршување кривично дело.

(2) Против лицето кое ги презема посебните истражни мерки од членот 252 став (1) на овој закон нема да се преземе кривично гонење за дејствијата што претставуваат помагање за кривично дело, а се сторени заради обезбедување на податоци и докази за успешно водење на кривичната постапка.

Член 255
Лица против кои може да се определат посебни истражни мерки

(1) Согласно со условите од членот 252 став (1) на овој закон, наредбата може да се однесува на лице кое:

1) сторило кривично дело од членот 253 на овој закон;

2) презема дејствие на извршување на кривично дело од членот 253 на овој закон или

3) подготвува извршување на кривично дело од членот 253 на овој закон кога подготвувањето е казниво според одредбите на Кривичниот законик .

(2) Наредбата може да се однесува и спрема лице кое прима или проследува пратки од осомничениот или осомничениот користи негово комуникациско средство.

(3) Доколку при примената на мерката бидат следени и снимени комуникации на лица кое не се опфатени со наредбата, јавниот обвинител е должен да ги издвои и да го извести судијата на претходната постапка. По предлог на јавниот обвинител, судијата на претходната постапка може да нареди од целосната документација од примената на мерката да се издвојат само делови што се однесуваат на кривичното дело за кое е издадена наредбата.

Член 256
Орган овластен за наредување на посебните истражни мерки

Мерките од членот 252 став (1) точки 1, 2, 3, 4 и 5 на овој закон по образложено барање на јавниот обвинител ги определува судијата на претходната постапка со писмена наредба. Мерките од членот 252 став (1) точки 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12 на овој закон ги определува јавниот обвинител со писмена наредба.

Член 257
Содржина на наредбата

(1) Наредбата со која се определува една или повеќе посебни истражни мерки содржи:

- законски назив на кривичното дело,
- лицето или предметите врз кои ќе се применат мерките,
- техничките средства кои ќе се применат,
- обемот и местото на спроведување на мерките,
- сознанијата и доказите врз основа на кои се засноваат основите на сомневање и образложение за причините поради кои податоците или доказите не можат да се соберат на друг начин,
- органот што треба да ја спроведе наредбата и
- времетраењето на мерката.

(2) Наредбата за следење и снимање на комуникациите од членот 252 став (1) точки 1 и 2 на овој закон, треба да ги содржи и видот на телекомуникацискиот систем, телефонскиот број или друг податок за идентификација на телекомуникацискиот приклучок.

Член 258
Овластен орган за спроведување на посебните истражни мерки

(1) Мерките од членот 252 на овој закон ги спроведува јавниот обвинител или правосудната полиција под контрола на јавниот обвинител. Во текот на извршувањето на мерката правосудната полиција изготвува извештај кој го доставува до јавниот обвинител по негово барање.

(2) По спроведување на мерките правосудната полиција изготвува посебен извештај кој го доставува до јавниот обвинител.

(3) Во извештајот од ставот (2) на овој член се наведени:

1) времето на почеток и завршување на мерката;

2) бројот и идентитетот на лицата опфатени со мерката и

3) краток опис за текот и резултатите од примената на мерката.

(4) Целокупната документацијата на техничкиот запис се доставува до јавниот обвинител, во прилог на посебниот извештај.

(5) Јавниот обвинител посебниот извештај и целокупната документација од ставот (3) на овој член ги доставува до судијата на претходната постапка.

Член 259
Користење на посебните истражни мерки како доказ во кривичната постапка

(1) Податоците, известувањата, документите и предметите прибавени со примена на посебните истражни мерки од членот 252 на овој закон, под услови и на начин утврдени со овој закон, може да се користат како доказ во кривичната постапка.

(2) Изјавите добиени со примена на посебните истражни мерки од лица кои согласно овој закон се ослободени од обврската за сведочење не може да се користат како доказ.

(3) Лицата што учествувале во спроведувањето на мерките од членот 252 став (1) точка 10 на овој закон може да се испитаат како заштитени сведоци под услови определени со членот 226 до 232 од овој закон.

(4) Идентитетот на лицата кои учествувале во спроведувањето на мерките од членот 252 став (1) точка 10 на овој закон претставува службена тајна.

(5) Ако при примената на мерката не е постапено во согласност со одредбите на овој закон, врз добиените податоци не може да се заснова судската одлука.

Член 260
Времетраење на примена на мерките

(1) Посебните истражни мерки може да траат најдолго четири месеци.

(2) Продолжување на мерките од членот 252 став (1) точки 1, 2, 3 и 4 на овој закон најдолго за уште четири месеци може да одобри судијата на претходната постапка, а по образложено писмено барање на јавниот обвинител.

(3) За кривични дела за кои е пропишана казна затвор од најмалку четири години за кои постои основано сомневање дека се извршени од страна на организирана група, банда или друго злосторничко здружение, судијата на претходната постапка може да го продолжи рокот од ставот (2) на овој член за уште најдолго шест месеци, по писмено барање на јавниот обвинител, а врз основа на проценка на корисноста од собраните податоци со примена на мерката и врз разумно очекување дека со мерката и натаму може да се добијат податоци од интерес за постапката.

(4) Мерките од членот 252 став (1) точки 9, 10, 11 и 12 на овој закон можат да се продолжат до остварување на целта за која е определена мерката, а најдоцна до завршување на истрагата.

(5) Против решението на судијата со кое не се одобрува продолжување на времетраењето на мерката, по жалба на јавниот обвинител во рок од 24 часа одлучува советот на судот од членот 25 став (5) на овој закон.

Член 261
Запирање на посебните истражни мерки

Кога ќе се постигнат целите заради кои се определени посебните истражни мерки или ќе престанат да постојат основите заради кои се одобрени, органот што ја издал или продолжил наредбата е должен веднаш да нареди запирање на мерките. Ако јавниот обвинител се откаже од кривично гонење или ако собраните податоци со посебните истражни мерки немаат значење за водење на постапката, ќе се уништат под надзор на судијата, а за тоа јавниот обвинител ќе изготви записник.

Член 262
Известување на засегнатото лице

По прекинување на посебните истражни мерки, ако тоа не штети на постапката, по барање на засегнатото лице, јавниот обвинител ќе му ја достави писмената наредба. Засегнатото лице барањето може да го достави и до судот.

Член 263
Проширување на наредбата

Ако при спроведувањето на мерката се добијат податоци за кривично дело кое не е опфатено со наредбата, мерката ќе продолжи само доколку станува збор за кривично дело од членот 253 на овој закон и така собраните податоци може да се користат како доказ во кривичната постапка.

Член 264
Заштита на податоци во врска со посебните истражни мерки

Лице кое на кој и да било начин дознае податоци што се однесуваат или произлегуваат од примената на посебните истражни мерки е должно да ги чува како службена тајна.

Член 265
Автоматско или на друг начин пребарување и споредување на личните податоци на граѓаните

Мерката од членот 252 став (1) точка 5 на овој закон се состои во автоматско или на друг начин пребарување и споредување на збирките на лични податоци на лица и на други податоци кои непосредно се поврзани со нив и нивното споредување со определени карактеристики на лицето за кое основано се претпоставува дека е во врска со кривичното дело, со цел да се исклучат лицата кои не се осомничени или да се утврдат лицата кои ги поседуваат карактеристиките што се потребни за истрагата.

Член 266
Должности за контролорите на збирки на податоци

(1) Правните и физичките лица коишто вршат обработка на лични податоци се должни да овозможат непречено извршување на наредбата за примена на мерката од членот 252 став (1) точка 5 на овој закон.

(2) За целите од ставот (1) на овој член правните и физичките лица се должни да ги направат достапни личните податоци што се бараат и да им ги предадат на надлежните органи.

Член 267
Бришење или уништување на собраните лични податоци

Ако во рок од 15 месеци по завршување на спроведување на мерката од членот 252 став (1) точка 5 на овој закон не се поведе кривична постапка, сите собрани лични податоци се бришат или уништуваат под надзор на судијата на претходна постапка, јавниот обвинител и претставникот на Дирекција за заштита на личните податоци за што јавниот обвинител ќе состави записник.

Член 268
Причини за ограничување на примената на посебните истражни мерки

(1) Мерката од членот 252 став (1) точка 2 на овој закон смее да се насочи само спрема осомничениот и да се спроведе само во домот на осомничениот. Мерката е дозволена и во дом на други лица само врз основано сомневање дека таму престојува осомничениот.

(2) Снимањето ќе се прекине ако за време на снимањето постојат показатели дека ќе се пресретнат искази што спаѓаат во основната сфера на приватниот и семејниот живот. Документацијата за таквите искази треба веднаш да се уништи.

Член 269
Лицата за истрага со прикриен идентитет и нивните овластувања

(1) Лицата со прикриен идентитет од членот 252 став (1) точка 10 на овој закон се припадници на правосудната полиција или исклучиво други лица кои со одобрение од јавниот обвинител, вршат истрага под прикриен или променет идентитет.

(2) За потребите на лицата за истрага со прикриен идентитет, може да се изготвуваат, менуваат и користат лични и други документи и исправи.

(3) Лицата од ставот (1) на овој член имаат право со променетиот идентитет да учествуваат во правниот промет.

(4) Надлежните државни органи и други правни лица се должни да овозможат да се изготват документите од ставот (2) на овој член.

(5) Вработените во државните органи и правни лица од ставот (4) на овој член се должни да ги чуваат како класифицирана информација сите податоци и информации во врска со изготвување на документите од ставот (2) на овој член.

Член 270
Заштита на тајноста на идентитетот на лицата за истрага со прикриен идентитет

Идентитетот на лицата за истрага со прикриен идентитет се чува во тајност и по завршувањето на постапката, заради заштита на животот, физичкиот интегритет или слободата на овие лица и на нивните блиски.

Член 271
Известување за примената на посебните истражни мерки

(1) Јавниот обвинител на Република Македонија еднаш годишно доставува извештај за посебните истражни мерки до Собранието на Република Македонија што се побарани во претходната календарска година.

(2) Во извештајот од ставот (1) на овој член треба да се наведе:

1) бројот на постапките во кои се наредени посебни истражни мерки согласно со членот 252 од овој закон;

2) кривичните дела што служеле како повод согласно со поделбата во членот 253 од овој закон;

3) дали постапката е поврзана со гонење на организиран криминал;

4) бројот на набљудувани објекти и бројот на набљудувани лица за секоја постапка според обвинети и необвинети лица;

5) времетраење на посебната истражна мерка;

6) дали од следењето произлегле резултати што се релевантни за постапката или постои веројатност дека можат да бидат релевантни за постапката;

7) ако од следењето не произлегле релевантни резултати, кои се причините за тоа, диференцирано, според техничките причини и други причини и

8) трошоците кои произлегуваат од примената на посебната истражна мерка.

ВТОР ДЕЛ

ТЕК НА ПОСТАПКАТА

ОДДЕЛ А. ПРЕТХОДНА ПОСТАПКА

Глава XX

ПРЕДИСТРАЖНА ПОСТАПКА

1. Поводи

Член 272
Поводи за поведување кривична постапка

Јавниот обвинител и правосудната полиција за сторено кривично дело дознаваат со непосредно забележување, по допрен глас или по примена кривична пријава.

Член 273
Пријавување кривични дела

(1) Сите државни органи, јавни претпријатија и установи се должни да ги пријават кривичните дела за кои се гони по службена должност за кои се известени или за нив дознале на друг начин.

(2) Поднесувајќи ја пријавата, пријавителите од ставот (1) на овој член ќе ги наведат и доказите што им се познати и ќе преземат мерки за да се зачуваат трагите од кривичното дело, предметите што се употребени во неговото извршување или настанале од извршувањето и други докази.

(3) Секој може да пријави кривично дело кое се гони по службена должност.

Член 274
Поднесување на пријава

(1) Кривичната пријава се поднесува до надлежниот јавен обвинител, писмено или усно, телефонски, по електронски пат или со употреба на други технички средства и начини.

(2) Ако пријавата е поднесена преку електронски уред се обезбедува нејзин електронски запис и се составува службена белешка.

(3) Ако кривичната пријава се поднесува усно, пријавувачот ќе се предупреди за последиците од лажно пријавување. За усната пријава ќе се состави записник, а ако кривичната пријава е соопштена по телефон ќе се состави службена белешка.

(4) Ако кривичната пријава е поднесена до полицијата, до судот или до ненадлежен јавен обвинител, тие ќе ја примат пријавата и веднаш ќе ја достават до надлежниот јавен обвинител.

Член 275
Рок за одлучување по кривичната пријава

(1) Ако јавниот обвинител во рок од три месеци од денот на приемот на кривичната пријава не одлучи по пријавата, должен е веднаш писмено да ги извести подносителот на кривичната пријава и повисокиот јавен обвинител.

(2) Кон известувањето од ставот (1) на овој член до повисокиот јавен обвинител се изнесуваат и причините за неодлучување по кривичната пријава.

2. Полициски извиди

Член 276
Овластувања на полицијата

(1) По приемот на кривичната пријава или добиеното сознание за сторено кривично дело за кое се гони по службена должност, полицијата е должна да ги преземе потребните мерки за пронаоѓање на сторителот на кривичното дело, сторителот или соучесникот да не се скрие или побегне, да се откријат и обезбедат трагите на кривичното дело и предметите што можат да послужат како доказ, како и да ги собере сите известувања што би можеле да бидат од корист за успешно водење на кривичната постапка.

(2) Заради извршување на задачите од ставот (1) на овој член полицијата може:

1) да бара потребни известувања од граѓани;

2) да сопре, легитимира и да изврши потребен преглед на лица, превозни средства и багаж ако постојат основи на сомневање дека кај нив ќе се пронајдат траги на кривичното дело или предмети што можат да послужат како доказ. Времето на нивното задржување не може да биде подолго од шест часа. Полицијата може да употреби сила во разумна мера само како крајно средство ако тоа е нужно за да се изврши преглед на лицето, превозното средство или багажот;

3) да пренасочи или ограничи движење на лица и превозни средства на определен простор за нужно потребно време, но не повеќе од шест часа;

4) да преземе потребни мерки заради утврдување на идентитетот на лицата и на предметите;

5) да спроведе потрага, да распише распис по лицето и објава по имотот и имотната корист или по предметите по кои се трага;

6) во присуство на службено или одговорно лице да изврши преглед на определени објекти и простории на државни органи, институции што вршат јавни овластувања и други правни лица и да оствари увид во нивната документација и

7) да преземе други потребни мерки и дејствија предвидени со закон.

(3) За фактите и околностите што се утврдени при преземањето на одделни дејствија кои можат да бидат од интерес за кривичната постапка, како и за предметите што се пронајдени или се одземени ќе се состави записник. Лицата и патниците на превозното средство кои се прегледуваат или претресуваат треба да бидат известени дека за преземените дејствија ќе се состави записник.

(4) Јавниот обвинител има право и должност на постојана контрола врз полицијата при спроведување на овие дејствија. Јавниот обвинител може и сам да ги спроведува овие мерки.

Член 277
Земање отпечатоци, примерок за ДНК анализа и фотографирање

(1) Кога е потребно заради утврдување на идентитетот на лицата и предметите или во други случаи од интерес за успешно водење на постапката, правосудната полиција може да го фотографира осомничениот, да земе отпечаток од папиларните линии од прстите и дланките, да земе биолошки материјал за ДНК анализа, а по претходно одобрение на јавниот обвинител да ја објави и неговата фотографија. Правосудната полиција може од осомничениот да земе и примероци заради ДНК анализа, согласно со членот 249 став (3) од овој закон.

(2) Ако е потребно да се утврди од кого потекнуваат трагите оставени врз определени предмети, полицијата може да земе отпечаток од папиларни линии од прстите и дланките, како и биолошки материјал за ДНК анализа од лица за кои постои веројатност дека можеле да дојдат во допир со тие предмети.

Член 278
Препознавање

1) Во случај кога се работи за осомничен чиј идентитет и е познат на правосудната полиција и кој и е достапен, може да се применат следниве методи на препознавање од страна на сведоци:

а) со смотра;

б) со групна идентификација;

в) со видеофилм и

г) со соочување.

(2) Спроведувањето на овие видови на препознавање се врши во присуство на јавен обвинител.

(3) Пред да се пристапи кон препознавање, сведокот ќе го опише лицето кое е осомничено и за тоа ќе се состави записник.

(4) При препознавањето има право да присуствува бранителот на обвинетиот.

(5) Смотрата нема да се спроведе ако поради необичниот изглед на осомничениот или поради некоја друга причина, практично не може да се соберат доволно луѓе што личат на него за да биде правична постапката.

(6) Од секоја смотра ќе се сними видеоснимка или фотографија.

(7) Начинот на препознавање го утврдува министерот за внатрешни работи.

Член 279
Повикување граѓани од страна на правосудната полиција заради прибирање известувања

(1) Правосудната полиција може да повикува граѓани заради собирање на известувања за кривичното дело и сторителот или за други важни околности што се однесуваат на кривичното дело.

(2) Повикувањето се врши со писмена покана, во која мора да се наведат причините за неговото повикување и поука за правата од членот 69 на овој закон.

(3) Ако лицето кое ќе се јави на поканата одбие да даде известување, тоа повторно не може да се повикува за истата причина.

(4) Собирањето на известувањата од исто лице може да трае онолку време колку што е неопходно да се добие потребното известување, а најдолго четири часа.

(5) Известувањата од граѓани не смеат да се собираат присилно ниту со измама или малтретирање, а полицијата е должна да ја почитува личноста и достоинството на граѓанинот.

(6) Граѓанинот може повторно да се повикува заради собирање на известувања за друго кривично дело или сторител, а за собирање известувања за истото кривично дело може од важни причини да биде повикан само уште еднаш.

(7) Правосудната полиција повиканиот граѓанин не може да го испитува во својство на обвинет, сведок или вештак.

(8) Во случај кога правосудната полиција ќе оцени дека повиканиот граѓанин може да се јави во својство на осомничен веднаш го известува јавниот обвинител.

Член 280
Поднесување кривична пријава по полициските извиди

Врз основа на собраните сознанија правосудната полиција составува кривична пријава за извршените дејствија во која ги наведува и доказите што ги дознала. Со пријавата се доставуваат и предмети, скици, фотографии, списи за преземени дејствија, службени белешки, изјави и другиот материјал што може да биде корисен за успешно водење на постапката. Ако правосудната полиција дополнително дознае за нови околности, докази или траги од кривичното дело, е должна да собере потребни известувања и за тоа веднаш да го извести јавниот обвинител.

Член 281
Задржување на лицата затекнати на местото на извршување

Полицијата има право лицата затекнати на местото на извршување на кривичното дело да ги упати кај јавниот обвинител или да ги задржи до неговото доаѓање, доколку тие лица би можеле да дадат податоци важни за кривичната постапка и доколку е веројатно дека нивното испитување подоцна не би можело да се изврши или би било поврзано со значително одолжување или други тешкотии. За причините за задржувањето се известува задржаното лице. Задржувањето на овие лица на местото на извршување на кривичното дело не може да трае подолго од шест часа.

3. Прибирање потребни известувања

Член 282
Информирање на јавниот обвинител

(1) По приемот на кривична пријава или добиеното сознание за постоење основи на сомневање дека е сторено кривично дело за кое се гони по службена должност, полицијата, без одлагање по писмен пат го известува јавниот обвинител.

(2) Ако постојат основи на сомневање за кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку четири години или постојат причини за итност, полицијата, односно правосудната полиција известувањето на јавниот обвинител ќе му го даде веднаш по усмен пат. На усното известување мора без одлагање да следи писмено известување, согласно со ставот (1) на овој член.

Член 283
Раководење на предистражната постапка

(1) По приемот на кривичната пријава или по добиеното известување од полицијата, со постапката раководи јавниот обвинител.

(2) Правосудната полиција е должна да постапува по наредбите и насоките на јавниот обвинител согласно со членот 284 од овој закон.

(3) Правосудната полиција продолжува со извидите и тогаш кога нема посебни наредби или насоки од јавниот обвинител и за спроведените мерки и дејствија го известува јавниот обвинител.

Член 284
Претходно прибирање на известувања

(1) Јавниот обвинител самиот или преку правосудната полиција, односно други лица вработени во истражните центри на јавното обвинителство, ќе ги собере известувањата потребни за одлучување по кривичната пријава, а по потреба тоа ќе го стори и преку полицијата или другите органи надлежни за откривање.

(2) За преземените мерки и проверки по наредба или по насоки на јавниот обвинител, полицијата и другите органи од ставот (1) на овој член, се должни да дадат известување најдоцна во рок од 30 дена од приемот на наредбата.

(3) Во наредбата јавниот обвинител може поблиску да ги определи потребните дејствија и да и нареди на полицијата без одлагање да го извести за преземените мерки. Ако јавниот обвинител бара да присуствува на овие дејствија, полицијата ќе ги преземе на начин со кој тоа ќе му се овозможи.

(4) Само во исклучително сложени случаи за тешки кривични дела извршени од повеќе лица или од организирана криминална група, правосудната полиција може да бара одобрение од јавниот обвинител за продолжување на рокот од ставот (2) на овој член. Во дополнително дадениот рок, кој не може да биде подолг од 30 дена, правосудната полиција е должна јавниот обвинител да го извести за дотогаш преземените дејствија и за резултатите од нив.

Член 285
Овластување на јавниот обвинител да повикува лица

(1) Заради прибирање потребни известувања, јавниот обвинител може да го повика подносителот на кривичната пријава, како и други лица за чии сознанија смета дека може да придонесат за оцена на веродостојноста на наводите во пријавата или за кои смета дека може да бидат сведоци во постапката, при што ги известува за причините за повикувањето. Притоа, соодветно се применуваат одредбите за повикување и испитување на сведоци.

(2) Јавниот обвинител може да го повика и осомничениот, при што согласно се применуваат одредбите од членовите 205, 206, 207, 208, 209, 210 и 211 на овој закон.

(3) За прибавените известувања од ставот (1) на овој член јавниот обвинител составува записник.

(4) Со одлука на судот присилно може да се доведе само лице кое не се одзвало на уредно доставената покана или лице кое очигледно избегнува да прими покана, ако неговото присуство е неопходно за разјаснување на околности битни за одлуката дали да се поведе истражна постапка за дело за кое се гони по службена должност и за кое е предвидена казна затвор повеќе од пет години.

Член 286
Прибирање известувања од лица во притвор

(1) Јавниот обвинител или полицијата, кога тоа ќе и го довери јавниот обвинител, со одобрение од судот можат да собираат известувања од лица кои се во притвор, доколку тоа е потребно заради разјаснување на други кривични дела и сторители.

(2) При прибирањето известувања од лице во притвор ќе се примени одредбата од членот 210 на овој закон.

Член 287
Обврска за доставување барани податоци до јавниот обвинител

(1) По барање од јавниот обвинител, државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа, организации, правни и физички лица што вршат јавни овластувања или други правни лица ќе му ги достават податоците кои од нив ги барал. Јавниот обвинител од овие субјекти може да бара контрола во работењето на правно и физичко лице и привремено одземање до донесување на правосилна пресуда на пари, хартии од вредност, предмети и документи кои можат да послужат како доказ, да бара вршење на даночна контрола и да му бидат доставени податоци кои можат да послужат како доказ за сторено кривично дело или имот стекнат со извршување на кривично дело, извршување на инспекциска контрола и да бара известувања за податоци кои се во врска со необични и сомнителни парични трансакции.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни на јавниот обвинител да му достават податоци, известувања, документи, предмети, банкарски сметки или списи кои му се потребни во текот на постапката. Јавниот обвинител има право да бара податоци, известувања, документи, предмети, банкарски сметки или списи и од други правни лица и од граѓаните за кои може основано да смета дека располагаат со такви податоци или информации.

(3) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни да ги преземат потребните мерки и без одлагање, но најмногу во рок од 30 дена да ги достават на јавниот обвинител бараните податоци, известувања, документи, предмети, банкарски сметки или списи.

(4) Доколку субјектите од ставот (1) на овој член не постапат согласно со ставот (3) на овој член, јавниот обвинител може да му предложи на судот да изрече парична казна во висина од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност за одговорното, односно службеното лице во субјектите од ставот (1) на овој член.

(5) Јавниот обвинител има право самиот да ги обезбеди и да изврши увид во бараните податоци, известувања, документи, предмети, банкарски сметки или списи, а за нивното недоставување ќе го извести одговорното односно службеното лице во субјектот до кој се обратил и може да предложи преземање на соодветни мерки определени со закон.

(6) Ако јавниот обвинител согласно со ставот (5) на овој член предложил преземање на соодветни мерки, одговорното, односно службеното лице во органот или лицето до кое се обратил е должно во рок од 30 дена да го известат за мерките кои се преземени.

(7) Увидот во банкарски сметки согласно со ставовите (1), (2) и (3) од овој член не претставува повреда на банкарска тајна.

(8) На барање на јавниот обвинител операторите на јавни комуникациски мрежи и даватели на јавни комуникациски услуги се должни да достават податоци за остварени контакти во комуникацискиот сообраќај.

Член 288
Отфрлање на кривичната пријава

(1) Јавниот обвинител со решение ќе ја отфрли кривичната пријава ако од самата пријава произлегува дека пријавеното дело не е кривично дело за кое се гони по службена должност, ако настапила застареност или делото е опфатено со амнестија или помилување, ако постојат други околности што го исклучуваат гонењето или ако не постои основано сомневање дека пријавениот го сторил кривичното дело.

(2) Решението за отфрлање на кривичната пријава му се доставува на оштетениот со поука дека може во рок од осум дена да поднесе жалба до непосредно повисокиот јавен обвинител, а подносителот на пријавата се известува за причините за отфрлањето.

(3) Доколку жалбата е недозволена или ненавремена повисокиот јавен обвинител писмено ќе го извести оштетениот.

(4) Повисокиот јавен обвинител во рок од 30 дена по приемот е должен да одлучи по жалбата на оштетениот.

(5) Постапувајќи по жалбата, повисокиот јавен обвинител може со решение да го потврди решението за отфрлање на кривичната пријава или жалбата да ја уважи и да го задолжи пониският јавен обвинител да ја продолжи постапката.

4. Тајност и судска контрола

Член 289
Тајност на предистражната постапка

Сите дејствија преземени во предистражната постапка од страна на јавниот обвинител или полицијата се сметаат за тајна.

Член 290
Судска контрола над законитоста

(1) Лицето кое смета дека со преземањето на некое од дејствијата е повредено некое негово право, може во рок од осум дена од дознавањето за преземањето на дејствието да поднесе жалба до судијата на претходна постапка, кој е должен со решение да одлучи за законитоста на дејствието или мерката, со што лицето не се ограничува во правото да поднесе кривична пријава и во правото својата правна заштита да ја остварува на друг начин.

(2) По испитувањето на законитоста на овие преземени дејствија, судијата на претходната постапка донесува решение, кое се доставува до јавниот обвинител и подносителот на жалбата. Против ова решение е дозволена жалба до советот од членот 25 став (5) на овој закон, кој е должен по жалбата да постапи во рок од три дена.

ГЛАВА XXI

ИСТРАЖНА ПОСТАПКА

1. Истражна постапка на јавниот обвинител

Член 291
Цел на истражната постапка

(1) Истражната постапка се поведува против определено лице кога постои основано сомневање дека сторило кривично дело за кое се гони по службена должност или по предлог.

(2) Истражната постапка ја спроведува надлежниот јавен обвинител, при што на располагање ја има правосудната полиција.

(3) Во истражната постапка:

- се собираат докази и податоци што му се потребни на јавниот обвинител за да може да одлучи дали ќе поднесе обвинение или ќе се откаже од кривичното гонење и

- се изведуваат доказите за кои постои опасност дека не ќе можат да се изведат на главната расправа или дека нивното изведување би било сврзано со тешкотии согласно со членовите 312, 313, 314, 315, 316, 317 и 318 од овој закон.

(4) Во текот на истражната постапка јавниот обвинител е должен да собира докази кои одат како на товар на осомничениот, така и во негов прилог.

Член 292
Наредба за спроведување истражна постапка

(1) Јавниот обвинител донесува наредба за спроведување на истражна постапка.

(2) Наредбата за спроведување на истражна постапка содржи лични податоци на осомничениот, опис и правна квалификација на делото. Во наредбата за спроведување на истражна постапка јавниот обвинител одредува да се извидат определени околности, да се преземат определени истражни дејствија и за одредени прашања да се испитаат определени лица.

(3) Пред да ја донесе наредбата за спроведување истражна постапка, јавниот обвинител може да го испита лицето против кое се бара спроведување на истражната постапка.

Член 293
Предлози на осомничениот, бранителот и оштетениот

Во текот на истражната постапка осомничениот, неговиот бранител и оштетениот можат да му даваат предлози на јавниот обвинител за преземање на определени дејствија и остварување на своите права.

Член 294
Надлежност на судијата на претходната постапка

(1) По донесувањето на наредба за спроведување на истражна постапка до судијата на претходната постапка јавниот обвинител може да стави образложен предлог за определување на мерка притвор или други мерки за обезбедување на присуство на обвинетиот. Судијата на претходната постапка е должен без одлагање да го разгледа ваквиот предлог и веднаш да одлучи по него. Ако судијата на претходната постапка не се сложи со предлогот на јавниот обвинител, за тоа ќе донесе посебно образложено решение. Против ова решение јавниот обвинител има право на жалба во рок од 24 часа до советот од членот 25 став (5) на овој закон.

(2) По предлог на јавниот обвинител, судијата на претходната постапка во текот на истражната постапка издава наредба за претрес на дом, други простории и лица. Ако судијата не се согласи со ваквиот предлог на јавниот обвинител, ќе побара да донесе одлука за тоа советот од членот 25 став (5) на овој закон во рок од 24 часа.

(3) Во случаи определени со закон, по предлог на јавниот обвинител, судијата на претходната постапка издава наредба за спроведување на посебните истражни мерки.

(4) Ако постои основано сомневање дека со сторено кривично дело е остварена имотна корист, јавниот обвинител може да му предложи на судијата на претходната постапка, имотот или средствата да се стават под надзор на судот и да издаде некоја од мерките за привремено обезбедување на имотот или средствата што се во врска со кривично дело.

(5) Во случаи определени со овој закон, по барање на јавниот обвинител или осомничениот, судијата на претходната постапка ќе спроведе доказно рочиште.

(6) Судија на претходната постапка постапува во постапка за меѓународна соработка во кривична материја според овластувањата определени со посебен закон.

Член 295
Истражни дејствија

(1) Во текот на истражната постапка, јавниот обвинител може согласно со одредбите од овој закон да ги преземе следниве истражни дејствија:

- претрес,
- привремено обезбедување и одземање на предмети или имот,
- испитување на осомничениот,
- испитување на сведоци,
- определување вештачење,
- увид и реконструкција и
- посебни истражни мерки.

(2) Истражни дејствија може да се преземат и пред поведувањето на истражната постапка доколку постои опасност од одлагање, под услови и во постапка уредени со овој закон.

Член 296
Учество на осомничениот, бранителот и оштетениот во истражната постапка

(1) Јавниот обвинител е должен на погоден начин да го извести бранителот, оштетениот и осомничениот за времето и за местото на извршувањето на истражните дејствија на кои тие можат да присуствуваат, освен кога постои опасност од одлагање. Ако осомничениот има бранител, јавниот обвинител по правило, ќе го извести само бранителот.

(2) Ако лице до кое е упатено известување за истражно дејствие не е присутно, дејствието може да се изврши и во негово отсуство.

(3) Лицата кои присуствуваат на истражните дејствија можат да му предложат на органот што ја води постапката, заради разјаснување на работите да им постави определени прашања на осомничениот и вештакот, а по дозвола од органот што ја води постапката и тие можат непосредно да поставуваат прашања. Овие лица имаат право да бараат во записникот да се внесат и нивни забелешки во однос на извршувањето на одделни дејствија.

Член 297
Надлежност за истражните дејствија

(1) Јавниот обвинител ги презема истражните дејствија на подрачјето на кое е надлежен да постапува.

(2) Ако интересите на истражната постапка го бараат тоа, одделни истражни дејствија може да ги презема и надвор од подрачјето на својата надлежност, но за тоа мора да го извести јавниот обвинител на чие подрачје се презема истражното дејствие.

Член 298
Стручна и техничка помош

(1) Заради разјаснување на одредени технички и други стручни прашања што се поставуваат во врска со прибавените докази или при преземање на определени истражни дејствија, јавниот обвинител може да побара од стручно лице или соодветна установа, да му даде потребни стручни објаснувања за тие прашања.

(2) За добиените стручни објаснувања јавниот обвинител ќе состави записник кој може да се користи во текот на постапката.

Член 299
Тајност на истражната постапка

(1) Доколку тоа го бараат интересите на кривичната постапка, потребата да се зачува тајна или да се заштити личниот и семејниот живот на оштетениот или осомничениот, јавниот обвинител ќе му нареди на лицето кое го сослушува, кое присуствува на истражното дејствие или кое ги разгледува списите, да ги чува како тајна определени податоци и ќе го предупреди за последиците од одавањето на тајната.

(2) Наредбата од ставот (1) на овој член посебно се внесува во записникот, односно се забележува во списите што се разгледуваат, со своерачен потпис на лицето кое е предупредено за должноста на чување тајна.

Член 300
Прекинување на истражната постапка

(1) Јавниот обвинител со наредба ќе ја прекине истражната постапка, ако:

- осомничениот е во бегство или е недостапен на државните органи,
- кај осомничениот по стореното дело настапило душевно заболување, растројство или друга тешка болест поради што не може да учествува во постапката или
- настапиле околности кои привремено го спречуваат кривичното гонење.

(2) Пред прекинување на истражната постапка јавниот обвинител ќе ги прибере сите докази за кривичното дело и осомничениот до кои може да дојде.

(3) Ако за време на прекинот на истражната постапка настапила застареност на кривичното гонење јавниот обвинител ќе даде изјава за откажување од гонење.

(4) Кога ќе престанат причините кои довеле до прекин, јавниот обвинител ќе ја продолжи истражната постапка.

Член 301
Завршување на истражната постапка

(1) Јавниот обвинител ја завршува истражната постапка кога ќе оцени дека состојбата на работите е доволно разјаснета за да може да подигне обвинение или да ја запре истражната постапка.

(2) Ако истражната постапка не се заврши во рок од шест месеци од денот на донесување на наредба за спроведување на истражна постапка, јавниот обвинител е должен за тоа да го извести вишиот јавен обвинител, кој во сложени предмети може овој рок да го продолжи за уште шест месеци. По исклучок, овој рок може да се продолжи уште за три месеци од страна на јавниот обвинител на Република Македонија.

(3) За кривични дела од областа на организираниот криминал рокот од ставот (2) на овој член може да биде продолжен за уште шест месеци од страна на јавниот обвинител на Република Македонија.

(4) Заради неправилности или одолжување на истражната постапка, осомничениот, неговиот бранител и оштетениот можат со поплака да се обратат до вишиот јавен обвинител. Во овој случај вишиот јавен обвинител ќе ги испита наводите од поплаката и доколку оцени дека тие се основани, ќе преземе соодветни мерки за завршување на истражната постапка или за отстранување на неправилностите.

Член 302
Известување на осомничениот за завршување на истражната постапка

(1) Пред истекот на рокот предвиден во членот 301 од овој закон јавниот обвинител е должен на осомничениот и бранителот да им достави известување за завршување на истражната постапка од страна на јавниот обвинител.

(2) Пред завршувањето на истражната постапка јавниот обвинител, ако тоа не го сторил претходно, е должен да го испита осомничениот.

(3) Известувањето содржи краток опис на кривичното дело за кое било постапувано, правната квалификација, со назначување дека сите списи од спроведената истражна постапка се дадени на чување во архивата на јавното обвинителство и дека осомничениот и неговиот бранител имаат право да ги прегледуваат списите и доказите и да составуваат препис.

(4) Известувањето содржи поука дека осомничениот има право во рок од 15 дена од приемот на известувањето да поднесе исправи, или други докази, списи од дејствијата на одбраната, или да бара од јавниот обвинител да собере определени докази.

(5) Јавниот обвинител е должен да го запознае обвинетиот со доказите што во истражната постапка ги прибавил против него, како и да му ги открие доказите за кои дознал, а кои можат да бидат од полза за одбраната.

(6) Во случај кога јавниот обвинител по барање на осомничениот или неговиот бранител собира определени докази, е должен тоа да го заврши во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето.

Член 303
Рок за поднесување обвинение по завршување на истражната постапка

(1) По завршувањето на истражната постапка и истекот на роковите од членот 302 на овој закон, јавниот обвинител е должен во рок од 15 дена да поднесе обвинение или истражната постапка да ја запре.

(2) Овој рок за кривични дела од областа на организираниот криминал може да трае до 30 дена.

Член 304
Запирање на истражната постапка

(1) Јавниот обвинител со наредба ќе ја запре истражната постапка, ако најде дека:

- делото што му се става на товар на осомничениот не е кривично дело кое се гони по службена должност,
- настапила застареност на кривичното гонење или делото е опфатено со акт на амнестија или помилување,
- настапиле други околности кои го исклучуваат кривичното гонење или
- нема докази дека осомничениот го сторил кривичното дело.

(2) Ако осомничениот е во притвор, веднаш се пушта на слобода.

(3) Наредбата за запирање на истражната постапка се доставува на осомничениот и оштетениот, со поука дека оштетениот може во рок од осум дена да поднесе приговор до непосредно повисокиот јавен обвинител.

(4) Доколку приговорот е недозволен или ненавремен повисокиот јавен обвинител писмено ќе го извести оштетениот.

(5) Повисокиот јавен обвинител во рок од 30 дена по приемот е должен да одлучи по приговорот на оштетениот.

(6) Постапувајќи по приговорот, повисокиот јавен обвинител може со решение да ја потврди наредбата за запирање на истражната постапка или приговорот да го уважи и да го задолжи пониските јавен обвинител да ја продолжи постапката.

2. Дејствија на одбраната

Член 305
Предлози на бранителот за собирање на докази

Бранителот може во текот на постапката да му дава предлози на јавниот обвинител за преземање на определени истражни дејствија заради собирање одделни докази.

Член 306
Собирање на докази од страна на одбраната

(1) Бранителот може да презема дејствија заради пронаоѓање и собирање на докази во корист на одбраната.

(2) Овластувањето од ставот (1) на овој член бранителот може да го користи во текот на целата постапка.

(3) Дејствијата од ставот (1) на овој член може да се извршуваат од страна на бранителот, неговиот заменик, овластените приватни детективи и, кога е потребна посебна стручност од страна на техничките советници.

Член 307
Разговор, примање на изјави и собирање на известувања од страна на бранителот

(1) Заради собирање на известувања, бранителот може да разговара со лица кои можат да изнесат околности корисни за одбраната, освен со жртвата и оштетениот.

(2) Бранителот ќе може од лицето со кое разговара да побара писмена изјава или известување кое ќе се забележи на начинот наведен во членовите 91 и 92 од овој закон.

(3) Бранителот ги информира лицата од ставот (1) на овој член:

- за личното својство и за видот на разговорот,
- ако има намера само да разговара или пак да прибави изјави или известувања, тогаш да ги наведе начините и обликот на нивното забележување,
- за правото воопшто да не одговараат или пак да не дадат определена изјава и
- за забраната за откривање на прашањата поставени од полицијата или од јавниот обвинител и за дадените одговори.

(4) Од лицето кое веќе разговарало или е испитано од правосудната полиција или од јавниот обвинител не може да се бараат известувања за поставените прашања и дадените одговори.

(5) Изјавите или известувањата собрани со повреда на ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член не може да се користат.

(6) За прибавување на изјави или известувања на лице кое е во притвор, бранителот мора да добие посебно одобрение од судијата на претходната постапка, откако претходно лицето разговарало со неговиот бранител и било испитано од јавниот обвинител.

(7) Бранителот ќе го запре собирањето на податоци од обвинетото лице или од лице кое не е обвинето, ако од неговата изјава произлегува дека се товари себеси, или би се изложило на кривично гонење. Овие изјави не може да се користат против лицето кое ги дало.

(8) Кога лицето кое може да даде известувања корисни за одбраната не сака да даде известувања, бранителот може да побара од јавниот обвинител да го повика лицето за да го испита. Ова не се применува кон осомничени или обвинети во иста постапка. Испитувањето се спроведува во присуство на бранителот кој прв поставува прашања.

(9) Бранителот може да побара да се спроведе и доказно рочиште.

Член 308
Забележување на изјавите и известувањата

(1) Изјавата од членот 307 став (2) на овој закон, која е потпишана од лицето кое ја дало, ја заверува бранителот. Бранителот составува белешка во која наведува:

- датум кога ја примил изјавата,
- лични податоци за себе и лични податоци за лицето кое ја дало изјавата,
- потврда дека обрнал внимание на предупредувањето од членот 307 став (3) на овој закон и
- фактите што се наведени во изјавата.

(2) Изјавата се приложува кон списите на бранителот.

(3) Известувањата од членот 307 на овој закон ги забележува бранителот или лице кое го заменува.

Член 309
Пристап до приватни простории или простори кои не се отворени за јавност

Ако е потребно да се пристапи до приватни простории или во простори кои не се отворени за јавноста, во дом и простории поврзани со домот, а лицата што со нив располагаат не даваат дозвола за пристап, по барање на бранителот, пристапот го одобрува судот со образложена наредба со која се определува и неговото конкретно спроведување.

Член 310
Списи на бранителот

На јавниот обвинител и на судијата на претходната постапка бранителот непосредно може да им ги презентира информациите и доказите што се во прилог на обвинетиот.

Член 311
Можности за подготвување одбрана

(1) Бранителот за потребите на одбраната може во согласност со закон да бара податоци и известувања од државни органи, од органите на единиците на локалната самоуправа, од правни и физички лица што вршат јавни овластувања и од други правни лица и да бара да му се достават документи, списи и известувања.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член постапуваат по барањето на бранителот во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето, а доколку во постапката е определена мерка притвор, во рок од седум дена од денот на приемот на барањето, доколку со друг закон поинаку не е определено.

(3) Доколку субјектите од ставот (1) на овој член не одговорат во рокот предвиден во ставот (2) на овој член, бранителот може да бара од судијата на претходната постапка да нареди да му се доставаат бараните податоци, односно од судот во текот на главната расправа.

(4) Доколку судијата, односно судот постапи по барањето на бранителот од ставот (3) на овој член, а субјектите од ставот (1) на овој член не одговорат на барањето на судот во рокот предвиден во ставот (2) на овој член, судот ќе изрече парична казна на одговорното, односно службеното лице во субјектите од ставот (1) на овој член, во висина од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност.

3. Доказно рочиште

Член 312
Случаи кога може да се бара одржување на доказно рочиште

(1) Во текот на истражната постапка по барање на осомничениот и јавниот обвинител може да се одржи доказно рочиште. По барањето на странките за одржување на доказното рочиште со решение одлучува судијата на претходната постапка во рок од три дена.

(2) Доказно рочиште може да се одржи во следниве случаи, ако:

1) е веројатно дека сведокот поради болест или смрт нема да може да се испита на главната расправа;

2) е потребно вештачење, а доказите се однесуваат на лице, предмет или место чија состојба е подложна на неизбежни промени или

3) постојат конкретни околности што укажуваат дека сведокот е изложен на насилство, закана, ветување на пари или друга корист за да не сведочи или лажно да сведочи.

Член 313
Барање за одржување на доказното рочиште

Одржување на доказно рочиште странките можат да предложат во текот на истражната постапка. Во барањето за одржување на доказно рочиште се наведуваат доказите кои се предлага да се изведат на доказното рочиште и причината поради која доказите нема да може да се изведат на главната расправа.

Член 314
Одлуки по барањето за одржување на доказното рочиште

Судијата на претходната постапка во рок од три дена од приемот на барањето за одржување на доказното рочиште, со решение одлучува дали ќе го одбие или прифати барањето. Во решението со кое се прифаќа барањето, судијата на претходната постапка ги наведува доказите кои ќе се изведат на доказното рочиште и датумот на кој ќе се одржи рочиштето, а кој мора да биде во рок од десет дена од денот кога е донесено решението за прифаќање на барањето.

Член 315
Одржување на доказното рочиште

(1) Доказното рочиште го спроведува судијата на претходната постапка. За рочиштето ќе се известат осомничениот и неговиот бранител, јавниот обвинител и оштетениот.

(2) Недоаѓањето на една од странките која е уредно известена, а која не го оправдала својот изостанок не го спречува одржувањето на доказното рочиште. На рочиштето може да присуствува и застапникот, односно полномошникот на оштетениот.

(3) Во случај да не се појави бранителот на осомничениот судијата ќе му определи друг бранител согласно со членот 74 од овој закон.

(4) Доказите се изведуваат според правилата за изведување докази на главна расправа.

(5) Изведувањето на доказите не смее да се прошири на факти кои се однесуваат на осомничен чиј бранител не е присутен на доказното рочиште.

(6) Доколку изведувањето на доказите не биде завршено на едно рочиште, судијата ќе закаже следно рочиште во рок не подолг од седум дена.

Член 316
Одлагање на доказното рочиште

(1) Јавниот обвинител и осомничениот можат да бараат од судијата на претходната постапка одлагање на доказното рочиште ако со неговото одржување би се загрозиле едно или повеќе дејствија кои се преземаат во истражната постапка.

(2) Ако судијата на претходната постапка го прифати барањето за одлагање на доказното рочиште, ќе го определи и датумот кога тоа ќе се одржи, но во рок не подолг од оној кој е неопходен за завршување на истражните дејствија.

(3) Јавниот обвинител и осомничениот можат да побараат одлагање на доказното рочиште само еднаш.

Член 317
Присилно доведување на осомничениот

(1) Доколку осомничениот на доказното рочиште не се појави, а своето отсуство не го оправда, судијата може да нареди негово присилно доведување.

(2) Доколку осомничениот е во бегство ќе се примени членот 391 став (3) од овој закон. Решението за одржување на доказно рочиште во отсуство донесува судијата на претходната постапка.

Член 318
Употреба на доказите изведени на доказното рочиште

Доказите изведени на доказното рочиште може да се употребат на главната расправа само против оној обвинет чиј бранител бил присутен во текот на изведувањето на доказите на доказното рочиште, освен ако изречно се откажал од правото на бранител.

ОДДЕЛ Б. ОБВИНУВАЊЕ

Глава XXII

ОБВИНИТЕЛЕН АКТ И ОЦЕНА НА ОБВИНИТЕЛНИОТ АКТ

Член 319
Поднесување на обвинителен акт

(1) По завршување на истражната постапка кога јавниот обвинител ќе утврди дека постојат доволно докази од кои може да очекува донесување осудителна пресуда, го подготвува и поднесува обвинителниот акт до надлежниот суд.

(2) Обвинителниот акт се доставува до надлежниот суд во онолку примероци колку што има осомничени против кои се поднесува обвинителниот акт и нивните бранители и еден примерок за судот.

Член 320
Надлежност за оцена на обвинителниот акт

(1) Во случаите кога јавниот обвинител ќе утврди дека постојат доволно докази од кои може да очекува донесување осудителна пресуда за сторено кривично дело за кое е предвидена казна затвор до десет години, надлежен за вршење на оцена на обвинителниот акт е судијата за оцена на обвинителниот акт (судија поединец).

(2) Во случаите кога се исполнети условите од членот 319 став (1) на овој закон, а се работи за сторено кривично дело за кое е предвидена казна затвор од десет години или потешка казна, надлежен за вршење на оцена на обвинителниот акт е советот за оцена на обвинителниот акт.

Член 321
Содржина на обвинителниот акт

(1) Обвинителниот акт содржи:
1) име и презиме на осомничениот со лични податоци (член 205) и со податоците за тоа дали и од кога се наоѓа во притвор или се наоѓа на слобода, а ако е пуштен на слобода пред да се поднесе обвинителниот акт, тогаш колку поминал во притвор;
2) опис на делото од кое произлегуваат законските обележја на кривичното дело, времето, местото и начинот на извршувањето на кривичното дело, предметот на кој е извршено кривичното дело и средството со кое е извршено кривичното дело, како и други околности потребни за прецизно определување на кривичното дело;
3) законски назив на кривичното дело, со наведување на одредбите од Кривичниот законик што треба да се применат по предлог од тужителот;
4) означување на судот пред кој ќе се одржи главната расправа и
5) доказите врз кои се темели обвинителниот акт.
(2) Во прилог на обвинителниот акт јавниот обвинител ги доставува материјалните докази, записниците и снимките од испитувањето на лица и приложува листа на докази кои предлага да се изведат на главна расправа.
(3) Ако осомничениот се наоѓа на слобода, во обвинителниот акт може да предложи да се определи мерка за обезбедување присуство. Ако осомничениот се наоѓа во притвор или куќен притвор, обвинителот е должен да предложи притворот или куќниот притвор да се продолжи или да се укине.
(4) Со еден обвинителен акт може да се опфатат повеќе кривични дела или повеќе осомничени само ако според одредбите на членот 28 од овој закон може да се спроведе единствена постапка и да се донесе една пресуда.

Член 322
Притвор против осомничениот

(1) Ако во обвинителниот акт е ставен предлог против осомничениот да се определи притвор, или претходно определениот притвор да се продолжи или осомничениот да се пушти на слобода, или да се определи некоја мерка за обезбедување присуство, за тоа одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон веднаш а најдоцна во рок од 24 часа.
(2) Ако осомничениот се наоѓа во притвор, советот за оцена на обвинителниот акт по предлог на јавниот обвинител во рок од 24 часа од денот на приемот на обвинителниот акт го упатува обвинителниот акт до советот од членот 25 став (5) на овој закон за да испита дали сѐ уште постојат причините за притвор и да донесе решение за продолжување или укинување на притворот. Жалбата против ова решение не го задржува извршувањето на решението.

Член 323
Технички грешки во обвинителен акт

(1) Доколку по приемот на обвинителниот акт, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт воочи дека обвинителниот акт содржи очигледни технички грешки, ќе го врати обвинителниот акт на јавниот обвинител.
(2) Јавниот обвинител е должен во рок од три дена да ги поправи грешките.

Член 324
Ненадлежност

Ако судијата или советот за оцена на обвинителниот акт утврди дека за кривичното дело што е предмет на обвинувањето стварно или месно е надлежен некој друг суд, ќе се огласи за ненадлежен и по правосилноста на решението го доставува предметот на надлежниот суд.

Член 325
Доставување на обвинителниот акт

(1) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт му го доставува обвинителниот акт на осомничениот кој е на слобода без одлагање, а ако се наоѓа во притвор во рок од 24 часа од приемот на обвинителниот акт кај судијата или советот за оцена на обвинителниот акт.
(2) Ако против осомничениот е определен притвор со решение на судијата на претходната постапка или на советот од членот 25 став (5) на овој закон обвинителниот акт му се предава на осомничениот при неговото притворање заедно со решението со кое се определува притвор.
(3) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт му го доставува обвинителниот акт на осомничениот со поука за право на приговор против обвинителниот акт.

Член 326
Постапување на осомничениот по приемот на обвинителниот акт

(1) По приемот на обвинителниот акт осомничениот:
1) може да поднесе приговор против обвинителниот акт согласно со членот 327 од овој закон или
2) може да поднесе изјава за признавање на вината согласно со членот 329 од овој закон или
3) доставува листа на докази кои предлага да се изведат на главната расправа.
(2) Листата од ставот (1) точка 3 на овој член, судот без одлагање ја доставува до јавниот обвинител.

Член 327
Приговор против обвинителниот акт

(1) Осомничениот има право да поднесе писмен приговор против обвинителниот акт во рок од осум дена од прием на обвинителниот акт.
(2) Приговор на обвинителниот акт може да поднесе и бранителот на осомничениот без изречно овластување од осомничениот, но не и против неговата волја.

Член 328
Оцена на приговорот

(1) По приемот на приговорот, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт оценува дали приговорот е навремен и дали е изјавен од овластено лице.
(2) Ненавремениот и недозволениот приговор ќе се отфрли со решение.
(3) Ако судијата или советот за оцена на обвинителниот акт не донесе решение во смисла на ставот (2) на овој член пристапува кон оцена на обвинителниот акт.

Член 329
Изјава за признавање на вината

Обвинетиот може да поднесе изјава за признавање на вина во однос на сите или одделни кривични дела содржани во обвинителниот акт во рок од осум дена од приемот на обвинителниот акт.

Член 330
Начин на постапување при оцена на обвинителниот акт

(1) Оцената на обвинителниот акт судијата за оцена на обвинителниот акт ја врши самостојно, а советот за оцена на обвинителниот акт ја врши на седница на советот.

(2) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт контролата на обвинителниот акт може да ја вршат и на рочиште.

(3) Рочиште за оцена на обвинителниот акт се одржува кога судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ќе оцени дека е потребно тоа или кога во поднесениот приговор против обвинителниот акт осомничениот навел подготвеност за давање изјава за признавање на вината во однос на сите или одделни кривични дела од обвинителниот акт.

Член 331
Седница на советот за оцена на обвинителниот акт

(1) Советот закажува седница во рок од осум дена од приемот на приговорот против обвинителниот акт, односно по истекот на рокот за поднесување приговор против обвинителниот акт.

(2) На седницата советот ги цени наводите наведени во приговорот против обвинителниот акт и основаноста на обвинителниот акт во однос на списите и доказите приложени кон него од страна на јавниот обвинител.

(3) По одржаната седница советот може да донесе една од одлуките наведени во членовите 336 и 337 од овој закон.

Член 332
Рочиште за оцена на обвинителниот акт

(1) Доколку судијата или советот за оцена на обвинителниот акт смета дека е потребно одржување на рочиште заради оцена на обвинителниот акт, закажува рочиште во рок не подолг од 15 дена од приемот на приговорот против обвинителниот акт, односно по истекот на рокот за поднесување приговор против обвинителниот акт.

(2) На рочиштето се повикуваат јавниот обвинител, осомничениот и бранителот, ако осомничениот има бранител. Повиканите се предупредуваат дека недоаѓањето кога се уредно повикани не го одлага одржувањето на рочиштето. Доколку повиканите не се уредно поканети, рочиштето се одлага за 15 дена.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, ако поканата на осомничениот не можела да му се достави поради промена на адреса, рочиштето ќе се одржи во негово отсуство.

Член 333
Тек на рочиштето

(1) Јавниот обвинител накратко ги изнесува резултатите од истражната постапка, доказите на кои се заснова обвинителниот акт и кои го оправдуваат неговото поднесување.

(2) Осомничениот и неговиот бранител го образложуваат поднесениот приговор против обвинителниот акт, а ако приговор не бил поднесен може да укажат на доказите кои му одат во корист на осомничениот, на можните пропусти во истражната постапка или на незаконски прибавените докази, при што наведуваат во кој дел го оспоруваат обвинителниот акт. На рочиштето одбраната може да предложи листа на докази кои бара да се изведат на главната расправа.

(3) На рочиштето осомничениот може да даде изјава дека се чувствува виновен за сите или за одделни кривични дела од обвинителниот акт. Во ваков случај рочиштето продолжува согласно со одредбите од членот 334 на овој закон.

(4) Јавниот обвинител и бранителот може на наводите на спротивната странка да возвратат само еднаш.

(5) Кога судијата или советот за оцена на обвинителниот акт смета дека може да донесе одлука во однос на основаноста на обвинителниот акт го прогласува рочиштето за завршено.

Член 334
Тек на рочиштето кога има изјава за признавање на вината

(1) Ако осомничениот кој има бранител поднел изјава за признавање на вина во однос на сите или одделни кривични дела содржани во обвинителниот акт, односно дал ваква изјава на рочиштето, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт проверува дали:

1) изјавата за признавање вина е дадена доброволно, свесно и со разбирање на последиците од неа, вклучувајќи ги и последиците сврзани за имотноправното побарување и трошоците на кривичната постапка и

2) постојат доволно докази за вината на осомничениот.

(2) Изјавата за признавање на вината се внесува во записник.

(3) Ако судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ја прифати изјавата за признавање на вината, по предлог од осомничениот и неговиот бранител или на предлог од јавниот обвинител може да се бара одлагање на рочиштето заради спроведување постапка за спогодување и доставување предлог-спогодба согласно со одредбите од членот 483 до 490 на овој закон.

(4) Во случај на предлог од ставот (3) на овој член судијата или советот за оцена на обвинителниот акт го одлага рочиштето за период од 15 дена и определува датум за наредното рочиште.

(5) Ако судијата или советот за оцена на обвинителниот акт не ја прифати изјавата за признавање вина тоа го констатира на записник, ги запознава присутните странки и рочиштето за оцена на обвинителниот акт продолжува.

(6) Поднесената изјава за признавање на вината, односно записникот во кој е содржана изјавата за признавање на вината која судијата или советот за оцена на обвинителниот акт не ја прифатил не може да се користат како доказ во натамошната кривична постапка. Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ќе обезбеди поднесокот, односно записникот со изјавата за признавање на вината да се затвори во посебна обвивка и да се издвои од списите на предметот.

Член 335
Поднесување на предлог-спогодба

(1) Ако на рочиштето за поднесување на предлог-спогодба, јавниот обвинител и осомничениот и неговиот бранител поднесат предлог-спогодба со елементи предвидени во членот 485 од овој закон, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ја оценува предлог-спогодбата.

(2) Ако ја прифати предлог-спогодбата, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт донесува пресуда согласно членот 490 од овој закон.

(3) Ако не ја прифати предлог-спогодбата, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт донесува решение за неприфаќање на предлог-спогодбата и одлучува во однос на обвинителниот акт.

(4) Предлог-спогодбата која не е прифатена не може да се користи како доказ во натамошната кривична постапка. Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ќе обезбеди записникот со изјавата за признавање на вината и предлог-спогодбата да се затворат во посебна обвивка која ќе се издвои од списите на предметот, во смисла на членот 334 став (6) од овој закон.

Член 336
Оцена на обвинителниот акт

(1) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ја оценува основаноста на обвинителниот акт во однос на сите кривични дела кога во приговорот против обвинителниот акт осомничениот не дал изјава за признавање на вината или ако дадената изјава за вина не била прифатена.

(2) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт оценува само одделни кривични дела од обвинителниот акт ако врз основа на прифатената предлог-спогодба советот за оцена на обвинителниот акт за одделни кривични дела од обвинителниот акт донел пресуда во смисла на членот 490 од овој закон.

(3) При оцена на обвинителниот акт, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт го цени обвинителниот акт од аспект на наводите наведени во приговорот против обвинителниот акт, списите на предметот и доказите доставени во прилог на обвинителниот акт.

(4) Ако судијата или советот за оцена на обвинителниот акт, по службена должност или по предлог од одбраната утврди дека во списите се наоѓаат докази во смисла на членот 12 став (2) од овој закон, донесува решение за нивно издвојување од списите на предметот. Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ќе обезбеди издвоените докази да се затворат во посебна обвивка и се чуваат кај судијата на претходната постапка. Издвоените докази не можат да се разгледаат, ниту можат да се користат во постапката.

(5) Против решението за издвојување на доказите дозволена е жалба до советот на повисокиот суд.

(6) Кога обвинителниот акт е одобрен во однос на одделни кривични дела, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ќе донесе решение за раздвојување на постапката во однос на она кривично дело или оној осомничен во однос на кои обвинителниот акт е потврден.

(7) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт при одобрување на сите или одделни кривични дела од обвинителниот акт со посебно решение ќе одлучи и во однос на предлозите за спојување или раздвојување на постапката. Против ова решение не е дозволена посебна жалба.

Член 337
Основи за одбивање на обвинителниот акт како неоснован

(1) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт со посебно решение ќе го одбие обвинителниот акт како неоснован во однос на сите или одделни кривични дела, ако утврди дека:

1) делото што е предмет на обвинителниот акт не е кривично дело;

2) постојат околности што ја исклучуваат кривичната одговорност, а нема основ за примена на мерки на безбедност;

3) нема барање од овластен тужител, предлог на оштетениот или одобрение од надлежен државен орган, ако е тоа потребно според законот, или дека постојат околности што го исклучуваат гонењето или

4) нема доволно докази во прилог на обвинението.

(2) Кога судијата или советот за оцена на обвинителниот акт ќе донесе решение во смисла на ставот (1) од овој член ги доставува списите до јавниот обвинител.

Член 338
Образложение на решението за одобрување на обвинителниот акт

(1) Решението со кое судијата или советот за оцена на обвинителниот акт го одобрува обвинителниот акт во целост или делумно мора да биде образложено. Со образложението не смее да се прејудицира решавањето на прашањата што ќе бидат предмет на испитување и оцена на главната расправа.

(2) При донесување на решението за одобрување на обвинителниот акт судијата или советот за оцена на обвинителниот акт не е врзан за правната квалификација на делото кое јавниот обвинител ја навел во обвинителниот акт.

Член 339
Клаузула за одобрување на обвинителен акт

Кога не е поднесен приговор против обвинителниот акт а судијата, односно советот за оцена на обвинителниот акт не оценил дека има потреба од одржување рочиште, по истек на рокот од осум дена од доставување на обвинителниот акт на осомничениот, го одобрува обвинителниот акт со клаузула за одобрување.

Член 340
Право на жалба од јавниот обвинител

Против решението на судијата или советот за оцена на обвинителниот акт со кое се прогласиле за ненадлежни и против решението со кое обвинителниот акт е оценет како неоснован во однос на сите или одделни кривични дела дозволена е жалба на јавниот обвинител до советот на повисокиот суд.

Член 341
Откажување од обвинителниот акт

(1) Јавниот обвинител може да се откаже од обвинителниот акт пред донесување одлука за неговото одобрување.

(2) По откажувањето на јавниот обвинител во смисла на ставот (1) на овој член, судијата, односно советот за оцена на обвинителниот акт носи решение за запирање на постапката, за што веднаш се известува осомничениот и неговиот бранител.

(3) Решението за запирање на постапката од ставот (2) на овој член му се доставува на оштетениот со поука дека може во рок од осум дена да поднесе жалба до непосредно повисокиот јавен обвинител.

Член 342
Привилегија на здружување (Beneficium cohaesionis)

Ако од повеќе осомничени само некои поднеле приговор против обвинителниот акт, а причините поради кои судијата или советот за оцена на обвинителниот акт нашол дека обвинителниот акт е неоснован им користат и на некои од осомничените што не поднеле приговор, судијата или советот за оцена на обвинителниот акт по службена должност ќе постапи како и тие да поднеле приговори.

Член 343
Влегување на обвинителниот акт во равна сила

Обвинителниот акт влегува во правна сила со денот на донесувањето на решението за негово одобрување, односно со впишување на клаузулата за одобрување на обвинителниот акт.

Член 344
Упатување на судење

(1) Обвинителниот акт, решението за негово одобрување, доставените материјални докази и листата на докази кои странките предлагаат да се изведат, се доставуваат до надлежниот суд.

(2) Записниците и снимките од испитувањето на лица се враќаат на јавниот обвинител.

ОДДЕЛ В. ГЛАВНА РАСПРАВА И ПРЕСУДА

Глава XXIII

ПОДГОТОВКИ ЗА ГЛАВНА РАСПРАВА

Член 345
Закажување на главна расправа

(1) Претседателот на советот со наредба го определува денот, часот и местото на главната расправа.

(2) Претседателот на советот ќе ја закаже главната расправа најдоцна во рок од 30 дена од денот на приемот на обвинителниот акт во судот, а за дела од организираниот криминал најдоцна во рок од 60 дена од денот на приемот на обвинителниот акт во судот. Ако во овој рок не ја закаже главната расправа претседателот на советот писмено ќе го извести претседателот на судот за причините поради кои главната расправа не е закажана. Претседателот на судот по потреба ќе преземе мерки главната расправа да се закаже.

(3) Ако претседателот на советот утврди дека во списите се наоѓаат записници или известувања од членот 94 на овој закон ќе донесе решение за нивно издвојување, пред закажувањето на главната расправа, а по правосилноста на решението ќе ги издвои во посебна обвивка и ќе му ги предаде на надлежниот јавен обвинител заради одвоено чување од другите списи.

Член 346
Место на одржување на главна расправа

(1) Главната расправа се одржува во седиштето на судот и во судската зграда.

(2) Ако во одделни случаи просториите на судската зграда не се погодни за одржување на главната расправа, претседателот на судот може да определи расправата да се одржи во друга зграда.

(3) Главната расправа може да се одржи и во друго место на подрачјето на надлежниот суд, ако тоа по образложен предлог од претседателот на судот го дозволи претседателот на повисокиот суд.

Член 347
Одбивање на предложени докази

(1) Претседателот на советот може да ги одбие предложените докази, ако:

1) предлогот се однесува на со закон забранет начин на прибирање на докази, на доказ чијашто употреба со закон не е дозволена или на факт којшто според закон не може да се докаже (незаконит предлог);

2) се нејасни, нецелосни или очигледно се насочени кон значително одолжување на постапката или

3) фактите што според предлогот би требало да се утврдат не се релевантни за одлучување, односно не постои поврзаност меѓу фактите што треба да се утврдат и решавачките факти, или таа поврзаност поради правни причини не може да се установи (неважен предлог).

(2) Претседателот на советот може да ги повика странките да дојдат во определен ден во судот за да ги образложат своите предлози, односно приговори во однос на предложените докази.

(3) Решението со кое се одбива предлогот за изведување на докази, мора да биде образложено. По предлог на странките советот може да го измени или отповика ова решение во подоцнежниот тек на постапката.

Член 348
Повикување лица на главна расправа

(1) На главната расправа ќе се повикаат обвинетиот и неговиот бранител, тужителот и оштетениот и нивните законски застапници и полномошници, како и толкувач. На главната расправа ќе се повикаат и сведоците, вештаците и техничките советници кои се предложени од тужителот во обвинителниот акт, односно обвинетиот во приговорот против обвинителниот акт или во посебен поднесок од членот 326 на овој закон, освен оние што претседателот на советот ќе ги одбие, во смисла на членот 347 од овој закон. Тужителот и обвинетиот можат на главната расправа да ги повторат предлозите што претседателот на советот не ги усвоил.

(2) Во поглед на содржината на поканите за лицата од ставот (1) на овој член ќе се применат одредбите на членовите 11 и 145 од овој закон. Кога одбраната не е задолжителна обвинетиот во поканата ќе се поучи дека има право да земе бранител, но дека главната расправа не ќе мора да се одложи поради тоа што бранителот не дошол на главната расправа или поради тоа што обвинетиот зел бранител дури на главната расправа.

(3) Поканата до обвинетиот мора да се достави така што меѓу доставувањето на поканата и денот на главната расправа да остане доволно време за подготвување на одбраната, а најмалку осум дена. По барање од обвинетиот или тужителот, а по согласност на обвинетиот, овој рок може да се скрати.

(4) Оштетениот што не се повикува како сведок судот ќе го извести во поканата дека главната расправа ќе се одржи и без него, а дека ќе се прочита неговата изјава за имотно-правното барање.

(5) Приватниот тужител ќе се предупреди во поканата дека ќе се смета оти се откажал од обвинението ако не дојде на главната расправа, ниту пак не испрати полномошник.

(6) Во поканата обвинетиот, бранителот, сведокот и вештакот ќе се предупредат за последиците од недоаѓањето на главната расправа (членови 365 и 368).

Член 349
Дополнителни судии и судии - поротници

Ако е веројатно дека главната расправа ќе трае подолго, претседателот на советот може да побара од претседателот на судот да определи еден или двајца судии, односно судии-поротници да присуствуваат на главната расправа, за да ги заменат членовите на советот во случај на нивна спреченост.

Член 350
Испитување на сведоци надвор од судот

(1) Ако се дознае дека некој сведок што е повикан на главната расправа, а сé уште не е испитан, не ќе може да дојде на главната расправа поради долготрајна болест или неподвижност, може да се испита во местото каде што се наоѓа.

(2) Сведокот, односно вештакот ќе го испита, а по потреба и ќе го заколне, претседателот на советот или судијата - член на советот, или неговото испитување ќе се изврши преку судијата на претходната постапка на судот на чие подрачје се наоѓа сведокот.

(3) За времето и за местото на испитувањето задолжително ќе се известат странките и бранителот, а оштетениот ако тоа е можно со оглед на итноста на постапката. Ако обвинетиот е во притвор, за потребата од негово присуство на испитувањето одлучува претседателот на советот. Кога странките и оштетениот присуствуваат на испитувањето ги имаат правата од членот 219 став (7) на овој закон.

Член 351
Одлагање на одржувањето на главната расправа

(1) Претседателот на советот може со решение по образложен предлог на странките да го одложи денот на одржувањето на главната расправа.

(2) Главната расправа може да се одложи и по службена должност поради здравствени или други оправдани причини.

(3) Причините за одлагањето и образложението за нив се внесуваат во наредбата за одлагање, односно записникот.

Член 352
Запирање на постапката заради откажување на тужителот пред да започне главната расправа

Ако тужителот се откаже од обвинителниот акт пред да започне главната расправа, претседателот на советот ќе ја запре со решение кривичната постапка и ќе им го достави решението на странките и на оштетениот, а за тоа ќе ги извести лицата кои се повикани на главната расправа, ако е закажана.

Глава XXIV

ГЛАВНА РАСПРАВА

1. Начело на јавност на главната расправа

Член 353
Јавност на главната расправа

(1) Главната расправа е јавна.

(2) На главната расправа може да присуствуваат само полнолетни лица.

(3) Лицата кои присуствуваат на главната расправа не смеат да носат оружје или опасно орудие, освен судската полиција, полицијата и службата за спровод и обезбедување на обвинетиот на казнено-поправните установи.

Член 354
Исклучување на јавноста

Од отворањето на заседанието па до завршувањето на главната расправа советот може во секое време по службена должност или по предлог на странките или оштетениот да ја исклучи јавноста од дел на главната расправа или од целата главна расправа, ако тоа е потребно заради чување на државна, воена, службена или важна деловна тајна, чување на јавниот ред, заштита на приватниот живот на обвинетиот, сведокот или оштетениот, заштита на безбедноста на сведокот или жртвата и/или заштита на интересите на малолетникот.

Член 355
На кого не се однесува исклучувањето на јавноста

(1) Исклучувањето на јавноста не се однесува на странките, на оштетениот, нивните законски застапници и полномошници, како и на бранителот, освен во случаи определени со закон.

(2) Советот може да дозволи на главната расправа на кој е исклучена јавноста да присуствуваат одделни службени лица, научни и јавни работници, а по барање од обвинетиот тоа може да им го дозволи и на неговиот брачен, односно вонбрачен другар и на неговите блиски роднини од членот 353 став (2) на овој закон.

(3) Претседателот на советот ќе ги предупреди лицата кои присуствуваат на главната расправа на која е исклучена јавноста дека се должни да го чуваат како тајна сé она што го дознале на расправата и ќе им укаже дека одавањето на тајната претставува кривично дело.

Член 356
Одлука за исклучување на јавноста

Одлука за исклучување на јавноста донесува советот со решение кое мора да биде образложено и јавно објавено.

2. Раководење со главната расправа

Член 357
Задолжителна присутност на главната расправа

(1) Претседателот и членовите на советот, како и судиите и судиите - поротници од членот 26 на овој закон, задолжително непрекинато присуствуваат на главната расправа.

(2) Должност на претседателот на советот е да утврди дали советот е составен според законот и дали постојат причини поради кои членовите на советот и записничарот треба да се изземат (член 33 точки 1, 2, 3, 4 и 5).

Член 358
Обврски на претседателот на советот

(1) Претседателот на советот раководи со главната расправа.

(2) Должност на претседателот на советот е да се грижи за сестрано претресување на предметот и за отстранување на сé она што ја одолжува постапката а не служи за разјаснување на работите.

(3) Претседателот на советот одлучува за предлозите на странките ако за нив не одлучува советот.

(4) За предлогот за кој не постои согласност од странките и за согласните предлози на странките што нема да ги усвои претседателот, одлучува советот.

(5) Решенијата на советот секогаш се објавуваат и со кратко образложение се внесуваат во записникот за главната расправа.

Член 359
Тек на главната расправа

(1) Главната расправа се одржува непрекинато и тече според редот што е определен во овој закон. Во случаите кога не е можно главната расправа да се заврши на едно рочиште, претседателот одлучува главната расправа да продолжи наредниот работен ден.

(2) Претседателот на советот може да определи да се отстапи од редовниот тек на расправањето поради посебни околности, а особено поради бројот на обвинетите, бројот на кривичните дела и обемот на доказниот материјал.

Член 360
Одржување на редот во судницата

(1) Должност на претседателот на советот е да се грижи за одржувањето на редот во судницата и за достоинството на судот. Тој може веднаш по отворањето на заседанието да ги предупреди лицата кои присуствуваат на главната расправа да се однесуваат пристојно и да не ја нарушуваат работата на судот. Претседателот на советот може да определи претресување на лицата кои присуствуваат на главната расправа.

(2) Советот може да нареди од заседанието да се отстранат лицата кои како слушатели присуствуваат на главната расправа, доколку тие и по опомената го нарушуваат одржувањето на главната расправа.

(3) Во судницата не можат да се вршат филмски и телевизиски снимања. По исклучок, претседателот на Врховниот суд на Република Македонија може да одобри такво снимање на одделена главна расправа. Ако снимањето е одобрено, советот на главната расправа може од оправдани причини да одлучи одделни делови на главната расправа да не се снимаат.

Член 361
Казнување поради нарушување на редот и дисциплината

(1) Ако јавниот обвинител, обвинетиот, бранителот, оштетениот, законскиот застапник, полномошникот, сведокот, вештакот, преведувачот, односно толкувачот или друго лице кое присуствува на главната расправа го нарушува редот или не се придржува на наредбите од претседателот на советот за одржување на редот, претседателот на советот ќе го опомене. Ако опомената биде безуспешна, советот може да нареди обвинетиот да се отстрани од судницата, а другите лица може не само да ги отстрани, туку и да ги казни со паричната казна предвидена во членот 88 став (1) од овој закон.

(2) По одлука на советот обвинетиот може да биде отстранет од судницата за определено време, а доколку повторно го нарушува редот на главната расправа, тогаш и за сето време додека трае доказната постапка. Пред да се заврши доказната постапка претседателот на советот ќе го повика обвинетиот и ќе го извести за текот на главната расправа. Ако обвинетиот продолжи да го нарушува редот и да го навредува достоинството на судот, советот може повторно да го отстрани од заседанието. Во тој случај, главната расправа ќе се доврши без присуство на обвинетиот, а пресудата ќе му ја соопшти претседателот или судија - член на советот во присуство на записничарот.

(3) На бранителот или полномошникот, кој по казната ќе продолжи да го нарушува редот, советот може да му ја ускрати натамошната одбрана, односно застапување на главната расправа и во тој случај странката ќе се повика да земе друг бранител, односно полномошник. Ако е невозможно обвинетиот или оштетениот тоа да го сторат веднаш без штета за своите интереси или ако во случај на задолжителна одбрана не може веднаш да се постави нов бранител или полномошник, главната расправа ќе се прекине или одложи, а на бранителот односно полномошникот ќе му се нареди да ги плати трошоците што настанале од прекинот или одложувањето.

(4) Ако судот го отстрани од судницата приватниот тужител или неговиот законски застапник, главната расправа ќе продолжи и во нивна отсутност, но судот ќе ги предупреди дека можат да земат полномошник.

(5) Ако јавниот обвинител го нарушува редот, претседателот на советот ќе го извести за тоа основниот јавен обвинител, а може и да ја прекине главната расправа и од основниот јавен обвинител да побара да определи друго лице да го застапува обвинителниот акт.

(6) Кога судот ќе казни адвокат кој го нарушува редот ќе ја извести за тоа Адвокатската комора на Република Македонија.

(7) Против решението за казната е дозволена жалба до повисокиот суд.

(8) Против други одлуки што се однесуваат на одржувањето на редот и управувањето со главната расправа не е дозволена посебна жалба.

Член 362
Кривично дело сторено на главна расправа

(1) Ако обвинетиот на главната расправа стори кривично дело ќе се постапи според одредбите на членот 393 од овој закон.

(2) Ако некој друг во текот на главната расправа стори кривично дело, советот може да ја прекине главната расправа и, по усно обвинение на тужителот, да суди за сторено кривично дело веднаш, а може за тоа дело да суди по завршувањето на започнатата главна расправа.

(3) Ако постојат основи за сомневање дека сведокот или вештакот дал лажен исказ на главната расправа за тоа кривично дело не може веднаш да се суди. Во таков случај претседателот на советот може да нареди за исказот на сведокот, односно на вештакот да се состави посебен записник, што ќе го достави до јавниот обвинител. Овој записник ќе го потпише испитаниот сведок, односно вештак.

(4) Ако не е можно веднаш да му се суди на сторителот на кривичното дело за кое се гони по службена должност, за тоа ќе се извести надлежниот јавен обвинител заради натамошна постапка.

3. Претпоставки за одржување на главната расправа

Член 363
Отворање на заседанието

Претседателот на советот го отвора заседанието и го објавува предметот на главната расправа и составот на советот. Потоа, утврдува дали дошле сите повикани лица, па ако не дошле, проверува дали им се предадени поканите и дали го оправдале својот изостанок.

Член 364
Недоаѓање на тужителот на главната расправа

(1) Ако на главната расправа што е закажана врз основа на обвинителен акт од јавниот обвинител не дојде јавниот обвинител, кој е уредно повикан, а не го извести судот за причините за својата спреченост, ќе се казни со парична казна предвидена во членот 89 од овој закон, а главната расправа ќе се одложи.

(2) Ако на главната расправа не дојде приватниот тужител, иако е уредно повикан, ниту неговиот полномошник, претседателот на советот или судијата поединец ќе ја запре постапката со решение.

Член 365
Недоаѓање на обвинетиот на главна расправа

(1) Ако обвинетиот е уредно повикан, а не дојде на главната расправа ниту го оправда својот изостанок или не може да му се врачи покана, а од околностите очигледно произлегува дека го одбегнува приемот на поканата, советот ќе нареди да се доведе присилно, во смисла на членот 157 од овој закон. Ако доведувањето не би можело веднаш да се изврши, советот ќе одлучи главната расправа да не се одржи и ќе нареди обвинетиот да се доведе присилно на идната расправа. Ако до приведувањето, обвинетиот го оправда изостанокот, претседателот на советот ќе ја отповика наредбата за присилно доведување.

(2) Ако уредно повиканиот обвинет очигледно избегнува да дојде на главната расправа, или ако судот направил два обида уредно да го повика обвинетиот, а сите околности укажуваат дека обвинетиот очигледно одбегнува да ја прими поканата, советот може да определи притвор согласно со членот 165 став (1) точка 4 од овој закон.

(3) На обвинетиот може да му се суди во отсуство само ако е во бегство или ако не им е достапен на државните органи, а постојат особено важни причини да му се суди иако е отсутен.

(4) Решение за судење во отсуство на обвинетиот донесува советот по предлог од тужителот. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Член 366
Недоаѓање на бранителот на главна расправа

Ако на главната расправа не дојде бранителот кој е уредно повикан, а не го извести судот за причините на спреченост кога за таа причина сознал или ако бранителот без одобрение ја напушти главната расправа, а не постои можност веднаш да се земе друг бранител без штета за одбраната, главната расправа по предлог на обвинетиот ќе се одложи, а може да се одржи и без присуство на бранител, ако одбраната не е задолжителна. Во случај на одлагање, советот со решение ќе одлучи бранителот да ги поднесе трошоците што настанале поради одложувањето ако тоа може да се препише на негова вина.

Член 367
Одржување на главна расправа и покрај недоаѓање на обвинетиот, односно поради отсуство на бранителот

Ако според одредбите на членовите 70, 71 и 77 од овој закон постојат услови за одлагање на главната расправа поради недоаѓање на обвинетиот, односно поради отсуство на бранителот, советот може да одлучи главната расправа да се одржи ако според доказите што се наоѓаат во списите очигледно би морала да се донесе пресуда со која се одбива обвинението.

Член 368
Недоаѓање на сведок или вештак на главната расправа

(1) Ако сведок или вештак неоправдано изостане и покрај уредната покана или пак очигледно избегнува да дојде на главна расправа, советот може да нареди веднаш да се доведе присилно.

(2) Главната расправа може да почне и без присуство на повикан сведок или вештак и во тој случај советот ќе одлучи во текот на главната расправа дали поради отсуство на сведокот или вештакот главната расправа треба да се прекине или одложи.

(3) Сведокот или вештакот кој е уредно повикан, изостанокот не го оправдал, советот може да го казни со паричната казна определена во членот 224 и 237 од овој закон, а може да нареди на новата главна расправа да се доведе присилно. Советот може во оправдан случај да ја отповика одлуката за казната.

Член 369
Испитување на сведок или вештак по пат на телефонска или видеоконференција

Сведок или вештак може да биде испитан по пат на телефонска или видеоконференција кога се наоѓа на територија на друга држава.

4. Одлагање и прекинување на главната расправа

Член 370
Причини за одлагање на главната расправа

(1) Судот одлучува за одложувањето и прекинувањето на главната расправа.

(2) Надвор од случаите посебно предвидени во овој закон, по барање на странките, бранителот или по службена должност, главната расправа ќе се одложи со решение на претседателот на советот ако е потребно подолго време за прибавување на нови докази, или ако во текот на главната расправа се утврди дека кај обвинетиот по стореното кривично дело настапило душевно заболување или душевно растројство или ако постојат други сериозни пречки за одржување на главната расправа.

(3) Главната расправа се одложува само за време колку што трае пречката, односно причините што довеле до одлагање, а претседателот на советот е должен секој нареден месец да го известува претседателот на судот за тоа дали сé уште постојат причините за одлагањето. Претседателот на судот ќе презема потребни мерки за забрзување на постапката.

(4) Во решението со кое се одлага главната расправа по правило ќе се определи денот и часот кога главната расправа ќе продолжи. Со истото решение претседателот на советот ќе нареди да се обезбедат доказите кои може да се изгубат или уништат поради одлагањето на главната расправа.

(5) Против решението од ставот (4) на овој член не е дозволена жалба.

Член 371
Продолжение на одложената главна расправа

(1) Ако главната расправа која е одложена се одржува пред истиот судија, односно совет, расправата ќе продолжи. Претседателот на советот може да определи главната расправа да почне одново.

(2) Главната расправа која е одложена почнува одново ако се изменил составот на советот или судијата поединец. Со согласност на странките, советот може да одлучи определени сведоци и вештаци да не се сослушуваат повторно, туку да се прочитаат нивните искази внесени во записниците од поранешната главна расправа.

(3) Ако одлагањето траело подолго од 90 дена, главната расправа мора одново да почне и сите докази мора повторно да се изведат. По испитување на странките судијата, односно советот може да одлучи сведоците и вештаците да не се сослушуваат повторно туку да се прочитаат нивните искази внесени во записниците од поранешната главна расправа.

(4) Ако во случај кога е задолжително присуството на бранителот, а обвинетиот во текот на главната расправа го отповикал полномошното или бранителот го откажал полномошното или без причина не дојде на главната расправа или пред време ја напушти главната расправа, претседателот на советот веднаш ќе го задолжи обвинетиот да определи друг бранител и ќе му постави рок од најмалку 15 дена за подготвување на одбраната, а потоа главната расправа продолжува. Во натамошниот тек на главната расправа повторното отповикување или откажување на полномошното може да се дозволи само со одлука на советот, ако тоа не е сторено со цел на одолжување на постапката.

(5) Ако надвор од случаите од ставот (4) на овој член обвинетиот ополномоштува нов бранител, главната расправа ќе продолжи без одлагање.

Член 372
Прекин на главната расправа

(1) Судијата, односно претседателот на советот може да ја прекине главната расправа поради одмор или поради истек на работното време, или поради прибавување на определени докази за кратко време или поради подготвување на обвинението или на одбраната, освен во случаите предвидени со овој закон.

(2) Прекинот на главната расправа продолжува секогаш пред истиот судија, односно советот.

(3) Ако главната расправа не може да продолжи пред истиот судија, односно совет или ако прекинот на главната расправа трае подолго од осум дена ќе се постапи според одредбите од членот 371 на овој закон.

Член 373
Повторен почеток на главната расправа во случај на измена на обвинението

(1) Ако во текот на главната расправа пред советот составен од еден судија и двајца судии - поротници во случај на измена на обвинението за кривично дело за чие судење е надлежен совет составен од двајца судии и тројца судии - поротници, советот ќе се дополни и главната расправа ќе почне одново.

(2) Советот може и без согласност на странките, односно бранителот, но по нивното испитување, да одлучи определени сведоци и вештаци да не се сослушуваат, туку да се прочитаат записниците за испитување на тие сведоци и вештаци.

5. Записник за главната расправа

Член 374
Начин на водење на записник за главна расправа

(1) Текот на главната расправа се снима тонски или визуелно-тонски.

(2) На почетокот на расправата, претседателот на советот ги известува присутните странки и другите учесници во постапката за тоа дека расправата се снима и дека снимката претставува тонски или визуелно-тонски запис од одржаната расправа.

(3) Кога не постојат технички услови за тонско или визуелно-тонско снимање на текот на главната расправа, претседателот на советот може да нареди за текот на главната расправа да се води стенографски записник.

(4) Стенографскиот записник, во рок од 48 часа од одржувањето на главната расправа ќе се дешифрира и прегледа, ќе се потпише од лицето кое го составува, странките, судијата поединец, односно претседателот на советот и ќе се приклучи кон предметот.

(5) Тонскиот или визуелно-тонскиот запис од одржаната расправа е дел од судскиот предмет кој се води во автоматизираниот компјутерски систем за управување со судските предмети (АКМИС).

(6) Тонскиот или визуелно-тонскиот запис не смее да се објавува, емитува и користи за намени и цели надвор од кривичната постапка.

(7) Странките и бранителот имаат право по одржувањето на главната расправа да добијат копија од тонската или визуелно-тонската снимка или во рок од три дена препис од стенографскиот записник, во печатена или електронска форма. Копија од снимката се доставува веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа.

Член 375
Внесување на изреката на пресудата во записникот

(1) Во записникот на главната расправа се внесува целосната изрека на пресудата, со назначување дека пресудата е јавно објавена. Изреката на пресудата, содржана во записникот за главна расправа претставува изворник.

(2) Ако е донесено решение за притвор и тоа се внесува во записникот за главната расправа.

6. Почеток на главната расправа

Член 376
Влегување на судијата, односно на советот во судницата

(1) Странките и сите присутни во судницата го дочекуваат советот стоејќи.

(2) Странките и другите учесници во постапката се должни да станат кога му се обраќаат на судот, освен ако за тоа постојат оправдани пречки.

(3) Во судницата во која се одржува главната расправа, странките седат наспроти претседателот на советот и тоа од неговата лева страна обвинетиот и неговиот бранител, а од неговата десна страна јавниот обвинител или овластениот тужител, оштетениот и неговиот полномошник.

(4) Обвинетиот, сведоците и вештаците се сослушуваат на место определено од десната страна на претседателот на советот свртени кон обвинителот и обвинетиот.

Член 377
Услови за одржување на главната расправа

Откако претседателот на советот ќе утврди дека на главната расправа дошле сите повикани лица, или кога советот ќе одлучи дека главната расправа може да се одржи и во отсуство на некој од повиканите лица ќе го повика обвинетиот и од него ќе земе лични податоци заради утврдување на идентитетот.

Член 378
Утврдување на идентитетот на обвинетиот и давање на упати

(1) Откако ќе се утврди идентитетот на обвинетиот претседателот на советот ќе ги упати сведоците на место коешто за нив е одредено каде што ќе причекаат додека не бидат повикани заради испитување. Вештаците можат да останат да го следат текот на главната расправа.

(2) Сите обвинети остануваат во судницата во текот на целата главна расправа.

(3) Ако приватниот тужител треба да се испита како сведок нема да се отстрани од судницата.

(4) Претседателот на советот може да преземе потребни мерки за да се спречи договарањето меѓу сведоците, вештаците и странките.

Член 379
Воведни говори на странките

(1) Главната расправа започнува со држење воведни говори. Прво зборува тужителот, а потоа бранителот или обвинетиот.
(2) Обвинетиот има право да не одржи воведен говор.
(3) Во своите говори странките можат да изнесат кои решавачки факти имаат намера да ги докажуваат, да ги изложат доказите што ќе ги изведуваат и да ги определат правните прашања по коишто ќе расправаат. Во говорите не смеат да се изнесуваат факти за поранешна осудуваност на обвинетиот.
(4) Странките во воведниот говор не можат да се изјаснуваат за наводите и понудените докази на спротивната странка.
(5) Ако оштетениот или неговиот полномошник се присутни, предјавуваат имотноправно барање.
(6) Претседателот на советот може воведните говори на странките да ги ограничи на определено време.

Член 380
Поука за правата и изјаснување за вина на обвинетиот

(1) По воведниот говор на тужителот, претседателот на советот ќе го праша обвинетиот дали разбира за што е обвинет и доколку се увери дека обвинетиот не разбрал за што е обвинет, накратко ќе ја изнесе содржината на обвинението на начин најразбирлив за обвинетиот.
(2) Претседателот на советот ќе го поучи обвинетиот за правото да молчи или да даде свој исказ и ќе го советува внимателно да го следи текот на главната расправа, при што ќе му укаже дека може да изнесува докази во своја одбрана, да им поставува прашања на сообвинетите, сведоците и вештаците, и да става забелешки во поглед на нивните искази.
(3) Потоа претседателот на советот ќе го повика обвинетиот да се произнесе во однос на сите кривични дела на обвинението дали се чувствува за виновен или не.

Член 381
Донесување на пресуда врз основа на признание на вината во текот на главната расправа

(1) По поуката за правата на обвинетиот без оглед на природата и тежината на кривичното дело за кое се води постапката, обвинетиот може доброволно да ја признае вината во однос на едно или повеќе кривични дела од обвинението.
(2) По даденото признание за вината, судијата поединец, односно претседателот на советот е должен да испита дали признанието е доброволно, дали обвинетиот е свесен за правните последици од признавањето на вината, за последиците сврзани за имотноправното побарување и трошоците на кривичната постапка.
(3) По спроведувањето на дејствијата од ставот (2) на овој член од страна на судот, во доказна постапка ќе се изведат само оние докази што се однесуваат на одлуката за санкцијата.
(4) Во однос на пресудата или делот од пресудата што е донесена како резултат на признавањето на вината на обвинетиот во текот на главната расправа, обвинетиот не може да поднесе жалба поради погрешно утврдена фактичка состојба.

7. Доказна постапка

Член 382
Изведување докази

(1) Доказите се изведуваат по следниов редослед, и тоа:
1) докази на обвинението и докази врзани со имотноправното барање;
2) докази на одбраната;
3) докази на обвинението за побивање на доказите на одбраната (реплика) и
4) докази на одбраната како одговор на побивањето (дуплика).
(2) Во текот на главната расправа секоја од странките може со согласност на другата странка, да се откаже од изведување на доказот кој бил предложен.

Член 383
Начини на испитување

(1) При изведување на доказите дозволено е директно, вкрстено и дополнително испитување.
(2) Директното испитување го врши странката која го предложила сведокот, односно вештакот или техничкиот советник.
(3) Вкрстеното испитување го врши спротивната страна.
(4) Дополнителното испитување го врши повторно страната која го повикува сведокот, односно вештакот и прашањата што се поставуваат при ова испитување се ограничени на прашањата поставени во текот на испитувањето на спротивната страна.
(5) По завршувањето на испитувањето на странките, претседателот и членовите на советот можат да поставуваат прашања на сведокот, односно вештакот.

Член 384
Директно, вкрстено и дополнително испитување на сведоци

(1) Сведокот го испитува странката која го предложила согласно со членот 383 став (2) од овој закон. Прашањата за сведокот на спротивната странка се ограничени и се однесуваат на прашањата кои претходно биле поставени во текот на испитувањето на сведокот од странката која го предложила. Прашањата на повторното испитување на сведокот од странката која го предложила се ограничени и се однесуваат на прашањата поставени во текот на испитувањето на сведокот од спротивната странка.
(2) Прашањата што наведуваат на одговор не можат да се поставуваат во текот на директното испитување, освен во случаите кога има потреба да се појаснат изјавите на сведокот. По правило, прашања кои наведуваат на одговор се дозволени само во текот на вкрстеното испитување.

Член 385
Правила на судот во процесот на изведување докази

(1) Претседателот на советот ќе го контролира начинот и редоследот на испитување на сведоците и вештаците и изведувањето на доказите водејќи сметка за ефикасност, економичност на постапката и по потреба за утврдување на вистината.
(2) Претседателот на советот по приговор од странките ќе забрани прашање и одговор на прашање кое веќе е поставено, ако го оцени како недопустливо или ирелевантно за предметот.

(3) Претседателот на советот, ќе одбие изведување на доказ за кој смета дека е непотребен и без значење за предметот и за тоа ќе даде кратко образложение.

(4) Претседателот на советот по приговор од странките ќе забрани поставување на прашања кои во себе содржат и прашање и одговор, освен при вкрстено испитување.

(5) Претседателот на советот на предлог на странката што го предложила сведокот ќе одобри вкрстено испитување, ако поради исказот што го дава сведокот на главната расправа не може повеќе да се смета како сведок на странката што го предложила.

(6) Претседателот на советот за време на изведување на доказите се грижи за достоинството на странките, обвинетиот, сведоците и вештаците.

(7) Во текот на целата доказна постапка претседателот на советот се грижи за дозволеноста на прашањата, валидноста на одговорите, праведно испитување и оправданоста на приговорите.

(8) За приговорите изнесени усно на главна расправа во процесот на испитување на сведоците, вештаците и оштетениот, судијата одлучува веднаш со решение.

Член 386
Испитување на сведок

(1) Пред испитувањето на сведок, претседателот на советот ќе го опомене за должноста да му изнесе на судот сé што му е познато за предметот и ќе го предупреди дека лажното сведочење е кривично дело.

(2) Сведокот дава заклетва пред сведочењето која гласи: „Се колнам во својата чест дека за сé што ќе бидам прашан ќе зборувам вистина и дека ништо што сум видел и слушнал нема да премолчам“.

(3) Претседателот на советот ќе го предупреди или парично ќе го казни учесникот во постапката или кое било друго лице кое му се заканува, го навредува или ја доведува во прашање безбедноста на сведокот. По предлог од странките, судот може да им нареди на полициските органи да преземат неопходни мерки за заштита на сведокот.

(4) Доколку при дејствија од ставот (3) на овој член е сторено кривично дело кое се гони по службена должност, судот го известува надлежниот обвинител.

Член 387
Испитување на вештак и технички советник

(1) Пред испитување на вештакот, судот ќе го опомене на должноста да го изнесе мислењето на јасен начин и во согласност со правилата на струката, и ќе го предупреди дека дадениот лажен исказ за наодот и мислењето претставува кривично дело.

(2) Вештакот пред испитувањето полага заклетва која гласи: „Се колнам во својата чест дека вештачењето го извршив совесно и според правилата на својата струка и сé што ќе изјавам во врска со истото е точно.“

(3) Ако некоја од странките бара вештото лице да се испита на главната расправа, писмениот наод и мислење ќе бидат прифатени како доказен материјал само ако вештото лице кое го изработило вештиот наод и мислење дало свој исказ на главната расправа и била дадена можност да биде вкрстено испрашано.

(4) Одредбите за испитување на вештак соодветно ќе се применуваат и за испитување на техничките советници.

Член 388
Исклучок од непосредно изведување на доказите

(1) Доколку докажувањето на еден факт се заснова врз забележување од некое лице, тоа треба лично да се испита на главната расправа, освен во случаите кога се испитува заштитен сведок согласно со членот 228 од овој закон. Испитувањето не може да се замени со читање на записник од негов претходно даден исказ, ниту со писмена изјава.

(2) Исказите на сведоците дадени во истражната постапка и изјавите собрани во рамки на дејствијата на одбраната во текот на истражната постапка може да се користат при вкрстено испрашување или при побивање на изнесени наводи или во одговор на побивање, заради оцена на веродостојноста на исказите дадени на главната расправа.

(3) Записници за дадени искази на доказното рочиште можат со одлука на судот да се изведат како доказ со читање или репродуцирање.

(4) Доколку по започнувањето на главната расправа се појават индиции врз основа на кои може да се заклучи дека сведокот бил изложен на насилство, закана, ветување на пари или друга корист, за да не сведочи или лажно да сведочи на главната расправа, исказите на сведокот дадени пред јавниот обвинител во претходната постапка може со одлука на судот да се изведат како доказ.

(5) По исклучок од ставот (1) на овој член, записници за дадени искази пред јавен обвинител, може со одлука на судот да се изведат како доказ со читање или репродуцирање, ако лицето кое го дало исказот починало, душевно заболело или и покрај сите со закон предвидени средства за негово пронаоѓање останало недостапно.

Член 389
Постапка со испитани сведоци и вештаци

(1) Испитаните сведоци и вештаци остануваат во судницата, ако претседателот на советот не одлучи да ги пушти или привремено отстрани од судницата.

(2) По предлог на страните или по службена должност, судот може да нареди испитаните сведоци и вештаци да се отстранат од судницата и подоцна повторно да бидат повикани и повторно да се испитаат во присуство или отсуство на други сведоци или вештаци.

Член 390
Испитување на сведок кој не може да дојде пред судот

(1) Ако на главната расправа се дознае дека сведокот не може да дојде пред суд или доаѓањето му е значително отежнато, советот може ако смета дека неговиот исказ е важен да нареди сведокот да се испита преку видеоконференциска врска согласно со членовите 82 и 83 од овој закон или да го испита надвор од главната расправа претседателот на советот или судија член на советот.

(2) Ако е потребно да се изврши увид или реконструкција надвор од главната расправа ќе ги изврши претседателот на советот или судија член на советот.

(3) Странките и оштетениот ќе се известат секогаш, кога и на кое место ќе се испита сведокот, односно ќе се изврши увидот или реконструкцијата со задолжително присуство на странките на тие дејствија.

Член 391
Испитување на обвинетиот

(1) По предлог на одбраната се врши испитување на обвинетиот.

(2) Испитувањето започнува со прашања на бранителот, а потоа прашања поставуваат обвинителот, оштетениот и сообвинетите, согласно со членот 384 од овој закон.

(3) Доколку на главната расправа обвинетиот не даде исказ или даде поинаков исказ за одделни факти или околности, јавниот обвинител може да бара да се прочита или репродуцира исказот на обвинетиот даден претходно во постапката согласно со членот 207 од овој закон.

(4) Советот може по исклучок да одлучи обвинетиот привремено да се оддалечи од судницата, ако сообвинетиот или сведокот одбива да даде исказ во негово присуство или ако околностите покажуваат дека во негово присуство нема да ја зборува вистината. Откако ќе се врати во судницата, на обвинетиот ќе му биде прочитан исказот на сообвинетиот, односно сведокот.

Член 392
Записници за доказен материјал

(1) Материјалните докази како записник за увид, потврда за одземени и вратени предмети, книги, списи и друго, кои не се повторливи на главната расправа, ќе се внесат во записникот за главна расправа.

(2) Доказите од ставот (1) на овој член се доставуваат во оригинал.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член може да се користи како доказ и заверен препис или заверена копија.

(4) Доказниот материјал од ставот (1) на овој член се чита ако странките поинаку не се договорат.

Член 393
Измена и проширување на обвинението

(1) Ако обвинителот оцени дека изведените докази укажуваат дека се променила фактичката состојба изнесена во обвинението, може на главната расправа да го измени обвинението. Заради подготовка на одбраната, главната расправа може да се одложи. Во овој случај, не се врши потврдување на обвинението.

(2) Ако обвинетиот во текот на главната расправа во заседанието стори кривично дело или ако во текот на главната расправа се открие некое порано сторено кривично дело на обвинетиот, советот по правило, по обвинение на овластениот тужител, кое може да биде и усно изнесено, ќе ја прошири главната расправа и на тоа дело. Против тоа обвинение не е дозволен приговор.

(3) За да се подготви одбраната, судот во случај од ставот (2) на овој член може да ја прекине главната расправа, а може по испитувањето на странките да одлучи за делото од ставот (2) на овој член да се суди посебно.

Член 394
Дополнение на доказна постапка

(1) По завршената доказна постапка странките и оштетениот може да стават предлози за дополнение на доказна постапка за нови околности што се јавиле во текот на главната расправа.

(2) Заради отстранување на противречностите во наодите и мислењата на вешти или стручни лица, судот по предлог на странките или по службена должност може да определи супер вештачење. Супер вештачењето судот го определува по електронски пат со примена на правилото на случаен избор од регистарот на вештаци, во присуство на двете странки, односно на тужителот и бранителот.

(3) Ако не бидат ставени предлози за дополнение на доказна постапка или ако предлогот биде одбиен, советот, односно претседателот на советот ќе објави дека доказната постапка е завршена.

Член 395
Завршен збор

(1) По завршувањето на доказната постапка, судот ќе ги повика тужителот, оштетениот, бранителот и обвинетиот да го дадат својот завршен збор.

(2) Ако обвинението го застапуваат повеќе обвинители, или обвинетиот има повеќе бранители, сите можат да дадат завршен збор, но не смеат да се повторуваат и можат временски да бидат ограничени во излагањето.

Член 396
Завршување на главна расправа

(1) По завршните зборови, претседателот на советот ќе објави дека главната расправа е завршена и во записникот ќе внесе во колку часот расправата завршила.

(2) Потоа советот ќе се повлече на советување и гласање заради донесување пресуда.

Глава XXV

ПРЕСУДА

1. Изрекување на пресуда

Член 397
Изрекување на пресуда

(1) Ако судот во текот на советувањето не најде дека треба повторно да се отвори главна расправа заради дополнување на постапката или разјаснување на одделни прашања, ќе изрече пресуда.

(2) Пресудата се изрекува и јавно се објавува во името на граѓаните на Република Македонија.

Член 398
Поврзаност на пресудата со обвинението (објективен и субјективен идентитет)

(1) Пресудата може да се однесува само на лицето кое е обвинето и само на делото што е предмет на обвинението содржано во поднесениот, односно на главната расправа изменетиот или проширениот обвинителен акт.

(2) Судот не е врзан за предлозите на тужителот во однос на правната оцена на делото.

Член 399
Докази врз кои се заснова пресудата

(1) Судот ја заснова пресудата само врз фактите и доказите што се изнесени на главната расправа.

(2) Судот е должен совесно да го оцени секој доказ поединечно и во врска со другите докази и врз основа на таква оцена да изведе заклучок дали некој факт е докажан.

Член 400
Докази врз кои не може да се заснова пресудата

(1) Пресудата не може да се заснова само врз основа на исказот на загрозениот сведок прибавен со примена на одредбите за прикривање на нивниот идентитет или изгледот заради негова заштита и заштита на негови блиски лица.

(2) Пресудата не може да се заснова само врз основа на исказ изведен согласно со членот 388 ставови (2) и (3) од овој закон.

2. Видови пресуди

Член 401
Видови пресуди

(1) Со пресудата обвинението се одбива или обвинетиот се ослободува од обвинението или се огласува за виновен.

(2) Ако обвинението опфаќа повеќе кривични дела во пресудата ќе се изрече дали и за кое дело се одбива обвинението или обвинетиот се ослободува од обвинението или се огласува за виновен.

Член 402
Одбивателна пресуда

Пресуда со која се одбива обвинението судот ќе изрече, ако:

1) за пресудување судот не е стварно надлежен;

2) постапката е водена без барање на овластен тужител;

3) тужителот од започнувањето па до завршувањето на главната расправа се откажал од обвинението;

4) немало потребен предлог, одобрение или ако надлежниот државен орган се откажал од предлогот, односно одобрението или ако оштетениот се откажал од предлогот;

5) обвинетиот за истото дело е веќе правосилно осуден, ослободен од обвинението или постапката против него е правосилно запрена со решение и

6) обвинетиот со акт на амнестија или помилување е ослободен од гонењето или кривичното гонење не може да се преземе поради застареност, или ако постојат други околности што го исклучуваат кривичното гонење.

Член 403
Ослободителна пресуда

Пресуда со која обвинетиот се ослободува од обвинението судот ќе изрече, ако:

1) делото за кое се обвинува не е кривично дело според законот;

2) има околности што ја исклучуваат кривичната одговорност и

3) јавниот обвинител или тужителот не докажал надвор од разумно сомневање дека обвинетиот го сторил делото за кое се обвинува.

Член 404
Осудителна пресуда

(1) Во пресудата во која обвинетиот се огласува за виновен судот ќе изрече:

1) за кое дело се огласува за виновен, со назначување на фактите и околностите што претставуваат обележје на кривичното дело, како и на оние од кои зависи примената на определена одредба од Кривичниот законик;

2) законски назив на кривичното дело и кои одредби од Кривичниот законик се применети;

3) на каква казна се осудува обвинетиот или се ослободува од казна според одредбите од Кривичниот законик;

4) одлука за алтернативна мерка;

5) одлука за мерките на безбедност, конфискацијата на имот и имотната корист и одземање предмети;

6) одлука за засметување на лишување од слобода, на притвор или на веќе издржаната казна и

7) одлука за трошоците на кривичната постапка, за имотноправното барање, како и за тоа дека правосилната пресуда треба да се објави преку печатот, радиото или телевизијата.

(2) Ако обвинетиот е осуден на парична казна, во пресудата ќе се назначи рокот во кој треба да се плати паричната казна и начинот на кој да се изврши замена на паричната казна во случај паричната казна да не може да се наплати ни по присилен пат.

3. Објавување на пресуда

Член 405
Објавување на пресуда

(1) Откако судот ќе ја изрече пресудата, претседателот на советот веднаш ќе ја објави. Ако судот не е во можност да ја изрече пресудата истиот ден по завршувањето на главната расправа, ќе го одложи објавувањето на пресудата најмногу за три дена и ќе го определи времето и местото на објавувањето на пресудата.

(2) Претседателот на советот во присуство на странките, нивните законски застапници, полномошници и бранител, јавно ќе ја прочита изреката и накратко ќе ги соопшти причините на пресудата.

(3) Објавувањето ќе се изврши и кога странката, законскиот застапник, полномошникот или бранителот не е присутен. Советот може да нареди на обвинетиот ако е отсутен, пресудата да му ја соопшти усно претседателот на советот или пресудата само да му се достави.

(4) Ако јавноста на главната расправа била исклучена, изреката на пресудата секогаш ќе се прочита во јавно заседание. Советот ќе одлучи дали и колку ќе ја исклучи јавноста при објавувањето на причините за пресудата.

(5) Сите присутни читањето на изреката на пресудата ќе го сослушаат стоејќи.

Член 406
Поуки и предупредувања

(1) По објавувањето на пресудата, претседателот на советот ќе ги поучи странките за правото на жалба, како и за правото на одговор на жалбата.

(2) Ако на обвинетиот му е изречена условна осуда, ќе биде предупреден од претседателот за значењето на условната осуда и за условите кон кои мора да се придржува.

(3) Претседателот на советот ќе ги предупреди странките до правосилното окончување на постапката за секоја промена на адресата да го известат судот.

4. Писмена изработка и доставување на пресуда

Член 407
Изработка и доставување на пресуда

(1) Пресудата што е објавена мора писмено да се изготви во рок од 15 дена по објавувањето, а во сложени предмети по исклучок во рок од 60 дена, рокови кои не можат да бидат пречекорени.

(2) Пресудата ја потпишуваат претседателот на советот и записничарот.

(3) Заверен препис од пресудата ќе се достави до тужителот, а до обвинетиот и бранителот согласно со членот 130 од овој закон. Ако обвинетиот се наоѓа во притвор, заверените преписи на пресудата мораат да бидат испратени во роковите предвидени во ставот (1) на овој член.

(4) До обвинетиот, до приватниот тужител и до оштетениот ќе се достави и упатство за правото на жалба.

(5) Заверен препис од пресудата со упатство за правото на жалба, судот ќе достави до оштетениот, ако има право на жалба, до лицето чијшто предмет е одземен со таа пресуда, како и до правното лице спрема кое е изречено одземање на имотна корист. До оштетениот

кој нема право на жалба препис од пресудата ќе се достави во случајот од членот 63 став (2) на овој закон, со упатство за правото да бара враќање во поранешната состојба. Правосилната пресуда ќе се достави до оштетениот ако тој тоа го бара.

(6) Ако судот со примената на одредбите за одмерување на единствена казна за кривични дела во стек изрекол казна, земајќи ги предвид и пресудите што ги донеле и други судови, ќе достави заверен препис од правосилната пресуда до тие судови.

Член 408
Содржина на писмено изработената пресуда

(1) Писмено изработената пресуда мора наполно да и одговара на пресудата што е објавена. Пресудата мора да има увод, изрека и образложение.

(2) Уводот на пресудата содржи назначување дека пресудата се изрекува во името на граѓаните на Република Македонија, назив на судот, име и презиме на претседателот и на членовите на советот и на записничарот, име и презиме на обвинетиот, кривичното дело за кое е обвинет и дали бил присутен на главната расправа, денот на главната расправа и дали главната расправа била јавна, име и презиме на тужителот, бранителот, законскиот застапник и на полномошникот кои биле присутни на главната расправа и денот на објавувањето на изречената пресуда.

(3) Изреката на пресудата ги содржи личните податоци на обвинетиот (член 205 став (1)) и одлуката со која обвинетиот се огласува за виновен за делото за кое е обвинет или со која се ослободува од обвинението за тоа дело или со која се одбива обвинението.

(4) Ако обвинетиот е огласен за виновен, изреката на пресудата мора да ги опфати потребните податоци наведени во членот 404 од овој закон, а ако е ослободен од обвинението или ако обвинението е одбиено, изреката на пресудата мора да го опфати описот на делото за кое е обвинет и одлуката за трошоците на кривичната постапка и за имотноправното барање, ако било поставено.

(5) Во случај на стек на кривични дела судот во изреката на пресудата ќе ги внесе казните утврдени за секое одделно кривично дело, а потоа казната што е изречена за сите дела во стек.

(6) Во образложението на пресудата судот ќе ги изнесе причините за секоја точка од изреката, а особено фактите што ги цени како докажани или недокажани, од кои докази ги утврдил тие факти, од кои причини не уважил одделни предлози на странките, од кои причини се раководел при решавање на правните прашања и кои околности ги зел предвид при одмерувањето на казната.

(7) Ако обвинетиот се ослободува од обвинението, во образложението особено ќе се наведе од кои причини предвидени во членот 403 од овој закон се прави тоа.

(8) Во образложението на пресудата со која се одбива обвинението судот нема да се впушта во оцената на главната работа, туку ќе се ограничи само на причините за одбивањето на обвинението.

(9) Странките и оштетениот можат да се одречат од правото на жалба веднаш по објавувањето на пресудата. Во таков случај преписот од пресудата ќе се достави до странката и до оштетениот само ако го бараат тоа. Ако обете странки и оштетениот по објавувањето на пресудата се одрекле од правото на жалба и ако никој од нив не барал доставување на пресудата, писмено изработената пресуда не мора да содржи образложение.

Член 409
Грешки во пресудата

(1) Грешките во имињата и броевите, како и други очигледни грешки во пишувањето и сметањето, недостатоците во формата и несогласноста на писмено изработената пресуда со изворникот ќе ги исправи со посебно решение претседателот на советот, по барање од странките или по службена должност.

(2) Ако постои несогласност меѓу писмено изработената пресуда и нејзиниот изворник во поглед на податоците од членот 404 став (1) точки 1, 2, 3, 4, 5 и 7 на овој закон, решението за исправката ќе им се достави на лицата наведени во членот 407 од овој закон. Во тој случај рокот за жалба против пресудата тече од денот на доставувањето на тоа решение против кое не е дозволена посебна жалба.

ОДДЕЛ Г. ПРАВНИ ЛЕКОВИ

Глава XXVI

РЕДОВНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ

1. Жалба на пресудата на првостепениот суд

Член 410
Право на жалба и рок за поднесување

(1) Против пресудата донесена во прв степен овластените лица можат да изјават жалба во рок од 15 дена од денот на доставувањето на преписот од пресудата.

(2) Навремено изјавената жалба од овластеното лице го одлага извршувањето на пресудата.

Член 411
Субјекти кои можат да поднесат жалба

(1) Жалба можат да изјават странките, бранителот, законскиот застапник на обвинетиот и оштетениот.

(2) Во корист на обвинетиот жалба можат да изјават и неговиот брачен, односно вонбрачен другар, роднина по крв во права линија, посвоител, посвоеник, брат, сестра и хранител. Рокот за жалба и во тој случај тече од денот кога на обвинетиот, односно на неговиот бранител му е доставен преписот од пресудата.

(3) Јавниот обвинител може да изјави жалба како на штета така и во корист на обвинетиот.

(4) Оштетениот може да ја побива пресудата во однос на одлуката за трошоците на кривичната постапка, а доколку е досудено имотноправно побарување и во тој дел.

(5) Жалба може да изјави и лицето чиј предмет е одземен или од кое е конфискуван имот или имотна корист прибавена со кривичното дело, како и правното лице на кое му е изречено одземање на имотната корист.

(6) Бранителот и лицата од ставот (2) на овој член можат да изјават жалба и без особено овластување од обвинетиот, но не и против неговата волја.

Член 412
Одрекување и откажување од правото на жалба

(1) Обвинетиот може да се одрече од правото на жалба само откако му е доставена пресудата. Обвинетиот и пред тоа може да се одрече од правото на жалба ако тужителот и оштетениот кога имаат право да изјават жалба поради сите основи (член 407 став (4)) се одрекле од правото на жалба, освен ако обвинетиот

според пресудата би требало да издржува казна затвор. До донесувањето на одлуката на второстепениот суд, обвинетиот може да се откаже од веќе изјавената жалба. Обвинетиот може да се откаже и од жалбата што ја изјавил неговиот бранител или лицата наведени во членот 411 став (2) од овој закон.

(2) Тужителот и оштетениот можат да се одречат од правото на жалба од моментот на објавувањето на пресудата па до истекот на рокот за изјава на жалба, а можат до донесувањето на одлуката на второстепениот суд да се откажат и од веќе изјавената жалба.

(3) Одрекувањето и откажувањето од жалбата не може да се отповикаат.

Член 413
Содржина на жалбата

(1) Жалбата треба да содржи:

1) означување на пресудата против која се изјавува жалбата;

2) основ за побивање на пресудата;

3) образложение на жалбата;

4) предлог побиваната пресуда наполно или делумно да се укине или преиначи, и

5) потпис на лицето што изјавува жалба.

(2) Ако жалба изјавил обвинетиот или друго лице од членот 411 став (2) на овој закон, а обвинетиот нема бранител, или ако жалба изјавил оштетениот, или приватниот тужител кој нема полномошник, а жалбата не е составена во согласност со одредбите на ставот (1) на овој член, првостепениот суд ќе го повика жалителот да ја дополни жалбата во определен рок со писмен поднесок или на записник кај тој суд. Ако жалителот не се јави на оваа покана, судот ќе ја отфрли жалбата кога не ги содржи податоците од ставот (1) точки 2, 3 и 5 на овој член, а ако жалбата не го содржи податокот од ставот (1) точка 1 на овој член ќе се отфрли кога не може да се утврди на која пресуда се однесува. Ако жалбата е изјавена во корист на обвинетиот, судот ќе ја достави до второстепениот суд кога може да се утврди на која пресуда се однесува, а ако тоа не може да се утврди, судот ќе ја отфрли жалбата.

(3) Ако жалба изјавил оштетениот или приватниот тужител кој има полномошник или јавниот обвинител, а жалбата не ги содржи податоците од ставот (1) точки 2, 3 и 5 на овој член или ако жалбата не го содржи податокот од ставот (1) точка 1 на овој член, а не може да се утврди на која пресуда се однесува, судот ќе ја отфрли жалбата. Жалбата со овие недостатоци изјавена во корист на обвинетиот кој има бранител судот ќе ја достави до второстепениот суд ако може да се утврди на која пресуда се однесува, а ако тоа не може да се утврди судот ќе ја отфрли жалбата.

(4) Во жалбата не смее да се наведуваат нови факти или нови докази освен оние за кои странките ќе докажат дека не можеле да ги изнесат до завршувањето на доказната постапка во текот на главната расправа бидејќи не им биле познати или достапни.

Член 414
Жалбени основи

Пресудата може да се побива:

1) поради суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка,

2) поради погрешно утврдена фактичка состојба,

3) поради повреда на Кривичниот законик и

4) поради одлука за кривичните санкции, за одземање на имотна корист, за трошоците за кривичната постапка, за имотноправните барања, како и поради одлука за објавување на пресудата преку печатот, радиото или телевизијата.

Член 415
Суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка

(1) Суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка постои:

1) ако судот бил непрописно составен или ако во изрекувањето на пресудата учествувал судија или судија - поротник кој не учествувал на главната расправа или кој со правосилна одлука е изземен од судењето;

2) ако на главната расправа учествувал судија или судија - поротник кој морал да се изземе (член 33 точки 1, 2, 3, 4 и 5);

3) ако главната расправа е одржана без лице чие присуство на главната расправа е задолжително според законот;

4) ако спротивно на законот јавноста била исклучена на главната расправа;

5) кога се повредени прописите на кривичната постапка по прашањето дали постои обвинение од овластен тужител или предлог од оштетениот, односно одобрение од надлежниот орган;

6) кога пресудата ја донел суд кој поради стварната ненадлежност не можел да суди во тој предмет или ако судот неправилно го одбил обвинението поради стварна ненадлежност;

7) кога судот со својата пресуда не го решил наполно предметот на обвинението;

8) кога пресудата се заснова врз доказ врз кој според одредбите на овој закон не може да се заснова пресудата освен ако со оглед на другите докази е очигледно дека и без тој доказ би била донесена иста пресуда;

9) ако обвинението е пречекорено (член 398 став (1));

10) ако со пресудата е повредена одредбата на членот 428 од овој закон;

11) ако пресудата е нејасна и противречна на самата себе или во неа не се наведени причините за решавачките факти или докази изведени на главната расправа, или

12) кога судот ги повредил одредбите за употреба на јазикот во постапката утврдена со овој закон.

(2) Суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка постои или кога судот додека ја подготвувал главната расправа или во текот на главната расправа или при донесување на пресудата не применил или неправилно применил некоја одредба од овој закон, ако тоа влијаело или можело да влијае врз законитото и правилното донесување на пресудата.

(3) Суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка постои и ако се повредени правата на одбраната, а тоа влијаело или можело да влијае врз законитото и правилното донесување на пресудата или правото на обвинетиот на правично судење.

Член 416
Повреда на Кривичниот законик

Повреда на Кривичниот законик постои, ако:

1) делото за кое се гони обвинетиот не е кривично дело;

2) има околности што ја исклучуваат кривичната одговорност;

3) има околности што го исклучуваат кривичното гонење, а особено ако настапила застареност на кривичното гонење или гонењето е исклучено поради амнестија или помилување или работата е веќе правосилно пресудена;

4) во однос на кривичното дело што е предмет на обвинението е применет закон што не може да се примени;

5) со одлуката за казната, за условната осуда или за судската опомена, односно со одлуката за мерката на безбедност, или за одземање на имотната корист е пречекорено овластувањето што го има судот според законот и

6) се повредени одредбите за засметување на притворот, како и на секое лишување од слобода во врска со кривичното дело и на издржаната казна.

Член 417
Погрешно утврдена фактичка состојба

(1) Пресудата може да се побива поради погрешно утврдена фактичка состојба кога некој решавачки факт погрешно е утврден или не е утврден.

(2) Погрешно утврдена фактичка состојба постои и кога на тоа укажуваат нови факти или нови докази, во смисла на членот 413 став (4) од овој закон.

Член 418
Одлука за казната, условна осуда и судска опомена, за мерката на безбедност или за одземање на имотната корист и објавување на пресудата

(1) Пресудата, односно решението за судска опомена може да се побива поради одлука за казната, условна осуда и судска опомена кога со таа одлука не е пречекорено законското овластување (член 416 точка 5), но судот не ја одмерил правилно казната со оглед на околностите што влијаат казната да биде поголема или помала и поради тоа што судот ги применил или не ги применил одредбите за ублажување на казната, за ослободување од казната, за условна осуда или за судска опомена, иако за тоа постоеле законски услови.

(2) Одлуката за мерката на безбедност или за одземање на имотната корист може да се побива ако не постои повреда на закон од членот 416 точка 5 на овој закон, но судот неправилно ја донел оваа одлука или не ја изрекол мерката на безбедност, односно одземање на имотната корист, иако постоеле за тоа законски услови. Од истите причини може да се побива одлуката за трошоците на кривичната постапка.

(3) Одлуката за објавување на пресудата преку печатот, радиото или телевизијата може да се побива кога судот за овие прашања донел одлука спротивно на законските одредби.

2. Постапка по жалба

Член 419
Поднесување на жалба

(1) Жалба се поднесува до судот што ја изрекол првостепената пресуда во доволен број примероци за судот, како и за противната странка и за бранителот заради давање одговор.

(2) Ненавремената (член 410) и недозволената (член 411) жалба ќе ја отфрли со решение претседателот на советот на првостепениот суд.

Член 420
Одговор на жалбата

(1) Еден примерок од жалбата првостепениот суд без одлагање доставува до спротивната странка (членови 130 и 131), која во рок од осум дена од денот на приемот на жалбата може да поднесе до судот одговор на жалба.

(2) Жалбата и одговорот на жалбата со сите списи, првостепениот суд во рок од три дена од приемот на одговорот на жалбата, односно по истекот на рокот за поднесување одговор на жалбата, ќе ги достави до второстепениот суд.

Член 421
Судија известител

(1) Кога списите по жалбата ќе стигнат до второстепениот суд, во рок од три дена од приемот на списите се определува судија известител. Ако во прашање е кривично дело за кое се гони по барање од јавниот обвинител, судијата известител без одлагање ќе ги достави списите до надлежниот јавен обвинител кој е должен да ги разгледа и без одлагање или најдоцна во рок од 15 дена, а кај посложени предмети најдоцна во рок од 30 дена, да му ги врати на судот.

(2) Јавниот обвинител, враќајќи ги списите, ќе достави писмен предлог до судот или ќе го извести судот дека ќе стави писмен предлог на седницата на советот.

(3) За седницата на советот ќе се извести јавниот обвинител и оној обвинет и неговиот бранител, или приватниот тужител кој во рокот предвиден за жалба или за одговор на жалбата барал да биде известен за седницата или предложи одржување на расправа пред второстепениот суд.

(4) Седницата на советот на второстепениот суд е јавна по барање на странките за кривично дело за кое може да се изрече казна затвор од над пет години.

(5) Судијата известител може по потреба од првостепениот суд да прибави извештај за повредите на одредбите на кривичната постапка, а може преку тој суд или преку судијата на претходната постапка на судот на чие подрачје треба да се изврши дејствието или на друг начин да ги провери наводите во жалбата во однос на новите докази и новите факти, или од други органи или правни лица да прибави потребни извештаи или списи. Првостепениот суд, односно надлежниот јавен обвинител што ја водел истражната постапка од кој судијата известител бара извештаи или преземање дејствија, должни се да постапат по таквото барање во рок кој не надминува 30 дена.

(6) Ако судијата известител утврди дека во списите се наоѓаат записниците и известувањата предвидени во членот 93 од овој закон, списите без одлагање ќе ги достави до првостепениот суд пред одржувањето на седницата на второстепениот совет, за да претседателот на првостепениот совет донесе решение за нивно издвојување од списите и, по правосилноста на решението, во затворена обвивка да му ги предаде на судијата на претходната постапка заради чување одвоено од другите списи.

Член 422
Седницата на советот

(1) Ако обвинетиот е во притвор или на издржување на казната, а има бранител, ќе се обезбеди присуство на обвинетиот само ако претседателот на советот или советот најде дека е тоа целесообразно.

(2) Седницата на советот започнува со извештајот на судијата известител за состојбата на работата. Потоа подносителот на жалбата ја образложува жалбата, а по него збор добива спротивната страна за да одговори на наводите во жалбата, односно во одговорот на жалбата, не повторувајќи го она што е содржано во извештајот, а заради дополнување на извештајот може да се бара да се прочитаат одделни списи.

(3) Недоаѓањето на странките кои се уредно известени не го спречува одржувањето на седницата на советот. Ако обвинетиот не го известил судот за промената на живеалиштето, односно престојувалиштето, седницата на советот може да се одржи иако обвинетиот не бил известен за седницата.

(4) На седницата на советот на која присуствуваат странките, јавноста може да се исклучи само под условите определени со овој закон согласно со членовите 353, 354, 355 и 356 од овој закон.

(5) Записникот за седницата на советот се приклучува кон списите на првостепениот и второстепениот суд.

(6) Решенијата од членовите 432 и 433 на овој закон може да се донесат и без известување на странките за седницата на советот.

Член 423
Одлучување на второстепениот суд

(1) Второстепениот суд донесува одлука на седница на советот или врз основа на одржана расправа.

(2) На седница на советот одржана во смисла на членот 422 од овој закон, доколку советот оцени дека ќе биде одржана расправа, таа се закажува најдоцна во рок од 15 дена од денот кога е одржана седницата на советот.

Член 424
Одржување расправа пред советот на второстепениот суд

(1) Расправа пред советот на второстепениот суд ќе се одржи, ако:

1) се утврди дека постои суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од членот 415 став (1) на овој закон кои според оцената на советот може да се надмине со одржување на главна расправа или

2) се утврди дека постои погрешно утврдена фактичка состојба во текот на првостепената постапка или кога новите факти и докази за првпат изнесени во жалбата се оценети како дозволени.

(2) Одредбите кои се однесуваат на главната расправа во првостепената постапка соодветно се применуваат и на расправа пред советот на второстепениот суд, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

(3) На расправата пред второстепениот суд се повикуваат обвинетиот и неговиот бранител, тужителот, оштетениот, законските застапници и полномошниците на оштетениот и приватниот тужител, како и сведоците и вештаците за кои судот ќе одлучи да се испитаат.

(4) На расправата се изведуваат доказите кои не биле познати или достапни во текот на првостепената постапка, како и оние за кои советот ќе оцени дека е потребно да се изведат заради правилно утврдување на фактичката состојба.

Член 425
Тек на расправата пред советот на второстепениот суд

(1) Расправата пред второстепениот суд почнува со извештај на судијата известител кој ја изложува состојбата на работите, не давајќи свое мислење за основаноста на жалбата.

(2) По предлог или по службена должност ќе се прочита пресудата или делот од пресудата на кој се однесува жалбата, а по потреба и записникот за главната расправа.

(3) Потоа се повика подносителот на жалбата да ја образложи жалбата, а по него добива збор спротивната страна да одговори на наводите во жалбата. Обвинетиот и неговиот бранител имаат секогаш последен збор.

(4) Тужителот може, со оглед на резултатот од расправата, во целост или делумно да се откаже од обвинителниот акт или да го измени обвинителниот акт во корист на обвинетиот.

Член 426
Донесување пресуда од советот на второстепениот суд

(1) По одржаната расправа, советот на второстепениот суд ќе донесе пресуда според одредбите од членовите 434 до 437 на овој закон.

(2) Во однос на писмената изработка на пресудата, советот на второстепениот суд е врзан за роковите предвидени во членот 407 од овој закон.

(3) При изрекувањето на пресудата советот е врзан со забраната пропишана во членот 428 од овој закон.

(4) Ако обвинетиот е во притвор, советот е должен да постапи според членот 438 став (3) од овој закон.

Член 427
Граници на испитување на првостепената пресуда

(1) Второстепениот суд ја испитува пресудата во оној дел во кој се побива со жалбата, но секогаш мора по службена должност да испита дали:

1) постои повреда на одредбите на кривичната постапка од членот 415 став (1) точки 1, 5, 6, 8, 9, 10 и 11 на овој закон и дали главната расправа спротивно на одредбите од овој закон е одржана во отсуство на обвинетиот, а во случај на задолжителна одбрана и во отсуство на бранителот на обвинетиот и

2) на штета на обвинетиот е повреден Кривичниот законик (член 416).

(2) Ако жалбата изјавена во корист на обвинетиот не ги содржи податоците од членот 413 став (1) точки 2 и 3 на овој закон, второстепениот суд ќе се ограничи на испитување на повредите од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член, како и на испитување на одлуката за казната, за мерките на безбедност и за одземање на имотна корист (член 418).

(3) На повреда на законот од членот 415 став (1) точка 2 на овој закон, жалителот може да се повика во жалбата само ако таа повреда не можел да ја изнесе во текот на главната расправа или ја изнел, но првостепениот суд не ја зел предвид.

Член 428
Забрана за менување на полошо

Ако е изјавена жалба само во корист на обвинетиот, пресудата не смее да се измени на негова штета во однос на правната оцена на делото и на кривичната санкција.

Член 429
Проширено дејство на жалбата

Жалбата поради погрешно утврдената фактичка состојба или поради повреда на Кривичниот законик изјавена во корист на обвинетиот содржи во себе и жалба поради одлуката за кривичната санкција и за одземањето на имотната корист (член 418).

Член 430
Привилегија на здружувањето (Beneficium cohaesionis)

Ако второстепениот суд по повод на која и да е жалба утврди дека причините поради кои ја донел одлуката во корист на обвинетиот се од корист и за некој од сообвинетите кој не изјавил жалба или не ја изјавил во тој правец, ќе постапи по службена должност како да постои таква жалба.

Член 431
Одлуки на второстепениот суд по жалба

(1) Второстепениот суд на седница на советот може да ја отфрли жалбата како ненавремена или како недозволена, или да ја одбие жалбата како неоснована и да ја потврди првостепената пресуда, или да ја преиначи првостепената пресуда, или да ја укине првостепената пресуда поради суштествени повреди и да го врати предметот на повторно одлучување или да ја укине првостепената пресуда и да одржи расправа.

(2) За сите жалби против иста пресуда второстепениот суд одлучува со една одлука.

(3) Во образложението на пресудата, односно на решението, второстепениот суд треба да ги оцени жалбените наводи и да ги изнесе повредите на законот што ги зел предвид по службена должност.

Член 432
Отфрлање на жалбата како ненавремена

Жалбата ќе се отфрли со решение како ненавремена ако се утврди дека не е поднесена во законскиот рок.

Член 433
Отфрлање на жалбата како недозволена

Жалбата ќе се отфрли со решение како недозволена ако се утврди дека жалбата ја изјавило лице кое не е овластено да поднесува жалба или лице кое се одрекло од жалбата или ако се утврди дека се откажало од жалбата или ако по откажувањето повторно изјавило жалба или ако според законот не е дозволена жалба.

Член 434
Одбивање на жалбата како неоснована

Второстепениот суд со пресуда ќе ја одбие жалбата како неоснована и ќе ја потврди пресудата на судот од прв степен кога ќе утврди дека не постојат причини поради кои пресудата се побива ниту постојат повреди на законот од членот 427 став (1) на овој закон.

Член 435
Преиначување на пресудата

(1) Второстепениот суд, уважувајќи ја жалбата или по службена должност со пресуда ќе ја преиначи првостепената пресуда ако утврди дека решавачките факти во првостепената пресуда правилно се утврдени и дека со оглед на утврдената фактичка состојба по правилна примена на законот треба да се донесе поинаква пресуда, а според состојбата на работите и во случај на повреди од членот 415 став (1) точки 5, 9 и 10 на овој закон.

(2) Ако второстепениот суд најде дека постојат законски услови за изрекување на судска опомена, со решение ќе ја преиначи првостепената пресуда и ќе изрече судска опомена.

(3) Ако поради преиначувањето на првостепената пресуда се стекнале услови да се определи, односно да се укине притвор врз основа на членовите 174 став (1) точка 5 и 175 ставови (1) и (5) од овој закон, второстепениот суд за тоа ќе донесе посебно решение против кое не е дозволена жалба.

Член 436
Укинување поради суштествени повреди

(1) Второстепениот суд, уважувајќи ја жалбата или по службена должност со решение ќе ја укине првостепената пресуда и ќе го врати предметот на повторно судење ако утврди дека постои суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка, освен ако не одлучи да одржи расправа пред второстепениот суд.

(2) Второстепениот суд може да нареди да се одржи нова главна расправа пред првостепениот суд пред целосно изменет совет.

(3) Второстепениот суд може и само делумно да ја укине првостепената пресуда ако одделни делови од пресудата можат да се издвојат без штета за правилното пресудување.

(4) Кога првостепената пресуда се укинува поради суштествени повреди на одредбите на кривичната постапка, во образложението треба да се наведе кои одредби се повредени и во што се состојат повредите.

(5) Ако обвинетиот се наоѓа во притвор, второстепениот суд ќе испита дали сè уште постојат причините за притвор и ќе донесе решение за продолжување или укинување на притворот. Против ова решение не е дозволена жалба.

Член 437
Укинување на првостепената пресуда и одржување расправа

(1) Второстепениот суд, уважувајќи ја жалбата или по службена должност со решение ќе ја укине првостепената пресуда и ќе нареди одржување расправа доколку се исполнети случаите од членот 424 на овој закон.

(2) Второстепениот суд може и само делумно да ја укине првостепената пресуда ако одделни делови од пресудата можат да се издвојат без штета за правилното пресудување и во однос на тој дел да одржи расправа.

(3) Ако обвинетиот се наоѓа во притвор, второстепениот суд ќе испита дали уште постојат причините за притвор и ќе донесе решение за продолжување или укинување на притворот. Против ова решение не е дозволена жалба.

(4) Ако обжалената пресуда веќе еднаш е укината, тогаш второстепениот суд ќе одржи расправа и мериторно ќе одлучи по предметот.

Член 438
Враќање на списите до првостепениот суд

(1) Второстепениот суд ќе му ги врати сите списи на судот од прв степен со неговата одлука во доволен број заверени преписи заради предавање на странките и на другите заинтересирани лица.

(2) Ако обвинетиот е во притвор, второстепениот суд е должен својата одлука со списите да ја достави до судот од прв степен најдоцна во рок од 45 дена, а во посложени случаи во рок од 60 дена од денот кога ги примил списите од јавниот обвинител.

3. Жалба на пресудата на второстепениот суд

Член 439
Дозволеност на жалба

(1) Против пресудата на второстепениот суд е дозволена жалба до судот што одлучува во трет степен само во следниве случаи, ако:

1) второстепениот суд изрекол казна доживотен затвор, или ако ја потврдил пресудата на првостепениот суд со која е изречена таква казна;

2) второстепениот суд донел пресуда врз основа на одржаната расправа и

3) второстепениот суд ја преиначил пресудата на првостепениот суд со која обвинетиот е ослободен од обвинението и изрекол пресуда со која обвинетиот се огласува за виновен.

(2) За жалбата против второстепената пресуда решава судот од трет степен на седница на советот согласно со одредбите што важат за постапката во втор степен. Пред овој суд не може да се одржи расправа.

(3) Одредбите на членот 435 од овој закон ќе се применат и врз сообвинетиот кој немал право да изјави жалба против второстепената пресуда.

4. Жалба на решение

Член 440
Дозволеност на жалба против решение

(1) Против решението на судијата за претходната постапка и против другите решенија на судот донесени во прв степен, странките и лицата чиишто права се повредени можат да изјават жалба секогаш кога во овој закон изрично не е определено дека посебна жалба не е дозволена.

(2) Против решението на советот од членот 25 став (5) на овој закон донесено пред и во текот на истрагата, не е дозволена посебна жалба, ако со овој закон поинаку не е определено. Кога со овој закон е определено дека не е дозволена посебна жалба, решението може да се побива со жалбата на пресудата.

(3) Решенијата што се донесуваат заради подготвување на главната расправа и пресудите можат да се побиваат само во жалбата на пресудата.

Член 441
Поднесување на жалбата

(1) Жалбата се поднесува до судот што го донел решението.

(2) Жалба на решението се поднесува во рок од три дена од денот на доставувањето на решението, ако со овој закон поинаку не е определено

Член 442
Суспензивно дејство на жалбата

Ако во овој закон поинаку не е определено, со поднесувањето на жалбата на решението се одлага извршувањето на решението против кое е изјавена жалба.

Член 443
Надлежен орган за одлучување по жалбата

(1) За жалбата против решението на првостепениот суд одлучува второстепениот суд на седница на советот, ако со овој закон поинаку не е определено.

(2) За жалбата против решението на судијата за претходната постапка одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон, ако со овој закон поинаку не е определено.

(3) Решавајќи за жалбата судот може со решение да ја отфрли жалбата како ненавремена или како недозволена, да ја одбие жалбата како неоснована, или да ја уважи жалбата и решението да го преиначи или укине и по потреба предметот да го упати на повторно одлучување.

Член 444
Соодветна примена на одредбите за жалба на пресуда на првостепен суд

(1) Врз постапката по жалбата на решението согласно ќе се применуваат одредбите на членовите 411, 413, 419, 421 ставови (1), (4) и (5), 427 став (1) точка 1, 428 и 430 од овој закон.

(2) Ако жалба е изјавена против решението од членот 522 на овој закон за седницата на советот се известува јавниот обвинител, а другите лица под условите предвидени во членот 422 од овој закон.

Член 445
Соодветна примена на одредбите за жалба на решението

Одредбите од членовите 440 и 445 на овој закон согласно ќе се применуваат и врз сите други решенија што се донесуваат според овој закон, ако со овој закон поинаку не е определено.

Глава XXVII

ВОНРЕДНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ

1. Повторување на кривичната постапка

Член 446
Општа одредба

Кривичната постапка што е довршена со правосилно решение или со правосилна пресуда може по барање од овластеното лице да се повтори само во случаите и под условите предвидени со овој закон.

Член 447
Преиначување на правосилна пресудата без повторување на постапката

(1) Правосилната пресуда може да се преиначи без повторување на кривичната постапка, ако:

1) во две или повеќе пресуди против истиот осуден правосилно се изречени повеќе казни, а не се применети одредбите за одмерување на единствена казна за дела во стек;

2) при изрекувањето на единствена казна со примена на одредбите за стек е земена како утврдена казната што е веќе опфатена во казната изречена според одредбите за стек во некоја поранешна пресуда;

3) кога по правосилноста на пресудата ќе се јават околности што ги немало кога се изрекувала пресудата или не биле познати иако постоеле, а тие очигледно би довеле до поблага осуда;

4) правосилната пресуда со која за повеќе кривични дела е изречена единствена казна не би можела да се изврши во еден дел поради амнестија, помилување или од други причини и

5) по правосилната пресуда со која обвинетиот е огласен за виновен за продолжено кривично дело се појават нови оштетени лица, првостепениот суд ќе ја преиначи пресудата во делот за имотноправното барање, а постапката се поведува по предлог на оштетените во рок од три месеци од денот на дознавањето на пресудата.

(2) Во случајот од ставот (1) точка 1 на овој член судот со новата пресуда ќе ги преиначи поранешните пресуди во однос на одлуките за казната и ќе изрече единствена казна. За донесување на нова пресуда е надлежен првостепениот суд кој судел во предметот во кој е изречен најстрог вид казна, а кај истовидни казни - судот што изрекол најголема казна, а ако казните се еднакви - судот што последен изрекол казна.

(3) Во случајот од ставот (1) точка 2 на овој член ќе ја преиначи својата пресуда судот што при изрекувањето на единствена казна погрешно зел предвид казна што веќе е опфатена во некоја поранешна пресуда.

(4) Во случајот од ставот (1) точки 3 и 4 на овој член првостепениот судот ќе ја преиначи поранешната пресуда во однос на казната и ќе изрече нова казна, или ќе ја ублажи претходно изречената казна или ќе утврди колку ќе се изврши од казната изречена со поранешната пресуда.

(5) Новата пресуда ја донесува судот на седница на советот, по предлог од јавниот обвинител или од осудениот, а по испитувањето на спротивната странка.

(6) Ако во случајот од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член при изрекувањето на казната се земени предвид и пресуди на други судови, заверен препис на новата правосилна пресуда ќе се достави и до тие судови.

Член 448
Продолжување на кривичната постапка

(1) Ако судот донел решение со кое го одбил обвинителниот акт како неоснован, кога пред почеток на главната расправа обвинението е отфрлено или правосилно одбиено или со решение постапката е правосилно запрена, по барање од овластениот тужител, може да се дозволи повторување на кривичната постапка (член 453 став (3)), ако се поднесат нови докази врз основа на кои судот може да се увери дека се стекнале услови за повторно поведување на кривичната постапка.

(2) Кривичната постапка правосилно запрена до почетокот на главната расправа може да се повтори кога јавниот обвинител се откажал од гонењето, ако се докаже дека до откажувањето дошло поради сторување на кривично дело. Во поглед на докажувањето на кривичното дело на јавниот обвинител ќе се применуваат одредбите од членот 450 став (2) на овој закон.

Член 449
Повторување на постапката во корист на осудениот

(1) Кривичната постапка завршена со правосилна пресуда може да се повтори во корист на осудениот, ако:

1) се докаже дека пресудата е заснована врз лажна исправа, визуелно-тонска снимка или врз лажен исказ на сведокот, вештакот, толкувачот или преведувачот, односно толкувачот;

2) се докаже дека до пресудата дошло поради кривично дело на судијата, на судијата - поротник или на лице кое ги вршело истражните дејствија;

3) се изнесат нови факти или се поднесат нови докази што самите за себе или во врска со поранешните докази се подобни да причинат ослободување на лицето кое било осудено или негова осуда според поблаг кривичен закон;

4) на некое лице за исто дело повеќе пати му е судено или ако повеќе лица се осудени поради исто дело што можело да го стори само едно лице или некои од нив;

5) во случај на осуда за продолжено кривично дело или за друго кривично дело што според законот опфаќа повеќе истовидни или повеќе разновидни дејствија се изнесат нови факти или се поднесат нови докази што укажуваат дека осудениот не го сторил дејствието што е опфатено со делото од осудата, а постоењето на овие факти би било од суштествено влијание врз одмерување на казната и

6) со правосилна одлука на Европскиот суд за човековите права се утврди повреда на човековите права и основни слободи во текот на постапката.

(2) Во случаите од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член со правосилна пресуда мора да се докаже дека наведените лица се огласени за винови за односните кривични дела. Ако постапката против овие лица не може да се спроведе поради тоа што умреле или поради тоа што постојат околности што го исклучуваат кривичното гонење, фактите од ставот (1) точки 1, 2 и 3 на овој член можат да се утврдат и со други докази.

Член 450
Повторување на постапката на штета на осудениот

Кривичната постапка во исклучителни случаи може да се повтори на штета на осудениот ако пресудата со која обвинението се одбива е донесена поради стварна ненадлежност на судот, а јавниот обвинител покренал постапка пред надлежен суд и притоа побарал повторување на постапката.

Член 451
Лица овластени да поднесат барање за повторување на постапката

(1) Барање за повторување на кривичната постапка можат да поднесат странките и бранителот, а по смртта на осудениот барање можат да поднесат јавниот обвинител ако постапката се водела по негово барање или лицата наведени во членот 411 став (2) на овој закон.

(2) Барање за повторување на кривичната постапка може да се поднесе и откако осудениот ја издржал казната без оглед на застареноста, амнестијата или помилувањето.

(3) Ако судот што би бил надлежен за одлучување за повторување на кривичната постапка (член 452) дознае дека постои причина за повторување на кривичната постапка ќе го извести за тоа осудениот, односно лицето кое е овластено да го поднесе барањето.

Член 452
Судот кој одлучува за барањето и содржина на барањето

(1) За барањето за повторување на кривичната постапка одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон, на судот што во поранешната постапка судел во прв степен.

(2) Во барањето мора да се наведе по која законска основа се бара повторувањето и со кои докази се поткрепуваат фактите врз кои се заснова барањето. Ако барањето не ги содржи и овие податоци, судот ќе го повика подносителот во определен рок да го дополни барањето.

(3) При решавањето за барањето, во советот нема да учествува судијата кој учествувал во донесувањето на пресудата во поранешната постапка.

Член 453
Одлучување по барањето за повторување на постапката

(1) Судот со решение ќе го отфрли барањето ако врз основа на самото барање и на списите од поранешната постапка утврди дека барањето го поднело неовластено лице или дека нема законски услови за повторување на постапката, или дека фактите и доказите врз кои се заснова барањето веќе биле изнесени во поранешното барање за повторување на постапката што е одбиено со правосилно решение на судот, или дека фактите и доказите очигледно не се подобни врз основа

на нив да се дозволи повторување или утврди дека станува збор за лажна исправа или лажен исказ на сведокот или вештакот, или дека подносителот на барањето не постапил според членот 452 став (2) од овој закон.

(2) Ако судот не го отфрли барањето ќе се достави препис на барањето до противната странка која има право во рок од осум дена да одговори по барањето. Кога на судот ќе му стигне одговор на барањето или кога ќе измине рокот за давање одговор, претседателот на советот ќе определи да се извидат фактите и да се прибават доказите на кои се повикува во барањето и во одговорот на барањето.

(3) По спроведените извиди судот со решение веднаш ќе одлучи за барањето за повторување на постапката според членот 448 од овој закон. Во други случаи, кога се во прашање кривични дела за кои се гони по службена должност, претседателот на советот ќе определи списите да се испратат до јавниот обвинител кој без одлагање ќе ги врати списите со свое мислење.

Член 454

Дозвола за повторување на постапката или одбивање на барањето за повторување на постапката

(1) Кога јавниот обвинител ќе ги врати списите, ако не определи извидот да се дополни врз основа на резултатите од извидот, судот ќе го уважи барањето и ќе дозволи повторување на кривичната постапка или ќе го одбие барањето ако новите докази не се подобни да доведат до повторување на кривичната постапка.

(2) Ако судот најде дека причините поради кои дозволил повторување на постапката постојат и за некој од сообвинетите што не поднел барање за повторување на постапката ќе постапи по службена должност како да постои такво барање.

(3) Во решението со кое се дозволува повторување на кривичната постапка судот ќе одлучи веднаш да се определи нова главна расправа, или предметот да се врати во состојба на истражна постапка, односно да се спроведе истражна постапка ако ја немало.

(4) Ако судот смета, со оглед на поднесените докази, дека осудениот во повторената постапка може да биде осуден на таква казна што со засметување на веќе издржаната казна би требало да се пушти на слобода, или дека може да биде ослободен од обвинението или дека обвинението може да биде одбиено, ќе определи извршувањето на пресудата да се одложи, односно прекине.

(5) Кога решението со кое се дозволува повторување на кривичната постапка ќе стане правосилно, ќе се запре извршувањето на казната, но судот по предлог од јавниот обвинител ќе определи притвор ако постојат условите од членот 165 на овој закон.

Член 455

Правила за новата постапка

(1) За новата постапка што се води врз основа на решението со кое е дозволено повторување на кривичната постапка важат истите одредби, како и за првата постапка. Во новата постапка судот не е врзан за решенијата донесени во поранешната постапка.

(2) Ако новата постапка се запре до почетокот на главната расправа, судот со решението за запирање на постапката ќе ја укине и поранешната пресуда.

(3) Кога судот во новата постапка ќе донесе пресуда, ќе изрече дека поранешната пресуда делумно или во целост се става надвор од сила или дека се остава во сила. Во казната што ќе ја определи со новата пресуда судот на обвинетиот ќе му ја засмета издржаната казна, а ако повторување е определено само за некое од делата за кои обвинетиот бил осуден, судот ќе изрече нова единствена казна според одредбите на Кривичниот законик.

(4) Судот во новата постапка е врзан за забраната пропишана во членот 428 од овој закон.

Член 456

Повторување на постапката на лице судено во отсуство

(1) Кривичната постапка во која некое лице е осудено во отсуство (член 365), а настапила можност повторно да му се суди во негово присуство, ќе се повтори и надвор од условите предвидени во членот 364 од овој закон, ако осудениот или неговиот бранител поднесе барање за повторување на постапката во рок од една година од денот кога осудениот дознал за пресудата со која е осуден во отсуство.

(2) Надвор од случаите предвидени во ставот (1) на овој член судот во секој случај ќе дозволи повторување на постапката, доколку против лицето осудено во отсуство во тек е постапка за екстрадиција и доколку државата во која се наоѓа лицето бара гаранции дека на лицето ќе му се дозволи право на повторно судење во негово присуство.

(3) Во решението со кое се дозволува повторување на кривичната постапка според одредбата од ставот (1) на овој член судот ќе определи на осудениот да му се достави обвинителниот акт, ако порано не му бил доставен, а може да определи предметот да се врати во состојба на истражна постапка, односно да се спроведе истражна постапка ако ја немало.

(4) Судот нема да дозволи повторно судење во отсуство на обвинет кому му било прифатено барањето за повторување на постапката поради судење во отсуство, доколку во текот на повторената постапка стане недостапен за органите на прогонот.

2. Барање за заштита на законитоста

Член 457

Основи за поднесување

Против правосилни судски одлуки јавниот обвинител на Република Македонија може да поднесе барање за заштита на законитоста ако е повреден Уставот на Република Македонија, законот или меѓународен договор, ратификуван согласно со Уставот на Република Македонија.

Член 458

Одлучување за барањето за заштита на законитоста против правосилни судски одлуки

(1) Барањето за заштита на законитоста поднесено од јавниот обвинител на Република Македонија во смисла на членот 457 од овој закон се поднесува до Врховниот суд на Република Македонија.

(2) Врховниот суд на Република Македонија за барањето одлучува на седница.

(3) Пред да биде предметот изнесен на решавање, судијата определен за известител може, по потреба, да прибави известување за истакнатите повреди на законот.

(4) За седницата секогаш ќе се известува јавниот обвинител.

Член 459

Привилегија на здружување (Beneficium cohaesionis) и забрана за менување на полошо

(1) При решавањето по барањето за заштита на законитоста судот ќе се ограничи само на испитување на повредите на законот на кои се повикува подносителот во своето барање.

(2) Ако судот најде дека причините поради кои ја донел одлуката во корист на осудениот постојат и за некој од соосудените во однос на кои не е подигнато барање за заштита на законитоста, ќе постапи по службена должност како да постои такво барање.

(3) Ако барањето за заштита на законитоста е подигнато во корист на осудениот, судот при донесувањето на одлуката е врзан со забраната пропишана во членот 428 од овој закон.

Член 460
Отфрлање, односно одбивање на барањето

(1) Ако јавниот обвинител го повлече барањето за заштита на законитоста, судот со решение ќе го отфрли барањето.

(2) Судот со пресуда ќе го одбие барањето за заштита на законитоста како неосновано ако утврди дека не постои повреда на законот на која се повикува јавниот обвинител во своето барање.

Член 461
Оцена на барањето за основано

(1) Кога судот ќе утврди дека барањето за заштита на законитоста е основано, ќе донесе пресуда со која според природата на повредата, или ќе ја преиначи правосилната одлука, или ќе ги укине во целост или делумно одлуките на првостепениот и на повисокиот суд или само одлуката на повисокиот суд и предметот ќе го врати на повторна одлука или судење до првостепениот или до повисокиот суд, или ќе се ограничи само на тоа да ја утврди повредата на законот.

(2) Ако барање за заштита на законитоста е поднесено на штета на осудениот, а судот ќе најде дека е основано, ќе утврди само дека постои повреда на законот, не засегајќи во правосилната одлука.

(3) Ако второстепениот суд според одредбите на овој закон не бил овластен да ја отстрани повредата на законот што е сторена во првостепената одлука или во судската постапка што и претходела, а судот што решава за барањето за заштита на законитоста подигнато во корист на осудениот ќе најде дека барањето е основано и дека заради отстранување на сторената повреда на законот треба да се укине или преиначи првостепената одлука, ќе ја укине или ќе ја преиначи и второстепената одлука иако со неа не е повреден законот.

Член 462
Правила на новата постапка

(1) Ако правосилната пресуда е укината и предметот е вратен на повторно судење, за основа ќе се земе поранешниот обвинителен акт или оној негов дел што се однесува на укинатиот дел од пресудата.

(2) Пред првостепениот, односно второстепениот суд странките може да истакнуваат нови факти и да поднесуваат нови докази и да предлагаат изведување на процесните дејствија заради разјаснување на прашањата на кои укажал Врховниот суд на Република Македонија во својата одлука.

(3) Судот при донесувањето на новата одлука е врзан со забраната пропишана во членот 428 од овој закон.

(4) Ако покрај одлуката на пониското суд е укината и одлуката на повисокиот суд, предметот се доставува до пониското суд преку повисокиот суд.

3. Барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда

Член 463
Услови за поднесување на барањето

(1) Лицето кое правосилно е осудено на безусловна казна затвор или малолетнички затвор од најмалку една година и неговиот бранител може да поднесе барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда поради повреда на законот во случаите предвидени со овој закон.

(2) Барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда се поднесува во рок од 30 дена од денот кога обвинетиот ја примил правосилната пресуда.

(3) Осудениот што не користел редовен правен лек против пресудата не може да поднесе барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, освен ако со пресудата на второстепениот суд наместо ослободување од казна, судска опомена, условна осуда или парична казна е изречена казна затвор, односно наместо воспитна мерка казна малолетнички затвор.

(4) Барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не може да се поднесе против пресуда на Врховниот суд на Република Македонија.

Член 464
Надлежен суд

За барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда одлучува Врховниот суд на Република Македонија.

Член 465
Основи за поднесување на барањето

Барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда може да се поднесе:

1) поради повреда на Кривичниот законик на штета на осудениот од членот 416 точки 1, 2, 3 и 4 на овој закон или поради повреда од членот 416 точка 5 на овој закон, ако пречекорувањето на овластувањето се однесува на одлуката за казната, алтернативна мерка или конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети или одземање на имотна корист;

2) поради повреда на одредбите на кривичната постапка предвидени во членот 415 став (1) точки 1, 5, 8, 9 и 10 од овој закон и

3) поради повреда на правата на одбраната или поради повреда на одредбите на кривичната постапка во жалбената постапка, ако таа повреда влијаела или можела да влијае врз законитото и правилното донесување на пресудата или врз правото на обвинетиот на правично судење.

Член 466
Одлучување по барањето

(1) Барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда му се предава на судот што ја донел пресудата во прв степен.

(2) Барањето што е поднесено ненавремено или го поднело неовластено лице или е поднесено во случај на осуда на кривична санкција поради која барање не може да се поднесе (член 463 став (1)) или според законот не е дозволена или кога подносителот се откаже од барањето, ќе го отфрли со решение претседателот на советот на првостепениот суд или судот надлежен за одлучување по барањето.

(3) Судот надлежен за одлучување по барањето му доставува примерок од барањето со списите на тужителот што постапува пред тој суд, кој може во рок од 15 дена од денот на прием на барањето да поднесе одговор.

(4) Првостепениот суд или судот надлежен за одлучување по барањето, со оглед на содржината на барањето може да определи да се одложи, односно да се прекине извршувањето на правосилната пресуда.

Член 467
Соодветна примена на други одредби од овој закон

Во поглед на барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда соодветно ќе се применуваат одредбите на членовите 458 ставови (1), (2) и (3), 459, 460 и 461 ставови (1) и (2) од овој закон. При примената на членот 461 став (1) од овој закон, судот не може да се ограничи само на тоа да ја утврди повредата на законот, а одредбата од членот 461 став (2) на овој закон ќе се применува само во делот за изрекување на казната.

ОДДЕЛ Д. ЗАБРЗАНИ ПОСТАПКИ

Глава XXVIII

СКРАТЕНА ПОСТАПКА

Член 468
Дела за кои се води скратена постапка

Во постапката пред судот што суди во прв степен за кривични дела за кои како главна казна е пропишана парична казна или затвор до пет години, ќе се применуваат одредбите на членовите 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 489 и 481 од овој закон, а доколку во овие одредби не е предвидено нешто посебно, согласно ќе се применуваат другите одредби на овој закон.

Член 469
Поведување на скратената постапка

(1) Кривичната постапка се поведува врз основа на обвинителниот предлог на јавниот обвинител или врз основа на приватна тужба.

(2) Обвинителниот предлог и приватната тужба се поднесуваат во потребен број примероци за судот и на осомничениот.

Член 470
Определување притвор

(1) Притвор може да се определи против лице за кое постои основано сомневање дека сторило кривично дело, ако:

1) се крие или ако не може да се утврди неговиот идентитет или ако постојат други околности што очигледно укажуваат на опасност од бегство и

2) е во прашање кривично дело против јавниот ред или моралот, а особени околности го оправдуваат стравувањето дека осомничениот ќе го повтори тоа кривично дело или дека ќе го изврши кривичното дело со кое се заканува.

(2) Пред поднесување на обвинителен предлог притворот го определува судијата на претходната постапка, а по поднесување на обвинителниот предлог, надлежниот судија - поединец.

(3) Пред поднесувањето на обвинителниот предлог притворот не може да трае подолго од осум дена. За жалбата против решението за притвор решава советот од членот 25 став (5) на овој закон

(4) Притворот од поднесувањето на обвинителниот предлог до завршувањето на главната расправа може да трае најдолго 60 дена.

(5) Кога обвинетиот се наоѓа во притвор, судот е должен да постапува со особена итност.

Член 471
Елементи на обвинителниот предлог

(1) Обвинителниот предлог, односно приватната тужба треба да содржи: име и презиме на осомничениот со лични податоци, доколку се познати, краток опис на кривичното дело, означување на судот пред кој ќе се одржи главната расправа, предлог кои докази треба да се изведат на главната расправа и предлог осомничениот да се огласи за виновен и да се осуди според законот.

(2) Во обвинителниот предлог може да се предложи против осомничениот да се определи мерка за обезбедување присуство. Ако осомничениот се наоѓа во притвор или во куќен притвор ќе се назначи во обвинителниот предлог денот и часот од кога осомничениот е во притвор, односно во куќен притвор.

Член 472
Прием на обвинение во судот

(1) Кога судот ќе го прими обвинителниот предлог или приватната тужба, судијата претходно ќе испита дали судот е надлежен и дали постојат услови за отфрлање на обвинителниот предлог, односно на приватната тужба.

(2) Ако судијата не донесе решение од ставот (1) на овој член закажува главна расправа.

Член 473
Ненадлежност

(1) Ако судијата најде дека за судење е надлежен друг суд, ќе му го отстапи предметот по правосилноста на решението, на тој суд.

(2) По закажувањето на главната расправа, судот не може по службена должност да се огласи за месно ненадлежен.

Член 474
Отфрлање на обвинение

(1) Судијата ќе го отфрли обвинителниот предлог или приватната тужба ако најде дека постои некоја од основите предвидени во членот 337 од овој закон.

(2) Решението се доставува до јавниот обвинител или до приватниот тужител.

Член 475
Рочиште за помирување

(1) Пред закажувањето на главната расправа за кривични дела од надлежност на судијата поединец за кои се гони по приватна тужба, судијата поединец може да го повика само приватниот тужител и обвинетиот во определен ден да дојдат во судот заради претходно разјаснување на работите, ако смета дека тоа би било целесообразно за побрзо завршување на постапката. До обвинетиот кон поканата се доставува и препис од приватната тужба.

(2) На ова рочиште, судијата поединец може да даде предлог приватниот тужител и обвинетиот да се упатат на постапка за медијација доколку постои согласност кај обете страни.

(3) Ако страните се согласат да бидат упатени на постапка за медијација, судијата поединец носи решение за упатување на медијација и постапувањето продолжува според одредбите од членовите 491 , 492, 493, 494, 495 и 496 на овој закон.

(4) Ако страните не се согласни да бидат упатени на медијација ниту дојде до нивно помирување и до повлекување на приватната тужба во текот на рочиштето за помирување, судијата ќе земе изјави од странките и ќе ги повика да поднесат свои предлози во поглед на прибавувањето на доказите.

(5) Ако судија поединец не најде дека постојат услови за отфрлање на тужбата, по правило, ќе закаже веднаш главна расправа и тоа ќе им го соопшти на странките.

(6) судијата поединец може веднаш да ја отвори главната расправа и по изведувањето на доказите да донесе одлука по повод приватната тужба. На ова посебно ќе се предупредат приватниот тужител и обвинетиот при доставувањето на поканата.

(7) За нејавување на приватниот тужител на поканата од ставот (1) на овој член важи одредбата на членот 63 од овој закон.

(8) Во случај на недоаѓање на обвинетиот ако судијата одлучил да отвори главна расправа ќе се примени одредбата на членот 366 став (4) од овој закон.

Член 476
Лица кои се повикуваат на главна расправа

(1) Судијата ги повикува на главната расправа обвинетиот и неговиот бранител, тужителот, оштетениот и нивните законски застапници и полномошници, сведоците, вештаците и толкувачот.

(2) На обвинетиот во поканата ќе му се назначи дека на главната расправа може да дојде со докази за својата одбрана.. Во поканата обвинетиот ќе се предупреди дека главната расправа ќе се одржи и во негово отсуство ако за тоа постојат законски услови (член 365). До обвинетиот кон поканата ќе се достави и препис од обвинителниот предлог, односно од приватната тужба и ќе се поучи дека има право да земе бранител, но дека во случај кога одбраната не е задолжителна, поради недоаѓање на бранителот на главната расправа или земање бранител дури на главната расправа, не мора да се одложи главната расправа.

(3) Поканата до обвинетиот мора да се достави така што меѓу доставувањето на поканата и денот на главната расправа да остане доволно време за подготвување на одбраната, а најмалку осум дена. По согласност на обвинетиот овој рок може да се скрати.

Член 477
Место каде што се одржува главната расправа

Главната расправа се одржува во местото на судот. Во итни случаи, особено кога треба да се изврши увид или кога тоа е во интерес за полесно спроведување на доказната постапка, може по одобрение на претседателот на судот главната расправа да се определи и во местото каде што е сторено кривичното дело или каде што ќе се преземе увид, ако тие места се на подрачјето на тој суд.

Член 478
Приговор за месна ненадлежност

Приговор за месната надлежност може да се стави најдоцна до почетокот на главната расправа.

Член 479
Услови за одржување на главна расправа

(1) Главната расправа се одржува во присуство на јавниот обвинител, односно на приватниот тужител и на обвинетиот.

(2) За кривични дела за кои е пропишана парична казна или казна затвор до три години, ако обвинетиот не дојде на главната расправа, иако уредно е повикан или поканата не можела да се врачи поради очигледно одбегнување на обвинетиот да ја прими поканата, судот може да одлучи главната расправа да се одржи без негово присуство. За останатите кривични дела за кои се води скратена постапка, присуството на обвинетиот на главната расправа е задолжително.

Член 480
Тек на главната расправа

(1) Главната расправа започнува со изнесување на содржината на обвинението. Започнатата главна расправа ќе се доврши, по можност без прекинување.

(2) Ако на главната расправа обвинетиот даде изјава со која ја признава вината се постапува согласно со членот 381 од овој закон.

Член 481
Изрекување пресуда

(1) По заклучувањето на главната расправа судот веднаш ќе ја изрече пресудата и ќе ја објави со суштествените причини. Пресудата мора да се изработи писмено во рок од осум дена од денот на објавувањето.

(2) Против пресудата жалба може да се изјави во рок од осум дена од денот на доставувањето на преписот од пресудата.

(3) Одредбите на членот 174 од овој закон согласно ќе се применуваат и во поглед на укинувањето на притворот по изрекувањето на пресудата.

(4) Кога судот ќе изрече во пресудата казна затвор, може да определи обвинетиот да се стави во притвор, односно да остане во притвор, ако постојат причините од членот 165 став (1) точки 1, 2 и 3 на овој закон. Притворот во таков случај може да трае до правосилноста на пресудата, но најдолго 60 дена.

Член 482
Известување за седница на советот на второстепениот суд

(1) Кога второстепениот суд решава по жалба против пресудата на првостепениот суд донесена во скратена постапка, двете странки ќе се известат за седницата на советот на второстепениот суд само ако претседателот на советот или советот најде дека присуството на странките би било корисно за разјаснување на работите.

(2) Ако се работи за кривично дело за кое постапката се води по барање на јавниот обвинител, претседателот на советот пред седницата на советот ќе ги достави списите до јавниот обвинител, кој може да стави свој писмен предлог во рок од осум дена.

Глава XXIX

ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРЕСУДА ВРЗ ОСНОВА НА СПОГОДБА НА ЈАВНИОТ ОБВИНИТЕЛ И ОСОМНИЧЕНИОТ

Член 483
Поднесување на предлог-спогодбата

(1) До поднесување на обвинение јавниот обвинител и осомничениот можат да поднесат предлог-спогодба со која бараат од судијата на претходната постапка да примени кривична санкција определена според видот и висината, во законски определените рамки за конкретното кривично дело, но не под границите за ублажување на казната определени со Кривичниот законик.

(2) Јавниот обвинител е должен кон предлог-спогодбата, заедно со сите докази да приложи и писмена изјава потпишана од оштетениот во однос на видот и висината на имотноправното побарување.

(3) Спогодувањето се врши меѓу надлежниот јавен обвинител и осомничениот во присуство на неговиот бранител.

Член 484
Предмет на спогодувањето

Предмет на спогодувањето е видот и висината на кривичната санкција што ќе се предложи во предлог-спогодбата, а ако постои согласност од осомничениот предмет на спогодување може да биде и имотноправното побарување од оштетениот.

Член 485
Елементи на предлог-спогодбата

(1) Предлог-спогодбата поднесена во смисла на членот 483 од овој закон мора да содржи:

1) податоци за јавниот обвинител, осомничениот и неговиот бранител;

2) опис и правна квалификација на кривичните дела опфатени со предлог-спогодбата;

3) предложената кривична санкција според видот и висината;

4) видот и висината на имотноправното побарување и начинот на негово остварување, ако осомничениот дал согласност во смисла на членот 484 од овој закон;

5) изјава на осомничениот дека свесно и доброволно ја прифаќа предлог-спогодбата и последиците што произлегуваат од неа;

6) изјава од јавниот обвинител и осомничениот дека се откажуваат од правото на жалба доколку се донесе пресуда со која се прифаќа предлог-спогодбата;

7) трошоците на постапката;

8) потпис на јавниот обвинител, осомничениот и неговиот бранител и

9) датум и место на склучувањето на предлог-спогодбата.

Член 486
Учество на бранителот на осомничениот во спогодувањето

(1) Осомничениот мора да има бранител од моментот на започнувањето на постапката за спогодување.

(2) Осомничениот избира бранител по сопствен избор. Ако самиот не избере бранител, претседателот на надлежниот суд му поставува бранител по службена должност.

Член 487
Неучество на судот во спогодувањето за вината

Судијата на претходната постапка не смее да учествува во постапката за спогодување меѓу јавниот обвинител и осомничениот и неговиот бранител.

Член 488
Постапување по предлог-спогодбата

(1) Во рок од три дена по приемот на предлог-спогодбата, судијата на претходната постапка закажува рочиште за оцена на предлог-спогодбата.

(2) На рочиштето ги повикува подносителите на предлог- спогодбата и должен е да испита дали таа доброволно е поднесена, дали осомничениот е свесен за правните последици од нејзиното прифаќање, за последиците сврзани за имотно-правното побарување и трошоците на кривичната постапка.

(3) Јавниот обвинител, осомничениот и неговиот бранител во текот на рочиштето не смеат да поднесат барање за утврдување кривична санкција различна од кривичната санкција содржана во предлог-спогодбата. Доколку јавниот обвинител или осомничениот и неговиот бранител поднесат вакво барање, се смета дека се откажале од предлог-спогодбата и судијата на претходната постапка донесува решение во смисла на членот 489 став (1) од овој закон.

(4) Судијата на претходната постапка ги поучува јавниот обвинител и осомничениот и неговиот бранител дека имаат право до донесување на одлуката да се откажат од предлог-спогодбата.

(5) Судијата на претходната постапка ги поучува јавниот обвинител и осомничениот и неговиот бранител дека прифаќањето на предлог-спогодбата се смета за откажување од правото на жалба на донесената пресуда врз основа на предлог-спогодбата.

Член 489
Одбивање на предлог- спогодбата

(1) Ако судијата на претходната постапка утврди дека прибавените докази за фактите важни за избор и одмерување на кривичната санкција не го оправдуваат изрекувањето на предложената кривична санкција, односно дека јавниот обвинител, осомничениот и неговиот бранител во текот на рочиштето поднеле барање за утврдување кривична санкција различна од кривичната санкција содржана во предлог- спогодбата, донесува решение со кое ја одбива предлог-спогодбата и списите ги доставува до јавниот обвинител.

(2) Во случај на донесување на решението од ставот (1) на овој член, записникот од одржаното рочиште и предлог-спогодбата не може да се користат во натамошниот тек на постапката и со нив ќе се постапи на начин уреден во членот 336 став (4) од овој закон.

(3) Против решението донесено во смисла на ставот (1) на овој член не е дозволена жалба.

Член 490
Пресуда врз основа на предлог-спогодба

(1) Ако судијата на претходната постапка ја прифати предлог-спогодбата изрекува пресуда со која не смее да изрече кривична санкција различна од кривичната санкција содржана во предлог спогодбата.

(2) Пресудата ги содржи елементите на осудителна пресуда согласно со членот 404 од овој закон.

(3) Пресудата се објавува веднаш, а се изготвува во писмена форма во рок од три дена од објавувањето. Пресудата без одлагање им се доставува на јавниот обвинител, осомничениот и неговиот бранител.

(4) Примерок од пресудата без одлагање му се доставува и на оштетениот. Ако оштетениот не е задоволен од одлуката за видот и висината на досуденото имотноправно побарување, своето право оштетениот може да го остварува во парнична постапка.

Глава XXX

ПОСТАПКА ЗА МЕДИЈАЦИЈА

Член 491
Услови за медијација

(1) Во случај кога делото се гони по приватна тужба надлежниот судија поединец на рочиштето за мирење од причини на целесообразност може да даде предлог до страните за давање согласност за упатување на медијација.

(2) Страни во постапката за медијација се осомничениот, неговиот бранител и оштетениот и неговиот полномошник.

(3) Согласноста може да се даде на записник пред судијата поединец или во писмена форма, заеднички или секоја страна посебно. Согласноста се дава најдоцна во рок од три дена од денот кога е предложено упатување на медијација.

(4) По дадената согласност од страните судијата - поединец донесува решение за упатување на страните на медијација.

(5) Доколку во определениот рок страните не дадат согласност, судијата-поединец носи решение дека предлогот за упатување на медијација не е прифатен и закажува главна расправа според одредбите за скратената постапка.

Член 492
Определување на медијатор

Во рок од три дена од дадената согласност, страните спогодбено определуваат еден или повеќе медијатори од Именикот на медијатори и за тоа го известуваат судијата поединец.

Член 493
Траење на постапката за медијација

Постапката за медијација може да трае најдолго до 45 дена од денот на дадената согласност од страните до надлежниот судија - поединец.

Член 494
Спроведување на постапка за медијација до постигнување спогодба

(1) Постапката за медијација до потпишување писмена спогодба, медијаторот ја спроведува согласно со одредбите на Законот за медијација.

(2) Медијаторот во договор со страните ќе ги определи термините за водење на медијацијата. Медијаторот комуницира со страните заедно или одвоено. Присуството на страните во текот на постапката за медијација е задолжително.

(3) Пред почетокот на постапката за медијација, медијаторот е должен да ги запознае страните со принципите, правилата и трошоците на постапката.

Член 495
Завршување на постапката за медијација

(1) Постапката за медијација може да заврши со потпишување писмена спогодба и се применуваат одредбите од членовите 495 и 496 на овој закон.

(2) Постапката за медијација, освен со потпишување писмена спогодба, може да заврши:

1) со писмена изјава на медијаторот, по извршените консултации со странките дека не се оправдани натамошни обиди за медијација, на денот на поднесувањето на изјавата;

2) со истекот на рокот од 45 дена констатиран со известување од страна на медијаторот;

3) со повлекување на страните во кое било време од постапката за медијација без притоа да ги наведат причините за тоа. Повлекувањето ќе се смета од денот на поднесување на изјавата за повлекување и

4) кога медијаторот со решение ќе ја запре постапката за медијација доколку смета дека е постигната спогодба што е незаконска или неподобна за извршување.

(3) Писмената изјава, известувањето или решението донесени од страна на медијаторот, односно изјавата за повлекување на странките во смисла на ставот (2) од овој член, без одлагање се доставуваат до судијата поединец кој закажува главна расправа според одредбите за скратената постапка.

Член 496
Потпишување писмена спогодба

(1) Ако постапката за медијација заврши со потпишување писмена спогодба на медијаторот и страните, спогодбата мора да ги содржи најмалку следниве елементи:

1) податоци за осомничениот, односно обвинетиот и неговиот бранител;

2) податоци за оштетениот, односно за приватниот тужител;

3) опис на настанот и правната квалификација на делото;

4) денот кога започнала постапката за медијација;

5) податоци за вкупниот број средби одржани со странките, заедно или одвоено;

6) предмет на спогодбата - надоместок на штета, извршување определени обврски од страна на сторителот, односно обвинетиот во полза на оштетениот, извинување од сторителот, односно обвинетиот до оштетениот, враќање на предмети или друг основ за кој страните постигнале спогодба;

7) рок за исполнување на обврските кој не може да биде подолг од три месеци;

8) одлука за надоместок на трошоците од постапката;

9) датум на составување на писмената спогодба;

10) потпис од страните во медијацијата и

11) заверка на спогодбата од страна на медијаторот со потпис и штембил издаден од Комората на медијаторите.

(2) Потпишаната писмена спогодба без одлагање се доставува до надлежниот суд.

(3) До истек на рокот за исполнување на обврските, осомничениот е должен да приложи доказ за исполнетост на обврските и за надоместок на трошоците на постапката кај надлежниот судија поединец.

(4) По прием на доказите и потврда за надоместок на трошоците на постапката во смисла на ставот (3) од овој член, судијата поединец носи решение за запирање на постапката.

(5) Решението донесено во смисла на ставот (4) од овој член се доставува до осомничениот и до оштетениот.

(6) Ако по истек на рокот за исполнување на обврските осомничениот не приложи докази дека ги исполнил обврските определени со писмената спогодба, судијата поединец закажува главна расправа според одредбите за скратената постапка.

Глава XXXI

ПОСТАПКА ЗА ИЗДАВАЊЕ КАЗНЕН НАЛОГ

Член 497
Услови за издавање казнен налог

(1) За кривични дела од надлежност на судија поединец кога за тоа се располага со доволно докази, јавниот обвинител може да поднесе предлог за издавање казнен налог.

(2) Предлогот за издавање казнен налог содржи:

1) лични податоци за обвинетиот;

2) опис на кривичното дело што се става на товар;

3) правна квалификација на делото;

4) доказите со кои располага обвинителството и

5) видот и висината на кривичната санкција или друга мерка која му се предлага на судот.

(3) Со предлогот за издавање казнен налог јавниот обвинител му предлага на судот изрекување на една или повеќе од следниве кривични санкции или мерки:

1) парична казна во висина од 10 до 100 дневни глоби;

2) условна осуда со утврдена казна затвор до три месеца или парична казна;

3) забрана за управување на моторно возило до две години и

4) конфискација на имот и имотна корист прибавена со кривично дело и одземање на предмети.

(4) Предлог за изрекување казнен налог може да поднесе и приватниот тужител со приватна тужба.

Член 498
Отфрлање на предлогот за издавање казнен налог

(1) Судија поединец ќе го отфрли предлогот за издавање казнен налог ако се работи за кривично дело за кое не може да се поднесе таков предлог. По жалбата на јавниот обвинител против решението за отфрлање одлучува советот (член 25 став (5)) во рок од 48 часа.

(2) Ако судијата поединец смета дека податоците во предлогот за издавање казнен налог не даваат доволно основа за издавање казнен налог или според тие податоци може да се очекува изрекување на некоја друга кривична санкција или мерка, а не онаа што ја предложил јавниот обвинител, по приемот на обвинителниот предлог ќе закаже главна расправа според одредбите за скратената постапка.

Член 499
Издавање казнен налог со пресуда

(1) Ако се согласи со предлогот од членот 497 на овој закон, судијата поединец ќе издаде казнен налог со пресуда со која ќе ги изрече кривичните санкции или другите мерки предложени од јавниот обвинител.

(2) Изреката на пресудата од ставот (1) на овој член ја содржи и одлуката за имотноправното барање, ако постои таков предлог. Во образложението ќе се наведат само доказите кои го оправдуваат издавањето на казнениот налог.

(3) Пресудата содржи поука за обвинетиот, во смисла на членот 501 став (2) од овој закон дека по истекот на рокот за приговор, ако приговор не е поднесен, пресудата ќе стане правосилна.

Член 500
Доставување на казнениот налог и право на жалба

(1) Пресудата со која е издаден казнениот налог му се доставува на обвинетиот и неговиот бранител ако го има.

(2) Обвинетиот и неговиот бранител можат во рок од осум дена од денот на приемот на пресудата да поднесат приговор против пресудата во писмена форма или усно или со записник во судот. Приговорот не мора да биде образложен, но може да содржи докази во корист на одбраната. Обвинетиот може да се откаже од правото на приговор до закажувањето на главната расправа. Плаќањето на паричната казна пред истекот на рокот за приговор не се смета за откажување од правото на приговор.

(3) На обвинетиот, кога од оправдани прични ќе го пропушти рокот за поднесување приговор, судијата поединец ќе му дозволи враќање во поранешна состојба со примена на одредбите од членовите 99, 100 и 101 на овој закон.

(4) Ако судијата поединец го отфрли приговорот како ненавремен или поднесен од неовластено лице, обвинетиот или лицето кое го поднело приговорот има право на жалба во рок од три дена до советот од членот 25 став (5) на овој закон.

(5) Ако судијата не го отфрли приговорот ќе закаже главна расправа по одредбите за скратена постапка (членови 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481 и 482). Притоа, судијата поединец не е врзан за предложените кривични санкции или други мерки содржани во предлогот на јавниот обвинител за издавање казнен налог.

(6) Со закажување на главната расправа се смета дека пресудата за издавање казнен налог воопшто не е донесена.

ТРЕТ ДЕЛ

ПОСЕБНИ ПОСТАПКИ

Глава XXXII

ПОСТАПКА ЗА ИЗРЕКУВАЊЕ АЛТЕРНАТИВНИ МЕРКИ

Член 501
Изрекување судска опомена

(1) Судска опомена се изрекува со решение.

(2) Доколку во оваа глава не е предвидено нешто друго, одредбите од овој закон што се однесуваат на пресудата со која обвинетиот се огласува за виновен согласно се применуваат и врз решението за судска опомена.

Член 502
Решение за судска опомена

(1) Решението за судска опомена се објавува веднаш по завршувањето на главната расправа со суштествените причини. Во тој случај претседателот на советот ќе го предупреди обвинетиот дека за кривичното дело што го сторил не му се изрекува казна, зашто се очекува дека и судската опомена врз него доволно ќе влијае повеќе да не врши кривични дела. Ако решението за судска опомена се објавува во отсуство на обвинетиот, судот ваквото предупредување ќе го внесе во образложението на решението. За одрекување од правото на жалба или за писмената изработка на решението согласно се применува одредбата на членот 486 став (2) од овој закон.

(2) Во изреката на решението за судска опомена, покрај личните податоци за обвинетиот, ќе се наведе само дека на обвинетиот му се изрекува судска опомена за делото што е предмет на обвинението и законскиот назив на кривичното дело. Изреката на решението за судска опомена ги опфаќа и потребните податоци од членот 404 став (1) точки 5 и 7 на овој закон.

(3) Во образложението на решението судот ќе изнесе од кои причини се раководел при изрекувањето на судска опомена.

Член 503
Побивање на решението за судска опомена

(1) Решението за судска опомена може да се побива поради основите наведени во членот 414 точки 1, 2 и 3 од овој закон, како и поради тоа што не постоеле околности што го оправдуваат изрекувањето на судската опомена.

(2) Ако решението за судска опомена содржи одлука за мерки на безбедност, конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети, за трошоци на кривичната постапка или за имотно-правното барање, оваа одлука може да се побива од причина што судот правилно не ја применил мерката на безбедност или за одземање на имотната корист, односно што одлуката за трошоците на кривичната постапка или на имотноправното барање ја донел спротивно на законските одредби.

Член 504
Повреда на Кривичниот законик при изрекување судска опомена

Повреда на Кривичниот законик во случај на изрекувње судска опомена постои, освен по прашањата наведени во членот 416 точки 1, 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон и кога со одлуката за судска опомена, за мерка на безбедност или за конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети е пречекорено овластувањето што судот го има според законот.

Член 505
Жалба против решението за судска опомена

(1) Ако жалбата против решението за судска опомена ја изјавил тужителот на штета на обвинетиот, второстепениот суд може да донесе пресуда со која обвинетиот се огласува за виновен и се осудува на казна или со која се изрекува условна осуда, ако најде дека првостепениот суд правилно ги утврдил решавачките факти, но дека по правилната примена на законот даоѓа предвид изрекување на казна.

(2) По повод чија и да било жалба против решението за судска опомена второстепениот суд може да донесе пресуда со која обвинението се одбива или обвинетиот се ослободува од обвинението, ако најде дека првостепениот суд правилно ги утврдил решавачките факти и дека по правилната примена на законот доаѓа предвид изрекување на една од овие пресуди.

(3) Кога постојат условите од членот 434 на овој закон, второстепениот суд ќе донесе решение со кое се одбива жалбата како неоснована и се потврдува решението на првостепениот суд за судска опомена.

Член 506
Изрекување алтернативни мерки

(1) За кривични дела за кои може да се изречат алтернативни мерки: општокорисна работа, условно прекинување на водење на кривичната постапка и куќен затвор, по предлог на јавниот обвинител ако се исполнети условите во Кривичниот законик за примената на овие кривични санкции, судот може да ги изрече без одржување на главна расправа.

(2) Предлог за изрекување на алтернативни мерки може да поднесе и приватниот тужител.

(3) Пред изрекување на пресудата, судијата поединец ги повикува странките. Ако обвинетиот пред судот се противи на донесување на пресудата за изрекување алтернативни мерки, судот ќе отвори главна расправа и постапката ќе продолжи според одредбите за главната расправа во согласност со овој закон.

(4) Кога обвинетиот е согласен со предлогот, судот ќе донесе пресуда со која ќе ја изрече предложената алтернативна мерка.

(5) Во пресудата со која се изрекува општокорисна работа како примарна кривична санкција, судот ќе определи:

а) за кое дело се огласува за виновен, со назначување на фактите и околностите што претставуваат обележје на кривично дело, како и на оние од кои зависи примената на определена одредба од Кривичниот законик;

б) законски назив на кривичното дело и кои одредби од Кривичниот законик се применети;

в) вкупен број часови општокорисна работа;

г) вкупен број часови што мора да се извршат во текот на една недела;

д) место на извршување на општокорисната работа и

ѓ) последиците во случај на непридржување кон мерката и начинот на замена на општокорисната работа со казна затвор.

(6) Ако со пресудата судот изрекол парична казна до 90 дневни глоби или казна затвор во траење до три месеци а обвинетиот упатил барање за замена со алтернативната мерка општокорисна работа од членот 58-а став (3) на Кривичниот законик, судот донесува решение за начинот на замена на паричната казна, односно казната затвор со општокорисна работа.

(7) Покрај алтернативните мерки во пресудата во смисла на ставот (4) на овој член, судот може да одреди мерка на конфискација на имотот и имотната корист и одземање на предмети кога се исполнети законските услови за изрекување на тие мерки и да одлучи по имотно-правните побарувања на оштетениот.

(8) Ако е донесена пресудата од ставот (4) на овој член се смета дека странките се откажале од право на жалба.

Член 507
Решение за прекинување на постапката

(1) Кога се исполнети законските услови за условно прекинување на водење на кривичната постапка (член 58-а од Кривичниот законик), судот по предлог на овластениот тужител ќе донесе решение за прекинување на постапката во која ќе го определи рокот на прекинувањето на постапката и обврската на сторителот во тој рок да не стори ново кривично дело и да ги исполни другите предвидени обврски.

(2) По истек на рокот за прекинување, судот донесува решение за запирање на постапката доколку сторителот се придржувал кон условите и обврските определени со решението за прекинување на постапката.

(3) Против решението од ставот (1) на овој член странките имаат право на жалба во рок од осум дена.

Глава XXXIII

ПОСТАПКА СПРЕМА ПРАВНИ ЛИЦА

1. Општи одредби

Член 508
Примена на постапката

(1) Одредбите на оваа глава се применуваат во постапката за утврдување на кривичната одговорност и изрекување казни и други мерки на правни лица како сторители на кривични дела.

(2) Доколку со одредбите од оваа глава поинаку не е определено, во постапката спрема правни лица соодветно се применуваат одредбите од овој закон: за основните начела; за месната надлежност, за последиците од ненадлежност и судир на надлежноста; за изземање; за обвинет; за бранител; за поднесоци; за записници; за рокови; за враќање во поранешна состојба; за трошоци; за имотноправно барање; за донесување и соопштување на одлуките; за доставување на писмена; за повикување; за задржување на лица, за гаранција и одземање на патна исправа; за притвор; за докажување; за скратена постапка; за изрекување на мерката конфискација на имот и имотна корист и за одземање предмети; за редовни и вонредни правни лекови и за постапка за надоместокот на штета на неоправдано осудени лица.

Член 509
Целисходност на поведување на кривичната постапка

(1) Кога е поднесена кривична пријава против одговорно лице или претставник на правно лице, ако постојат основи на сомневање дека се исполнети условите за кривична одговорност на правните лица определени со Кривичниот законик, јавниот обвинител може по службена должност да бара покренување кривична постапка за истото кривично дело и против правното лице.

(2) Јавниот обвинител може да одлучи да не презема гонење или да се откаже од кривичното гонење врз основа на членот 45 од овој закон, ако правното лице нема никаков имот или имотот е толку мал, што не може да ги покрие ниту трошоците на кривичната постапка, или ако против правното лице се води постапка за стечај.

(3) За кривично дело на правното лице и на одговорното лице во правното лице се спроведува единствена постапка, а ако за тоа постојат оправдани причини постапката може да се раздвои.

Член 510
Надлежност на судот

(1) За водење на кривичната постапка против правно лице надлежен е судот каде што се наоѓа седиштето на правното лице, односно претставништвото на странското правно лице.

(2) Ако странско правно лице нема претставништво на територијата на Република Македонија, или ако се води единствена постапка против правното лице и одговорното лице во правното лице, надлежноста на судот се определува според општите одредби за месната надлежност на овој закон.

Член 511
Претставник на правното лице во кривичната постапка

(1) Во постапката против правното лице учествува овластениот претставник на правното лице кој ги има сите права и може да ги преземе сите дејствија што е овластен да ги презема обвинетиот во кривичната постапка.

(2) Овластен претставник на правното лице е одговорно лице во правното лице определено со закон, одлука заснована врз закон, статут или друг општ акт на органите на управување на правното лице. Ако овластениот претставник е и самиот обвинет за кривичното дело, за кое се води постапка и против правното лице, или е повикан како сведок во постапката, или постојат фактички или правни пречки тој да го претставува правното лице, правното лице е должно да определи со писмено полномошно друг претставник од редот на одговорните лица или вработените во правните лица. Писменото полномошно може да се даде и на записник пред судот пред кој се води постапката.

(3) Правното лице е должно на судот да му достави поднесок за овластувањето на неговиот претставник, како и докази за неговото овластување. Судот пред почетокот на главната расправа ќе го утврди идентитетот на претставникот на правното лице и неговото овластување за учествување во постапката.

(4) Правното лице е должно да определи претставник во рок од осум дена од денот на приемот на поканата за главна расправа. Ако правното лице во овој рок не определи претставник и за тоа не го извести судот, претставник на правното лице ќе определи судот пред кој се води постапката по службена должност и за тоа ќе го извести правното лице.

(5) Претставник по службена должност судот определува од одговорните лица или вработените во правното лице, а ако тоа не е можно од редот на адвокатите.

(6) Претставник по службена должност судот ќе определи и кога правното лице престанало да постои пред правосилното довршување на кривичната постапка, ако во рок од осум дена од престанокот на правното лице претставникот не го определил неговиот правен следбеник.

(7) Ако правното лице определи за претставник лице кое не може да има такво својство според одредбата од ставот (2) на овој член, судот ќе го задолжи во рок од осум дена да определи друг претставник. Ако во рок од осум дена правното лице не определи нов претставник, или ако го повлече полномошното на веќе определениот претставник, судот ќе определи претставник по службена должност.

(8) Претставникот по службена должност судот го определува со решение, против кое правното лице и од него определениот претставник имаат право на жалба, која не го задржува неговото извршување.

(9) Нужните издатоци за претставникот на правното лице, како и наградата за претставникот определен по службена должност влегуваат во трошоците на кривичната постапка.

Член 512
Бранител на правното лице во кривичната постапка

(1) Обвинетото правно лице може да има бранител што го определува овластениот претставник на правното лице. Кога како претставник на правното лице по службена должност од страна на судот е определен адвокат, тој ја врши и функцијата на одбрана на обвинетото правно лице.

(2) Правното и одговорното лице против кои се води единствена постапка за исто кривично дело, можат да имаат заеднички бранител, ако тоа не е во спротивност со интересите на нивната одбрана.

Член 513
Доставување на писмена

(1) Поканите и другите писмена, како и одлуките се доставуваат на адресата на која е регистрирано седиштето на правното лице, односно на адресата на претставникот на правното лице. Ако во текот на кривичната постапка правното лице го променило седиштето, е должно најдоцна во рок од три дена да го извести судот за новото седиште и адреса, во спротивно ќе се смета за уредна секоја достава извршена на претходната адреса.

(2) Пресудата со која на правното лице му се изрекува казна се доставува до претставникот на правното лице лично. Ако личната достава остане без успех, за уредна се смета доставата извршена со препорачана пошта на адресата на правното лице на која е регистрирано седиштето на правното лице или на адресата на неговиот претставник.

Член 514
Приведување

Ако уредно поканетиот претставник на правното лице не се јави на поканата и не го оправда својот изостанок, судот може да нареди негово приведување.

2. Обвинување и главна расправа

Член 515
Содржина на обвинението

Обвинението против правното лице мора да го содржи и името на обвинетото правно лице, неговото седиште според податоците во Централниот регистар на Република Македонија, матичниот број, името и презимето на неговиот претставник и неговата адреса, како и државјанството и бројот на пасошот на странецот определен како претставник на правното лице.

Член 516
Испитување и завршни зборови

(1) На главната расправа во единствената постапка против правното и одговорното лице прво се врши распит на одговорното лице за секоја точка од обвинението, а потоа и на претставникот на правното лице.

(2) Редоследот на изведување на докази го определува судот тргнувајќи прво од доказите што се однесуваат на одговорното лице.

(3) По завршниот збор на бранителот и претставникот на обвинетото правно лице, завршен збор има бранителот на одговорното лице и одговорното лице.

(4) Одредбите за донесување на пресуда без главна расправа (член 497) се применуваат и во кривичната постапка против правното лице.

(5) Судот може да одлучи ако е обезбеден бранител главната расправа да се одржи и без присуство на претставникот на правното лице, доколку уредно е повикан а не го оправдал своето недоаѓање, ако оцени дека неговото присуство не е неопходно.

Член 517
Мерки на обезбедување

(1) Во текот на постапката судот може по предлог на јавниот обвинител да определи една или повеќе привремени мерки согласно со одредбите за привремено обезбедување и одземање на предмети или имот од членовите 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203 и 204 на овој закон, како и забрана за вршење на определена дејност или на сите дејности на правното лице до завршување на постапката и забрана за статусни промени во правното лице. За изречените забрани се врши упис во судскиот или во друг регистар.

(2) Забраните од ставот (1) на овој член се изрекуваат со решение против кое претставникот на правното лице има право на жалба во рок од три дена до советот од членот 25 став (5) на овој закон. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

3. Пресуда и правни лекови

Член 518
Содржина на пресудата изречена на правното лице

Пресудата изречена на правното лице мора да содржи име на правното лице и негово седиште, матичен број, име и презиме на неговиот претставник и адреса на живеење, како и државјанство и број на патната исправа на странецот определен како претставник на правното лице.

Член 519
Запирање на постапката

Судот со решение ќе ја запре постапката ако во текот на постапката правното лице престанало да постои, а не постојат услови за изрекување на казна или мерка на конфискација на имот и имотна корист или одземање на предмети.

Член 520
Упис и достава на изречената привремена или трајна забрана за вршење определена дејност

(1) Правосилната пресуда со која на правното лице му се изрекува привремена или трајна забрана за вршење на определена дејност по службена должност, првостепениот суд ја доставува без одлагање до Централниот регистар на Република Македонија заради упис на изречената казна.

(2) Кога со пресудата е изречена казна престанок на правното лице, по нејзината правосилност таа без одлагање се доставува на судот надлежен за постапка на престанок на правното лице.

Член 521
Вонредни правни лекови

Во кривичната постапка против правно лице може да се користат вонредните правни лекови барање за повторување на постапката и барање за заштита на законитоста.

Глава XXXIV

ПОСТАПКА ЗА ПРИМЕНА НА МЕРКИТЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТ, КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТ И ИМОТНА КОРИСТ, ОДЗЕМАЊЕ НА ПРЕДМЕТИ И ОТПОВИКУВАЊЕ НА УСЛОВНА ОСУДА

1. Постапка за примена на мерки на безбедност

Член 522
Општи одредби за изрекување на мерка на безбедност

(1) Ако обвинетиот сторил кривично дело во состојба на непресметливост, јавниот обвинител ќе поднесе до судот да изрече мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување на сторителот во здравствена установа, односно предлог за задолжително психијатриско лекување на сторителот на слобода ако за изрекување на таква мерка постојат условите предвидени со Кривичниот законик.

(2) Во овој случај на обвинетиот, ако се наоѓа во притвор, со решение ќе му се укине притворот, но нема да се пушти на слобода туку до завршувањето на постапката за примена на мерките на безбедност привремено ќе се смести во соодветна здравствена установа или во некоја погодна просторија.

(3) Со мерката од ставот (1) на овој член, судот може да определи привремена забрана на вршење професија, дејност или должност или забрана на управување со моторно возило. Одлуката на судот се доставува до надлежните органи или организации во кои сторителот е вработен или која е надлежна за вршење на надзор над спроведувањето на забраната.

(4) По ставањето на предлогот од ставот (1) на овој член обвинетиот мора да има бранител.

Член 523

Изрекување на мерка на безбедност и запирање на постапката за нејзина примена

(1) За примената на мерките на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа или задолжително психијатриско лекување на слобода, по одржаната главна расправа, решава судот што е надлежен за судење во прв степен.

(2) Покрај лицата што мораат да се повикуваат на главната расправа ќе се повикаат како вештаци и лекари психијатри од здравствената установа на која ѝ било доверено вештачењето во однос на пресметливоста на обвинетиот. Обвинетиот ќе се повика ако неговата состојба е таква да може да присуствува на главната расправа. За главната расправа ќе се извести брачниот, односно вонбрачниот другар на обвинетиот и неговите родители, односно старателот, а според околностите и други блиски роднини.

(3) Ако судот, врз основа на спроведените докази, утврди дека обвинетиот сторил определено кривично дело и дека во време на извршувањето на кривичното дело бил непресметлив, ќе одлучи дали на обвинетиот, врз основа на испитувањето на повиканите лица и наодите и мислењата на вештаците, ќе му изрече мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа, односно задолжително психијатриско лекување на слобода. При одлучувањето која од мерките на безбедност ќе ја изрече, судот не е врзан за предлогот на јавниот обвинител.

(4) Ако судот најде дека обвинетиот не бил непресметлив ќе ја запре постапката за примена на мерките на безбедност.

(5) Против решението на судот во рок од осум дена од денот на приемот на решението можат да изјават жалба сите лица што имаат право да се жалат против пресудата (член 411), освен оштетениот.

Член 524

Предлог за изрекување мерка на безбедност заради измена на обвинителниот акт

Мерките на безбедност од членот 522 став (1) на овој закон можат да се изречат и кога јавниот обвинител на главната расправа ќе го измени обвинителниот акт, односно обвинителен предлог со поднесување предлог за изрекување на тие мерки.

Член 525

Изрекување мерка на безбедност во случај на битно намалена пресметливост

Кога судот ќе му изрече казна на лицето кое извршило кривично дело во состојба на битно намалена пресметливост, со истата пресуда ќе ја изрече и мерката на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа или задолжително психијатриско лекување на слобода или задолжително лекување на алкохоличари или наркомани, ако утврди дека за тоа постојат законски услови.

Член 526

Доставување на правосилна одлука до судот што е надлежен да одлучува за лишување од деловна способност

Правосилната одлука со која е изречена мерката на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа, односно задолжително психијатриско лекување на слобода согласно со членовите 523 и 525 од овој закон, ќе се достави до судот што е надлежен да одлучи за лишување од деловна способност. За одлуката ќе се извести и органот за старателство.

Член 527

Надзор над извршувањето на мерката на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа и отпуштање на сторителот

(1) По службена должност или по предлог од здравствената установа или од органот за старателство, а по испитување на јавниот обвинител, судот што во прв степен изрекол мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа ќе ја запре оваа мерка и ќе определи отпуштање на сторителот од здравствената установа, ако врз основа на мислењето на лекарот утврди дека престанала потребата од лекување и чување на сторителот во таа установа, а може да определи негово задолжително психијатриско лекување на слобода.

(2) Кога од здравствената установа се отпушта сторителот чија пресметливост била битно намалена, а во таа установа поминал помалку време отколку што изнесува казната затвор на која е осуден, судот со решение за отпуштање ќе одлучи дали тоа лице ќе го издржи остатокот од казната или ќе биде пуштено на условен отпуст. На сторителот кој се пушта на условен отпуст може да му се изрече и мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување на слобода ако за тоа постојат законски услови.

(3) По службена должност или по предлог од управата на здравствената установа во која обвинетиот се лекувал или требало да се лекува, а по испитувањето на јавниот обвинител, судот може на сторителот спрема кој е применета мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување на слобода да му изрече мерка на безбедност задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа, ако утврди дека сторителот не се подложил на лекување или самоволно го напуштил или дека и покрај лекувањето останал толку опасен за својата околина што е потребно негово чување и лекување во здравствена установа. Пред донесувањето на одлуката судот по потреба ќе прибави и мислење од лекар, а обвинетиот ќе се испита ако неговата состојба го дозволува тоа.

Член 528

Примена на мерката на безбедност задолжително лекување на алкохоличари и наркомани

(1) За примена на мерката на безбедност задолжително лекување на алкохоличари и наркомани судот одлучува откако ќе прибави наод и мислење од вештак. Вештакот треба да се изјасни и за можностите за лекување на обвинетиот.

(2) Ако при изрекувањето на условна осуда на сторителот му е наложено лекување на слобода, а тој не се подложил на лекување или самоволно го напуштил, судот може, по службена должност или по предлог од установата во која сторителот се лекувал или требало

да се лекува, а по испитувањето на јавниот обвинител и на сторителот, да определи отповикување на условната осуда или присилно извршување на изречената мерка задолжително лекување на алкохоличари или наркомани во здравствена установа или во друга специјализирана установа. Пред донесувањето на одлуката судот по потреба ќе прибави и мислење од лекар.

2. Постапка за одземање на предмети и конфискација на имот и имотна корист прибавена со кривично дело

Член 529
Одземање на предмети

(1) Предметите што според Кривичниот законик мора да се одземат, ќе се одземат и кога кривичната постапка нема да заврши со пресуда со која обвинетиот се огласува за виновен.

(2) Посебно решение за тоа донесува органот пред кој се водела постапката во моментот кога постапката е завршена, односно кога е запрена.

(3) Решението за одземање на предметите од ставот (1) на овој член го донесува судот и кога во пресудата со која обвинетиот е огласен за виновен, е пропуштено да се донесе таква одлука.

(4) Заверен препис на одлуката за одземање на предмети ќе се достави до сопственикот на предметите ако сопственикот е познат.

(5) Против одлуката од ставовите (2) и (3) на овој член сопственикот на предметите има право на жалба, поради непостоење на законска основа за одземање на предметите. Ако решението од ставот (2) на овој член не го донел судот, за жалбата одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон, на судот што бил надлежен за судење во прв степен.

Член 530
Општи одредби за конфискација на имот и имотна корист

(1) Имотот и имотната корист прибавени со извршувањето на кривичното дело се утврдуваат во кривична постапка.

(2) Јавниот обвинител е должен во текот на постапката да собира докази и да ги извидува околностите што се од важност за утврдување на имотот и имотната корист и да предлага мерки од членот 202 став (1) на овој закон.

(3) Ако оштетениот ставил имотноправно барање во однос на враќањето на предметите прибавени со кривично дело, односно во однос на износот што и одговара на вредноста на предметите, имотната корист ќе се утврдува само во оној дел кој не е опфатен со имотноправното барање.

Член 531
Постапка за конфискација на имот и имотна корист прибавена со кривично дело

(1) При конфискација на имот и имотна корист прибавена со кривично дело, лицето врз кое е пренесена имотна корист, како и претставникот на правното лице ќе се повикаат заради испитување во претходната постапка и на главната расправа. Во поканата ќе се предупредат дека постапката ќе се спроведе и без нивно присуство.

(2) Претставникот на правното лице ќе се испита на главната расправа по обвинетиот. На ист начин ќе се постапи во однос и на лицето врз кое е пренесена имотната корист, ако не е повикано како сведок.

(3) Лицето врз кое е пренесена имотната корист, како и претставникот на правното лице се овластени во врска со утврдувањето на имотната корист да предлагаат докази и по овластување на претседателот на советот да им поставуваат прашања на обвинетиот, на сведоците и вештаците.

(4) Исклучувањето на јавноста на главната расправа не се однесува на лицето врз кое се пренесени имотот и имотната корист и на претставникот на правното лице.

(5) Кога во текот на главната расправа ќе се утврди дека постојат услови за примена на мерката конфискација на имот и имотна корист, јавниот обвинител ќе предложи главната расправа да се прекине и да се повика лицето врз кое се пренесени имотот и имотната корист, како и претставникот на правното лице.

Член 532
Утврдување на висината на износот на имотот и имотната корист

(1) Јавниот обвинител во прибирањето на потребните докази за утврдување на висината на износот на имотот и имотната корист прибавени со кривично дело, може да побара потребни известувања од други државни органи, финансиски институции и други правни лица и граѓани кои се должни без одлагање истите да ги достават.

(2) Кога постои сомневање дека имотот се наоѓа во странство, судот е должен да распише меѓународна потерница или објава.

Член 533
Проширена конфискација

(1) Судот ќе изрече мерка проширена конфискација под услови пропишани во Кривичниот законик, ако обвинетиот во рок од една година од денот на започнувањето на главната расправа не може да докаже дека имотот или имотната корист се законски стекнати.

(2) Ако во рок пократок од рокот од ставот (1) на овој член судот донесе првостепена пресуда за кривичното дело, кога постојат законски услови за изрекување на мерката проширена конфискација, судот таа мерка ќе ја изрече со дополнителна пресуда против која е дозволена жалба согласно со одредбите од овој закон.

Член 534
Изрекување мерка проширена конфискација спрема трето лице

(1) Судот со решение ќе изрече мерка проширена конфискација под услови пропишани во Кривичниот законик и спрема трето лице ако во рок од две години од денот на започнувањето на посебната постапка за конфискација не докаже дека за имотот или имотната корист дал противнадомест што одговара на нивната вредност.

(2) Постапката за изрекување мерка проширена конфискација се води по предлог на јавниот обвинител.

(3) Против решението од ставот (1) на овој член лицето има право на жалба до непосредно повисокиот суд во рок од осум дена.

Член 535
Одредување на привремени мерки на обезбедување

(1) Кога се исполнети условите за конфискација или проширена конфискација на имот и имотна корист, судот по предлог на јавниот обвинител ќе нареди привремени мерки на обезбедување утврдени со членот 194 од овој закон.

(2) Мерките од ставот (1) на овој член судот може да ги одреди спрема трети лица за кои постои сомневање дека врз нив се пренесени имот и имотна корист прибавени со кривично дело без соодветен надоместок.

(3) Против решението со кое судот одредува привремени мерки на обезбедување, може да се изјави жалба во рок од осум дена.

(4) Одлуката по жалба непосредно повисокиот суд ќе ја донесе во рок од осум дена.

Член 536

Содржина на одлуката со која е изречена конфискација на имот и имотна корист

(1) Конфискација на имотна корист судот може да изрече во пресудата со која обвинетиот се огласува за виновен, во решението за судска опомена или во решението за примена на воспитна мерка, како и решението со кое се изрекува мерката на безбедност.

(2) Во изреката на пресудата или на решението судот ќе наведе кој имот или предмет, односно паричен износ се конфискува.

(3) Заверен препис на пресудата, односно на решението му се доставува и на лицето врз кое е пренесена имотната корист, како и на претставникот на правното лице, ако судот изрекол конфискација на имотот и имотната корист од тоа лице, односно од правното лице.

Член 537

Барање за повторување на постапката во однос на одлуката за конфискација на имотот и имотната корист

Лицето од членот 531 на овој закон може да поднесе барање за повторување на кривичната постапка согласно со членот 449 од овој закон во поглед на одлуката за конфискација на имотот и имотната корист.

Член 538

Соодветна примена на одредбите од овој закон во однос на жалбата

Одредбите на членот 412 ставови (2) и (3) од овој закон и на членовите 420 и 424 од овој закон согласно ќе се применуваат во однос на жалбата против одлуката за конфискација на имотот и имотната корист.

Член 539

Соодветна примена на другите одредби од овој закон

Ако во одредбите на оваа глава не е предвидено нешто друго во однос на постапката за примена на мерки на безбедност или за конфискација на имотот и имотната корист, согласно ќе се применуваат другите одредби на овој закон, ако со одредбите на овој закон поинаку не е определено.

Член 540

Посебна постапка за конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети

(1) Кога постојат фактички или правни пречки за водење на кривична постапка против сторител на кривично дело, судот по предлог на јавниот обвинител ќе спроведе посебна постапка за конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети, ако се исполнети условите од Кривичниот законик.

(2) Во постапката од ставот (1) на овој член, на предлог на јавниот обвинител, ќе се изведат потребните докази. Судот со решение ќе изрече мерка конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети ако се докаже дека се работи за имот или имотна корист стекнати со кривично дело или за предмети кои се употребени или настанале со извршување на кривично дело или треба да се одземат според одредбите на Кривичниот законик.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член лицето од кое се конфискува имотот или имотната корист или одземаат предмети има право на жалба до непосредно повисокиот суд во рок од осум дена.

Член 541

Извршување на конфискација на имот и имотна корист

(1) Конфискацијата на имот и имотна корист се извршува во рок од 30 дена по правосилноста на пресудата.

(2) Налогот за извршување го издава судот што ја донел првостепената пресуда.

(3) Извршувањето се спроведува над имотот и имотната корист определени со судската одлука, а ако тоа делумно или целосно не е можно, извршувањето се спроведува од преостанатиот имот на лицето на кое му е изречена таквата мерка.

(4) Приговор на извршноста не е дозволен, а присилното извршување ќе се запре само ако лицето доброволно го врати имотот или ја плати висината на имотната корист на сметката на судот. Банките и другите финансиски институции каде што е сметката врз која се извршува оваа мерка, се должни да ја извршат без никакво одлагање и да спречат евентуално пренесување или финансиски трансакции.

(5) Правните дела склучени по извршувањето на кривичното дело, а со намера да се намали вредноста на имотот што е предмет на конфискација, се неважечки.

(6) Приговор е дозволен само по налогот со кој се определува извршување над останатиот имот.

(7) Приговорот се поднесува во рок од осум дена до непосредно повисокиот суд, кој одлуката ја донесува во рок од осум дена.

3. Постапка за отповикување на условната осуда

Член 542

Општа одредба

(1) Кога во условната осуда е определено дека казната ќе се изврши ако осудениот не ја врати имотната корист, не ја надомести штетата или не исполни други обврски, а осудениот во определениот рок не ги исполни тие обврски, судот што судел во прв степен ќе спроведе постапка за отповикување на условната осуда по предлог од овластениот тужител, а може и по службена должност.

(2) Судијата кој ќе биде определен за тоа ќе го испита осудениот ако е достапен и ќе ги спроведе потребните извиди заради утврдување на фактите и собирање на докази важни за одлуката.

(3) Потоа претседателот на советот ќе закаже седница на советот за која ќе ги извести тужителот, осудениот и оштетениот. Недоаѓањето на странките и на оштетениот, ако уредно се известени, не го спречува одржувањето на седницата на советот.

(4) Ако судот утврди дека осудениот не ја исполнил обврската што му била определена со пресудата, ќе донесе пресуда со која ќе го продолжи рокот за исполнување на обврската, ќе го ослободи од исполнување на таа обврска или ќе ја замени со друга соодветна обврска предвидена со закон или ќе ја отповика условната осуда и ќе определи утврдената казна да се изврши. Ако судот најде дека нема основа за донесување на некоја од тие одлуки, со решение ќе ја запре постапката за отповикување на условната осуда.

Глава XXXV
ПОСТАПКА ЗА ДОНЕСУВАЊЕ ОДЛУКА ЗА ПОКРАТКО ТРАЕЊЕ НА КАЗНАТА НА ЗАБРАНА, ПРЕСТАНУВАЊЕ НА ПРАВНИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ОСУДАТА И БРИШЕЊЕ НА ОСУДАТА

Член 543
Решение за бришење на осудата

(1) Кога според законот бришење на осудата настапува со изминување на определено време и под услов осудениот во тоа време да не стори ново кривично дело, решение за бришење на осудата донесува по службена должност судот како орган надлежен за водење на казнената евиденција.

(2) Пред донесувањето на решението за бришење на осудата ќе се извршат потребните проверки, а особено ќе се соберат податоци за тоа дали против осудениот е во тек кривична постапка за некое ново кривично дело сторено пред истекот на рокот предвиден за бришење на осудата.

Член 544
Барање да се утврди дека бришење на осудата настапило според законот

(1) Ако судот не донесе решение за бришење на осудата, осуденото лице може да бара да се утврди дека бришење на осудата настапило според законот.

(2) За ова барање одлучува судот по испитувањето на јавниот обвинител, ако постапката се водела по негово барање.

Член 545
Решение со кое се утврдува бришење на условната осуда

Ако условната осуда не биде отповикана ни по една година од денот на престанувањето на времето за проверка, судот што судел во прв степен ќе донесе решение со кое се утврдува бришење на условната осуда. Ова решение ќе се достави до осудениот и до јавниот обвинител, ако постапката се водела по негово барање.

Член 546
Постапка за бришење на осудата

(1) Постапката за бришење на осудата врз основа на судска одлука се поведува по барање од осудениот.

(2) Барањето се поднесува до судот што судел во прв степен.

(3) Судијата кој ќе биде определен за тоа претходно ќе испита дали изминало потребното време според законот, а потоа ќе ги спроведе потребните извиди, ќе ги утврди фактите на кои се повикува барателот и ќе прибави докази за сите околности што се важни за одлуката.

(4) Судот може за однесувањето на осудениот да побара извештај од судовите на чие подрачје осудениот престојувал по издржаната казна, а може таков извештај да бара и од управата на установата во која осудениот ја издржувал казната.

(5) По извршените извиди и по испитувањето на јавниот обвинител, ако постапката се водела по негово барање, судијата ќе ги достави списите со образложениот предлог до советот на судот што судел во прв степен.

(6) Против одлуката на судот по барањето за бришење на осудата жалба може да изјават молителот и јавниот обвинител.

(7) Ако судот го одбие барањето затоа што осудениот со своето однесување не заслужил бришење на осудата, осудениот може барањето да го повтори по истекот на две години од денот на правосилноста на решението за одбивање на молбата.

(8) Во уверението што им се издава на граѓаните за бришење на осудата врз основа на казнената евиденција, заради остварување на нивните права во странство, бришаната осуда не смее да се споменува.

Член 547
Постапка за пократко траење на казните за забрана на вршење професија, дејност или должност, забрана за управување со моторно возило или за престанување на правните последици на осудата и за бришење на осудата

(1) Барањето за пократко траење на казните за забрана на вршење професија, дејност или должност, забрана со управување на моторно возило или за престанување на правните последици на осудата и за бришење на осудата, се поднесува до судот што судел во прв степен.

(2) Судијата што ќе биде определен за тоа претходно ќе испита дали изминало потребното време според законот, а потоа ќе ги изврши потребните извиди, ќе ги утврди фактите на кои се повикува барателот и ќе собере докази за сите околности што се важни за одлуката.

(3) За однесувањето на осудениот судијата може да побара извештај од судовите на чие подрачје осудениот престојувал по издржаната, простената или застарената главна казна, а може таков извештај да бара и од установата во која осудениот ја издржал казната.

(4) По спроведените извиди, а по испитувањето на јавниот обвинител, ако постапката се водела по негово барање, судијата ќе ги достави списите, со образложен предлог, до судот надлежен за донесување решение по барањето од ставот (1) на овој член.

(5) Судот од ставот (4) на овој член претходно ќе прибави мислење од јавниот обвинител ако постапката се водела по негово барање кој постапува пред тој суд.

Член 548
Одбивање на молбата

Во случај на одбивање на барањето, ново барање не може да се поднесе пред истекот на една година од денот на правосилноста на решението за одбивање на поранешното барање.

Глава XXXVI

ПОСТАПКА ЗА НАДОМЕСТОК НА ШТЕТА, РЕХАБИЛИТАЦИЈА И ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ДРУГИТЕ ПРАВА НА ЛИЦА НЕОПРАВДАНО ОСУДЕНИ И НЕОСНОВАНО ИЛИ НЕЗАКОНИТО ЛИШЕНИ ОД СЛОБОДА

Член 549
Лица кои имаат право на надоместок на штета поради неоснована осуда

(1) Право на надоместок на штета поради неоправдана осуда има лицето спрема кое била правосилно изречена кривична санкција или кое е огласено за виновно, а е ослободено од казната, а подоцна по повод вонреден правен лек новата постапка правосилно е запрена или со правосилна пресуда е ослободено од обвинението или обвинението е одбиено, освен во следниве случаи, ако:

1) до запирање на постапката или пресудата со која обвинението се одбива дошло поради тоа што во новата постапка приватниот тужител се откажал од гонењето или оштетениот се откажал од предлогот, а до откажување дошло врз основа на спогодба со обвинетиот и

2) со решение во новата постапка обвинителниот акт бил отфрлен поради тоа што судот не бил надлежен, а овластениот тужител го започнал гонењето пред надлежниот суд.

(2) Осудениот нема право на надоместок на штета ако со свое лажно признание или на друг начин намерно ја причинил својата осуда, освен ако на тоа бил присилен.

(3) Во случај на осуда за кривични дела во стек, правото на надоместок на штета може да се однесува и на одделни кривични дела во однос на кои се исполнети условите за признавање надоместок.

Член 550

Поднесување на барање за надоместок на штета

(1) Правото на надоместок на штета застарува за три години од денот на правосилноста на пресудата со која обвинетиот е ослободен од обвинението или со кое обвинението е одбиено, односно во рок од три години од правосилноста на решението со кое обвинителниот акт бил отфрлен или постапката е запрена, а ако по повод жалбата решавал повисокиот суд во рок од три години од денот на приемот на одлуката на повисокиот суд.

(2) Пред поднесувањето на тужба за надоместок на штета до судот, оштетениот е должен со свое барање да се обрати до Министерството за правда заради постигнување спогодба за постоење на штета и за видот и висината на надоместокот.

(3) Во случајот од членот 549 став (1) точка 2 на овој закон за барањето може да се решава само ако овластениот тужител не презел гонење пред надлежниот суд во рок од три месеци од денот на приемот на правосилната одлука. Ако по истекот на овој рок овластениот тужител го преземе гонењето пред надлежниот суд по истекот на овој рок, ќе се прекине постапката за надоместок на штетата до завршувањето на кривичната постапка.

Член 551

Поднесување на тужба за надоместок на штета

(1) Ако барањето за надоместок на штетата не биде усвоено или по него Министерството за правда не донесе одлука во рок од три месеци од денот на поднесувањето на барањето, оштетениот може кај надлежниот суд да поднесе тужба за надоместок на штета. Ако е постигната спогодба само во поглед на дел од барањето, оштетениот може да поднесе тужба во однос на остатокот од барањето.

(2) Додека трае постапката од ставот (1) на овој член не тече застареноста предвидена во членот 551 став (1) од овој закон.

(3) Тужбата за надоместок на штета се поднесува против Република Македонија.

Член 552

Права на наследниците на оштетеното лице

(1) Наследниците го наследуваат само правото на оштетеното лице на надоместок на имотна штета. Ако оштетениот веќе ставил барање, наследниците можат да ја продолжат постапката само во границите на веќе поставеното барање за надоместок на имотна штета.

(2) Наследниците на оштетеното лице можат по неговата смрт да ја продолжат постапката за надоместок на штетата, односно да поведат постапка ако осуденото лице умрело пред истекот на рокот на застареноста и од барањето не се одрекло.

Член 553

Право на надоместок на штета на лица кои се неосновано лишени од слобода

(1) Право на надоместок на штетата му припаѓа и на лицето:

1) кое било во притвор а не дошло до поведување кривична постапка или постапката е запрена со правосилно решение, или со правосилна пресуда е ослободено од обвинението или обвинението е одбиено;

2) кое издржувало казна лишување од слобода, а по повод повторувањето на кривичната постапка, барањето за заштита на законитоста или барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда му е изречена казна лишување од слобода во пократко траење од казната што ја издржал, или му е изречена кривична санкција која не се состои во лишување од слобода или е огласено за виновно, а е ослободено од казната;

3) кое поради грешка или незаконита работа на органот неосновано или незаконито е лишено од слобода, или е задржано подолго во притвор или во установата за издржување на казната или мерката и

4) кое во притвор поминало подолго време отколку што трае казната затвор на која е осудено.

(2) На лицето кое според членот 158 од овој закон е лишено од слобода без законска основа, му припаѓа право на надоместок на штета ако против него не е определен притвор ниту времето за кое е лишено од слобода му е засметано во изречената казна за кривично дело или за прекршок.

(3) Надоместок на штета не му припаѓа на лице кое со свои недозволени постапки причинило лишување од слобода. Во случаите од ставот (1) точка 1 на овој член е исклучено правото на надоместок на штета иако постоеле околностите од членот 549 став (1) точки 1 и 2 на овој закон или ако постапката е запрена врз основа на членот 304 од овој закон.

(4) Во постапката за надоместок на штета во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член согласно ќе се применуваат одредбите од оваа глава.

Член 554

Објавување на одлука за неоснованоста на претходната осуда во јавните средства и доставување на одлуката до други лица

(1) Ако случајот на кој се однесува неоправданата осуда или неоснованото или незаконитото лишување од слобода на некое лице е прикажано во јавно средство за информирање и со тоа бил повреден угледот на тоа лице, судот, по негово барање ќе објави во весниците или во друго јавно средство за информирање соопштение за одлуката од која произлегува неоправданоста на поранешната осуда, односно неоснованоста или незаконитоста на лишувањето од слобода. Ако случајот не е прикажан во средство за јавно информирање, вакво соопштение, по барање од тоа лице, ќе се достави до неговиот работодавач. По смртта на осуденото лице правото на поднесување на ова барање му припаѓа на неговиот брачен, односно вонбрачен другар, на децата, родителите, браќата и сестрите.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член може да се поднесе и ако не е ставено барање за надоместок на штета.

(3) Независно од условите предвидени во членот 549 од овој закон, барањето од ставот (1) на овој член може да се поднесе и кога по повод вонреден правен лек е изменета правната квалификација на делото, ако поради правната квалификација во поранешната пресуда бил потешко повреден угледот на осуденото лице.

(4) Барањето од ставот (1) на овој член се поднесува во рок од шест месеци (член 550 став (1)) до судот што во кривична постапка судел во прв степен. За барањето одлучува советот од членот 25 став (5) на овој закон. При решавањето за барањето согласно се применуваат одредбите на членовите 549 ставови (2) и (3) и 553 став (3) од овој закон.

Член 555
Поништување на неправедлива осуда од казнената евиденција

(1) Судот што во кривична постапка судел во прв степен ќе донесе по службена должност решение со кое се поништува запишувањето на неправедната осуда во казнената евиденција. Решението се доставува до Министерството за правда.

(2) За поништеното запишување не смеат никому да му се даваат податоци од казнената евиденција.

Член 556
Ограничување на разгледување и препишување на списи

Лицето на кое му е дозволено разгледување и препишување на списите (член 123) што се однесуваат на неоправдана осуда или на неосновано или незаконито лишување од слобода, не може да употреби податоци од тие списи на начин што би бил од штета за рехабилитацијата на лицето против кое е водена кривична постапка. Претседателот на судот е должен на ова да го предупреди лицето на кое му е дозволено разгледување, и тоа ќе се забележи на списот, со потпис на тоа лице.

Член 557
Враќање на правата од работниот однос и социјалното осигурување

(1) На лицето на кое поради неоправдана осуда или неосновано лишување од слобода му престанал работниот однос или својството на осигуреник на социјално осигурување, му се признава работниот стаж, односно стажот на осигурување како да било на работа за времето за кое поради неоправданата осуда или неоснованото лишување од слобода го загубило стажот. Во стажот се засметува и времето на невработеност до која дошло поради неоправданата осуда или неоснованото лишување од слобода, а која не настанала по вина на тоа лице.

(2) При секое решавање за правото врз кое влијае должината на работниот стаж, односно на стажот на осигурување, надлежниот орган или правното лице ќе го земе предвид стажот признаен со одредбата на ставот (1) од овој член.

(3) Ако органот или правното лице од ставот (2) на овој член не го земе предвид стажот признаен со одредбата на ставот (1) на овој член, оштетеното лице може да бара судот наведен во членот 551 став (1) на овој закон да утврди дека признавање на ова време настапило според законот. Тужбата се поднесува против органот или правното лице кое го оспорува признаениот стаж и против Република Македонија (член 551 став (3)).

(4) По барање на органот, односно правното лице кај кое правото од ставот (2) на овој член се остварува, ќе се исплати од Буџетот на Република Македонија пропишаниот придонес за времето за кое со одредбата на ставот (1) на овој член стажот е признаен.

(5) Стажот на осигурувањето признаен со одредбата на ставот (1) на овој член во целост се засметува во пензискиот стаж.

Глава XXXVII

ПОТЕРНИЦА И ОБЈАВА

Член 558
Известување за адресата на лице на кое не му се знае живеалиштето или престојувалиштето

Ако не се знае живеалиштето односно престојувалиштето на осомничениот, односно обвинетиот или на сведокот кога тоа според одредбите на овој закон е неопходно, органот што ја води постапката ќе побара од Министерството за внатрешни работи осомничениот, односно обвинетиот или сведокот да го побара и да го извести за неговата адреса.

Член 559
Издавање потерница

(1) Издавање потерница може да се нареди кога постои наредба за приведување на лице кое се наоѓа во бегство, и тоа:

1) на осомничениот кој се бара поради основано сомневање дека сторил кривично дело кое се гони по службена должност и за кое според законот може да се изрече казна затвор од три години или потешка казна или

2) обвинетиот против кого е поведена кривична постапка за кривично дело кое се гони по службена должност и за кое според законот може да се изрече казна затвор од три години или потешка казна или

3) осуденото лице кое со правосилна пресуда е осудено на казна затвор.

(2) Издавање потерница наредува органот што ја води постапката .

(3) Издавање на потерница ќе се нареди и во случај на бегство на обвинетиот, односно осудениот од установата во која ја издржува казната без оглед на висината на казната, или бегство од установата во која се наоѓа лице лишено од слобода. Наредба во ваков случај издава раководното лице на установата.

(4) Издавање на потерница ќе се нареди и во случај на бегство на обвинетиот, односно осудениот од установата во која е упатен со судски акт во здравствена установа со мерка задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа. Наредбата ја издава судот по чија наредба лицето е упатено во установата по претходно добиено известување за бегство од установата.

(5) Наредбата на органот што ја води постапката или раководното лице на установата за издавање на потерница се доставува до Министерството за внатрешни работи заради извршување.

(6) Министерството за внатрешни работи води евиденција за издадените потерници. Податоците за лицата против кои е издадена потерница се бришат од евиденција кога потерницата ќе се отповика.

Член 560
Издавање објава заради утврдување податоци за имот и имотна корист

Ако се потребни податоци за имот и имотна корист за кои постои сомневање дека се прибавени со кривично дело или за одделни предмети што се во врска со кривичното дело или таквиот имот и имотна корист или предмети што треба да се пронајдат, органот што ја води постапката по службена должност ќе нареди издавање објава во која ќе се побараат податоците или известувањата да се достават до органот што ја води постапката.

Член 561
Издавање објава заради утврдување на идентитет

(1) Министерството за внатрешни работи издава објава заради утврдување на идентитет на непознати лешови и на лица чиј идентитет не е познат.

(2) Министерството за внатрешни работи може да објавува и фотографии на трупови и на исчезнати лица, ако постојат основи на сомневање дека со смрт, односно со исчезнување на тие лица дошло поради кривично дело.

Член 562
Повлекување потерница или објава

Органот што наредил издавање на потерница, или објава е должен веднаш да ја повлече кога ќе се пронајде бараното лице или имот и имотна корист или предмет, или кога ќе настапи застареност на кривичното гонење или на извршувањето на казната или други причини поради кои потерницата или објавата повеќе не потребна.

Член 563
Распишување на потерница и објава

(1) Потерница и објава распишува Министерството за внатрешни работи.

(2) Заради известување на јавноста за потерницата или објавата можат да се користат средствата за јавно информирање.

Член 564
Распишување на меѓународна потерница и објава и распишување на потерница и објава по барање од странски орган

(1) Ако е веројатно дека лицето по кое е издадена потерница се наоѓа во странство, Министерството за внатрешни работи може да распише и меѓународна потерница по претходно добиена изјава од органот што ја издал наредбата за распишување на потерница дека во случај на пронаоѓање на тоа лице ќе се побара екстрадиција.

(2) Ако е веројатно дека имотот и имотната корист или предметите се наоѓаат во странство, се распишува меѓународна објава кон која се приложува изјава дека во случај на нивно пронаоѓање ќе се побараат привремени мерки за замрзнување или конфискација на имот и имотна корист или одземање на предмети.

(3) По барање од странски орган, Министерството за внатрешни работи може да распише потерница и за лице за кое постои сомневање дека се наоѓа во Република Македонија ако во барањето е дадена изјава дека во случај на пронаоѓање на тоа лице ќе се побара екстрадиција.

Глава XXXVIII

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 565
Донесување на подзаконски акти

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 12 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 566
Завршување на постапките започнати пред примената на овој закон

Постапките започнати до отпочнувањето на примената на овој закон ќе се завршат според одредбите на Законот за кривична постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/97, 44/2002, 74/2004, 83/2008 и 67/2009).

Член 567
Последица од отпочнување со примената на овој закон

Со денот на отпочнувањето со примена на овој закон престанува да важи Законот за кривична постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/97, 44/2002, 74/2004, 83/2008 и 67/2009), освен за постапките коишто се водат согласно со членот 566 на овој закон.

Член 568
Влегување во сила и примена на овој закон

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува по истекот на две години од денот на влегувањето во сила на овој закон, освен одредбите кои се однесуваат на вршење на доставата по електронски пат, кои ќе започнат да се применуваат по истекот на една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

L I G J
PËR PROCEDURE PENALE

PJESA E PARE
DISPOZITA TË PERGJITHSHME

SEKSIONI A. PARIME DHE SHPREHJE LIGJORE

Kreu I
PARIME THEMELORE

Neni 1
Qellimii i ligjit

Ky ligji i percakton rregullat me të cilat mundesohet udheheqje e drejte e procedures penale, ashtu që asnje i pafajshem të mos denohet, kurse kryeresit të vepres penale t'i shqiptohet sanksion penal me kushtet e parapara në Kodin penal dhe në baze të procedures se zbatuar ligjore.

Neni 2
Prezumpcioni i pafajesise

(1) Personi i akuzuar për veper penale do të konsiderohet si i pafajshem derisa faji i tij nuk percaktohet me aktgjykim të plotfuqishem gjyqesor.

(2) Organet shteterore, mjetet për informim publik dhe subjektet tjera jane të obliguara që t'i permbahen rregulles nga paragrafi (1) të ketij neni, kurse me deklaratat e veta publike për proceduren që eshte në rrjedhe nuk guxojne t'i shkelin të drejtat e të akuzuarit dhe të demtuarit, si dhe pavaresine dhe paanesine gjyqesore.

Neni 3
Parimi i ligjshmerise dhe proporcionalitetit

(1) Para se të miratohet aktgjykim i plotfuqishem, lirite dhe të drejtat e të akuzuarit dhe të personave të tjere në menyre proporcionale me peshen e vepres penale dhe shkallen e dyshimit, mund të kufizohen vetem në mase që eshte e domosdoshme dhe me kushte që i parashikojne Kushtetuta e Republikes së Maqedonise, marreveshjet nderkombetare të ratifikuara në pajtim me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise dhe ky ligj.

(2) Sanksionin penal kryeresit të vepres penale mundet me vendim t'ia shqiptoje vetem gjykata kompetente, në procedure të zbatuar sipas ketij ligji.

Neni 4
Vendosja në menyre më të volitshme për të akuzuarin (In dubio pro reo)

Për dyshimin në lidhje me ekzistimin apo mosekzistimin e fakteve që e perbejne karakterin e vepres penale, apo nga të cilat varet zbatimi i ndonjeres nga dispozitat e Kodit penal, gjykata do të vendose në menyre më të volitshme për të akuzuarin.

Neni 5
E drejta e gjykimit të drejte

Personi i akuzuar për veper penale ka të drejte në gjykim të drejte dhe publik para gjykates së pavarur dhe të paanshme, në procedure kontradiktore të mund t'i kundershtoje akuzat kunder tij dhe të propozoje dhe të nxjerre deshmi në mbrojtjen e vet.

Neni 6
E drejta e gjykimit në afat të arsyeshem

(1) Personi kunder të cilit mbahet procedura ka të drejte që në afat të arsyeshem të nxirret para gjykates dhe të gjykohet pa prolongim të paarsyeshem.

(2) Gjykata eshte e obliguar që proceduren ta zbatoje pa prolongim dhe ta pamundesoje çdo keqperdorim të të drejtave, të cilat u takojne personave që marrin pjese në procedure.

(3) Me denim me para prej 700 deri në 1 000 euro në kundervlere me denare do të denohet personi fizik, kurse me denim në lartesi prej 2 500 deri në 5 000 euro në kundervlere me denare, do të denohet personi juridik i cili do t'i keqperdore të drejtat që i takojne në procedure.

(4) Kohezgjatja e paraburgimit dhe kufizimet tjera të lirise personale, doemos duhet të reduktohen në kohen më të shkurter të domosdoshme.

Neni 7
Ndalimi për gjykim apo ndeshkim të dyfishte

Askush nuk mund të gjykohet apo denohet serish, për veper penale për të cilen tanime shte gjykuar dhe për të cilen eshte miratuar vendim i plotfuqishem gjyqesor.

Neni 8
Gjuha dhe alfabeti zyrtar

(1) Ne proceduren penale gjuhe zyrtare eshte gjuha maqedonase dhe alfabeti i saj cirilik.

(2) Gjuhe tjeter zyrtare që e flasin së paku 20% nga qytetaret dhe alfabeti i saj, në procedure perdoret në pajtim me ligjin.

Neni 9
E drejta për perkthyes, perkatesisht interpretues

(1) I akuzuari, i demtuari, paditesi privat, deshmitaret dhe pjesemarresit tjere në procedure, që flasin gjuhe zyrtare të ndryshme nga maqedonishtja kane të drejte që në procedure ta perdorin gjuhen dhe alfabetin e vet.

(2) Palet, deshmitaret dhe pjesemarresit në procedure para gjykates kane të drejte në ndihme falas të perkthyesit, perkatesisht interpretuesit, nese nuk e kuptojne apo flasin gjuhen në të cilen mbahet procedura.

(3) Organi që e mban proceduren do të siguroje perkthim me goje të asaj që personi dhe të tjeret e paraqesin, si dhe të dokumenteve dhe të materialit tjeter të shkruar të deshmise. Organi që e udheheq proceduren do të siguroje që me shkrim të perkthehet materiali i shkruar, që eshte me rendesi për proceduren apo për mbrojtjen e të akuzuarit.

(4) Personi do të keshillohet për të drejten e perkthyesit, perkatesisht interpretuesit. Në procesverbal do të shenohet se i eshte dhene keshille dhe deklarata e personit.

(5) Perkthimin e kryen perkthyesi, perkatesisht interpretuesi gjyqesor.

Neni 10
Parashtrimi i shkresave

(1) Padite, ankesat dhe parashtresat tjera parashtrohen në gjuhen në të cilen mbahet procedura.

(2) Qytetaret të cilet flasin gjuhe zyrtare të ndryshme nga maqedonishtja, parashtresat mund t'i parashtrojne në gjuhen dhe shkrimin e vet. Parashtresat e ketilla perkthehen dhe dergohen te palet në procedure.

(3) Personat tjere të cilet nuk e flasin apo kuptojne gjuhen maqedonase dhe alfabetin a saj cirilik, parashtresat mund t'i parashtrojne në gjuhen dhe alfabetin e vet. Në ato raste veprohet si në paragrafin (2) të ketij neni.

(4) Të akuzuarit i cili nuk e kupton gjuhen në të cilen mbahet procedura, i dergohet perkthimi nga akuza në gjuhen me të cilen eshte sherbyer në procedure.

(5) Shtetasi i huaj i privuar nga liria apo i paraburgosur, parashtresen mund ta parashtroje në gjuhen e vet, kurse në raste tjera me kushte të reciprocitetit.

Neni 11
Dergimi i shkresave

(1) Thirrjet, vendimet dhe shkresat tjera dergohen në gjuhen në të cilen mbahet procedura.

(2) Qytetareve të cilet flasin gjuhen zyrtare të ndryshme nga gjuha maqedenase, thirrjet, vendimet dhe shkresat tjera do t'u dergohen edhe në atë gjuhe.

(3) Të akuzuarit i cili eshte në paraburgim, në mbajtjen e denimit apo në sherimin e obligueshem psikiatrik dhe ruajtjen në institucionin shendetesor, do t'i dergohet perkthimi nga parashtresat nga paragrafi (1) të ketij neni, në gjuhen me të cilen eshte sherbyer në procedure.

(4) Të akuzuarit i cili nuk e kupton gjuhen në të cilen mbahet procedura, i dergohet perkthimi i aktgjykimit në gjuhen me të cilen eshte sherbyer në procedure.

Neni 12
Ligjshmeria e provave

(1) Ndalohet që të arrihet me detyrim nga i akuzuari apo nga personi tjeter që merr pjese në procedure, pranim i fajit apo ndonje deklarate tjeter.

(2) Provat e marra në menyre joligjore apo me shkeljen e lirive dhe të drejtave të percaktuara me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise, ligj dhe marreveshje nderkombetare, si dhe provat e dala prej tyre, nuk mund të shfrytezohen dhe në to nuk mund të bazohet vendimi gjyqesor.

Neni 13
E drejta e demit dhe rehabilitimit

Personi që në menyre të paligjshme eshte i privuar nga liria, apo në menyre të paligjshme i denuar, ka të drejte kompensimi të demit nga mjetet buxhetore, ka të drejte të rehabilitohet, si dhe të drejta tjera të percaktuara me ligj.

Neni 14
Keshilla për të drejtat e pales së paditur

I akuzuari apo personi tjeter që merr pjese në procedure, i cili nga mosdija do të mund ta leshoje ndonje veprim në procedure, apo për kete shkak të mos i shfrytezoje të drejtat e veta, organi që e mban proceduren do ta njoftoje për të drejtat që sipas ketij ligji i takojne dhe për pasojat nga leshimi i veprimit.

Neni 15
Parimi i objektivitetit

Gjykata dhe organet shteterore jane të obliguara që me vemendje të njejte t'i shqyrtojne dhe t'i percaktojne si faktet që e ngarkojne të akuzuarin, poashtu edhe ato që jane në dobi të tij.

Neni 16
Parimi i vleresimit të lire të provave

(1) E drejta e gjykates dhe e organeve shteterore që marrin pjese në proceduren penale ta vleresojne ekzistimin apo mosekzistimin e fakteve, nuk eshte e lidhur as e kufizuar me rregulla të posacme provash formale.

(2) Gjykata dhe organet tjera shteterore, jane të obliguara që në menyre të qarte t'i arsyetojne shkaqet për vendimin që e kane miratuar.

Neni 17
Parimi i akuzes dhe autorizimit

(1) Procedura penale ngritet dhe udhehiqet vetem me kerkese të paditesit të autorizuar.

(2) Për vepra për të cilat ndiqet me detyre zyrtare apo me propozim të të demtuarit, padites i autorizuar eshte prokurori publik, kurse për vepra për të cilat ndiqet me padi private, padites i autorizuar eshte paditesi privat.

Neni 18
Parimi i ligjshmerise së ndjekjes penale

Prokurori publik eshte obliguar që të ndermarre ndjekje penale nese ekzistojne prova se eshte e kryer vepra penale për të cilen ndiqet me detyre zyrtare, pervec nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

Neni 19
Fillimi i procedures penale dhe pasojat nga fillimi i procedures

(1) Procedura penale fillon me leshimin e urdhrit për zbatimin e procedures hetimore, apo me ndermarrjen e veprimit të pare hetimor para se të leshohet urdhri për zbatimin e procedures hetimore, me caktimin e seances kryesore për propozimakuzen apo padine private, me propozim për leshimin e urdherndeshkimit apo me propozim për caktimin e mases së sigurise.

(2) Kur eshte percaktuar se fillimi i procedures penale ka për pasoja kufizimin e të drejtave të caktuara, ato ndodhin me miratimi e aktakuzes.

Neni 20
Ceshtje paraprake

(1) Nese zbatimi i dispozitave të Kodit penal varet nga zgjidhja paraprake e ndonje ceshtjeje juridike për zgjidhjen e së ciles eshte kompetente gjykata në ndonje procedure tjeter apo ndonje organ tjeter shteteror, ajo ceshtje do të zgjidhet sipas dispozitave që vlejne për deshmi në proceduren penale. Zgjidhja e kesaj ceshtjeje juridike nga ana e gjykates penale, ka veprim vetem për lenden penale që e debaton kjo gjykate.

(2) Nese për ceshtjen e atille paraprake gjykata në ndonje procedure tjeter apo ndonje organ tjeter shteteror tanime ka miratuar vendim, vendimi i atille nuk e lidh gjykaten penale lidhur me vleresimin nese eshte kryer veper e caktuar penale.

Kreu II
KUPTIMI I SHPREHJEVE LIGJORE DHE DISPOZITA TJERA

Neni 21
Kuptimi i shprehjeve

Shprehjet e vecanta të perdorura në kete ligj, e kane kuptimin si vijojne:

1. **I dyshuar** eshte personi kunder të cilit mbahet procedure penale;

2. **I akuzuar** eshte personi kunder të cilit eshte vertetuar aktakuza, eshte parashtruar propozimakuza, eshte parashtruar propozim për zbatimin e mases së sigurise, eshte parashtruar padia private apo eshte parashtruar propozim për leshim të urdherdenimit;

Shprehja i akuzuar, në kete ligj perdoret edhe si emer i pergjithshem për të dyshuarin, të akuzuarin dhe të denuarin;

3. **I denuar** eshte personi për të cilin me aktgjykim të plotfuqishem eshte percaktuar, se eshte penalisht pergjegjes për vepren e caktuar penale;

4. **Viktime** e vepres penale eshte secili person që ka pesuar dëm, duke i perfshire lendimin fizik apo mental, vuajtjen emocionale, humbjen materiale apo lendimin tjeter apo kercenimin e të drejtave dhe interesave të tij, si pasoje e kryerjes së vepres penale;

5. **I demtuar**, krahas viktimes eshte edhe personi tjeter e drejta personale apo pronesore e të cilit, eshte e cenuar apo rrezikuar me vepren penale dhe i cili merr pjese në proceduren penale me perfshirje në ndjekje penale apo për realizimin e kerkeses juridiko-pronesore;

6. **Padites privat** eshte personi i cili ka parashtruar padi private për ndjekjen e veprave penale të cilat ndiqen me padi private;

7. **Padites** eshte prokurori publik dhe paditesi privat;

8. **Pale** jane paditesi dhe i akuzuari;

9. **Policia e jurisprudences** jane nepunesit policore nga Ministria e Puneve të Brendshme dhe pjesetaret e Policise Financiare dhe persona të autorizuar me ligj të Drejtorise Doganore, të cilet punojne në zbulimin e veprave penale;

10. **Shprehja polici** në kete ligj perdoret si emer i pergjithshem për policine e jurisprudences sipas ketij ligji dhe për pjesetaret e policise sipas Ligjit për polici si dhe pjesetaret e Policise Ushtarake;

11. **Gjykates i procedures paraprake** eshte gjykatesi i cili gjate procedures paraprake, vendos për lirite dhe të drejtat e të akuzuarit në rast të percaktuar me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise, me ligj dhe marreveshje nderkombetare të ratifikuar në pajtim me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise dhe për pune tjera të percaktuara me kete ligj;

12. **Marrje në pyetje në menyre të drejtperdrejte** është marrja në pyetje e deshmitarit apo ekspertit nga pala, perkatesisht mbrojtesit të cilin e ka propozuar deshmitari perkatesisht eksperti, që paraqet menyre të paraqitjes së ketyre provave gjate seances kryesore;

13. **Marrje në pyetje** në menyre të kryqezuar eshte marrja në pyetje e deshmitarit dhe ekspertit nga pala e kundert, që paraqet menyre të paraqitjes së së ketyre provave gjate seances kryesore;

14. **Bazat e dyshimit** jane njohurite të cilat në baze të njohurise dhe pervojes kriminalistike, mund të vleresohen si prove për vepren e kryer penale;

15. **Dyshimi i bazuar** eshte shkalle më e larte e dyshimit të bazuar në provat e marra të cilat shpiejne në perfundim se personi i caktuar ka kryer veper penale;

16. **Kontrolli i personave, automjeteve, bagazhit dhe lokaleve**, paraqet autorizim në baze të ketij apo ligji tjeter, i kufizuar në kontrolle të jashtme të veshjes dhe sendeve tjera dhe bagazhit, me ndihmen e shqisave për shikim, degjim dhe nuhatje, por jo edhe të veprimeve me të cilat dicka që nuk eshte e dukshme behet e dukshme me hapjen, shpaketim e ngjashem;

17. **Bastisje** eshte hetim i detajuar i personit, mjetit transportues, shtepise, në kushte të percaktuara me ligj;

18. **Me incizim** nenkuptohet incizimi vizual-i zerit apo incizim vizual apo incizim i zerit dhe

19. **Keshilltare teknike** jane personat profesionale nga regjistri i eksperteve, të cilet palet i angazhojne atehere kur gjate procedures u nevojitet ndihma e eksperteve nga fusha e caktuar.

Neni 22
Ndjekja me propozim dhe me leje paraprake

(1) Kur ndjekja për vepren penale varet nga propozimi i të demtuarit, prokurori publik nuk mund të ngrite procedure hetimore, as të parashtroje propozimakuze apo propozim për leshim të urdherdenimit derisa i demtuari nuk parashtron propozim.

(2) Kur me ligj eshte percaktuar se për ndjekje të veprave të vecanta penale nevojitet leje paraprake nga organi kompetent shteteror, prokurori publik nuk mund të ngrite procedure hetimore, as të parashtroje propozimakuze apo propozim për leshim të urdherdenimit, nese nuk parashtron deshmi se eshte dhene leje.

Neni 23
Nderprerja e procedures penale në rast të vdekjes

Kur gjate procedures penale do të konfirmohet se i akuzuari ka vdekur, procedura penale do të nderpritet me aktvendim.

SEKSIONI B. SUBJEKTET

Kreu III

KOMPETENCA E GJYKATAVE DHE PERJASHTIMI

1. Kompetenca reale dhe perberja e gjykates

Neni 24
Kompetenca reale

Gjykatat në lendet penale gjykojne në kufijte e kompetences së vet reale të percaktuar me ligj.

Neni 25
Perberja e gjykates

(1) Në shkalle të pare gjykatat gjykojne në keshilla të perbera nga dy gjykates dhe tre gjykates-porote për vepra penale për të cilet me ligj eshte percaktuar denim me burgim në kohezgjatje prej 15 vitesh, apo denim me burgim të perjetshem, kurse në keshilla të perbera nga një gjykates dhe dy gjykates-porote për vepra penale për të cilet me ligj eshte percaktuar denim më i lehte. Për vepra penale për të cilat si denim kryesor eshte percaktuar denim me para apo denim me burgim deri në pese vite, në shkalle të pare gjykon gjykatesi individual.

(2) Në shkalle të dyte gjykatat gjykojne në keshilla të perbera nga pese gjykates për vepra penale për të cilat me ligj eshte percaktuar denim me burg në kohezgjatje prej 15 vitesh apo denim me burg të perjetshem, kurse në keshilla të perbera nga tre gjykates për vepra penale për te cilat eshte percaktuar denim më i lehte. Kur gjykon në shkalle të dyte në shqyrtim, keshilli perbehet nga dy gjykates dhe tre gjykates-porote.

(3) Në shkalle të trete gjykatat gjykojne në keshilla të perbere nga pese gjykates.

(4) Gjykatesi i procedures paraprake, gjykatesi, perkatesisht keshilli për vleresim të aktakuzes, kryetari i gjykates dhe kryetari i keshillit, vendosin në rastet e parapara në kete ligj.

(5) Gjykatat e shkalles së pare, në keshill të perbere nga tre gjykates, vendosin për ankesat kunder vendimeve të gjykatesit të procedures paraprake dhe kunder zgjidhjeve të tjera kur kjo eshte e percaktuar me ligj, miratojne vendime në shkalle të pare jashte seances kryesore, miratojne aktgjykime sipas dispozitave për zbatimin e aktgjykimit të huaj penal, të percaktuara me ligj të posacem dhe paraqesin propozime në rastet e parapara në kete apo në ligj tjeter.

(6) Me kerkese për mbrojtje të ligjshmerise gjykata vendos në keshill të perbere nga pese gjykates, e nese kerkesa eshte parashtruar kunder vendimit të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise, për kerkesen Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise vendos në mbledhje të pergjithshme.

(7) Nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe, gjykatat nga shkalla më e larte vendosin në keshill të perbere nga tre gjykates, në rastet që nuk jane të parapara në nenet prej (1) deri në (6) të ketij neni.

(8) Nese në gjykaten e shkalles së pare për shkak të numrit të pamjaftueshem të gjykatesve nuk mund të formohet keshilli i parapare në paragrafin (5) të ketij neni, me kerkese nga kryetari i asaj gjykatei, kryetari i gjykates së drejtperdrejte më të larte, do të delegoje gjykates nga gjykata tjeter nga sfera e vet.

2. Kompetenca vendore dhe bartja e kompetences vendore

Neni 26
Kompetenca vendore

(1) Kompetenca vendore, sipas rregulles, eshte gjykata në rajonin e së ciles eshte kryer apo tentuar vepra penale.

(2) Padia private mund të parashtrohet edhe në gjykaten në rajonin e së ciles i akuzuari ka vendbanim apo vendqendrim.

(3) Nese vepra penale, eshte kryer apo tentuar në rajonin e gjykatave të ndryshme apo në kufirin e atyre rajoneve apo eshte e pasigurte se në cilin rajon eshte kryer apo tentuar, kompetente eshte ajo nga gjykatat që me kerkese nga paditesi i autorizuar e para e ka filluar proceduren, e nese procedura ende nuk ka filluar, gjykata në të cilen së pari here eshte parashtruar kerkesa për ngritjen e procedures.

(4) Nese vepra penale eshte kryer në anijen vendase apo në mjetin vendas fluturues derisa gjendet në portin vendas, kompetent eshte organi në rajonin e të cilit gjendet ai port. Në raste tjera kur vepra penale eshte kryer në anijen vendase apo në mjetin vendas fluturues, kompetente eshte gjykata në rajonin e së ciles gjendet porti amë i anijes, perkatesisht i mjetit vendas fluturues, perkatesisht i mjetit fluturues apo portit vendas në të cilen anija, perkatesisht mjetin fluturues për here të pare do të ndalet.

(5) Nese vepra penale eshte kryer nepermjet shtypit, kompetente eshte gjykata në sferen e së ciles eshte shtypur dokumenti. Nese ai vend nuk eshte i njohur ose dokumenti eshte shtypur jashte vendit, kompetente eshte gjykata në rajonin e së ciles shperndahet dokumenti i shtypur. Nese në pajtim me ligjin pergjegjes eshte hartuesi i dokumentit, kompetente eshte edhe gjykata e vendit në të cilin hartuesi ka vendbanim ose gjykata e vendit ku ka ndodhur ngjarja për të cilen ka të beje dokumenti.

(6) Dispozitat nga paragrafi (5) të ketij neni, në menyre perkatese do të zbatohen edhe në rast se dokumenti ose deklarata eshte publikuar nepermjet radios, televizionit ose internetit.

(7) Nese nuk eshte i njohur vendi i kryerjes së vepres penale ose nese ai vend ndodhet jashte territorit të Republikes së Maqedonise, kompetente eshte gjykata në rajonin e së ciles i akuzuari ka vendbanim ose vendqendrim.

(8) Nese gjykata në rajonin e së ciles i akuzuari ka vendbanim ose vendqendrim veç tanime e ka filluar proceduren mbetet kompetent, edhe pse eshte zbuluar vendi i kryerjes së vepres penale.

(9) Nese nuk dihet vendi i kryerjes së vepres penale, as vendbanimi ose vendqendrimi i të akuzuarit ose të dy ndodhen jashte territorit të Republikes së Maqedonise, kompetente eshte gjykata në rajonin e së ciles i akuzuari do të kapet ose vete do të paraqitet.

(10) Nese ndonje person ka kryer veper penale në Republiken e Maqedonise dhe jashte vendit, kompetente eshte gjykata e cila eshte kompetente për veprat penale në Republiken e Maqedonise.

(11) Nese sipas dispozitave të ketij ligji nuk mund të konstatohet cila gjykate eshte kompetente vendore, Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise do ta percaktoje njeren nga gjykatat kompetente reale, para së ciles do të zbatohet procedura.

Neni 27
Bartja e kompetences vendore

(1) Nese gjykata kompetente për shkaqe juridike ose reale eshte e penguar të veproje, obligohet që ta njoftoje për të kete, gjykaten më të larte në menyre të drejtperdrejte e cila pas hetimeve të prokurorit publik, kur procedura udhehiqet me kerkese të prokurorit publik, do të percaktoje gjykate tjeter kompetente reale të rajonit të vet.

(2) Kunder ketij aktvendimi nuk lejohet ankese e vecante.

(3) Gjykata më e larte e drejtperdrejte e perbashket, për udheheqjen e procedures mund të percaktoje gjykate tjeter kompetente reale në rajonin e vet, nese eshte evidente se keshtu më lehte do të zbatohet procedura ose nese ekzistojne shkaqe tjera juridike ose reale.

(4) Aktvendimin sipas paragrafit (3) të ketij neni, gjykata mund ta miratoje me propozim të gjykatesit të procedures paraprake, gjykatesit individual os e kryetarit të keshillit, ose me propozim të prokurorit publik i cili vepron para gjykates e cila vendos për bartjen e kompetences vendore, kur procedura penale udhehoqet me kerkese të prokurorit publik.

3. Bashkimi dhe ndarja e procedures

Neni 28
Bashkimi i procedures

(1) Nese personi i njejte eshte i akuzuar për më shume vepra penale, kompetente eshte ajo gjykate e cila me kerkese të paditesit të autorizuar e para e ka filluar proceduren, e nese procedura akoma nuk ka filluar, gjykata te e cila së pari eshte parashtruar kerkesa për ngritjen e procedures.

(2) Sipas paragrafit (1) të ketij neni percaktohet kompetenca edhe në rast se i demtuari njekohesisht ka kryer veper penale ndaj të akuzuarit.

(3) Për bashkekryeresit sipas rregulles kompetente eshte gjykata e cila si kompetente për njerin pre tyre, e para e ka filluar proceduren.

(4) Gjykata që eshte kompetente për kryeresin e vepres penale sipas rregulles eshte kompetente edhe për bashkekryeresit, fshehesit, personat të cilet i kane ndihmuar kryeresit pas kryerjes së vepres penale, si dhe për personat të cilet nuk e kane denoncuar pergatitjen e vepres penale dhe kryerjen e vepres penale ose kryeresin.

(5) Në të gjitha rastet nga paragrafet (1), (2), (3) dhe (4) të ketij neni, sipas rregulles do të zbatohet procedure e vetme dhe do të miratohet një aktgjykim.

(6) Gjykata mundet me propozim të prokurorit publik të vendose që të zbatohet një procedure e vetme dhe të miratohet një aktgjykim edhe në rastin kur jane akuzuar më shume persona për më teper vepra penale, por vetem nese ndermjet veprave penale të kryera ekziston lidhje e ndersjelle dhe nese ekzistojne prova të njejta.

(7) Gjykata mund të vendose që të zbatohet procedure e vetme dhe të miratohet një aktgjykim, nese para gjykates së njejte mbahen procedura të vecanta kunder personit të njejte për më shume vepra penale dhe kunder më shume personave për të njejten veper penale.

(8) Për bashkimin e procedurave vendos gjykata e cila eshte kompetente për zbatimin e procedures së vetme. Kunder aktvendimit me të cilin eshte percaktuar bashkimi i procedurave ose me të cilin eshte refuzuar propozimi për bashkim, nuk lejohet ankese e vecante.

Neni 29
Ndarja e procedures

(1) Gjykata e cila eshte kompetente në pajtim me nenin 28 të ketij ligji mundet që për shkaqe të rendesishme ose për shkaqe të perputhshmerise së plote, ose në rast të pranimit të fajit në lidhje me një pjese të veprave penalete perfshira në akuze, perkatesisht pranimit të fajit nga disa nga të bashkeakuzuarit, deri në perfundimin e seances kryesore të vendose që procedura për vepra penale të vecanta ose kunder të akuzuarve të vecante, të ndahet dhe në menyre të vecante të perfundohet ose t'i dorezohet gjykates tjeter kompetente.

(2) Aktvendimin për ndarjen e procedures e miraton gjykata kompetente pas hetimit të prokurorit publik, kur procedura penale udhehiqet me kerkese të tij.

(3) Kunder aktvendimit me të cilin eshte percaktuar ndarja e procedures ose me të cilin eshte refuzuar propozimi për ndarje të procedures, nuk lejohet ankese e vecante.

4. Pasojat nga jokompetenca dhe konflikti i kompetences

Neni 30
Jokompetenca e gjykates

(1) Gjykata eshte e obliguar që të kete kujdes për kompetencen e vet dhe menjehere kur do të konstatoje se nuk eshte kompetente, do të shpallet si jokompetente dhe pas plotfuqishmerise së aktvendimit do ta dergoje lenden te gjykata kompetente.

(2) Pasi që aktakuza do të hyje në fuqi juridike, gjykata mund të shpallet si jokompetent vendor, as palet nuk mund të parashtrojne ankese për jokompetence vendore.

(3) Gjykata jokompetente eshte e obliguar që t'i ndermarre ato veprime në procedure, për të cilat ekziston rreziku nga prolongimi.

Neni 31
Konflikti i kompetencave

(1) Nese gjykata të ciles i eshte kaluar lenda si kompetente konsideron se eshte kompetente gjykata e cila ia ka kaluar lenden ose ndonje gjykate tjeter, do të ngrite procedure për zgjidhjen e konfliktit të kompetences.

(2) Kur me rastin e ankeses kunder vendimit të gjykates së shkalles së pare me të cilin eshte shpallur si jokompetent ka marre vendim gjykata e shkalles së dyte, për atë vendim eshte i lidhur me ceshtjen e kompetences edhe gjykata të ciles i eshte kaluar lenda, nese gjykata e shkalles së dyte eshte kompetente për zgjidhjen e konfliktit të kompetences ndermjet atyre gjykatave.

Neni 32
Procedura për zgjidhjen e konfliktit të kompetences

(1) Konfliktin e kompetences ndermjet gjykatave e zgjidh bashkerisht gjykata e drejtperdrejte më e larte.

(2) Para se të marre vendim në lidhje me konfliktin e kompetences, gjykata do të kerkoje mendim nga prokurori publik i cili eshte kompetent që të veproje para asaj gjykate, kur procedura penale mbahet me kerkese të prokurorit publik. Kunder ketij aktvendimi nuk lejohet ankese e vecante.

(3) Gjate vendosjes për konfliktin e kompetences, gjykata mundet njekohesisht me detyre zyrtare të marre vendim pët bartjen e kompetences vendore, nese jane plotesuar kushtet nga neni 27 të ketij ligji.

(4) Derisa nuk zgjidhet konflikti i kompetences ndermjet gjykatave, secili prej tyre eshte i obliguar që t'i ndermarre ato veprime në procedure për të cilat ekziston rrezik nga prolongimi.

5. Perjashtimi

Neni 33
Shkaqet e perjashtimit

(1) Gjykatesi ose gjykatesi - porot nuk guxon të ushtroje veprimtari gjyqesore:

1) nese eshte i demtuar me vepren penale;

2) nese i akuzuari, mbrojtesi i tij, paditesi, i demtuari, perfaqesuesi i tij ligjor ose i autorizuari, eshte shoku i tij martesor perkatesisht jashtemartesor, ose farefis nga gjaku në vije të drejte deri në cilendo shkalle, në vijen anesore deri në shkallen e katert, ndersa sipas krushqise deri në shkallen e katert;

3) nese me të akuzuarin, mbrojtesin e tij, paditesin ose me të demtuarin eshte në lidhje tutoresie, person nën kujdestari, mbajtes ose i mbajtur;

4) nese në të njejten lende penale ka marre pjese si gjykates i procedures paraprake, ka marre pjese në hetimin e të akuzuarit para seances kryesore, ose ka marre pjese në procedure si padites, mbrojtes, perfaqesues ligjor ose i autorizuar i të demtuarit, perkatesisht paditesit, ose eshte marre në pyetje si deshmitar ose si ekspert dhe

5) nese në të njejten lende ka marre pjese në miratimin e vendimit të gjykates më të ulet, ose nese në të njejten gjykate pa marre pjese në miratimin e vendimit i cili refuzohet me ankese.

(2) Gjykatesi ose gjykatesi - porot mund të perjashtohet nga ushtrimi i veprimtarise së gjykatesit, krahas rasteve të theksuara në paragrafin (1) të ketij neni, nese ekzistojne rrethana të cilat shkaktojne dyshime në paanshmerine e tij.

Neni 34
Procedura për perjashtim

Gjykatesi ose gjykatesi-porote, menjehere kur do të njoftohet se ekziston ndonje nga shkaqet për perjashtim nga neni 33 paragrafi (1) të ketij ligji, eshte i obliguar që ta nderprese çdo pune për atë lende dhe për kete ta njoftoje kryetarin e gjykates, i cili do t'i percaktoje zevendesim. Nese behet fjale për perjashtimin e kryetarit të gjykates, ai vete do ta percaktoje zevendesin nga radhet e gjykatesve të asaj gjykate, e nese kjo nuk eshte e mundur do të kerkoje nga kryetari i gjykates më të larte të drejtperdrejte të percaktoje zevendesim.

Neni 35
Perjashtimi me kerkese të paleve

(1) Perjashtim mund të kerkojne edhe palet.

(2) Palet mund të parashtrojne kerkese për perjashtim deri në fillimin e seances kryesore, e nese për shkakun e perjashtimit nga neni 33 paragrafi (1) të ketij ligji kane marre vesh më vone, kerkesen e parashtrojne menjehere pas njoftimit.

(3) Kerkesen për perjashtim të gjykatesit të gjykates më e larte, pala mund ta paraqese në ankese ose në pergjigjen e ankeses.

(4) Pala mund të kerkoje perjashtimin e gjykatesit të emeruar vetem emer për emer ose gjykatesit - porote i cili vepron me lenden, perkatesisht gjykatesit të gjykates më të larte.

(5) Për kryetarin e gjykates nuk mund të parashtrohet kerkese për perjashtim, pervec kur ai vepron si gjykates, ndersa për perjashtimin e tij vendos kryetari i gjykates më të larte të drejtperdrejte.

(6) Pala eshte e obliguar që në kerkesen t'i theksoje rrethanat për të cilat konsideron se ekziston ndonje nga bazat ligjore për perjashtim.

(7) Nuk lejohet kerkesa për perjashtim nese bazohet në të njejtat shkaqe, perkatesisht rrethana për të cilat tanime eshte vendosur. Kunder aktvendimit me të cilin kerkesa për perjashtim eshte refuzuar nuk lejohet ankese e vecante.

Neni 36
Vendimmarrja për kerkesen për perjashtim

(1) Për kerkesen për perjashtim nga neni 35 të ketij ligji vendos kryetari i gjykates.

(2) Nese kerkohet perjashtim vetem i kryetarit të gjykates, ose i kryetarit të gjykates dhe gjykatesit ose gjykatesit-porote, vendimin për perjashtim e miraton kryetari i gjykates më të larte të drejtperdrejte, e nese kerkohet perjashtimi i kryetarit të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise, vendimin për perjashtim e miraton mbledhja e pergjithshme e asaj gjykate.

(3) Nese eshte parashtruar kerkese për perjashtim në pajtim me nenin 33 paragrafi (1) të ketij ligji, procedura nderpritet, ndersa për kerkesen për perjashtim vendos kryetari i gjykates menjehere, e më së voni në afat prej tri ditesh nga dita e parashtrimit të kerkeses.

(4) Nese eshte parashtruar kerkese për perjashtim sipas nenit 33 paragrafi (2) të ketij ligji, procedura nuk nderpritet, ndersa aktvendim për kerkesen për perjashtim miraton kryetari i gjykates menjehere, e më së voni në afat prej tri ditesh nga dita e parashtrimit të kerkeses.

(5) Para se të merret vendim për perjashtim do të merret deklarate nga gjykatesi, nga gjykatesi - porote, perkatesisht nga kryetari i gjykates e sipas nevojes do të zbatohen edhe veprime tjera.

(6) Nese kryetari i gjykates perjashton gjykates, do të percaktoje që për lenden të veproje gjykatesi i radhes sipas orarit të brendshem të punes.

(7) Kunder aktvendimit me të cilin miratohet kerkesa për perjashtim, nuk lejohet ankese e vecante. Aktvendimi me të cilin refuzohet kerkesa për perjashtim mund të kundershtohet me ankese të vecante në afat prej tri ditesh nga dita e miratimit të aktvendimit, e nese aktvendimi i ketille eshte miratuar me akuze të vertetuar, atehere vetem me ankese për aktgjykimin.

(8) Nese kerkesa për perjashtim në pajtim me nenin 33 paragrafi (2) të ketij ligji eshte parashtruar në fillim të seances kryesore, seanca kryesore nuk do të nderpritet. Kryetari i gjykates lidhur për kerkesen do të vendose menjehere, e më së voni tri dite nga dita e parashtrimit të kerkeses për perjashtim. Nese merret vendim për lenden para se kryetari të vendose për kerkesen për perjashtim, pala mundet shkaqet dhe provat për perjashtim t'i parashtroje në ankesen e vendimit.

(9) Kunder aktvendimit nga paragrafi (8) të ketij neni, nuk lejohet ankese e vecante.

Neni 37
Vlefshmeria e veprimeve të ndermarra për kerkesen për perjashtim

Kur gjykatesi ose gjykatesi-porot njoftohet se eshte parashtruar kerkese për perjashtimin e tij, eshte i obliguar që menjehere ta nderprese punen e tij me lenden, e nese behet fjale për perjashtim nga neni 33 paragrafi (2) të ketij ligji, deri në miratimin e aktvendimit për kerkesen mund t'i ndermarre vetem ato veprime për të cilat ekziston rreziku i prolongimit.

Neni 38
Perjashtimi i prokuroreve publike dhe pjesemarresve tjere në procedure

(1) Dispozitat për perjashtim të gjykatesve dhe gjykatesve - porote në menyre perkatese do të zbatohen edhe për prokuroret publike, pervec në rastet kur ekziston baza nga neni 33 paragrafi (1) pikat 4 dhe 5 të ketij ligji.

(2) Dispozitat për perjashtim të gjykatesve dhe gjykatesve - porote në menyre perkatese do të zbatohen edhe për mbajtesit e procesverbalit, perkthyesit, perkatesisht interpretuesit dhe personat profesionale, si dhe për ekspertet, nese për ata nuk eshte percaktuar dicka tjeter (neni 238 i ketij ligji).

(3) Prokurori publik i prokurorise publike vendos për perjashtimin e prokuroreve publike në prokurorine publike. Për perjashtimin e prokurorit publik në prokurorine publike, vendos prokurori publik i prokurorise publike drejtperdrejt më të larte.

(4) Për perjashtimin e mbajtesve të procesverbaleve, perkthyesve, perkatesisht interpretuesve dhe eksperteve, vendos organi i cili e udheheq proceduren.

Kreu IV

PROKURORI PUBLIK DHE POLICIA E JURISPRUDENCES

1. Prokurori publik

Neni 39
Të drejtat dhe obligimet e prokurorit publik

(1) E drejta dhe obligimi themelor i prokurorit publik eshte që t'i ndjeke kryeresit e veprave penale për të cilet ndjekja ndermerret me detyre zyrtare.

(2) Në lendet e veprave penale për të cilat ndjekja ndermerret me detyre zyrtare, prokurori publik ka të drejte dhe obligim:

- t'i drejtoje veprimet e organeve kompetente për zbulimin dhe paraqitjen e veprave penale dhe kryeresve të tyre,
- të propozoje ose jape urdher për ndermarrjen e masave të vecanta hetimore, nën kushte dhe menyre të percaktuara me kete ligj,
- të jape urdhra dhe të zbatoje procedure hetimore,
- të gjeje, propozoje dhe të siguroje prova, nën kushte dhe menyre të percaktuara me kete ligj,
- të propozoje masa të perkohshme për sigurimin e prones ose sendeve të marra me vepren penale ose për zbatimin e mases së konfiskimit;
- të vendose për prolongimin e ndjekjes penale nën kushtet dhe menyrat e percaktuara me kete ligj,
- të propozoje leshimin e urdhendeshkimit nën kushtet të percaktuara me kete ligj,
- të negocioje dhe të merret vesh me të akuzuarin për pranimin e fajit, në menyren dhe kushtet e percaktuara me kete ligj,
- të parashtroje dhe perfaqesoje aktakuza para gjykates kompetente;
- të parashtroje ankesa kunder vendimeve gjyqesore jo të plotfuqishme dhe mjete juridike të jashtezakonshme kunder vendimeve gjyqesore të plotfuqishme,
- të vendose për ankesen e të demtuarit dhe
- të ndermarre edhe veprime tjera të percaktuara me ligj.

(3) Prokurori publik ngrit procedura të vecanta dhe merr pjese në to kur kjo eshte percaktuar me ligj të posacem.

Neni 40
Kompetenca e prokurorit publik

(1) Kompetenca reale e prokurorit publik eshte percaktuar në pajtim me dispozitat të cilat vlejne për kompetencen e gjykates për rajonin për të cilin eshte zgjedhur prokurori publik dhe me Ligjin për prokurori publike.

(2) Kompetenca vendore e prokurorit publik percaktohet në pajtim me dispozitat të cilat vlejne për kompetencen e gjykates për rajonin në të cilen eshte zgjedhur prokurori publik.

(3) Konfliktin e kompetences ndermjet prokuroreve publike e zgjidh në prokurori publik drejtperdrejt më i larte.

(4) Kur ekziston rreziku i prolongimit, veprimet në procedure do t'i ndermarre edhe prokuror publik jokompetent, por për kete doemos duhet menjehere ta lajmeroje prokurorin publik kompetent.

Neni 41
Roli udheheqes i prokurorit publik në proceduren parahetimore

(1) Për shkak realizimin e funksionit të ndjekjes penale, prokurori publik udheheq me proceduren parahetimore dhe e ka në disponim policine gjyqesore.

(2) Prokurori publik mundet vet ta ndermarre çdo veprim të nevojshem për zbulimin e vepres penale dhe zbulimin dhe ndjekjen e kryeresit të saj për të cilen me ligj eshte e autorizuar Ministria e Puneve të Brendshme, Policia Financiare dhe Drejtoria Doganore.

Neni 42
Heqja dore e prokurorit publik nga ndjekja penale

Prokurori publik në raste të percaktuara me ligj mund të heq dore nga ndjekja penale deri në perfundim të procedures penale.

Neni 43
Prolongimi i kushtezuar i ndjekjes penale

(1) Prokurori publik në pajtim me të demtuarin mundet me aktvendim ta prolongoje ndjekjen penale për vepren penale për të cilen eshte percaktuar denim me burgim deri në tre vjet, nese i dyshuari eshte i gatshem që të sillet në pajtim me udhezimet e prokurorit publik dhe t'i plotesoje obligimet e percaktuara me të cilat zvogelohen ose menjanohen pasojat e demshme të vepres penale, i vihet fund shqetesimit që eshte rezultat i vepres penale, perkatesisht ndikohet me qellim që të riintegrohet i dyshuari. Obligime të ketilla mund të jene:

1) menjanimi ose kompensimi i demit;
2) kthimi i sendeve të konfiskuara;
3) pagimi i kontributit me para në dobi të Buxhetit të Republikes së Maqedonise, ose institucionit i cili kryen autorizime publike ose për qellime humanitare;
4) plotesimi i obligimeve në lidhje me mbajtjen;
5) nenshtrimi në trajtim për heqjen e varshmerive;
6) nenshtrimi i terapise psiko-sociale për heqjen e sjelljes së dhunshme;
7) ndalimi për vizite ose kontakt me viktimat e vepres penale si dhe me persona të trete të percaktuar nga ana e prokurorit publik, në periudhe jo më të gjate se gjashte muaj;
8) percaktimi i punes me dobi të pergjithshme në kohezgjatje pre 40 - 120 orë ose
9) kur jane plotesuar kushtet për lirim për shkak të kompensimit të demit të percaktuara me Kodin penal.

(2) Në lidhje me obligimet nga paragrafi (1) pikat: 1, 2, 3, 4, 7, 8 dhe 9 të ketij neni, nese i dyshuari në afat i cili nuk mund të jete më i gjate se gjashte muaj e ploteson detyrimin, perkatesisht i eshte permbajtur ndalimit, prokurori publik do të marre vendim me të cilin nuk ndermerret ndjekje penale kunder të dyshuarit të vepres penale nga paragrafi (1) i ketij neni.

(3) Në lidhje me obligimet nga paragrafi (1) pikat 5 dhe 6 të ketij neni, kohezgjatjen e prolongimit të kushtezuar prokurori publik e percakton në konsultim me institucionin e specializuar për mjekimin e varesive, perkatesisht me qender kompetente për pune sociale. Kohezgjatja e prolongimit të kushtezuar nuk mund të jete më e gjate se një vit.

(4) Nese kryeresi i ka filluar por nuk i ka perfunduar detyrat e imponuara në afatin e percaktuar, prokurori publik parashtron propozim për ngritjen e procedures së shkurtuar, me ç'rast merret parasysh pjesa e detyrave të realizuara.

Neni 44
Mosndermarrja e ndjekjes penale

Prokurori publik nuk eshte i obliguar që të ndermarre ndjekje penale, perkatesisht mund të heq dore nga ndjekja:

1) nese në Kodin penal eshte percaktuar se gjykata kryeresin e vepres penale mund ta liroje nga denimi dhe nese prokurori publik duke pasur parasysh rrethanat konkrete të rastit, do të vleresoje se vet aktgjykimi pa sanksion penal nuk eshte i nevojshem;

2) nese në Kodin penal për veper penale eshte percaktuar denim me para ose denim burg deri në tre vjet, ndersa i dyshuari për shkak të pendimit të vertete e ka penguar shkaktimin e pasojave të demshme ose e ka kompensuar të gjithe demin, edhe nese prokurori publik duke pasur parasysh rrethanat konkrete të rastit do të vleresoje se sanksioni penal nuk eshte i bazuar ose

3) nese i dyshuari si anetar i grupit të organizuar, bandes ose ndonje bashkimi tjeter kriminal vullnetarisht bashkepunon para ose pas zbulimit, ose gjate procedures penale dhe nese bashkepunimi i atille dhe deklarata e atij personi eshte me rendesi esenciale për proceduren penale.

Neni 45
Qendrat hetimore të Prokurorise Publike

(1) Për nevojat e procedures penale, për rajonin e një ose më teper prokurorive publike formohen qendra hetimore të prokurorise publike.

(2) Qendrat hetimore nga paragrafi (1) të ketij neni, formohen me vendim të Prokurorit Publik të Republikes së Maqedonise.

(3) Numri i pergjithshem i pjesetareve të policise sejurisprudences në qendrat hetimore të prokurorise publike percaktohet me vendim të Prokurorit Publik të Republikes së Maqedonise, me mendim paraprak të marre nga ministri i Puneve të Brendshme, ministri i Drejtesise dhe ministri i Financave.

(4) Punet në qendren hetimore i kryejne të punesuarit nga njesite organizative nga neni 48 paragrafi (1) pika 2 të ketij ligji, të cilet zgjidhen për kryerjen e puneve në kohe të caktuar, me anë të konkursit të shpallur të brendshem, si dhe personat e punesuar në prokurorine publike në pajtim me Ligjin për prokurori publike.

(5) Personat nga paragrafi (4) të ketij neni mund të marrin pjese në ndermarrjen e veprimeve hetimore, në menyre që do ta pergatisin realizimin e tyre, të marrin deklarata dhe propozime, si dhe mevetesisht të ndermarrin veprime hetimore të caktuara, të ngarkuara nga ana e prokurorit publik. Procesverbalin për veprimin e ketille e miraton prokurori publik në afat prej 48 oresh nga ndermarrja e veprimit.

(6) Punetoret të cilet jane zgjedhur që të punojne në qendren hetimore i jane në dispozicion prokurorit publik, punojne nën kontrollin dhe mbikeqyrjen e tij, i respektojne dhe i zbatojne urdhrat e tij, punojne në pajtim me udhezimet dhe drejtimet e tij dhe për punen i pergjigjen prokurorit publik.

(7) Për kohen derisa punetoret jane zgjedhur që të punojne në qendren hetimore, nuk mund të sistemohen në vend tjeter të punes në organet shteterore prej nga vijne ose të largohen me pune nga rasti i lendes, pa miratim të prere të prokurorit publik.

2. Policia e jurisprudences

Neni 46
Detyrat e policise së jurisprudences

(1) Policia e jurisprudences me detyre zyrtare ose me urdher të prokurorit publik ndermerr masa dhe aktivitete me qellim të zbulimit dhe hetimit kriminalistik të veprave penale, parandalimit të pasojave të metutjeshme të veprave penale, kapjes dhe denoncimit të kryeresve të tyre, sigurimit të provave dhe masave dhe aktiviteteve tjera të cilat mund të shfrytezohen për realizimin e papenguar të procedures penale.

(2) Policia e jurisprudences zbaton hetim dhe veprime të urdheruara ose të ngarkuara nga gjykata dhe prokuroria publike.

(3) Detyrat nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, i kryejne eproret dhe nepunesit e policise së jurisprudences.

Neni 47
Autorizimet e Drejtorise së Policise Financiare dhe Drejtorise Doganore

(1) Autorizimet të cilat me kete ligj u jane dhene policise së jurisprudences, Drejtoria e Policise Financiare i kane në rastet kur behet fjale për zbulimin dhe hetimin e veprave penale: larje parash dhe të hyrash tjera nga vepra penale nga neni 273, tregti e palejuar nga neni 277, kontrabande nga neni 278, fshehje e tatimit nga neni 279, të gjitha nga Kodi penal, si dhe vepra tjera penale me dobi joligjore pronesore me vlere të konsiderueshme.

(2) Autorizimet të cilat me kete ligj u jane dhene policise së jurisprudences, Drejtoria e Policise Financiare i ka në rastet kur behet fjale për zbulimin dhe hetimin e veprave penale: prodhim dhe leshim në qarkullim të mjeteve të demshme për mjekim nga neni 212, prodhim dhe leshim në qarkullim të produkteve ushqimore dhe produkteve tjera të demshme nga neni 213, prodhim i paautorizuar dhe leshimi në treg i drogave narkotike, substancave psikotrope dhe prekurzoreve nga neni 215, furnizim dhe disponim i palejuar me materie nukleare nga neni 231, futje e materieve të rrezikshme në vend nga neni 232, nxjerrje, perkatesisht eksportim në vende të huaja, të të mirave të cilat jane nën mbrojtje të perkohshme ose trashegimi kulturore ose raritetеve natyrore nga neni 266, larje parash dhe të hyrash tjera nga vepra penale nga neni 273, kontrabande nga neni 278, mashtrim doganor nga neni 278-a, fshehje e mallit lende e kontrabandes dhe mashtrimit doganor nga neni 278-b, fshehje tatimi nga neni 279, mbajtje pa leje e armeve dhe materieve shperthyese nga neni 396, tregti me njerez nga neni 481-a, të gjitha nga Kodi penal; vepra penale nga Ligji për akciza dhe vepra tjera penale të lidhura me importin, eksportin dhe transitimin e mallrave nepermjet vijes kufitare.

Neni 48
Perberja e policise së jurisprudences

Detyrat e policise së jurisprudences sipas ketij ligji i kryejne:

1) nepunesit policore në njesite organizative në Ministrine e Puneve të Brendshme, Drejtorine e Policise Financiare dhe Drejtorine Doganore të cilet në pajtim me fusheveprimin e punes së percaktuar me ligj, ndermarrin masa dhe aktivitete për zbulimin e veprave penale, kapjen dhe paraqitjen e kryeresve të veprave penale, sigurimin e provave nga vepra penale dhe masa tjera me të cilat mundesohet realizimi i papenguar i procedures penale;

2) pjesetaret e policise së jurisprudences në qendrat hetimore të prokurorise publike dhe

3) nepunesit të ndare prokurorit publik në pajtim me nenin 50 të ketij ligji.

Neni 49
Eproret dhe nepunesit e policise së jurisprudences

(1) Eprore të policise së jurisprudences jane udheheqesit e njesive organizative nga neni 48 paragrafi (1) pika 1 të ketij ligji, të cilet jane në lidhje të drejtperdrejte me prokurorin publik.

(2) Nepunes të policise së jurisprudences jane nepunesit policore në Ministrine e Puneve të Brendshme, pjesetaret e Drejtorise së Policise Financiare dhe personat e autorizuar me ligj të Drejtorise Doganore, nga njesite organizative të cekura në nenin 48 pikat 1 dhe 3 të ketij ligji, si dhe pjesetaret e policise së jurisprudences në qendrat hetimore të prokurorise publike nga neni 48 pika 2 të ketij ligji.

Neni 50
Nepunesit e ndare për prokurorin publik sipas nevojes

(1) Sipas nevojes, për zbatimin efikas të procedures penale të prokurorit publik me urdher të tij, do t'i ndahen për pune nepunes nga neni 48 pika 1 të ketij ligji.

(2) Nepunesit e ndare për prokurorin publik i jane në dispozicion vetem prokurorit publik, punojne nën kontrollin dhe mbikeqyrjen e tij, i respektojne dhe realizojne urdhrat e tij, punojne në pajtim me sugjerimet dhe udhezimet e tij dhe për punen e vet i pergjigjen vetem prokurorit publik.

(3) Për kohen derisa punetoret jane ndare të punojne në qendren hetimore nuk mund të sistemohen në vend tjeter të punes në organet shteterore prej nga vijne ose të perjashtohen të punojne me rastin lendor, pa miratim të prere nga prokurori publik.

Neni 51
Disponimi funksional me policine e jurisprudences

(1) Policia e jurisprudences punon me urdher të prokuroreve publike kompetente.

(2) Për veprimin e vet në pajtim me dispozitat e ketij ligji, policia e jurisprudences pergjigjet para prokurorit publik kompetent.

(3) Eproret dhe nepunesit e policise së jurisprudences jane të obliguar që t'i kryejne detyrat të cilat u jane ndare. Pjesetaret e policise së jurisprudences nuk mund të largohen nga detyra e cila u eshte ngarkuar në kuader të hetimeve për vepren penale, pervec me vendim të prokurorit publik kompetent.

Neni 52
Pergjegjesia disiplinore e policise së jurisprudences

(1) Për pergjegjesine disiplinore të pjesetareve të policise së jurisprudences lidhur me realizimin e funksionit në pajtim me kete ligj, prokurori publik kompetent mund të parashtroje iniciative për ngritjen e procedures disiplinore te organi kompetent ku jane të punesuar pjesetaret e policise së jurisprudences, në pajtim me ligjin.

(2) Për rezultatet e iniciatives së parashtruar sipas paragrafit (1) të ketij neni, organi eshte i obliguar që pa prolongim ta njoftoje parashtruesin e propozimit.

(3) Nese në organin perkates nuk eshte ngritur procedure disiplinore ose nese prokurori publik nuk eshte i kenaqur me rezultatin nga procedura disiplinore ose me menyren në të cilen eshte zbatuar, Prokurori Publik i Republikes së Maqedonise do ta njoftoje Qeverine e Republikes së Maqedonise.

Kreu V

VIKTIMA, I DEMTUARI DHE AKUZUESI PRIVAT

1. Viktima

Neni 53
Të drejtat e viktimes

(1) Viktima e vepres penale i ka të drejtat në vijim:

1) të marre pjese në procedure penale si i demtuar me perfshirje në ndjekje penale ose për menjanimin e kerkeses për demin juridiko-pronesor;

2) në kujdes dhe vemendje të vecante nga ana e organeve dhe subjekteve të cilet marrin pjese në proceduren penale dhe

3) ndihme efikase psikologjike dhe ndihme tjeter profesionale dhe mbeshtetje nga ana e organeve, institucioneve dhe organizatave për ndihme viktimave për vepra penale.

(2) Policia, prokurori publik dhe gjykata veprojne me kujdes të vecante ndaj viktimave të veprave penale, duke u dhene keshilla nga paragrafi (1) të ketij neni dhe nenet 54 dhe 55 të ketij ligji dhe kujdeset për interesat e tyre gjate miratimit të vendimeve për ndjekje penale kunder të akuzuarit, perkatesisht gjate marrjes së veprimeve në proceduren penale në të cilen viktima doemos duhet personalisht të marre pjese, për cfare hartohet një shenim zyrtar ose procesverbal.

(3) Në pajtim me rregullat e vecanta, viktima e vepres penale për të cilen eshte percaktuar denim me burg prej së paku kater vitesh ka të drejte për:

1) keshilltar në llogari të mjeteve buxhetore para dhenies së deshmise, perkatesisht deklarates ose parashtrimit të kerkeses për të drejten juridikopronesore, nese ka lendime të renda psikofizike ose pasoja më të renda nga vepra penale dhe

2) kompensim të demit material dhe jomaterial nga fondi shteteror në kushte dhe menyre të percaktuar me ligj të vecante, nese kompensimi i demit nuk mund të sigurohet nga i denuari.

Neni 54
Të drejtat e vecanta për kategorite e cenuara të viktimave

(1) Viktimat e kane të drejten e masave të vecanta në mbrojtjen procesore gjate dhenies së deshmise dhe hetimit në të gjitha fazat e procedures:

1) nese në kohen e dhenies së deshmise jane në moshe nën 18 vjet;

2) nese me dhenien e deshmise ose pergjigjes në pyetje të caktuar, do ta ekspozoje vetveten ose personin e afert në rrezik për jeten, shendetin ose integritetin fizik (viktima të rrezikuara) dhe

3) nese për shkak të moshes, natyres dhe pasojave të vepres penale, invaliditetit fizik ose psikik ose gjendjes tjeter shendetesore me rendesi, të kaluares shoqerore dhe kulturore, rrethanave familjare, bindjeve fetare dhe perkatesise etnike të viktimes, sjellja e të akuzuarit, anetareve të familjes ose miqve të të akuzuarit ndaj viktimes, do të kete pasoja të demshme për shendetin e tyre psikik ose fizik ose negativisht do të ndikoje mbi cilesine e deshmise së dhene (viktima vecanerisht të ndjeshme).

(2) Masat e posacme të mbrojtjes së procesit i percakton gjykata me propozim të prokurorit publik ose viktimes ose me vleresimin e vet kur eshte e nevojshme të mbrohen viktimat e rrezikuara dhe viktimat vecanerisht të ndjeshme.

(3) Gjate vendosjes për percaktimin e masave të posacme për mbrojtje të procesit nga paragrafi (2) të ketij neni, gjykata duhet ta marre parasysh vullnetin e viktimes.

(4) Gjykata doemos duhet të percaktoje mase të posacme për mbrojtje të procesit në rastet nga paragrafi (1) pika 1 të ketij neni, si vijone:

1) kur femija viktime ka nevoje për perkujdesje dhe mbrojtje të vecante ose

2) kur femija eshte viktime e tregtise me njerez, dhunes ose abuzimit seksual.

(5) Në rastet nga paragrafi (4) të ketij neni, gjykata doemos duhet të percaktoje, veç e veç ose së bashku me mase tjeter të posacme, video incizim ose të zerit për deshmine dhe hetimin e femijes që të perdoret si prove në procedure. Në raste eksluzive, për shkak të rrethanave të reja të rastit, gjykata mund të urdheroje që hetimi të perseritur të femijes viktime, më së shumti edhe një here nepermjet shfrytezimit të mjeteve teknike për komunikim.

(6) Zbatimi i masave të posacme për mbrojtjen e procesit të femijeve viktima, eshte rregulluar me ligj të posacem.

Neni 55

Të drejtat e vecanta të viktimave të vepres penale kunder lirise gjinore dhe moralit gjinor, njerezise dhe të drejtes nderkombetare

(1) Viktima e vepres penale kunder lirise gjinore dhe moralit gjinor, njerezise dhe të drejtes nderkombetare, perpos të drejtave nga neni 53 të ketij ligji, i ka edhe keto të drejta:

1) para hetimit të bisedoje me keshilltar pa pagese ose me person të autorizuar, nese në procedure merr pjese si i demtuar;

2) të merret në pyetje nga personi i të njejtes gjini në polici dhe në prokurorine publike;

3) të mos pergjigjet në pyetjet të cilat kane të bejne me jeten personale të viktimes, ndersa nuk jane të lidhura me vepren penale

4) të kerkoje marrjen në pyetje me ndihmen e mjeteve vizuele - të zerit në menyren të percaktuar me ligj dhe

5) të kerkoje menjanimin e publikut nga seanca kryesore.

(2) Gjykata, prokuroria publike dhe policia jane të obliguara që ta keshillojne viktimen për të drejtat e saj nga paragrafi (1) të ketij neni, më së voni para marrjes në pyetje për here të pare për cfare hartojne shenim zyrtar ose procesverbal.

Neni 56

Viktima e cila nuk eshte njoftuar për të drejten e saj që në procedure të marre pjese si e demtuar

(1) Viktima e cila nuk eshte e njoftuar për të drejten e saj që të marre pjese në proceduren si e demtuar, ka të drejte të paraqitet në polici ose prokurori publike si e demtuar deri në parashtrimin e aktakuzes, ndersa para gjykates deri në perfundim të seances kryesore.

(2) Fleteparaqitja e viktimes si e demtuar do të refuzohet nese eshte evidente se nuk eshte e arsyeshme ose se eshte parashtruar me vonese.

2. I demtuari dhe paditesi privat

Neni 57

Të drejtat e të demtuarit

Në proceduren penale i demtuari i ka të drejtat në vijim:

1) të njoftohet me të drejtat e tij;

2) ta perdore gjuhen e tij dhe alfabetin dhe të drejten e ndihmes së perkthyesit, perkatesisht interpretuesit nese nuk e kupton gjuhen në të cilen realizohet procedura;

3) të propozoje realizimin e kerkeses juridiko - pronesore;

4) të kete person të autorizuar;

5) të tregoje fakte dhe të propozoje prova;

6) të marre pjese në seancen e provave;

7) të marre pjese në seancen kryesore dhe në proceduren e deshmimit, si dhe të deklarohet për kerkesen juridiko - pronesore edhe për ngjarjen juridiko - penale;

8) pas perfundimit të procedures hetimore t'i shqyrtoje dokumentet dhe lendet të cilat sherbejne si prova;

9) të parashtroje ankese me kushtet e parapara me kete ligj;

10) të parashtroje propozim për ndjekje dhe aktpadi private në pajtim me dispozitat e Kodit penal;

11) të njoftohet për mosmarrjen ose për çdo heqje dore nga ndjekja penale nga ana e prokurorit publik;

12) të parashtroje ankese deri te prokurori publik më i larte kunder vendimit të prokurorit publik me të cilin ai ka hequr dore nga ndjekja penale, nën kushtet e parapara me kete ligj;

13) të kerkoje kthimin në gjendjen e meparshme;

14) t'i respektohet e drejta e privatesise dhe

15) të marre pjese në proceduren e ndermjetesimit, në menyren dhe nën kushtet e percaktuara me kete ligj.

Neni 58

Parashtrimi i propozimit dhe aktakuzes private

(1) Për veprat penale për të cilat ndiqet me propozim ose me aktakuze private, propozimi ose aktakuza parashtrohen në afat prej tre muajsh nga dita kur personi i autorizuar për parashtrimin e propozimit ose aktakuzes private, eshte njoftuar për vepren penale dhe për kryeresin.

(2) Nese eshte parashtruar aktakuze private për veper penale ofendim, i akuzuari deri në perfundim të seances kryesore dhe pas skadimit të afatit nga paragrafi (1) të ketij neni, mund të parashtroje aktakuze kunder akuzuesit i cili njekohesisht ja ka kthyer ofendimin (kunderaktpadine). Në rast të ketille gjykata miraton një aktgjykim.

(3) Propozim për ndjekje parashtrohet te prokurori publik kompetent, ndersa aktpadia private te gjykata kompetente.

(4) Nese vet i demtuari parashtron kallezim penal ose paraqet propozim për realizimin e kerkeses juridiko - pronesore në proceduren penale, do të konsiderohet se me kete ka paraqitur propozim për ndjekje.

(5) Kur i demtuari ka parashtruar kallezim penal ose propozim për ndjekje, ndersa gjate procedures do të konstatohet se behet fjale për veper penale për të cilen ndiqet me aktakuze private, kallezimi, perkatesisht propozimi do të konsiderohet si aktpadi penale private e parashtruar me kohe, nese eshte parashtruar në afatin e parapare për aktakuze private. Aktpadia private e parashtruar me kohe do të konsiderohet si propozim i parashtruar me kohe i të demtuarit, nese gjate procedures konstatohet se behet fjale për veper penale për të cilen ndiqet me propozim.

Neni 59

Propozimi për ndjekje penale ose aktakuze private të parashtruar në emer të personit të mitur

(1) Për persona të mitur dhe persona të cilet jane të privuar teresisht nga aftesia punuese, propozim për ndjekje penale ose padi private parashtron perfaqesuesi ligjor i tyre.

(2) Personi i mitur i cili i ka mbushur 18 vjet mundet edhe vet të parashtroje propozim ose aktakuze private.

Neni 60

Ngritja dhe vazhdimi i procedures pas vdekjes së viktimes

Nese viktima e vepres penale vdes gjate afatit për parashtrimin e propozimit ose aktakuzes private ose gjate procedures, bashkeshorti i tij martesor, perkatesisht jashtemartesor, femijet, prinderit, të adoptuarit, adoptuesit, vellezerit dhe motrat munden në afat prej tre muajsh pas vdekjes së tij të parashtrojne propozim ose aktakuze, perkatesisht të japin deklarate se e vazhdojne proceduren.

Neni 61
Më shume persona të demtuar

Nese me vepren penale demtohen më shume persona, ndjekja do të ndermerret, perkatesisht do të propozohet me propozim ose aktakuze private prej secilit nga të demtuarit.

Neni 62
Heqje dore nga propozimi perkatesisht aktpadia private

(1) I demtuari dhe paditesi privat munden me deklaraten e tyre në gjykaten para së ciles mbahet procedura, të heqin dore nga propozimi, perkatesisht aktakuza private deri në perfundimin e seances kryesore. Në atë rast ata e humbin të drejten që mperseri të parashtrojne propozim, perkatesisht aktpadi private.

(2) Nese i demtuari heq dore nga propozimi, perkatesisht aktpadia private deri në fillim të seances kryesore, gjykata merr aktvendim për nderprerjen e procedures, ndersa nese heq dore nga fillimi deri në perfundim të seances kryesore, gjykata merr vendim aktgjykim refuzimi (neni 402 paragrafi (3)).

Neni 63
Mosardhja e akuzuesit privat në seancen kryesore

(1) Nese akuzuesi privat nuk vjen në seancen kryesore edhe pse në menyre të rregullt eshte ftuar, ose ftesa nuk ka mundur t'i dorezohet për shkak të mosparaqitjes në gjykate të ndryshimit të adreses së vendbanimit perkatesisht vendqendrimit, do të konsiderohet se ka hequr dore nga padia.

(2) Kryetari i keshillit ose gjykatesi individual do t'i lejoje kthim në gjendjen e meparshme akuzuesit privat i cili për shkaqe të arsyeshme nuk ka pasur mundesi të vije në seancen kryesore, ose me kohe ta njoftoje gjykaten për ndryshimin e adreses së vendbanimit perkatesisht vendqendrimit, nese në afat prej tete ditesh pas evitimit të pengeses parashtron lutje për kthimin në gjendjen e meparshme.

(3) Pas skadimit të tre muajve nga dita e leshimit nuk mund të kerkohet kthimi në gjendjen e meparshme.

(4) Kunder aktvendimit me të cilin lejohet kthimi në gjendjen e meparshme, nuk lejohet ankese e vecante.

Neni 64
E drejta për të propozuar prova, shikimi i dokumenteve dhe të drejta tjera

(1) I demtuari dhe paditesi privat kane të drejte gjate procedures t'i tregojne të gjitha faktet dhe të propozojne prova të cilat jane me rendesi për percaktimin e pergjegjesise penale dhe kerkesen juridiko - pronesore.

(2) Në seancen kryesore ata kane të drejte të propozojne prova, t'i parashtrojne pyetje të akuzuarit, deshmitareve dhe eksperteve, të nxjerrin shenime dhe sqarime lidhur me deshmite e tyre, të japin deklarata tjera dhe të paraqesin propozime tjera.

(3) I demtuari dhe akuzuesi privat kane të drejte që t'i shqyrtojne dokumentet dhe lendet të cilat sherbejne si prove. Të demtuarit mund t'i shkurtohet e drejta e shqyrtimit të dokumenteve, derisa nuk merret në pyetje si deshmitar.

(4) Prokurori publik dhe gjykata do ta njoftojne të demtuarin dhe akuzuesin privat me të drejtat e theksuara në paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij neni.

Neni 65
Të drejtat e paditesit privat

Paditesi privat sipas dispozitave të ketij ligji i ka të drejtat e njejta që i ka prokurori publik, pervec ato që i perkasin prokurorit publik si organit shteteror.

Neni 66
I mituri si i demtuar

(1) Nese i demtuari eshte i mitur ose person plotesisht i privuar nga aftesia afariste, perfaqesuesi i tij ligjor eshte i autorizuar që t'i jape të gjitha deklaratat dhe t'i ndermarre të gjitha veprimet për të cilat sipas ketij ligji i autorizuar eshte i demtuari.

(2) I demtuari i cili i ka mbushur 18 vjet eshte i autorizuar që vet të jape deklarata dhe të marre veprime në procedure.

Neni 67
I autorizuari i paditesit privat dhe i të demtuarit

Paditesi privat dhe i demtuari si dhe perfaqesuesit e tyre ligjore, të drejtat e tyre në procedure mund t'i kryejne edhe nepermjet të autorizuarit.

Neni 68
Obligimi për njoftim për ndryshimin e adreses

Paditesi privat dhe i demtuari, si dhe perfaqesuesit e tyre ligjore dhe të autorizuarit, jane të obliguar që për secilin ndryshim të adreses ose të vendqendrimit, gjegjesisht të vendbanimit ta njoftojne gjykaten.

Kreu VI

I AKUZUARI DHE MBROJTESI

Neni 69
Të drejtat e personit të thirrur, të arrestuar ose të privuar nga liria

(1) Personi i thirrur, i arrestuar ose i privuar nga liria patjeter doemos duhet menjehere të jete i njoftuar, në gjuhe që e njeh, për arsyet për thirrjen, arrestimin ose privimin nga liria, për cfaredo qofte dyshimi për veper penale të bere kunder tij, si dhe për të drejtat e tij, dhe nga personi nuk mund të kerkohet deklarate.

(2) I akuzuari së pari në menyre të qarte patjeter duhet të keshillohet për të drejten të heshte, për të drejten që vet të keshillohet me avokat dhe të kete mbrojtes sipas zgjedhjes së tij gjate kohes së pyetjes.

(3) Personi i arrestuar ose i privuar nga liria do të keshillohet edhe për të drejten që të njoftoje anetar të familjes së tij ose person të afert të tij, gjegjesisht perfaqesine diplomatike-konsullore të shtetit i të cilit eshte shtetas personi, për arrestimin ose privimin e tij nga liria. Sipas nevojes ose me kerkese të personit të arrestuar ose të privuar nga liria do t'i sigurohet ndihme perkatese mjekesore.

(4) Personi i privuar nga liria patjeter duhet menjehere, e më së voni në afat prej 24 oresh nga momenti i privimit nga liria, të nxirret para gjyqit, i cili pa shtyrje do të vendose për ligjshmerine e privimit nga liria.

(5) Publikimi i fotografive ose incizimeve të personave të arrestuar ose të privuar nga liria, kryhet me fshehjen e pamjes së fytyres.

Neni 70
Të drejtat e të akuzuarit

Secili i akuzuar i ka të drejtat themelore si vijojne:

- të jete në kohe dhe detalisht i informuar, në gjuhen që e njeh, për veprat për të cilat ngarkohet dhe për argumentet kunder tij,
- të kete kohe dhe mundesi të mjaftueshme për pergatitjen e mbrojtjes, e posacerisht të kete shikim në dokumente dhe të njoftohet me provat kunder tij dhe në dobi të tij, si dhe të komunikoje me mbrojtes sipas zgjedhjes personale,

- të gjykohet në prezence të tij dhe të mbrohet personalisht ose me ndihmen e mbrojtesit sipas zgjedhjes së vet, e nese nuk ka mjete të paguaje mbrojtes, të marre mbrojtes falas kur kete e kerkojne interesat e drejtesise, - ta paraqese mbrojtjen e vet,
- të mos jete i detyruar që të jape deklarate kunder vetvetes ose të afermve të tij ose tapranoje fajin,
- të kete mundesi që të deklarohet për faktet dhe provat që e ngarkojne dhe t'i paraqese të gjitha faktet dhe provat që i shkojne në dobi,
- vet ose nepermjet mbrojtesit t'i marre në pyetje deshmitaret kunder tij, si dhe t'i sigurohet prania dhe marrja në pyetje e deshmitareve në dobi të tij nën kushte të njejta si të deshmitareve kunder tij dhe
- gjate seances kryesore të keshillohet me mbrojtesin e vet, por nuk mund të merret vesh se si do të pergjigjet në pyetjen e parashtruar.

Neni 71
E drejta për mbrojtes

(1) Secili person i dyshuar ose i akuzuar për veper penale ka të drejte për mbrojtes gjate gjithe procedures penale kunder tij.

(2) I akuzuari para marrjes së pare në pyetje ose para veprimi tjeter për të cilin ai obligim eshte parapare me kete ligj, patjeter duhet të keshillohet se ka të drejte për mbrojtes sipas zgjedhjes së vet me të cilin mundet vet të keshillohet dhe se mbrojtesi mund të marre pjese në pyetjen e tij.

(3) Mbrojtes të akuzuarit mund t'i sigurojne edhe perfaqesuesi i tij ligjor, shoku martesor, perkatesisht jashtemartesor, farefisi nga gjaku në vije të drejte, adoptuesi i adoptuari, vllau, motra dhe mbajtesi, pervec nese i akuzuari kete nuk e kundershton në menyre të prere.

(4) Mbrojtes mund të jete vetem avokati.

(5) Për vepra penale për të cilat mund të shqiptohet denim me burg në kohezgjatje prej së paku dhjete vitesh, mbrojtes mund të jete avokati me pervoje prej së paku pese vitesh pas dhenies së provimit të jurisprudences.

(6) Mbrojtesi eshte i obliguar që të parashtroje autorizim te organi para të cilit mbahet procedura. I akuzuari mund t'i jape mbrojtesit edhe autorizim me goje në procesverbal para organit para të cilit mbahet procedura.

Neni 72
Mbrojtesi i perbashket për më shume të akuzuar dhe më shume mbrojtes për një të akuzuar

(1) Më shume të akuzuar mund të kene mbrojtes të perbashket vetem nese kjo nuk eshte në kundershtim me interesat e mbrojtjes së tyre. Nese organi që e mban proceduren konsideron se të akuzuarit nuk mund të kene mbrojtes të njejte, do t'i thirre që në afat të caktuar të emerojne mbrojtes tjeter, kurse në rast të mbrojtjes së domosdoshme do të veproje në pajtim me nenin 74 të ketij ligji.

(2) Një i akuzuar mund të kete më shume mbrojtes, ndersa mbrojtja konsiderohet e siguruar kur në procedure merr pjese së paku një prej mbrojtesve.

Neni 73
Persona të cilet nuk mund të jene mbrojtes

(1) Mbrojtes nuk mund të jete viktima, i demtuari, shoku martesor perkatesisht jashtemartesor i viktimes, i të demtuarit ose i paditesit, as farefis i tyre sipas gjakut në vije të drejte.

(2) Mbrojtes nuk mund të jete personi që eshte thirrur si deshmitar në procedure,pervec nese sipas ketij ligji eshte liruar nga detyra për të deshmuar dhe ka deklaruar se nuk do të deshmoje ose nese mbrojtesi degjohet si deshmitar në rastin nga neni 213 pika 2 të ketij ligji.

(3) Mbrojtes nuk mund të jete personi i cili në lenden e njejte eshte bashkepaditur, as personi i cili ka vepruar si gjykates, prokuror publik ose nepunes policor.

Neni 74
Mbrojtja e domosdoshme me mbrojtes dhe mbrojtesi sipas detyres zyrtare

(1) Nese i akuzuari eshte memec, shurdh ose i paafte që vet të mbrohet me sukses, ose nese kunder tij mbahet procedure penale për veper penale për të cilen në ligj eshte percaktuar denimi me burg të perjetshem, patjeter duhet të kete mbrojtes që gjate pyetjes së pare.

(2) I akuzuari patjeter duhet të kete mbrojtes nese kunder tij eshte caktuar paraburgim gjate kohes derisa zgjat paraburgimi.

(3) Për aktakuzen e parashtruar për vepren penale për të cilen me ligj eshte percaktuar denim me burg prej dhjete vitesh ose denim më i rende me burg, i akuzuari patjeter duhet të kete mbrojtes në kohen e dorezimit të aktakuzes.

(4) Gjate procedures për negociate dhe marreveshje me prokurorin për pranimin e fajit, i akuzuari patjeter duhet të kete mbrojtes.

(5) I akuzuari të cilit i gjykohet në mungese patjeter duhet të kete mbrojtes menjehere pas vendimit të marre për gjykim në mungese.

(6) Nese i akuzuari në rastet e mbrojtjes së domosdoshme nga paragrafet paraprake të ketij neni nuk merr mbrojtes vet, kryetari i gjykates do t'i percaktoje mbrojtes sipas detyres zyrtare, për rrjedhen e metutjeshme të procedures penale deri në plotfuqishmerine e aktgjykimit. Kur të akuzuarit do t'i percaktohet mbrojtes sipas detyres zyrtare për aktakuzen e parashtruar, për kete do të informohet i akuzuari së bashku me dorezimin e aktakuzes.

Neni 75
Mbrojtja e të varferve

(1) Kur nuk ekzistojne kushte për mbrojtje të domosdoshme, nese sipas gjendjes së vet pronesore nuk mund t'i barte shpenzimet e mbrojtjes, të akuzuarit mundet me kerkese të tij t'i caktohet mbrojtes kur kete e kerkojne interesat e drejtesise, e vecanerisht pesha e vepres penale dhe nderlikueshmeria e rastit. Në kerkese i akuzuari mendte vet të caktoje avokat të caktuar për mbrojtes, nga lista e avokateve nga bashkesia perkatese e avokateve.

(2) Për kerkesen nga paragrafi (1) të ketij neni vendos gjykatesi i procedures paraprake, gjegjesisht kryetari i keshillit, kurse mbrojtesin e cakton kryetari i gjykates.

(3) Shpenzimet për mbrojtje nga paragrafi (1) të ketij, neni bien në ngarkese të Buxhetit të Republikes së Maqedonise.

Neni 76
Revokimi dhe heqja e autorizimit

(1) Të drejtat dhe detyrat e mbrojtesit nderpriten kur i akuzuari do ta revokoje autorizimin.

(2) Kur i akuzuari e revokon autorizimin e mbrojtesit të vet, për atë do ta njoftoje gjykaten menjehere, e më së voni në afat prej tri ditesh.

(3) Nese i akuzuari nuk e njofton gjykaten se ka autorizuar mbrojtes të ri, gjykata në afat prej tri ditesh do t'i caktoje mbrojtes sipas detyres zyrtare, duke llogaritur prej dites kur i akuzuari e ka njoftuar, perkatesisht ka qene i detyruar që ta njoftoje gjykaten.

(4) Mbrojtesit të cilit i eshte revokuar autorizimi eshte i detyruar që t'i ndermarre të gjitha veprimet në procedure në dobi të të akuzuarit deri te njoftimi se eshte autorizuar mbrojtes i ri, por jo më gjate se 15 dite prej dites së revokimit të autorizimit.

(5) Kur mbrojtesi e ka anuluar autorizimin e të akuzuarit, i akuzuari eshte i detyruar që menjehere, e më së voni në afat prej tri ditesh ta njoftoje gjykaten për revokimin e autorizimit dhe nese i akuzuari nuk ka caktuar mbrojtes të ri, gjykata në afat prej tri ditesh do t'i caktoje mbrojtes sipas detyres zyrtare.

(6) Nese i akuzuari e njofton gjykaten se vet ka autorizuar mbrojtes, gjykata do ta revokoje aktvendimin për caktim të mbrojtesit sipas detyres zyrtare.

(7) Nese doreheqja ose revokimi eshte kryer në seancen e shqyrtimt kryesor, mbrojtesi eshte i detyruar që t'i marre të gjithe veprimet në dobi të të akuzuarit deri te mbarimi i asaj seance.

(8) Nese gjykata vlereson se heqja e autorizimit nuk permban arsye të bazuara dhe eshte dhene me qellim që të zgjatet procedura, për atë do ta njoftoje Oden e Avokateve të Republikes së Maqedonise.

(9) Për veprimet e marra Oda e Avokateve të Republikes së Maqedonise eshte e detyruar që ta njoftoj gjykaten, më së voni në afat prej tre muajsh.

Neni 77
Shkarkimi i mbrojtesit të caktuar

(1) Në vend të mbrojtesit të emeruar nga nenet 74 dhe 75 të ketij ligji, i akuzuari mundet vet të marre mbrojtes tjeter. Në kete rast mbrojtesi i emeruar do të shkarkohet.

(2) Mbrojtesi i caktuar vetem nga shkaqe të arsyeshme mund të kerkoje që të shkarkohet.

(3) Për shkarkim të mbrojtesit në rastin nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, para seances kryesore vendos gjykatesi i procedures paraprake, perkatesisht kryetari i keshillit, në shqyrtimin kryesor vendos keshilli, ndersa në proceduren e ankeses kryetari i keshillit të shkalles së pare, perkatesisht keshilli kompetent për vendosje në procedure për ankesen. Kunder ketij aktvendim nuk lejohet ankese e posacme.

(4) Kryetari i gjykates, me kerkese të kryetarit të keshillit apo të akuzuarit ose me pajtim të tij mund ta shkarkoje mbrojtesin e caktuar, nese në menyre të parregullt ose pandergjegjshme e kryen detyren. Në vend të mbrojtesit të shkarkuar, kryetari i gjykates do të caktoje mbrojtes tjeter. Për shkarkimin e mbrojtesit kryetari i gjykates do të njoftoje Oden e Avokateve të Republikes së Maqedonise.

Neni 78
Të drejtat e mbrojtesit

(1) Mbrojtesi eshte i autorizuar qe në dobi të të akuzuarit t'i marre të gjitha veprimet që mund t'i marre i akuzuari.

(2) Për pergatitjen e mbrojtjes, mbrojtesi mund të kerkoje njoftime nga qytetaret në pajtim me nenin 307 e ketij ligji.

Neni 79
Shikimi i mbrojtesit në dokumente

(1) Gjate procedures penale, mbrojtesi ka të drejte që t'i shikoje dokumentet dhe provat, në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

(2) Mbrojtesi ka të drejte të kryeje shikim dhe të marre pershkrim nga procesverbalet dhe a dokumentet tjera nga veprimet në të cilat mbrojtja ka pasur të drejte të jete e pranishme, e të cilat ruhen në prokurorine publike.

Neni 80
Komunikimi ndermjet mbrojtesit dhe të akuzuarit në paraburgim

Nese i akuzuari gjendet në paraburgim, mbrojtesi mundet me atë lirisht dhe pa mbikeqyrje të kembeje letra dhe të bisedoje. Me Me perjashtim, gjykatesi i procedures paraprake kete të drejte mund ta vë vetem në mbikeqyrje vizuale, nese paraburgimi eshte caktuar në baze të nenit 165 paragrafi (1) pika 2) të ketij ligji, dhe ekzistojne gjasa që i akuzuari do t'i keqperdore kontaktet me mbrojtesin.

Kreu VII

BASHKEPUNIMI NDERINSTITUCIONAL DHE NDIHMA JURIDIKE

Neni 81
Obligimi për dhenie të ndihmes

(1) Policia gjyqesore, prokurori publik dhe gjykata për nevojat për mbajtjen e procedures penale mund të kerkojne ndihme nga gjykatat, prokuroria publike, organet e administrates shteterore dhe organet tjera shteterore, institucionet që kryejne autorizime publike dhe nga organet e njesive të vetadministrimit lokal. Ato organe jane të detyruara që t'i pergjigjen kerkeses në afat më të shkurter, ndersa pengesat e mundshme t'i evitojne pa prolongim. Sipas nevojes atyre mund tu doreohet kopja nga dokumentet ndeshkuese.

(2) Organet e administrates shteterore dhe organet tjera shteterore mund ta refuzojne kerkesen nga paragrafi (1) të ketij neni, me vendim të arsyetuar në pajtim me kompetencat e tyre ligjore, nese në atë menyre shkelet obligimi për ruajtjen e informatave të klasifikuara, derisa organi kompetent nuk e heq obligimin e atille.

Neni 82
Realizimi i seances së provave me ndihmen e konferences me video-zë

(1) Jashte rasteve të vecanta të percaktuara me kete ligj, gjykata mundet me urdher me shkrim të për caktoje që seanca e provave të zbatohet me ndihmen e pajisjes së mbyllur teknike për lidhje me largesi (konference me video-zë).

(2) Urdhri permban të dhena për vendin dhe kohen e marrjes së konferences me video-zë, si dhe për emrin dhe adresen e personit pyetja e të cilit kerkohet. Thirrjet deshmitareve dhe të akuzuarve u dergohen sipas dispozitave nga Kreu XIII të ketij ligji.

(3) Në urdher mund të caktohet që personi tek i cili gjenden sendet të cilat sipas Kodit penal duhet të konfiskohen ose mund të perdoren për percaktimin e fakteve në proceduren penale, me kerkese nga gjykata t'i tregoje gjate konferences me video-zë, e pastaj t'ia dorezoje gjykates sipas dispozitave të nenit 195 të ketij ligji.

Neni 83
Realizimi i konferences me video-zë

(1) Palet mund të jene prezente në konferencen me video-zë dhe të marrin pjese në të, në pajtim me dispozitat për paraqitjen e provave në seancen kryesore. Të akuzuarit i cili gjendet në paraburgim në menyre adekuate do t'i mundesohet ndjekja e konferences me video-zë, si dhe parashtrimi i pyetjeve dhe paraqitja e shenimeve.

(2) Në konferencen me video-zë patjeter duhet të jete prezent edhe personi profesional që do të manipuloje me pajisjet.

Neni 84
Procesverbali për konferencen me video-zë

(1) Gjykata që e udheheq proceduren penale perpilon procesverbal nga konferenca me video-zë në të cilin shenohen koha dhe vendi i veprimeve, personat që kane qene të pranishem, lloji dhe gjendja e pajisjes teknike për lidhje në largesi, si dhe personi profesional që ka manipuluar me pajisjen. Procesverbalin e mban keshilltari gjyqesor.

(2) Organi që e mban proceduren penale mund t'i permbushe edhe kerkesat e posacme në lidhje me formen dhe permbajtjen e konferences me video-zë, në pajtim me dispozitat nga ligjet e posacme ose marreveshjet nderkombetare të ratifikuara në pajtim me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise.

Neni 85
Konferenca telefonike

Prokurori publik ose policia, alibine dhe faktet tjera të rendesishme për ngritjen dhe mbajtjen e procedures penale mund t'i kontrollojne me perdorimin e lidhjes telefonike, e cila personave të pyetur u mundeson komunikim të njekohesishem (konferenca telefonike).

Neni 86
Procesverbali dhe incizimi nga konferenca telefonike

(1) Procesverbali për konferencen telefonike doemos duhet të permbaje të dhena për identitetin e personave në konferencen telefonike, të dhene për atë se në cilen cilesi personi e jep deklaraten, e varesisht nga ajo cilesi dhe të dhenat adekuate personale.

(2) Incizimi nga konferenca telefonike nga paragrafi (1) të ketij neni, mund të perdoret në proceduren penale:

1) nese personi, që eshte pyetur si deshmitar, eshte keshilluar sipas nenit 219 e ketij ligji dhe eshte paralajmeruar për incizimin;

2) nese i akuzuari paraprakisht eshte keshilluar për të drejtat sipas nenit 206 e ketij ligji dhe

3) nese në pyetjen e të akuzuarit eshte i pranishem mbrojtesi i tij.

SEKSIONI V. VEPRIME TË PROCESIT

Kreu VIII

PARASHTRESA DHE PROCESVERBALE

Neni 87
Parashtresa

(1) Padite private, aktakuzat, propozimakuzat, propozimet, mjetet juridike dhe deklaratat dhe njoftimet tjera (parashtresat) parashtrohen me shkrim ose jepen gojarisht në procesverbal ose parashrtohen në forme elektronike te seksioni pranues i organit kompetent.

(2) Parashtresat nga paragrafi (1) të ketij neni, patjeter duhet të jene të kuptueshme dhe ta permbajne gjithcka që eshte e nevojshme që të mund të procedohet për to. Parashtresat e parashtruara nga avokate, organe të administrates shteterore, persona juridike dhe persona të cilet kryejne autorizime publike, duhet të permbajne edhe të dhena për kutine elektronike për dergimin e shkresave të regjistruar në pajtim me ligjin.

(3) Nese me kete ligj nuk eshte peraktuar ndryshe, organi që e mban proceduren do ta thirr parashtruesin e parashtreses që eshte e pakuptueshme ose nuk permban gjithcka që eshte e nevojshme, ta permiresoje parashtresen perkatesisht ta plotesoje që të mundet për të të procedohet, e nese ai nuk e bene atë në afatin e caktuar, do ta hedh poshte parashtresen.

(4) Në thirrjen për permiresimin, perkatesisht për plotesimin e parashtreses, parashtruesi do të paralajmerohet për pasojat nga leshimi.

(5) Parashtresat të cilat sipas ketij ligji dorezohen te pala e kundert, i dorezohen organit që e mban proceduren në numer të mjaftueshem të ekzemplareve për organin dhe për palen tjeter. Nese parashtresa të tilla nuk jane dorezuar në numer të mjaftueshem të ekzemplareve, do të shumezohen me shpenzime të parashtruesit.

Neni 88
Denimi për shkak të ofendimit të gjykates

(1) Gjykata do ta denoje me denim me para prej 200 deri në 1 200 euro në kundervlere me denare, pjesemarresin në proceduren i cili në parashtresen ose gojarisht, perkatesisht në menyre tjeter e ofendon gjykaten ose personin që merr pjese në procedure. Aktvendimin për denim e miraton gjykata para së ciles eshte dhene deklarata, e nese kjo eshte bere në parashtrese, gjykata që duhet të vendose për parashtresen.

(2) Kunder ketij aktvendimi lejohet ankese, për të cilen vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji,

(3) Për denimin e prokurorit publik, gjykata do ta njoftoje prokurorin publik kompetent të prokurorise publike.

(4) Për denimin e avokatit, gjykata do ta njoftoje Oden e Avokateve të Republikes së Maqedonise.

(5) Kur prokurori publik e mban proceduren paraprake dhe gjate kesaj vlereson se pjesemarresi në procedure në deklarate ose parashtrese e ofendon gjykaten, prokurori publik ose personi tjeter që merr pjese në procedure, do t'ia dorezoje kopjen nga parashtresa ose deklarata gjykates kompetente, e cila mund të miratoje aktvendim për denim nga paragrafi (1) të ketij neni.

(6) Denimi sipas paragrafit (1) të ketij neni nuk ndikon mbi ndjekjen dhe shqiptimin e denimit për vepren penale të kryer me ofendim.

(7) Nese sipas paragrafit (1) të ketij neni ofendimi i gjykates edhe krahas denimit të shqiptuar me para perseritet, gjykata mund të shqiptoje denim me para edhe deri në shume të dhjetefishte nga denimi nga paragrafi (1) të ketij neni.

Neni 89
Procesverbali

(1) Për secilin veprim të ndermarre gjate procedures penale perpilohet procesverbali njekohesisht kur kryhet veprimi, e nese kjo nuk eshte e mundur, menjehere pas kesaj.

(2) Procesverbalin e perpilon mbajtesi i procesverbalit. Vetem kur kryhet bastisje e shtepise ose e personit, ose veprimi ndermerret jashte lokaleve zyrtare të organit, e nuk mundet të sigurohet mbajtesi i procesverbalit, procesverbalin mund ta perpiloje personi që e ndermerr veprimin.

(3) Procesverbalin që e perpilon mbajtesi i procesverbalit, perpilohet në atë menyre që personi i cili e nderemerr veprimin, i tregon me zë mbajtesit të procesverbalit se çka do të fus në procesverbal.

Neni 90
Permbajtja e procesverbalit

(1) Në procesverbalin futet emri i organit shteteror para të cilit kryhet veprimi, vendi ku kryhet veprimi, dita dhe ora kur veprimi ka filluar dhe mbaruar, emrat dhe mbiemrat e personave prezente dhe në cilen cilesi jane prezente, si dhe emerimi i lendes penale sipas të cilit ndermerret veprimi.

(2) Procesverbali duhet t'i permbaje të dhenat thelbesore për rrjedhen dhe permbajtjen e veprimit të ndermarre. Nese gjate ndermarrjes së veprimit jane konfiskuar lende ose dokumente, kjo do të shenohet në procesverbal, e lendet e konfiskuara do të perfshihen në procesverbal ose do të shenohet ku jane në rruajtje.

(3) Gjate ndermarrjes së veprimeve siç eshte inspektimi bastisja e shtepise ose personit, ose rinjohja e personave ose lendeve, në procesverbal do të futen edhe të dhena që jane të rendesishme duke marre parasysh natyren e veprimit të atille, ose për percaktimin e identitetit të sendeve të vecanta (pershkrimi, masa dhe madhesia e sendeve ose gjurmeve, venia e shenjave në sendet etj.) e nese jane bere skica, vizatime, plane, fotografi, shenime në pajisje elektronike, mekanike dhe pajisje tjera për incizim të zerit ose incizim vizuel-të zerit dhe shenime stenografike, kjo do të shenohet në procesverbal dhe të perfshihet në procesverbal.

Neni 91
Mbajtja e procesverbalit

(1) Procesverbali patjeter duhet të mbahet në menyre të rregullt, në të nuk guxon asgje të fshihet, të shtohet ose ndryshohet. Vendet e shlyera patjeter duhet të mbeten të lexueshme.

(2) Të gjitha modifikimet, ndryshimet dhe shtesat futen në fund të procesverbalit dhe menjehere u paraqiten paleve dhe mbrojtesit dhe ato patjeter duhet të verifikohen nga personat që e nenshkruajne procesverbalin.

Neni 92
Shikimi në procesverbal dhe nenshkrimi i procesverbalit

(1) Personat të cilet në menyre të obligueshme jane të pranishem në veprimet në proceduren, si dhe palet, mbrojtesi dhe i demtuari, nese jane të pranishem, kane të drejte që ta lexojne procesverbalin ose të kerkojne që tu lexohet. Për kete eshte i obliguar që të paralajmeroje personi që e ndermerr veprimin, e në procesverbalin do të shenohet nese paralajmerimi eshte ryer dhe nese eshte lexuar procesverbali. Procesverbali cdohere lexohet, nese nuk ka mbajtes të procesverbalit në procesverbalin dhe kjo do të shenohet.

(2) Në fund të procesverbalit do të nenshkruhen perkthyesi, perkatesisht interpretuesi nese ka pasur, e gjate bastisjes edhe personi që bastiset ose shtepia e të cilit bastiset. Nese procesverbalin nuk e shkruan mbajtesi i procesverbalit, procesverbalin e nenshkruajne personat që jane të pranishem në veprim. Nese persona të atille nuk ka ose nuk jane në gjendje që ta kuptojne permbajtjen e procesverbalit, procesverbalin e nenshkruajne dy deshmitare, pervec nese nuk eshte e mundur që të sigurohet prania e tyre.

(3) Personi analfabet në vend të nenshkrimit vendos gjurme nga gishti tregues nga dora e djathte, kurse mbajtesi i procesverbalit nën gjurmen do ta shenoje emrin dhe mbiemrin e tij. Nese për nga pamundesia që të vendose gjurme nga gishti tregues i djathte, vendoset gjurme nga ndonje gisht tjeter ose gjurme nga gishti i dores së majte, në procesverbal do të shenohet nga cili gisht dhe nga cila dore eshte marre gjurma.

(4)Nese veprimi nuk ka mundur të kryhet pa nderprerje, në procesverbal do të shenohet dita dhe ora kur eshte bere nderprerja, si dhe dita dhe ora kur vazhdon veprimi.

(5) Nese ka pasur kundershtim për permbajtjen e procesverbalit, në procesverbal do të shenohen edhe ato kundershtime.

(6) Procesverbalin në fund e nenshkruan personi që e ka ndermarre veprimin dhe mbajtesi i procesverbalit.

Neni 93
Ndarja e proves

(1) Kur në kete ligj eshte percaktuar se në ndonje prove nuk mund të bazohet vendimi gjyqesor, gjykatesi i procedures paraprake, sipas detyres zyrtare ose me propozimit të paleve, do të miratoje aktvendim për ndarje të asaj prove nga dokumentet, më së voni deri në mbarimin e procedures hetimore. Pas ngritjes së aktakuzes, aktvendim për ndarje të proves miraton keshilli për vleresim të aktakuzes. Kunder ketij aktvendimi lejohet ankese e vecante, për të cilen vendos gjykata më e larte.

(2) Pas plotfuqishmerise së aktvendimit, provat e ndara ruhen te gjykatesi i procedures paraprake, ndaras nga dokumentet tjera, dhe nuk mund të shqyrtohen as nuk mund të shfrytezohen në procedure. Procesverbalet e ndara mbyllen në mbeshtjellese të posacme dhe ruhen te gjykatesi i procedures paraprake.

Neni 94
Incizimi i veprimeve hetimore

(1) Realizimi i veprimeve hetimore ose të tjera incizohet me aparate për incizim vizual-të zerit kur eshte percaktuar me kete ligj. Organi i cili e zbaton veprimin, paraprakisht e njofton për kete personin i cili hetohet.

(2) Incizimi doemos duhet t'i permbaje të dhenat nga neni 90 paragrafi (1) i ketij ligji, të dhenat e nevojshme për identifikimin e personit deklarata e të cilit incizohet dhe e dhena se në cfare cilesie ai person e jep deklaraten. Kur incizohen deklarata të më shume personave, doemos duhet të sigurohet që nga incizimi të mund të njihet qarte se kush e ka dhene deklaraten.

(3) Në procesverbal për veprimin hetimor do të shenohet se eshte bere incizim, kush e ka kryer incizimin, se personi që pyetet paraprakisht eshte njoftuar për incizimin, nese eshte riprodhuar incizimi dhe ku ruhet, nese nuk I eshte bashkengjitur shkresave të lendes.

(4) Kur me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe, organi i cili e realizon veprimin hetimor, mund të percaktoje që incizimi teresisht ose pjeserisht të pershkruhet dhe t'i dorezohet pales, me kerkese të saj. Pershkrimi do të kontrollohet dhe do të verifikohet me nenshkrim nga personi i cili e ka realizuar veprimin dhe do t'i bashkengjitet procesverbalit për ndermarrjen e veprimit hetimor.

(5) Incizimi i bere sipas paragrafeve (1), (2), (3) dhe (4) të ketij neni, ruhet në gjykate derisa të ruhen edhe shkresat në lende.

(6) Incizimet e bera sipas dispozitave nga paragrafet (1), (2), (3) dhe (4) të ketij neni, nuk mund të paraqiten publikisht pa pajtimin me shkrim të paleve dhe pjesemarresve në veprimin hetimor.

Neni 95
Procesverbali për shqyrtimin kryesor

Për procesverbalin e shqyrtimit kryesor vlejne dispozitat nga nenet 374 dhe 375 të ketij ligji.

Neni 96
Procesverbali për keshillim dhe votim

(1) Për keshillimin dhe votimin hartohet procesverbal i vecante.

(2) Procesverbali për keshillim dhe votim i permban rrjedhen e votimit dhe vendimin që eshte marre.

(3) Kete procesverbal e nenshkruajne të gjithe anetaret e keshillit dhe mbajtesi i procesverbalit. Mendimet e ndara do të perfshihen në procesverbal për keshillim dhe votim, nese nuk jane futur në procesverbal.

(4) Procesverbali për keshillimin dhe votimin do të mbyllet në mbeshtjelles të vecante. Kete procesverbal mund ta shqyrtoje vetem gjykata më e larte kur vendos për mjetin juridik dhe në kete rast obligohet që procesverbalin ta mbylle perseri në mbeshtjelles të vecante dhe në mbeshtjelles të shenoje se e ka shqyrtuar procesverbalin.

Kreu IX

AFATET

Neni 97
Afatet për dhenien e deklarates dhe dorezimin e parashtreses

(1) Afatet e parapara me kete ligj nuk mund të vazhdohen, pervec nese ligji prerazi kete e lejon. Nese behet fjale për afat që me kete ligj eshte percaktuar për shkak të mbrojtjes së të drejtes për mbrojtje dhe të drejtave tjera procesore të të akuzuarit, ky afat mund të shkurtohet nese kete e kerkon i akuzuari me shkrim ose me goje në procesverbal para gjykates.

(2) Kur deklarata eshte e lidhur me afat konsiderohet se eshte dhene në afat nese para se të skadoje afati i eshte dorezuar atij i cili eshte i autorizuar ta pranoje.

(3) Kur deklarata eshte derguar me poste me dergese të rekomanduar, me poste elektronike ose në forme telegrafike, dita e dorezimit në poste, perkatesisht dita e dorezimit me poste elektronike, konsiderohet si dite e dorezimit atij të cilit i drejtohet. Dorezimi i postes ushtarake në vende ku nuk ekziston poste e rregullt konsiderohet si dorezim i dergeses së rekomanduar në poste. Konsiderohet se derguesi i deklarates nuk e ka leshuar afatin nese pranuesi deklaraten e derguar nuk e ka marre me kohe, për shkak të punes së gabuar të pajisjes për dergim ose pranim të deklarates, e për të cilen derguesi nuk ka ditur.

(4) I dyshuari i cili ndodhet në paraburgim deklaraten e cila eshte e lidhur me afat mund ta jape në procesverbal te organi i cili e mban proceduren ose ta dorezoje në drejtorine e burgut, ndersa personi i cili ndodhet në vuajtje të denimit ose ndodhet në institucion për shkak të zbatimit të mases së sigurise ose mases edukuese, deklaraten e tille ta dorezoje në drejtorine e institucionit në të cilin eshte vendosur. Dita dhe ora kur eshte hartuar procesverbali i tille, perkatesisht kur deklarata i eshte dorezuar drejtorise së institucionit, konsiderohet si dite e dorezimit në organin i cili eshte kompetent për ta pranuar.

(5) Nese parashtresa që eshte e lidhur me afat për shkak të mosdijes ose gabimit të dukshem të parashtruesit i eshte dorezuar ose derguar prokurorit publik jokompetent ose gjykates jokompetente para skadimit të afatit, e te prokurori publik kompetent ose gjykata kompetente do të arrije pas skadimit të afatit, do të konsiderohet se eshte parashtruar me kohe.

Neni 98
Llogaritja e afateve

(1) Afatet llogariten me orë, dite, muaj dhe vite.

(2) Ora ose dita kur eshte bere dorezimi ose njoftimi, perkatesisht në të cilen bie ngjarja prej kur duhet të llogaritet kohezgjatja e afatit, nuk llogaritet në afat, por si fillim i afatit merret ora e pare e ardhshme, perkatesisht dita e pare e ardhshme. Në një dite llogariten 24 orë, ndersa muaji llogaritet sipas kohes kalerendarike.

(3) Me perjashtim nga paragrafi (2) i ketij neni, afatet për llogaritjen e arrestimit, mbajtjes dhe paraburgimit, fillojne të rrjedhin nga momenti i privimit nga liria.

(4) Afatet e percaktuara me muaj perkatesisht me vite perfundojne me skadimin e asaj dite të muajit të fundit, perkatesisht të vitit që sipas numrit të tij i pergjigjet dites kur ka filluar afati. Nese nuk eshte ajo dite në muajin e fundit, afati perfundon në diten e fundit të atij muaji.

(5) Të shtunat, të dielat dhe festat shteterore llogariten në afat. Nese dita e fundit të afatit bie në feste shteterore, të shtune, të diele ose dite tjeter në të cilen organi shteteror nuk ka punuar, afati skadon me skadimin e dites së pare të ardhshme të punes.

Neni 99
Kthimi në gjendjen e meparshme

(1) Të akuzuarit i cili për shkaqe të arsyeshme do ta leshoje afatin për paraqitjen e ankeses për aktgjykimin ose aktvendimin për zbatimin e masave të sigurise ose mases edukative ose për konfiskimin e dobise pronesore, gjykata do t'i lejoje kthim në gjendjen e meparshme për shkak të paraqitjes së ankeses, nese në afat prej tete ditesh pas pushimit të shkakut për të cilin e ka leshuar afatin, parashtron lutje për kthim në gjendjen e meparshme dhe nese njekohesisht me lutjen dorezon edhe ankese.

(2) Pas skadimit të tre muajve nga dita e leshimit, nuk mund të kerkohet kthim në gjendjen e meparshme.

Neni 100
Vendimmarrja për kthim në gjendjen e meparshme

1) Për kthim në gjendjen e meparshme vendos gjykata e cila e ka miratuar aktgjykimin ose aktvendimin i cili pergenjeshtrohet me ankese.

(2) Kunder aktvendimit me të cilin lejohet kthimi në gjendjen e meparshme, nuk lejohet ankese.

(3) Kur i akuzuari ka paraqitur ankese për aktvendimin me të cilin nuk lejohet kthimi në gjendjen e meparshme, gjykata obligohet që kete ankese, bashke me ankesen e aktgjykimit ose të aktvendimit për zbatimin e mases së sigurise, ose të mases edukative ose për konfiskimin e dobise pronesore, si dhe me pergjigjen e ankeses dhe me të gjitha shkresat ta dorezoje në gjykaten më të larte për zgjidhje.

Neni 101
Veprimi i lutjes për kthim në gjendjen e meparshme

Lutja për kthim në gjendjen e meparshme sipas rregulles nuk e ndalon zbatimin e aktgjykimit, perkatesisht aktvendimit për zbatimin e mases së sigurise ose mases edukative ose për konfiskimin e dobise pronesore, por gjykata kompetente për zgjidhjen e lutjes mund të vendose që zbatimi të nderpritet derisa të merret vendimi për lutjen.

Kreu X

SHPENZIMET PËR PROCEDUREN PENALE

Neni 102
Permbajtja e shpenzimeve për procedure penale

(1) Shpenzimet e procedures penale jane shpenzimet e bera me rastin e procedures penale, nga ngritja e saj deri në perfundimin e saj dhe shpenzimet për veprimet e ndermarra hetimore para procedures hetimore.

(2) Shpenzimet për procedure penale i perfshijne:

1) shpenzimet për deshmitare, eksperte, perkthyes, interpretues dhe persona profesioniste, shpenzimet për incizimet audio-vizueledhe pershkrimin e incizimeve, si dhe shpenzimet e inspektimit;

2) shpenzimet e transportit të të akuzuarit;

3) shpenzimet për arrestimin e të akuzuarit, perkatesisht të personit të privuar nga liria;

4) shpenzimet e transportit dhe të rruges të personave zyrtare;

5) shpenzimet për mjekimin e të akuzuarit gjate kohes deria gjendet në paraburgim, si dhe shpenzimet për lindje, pervec shpenzimeve të cilat arketohen nga fondi për sigurim shendetesor;

6) shuma e paushallit;

7) shperblimin dhe shpenzimet e domosdoshme të avokatit mbrojtes, shpenzimet e domosdoshme të paditesit privat dhe të perfaqesuesit të tij ligjor, si dhe shperblimin dhe shpenzimet e domosdoshme të të autorizuarve të tij dhe

8) shpenzimet e domosdoshme të të demtuarit dhe të perfaqesuesit të tij ligjor, si dhe shperblimin dhe shpenzimet e detyrueshme të të autorizuarit të tij;

(3) Shuma e paushallit percaktohet në kuader të shumave të percaktuara me dispozite, duke e marre parasysh kohezgjatjen dhe nderlikueshmerine e procedures dhe gjendjen pronesore të personit i cili obligohet që ta paguaje atë shume.

(4) Shpenzimet nga pikat 1, 2, 3, 4 dhe 5 të paragrafit (2) të ketij neni, si dhe shpenzimet e domosdoshme të avokatit mbrojtes të caktuar dhe të të autorizuarit të caktuar, në proceduren për veprat penale për të cilat ndiqet me detyre

zyrtare, paguhen paraprakisht nga mjetet e organit i cili e udheheq proceduren penale, ndersa arketohen më vone nga personat të cilet jane të obliguar që t'i kompensojne sipas dispozitave të ketij ligji. Organi i cili e udheheq proceduren obligohet që të gjitha shpenzimet të cilat jane paguar paraprakisht t'i fuse në regjistrimin i cili do t'i bashkengjitet shkresave.

(5) Shpenzimet për perkthim të cilat do të behen me zbatimin e dispozitave të ketij ligji, nuk paguhen nga personat të cilet sipas dispozitave të ketij ligji obligohen që t'i kompensojne shpenzimet e procedures penale.

Neni 103
Vendimi për shpenzimet e procedures penale

Në çdo aktgjykim dhe aktvendim me të cilin nderpritet procedura penale, do të vendoset se kush do t'i barte shpenzimet e procedures dhe sa do të jene ato.

Neni 104
Bartja e shpenzimeve të bera me fajin e vet

(1) I akuzuari, i demtuari, paditesi privat, avokati, perfaqesuesi ligjor, i autorizuari, deshmitari, eksperti, perkthyesi, interpretuesi dhe personi zyrtar, pa marre parasysh rezultatin e procedures penale, i bartin shpenzimet për sjelljen e tyre, për prolongimin e seances kryesore dhe shpenzimet tjera të procedures që i kane bere me fajin evet.

(2) Për shpenzimet nga paragrafi (1) i ketij neni miratohet aktvendim i vecante, pervec nese për shpenzimet të cilat i bart paditesi privat dhe i akuzuari vendoset në vendimin për punen kryesore.

(3) Për ankesen kunder aktvendimit nga paragrafi (2) i ketij neni vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji.

Neni 105
Vendimmarrja për shpenzimet në aktgjykimin ndeshkues

(1) Kur gjykata do ta shpalle të akuzuarin fajtor, në aktgjykim do të theksoje se obligohet që t'i kompensoje shpenzimet e procedures penale.

(2) Personi i cili akuzohet për më shume vepra penale nuk do të ndeshkohet që t'i kompensoje shpenzimet në lidhje me veprat për të cilat eshte i liruar nga akuza, nese mund të ndahen ato shpenzime nga shpenzimet e pergjithshme.

(3) Në aktgjykimin në të cilin jane shpallur fajtore më shume të akuzuar, gjykata do të vendose se cilen pjese të shpenzimeve do ta barte secili prej tyre, e nese kjo nuk eshte e mundur, do t'i ndeshkoje që të gjithe të akuzuarit t'i bartin shpenzimet në menyre solidare. Pagesa e shumes së paushallit do të percaktohet për çdo të akuzuar në vecanti.

(4) Në vendimin në të cilin vendoset për shpenzimet, gjykata mund ta liroje të akuzuarin nga obligimi që t'i kompensoje pjeserisht ose teresisht shpenzimet e procedures penale nga neni 102, paragrafi (2), pikat 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji, nese me pagesen e tyre do të vihej në pikepyetje mbajtja e të akuzuarit ose e personave të cilet ai obligohet që t'i mbaje. Nese vertetohen keto rrethana pas marrjes së vendimit për shpenzimet, kryetari i keshillit me aktvendim të vecante mund ta liroje të akuzuarin nga obligimi për kompensimin e shpenzimeve të procedures penale.

Neni 106
Vendimmarrja për shpenzimet gjate nderprerjes së procedures penale dhe gjate miratimit të aktgjykimit lirues ose refuzues

(1) Kur të nderpritet procedura penale ose kur të merret aktgjykim me të cilin i akuzuari do të lirohet nga akuza ose me të cilin refuzohet akuza, në aktvendim, perkatesisht në aktgjykim do të theksohet se shpenzimet e procedures penale nga neni 102 paragrafi (2) pikat 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji,shpenzimet e domosdoshme të të akuzuarit, shpenzimet e domosdoshme dhe shperblimi i avokatit të tij, bijne në llogari të Buxhetit të Republikes së Maqedonise, pervec në rastet e caktuara në paragrafet (2), (3), (4) dhe (5) të ketij neni.

(2) Personi i cili me vetedije ka parashtruar fleteparaqitje të rrejshme do t'i barte shpenzimet e procedures penale.

(3) Paditesi privat obligohet që t'i kompensoje shpenzimet e procedures penale nga neni 102 paragrafi (2) pikat 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji, shpenzimet e domosdoshme të të akuzuarit, shpenzimet e domosdoshme dhe shperblimin e avokatit mbrojtes të tij nese procedura perfundon me aktgjykim me të cilin i akuzuari lirohet nga akuza, ose me aktgjykim me të cilin refuzohet akuza ose me aktvendim për nderprerjen e procedures, perkatesisht nese eshte marre aktgjykim me të cilin refuzohet akuza për shkak të vdekjes së të akuzuarit ose për shkak të semundjes nga ndonje semundje shpirterore të perhershme, ose për shkak se ka fillimuar parashkrimi i ndjekjes penale për shkak të prolongimit të procedures, e cila nuk mund t'i pershkruhet në faj të paditesit privat.< Nese procedura eshte nderprere për shkak të terheqjes nga akuza, i akuzuari dhe paditesi privat mund të barazohen në lidhje me shpenzimet e tyre të ndersjella. Nese ekzistojne më shume padites private, shpenzimet do t'i bartin të gjithe solidarisht.

(4) I demtuari i cili do të terhiqet nga propozimi për ndjekje, për cfare procedura eshte nderprere, do t'i bart shpenzimet e procedures penale nese i akuzuari nuk deklaron se ai do t'i paguaje.

(5) Kur gjykata do ta refuzoje akuzen për shkak të jokompetences, vendim për shpenzimet do të marre gjykata kompetente.

Neni 107
Shpenzimet e mbrojtesit dhe të autorizuarit

(1) Shperblimin dhe shpenzimet e domosdoshme të mbrojtesit dhe të të autorizuarit të paditesit privat ose të demtuarit, obligohet që t'i paguaje personi i perfaqesuar, pa marre parasysh atë që sipas vendimit të gjykates obligohet t'i paguaje shpenzimet e procedures penale, pervec nese sipas dispozitave të ketij ligji shperblimin dhe shpenzimet e domosdoshme të avokatit mbrojtes jane në llogari të Buxhetit të Republikes së Maqedonise. Nese të akuzuarit i eshte caktuar mbrojtes, ndersa me pagesen e shperblimit dhe shpenzimeve të domosdoshme do të vihej në pikepyetje ekzistenca e të akuzuarit ose ekzistenca e personit për të cilin ai eshte i obliguar të kujdeset, shperblimi dhe shpenzimet e domosdoshme do të paguhen nga Buxheti i Republikes së Maqedonise.

(2) Personi i autorizuar i cili nuk eshte avokat nuk ka të drejte për shperblim, pervec për kompensim të shpenzimeve të domosdoshme.

Neni 108
Vendimmarrja për shpenzimet e shkaktuara në procedure para gjykates më të larte

Për obligimin për pagesen e shpenzimeve të cilat do të shkaktohen në gjykaten më të larte, perfundimisht vendos ajo gjykate në pajtim me dispozitat nga nenet 102, 103, 104, 105, 106 dhe 107 të ketij ligji.

Neni 109
Miratimi i dispozitave më të aferta për shpenzimet e procedures penale

Lartesine dhe menyren e percaktimit të shpenzimeve të bera reale në proceduren penale, i percakton Kryetari i Gjykates Supreme me mendimin e marre paraprakisht nga Prokurori Publik i Republikes së Maqedonise.

Kapitulli XI

KERKESA JURIDIKE PRONESORE

Neni 110
Shqyrtimi i kerkeses juridike pronesore dhe lenda e saj

(1) Kerkesa juridike pronesore e krijuar për shkak të kryerjes së vepres penale do të shqyrtohet me propozim të personave të autorizuar në procedure penale, nese me kete në menyre të konsiderueshme nuk do të prolongohej kjo procedure.

(2) Kerkesa juridike pronesore mund t'i perkase kompensimit të demit, kthimit të sendeve ose shfuqizimit të ceshtjes së caktuar juridike.

(3) Kerkesen juridike pronesore nga paragrafi (2) i ketij neni, në rast të sigurimit, i demtuari mund ta parashtroje edhe ndaj shoqates së sigurimit.

Neni 111
Personat e autorizuar për parashtrimin e kerkeses juridike pronesore

(1) Kerkese juridike pronesore në procedure penale mund të parashtroje personi i cili eshte i autorizuar që ta realizoje kerkesen e tille në kontest.

(2) Kur kerkesen nga paragrafi (1) i ketij neni e parashtron viktima e vepres penale, në kerkese do të theksoje nese ka realizuar kompensim ose ka parashtruar kerkese në pajtim me nenin 53 paragrafi (1) të ketij ligji.

Neni 112
Parashtrimi i kerkeses juridike pronesore

(1) Kerkesa juridike pronesore në procedure penale i parashtrohet organit te i cili parashtrohet kallezimi penal ose gjykates para të ciles mbahet procedura.

(2) Kerkesa mund të parashtrohet më së voni deri në perfundimin e seances kryesore para gjykates së shkalles së pare.

(3) Personi i autorizuar obligohet që ta shenoje kerkesen e tij sipas llojit dhe lartesise dhe të parashtroje fakte.

(4) Nese personi i autorizuar nuk parashtron kerkese juridike pronesore në proceduren penale deri në parashtrimin e akuzes, do të njoftohet se kete propozim mund ta parashtroje deri në perfundimin e seances kryesore.

Neni 113
Heqja dore nga propozimi për realizimin e kerkeses juridike pronesore

(1) Personat e autorizuar nga neni 111 paragrafi (1) i ketij neni, deri në perfundimin e seances kryesore mund të heqin dore nga propozimi për realizimin e kerkeses juridike pronesore në proceduren penale dhe ta realizojne nepermjet kontestit. Në rast të heqjes dore nga propozimi, propozim i tille nuk mund të parashtrohet perseri

(2) Nese kerkesa juridike pronesore pas propozimit të parashtruar, ndersa para perfundimit të seances kryesore ka kaluar te personi tjeter, sipas rregullave të së drejtes pronesore, ai person do të thirret të deklarohet nese i permbahet propozimit. Nese i thirruri në menyre të rregullt nuk paraqitet, konsiderohet se eshte terhequr nga propozimi i parashtruar.

Neni 114
Vendimmarrja për kerkesen juridike pronesore

(1) Për kerkesen juridike pronesore vendos gjykata.

(2) Me aktgjykimin me të cilin i akuzuari shpallet fajtor, gjykata vendos plotesisht për kerkesen juridike pronesore ose pjeserisht, ndersa për shumen e mbetur të kerkeses juridike pronesore e udhezon personin e demtuar që ta realizoje në kontest. Nese deshmite në proceduren penale nuk japin baze të mjaftueshme për gjykimin e plote ose të pjesshem të kerkeses juridike pronesore, ndersa për sigurimin e tyre plotesues ekziston rreziku i prolongimit të paarsyeshem të procedures penale, gjykata do ta udhezoje të demtuarin që kerkesen juridike pronesore ta realizoje në kontest.

(3) Kur gjykata do të miratoje aktgjykim me të cilin i akuzuari lirohet nga akuza ose me të cilin refuzohet akuza ose kur me aktvendim do ta nderprese proceduren penale, do ta udhezoje të demtuarin që kerkesen juridike pronesore mund ta realizoje në kontest. Kur gjykata do të shpallet jokompetente për proceduren penale, do ta udhezoje të demtuarin se kerkesen juridiko pronesore mund ta paraqese në proceduren penale që do ta filloje ose vazhdoje gjykata kompetente.

Neni 115
Dorezimi i sendeve

Nese kerkesa juridike pronesore ka të beje me kthimin i sendit, ndersa gjykata do të konstatoje se sendi i takon të demtuarit dhe se ndodhet te i akuzuari ose te ndonjeri nga pjesemarresit në vepren penale ose te personi të cilit ia kane dhene që ta ruaje, në aktgjykim do të percaktoje që sendi t'i dorezohet të demtuarit.

Neni 116
Shfuqizimi i punes juridike

Nese kerkesa juridike pronesore ka të beje me shfuqizimin e punes së caktuar juridike, ndersa gjykata heton se kerkesa eshte e bazuar, do të shqiptoje në aktgjykim shfuqizim të plote ose të pjesshem të asaj pune juridike, me pasojat që dalin nga ajo, duke mos i prekur për të drejtat e personave të trete.

Neni 117
Ndryshimi i aktgjykimit të plotfuqishem me të cilin eshte vendosur për kerkesen juridike pronesore

(1) Aktgjykimin e plotfuqishem me të cilin eshte vendosur për kerkesen juridike pronesore, gjykata në proceduren penale mund ta ndryshoje vetem në rast të mjetit të jashtezakonshem juridik.

(2) Jashte ketij rasti i akuzuari, perkatesisht trashegimtaret e tij mund të kerkojne vetem në kontest që aktgjykimi i plotfuqishem i gjykates penale me të cilen eshte vendosur për kerkesen juridike pronesore që të ndryshohet, dhe atë nese ekzistojne kushte për perseritje sipas dispozitave që vlejne për proceduren kontestimore.

Neni 118
Masat e perkohshme për sigurimin e kerkeses juridike pronesore

(1) Me propozim të prokurorit publik dhe të personave të autorizuar në proceduren penale sipas dispozitave me të cilat rregullohet realizimi, mund të caktohen masat e perkohshme për sigurimin e kerkeses juridike pronesore që eshte bere për shkak të kryerjes së vepres penale.

(2) Aktvendimin nga paragrafi (1) i ketij neni, e miraton gjate procedures hetimore gjykatesi i procedures paraprake. Pas ngritjes së akuzes, aktvendimin e miraton jashte seances kryesore kryetari i keshillit, ndersa në seancen kryesore keshilli.

(3) Ankesa ndaj aktvendimit për masa të perkohshme nuk e pengon zbatimin e aktvendimit.

Neni 119
Kthimi i sendeve

(1) Nese jane në pyetje sende të cilat padyshim i perkasin të demtuarit, ndersa nuk sherbejne si deshmi në proceduren penale, sendet do t'i dorezohen të demtuarit edhe para perfundimit të procedures.

(2) Nese më shume të demtuar kontestohen për pronesine e sendeve, do të udhezohen në kontest, ndersa gjykata në proceduren penale do të percaktoje vetem ruajtjen e sendeve si mase të perkohshme për siguri.

(3) Sendet të cilat sherbejne si deshmi do të konfiskohen perkohesisht dhe pas perfundimit të procedures do t'i kthehen pronarit. Nese gjesendi i i tille domosdo i duhet pronarit, ai mund t'i kthehet edhe para perfundimit të procedures, me obligim që me kerkese ta ktheje atë.

Neni 120
Siguria e perkohshme ndaj personit të trete

(1) Nese i demtuari ka kerkese ndaj personit të trete sepse te ai ndodhen sendet e marra me vepren penale, ose pasi që me vepren penale ai ka ardhur te dobia pronesore, gjykata në proceduren penale me propozim të personave të autorizuar nga neni 111 paragrafi (1) të ketij ligji, sipas dispozitave që vlejne për permbarim mund të percaktoje masa të perkohshme sigurie edhe ndaj personit të trete. Dispozitat nga neni 118 paragrafet (2) dhe (3) të ketij ligji vlejne edhe në kete rast.

(2) Në aktgjykimin me të cilin i akuzuari shpallet fajtor, gjykata ose do t'i shfuqizoje masat nga paragrafi (1) i ketij neni, nese më heret nuk jane shfuqizuar, ose do ta udhezoje të demtuarin në kontest me atë që do të shfuqizohen keto masa, nese nuk ngritet kontest në afatin e percaktuar nga gjykata.

Kreu XII

MIRATIMI DHE KUMTIMI I VENDIMEVE

Neni 121
Llojet e vendimeve në proceduren penale

(1) Në proceduren penale vendimet miratohen në forme të aktgjykimit, aktvendimit, urdhrit dhe urdhereses ndeshkuese.

(2) Aktgjykim dhe urdherese ndeshkuese miraton vetem gjykata, ndersa aktvendime dhe urdhra miratojne edhe organet tjera të cilat marrin pjese në proceduren penale.

Neni 122
Keshillimi dhe votimi

(1) Vendimet e keshillit miratohen pas keshillimit me goje dhe votimit. Vendimi miratohet kur për të kane votuar shumica e anetareve të keshillit.

(2) Kryetari i keshillit udheheq me keshillimin dhe votimin dhe voton i fundit. Ai obligohet të kujdeset që të shqyrtohen të gjitha ceshtjet në të gjithanshem dhe plotesisht.

(3) Nese në lidhje me ceshtjet e caktuara për të cilat votohet, votat ndahen në më shume mendime të ndryshme, ashtu që asnje nga ato nuk ka shumice, ceshtjet do të ndahen dhe votimi do të perseritet derisa të arrihet shumica. Nese në kete menyre nuk arrihet shumica, vendimi do të miratohet ashtu që votat të cilat jane më të pavolitshme për të akuzuarin do t'u bashkengjiten votave që jane më pak të volitshme nga ato, derisa të arrihet shumica e nevojshme.

(4) Anetaret e keshillit nuk mund të refuzojne të votojne për ceshtjet të cilat do t'i parashtroje kryetari i keshillit, por nese anetari i keshillit i cili ka votuar që i akuzuari të lirohet ose që aktgjykimi të shfuqizohet dhe ka mbetur në pakice, nuk obligohet që të votoje për sanksionin. Nese nuk voton, do të merret sikur të jete pajtuar me voten e cila eshte më e volitshme për të akuzuarin.

Neni 123
Radhitja e ceshtjeve për të cilat votohet

(1) Gjate vendimmarrjes së pari votohet nese gjykata eshte kompetente, nese eshte e nevojshme që të plotesohet procedura, si dhe ceshtje tjera paraprake. Kur do të merret vendimi për ceshtjet paraprake, kalohet në zgjidhjen e punes kryesore.

(2) Gjate vendimmarrjes për punen kryesore së pari do të votohet nese i akuzuari ka kryer veper penale dhe a eshte pergjegjes penal, e pastaj do të votohet për denimin, për sanksionet tjera penale, për shpenzimet e procedures penale, për kerkesat juridike pronesore dhe për ceshtjet tjera për të cilat duhet të merret vendim.

(3) Nese personi i njejte eshte i akuzuar për më shume vepra penale, do të votohet për pergjegjesine penale dhe për denimin për cdonjeren prej ketyre veprave, e pastaj për denimin e vetem për të gjitha veprat.

Neni 124
Fshehtesia e votimit

(1) Keshillimi dhe votimi kryhet në mbledhje të fshehte.

(2) Në lokalin ku behet keshillimi dhe votimi mund të marrin pjese vetem anetaret e keshillit dhe mbajtesi i procesverbalit. Rezultatet e votimit jane të fshehta.

Neni 125
Shpallja e vendimeve gjyqesore

(1) Nese vendimi eshte njoftuar me goje, kjo do të shenohet në procesverbal ose në shkrese, ndersa personi të cilit i eshte dhene njoftimi do ta verifikoje kete me nenshkrimin e tij. Nese palet deklarojne se nuk do të ankohen, pershkrimi i vertetuar i vendimit të kumtuar me shkrim nuk do t'u dorezohet, nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

(2) Pershkrimet e vendimeve kunder të cilave lejohet ankese dorezohen me udhezimin për të drejten e ankeses. Ankesa e parashtruar në dobi të të akuzuarit do të konsiderohet me kohe kur eshte parashtruar në afatin e theksuar në udhezim për të drejten e ankeses, nese në udhezim eshte theksuar afat i cili eshte më i gjate se afati i percaktuar me ligj.

(3) Gjykatat obligohen që vendimet e miratuara në afat prej dy ditesh nga pergatitja t'i shpallin në ueb-faqen e gjykates, në menyre të percaktuar me ligj.

Neni 126
Qasja në vendimet gjyqesore

(1) Të gjitha aktgjykimet gjyqesore jane publike dhe të arritshme në ekzemplare elektronike ose të shtypur, pervec në rastet kur publiku eshte i perjashtuar në pajtim me Kushtetiten e Republikes së Maqedonise, kete ligj dhe marreveshjet nderkombetare të ratifikuara në pajtim me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise.

(2) Vendimet tjera gjyqesore jane të arritshme për shikim dhe pershkrim për çdo person të interesuar, pervec në raste kur publiku eshte i perjashtuar në pajtim me paragrafin (1) të ketij neni.

Kreu XIII

DOREZIMI I DOKUMENTEVE DHE SHQYRTIMI I SHKRESAVE

Neni 127
Menyrat e dorezimit të dokumenteve

(1) Dokumentet dorezohen me poste, në forme elektronike, nepermjet personit zyrtar të organit shteteror i cili e dergon letren ose drejtperdrejt te ai organ, ose nepermjet personit juridik me autorizime të vecanta të percaktuara me ligj.

(2) Gjykata mund t'i kumtoje ndeshkim me para në lartesi prej 700 deri në 1 000 euro në kundervlere me denare personit nga paragrafi (1) i ketij neni, i cili nuk do të ndermarre veprime për realizimin e dorezimit të dokumentit ose pa ndergjegje do ta realizoje dergimin e dokumentit, dhe me

(3) Pala të ciles personi nga paragrafi (1) i ketij neni me kryerjen e pandergjegjshme të detyres së dergimit i shkakton shpenzime shtese në procedure, në afat prej 15 ditesh nga dita e njoftimit për mosrealizimin, perkatesisht për realizimin e pandergjegjshem të dergimit, në proceduren e njejte nga gjykata mund të kerkoje që personi nga paragrafi (1) i ketij neni t'ia kompensoje shpenzimet e zmadhuara në pajtim me rregullat e pergjithshme për kompensim të demit. Gjykata për kerkesen do të vendos me aktvendim në afat prej 15 ditesh nga dita e parashtrimit të saj. Kjo nuk e perjashton të drejten e pales që në procedure tjeter me padi në pajtim me ligjin të kerkoje kompensim të demit të shkaktuar me realizimin e pandergjegjshem të dergimit, nga personi nga paragrafi (1) i ketij neni.

(4) Gjykata mban evidence për ndeshkimet e shqiptuara nga paragrafi (2) i ketij neni për personat nga paragrafi (1) i ketij neni.

(5) Tri ndeshkime me para të shqiptuara për personin e njejte në pajtim me paragrafet (2) dhe (3) të ketij neni, paraqet baze për ngritjen e procedures disiplinore në pajtim me kete dhe me ligj tjeter. Kryetari i gjykates me detyre zyrtare i njofton administratorin e gjykates, Oden e Notereve të Republikes së Maqedonise, Oden e Permbaruesve dhe personin pergjegjes te personi juridik për ngritjen e procedures disiplinore.

(6) Ftesen për seancen kryesore ose ftesat tjera gjykata mund t'ia kumtoje edhe me shkrim personit i cili ndodhet para gjyqit, me keshillen për pasojat e mosardhjes. Thirrja e bere në kete menyre do të shenohet në procesverbal të cilin personi i thirrur do ta nenshkruaje, pervec nese kjo thirrje eshte shenuar në procesverbalin e seances kryesore. Konsiderohet se me kete eshte bere dorezimi i plotfuqishem.

Neni 128
Vendi i dorezimit të dokumenteve

(1) Organi i cili e ka pergatitur dokumentin ia dorezon personit të cilit i dedikohet (pranuesit) në adresen e vendbanimit ose vendqendrimit të tij ose në adresen ku punon, ndersa mund të dorezohet edhe në adrese tjeter në të cilen mund të gjendet pranuesi ose në adresen e kutise elektronike të pranuesit.

(2) Dergimi i dokumenteve te avokatet, personat juridike, organet e administrates shteterore dhe te personat juridike dhe fizike të cilet kryejne autorizime publike, behet në forme elektronike në kutine elektronike të regjistruar në pajtim me ligjin. Dergimi në forme elektronike behet nepermjet sistemit informativ të organit kompetent në adresen e kutise elektronike të pranuesit të dergeses.

(3) Nese i akuzuari, i demtuari, deshmitari, eksperti ose personat tjere fizike të cilet marrin pjese në procedure, në seancen kryesore, të keshilluar nga gjykata, pajtohen që dergimi t'u behet në forme elektronike dhe të dergojne adresen e postes elektronike, dergimi te keta persona do të vazhdoje të behet në forme elektronike, nepermjet sistemit informativ të gjykates.

(4) Nese nuk ekzistojne mundesi teknike, dergimi i dokumenteve te avokatet, personat juridike, organet e administrates shteterore dhe te personat juridike dhe fizike të cilet kryejne autorizime publike, behet në adresen e regjistruar në regjister. Nese dorezimi nuk ka sukses në atë adrese, dokumenti do të paraqitet në tabelen e shpalljeve të gjykates dhe pas skadimit të tete diteve nga dita e paraqitjes konsiderohet se eshte kryer dorezimi i rregullt.

(5) Personave ushtarake, pjesetareve të policise dhe policise gjyqesore, pjesetareve të rojes në institucionet në të cilat jane vendosur persona të privuar nga liria dhe punetoreve të komunikacionit tokesor, ujor dhe ajror, dorezimi i dokumenteve u behet personalisht, dhe me njoftimin e eprorit të drejtperdrejte.

(6) Për personat e privuar nga liria dorezimi behet në gjykate ose në drejtorine e institucionit ku jane vendosur.

(7) Për personat të cilet kane imunitet diplomatik në Republiken e Maqedonise, nese marreveshjet nderkombetare të ratifikuara në pajtim me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise nuk e percaktojne ndryshe, dorezimi behet nepermjet Ministrise së Puneve të Jashtme.

(8) Dorezimi për shtetasit e Republikes së Maqedonise jashte vendit, nese nuk zbatohet procedura e parapare në dispozitat për bashkepunim nderkombetar në lenden penale, behet me poste, në forme elektronike ose me ndermjetesimin e perfaqesise diplomatike ose konsullore të Republikes së Maqedonise në shtetin e huaj, me kusht që shteti i huaj të mos e kundershtoje menyren e tille të dorezimit dhe personi për të cilin behet dorezimi të pajtohet vullnetarisht që ta pranoje dokumentin. Punetori i autorizuar në perfaqesine diplomatike ose konsullore e nenshkruan dergesen si dergues, nese dokumenti eshte dorezuar në perfaqesi, e nese letra eshte dorezuar me poste, kete e verifikon në dergese. Dorezimi për personin juridik i cili ka seli jashte vendit, mund të behet nepermjet perfaqesise së tij në Republiken e Maqedonise.

(9) Për personat e perfshire në programin për mbrojtjen e deshmitareve dorezimi behet nepermjet organit i cili e realizon mbrojtjen.

Neni 129
Dorezimi i dokumentit

(1) Dokumenti i dorezohet drejtperdrejt personit të cilit i eshte derguar, ndersa ai obligohet që ta pranoje. Nese personi nuk gjendet aty ku duhet të behet dorezimi, dorezuesi do t'ia dorezoje ndonjerit prej anetareve të amviserise së tij më të moshuar se 16 vjet, të cilet obligohen që ta pranojne dokumentin. Nese ata nuk jane në shtepi, letra i dorezohet kujdestarit ose fqinjit nese ata pajtohen që ta pranojne. Nese dorezimi behet në vendin e punes të personit të cilit duhet t'i dorezohet dokumenti, ndersa ai person nuk gjendet aty, dorezimi mund t'i behet personit të autorizuar për pranimin e postes i cili obligohet që ta pranoje letren ose personit i cili eshte i punesuar në vendin e njejte, nese ai pajtohet që ta pranoje letren. Nese personi nuk gjendet në adresen në të cilen duhet t'i kryhet dorezimi, personi njoftohet që të vije vije në diten dhe oren e caktuar, lokal të organit kompetent, për marrjen e dokumentit. Nese personi nuk vepron sipas njoftimit konsiderohet se dorezimi eshte kryer në diten dhe oren e shenuar nenjoftim. Me kete konsiderohet se dokumenti eshte dorezuar.

(2) Nese konstatohet se personi të cilit duhet t'i dorezohet dokumenti mungon dhe se personat nga paragrafi (1) i ketij neni për kete shkak nuk mund t'ia dorezojne dokumentin me kohe, dokumenti do të kthehet me shenimin se ku ndodhet personi i cili mungon.

(3) Nese dorezimi nuk kryhet sipas paragrafit (1) të ketij neni, organi i cili e udheheq proceduren do ta paraqese letren në tabelen e shpalljeve të gjykates dhe pas skadimit të tete diteve nga dita e paraqitjes konsiderohet se eshte bere dorezimi i rregullt.

Neni 130

Dorezimi te i akuzuari

(1) Nese organi i cili e udheheq proceduren e të akuzuarit nuk mund t'ia dorezoje dokumentin sepse nuk e ka paraqitur ndryshimin e adreses ose haptazi në menyre tjeter i ik pranimit të dokumentit, dokumenti dhe aktgjykimi pervec në rastet nga paragrafi (2) i ketij neni, do të paraqitet në tabelen e shpalljeve të gjykates dhe pas skadimit të tete diteve nga dita e paraqitjes konsiderohet se eshte bere dorezimi i rregullt.

(2) Nese të akuzuarit i cili nuk ka mbrojtes duhet t'i dorezohet aktgjykimi me të cilin i eshte kumtuar denim me burg ose urdherese e dhene ndeshkuese, ndersa dorezimi nuk mund të behet në adresen e tij të paraqitur, gjykata me detyre zyrtare do t'i caktoje avokat i cili do ta kryeje kete detyre derisa të zbulohet adresa e të akuzuarit. Avokatit të caktuar do t'i percaktohet afat i nevojshem për njoftim me shkresat, i cili nuk mund të jete më i shkurte se tete dite, e pastaj aktgjykimi do t'i dorezohet avokatit të caktuar dhe procedura do të vazhdoje.

(3) Nese i akuzuari ka avokat, aktakuzen, propozimakuzen, padine private dhe të gjitha vendimet tjera nga dorezimi i të cilave rrjedh afati për ankese, si dhe ankese të pales kundershtare e cila i dorezohet për pergjigje, do t'i dorezohen edhe avokatit edhe të akuzuarit, sipas nenit 127 të ketij ligji. Në kete rast afati për paraqitjen e mjetit juridik, perkatesisht pergjigje të ankeses, rrjedh nga dita e dorezimit për të akuzuarin. Nese të akuzuarit i eshte kumtuar masa e paraburgimit ose eshte në vuajtje të denimit me burgim, afati rrjedh nga dita e dorezimit avokatit.

(4) Nese dokumenti duhet t'i dorezohet avokatit të të akuzuarit, ndersa ai ka më shume avokate, mjafton që t'i dorezohet njerit prej tyre.

(5) Kur të akuzuarit i gjykohet në mungese, dokumentet i dorezohen avokatit të tij dhe me kete konsiderohet se eshte bere dorezim i rregullt.

Neni 131

Vertetimi për dorezimin e kryer

(1) Vertetimin për dorezimin e kryer e nenshkruajne pranuesi dhe derguesi. Pranuesi do ta shenoje vet në dergese diten e pranimit.

(2) Nese pranuesi eshte analfabet ose nuk eshte në gjendje të nenshkruaje, dorezuesi do të nenshkruaje vet, do ta shenoje diten e pranimit dhe të shenoje se pse nuk e ka nenshkruar pranuesi.

(3) Nese pranuesi ose personi i cili obligohet që ta pranoje dokumentitn refuzon ta pranoje letren ose ta nenshkruaje dergesen, derguesi dokumentin do ta lë në vendin në të cilin e ka takuar pranuesin ose personin i cili obligohet që ta pranoje dokumentin dhe kete do ta shenoje në dergese dhe do ta shenoje diten, oren dhe vendin e lenies së dokumentit dhe me kete dorezimi eshte kryer.

(4) Dorezimi në forme elektronike në poste elektronike konsiderohet e kryer në diten e pranimit të letres në forme elektronike.

(5) Sistemi informatik i organit kompetent njekohesisht me dergimin e dokumentit te pranuesi i dergeses, në adresen e tij elektronike dergon edhe njoftim se nga sistemi informatik të organit kompetent eshte derguar dokument me shkrim të cilin poseduesi i adreses doemos duhet ta marre.

(6) Posta elektronike nag senduku elektronik doemos duhet të merret më së voni tete dite nga dita e dergimit të saj.

(7) Në njoftimin nga paragrafi (5) të ketij neni, pranuesi i dergeses paralajmerohet se nese posten elektronike nga senduku elektronik nuk merret në afatin nga paragrafi (6) të ketij neni, dergimi do të konsiderohet i kryer.

(8) Pranuesi i postes elektronike me nenshkrimin e vet elektronik e deshmon identitetin e vet, kryen shikim në sendukun e vet elektronik dhe në menyre elektronike e nenshkruan dokumentin që e dergon te organi kompetent, perkatesisht e konfirmon pranimin e postes elektronike.

(9) Nese dokumenti që dorezohet në menyre elektronike permban shtojca për të cilat nuk ka mundesi teknike të dorezohet në menyre elektronike, organi kompetent në dokumentin që e dorezon do ta njoftoje pranuesin selia, vendbanimi apo vendqendrimi i të cilit gjenden seline e organit kompetent, se shtojcat duhet t'i marre menjehere të organi kompetent në afat prej tri ditesh nga dita e njoftimit, e nese në atë afat nuk i merr, konsiderohet se shtojcat jane dorezuar.

(10) Dorezimi i shtojcave nga paragrafi (9) të ketij neni te pranuesi selia, vendbanimi dhe vendqendrimi i të cilit eshte jashte selise së organit kompetent, kryhet në njeren nga menyrat e percaktuara në nenin 128 paragrafi (1) të ketij ligji.

Neni 132

Dorezimi nepermjet pjesemarresit në procedure, perfaqesuesit ligjor dhe të autorizuarit

(1) Ftesat për personat të cilet marrin pjese në procedure, mund t'i dorezohen pjesemarresit në procedure i cili pajtohet t'ia dorezoje atij të cilit i dedikohet, nese organi konsideron se në kete menyre eshte siguruar pranimi i tyre.

(2) Për ftesen për seancen kryesore ose për ftese tjeter, si dhe për vendimin për prolongimin e seances kryesore ose të veprimeve tjera të caktuara, personat e theksuar në paragrafin (1) të ketij neni mund njoftohen me telegram, poste elektronike ose me telefon, nese sipas rrethanave mund të supozohet se njoftimin e bere në kete menyre do ta pranoje personi të cilit i dedikohet.

(3) Dispozitat nga nenet (1) dhe (2) të ketij neni kane të bejne edhe me të akuzuarin, nese me kete pajtohet prerazi në procesverbal para gjykates.

(4) Për thirrjen dhe dorezimin e vendimit të kryera në menyren e parapare në paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij neni, do të hartohet verejtje zyrtare në shkrese.

(5) Ndaj personit i cili eshte njoftuar sipas paragrafeve (1), (2) ose (3) të ketij neni, perkatesisht të cilit i dedikohet vendimi, mund të paraqiten pasoja të demshme të parapara për leshimin vetem nese konstatohet se ai e ka pranuar me kohe ftesen, perkatesisht vendimin dhe se eshte keshilluar për pasojat e leshimit.

(6) Gjykata obligohet që në lokalet e gjykates çdo dite pune të gjithe pjesemarresve në procedure në forme elektronike ose në menyre tjeter t'u mundesoje qasje në evidencen e seancave të konvokuara.

(7) Nese i demtuari, ose paditesi privat ka perfaqesues ligjor ose të autorizuar, dorezimi do t'i behet perfaqesuesit ligjor, perkatesisht të autorizuarit, e nese ka më shume, vetem njerit prej tyre.

Neni 133
E drejta e të demtuarit dhe viktimes për shqyrtimin e shkresave dhe sendeve

Të drejte të shqyrtimit të shkresave dhe sendeve të cilat sherbejne si deshmi në procedure kane viktima, i demtuari dhe i autorizuari i tyre pasi që viktima, perkatesisht i demtuari jane marre në pyetje, pervec nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

Kreu XIV

ZBATIMI I VENDIMEVE

Neni 134
Plotfuqishmeria dhe zbatimi i vendimeve

(1) Aktgjykimi dhe aktvendimi behen të plotfuqishme kur nuk mund të pergenjeshtrohen me ankese ose kur nuk lejohet ankese.

(2) Aktgjykimi i plotfuqishem zbatohet kur eshte kryer dorezimi i tij dhe kur për zbatim nuk ekzistojne pengesa ligjore. Nese nuk eshte paraqitur ankese ose palet jane terhequr ose kane hequr dore nga ankesa, aktgjykimi eshte zbatues me skadimin e afatit për ankese, perkatesisht nga dita e terheqjes ose heqjes dore nga ankesa e paraqitur.

(3) Nese gjykata e cila e ka miratuar aktgjykimin në shkalle të pare nuk eshte kompetente për zbatimin e tij, do t'ia dorezoje organit i cili eshte kompetent për zbatim pershkrim të verifikuar të aktgjykimit me vertetimin për zbatueshmeri.

(4) Nese oficeri më i ri rezerv, oficeri ose nepunesi ushtarak eshte i gjykuar me denim, gjykata do t'i dorezoje pershkrim të vertetuar të aktgjykimit të plotfuqishem organit kompetent për ceshtjet e mbrojtjes.

(5) Nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe, aktvendimet zbatohen kur do të behen të plotfuqishme. Urdhrat zbatohen menjehere nese organi i cili e ka dhene urdhrin nuk urdheron ndryshe.

(6) Aktvendimet dhe urdhrat, nese nuk eshte percaktuar ndryshe, i zbatojne organet të cilat i kane marre ato vendime. Nese gjykata me aktvendim vendos për shpenzimet e procedures penale, arketimi i ketyre shpenzimeve behet sipas dispozitave të nenit 135 paragrafet (1) dhe (2) të ketij ligji.

Neni 135
Zbatimi i aktgjykimit në pjesen e shpenzimeve të procedures penale, konfiskimit të dobise pronesore dhe kerkesave juridike pronesore

(1) Zbatimin e aktgjykimit në pjesen e shpenzimeve të procedures penale, të konfiskimit të dobise pronesore dhe kerkesave juridike pronesore e kryen organi kompetent i percaktuar me ligj.

(2) Arketimi i detyrueshem i shpenzimeve të procedures penale, në dobi të Buxhetit të Republikes së Maqedonise behet me detyre zyrtare. Shpenzimet e arketimit të detyrueshem paraprakisht paguhen nga Buxheti i Republikes së Maqedonise.

(3) Nese me aktgjykim nuk eshte caktuar afati për plotesimin vullnetar të obligimit, obligimi doemos duhet të plotesohet në afat prej 15 ditesh nga plotfuqishmeria e aktgjykimit. Me skadimin e ketij afati aktgjykimi në kete pjese behet zbatues.

(4) Personi të cilit me aktgjykim i eshte urdheruar pagesa e shpenzimeve të procedures penale ose të cilit i eshte konfiskuar dobia pronesore, me fillimin e zbatueshmerise së aktgjykimit, gjykata e cila e ka miratuar aktgjykimin do ta thirr që të dorezoje deshmi për plotesimin e obligimeve me kohe.

(5) Nese personi nga paragrafi (4) i ketij neni nuk e ploteson obligimin në afatin e parapare, gjykata e cila e ka miratuar aktgjykimin me detyre zyrtare do t'ia dorezoje aktgjykimin, me vertetimin për zbatueshmerine e tij, organit kompetent për zbatim nga paragrafi (1) i ketij neni.

(6) Nese nga personi nga paragrafi (4) i ketij neni, perkohesisht jane konfiskuar para ose vlera tjera të cilat gjenden në gjykate, sekretari i gjykates do të urdheroje arketimin e kerkesave nga paragrafi (1) i ketij neni, nga keto mjete. Nga kjo shume së pari arketohet kerkesa juridike pronesore, pastaj dobia e konfiskuar pronesore, pastaj shpenzimet e procedures. Nese nga parate e konfiskuara nuk mund të paguhen plotesisht keto kerkesa, për pjesen e papaguar do të veprohet sipas dispozitave nga paragrafet (1), (2), (3), (4) dhe (5) të ketij neni.

(7) Nese në aktgjykim eshte shqiptuar mase e vecante konfiskim i sendeve, gjykata e cila e ka shqiptuar aktgjykimin në shkalle të pare do të vendose nese sendet e tilla do të shiten sipas dispozitave të cilat vlejne për zbatimin ose do t'u dorezohen organeve shteterore, muzeve kriminalistike ose institucioneve tjera ose do të shkaterrohen. Parate e fituara me shitjen e sendeve futen në Buxhetin e Republikes së Maqedonise.

(8) Dispozita nga paragrafi (7) i ketij neni në menyre adekuate do të zbatohet edhe kur do të merret vendim për konfiskimin e sendeve në baze të nenit 529 të ketij ligji.

(9) Vendimi i plotfuqishem për konfiskimin e sendeve, pervec në procedure për mjet juridik të jashtezakonshem, mund të ndryshohet me vendim në procedure kontestimore nese paraqitet kontest për pronesine e sendeve të konfiskuara.

Neni 136
Dyshimi për lejimin e zbatimit

(1) Nese paraqitet dyshim për lejimin e zbatimit të vendimit gjyqesor ose llogaritjen e denimit, ose nese në aktgjykimin e plotfuqishem nuk eshte vendosur llogaritja e paraburgimit ose e denimit të vuajtur më heret, ose llogaritja nuk eshte kryer me rregull, për kete do të vendose me aktvendim të vecante kryetari i keshillit të gjykates i cili ka gjykuar në shkalle të pare, perkatesisht gjykatesi individual. Ankesa nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit, pervec nese gjykata nuk e ka percaktuar ndryshe.

(2) Nese paraqitet dyshim për interpretimin e vendimit gjyqesor, për kete vendos gjykata që e ka miratuar vendimin e plotfuqishem.

Neni 137
Pershkrimi i vendimit për kerkesen juridike pronesore

Kur vendimi me të cilin eshte vendosur për kerkese juridike pronesore eshte bere i plotfuqishem, i demtuari mund të kerkoje që gjykata që ka vendosur në shkalle të pare t'i jape pershkrim të verifikuar të vendimit me shenimin që vendimi eshte zbatues.

Neni 138
Miratimi i dispozitave për evidencen ndeshkuese

Menyren e udheheqjes, rregullimit dhe ruajtjes së evidences ndeshkuese e percakton ministri i Drejtesise.

Kapitulli XV

MBROJTJA E TË DHENAVE PERSONALE

Neni 139
Perpunimi i të dhenave personale për nevojat e procedures penale

(1) Gjykata, prokuroria dhe organet tjera me autorizime të vecanta sipas ketij ligji, grumbullojne, perpunojne dhe ruajne të dhena personale për nevojat e procedures penale, duke mbajtur llogari, që natyra dhe vellimi i të dhenave të jete adekuat me nevojat në rastin konkret.

(2) Permbledhjet të cilat permbajne të dhena personale për nevojat e procedures penale themelohen me ligj.

(3) Shpallja e aktgjykimeve në forme elektronike mund të behet vetem në internet ose rrjet tjeter komunikues, me ç'rast nuk guxon të ekzistoje mundesi për kerkim digjital sipas kategorive të të dhenave personale, kategorive të personave ose për të dhena të individuale personale.

(4) Aktgjykimet e shpallura në forme elektronike në internet ose rrjet tjeter komunikativ shlyhen, pas skadimit të afatit për shlyerjen e gjykimit sipas dispozitave të Kodit penal.

Neni 140
Saktesia, ndryshimi, shlyerja dhe ruajtja e të dhenave personale

(1) Të dhenat personale të cilat nuk jane të sakta ose të cilat jane grumbulluar në kundershtim me ligjin, doemos duhet menjehere që të ndryshohen ose shlyhen.

(2) Saktesia e të dhenave në permbledhjen e të dhenave personale kontrollohet çdo pese vjet , në menyre të percaktuar me ligjin me të cilin eshte themeluar permbledhja.

(3) Afatet për ruajtjen dhe shlyerjen e të dhenave personale nga permbledhjet, percaktohen me ligjin me të cilin eshte themeluar permbledhja.

Neni 141
Dhenia e të dhenave personale shfrytezuesve

(1) Të dhenat personale të grumbulluara për nevojat e procedures penale mund t'u jepen për shfrytezim organeve shteterore dhe personave tjere juridike dhe fizike vetem nese kjo lejohet me ligj.

(2) Të dhenat personale nga paragrafi (1) i ketij neni mund të shfrytezohen, në pajtim me ligjin, në procedura tjera penale në procedure për bashkepunim nderkombetar në materie penale dhe bashkepunim policor nderkombetar, ndersa në procedura tjera gjyqesore mund të shfrytezohen vetem nese lenda në proceduren tjeter gjyqesore eshte e lidhur drejtperdrejt me lenden në proceduren penale.

(3) Të dhenat personale të grumbulluara kryesisht në baze të percaktimit të identitetit, kontrollimit trupor ose analizes gjenetike molekulare, pas perfundimit të procedures penale mund të shfrytezohen në pajtim me ligjin, vetem për zbulimin ose parandalimin e veprave penale.

Neni 142
E drejta e informimit të subjektit të të dhenave personale

(1) Nese me ligj nuk eshte percaktuar ndryshe, prokuroria publike ose gjykata, do ta informojne subjektin e të dhenave personale me kerkese të tij, për atë nese të dhenat e tij personale jane grumbulluar, perpunuar ose ruajtur për nevojat e procedures penale.

(2) Prokuroria publike ose gjykata nuk mund ta informojne subjektin për të dhenat personale nga paragrafi (1) i ketij neni, para skadimit të një viti nga dita e miratimit të urdhrit për zbatimin e procedures hetimore.

Neni 143
Mbikeqyrja e perpunimit të të dhenave personale

(1) Mbikeqyrjen e perpunimit të të dhenave personale dhe mbrojtjen e tyre të percaktuar me kete dhe me ligj tjeter, e kryen Drejtoria për Mbrojtjen e të Dhenave Personale.

(2) Nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe, për grumbullimin, perpunimin dhe ruajtjen e të dhenave personale për nevojat e procedures penale, në menyre adekuate zbatohen dispozitat të cilat kane të bejne me mbrojtjen e të dhenave personale dhe dispozitat tjera.

SEKSIONI G. MASAT DHE VEPRIMET E PROCESIT PËR SIGURIMIN E PERSONAVE DHE DESHMIVE

Kreu XVI

MASAT PËR SIGURIMIN E PREZENCES SË PERSONAVE DHE PËR UDHEHEQJEN PA PENGESA TË PROCEDURES PENALE

1. Dispozita e perbashket

Neni 144
Masat për sigurimin e prezences së të akuzuarit

(1) Masat të cilat mund të ndermerren ndaj të akuzuarit për sigurimin e prezences së tij dhe për udheheqjen pa pengese të procedures penale jane ftesa, masat parandaluese, të garancise, arrestimit, heqjes së lirise, mbajtjes, paraburgimit afatshkurter, paraburgimit shtepiak dhe paraburgimit.

(2) Gjate vendimmarrjes se cilen nga nasat do ta zbatoje, organi kompetentdo tu permbahet kushteve të percaktuara për zbatimin e masave të veзanta, duke mbajtur llogari që të mos zbatohet mase më e rende nese mundet që qellimi i njejte të arihet me mase më të bute. Gjykata ndaj të akuzuarit mund të percaktoje njekohesisht më shume masa nga paragrafi (1) i ketij neni, pervec kur do ta percaktoje masen paraburgim.

(3) Keto masa do të hiqen me detyre zyrtare kur do të pushojne kushtet ligjore për percaktimin e masave ose do të zevendesohen me mase tjeter kur do të fillojne kushtet për kete.

(4) Kur i akuzuari nuk i permbahet mases së percaktuar për sigurimin e prezences, gjykata mund të percaktoje masa për sigurimin e prezences.

(5) Për arrestimin, heqjen e lirise dhe mbajtjen, i akuzuari ka të drejte ta njoftoje familjen ose personin tjeter të afert.

2. Ftesa

Neni 145
Permbajtja dhe dergimi i fteses

(1) I akuzuari dhe personat tjere të cilet marrin pjese në proceduren penale ftohen me ftese. Ftesen e dergon personi i cili e udheheq proceduren.

(2) Thirrja behet me dorezimin e fteses së mbyllur me shkrim e cila I permban: emrin emrin e organit që bën thirrje, emrin dhe mbiemrin e personit të thirrur, emrin e vepres penale që i ngarkohet, vendin ku personi i thirrur duhet të vije, diten dhe oren kur duhet të vije, shenimin se në cfare cilesie thirret dhe paralajmerimin se në rast të mosardhjes mund të arrestohet, vulen dhe nenshkrimin zyrtar të personit pergjegjes, në organin i cili e thirr personin perkatesisht të gjykates kompetente dhe gjykatesit i cili e thirr.

(3) Kur i akuzuari thirret për here të pare do të keshillohet në ftese që të marre avokat dhe se avokati mund të marre pjese në marrjen e tij në pyetje.

(4) Personi i thirrur obligohet që menjehere ta njoftoje organin i cili e ka thirrur për adresen e ndryshuar, si dhe për qellimin për ta ndryshuar vendbanimin ose vendqendrimin. Për kete do të keshillohet personi i thirrur gjate marrjes në pyetje për here të pare, perkatesisht gjate dorezimit të propozimakuzes ose padise private, me atë që do të paralajmerohet për pasojat e percaktuara me kete ligj.

(5) Nese personi i ftuar nuk eshte në gjendje që t'i pergjigjet thirrjes për shkak të semundjes ose pengeses tjeter të paevitueshme, ai mund të merret në pyetje në vendin ku ndodhet, ose për të do të sigurohet transport deri te selia e organit i cili e thirr ose deri në vendin tjeter ku ndermerret veprimi.

(6) Sipas nevojes gjykata mund të urdheroje kontrollim trupor ose ekspertize për kontrollin e rrethanave nga paragrafi (5) i ketij neni.

3. Masat e parandalimit

Neni 146
Llojet e masave të parandalimit

(1) Për realizimin e qellimit të parapare në nenin 144 paragrafi (1) i ketij ligji, gjykata mund ta percaktoje ndonjeren nga masat e parandalimit si vijojne:

1) ndalim për leshimin e vendbanimit, perkatesisht vendqendrimit;

2) obligim të të akuzuarit që të lajmerohet kohepaskohe te personi i caktuar zyrtar ose te organi shteteror kompetent;

3) konfiskim i perkohshem i dokumentit të udhetimit ose tjeter për kalimin e kufirit shteteror, perkatesisht ndalim për dhenien e tij;

4) konfiskim i perkohshem i patente shoferit, perkatesisht ndalim për leshimin e tij;

5) ndalim për viziten e vendit ose zones së caktuar;

6) ndalim për afrimin ose vendosjen e kontakteve ose lidhjeve me persona të caktuar dhe

7) ndalim për ndermarrjen e aktiviteteve të caktuara të punes të cilat jane të lidhura me vepren penale.

(2) Masat e parandalimit mund të zgjasin derisa ekziston nevoja, ndersa më së gjati deri në plotfuqishmerine e aktgjykimit.

(3) Gjykata me detyre zyrtare në çdo dy muaj rishqyrton nese ka nevoje për zgjatjen e mases së parandalimitdhe ajo mund të hiqet edhe para afatit nga paragrafi (2) i ketij neni, nese ka pushuar nevoja ose më nuk ekzistojne baza ligjore për zbatim.

(4) Me masat e parandalimit nuk mund të kufizohet e drejta e të akuzuarit për komunikim papengese me avokatin e tij.

(5) Masat e parandalimit me propozimin e prokurorit publik gjate procedures hetimore i percakton gjykatesi në proceduren paraprake, ndersa pas hyrjes së akuzes në fuqi juridike ose pas parashtrimit të propozimakuzes deri në plotfuqishmerine e aktgjykimit, gjykata para të ciles udhehiqet procedura.

(6) Kunder aktvendimit me të cilin percaktohen ose hiqen masat e parandalimit, palet kane të drejte ankese në afat prej tri ditesh. Për ankesen e aktvendimit të cilin e ka miratuar gjykatesi i procedures paraprake ose gjykatesi individual, vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji, ndersa për ankesen e aktvendimit të cilin e ka miratuar keshilli gjyqesor, vendos keshilli në gjykaten më të larte të drejtperdrejte.

Neni 147
Permbajtja e aktvendimit për percaktimin e mases së parandalimit

(1) Me aktvendimin me të cilin percaktohet masa e parandalimit ndalim i leshimit të vendqendrimit, perkatesisht vendbanimit, gjykata do ta percaktoje vendin në të cilin i akuzuari duhet doemos të qendroje derisa zgjat masa, si dhe kufijte jashte të cileve nuk mund të largohet.

(2) Me aktvendimin me të cilin percaktohet masa e parandalimit që i akuzuari kohepaskohe të lajmerohet te personi i caktuar ose organi kompetent shteteror, gjykata do të percaktoje person zyrtar të cilit i akuzuari doemos duhet t'i lajmerohet dhe menyren e mbajtjes së evidences së lajmerimit.

(3) Aktvendimin me të cilin percaktohet masa e parandalimit konfiskim i perkohshem i dokumentit për udhetim ose dokumentit tjeter për kalimin e kufirit shteteror, perkatesisht ndalimit për dhenien e tij, gjykata e miraton nese ekziston rreziku për ikje. Në aktvendim shenohen të dhenat për dokumentin e udhetimit. Dokumenti i konfiskuar i udhetimit ruhet te organi i cili e ka konfiskuar dhe kthehet me vendim të gjykates kur do të pushojne shkaqet për të cilat eshte konfiskuar. Ndalimi për dhenien e dokumentit të udhetimit pushon me vendim të gjykates. Ankesa kunder konfiskimit të dokumentit të udhetimit ose ndalimit për dhenien e tij, nuk e pengon zbatimin e aktvendimit.

(4) Me aktvendimin me të cilin percaktohet masa e parandalimit ndalim i vizites së vendit ose zones së caktuar, gjykata do ta percaktoje vendin ose zonen si dhe piken në të cilen nuk guxon të afrohet.

(5) Me aktvendimin me të cilin percaktohet masa e parandalimit ndalim për afrimin ose vendosjen, perkatesisht mbajtjen e kontakteve ose lidhjeve me persona të caktuar, gjykata do ta percaktoje largesine, vendin ose zonen deri në të cilen i akuzuari nuk guxon të afrohet, perkatesisht do të theksoje të dhena më të aferta për personin ose personat me të cilet ndalohet vendosja ose mbajtja e kontakteve ose lidhjeve.

(6) Me aktvendimin me të cilin percaktohet masa e parandalimit ndalim për ndermarrjen e aktiviteteve të caktuara të punes të cilat jane të lidhura me vepren penale, gjykata më hollesisht do ta percaktoje llojin dhe lenden e atyre aktiviteteve të punes.

Neni 148
Dorezimi dhe zbatimi i aktvendimit

(1) Aktvendimin me të cilin percaktohen masat e parandalimit, organi kompetent ia dorezon organit kompetent për zbatimin e tyre.

(2) Masat e parandalimit i zbaton policia.

(3) Masen e parandalimit obligimi i të akuzuarit që kohepaskohe t'i paraqitet personit të caktuar zyrtar ose organit shteteror kompetent, e zbaron policia ose organ tjeter shteteror kompetent të cilit i akuzuari duhet t'i paraqitet.

Neni 149
Kontrolli i permbarimit

(1) Gjykata në çdo kohe mund të urdheroje kontrollimin e zbatimit të mases së parandalimit dhe të kerkoje raport nga policia, ose nga organi tjeter shteteror kompetent i cili i zbaton masat. Raporti menjehere i dorezohet gjykates e cila e ka caktuar masen e qendrueshmerise.

(2) Për veprimin e të akuzuarit në kundershtim me ndalimet ose mosplotesimin e obligimeve të percaktuara me masat e parandalimit, organi shteteror kompetent i cili e realizonin zbatimin e masave menjehere e njofton gjykaten.

(3) Personit i cili i shkel masat e parandalimit të percaktuara ndaj personit të akuzuar, organi kompetent me aktvendim të vecante do t'ia ndaloje aktivitetetet. Nese personi vepron në kundershtim me aktvendimin, do të ndeshkohet me denim me para nga neni 88 paragrafi (1) i ketij ligji.

4. Garancia

Neni 150
Percaktimi i garancise

(1) Gjykata me propozimin e paleve, mund të percaktoje garanci kunder personit për të cilin eshte miratuar urdher për zbatimin e procedures hetimore nese vlereson se ekziston dyshim i bazuar se ka kryer veper penale, dhe kur ekzistojne:

1) rrethana të cilat paraqesin rrezik për ikje ose

2) rrethana të cilat e arsyetojne friken se i akuzuari do ta perserise ose perfundoje vepren penale, ose do ta kryeje vepren penale me të cilen kercenohet.

(2) Garanci mund të jape i akuzuari personalisht për vete ose për të akuzuarin garanci mund ta jape ndonje person tjeter.

(3) Lartesine e garancise e percakton gjykata me detyre zyrtare dhe ajo gjithmone eshte shume me para e cila percaktohet varesisht nga pesha e vepres penale, rastet personale dhe familjare dhe gjendja pronesore e të akuzuarit.

(4) Garancia sipas rregulles perbehet nga depozitimi i parave të gatshme, letrave me vlere, sendeve të cmueshme ose sendeve tjera të tundshme me vlere më të madhe të cilat lehte mund të shnderrohen në para dhe të ruhen, ose në detyrim personal të një apo më teper qytetareve se në rast arratisjeje, perseritjeje, kryerje plotesuese ose kryerje të vepres me të cilen kercenohet e akuzuari, do ta paguajne shumen e percaktuar të garancise. Me perjashtim, garancia perbehet edhe me venien në hipoteke për shumen e garancise të sendeve të patundshme të personit që jep garanci, të cilat lehte mund të shnderrohen në para. Garancia në para të gatshme jepet në llogari të vecante të gjykates.

(5) Gjate percaktimit të garancise gjykata mund të caktoje një ose më shume masa të parandalimit me të cilat sigurohet prania e të akuzuarit.

Neni 151
Ndryshimi i lartesise së garancise

Lartesia tanime e caktuar e garancise mund të ndryshohet në rast të zgjerimit të procedures hetimore, si dhe nese gjate procedures mesohen rrethanat plotesuese në lidhje me gjendjen pronesore të të akuzuarit, e të cilat ndikojne në percaktimin e lartesise së garancise.

Neni 152
Heqja dhe kthimi i garancise

(1) Garancia i kthehet personit që e ka dhene nese eshte miratuar aktgjykim lirues, nese akuza refuzohet ose nese procedura eshte nderprere.

(2) Nese me aktgjykim eshte shqiptuar masa burgim, garancia shfuqizohet kur i akuzuari do të filloje ta vuaje denimin.

(3) Në rastet nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, mjetet dhe sendet e dhena kthehen, ndersa hipoteka hiqet.

Neni 153
Deshtimi i garancise

(1) Garanca e dhene do të deshtoje dhe të akuzuarit do t'i caktohet paraburgim:

- nese nuk vjen në ftesen e dorezuar sipas rregulles dhe për kete nuk e arsyeton mungesen,
- nese ik dhe
- nese e perserit ose perfundon vepren penale, ose e kryen vepren penale me të cilen kercenohet.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) i ketij neni garancia e dhene deshton dhe me aktvendim do të vendoset që vlera e dhene si garanci të futet si e hyre në Buxhetin e Republikes së Maqedonise.

Neni 154
Organi kompetent për miratimin e aktvendimit për garanci

(1) Aktvendim për garancine miraton gjate procedures hetimore gjykatesi në procedure paraprake, ndersa pas vertetimit të aktakuzes ose parashtrimit të propozimakuzes, aktvendimin për garanci e miraton keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji.

(2) Aktvendimi me të cilin caktohet garancia dhe aktvendimi me të cilin hiqet garancia, miratohet me propozimin e paleve.

Neni 155
Ankesa ndaj aktvendimit për garanci

Kunder aktvendimit për caktimin, shfuqizimin ose deshtimin e garancise lejohet ankese në gjykaten e drejtperdrejte më të larte.

Neni 156
Propozimi i garancise me ankesen e aktvendimit për paraburgim

Kur në ankesen e aktvendimit me të cilin eshte percaktuar masa paraburgim i akuzuari ka parashtruar edhe propozim për percaktimin e garancise, gjykata kompetente për vendosje për ankesen eshte e obliguarqe të vendose edhe për garancine.

5. Arrestimi

Neni 157
Bazat dhe procedura e arrestimit

(1) Urdher për arrestimin e të akuzuarit mund të jape gjykata nese ekzistojne baza për paraburgim nga neni 165 i ketij ligji, nese tanime eshte miratuar vendim për paraburgim ose nese i akuzuari i ftuar sipas rregulles nuk vjen, ndersa mungesen e tij nuk e arsyeton ose nese nuk ka mundur të kryhet dorezimi i rregullt i fteses, ndersa nga rrethanat dukshem del se i akuzuari i ik pranimit të fteses.

(2) Urdhrin e arrestimit e zbaton policia.

(3) Urdhri i e arrestimit jepet me shkrim. Urdhri duhet të permbaje: emrin dhe mbiemrin e të akuzuarit i cili duhet të arrestohet, emrin e vepres penale që i ngarkohet me theksimin e dispozites së ligjit, bazen për shkak të së ciles urdherohet arresti, vulen dhe nenshkrimin zyrtar të gjykatesit i cili e urdheron arrestimin.

(4) Personi të cilit i eshte ngarkuar realizimi i urdhrit të akuzuarit ia dorezon urdhrin dhe e thirr që vullnetarisht të shkoje me të. Nese i akuzuari refuzon të shkoje me të vullnetarisht do ta arrestoj me detyrim. Me perjashtim, kur pritet rezistence aktive, arrestimi do të behet pa dhenien paraprake të urdhrit nga paragrafi (1) i ketij neni.

6. Privimi nga liria

Neni 158
Bazat dhe procedura e privimit nga liria pa urdherese të gjykates

(1) Personin i cili haset në kryerje të vepres penale për të cilen ndiqet me detyre zyrtare, mund ta privoje nga liria secili nese ekziston rreziku për ikje me ç'rast menjehere njoftohet policia. Personi i privuar nga liria mbahet deri në ardhjen e policise, e cila për kete doemos duhet të njoftohet menjehere.

(2) Personi i hasur në kryerjen e vepres penale eshte personi i cili eshte verejtur gjate kryerjes së vepres, perkatesisht personi i cili drejtperdrejt pas kryerjes së vepres penale eshte hasur në rrethana të cilat tregojne se ka kryer veper penale.

(3) Policia e jurisprudences mund ta privoje nga liria pa vendimin e gjykates edhe personin për të cilin ekzistojne baza të dyshimit se ka kryer veper penale për të cilen ndiqet me detyre zyrtare, vetem nese ekziston rreziku për prolongim, nese ekziston njeri nga shkaqet për paraburgim nga neni 165 paragrafi (1) i ketij ligji, por obligohet që menjehere e më së voni në afat prej 6 oresh nga heqja e lirise ta nxjerrin personin para gjykatesit kompetent të procedures paraprake dhe për kete ta njoftoje prokurorin publik. Për shkaqet dhe për kohen e heqjes së lirise policia e jurisprudences e njofton gjykatesin e procedures paraprake me ç'rast harton shenim zyrtar. Nese nuk eshte hartuar shenim zyrtar, gjykatesi i procedures paraprake njoftimin e dhene do ta fuse në procesverbal.

(4) Gjate privimit nga liria personi menjehere do të njoftohet me shkaqet e privimit nga liria dhe do të keshillohet për të drejtat nga neni 69 i ketij ligji, menjehere pasi që për kete do të krijohen kushtet.

7. Mbajtja

Neni 159
Bazat për mbajtje dhe keshilla për të drejtat e personit të mbajtur

(1) Policia e jurisprudences, me perjashtim, personin e privuar nga liria në pajtim me nenin 158 të ketij ligji mund ta mbaje, nese mbajtja eshte e nevojshme për percaktimin e identitetit, kontrollin e alibise ose për shkaqe tjera eshte e nevojshme që të grumbullohen të dhena të domosdoshme për mbajtjen e procedures kunder atij personi.

(2) Personi i privuar nga liria që mbahet doemos duhet të njoftohet për heqjen e lirise dhe për mbajtjen si dhe për vepren me të cilen ngarkohet, do të keshillohet për të drejten e heshtjes, të drejten e informimit të familjes ose personit tjeter sipas zgjedhjes së tij, të drejten e avokatit dhe kontrollit mjekesor. Në keto të drejta personi mund të thirret menjehere ose në cfaredo kohe derisa mbahet.

Neni 160
Dergimi i personit të ndaluar para nepunesit për pranim

(1) Personi i privuar nga liria doemos duhet që në afat prej më së shumti gjashte oresh të sillet para nepunesit për pranim në stacionet policore të caktuara të vecanta, i cili me aktvendim të vecante të shkruar dhe të arsyetuar do të vendose nese personi do të mbahet për shkaqet nga neni 159 paragrafi (1) i ketij ligji, ose do të leshohet në liri. Çdo vonese doemos duhet të arsyetohet.

(2) Për personat e privuar nga liria mbahet regjister i posacem në sistemin informatik të Ministrise së Puneve të Brendshme. Mbikeqyrje dhe kontroll në kete regjister rregullisht kryen prokurori publik kompetent. Shikim në kete regjister kryen edhe Avokati i Popullit i Republikes së Maqedonise.

(3) Nepunesi për pranim e njofton prokurorin publik menjehere pas pranimit të personit të privuar nga liria. Njoftimi shenohet në procesverbalin për mbajtje.

(4) Zyrtari për pranim i shenon në procesverbal edhe pranimin e sendeve të konfiskuara nga personi i privuar nga liria. Kopja e ketij procesverbali i dorezohet prokurorit publik, personit të privuar nga liria dhe nepunesit policor që e ka sjelle.

(5) Nepunesi për pranim urdheron bastisje të personit të privuar nga liria gjate dergimit të tij në stacionin policor ose vend tjeter të caktuar për mbajtje në pajtim me nenin 161 paragrafin (4) të ketij ligji. Sendet dhe gjurmet të cilat mund të sherbejne si deshmi ose të cilat mund ta rrezikojne sigurine e personit të privuar nga liria ose ndonje personi tjeter, perkohesisht do të merren me vertetim.

(6) Sipas nevojes do të urdherohet edhe kontrolli mjekesor i personit të privuar nga liria. Kontroll mjekesor do të behet cdohere nese personi ankohet për lendim, dhimbje ose semundje. Nepunesi për pranim cdohere do të pyese nese personi lengon nga ndonje semundje dhe a ndodhet nën ndonje trajtim mjekesor perkatesisht barna.

Neni 161
Procedura me personat e mbajtur

(1) Personi i privuar nga liria mund të keshillohet vet me avokatin në çdo moment, pa marre parasysh a eshte dite ose nate. Nese nuk ka avokat të e vet ose nuk mund kontaktoje me të, personi i privuar nga liria mund të kerkoje ta shohe listen e avokateve kujdestare. Avokati mundet në çdo kohe të vije që ta vizitoje stacionin e policise. Në kohen prej ores 20 në mbremje deri në ora 8 në mengjes, personi ka të drejte të marre avokat nga lista e avokateve kujdestare, të cilen e perpilon Dhoma e Avokateve të Republikes së Maqedonise. Harxhimet për avokatin kujdestar si mbrojtes gjate kohes së mbajtjes naten bien në llogari të Buxhetit të Republikes së Maqedonise.

(2) Personi i cili eshte shtetas i huaj ka të drejte që të kontaktoje me perfaqesite diplomatike konsullore të vendit të tij. Policia do t'i ndihmoje që të kontaktoje me perfaqesite diplomatike-konsullore apo me ndonje perfaqesues tjeter me status diplomatik i cili i perfaqeson interesat e vendit të tij.

(3) Mbajtja mund të zgjase më së shumti 24 orë nga momenti i privimit nga liria dhe në kete afat personi doemos duhet të nxirret para gjykatesit kompetent. Pas skadimit të ketij afati personi i mbajtur doemos duhet të leshohet në liri.

(4) Personi mbahet në stacione policore të vecanta të rregulluara apo për atë dedikim lokale të vecanta të rregulluara të Drejtorise Doganore dhe Drejtorise së Policise Financiare, të percaktuara me akt të Ministrise së Puneve të Brendshme perkatesisht Ministrise së Financave. Për çdo person të mbajtur, nepunesi për pranim perpilon procesverbal të vecante në të cilin futen të dhenat për: diten dhe oren e privimit nga liria; shkaqet për privim nga liria; shkaqet për mbajtje; kohen kur eshte keshilluar për të drejtat e tij; shenjat e lendimeve të dukshme, semundjes, crregullimit psikik e ngjashem; kur ka kontaktuar me familjen, mbrojtesin, mjekun, perfaqesine diplomatike-kosullore e ngjashem; të dhenat kush dhe kur ka biseduar me të; nese eshte bartur në stacion tjeter policor; lirimin dhe nxjerrjen para gjykates dhe të dhena tjera të rendesishme. Personi i mbajtur do të nenshkruhet në shenimin lidhur me oren dhe daten e privimit nga liria, oren dhe daten e leshimit në liri dhe keshilles për të drejten e mbrojtesit, si dhe në procesverbalin në teresi. Mungesen e nenshkrimit të personit të mbajtur nepunesi për pranim doemos duhet ta arsyetoje. Personit të mbajtur i dorezon ekzemplar nga procesverbali gjate leshimit të tij në liri apo dorezimit te gjykatesi në proceduren paraprake. Nese personi eshte transferuar në stacion tjeter policor apo në vend tjeter të percaktuar për mbajtje, dorezohet kopje nga procesverbali te nepunesi i atjeshem për pranim.

(5) Avokati i Popullit i Republikes së Maqedonise, perfaqesues të Komitetit Evropian për Preventive nga Tortura apo Sjellja Nencmuese apo Ndeshkimi të Keshillit të Evropes, perfaqesues nga Nenkomiteti për Preventive nga Tortura dhe Lloji Tjeter i Veprimit Jonjerezor dhe Ndeshkimit në Komitetin për Parandalimi e Tortures në Organizaten e Kombeve të Bashkuara, kane të drejte që pa leje dhe pelqim t'i vizitojne dhe pa mbikeqyrje të bisedojne me personat e mbajtur.

Neni 162
Kontrolli i ligjshmerise për privim nga liria

Nese personi i privuar nga liria, perkatesisht personi i mbajtur eshte nxjerre para gjykatesit të procedures paraprake, gjykatesi i procedures paraprake sipas detyres zyrtare e heton ligjshmerine e privimit nga liria dhe mbajtja, eshte i detyruar që atë ta percaktoje me aktvendim (neni 69 paragrafi (4) i ketij ligji). Personi i privuar nga liria, perkatesisht personi i mbajtur i cili nuk eshte nxjerre para gjykatesit të procedures paraprake, mundet që në afat prej 30 ditesh nga dita e leshimit në liri, të kerkoje nga gjykatesi në procedure paraprake të gjykates kompetente ta hetoje ligjshmerine dhe kete ta percaktoje me aktvendim të vecante. Kunder ketij aktvendimi lejohet ankese e vecante në afat prej 48 oresh në keshillin nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji, i cili vendos në afat prej tri ditesh.

8. Arresti shtepiak

Neni 163
Caktimi i arrestit shtepiak

(1) Nese ekziston dyshim i bazuar se personi i caktuar ka kryer veper penale dhe ka kushte për caktimin e arrestit nga neni 165 paragrafi (1) të ketij ligji, gjykata mund të percaktoje mase arresti shtepiak dhe t'i urdheroje atij personi që të mos e leshoje shtepine për një kohe të caktuar.

(2) Personit kunder të cilit eshte percaktuar arresti shtepiak mundet me perjashtim t'i lejohet që të largohet për një kohe të caktuar nga banesa apo lokali tjeter:

1) nese kjo nuk eshte e nevojshme për mjekim apo

2) nese atë e kerkojne rrethana të vecanta për të cilat mund të shkaktohen pasoja të demshme për jeten, shendetin apo pasurine e personit apo të afermve të tij.

(3) Në aktvendimin me të cilin percaktohet arresti shtepiak, krahas ndalimit për largim nga shtepia apo lokali tjeter, gjykata mund t'i caktoje ndalim për komunikim me persona apo ndalim për perdorimin e mjeteve për komunikim, perkatesisht obligim për respektimin e masave të mbikeqyrjes video dhe elektronike, apo të urdheroje zbatim të masave tjera në pajtim me nenin 146 të ketij ligji.

(4) Nese personi kunder të cilit eshte caktuar arresti shtepiak largohet nga shtepia apo lokali tjeter në kundershtim me ndalimin e gjykates, apo në kohe të caktuar nuk kthehet në shtepi apo në lokalin tjeter të percaktuar, apo nuk i permbahet ndalimit të komunikimit me persona apo ndalimit për perdorimin e mjeteve për komunikim apo e shmange apo pengon realizimin e masave të mbikeqyrjes video dhe elektronike, kunder atij personi do të caktohet arrest. Personi për kete do të marre verejtje me aktvendim për arrest shtepiak.

(5) Gjykata kryen mbikeqyrje mbi arrestin shtepiak, ndersa mbikeqyrjen mund t'ia ngarkoje policise, duke e percaktuar menyren e realizimit të saj.

(6) Gjashte caktimit të arrestit shtepiak në menyre perkatese zbatohen dispozitat lidhur me percaktimin e mases së arrestit, nese me kete ligj nuk eshte e percaktuar ndryshe.

9. Paraburgimi

Neni 164
Caktimi i paraburgimit

(1) Paraburgimi mund të caktohet vetem nën kushte të parapara me kete ligj.

(2) Kohezgjatja e paraburgimit mund të reduktohet në menyre të nevojshme në kohe sa më të shkurter. Detyre eshte e të gjitha organeve që marrin pjese në proceduren penale dhe e organeve që ofrojne ndihme juridike të veprojne me urgjence të vecante nese i akuzuari gjendet në paraburgim.

(3) Gjate vendosjes së paraburgimit, vecanerisht për kohezgjatjen e tij, do të mbahet llogari e vecante për perpjesetimin ndermjet peshes së vepres së kryer penale, denimit i cili mund të pritet sipas të dhenave me të cilat dispon gjykata dhe nevojat për percaktim dhe kohezgjatje të paraburgimit.

(4) Gjate tere procedures paraburgimi do të anulohet menjehere pasi që të nderpriten shkaqet në baze të të cilave eshte percaktuar.

Neni 165
Baza për percaktimin e paraburgimit

(1) Nese ekziston dyshim i bazuar se person i caktuar ka kryer veper penale, nese paraburgimi eshte i domosdoshem për udheheqje të papenguar të procedures penale, kunder atij personi mund të percaktohet paraburgim:

1) nese fshihet, nese nuk mund të vertetohet identiteti i tij apo nese ekzistojne rrethana tjera që sugjerojne për rrezik nga ikja;

2) nese ekziston frike e bazuar se do të fshihet, falsifikohen apo shkaterrohen gjurmet e vepres penale, apo nese rrethana të vecanta sugjerojne se do ta pengojne proceduren penale me ndikim mbi deshmitaret, ekspertet, bashkepjesemarresit apo fshehesit;

3) nese rrethanat e vecanta e arsyetojne friken se do ta perserite vepren penale, apo do ta perfundoje vepren penale në tentim apo se ka bere veper penale me të cilen kercohet ose

4) nese i akuzuari i thirrur në menyre të rregullt në menyre evidente i shmanget ardhjes në seancen kryesore, ose nese gjykata ka bere dy tentime në menyre të rregullt ta therrase të akuzuarin, ndersa rrethanat sugjerojne se i akuzuari në menyre evidente i shmanget pranimit të thirrjes.

(2) Në rastin nga paragrafi (1) pika 1 të ketij neni, paraburgimi që eshte percaktuar vetem për shkak se nuk mund të vertetohet identiteti i personit, zgjatderisa ky identitet të vertetohet.

(3) Në rastin nga paragrafi (1) pika 2 të ketij neni, paraburgimi do të nderpritet menjehere pasi që të sigurohen provat për të cilat eshte percaktuar paraburgimi.

(4) Në rastin nga paragrafi (1) pika 4 të ketij ligji, paraburgimi zgjat deri në shpalljen e aktgjykimit, e më së voni 30 dite.

(5) Paraburgimi nuk do të caktohet në baze të paragrafit (1) pika 2 të ketij neni, nese i akuzuari ka dhene deklarate me të cilen e ka pranuar fajin.

Neni 166
Organi për caktimin e paraburgimit në proceduren paraprake

Paraburgim në proceduren paraprake cakton gjykata me propozim me shkrim dhe të arsyetuar të paditesit të autorizuar dhe vetem në bazat që i ka theksuar paditesi i autorizuar në propozim.

Neni 167
Elementet e aktvendimit për paraburgim

(1) Paraburgimi caktohet me aktvendim me shkrim. Shqiptimi i aktvendimit për caktimin e paraburgimit, i permban:

1) emrin dhe mbiemrin e personit që privohet nga liria;

2) vepren penale për të cilen akuzohet;

3) të dhenat për urdhrin për zbatimin e procedures hetimore;

4) bazen ligjore për caktimin e paraburgimit;

5) afatin në të cilin në proceduren hetimore eshte caktuar paraburgimi;

6) dispoziten për matjen e kohes për të cilen personi që arrestohet ka qene i privuar nga liria para miratimit të aktvendimit për paraburgim;

7) emrin e institucionit në të cilin shpallet masa e paraburgimit dhe

8) keshillen për të drejten e ankeses ndaj aktvendimit për paraburgim.

(2) Në arsyetimin e aktvendimit për paraburgim detyrimisht do të shenohen:

1) të gjitha faktet dhe deshmite prej të cilave del dyshim i bazuar se i akuzuari ka bere veper penale;

2) shkaqet e arsyetuara të cilat e arsyetojne secilen baze veç e veç sipas të ciles eshte percaktuar paraburgimi dhe

3) shkaqet për të cilat gjykata konsideron se qellimi i paraburgimit nuk mund të realizohet me ndonje mase për sigurimin e pranise.

(3) Aktvendimi vertetohet me vulen zyrtare dhe nenshkrimin e gjykatesit i cili e cakton paraburgimin.

(4) Me aktvendimin me të cilin percaktohet paraburgimi nga shkaqe të arsyeshme mund të percaktohet që kryerja e paraburgimit të realizohet në seksionin e paraburgimit në institucion tjeter ndeshkues permiresues.

(5) Nese i akuzuari nuk ka percaktuar mbrojtes, së bashku me aktvendimin do t'i caktohet mbrojtes me detyre zyrtare (neni 74 paragrafi (1), (2), dhe (6)). Në rast të pengeses së kryetarit të gjykates, mbrojtesi do ta vendose gjykatesin e procedures paraprake.

Neni 168
Nxjerrja para gjykatesit dhe caktimi i mbrojtesit

(1) Gjykatesi në proceduren paraprake do t'i hetoje të dyja palet dhe mbrojtesin për rrethanat me rendesi për caktimin e paraburgimit, ndersa personit të privuar nga liria i cili i eshte sjelle, menjehere do t'i kumtohet se mund të marre mbrojtes i cili mund të marre pjese në hetimin e tij dhe nese eshte e nevojshme do t'i ndihmoje që të gjeje mbrojtes.

(2) Nese personi i privuar nga liria deklaron se nuk deshiron të marre mbrojtes, gjykatesi në procedure paraprake eshte i obliguar që ta marre në pyetje pa shtyerje.

(3) Nese në rast të mbrojtjes së obligueshme (neni 74 paragrafet (1) dhe (2)) personi i privuar nga liria nuk merr mbrojtes në afat prej 12 oresh nga ora kur eshte keshilluar për kete të drejte apo deklaron se nuk deshiron të marre mbrojtes, do t'i caktohet mbrojtes sipas detyres zyrtare.

(4) Menjehere pas marrjes në pyetje gjykatesi në proceduren paraprake do të vendos nese personin e privuar do ta arrestoje ose leshoje në liri.

Neni 169
Dorezimi i aktvendimit për paraburgim dhe e drejta e ankeses

(1) Aktvendimi për paraburgim i dorezohet personit për të cilin ka të beje menjehere, por jo më gjate se gjashte orë nga nxjerrja e tij para gjykatesit në procedure paraprake. Në dokumente doemos duhet të shenohet ora e nxjerrjes para gjykatesit edhe ora e dorezimit të aktvendimit.

(2) Kunder aktvendimit me të cilin caktohet paraburgimi, personi i arrestuar mund të ankohet në keshillin nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji në afat prej 24 oresh nga ora e dorezimit të aktvendimit. Nese personi i arrestuar për here të pare merret në pyetje pas skadimit të ketij afati, mund të parashtroje ankese gjate marrjes në pyetje. Ankesen me pershkrim nga procesverbali për marrje në pyetje, nese personi i arrestuar eshte marre në pyetje dhe aktvendimin për paraburgim dorezohen menjehere te keshilli. Aktvendimi nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit.

(3) Kunder aktvendimit të gjykatesit në procedure paraprake me të cilen refuzohet propozimi për caktimin e paraburgimit, lejohet ankese në afat prej 24 oresh te keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Ankesa nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit. Kunder aktvendimit të keshillit nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji me të cilin caktohet paraburgimi, i akuzuari ka të drejte ankese në afat prej 24 oresh, për të cilen vendos keshilli i Gjykates më të larte.

(4) Në rastet nga paragrafet (2) dhe (3) të ketij neni, keshilli që vendos për ankese eshte i obliguar që të miratoje vendim në afat prej 48 oresh.

(5) Prokurori pubilk dhe mbrojtesi mund të kerkojne të informohen për mbldhjen e keshillit dhe në mbledhje gojarisht t'i nxjerrin dhe t'i arsyetojne propozimet e veta. Mosardhja e tyre nuk e pengon mbajtjen e mbledhjes.

Neni 170
Paraburgimi afatshkurter

(1) Gjykatesi në proceduren paraprake mundet me propozim të prokurorit publik me shkrim dhe aktvendim të arsyetuar, t'i caktoje personit të privuar nga liria paraburgim afatshkurter deri në 48 orë nga sjellja e personit të privuar nga liria para gjykatesit në procedure paraprake, në rast kur do të konstatoje se ekziston dyshim i bazuar se personi e ka bere vepren penale e cila i ngarkohet dhe se ekzistojne baza për percaktimin e mases së paraburgimit nga neni 165 paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 3 të ketij ligji, nese prokurori publik kunder personit ende nuk ka sjelle urdher për realizimin e procedures hetimore.

(2) Nese prokurori publik pas skadimit të afatit prej 48 oresh nuk parashtron propozim për caktimin e mases së paraburgimit nga neni 165 pikat 1), 2) dhe 3) të ketij ligji, i akuzuari do të leshohet në liri.

(3) Në raste me numer më të madh të personave të akuzuar apo raste tjera vecanerisht të nderlikuara, pas kerkeses së arsyetuar të prokurorit publik, gjykatesi në procedure paraprake afatin nga paragrafi (1) të ketij neni mund të vazhdoje më së shumti edhe për 48 orë.

(4) Aktvendimi për paraburgim afatshkurter nga paragrafi (1) të ketij neni, i dorezohet personit kunder të cilit eshte i percaktuar dhe dorezohet te prokurori publik kompetent.

(5) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) të ketij neni lejohet ankese në afat prej pese oresh nga dorezimi te keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji i cili eshte i obliguar që të vendos për ankesen në afat prej tri oresh.

Neni 171
Kohezgjatja e paraburgimit në proceduren hetimore

(1) Paraburgimi i caktuar me vendimin e gjykatesit në procedure paraprake apo paraburgim i cili për here të pare eshte caktuar gjate procedures hetuese me vendim të keshillit, mund të zgjate më së shumti 30 dite nga dita e privimit nga liria. Në kohezgjatjen e paraburgimit llogaritet çdo privim nga lira.

(2) Pas propozimit të arsyetuar të prokurorit publik, keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji mundet paraburgimin gjate procedures hetuese ta vazhdoje më së shumti edhe për 60 dite.

(3) Nese procedura hetuese udhehiqet si veper penale për të cilen sipas ligjit mund të shqiptohet denim me burg në kohezgjatje prej së paku kater vitesh, pas propozimit të arsyetuar të prokurorit publik, keshilli i gjykates drejtperdrejt më të larte mundet pas skadimit të afati nga paragrafi (2) të ketij neni, paraburgimin ta vazhdoje më së shumti edhe për 90 dite.

(4) Kohezgjatja e plote e paraburgimit në proceduren hetuese, duke e llogaritur edhe kohezgjatjen e privimit nga lira para miratimit të aktvendimit për paraburgim, nuk mund të jete më e gjate se 180 dite, dhe me skadimin e atij afati i paraburgosuri menjehere do të leshohet në liri.

(5) Para marrjes së propozimit të prokurorit në procedure të shkurter, paraburgimi mund të zgjase aq sa eshte e nevojshme që të kryhen veprimet hetimore, por jo më shume se tete dite.

(6) Kunder aktvendimit të keshillit për vazhdimin e paraburgimit lejohet ankese në afat prej 48 oresh, në gjykaten drejtperdrejt më të larte. Ankesa nuk e shtyn zbatimin.

Neni 172
Kohezgjatja e paraburgimit pas miratimit të aktakuzes

(1) Pas miratimit të aktakuzes deri në perfundimin e debatit kryesor, në propozim të paleve, paraburgimi mund të caktohet, vazhdohet apo hiqet vetem me aktvendim të keshillit (neni 25 paragrafi (1) apo paragrafi (5)).

(2) Pas plotfuqishmerise së akuzes paraburgimi mund të zgjase më së shumti:

1) deri në një vit për vepra penale për të cilat mund të shqiptohet denim me burgim deri në 15 vjet dhe

2) deri në dy vite për vepra penale për të cilat mund të shqiptohet denim me burgim të perjetshem.

(3) Me propozim të paleve dhe sipas detyres zyrtare, keshilli eshte i obliguar që pas skadimit të tridhjete diteve nga hyrja në fuqi e aktvendimit të fundit për paraburgim, të hetoje nese ende ekzistojne shkaqe për paraburgim dhe të marre aktvendim për vazhdimin e nderprerjes së paraburgimit.

(4) Ankesa kunder aktvendimit nga paragrafet (1) dhe (3) të ketij neni, nuk e ndalojne zbatimin e aktvendimit.

(5) Kunder aktvendimit të keshillit me të cilin refuzohet propozimi për caktimin apo nderprerjen e paraburgimit nuk lejohet ankese e vecante.

(6) Nese i akuzuari iken nga paraburgimi, afatet për paraburgim nga ky nen do të fillojne të vijojne perseri.

Neni 173
Nderprerje e paraburgimit

(1) Paraburgimi nderpritet me aktvendim dhe i akuzuari do të leshohet në liri kur gjykata do të vleresoje se e ploteson ndonje nga keto kushte:

1) kur të pushojne shkaqet për të cilat paraburgimi eshte caktuar perkatesisht vazhduar;

2) nese paraburgimi i metejme nuk do të jete në proporcion me peshen e vepres së kryer penale;

3) kur qellimi i njejte për të cilin eshte caktuar paraburgimi mund të arrihet me ndonje mase tjeter;

4) kur nderprerjen e paraburgimit e ka propozuar prokurori publik para ngritjes së aktakuzes;

5) nese i akuzuari eshte liruar nga akuza apo eshte shpallur fajtor ndersa eshte liruar nga denimi apo i denuar vetem me denim në para, ose i shqiptuar verejtje gjyqesore ose denim me kusht, ose për shkak të llogaritjes së paraburgimit denimin tanime e ka vuajtur apo nese akuza eshte refuzuar, pervec në rast kur eshte refuzuar për shkak moskompetences së gjykates;

6) kur të skadojne afatet për kohezgjatje të paraburgimit apo

7) kur paraburgimi eshte caktuar sipas nenit 165 paragrafi (1) pika 2 të ketij ligji, ndersa i akuzuari ka dhene deklarate për pranimin e fajit apo pasi që të grumbullohen të gjitha provat sipas të cilave në kete baze paraburgimi eshte percaktuar, e më së voni deri në mbarimin e debatit kryesor.

(2) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) të ketij neni lejohet ankese në afat prej 24 oresh te keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji, perkatesisht keshilli i gjykates më të larte, i cili në afat prej 48 oresh doemos duhet të vendose për ankesen.

(3) Ankesa e shtyn zbatimin e aktvendimit.

Neni 174
Paraburgimi pas shpalljes së aktgjykimit

(1) Kur të shqiptoje aktgjykim me të cilin i akuzuari gjykohet me denim me burg, keshilli gjyqesor mund të caktoje paraburgim nese i akuzuari tanime nuk gjendet në paraburgim.

(2) Për caktimin apo nderprerjen e paraburgimit nga perfundimi i debatit kryesor deri në shpalljen e aktgjykimit, kompetent eshte keshilli gjyqesor, ndersa nga shpallja e aktgjykimit deri në plotfuqishmerine e tij, kompetent eshte keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji.

(3) Para miratimit të aktvendimit me të cilin caktohet apo nderpritet paraburgimi në raste të paragrafeve (1) dhe (2) të ketij ligji, do të pyetet prokurori publik kur procedura mbahet me kerkese të tij.

(4) Nese i akuzuari tashme gjendet në paraburgim ndersa keshilli konstaton se ende ekzistojne shkaqe për të cilat eshte caktuar paraburgimi, do të miratoje aktvendim të vecante për vazhdimin e paraburgimit. Aktvendim të vecante keshilli miraton edhe kur duhet të caktohet apo nderpritet paraburgimi. Gjate vendimmarrjes për paraburgim, do të kihet kujdes i vecante për demin e pasojave të vepres penale dhe fuqine e rrezikimit apo c të së mires së mbrojtur.

(5) Paraburgimi që eshte caktuar apo vazhduar sipas dispozitave të ketij neni, mund të zgjase deri në fillimin e vuajtjes së denimit, perkatesisht deri në plotfuqishmerine e aktgjykimit, por më së shumti derisa nuk skadon kohezgjatja e denimit të shqiptuar me burgim.

(6) Kur gjykata do të shqiptoje denim me burgim, i akuzuari i cili gjendet në paraburgim me aktvendim të kryetarit të keshillit, mund të dergohet në institucion për vuajtjen e denimit edhe para plotfuqishmerise së aktgjykimit nese ai kët e kerkon.

10. Procedura me të paraburgosurit

Neni 175
Informimi i familjes

(1) Gjykata eshte e obliguar që në afat prej 24 oresh për paraburgimin ta informoje familjen e personit të paraburgosur, pervec nese personi kete e kundershton. Për paraburgimin do të informohet organi kompetent për pune sociale, nese eshte e nevojshme që të ndermerren masa për kujdesin e femijeve dhe anetareve tjere të familjes për të cilet kujdeset personi i paraburgosur.

(2) Nese personi i paraburgosur eshte shtetas i huaj, gjykata eshte e obliguar që në afat prej 24 oresh ta informoje për paraburgimin perfaqesine diplomatike-konsullore të shtetit shtetas i të cilit eshte personi.

Neni 176
Respektimi i personalitetit dhe dinjitetit

(1) Gjate mbajtjes në paraburgim nuk guxon të ofendohet personaliteti dhe dinjiteti i të akuzuarit.

(2) Ndaj të paraburgosurit mund të zbatohen vetem kufizimet që jane të nevojshme që të pengohet ikja dhe marreveshja që do të mund jete e demshme për udheheqjen e suksesshme të procedures.

(3) Në lokalin e njejte nuk mund të burgosen persona që nuk jane të e së njejtes gjini. Sipas rregulles, në lokalin e njejte nuk mund të vendosen persona që kane marre pjese në kryerjen e vepres së njejte penale e as persona të cilet jane në vuajtje të denimit me personat në paraburgim. Nese kjo eshte mundur, personat të cilet kane kryer veper penale në perseritje nuk do të vendosen në lokal të njejte me persona të privuar nga liria te të cilet do të mund të ndikojne demshem.

(4) Personi i paraburgosur ka të drejte të kerkoje që paraburgimin ta kryeje në lokal individual.

Neni 177
Të drejtat e të paraburgosurit

(1) I paraburgosuri ka të drejte në tete orë pushim pa nderprere në kohe prej 24 oresh. Krahas kesaj atij do t'i sigurohet levizje në vend të hapur në burg së paku dy orë në dite.

(2) I paraburgosuri ka të drejte të ushqehet me shpenzime të veta, të mbaje veshje të vet dhe të sherbehet me mbulesa të veta, me shpenzime të veta të bleje libra, gazeta dhe sende tjera që i pergjigjen nevojave të tij të rregullta, nese kjo nuk eshte e demshme për udheheqjen e suksesshme të procedures. Për kete vendos organi që e zbaton proceduren hetimore.

(3) I paraburgosuri e mban pastertine në lokalet në të cilen qendron. Nese i paraburgosuri kerkon të punoje, gjykatesi i procedure paraprake, perkatesisht kryetari i keshillit, në marreveshje me drejtorine e burgut, mund të lejoje që ai punoje në rrethin e burgut në pune që i pergjigjen aftesive të tij psiko-fizike, me kusht që kjo të mos jete e demshme për udheheqjen e procedures.

(4) Menyra e pranimit dhe sistemimit të të paraburgosurve në burgje si dhe organizimi i punes së të paraburgosurit nga paragrafi (3) të ketij neni i percakton ministri i Drejtesise.

Neni 178
Vizita e të paraburgosurit

(1) Me leje të gjykatesit të procedures paraprake gjate procedures hetimore dhe me mbikeqyrje të tij apo nën mbikeqyrje të personit të cilin ai do ta caktoje, i paraburgosuri, në kuuader të rendit shtepiak, mund ta vizitojne familjare të afert, e me kerkese të tij - mjeku dhe persona tjere.

(2) Shefat e perfaqesive diplomatike-konsullore të Republikes së Maqedonise me leje të gjykatesit të procedures paraprake i cili e realizon proceduren hetimore, kane të drejte që ta vizitojne edhe pa mbikeqyrje dhe të bisedojne me personat e paraburgosur shtetas të shtetit të tyre. Leja për vizite kerkohet nepermjet Ministrise së Drejtesise.

(3) Avokati i Popullit i Republikes së Maqedonise, perfaqesuesit e Komitetit Evropian për Preventive nga Tortura apo Sjellja Nencmuese apo Ndeshkimi të Keshillit Evropian, perfaqesuesit nga Nenkomiteti për Preventive nga Tortura dhe Lloji Tjeter i Veprimit Jonjerezor dhe Ndeshkimit në Komitetin për Preventive nga Tortura në Organizaten e Kombeve te Bashkuara, kane të drejte që pa leje dhe pelqim t'i vizitojne dhe pa mbikeqyrje të bisedojne me personat e paraburgosur.

(4) Perfaqesues të Komitetit Nderkombetar të Kryqit të Kuq kane të drejte që me leje të gjykatesit të procedures paraprake, t'i vizitojne dhe pa mbikeqyrje të bisedojne me personat e paraburgosur.

(5) I paraburgosuri mund të kembeje letera me persona jashte burgut me njoftim dhe nën mbikeqyrje të organit që e zbaton proceduren hetimore. Ky organ mund ta ndaloje dergimin dhe pranimin e letrave dhe dergesave tjera të demshme për udheheqjen e procedures. Dergimi e lutjes, parashtreses apo ankeses nuk mund të ndalohet asnjehere.

(6)Pas akuzes apo padise private të dorezuar deri në plotfuqishmerine e aktgjykimit, autorizimet nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, i kryen kryetari i keshillit.

Neni 179
Pergjegjesia disiplinore e të paraburgosurit

(1) Për kundervajtje disiplinore të të paraburgosurit, gjykatesi i procedures paraprake, perkatesisht kryetari i keshillit mund të kumtoje denim disiplinor kufizim të vizitave. Ky kufizim nuk ka të beje me komunikimin e të paraburgosurit me mbrojtesin.

(2) Kunder aktvendimit për denimin e shqiptuar sipas paragrafit (1) të ketij neni lejohet ankese në keshillin nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji të gjykates kompetente në afat prej 24 oresh nga pranimi i aktvendimit. Ankesa nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit.

Neni 180
Mbikeqyrja e të paraburgosurve

(1) Mbikeqyrjen e të paraburgosurve e kryen gjykata kompetente e shkalles së pare.

(2) Kryetari i gjykates nga paragrafi (1) të ketij neni apo gjykatesi që ai do ta caktoje eshte i obliguar së paku një here në jave t'i vizitoje të paraburgosurit pa pranine e mbikeqyresit apo rojeve dhe nese konstaton se eshte e nevojshme të informoje edhe si ushqehen të paraburgosurit, si furnizohen me nevoja tjera dhe si veprohet me ata. Kryetari, perkatesisht gjykatesi të cilin ai e cakton eshte i obliguar që të marre masa të nevojshme të evitohen parregullsite e hetuara gjate vizites në burg. Gjykatesi i caktuar nuk mund të jete gjykatesi i procedures paraprake.

(3) Kryetari i gjykates, gjykatesi i procedures paraprake dhe Avokati i Popullit i Republikes së Maqedonise mund ta vizitojne personin e arrestuar në cilendo kohe, të bisedojne me të pa pranine e personave zyrtare dhe të pranojne parashtresa nga ai.

Kreu XVII

MASAT PËR GJETJEN DHE SIGURIMIN E PERSONAVE DHE SENDEVE

1. Bastisja

Neni 181
Nocioni

(1) Bastisje eshte veper e hulumtimit të lokaleve, personave dhe sendeve në kushte dhe menyre të percaktuar me ligj.

(2) Bastisjen e shtepise dhe kerkimin në kompjuter e urdheron gjykatesi me urdherese me shkrim dhe të arsyetuar, me kerkese të prokurorit publik ndersa në rast të rrezikut nga shtyrja edhe me kerkese të policise së jurisprudences.

Neni 182
Baza për bastisje

(1) Bastisja e shtepise së personit të akuzuar dhe personave tjere, mund të behet kur eshte e sigurt se do të gjetet i akuzuari i cili kerkohet për arrestim apo do të gjeten gjurme të vepres penale apo sende me rendesi për proceduren penale.

(2) Bastisje e zyres së avokatit mund të ndermerret vetem në procedure kunder avokatit, dhe atë lidhur me lenden, shkresen apo dokumentin të percaktuara në vecanti në urdhrin për bastisje.

(3) Bastisja e personit mund ndermerret kur eshte e sigurt se tek ai do të gjenden gjurme apo sende të rendesishme për proceduren penale.

Neni 183
Bastisja e shtepise

(1) Gjate bastisjes së shtepise kontrollohet një ose më shume lokale të cilat personi i shfrytezon si shtepi të tij dhe lokalet të cilat jane të lidhura me shtepine dhe kane qellim të njejte për shfrytezim.

(2) Bastisja e shtepise perfshin edhe bastisje të sendeve të luajtshme të personit që gjenden në shtepi dhe lokalet tjera, kur kjo eshte e shenuar në urdheresen për bastisje, ose kur lidhur me personin e gjetur ekzistojne kushte për bastisje pa urdherese.

Neni 184
Kerkimi i sistemit kompjuterik dhe të dhenave kompjuterike

(1) Me kerkese të zbatuesit të urdhrit, personi i cili e perdor kompjuterin apo ka qasje te ai apo te pajisja apo mbajtesi tjeter i të dhenave, eshte i obliguar që të mundesoje qasje te ato dhe t'i jape informatat e nevojshme për realizimin pa pengese të qellimit të bastisjes.

(2) Me kerkese të zbatuesit të urdhrit, personi që e perdore kompjuterin ose ka qasje te ai ose te pajisja tjeter apo mbajtes i të dhenave, eshte i obliguar që menjehere të ndermarre masa me të cilat pengohet shkaterrimi apo ndryshimi i të dhenave.

(3) Personi i cili e perdor kompjuterin apo ka qasje te ai apo te pajisja tjeter apo mbajtes i të dhenave, e i cili nuk do të veproje sipas paragrafeve (1) dhe (2) të ketij neni, ndersa për kete nuk ekzistojne shkaqe të arsyeshme, gjykatesi i procedures paraprake do ta denoje sipas dispozites nga neni 88 paragrafi (1) të ketij ligji.

Neni 185
Bastisja e personit

(1) Bastisja e personit i perfshin bastisjen e veshjes, mbathjes, siperfaqes së trupit, sendeve të luajtshme që personi i mban apo jane në posedimin e tij, lokaleve në të cilat eshte gjetur personi gjate kohes së ndermarrjes së bastisjes dhe mjetit për transport i cili shfrytezohet gjate bastisjes.

(2) Bastisjen e kryen personi nga gjinia e njejte, pervec nese kjo nuk eshte e mundur nga rrethanat në të cilat kryhet. Rrethanat për shkak të cilave bastisjen e kryejne persona nga gjinia tjeter do të shenohen në procesverbalin e bastisjes.

(3) Bastisja e cila e perfshin zhveshjen e pjeseve të veshjes çdo here e kryen person i gjinise së njejte.

(4) Për kontrollin e pjeseve intime të trupit apo vrimave trupore eshte e domosdoshme leje në menyre të prere nga gjykata. Kontrollet intime i kryen personi mjekesor.

Neni 186
Kerkesa për leshimin e urdhrit për bastisje

(1) Kerkesa për leshimin e urdhereses për bastisje parashtrohet gojarisht apo me shkrim. Nese kerkesa eshte parashtruar me shkrim, atehere ajo doemos duhet të jete e perpiluar, nenshkruar dhe vertetuar në menyren e percaktuar në paragrafin (2) të ketij neni.

(2) Kerkesa për leshimin e urdhereses për bastisje doemos duhet t'i permbaje:

- emrin e gjykates, si dhe emrin dhe funksionin e parashtruesit të kerkeses,

-faktet që e sugjerojne probabilitetin se personi, perkatesisht sendet e shenuara në nenin 182 paragrafi (1) të ketij ligji, do të gjehen në vendin e shenuar ose të pershkruar ose te personi i caktuar dhe

- kerkesen që gjykata të leshoje urdherese për bastisje për gjetjen e personit apo konfiskimin e sendeve.

Neni 187
Kerkesa gojore për leshimin e urdhrit për bastisje

(1) Kerkesa për leshimin e urdhrit për bastisje mund të parashtrohet gojarisht kur ekziston rreziku për shtyrje. Kerkesa gojore mundet t'i shqiptohet gjykatesit të procedures paraprake edhe me telefon, radiolidhje apo me mjet tjeter të komunikimit elektronik.

(2) Kur eshte parashtruar kerkese gojore për leshimin e urdhereses për bastisje, gjykatesi i procedures paraprake rrjedhen e metejme të bisedes do ta shenoje. Në rast kur shfrytezohet shenimi i zerit apo stenografik, gjykatesi i procedures paraprake eshte i obliguar që ta jape procesverbalin për pershkrim, që ta vertetoje perputhshmerine e pershkrimit dhe ta dorezoje procesverbalin origjinal dhe pershkrimin në gjykate në afat prej 24 oresh nga leshimi i urdhereses. Në rast të shenimin të bisedes fjale për fjale, gjykatesi i procedures paraprake do ta nenshkruaje kopjen e procesverbalit dhe do ta dorezoje në gjykate në afat prej 24 oresh nga leshimi i urdhereses.

Neni 188
Vendimmarrja për kerkesen për leshimin e urdhrit për bastisje

Për Për kerkesen për leshimin e urdhereses për bastisje gjykatesi me procedure paraprake vendos menjehere, e më së voni në afat prej 12 oresh nga pranimi i kerkeses.

Neni 189
Permbajtja e urdhrit për bastisje

Urdhri për bastisje i permban:

- emrin e gjykates që e jep urdhrin,

- nese urdhri për bastisje jepet në baze të kerkeses gojore, ajo do të shenohet së bashku me shenimin e emrit të gjykatesit të procedures paraprake që e leshon urdheresen, kohen dhe vendin e leshimit,

- organin për të cilin ka të beje urdhri,

- qellimin e bastisjes,

- emrin dhe mbiemri, e sipas nevojes edhe pershkrimin e fytyres së personit që duhet të gjehet ose pershkrimin e sendeve të cilat duhen të gjehen gjate bastisjes,

- percaktimin ose pershkrimin e vendit që duhet të bastiset apo personit që duhet të gjehet, me shenimin e adreses, të dhenave për pronarin perkatesisht poseduesin e sendeve ose shtepise dhe lokaleve tjera dhe të dhena tjera për vertetimin e identitetit,

- udhezimin se urdhri duhet të kryhet ndermjet ores 5 dhe 21, ose autorizimin se urdhri mund të kryhet në cilendo kohe nese kete gjykata e percakton në menyre të prere,

- autorizimin e zbatuesit të urdhereses se mundet pa dorezimin e urdhrit të hyje në lokalet që duhen të bastisen nese kete gjykata e percakton në menyre të prere,

-udhezimi, urdhri dhe sende e konfiskuara t'i dorezohen gjykates pa shtyrje,

- keshillen se i akuzuari ka të drejte ta informoje mbrojtesin dhe se bastisja mund të kryhet edhe pa pranine e mbrojtesit nese kete e krijojne rrethanat e jashtezakonshme dhe

- nenshkrimin e gjykatesit të procedures paraprake i cili e leshon urdhrin dhe vulen zyrtare të gjykates.

Neni 190
Koha e kryerjes së bastisjes

(1) Urdhri për bastisje mund të zbatohet në afat prej 15 ditesh nga dita e leshimit të tij, pas skadimit të së cilit pa prolongim duhet t'i kthehet organit që e ka leshuar urdhrin, i cili do ta shfuqizoje.

(2) Urdhri për bastisje mund të zbatohet në cilendo dite të javes.

(3) Bastisja kryhet diten. Bastisja mund të vazhdohet edhe naten nese ka filluar diten dhe nuk ka perfunduar. Me perjashtim, bastisja mund të kryhet naten nese ekziston rreziku për prolongim.

Neni 191
Rregullat për bastisje

(1) Para fillimit të bastisjes, zbatuesi i urdhrit duhet të legjitimohet dhe t'ia dorezoje urdhrin për bastisje personit tek i cili ose ndaj të cilit do të kryhet bastisja. Para bastisjes personi të cilit i perket urdhri për bastisje do të thirret që vullnetarisht ta dorezoje personin, perkatesisht sendet që kerkohen.

(2) Personi do të keshillohet se ka të drejte të marre mbrojtes, i cili mund të marre pjese në bastisje. Kur personi të cilit i perket urdhri për bastisje kerkon prani të mbrojtesit, fillimi i bastisjes prolongohet deri në ardhjen e tij, por më së gjati dy orë. Nese eshte e sigurt se mbrojtesi i zgjedhur në atë afat nuk mund të vije, personit do t'i mundesohet të marre mbrojtes nga lista e avokateve kujdestare. Nese personi nuk merr mbrojtes ose mbrojtesi i thirrur në atë kohe nuk vjen, bastisja mund të kryhet edhe pa pranine e mbrojtesit.

(3) Gjate zbatimit të urdhrit për bastisje me të cilin caktohet bastisja e shtepise që në menyre të dukshme eshte e leshuar, zbatuesi i urdhrit nuk eshte i obliguar që të informoje për shkaqet e bastisjes, por mundet të hyje menjehere në shtepine ose në lokalin tjeter nese ato jane të zbrazeta ose nese me arsye konsideron se jane të zbrazeta, ose nese me urdhrin në menyre të prere eshte i autorizuar që të hyje pa lajmerim paraprak.

(4) Bastisja mund të filloje edhe pa dorezimin paraprak të urdhrit, pa ftese paraprake për dorezimin e personit ose sendeve dhe pa keshille për të drejten e mbrojtesit:

- nese supozohet kundershtim i armatosur ose fizik,

- nese eshte e domosdoshme gjate dyshimit se eshte kryer veper e rende penale që e ka kryer grupi ose organizata ose shoqata kriminale, bastisja të kryhet papritmas,

- nese bastisja duhet të kryhet në lokale publike dhe

- nese druhet nga shkaterrimi ose fshehja e gjurmeve të vepres penale ose sendeve të vlefshme për proceduren penale.

(5) Mbajtesi i shtepise ose i lokaleve tjera do të thirret të jete i pranishem gjate bastisjes, e nese ai mungon do të thirret perfaqesuesi i tij ose ndonje nga personat më të moshuar të shtepise ose fqinjet. Në qofte se personi tek i cili duhet të kryhet bastisja nuk eshte i pranishem, urdhri leshohet në lokalet ku kryhet bastisja, ndersa bastisja do të kryhet edhe pa pranine e tij.

(6) Kur bastisja kryhet në lokalet e organeve shteterore, institucione që kryejne autorizime publike ose persona juridike, do të thirret eprori i tyre që të marre pjese në bastisje.

(7) Kur bastisja kryhet në objekt të ushtrise, urdhri me shkrim për bastisje i dorezohet pushtetit ushtarak, të cilet do të caktojne person ushtarak të jete i pranishem gjate bastisjes.

(8) Kur bastisja kryhet në zyrat e avokateve në prani të avokatit të cilit ajo i perket, do të thirret perfaqesues nga Oda e Avokateve, ndersa nese ajo nuk eshte e mundur, avokat tjeter. Nese avokati i thirrur nuk vjen në afat prej tri oreve nga thirrja, bastisja mund të kryhet edhe pa pranine e tij.

(9) Lokalet e mbyllura, mobiliet ose sendet tjera do të hapen me force vetem nese mbajtesi i tyre nuk eshte i pranishem ose nuk do vullnetarisht t'i hap. Gjate hapjes do t'i iket demtimit të panevojshem.

(10) Bastisja e shtepise, të lokaleve tjera ose personave duhet të kryhet me kujdes, me respektimin e dinjitetit të personit dhe të drejten e intimitetit dhe prishjen e panevojshme të rendit shtepiak.

(11) Gjate bastisjes do të konfiskohen perkohesisht vetem ato sende dhe dokumente që jane në lidhje me qellimin e bastisjes në rastin e dhene.

(12) Nese gjate bastisjes gjenden sende që nuk kane lidhje me vepren penale për të cilen eshte urdheruar bastisja, por të cilat bejne me dije në veper tjeter penale që ndiqet sipas detyres zyrtare, ato perkohesisht do të konfiskohen, ndersa për konfiskimin menjehere do të leshohet vertetim dhe menjehere do të njoftohet prokurori publik për ngritjen e procedures penale. Nese prokurori publik konstaton se nuk ka baze për ngritjen e procedures penale, ndersa nuk ekziston ndonje baze tjeter ligjore sipas të ciles do të duhej të konfiskohen sendet, ato menjehere do të kthehen.

Neni 192

Procesverbali për bastisje

(1) Për çdo debat perpilohet procesverbal. Procesverbalin e nenshkruajne zbatuesi i urdhrit që e kryen bastisjen, personi tek i cili ndaj të së cilit kryhet bastisja dhe personat pranie e të cileve eshte e detyrueshme. Rrjedha dhe menyra e kryerjes së bastisjes mund të incizohet me aparat për incizim vizuel-me zë, me çka vecanerisht duhet të kihet kujdes në vendet ku jane gjetur persona dhe sendet të caktuara. Vendi i bastisjes dhe pjeset e tij të vecanta, si dhe personat dhe sendet e gjetura gjate bastisjes mund të fotografohen. Incizimet video dhe me zë dhe fotografite i bashkengjiten procesverbalit dhe mund zë sherbejne si prova.

(2) Në procesverbal futen dhe saktesisht pershkruhen sendet dhe dokumentet që konfiskohen, ndersa kjo do të behet edhe në vertetimin për konfiskimin e sendeve i cili menjehere i leshohet personit nga i cili jane konfiskuar sendet, perkatesisht dokumentet.

Neni 193

Hyrja në shtepi në baze të pelqimit ose urdhrit për arrest

(1) Pa urdhrin për bastisje mund të hyhet në shtepi:

- nese mbajtesi i shtepise pajtohet për kete,

- nese atje gjendet personi që sipas urdhrit të gjykates duhet të paraburgoset ose me detyrim të arrestohet,

- për shkak të privimit nga liria të kryeresit që eshte gjetur gjate kryerjes së vepres penale i cili ndiqet sipas detyres zyrtare ose

- në vendin ku eshte kryer vepra penale kryerjen e kontrollit.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) të ketij neni nuk do të perpilohet procesverbal, por mbajtesit të shtepise menjehere do t'i leshohet vertetim, në të cilin do të theksohet shkaku për hyrjen në shtepi dhe të gjitha verejtjet e mbajtesit. Nese në shtepi eshte kryer edhe bastisje atehere do të perpilohet procesverbal në pajtim me nenin 192 nga ky ligj, i cili duhet t'i permbaje shkaqet për bastisje pa urdher.

(3) Kur eshte kryer bastisje pa urdher për bastisje, realizuesi i bastisjes doemos duhet menjehere ta njoftoje prokurorin publik.

2. Sigurimi dhe konfiskimi i perkohshem i sendeve ose prones

Neni 194

Urdhri për konfiskim të perkohshme të sendeve

(1) Sendet që sipas Kodit penal duhet të konfiskohen ose që mund të sherbejne si prova në proceduren penale perkohesisht do të konfiskohen dhe do t'i dorezohen në ruajtje prokurorit publik ose organit të percaktuar me ligj të vecante ose në menyre tjeter do të sigurohet ruajtja e tyre.

(2) Urdhrin për konfiskim të perkohshme të sendeve e leshon gjykata me propozim të policise së jurisprudences ose prokurorit publik.

(3) Urdhri për konfiskimin e perkohshem të sendeve i permban: emrin e gjykates, bazen juridike për konfiskimin e perkohshem të sendeve, percaktimin dhe pershkrimin preciz të sendeve që duhet perkohesisht të konfiskohen, emrin dhe mbiemrin e personit nga i cili perkohesisht duhet të konfiskohen sendet , vendin në të cilin, perkatesisht në të cilin perkohesisht duhet të konfiskohen sendet, afatin në të cilin duhet të konfiskohen dhe keshilla për mjetin juridik.

Neni 195

Rregullat për konfiskim të perkohshem të sendeve

(1) Secili që mban sende nga neni 194 paragrafi (1) të ketij ligji eshte i obliguar që t'i dorezoe. Gjykatesi i procedures paraprake sipas propozimit të arsyetuar të prokurorit publik do ta denoje personin i cili do të refuzoje t'i dorezoje sendet me denim në para sipas dispozitave të nenit 88 paragrafi (1) të ketij ligji, e nese personi edhe metej refuzon t'i dorezoje sendet do të denohet sipas dispozites nga neni 88 paragrafi (7) të ketij ligji. Për ankesen kunder aktvendimit me të cilin eshte shqiptuar denim me para, vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Ankesa nuk e ndalon realizimin e aktvendimit. Në të njejten menyre do të veprohet edhe për personin zyrtar ose pergjegjes në organin shteteror, institucionin që kryen autorizime publike ose personin juridik.

(2) Gjate konfiskimit të sendeve do të shenohet ku jane gjetur dhe do të pershkruhen, e sipas nevojes dhe në menyre tjeter do të sigurohet vertetimi i njejtesise së tyre. Për sendet e konfiskuara leshohet vertetim.

(3) Denimet nga paragrafi (1) të ketij neni nuk mund të zbatohen ndaj të dyshuarit.

(4) Drogat e konfiskuara dehese, substancat psikotropike, prokurzoret dhe sendet tjera qarkullimi i të cilave eshte i ndaluar ose i kufizuar dhe nuk jane të mbajtura si moster për ekspertize, me vendim të gjykates kompetente mund të shkaterrohen edhe para plotfuqishmerise së aktgjykimit.

Neni 196

Konfiskimi i perkohshme i sendeve pa urdher

(1) Sendet nga neni 194 paragrafi (1) të ketij ligji mundet perkohesisht të konfiskohen edhe pa urdher nga gjykata nese ekziston rrezik nga prolongimi dhe për të cilat ekzistojne baza për dyshim se jane lende të vepres penale. Nese

personi i cili bastiset në menyre të prere kundershton në konfiskimin e sendeve, prokurori publik në afat prej 72 oreve nga bastisja e realizuar do të parashtroje kerkese te gjykatesi në proceduren paraprake për konfiskimin e sendeve.

(2) Nese gjykatesi i procedures paraprake e refuzon kerkesen e prokurorit publik, sendet e konfiskuara nuk mund të shfrytezohen si prova në proceduren penale. Sendet e konfiskuara perkohesisht menjehere do t'i kthehen personit nga i cili jane marre.

Neni 197
Sendet që nuk mund të konfiskohen

(1) Me urdher gjyqesor nuk mund të konfiskohen:

1) shkresa ose dokumente tjera të organeve shteterore me publikim e të cilave do të shkelej ruajta e sekretit shteteror ose ushtarak, derisa organi kompetent ndryshe nuk vendos;

2) paraqitjet me shkrim të të akuzuarit te mbrojtesi ose personat nga neni 215 paragrafi (1) të ketij ligji, pervec nese i akuzuari vullnetarisht nuk i dorezon;

3) incizimet teknike që gjenden te personat nga neni 214 paragrafi (1) të ketij ligji, e të cilat ata i kane bere për faktet për të cilet jane liruar nga detyra për deshmim;

4) shenimet, ekstraktet nga regjistri dhe dokumente të ngjashme të cilat gjenden te personat nga neni 214 paragrafi (1) të ketij ligji, e të cilat i kane bere për faktet për të cilat ato në kryerjen e profesionit të vet i kane mesuar nga i akuzuari dhe

5) shenimet për faktet që i kane bere gazetaret ose redaktoret e tyre në mjetet për informim publik nga burimi i informimit dhe të dhenat të cilat i kane mesuar në kryerjen e profesionit të vet dhe të cilat jane perdorur gjate redaktimit të mjeteve për informim publik, të cilat gjenden nën zoterimin e tyre ose në redaksine në të cilen jane punesuar.

(2) Ndalimi nga paragrafi (1) i ketij neni nuk zbatohet:

1) në lidhje me mbrojtesin ose personin e liruar nga detyra e deshmimit në pajtim me nenin 214 paragrafi (1) të ketij ligji, nese ekziston dyshim i bazuar se të akuzuarit i ka ndihmuar në kryerjen e vepres penale, ose i kane dhene ndihme pas kryerjes së vepres penale ose kane vepruar si fshehes, ose

2) nese behet fjale për sende që duhet të konfiskohen sipas Kodit penal.

(3) Ndalimi për konfiskim të perkohshem të sendeve, dokumenteve dhe incizimeve teknike nga paragrafi (1) të ketij neni, nuk zbatohet edhe lidhur me veprat penale në dëm të femijeve dhe të të miturve.

Neni 198
Konfiskimi i perkohshem i të dhenave kompjuterike

(1) Dispozitat nga neni 194 paragrafi (1), neni 195 paragrafi (1) dhe neni 197 të ketij ligji, i perkasin edhe të dhenave të ruajtura në kompjuter dhe pajsje të ngjashme për perpunim automatik, perkatesisht perpunim elektronik të të dhenave, pajisje të cilat sherbejne për grumbullimin dhe transmetimin e të dhenave, bartes të të dhenave dhe informacioneve parapaguese me të cilat disponon dhenesi i sherbimeve. Me kerkese me shkrim të prokurorit publik, keto të dhena duhet t'i dorezohen prokurorit publik në afatin që ai e percakton. Në rast të refuzimit të dorezimit, do të veprohet sipas nenit 196 paragrafi (1) të ketij ligji.

(2) Gjykatesi i procedures paraprake me propozim të prokurorit publik mundet me aktvendim të percaktoje mbrojtje dhe ruajtje të të dhenave komjutrike nga neni 185 të ketij ligji, derisa ajo eshte e nevojshme, ndersa më së voni 6 muaj. Pas skadimit të kesaj periudhe të dhenat do të kthehen, pervec nese nuk jane të perfshira në realizimin e vepres penale Demtim dhe depertim në sistemin kompjuterik nga neni 251, Mashtrim kompjuterik nga neni 251-b dhe Falsifikim kompjuterik nga neni 379-a, të gjitha nga Kodi penal, nese nuk jane të perfshira në realizimin e vepres tjeter penale me ndihmen e kompjuterit dhe nese nuk sherbejne si prove për veper penale.

(3) Kunder aktvendimit të gjykatesit të procedures paraprake me të cilen jane percaktuar masat nga paragrafi (2) të ketij neni, personi që e shfrytezon kompjuterin dhe personi që eshte dhenes i sherbimeve kane të drejte ankese në afat prej 24 oresh. Për ankesen vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Ankesa nuk e ndalon realizimin e aktvendimit.

Neni 199
Konfiskimi i perkohshem i letrave, telegrameve dhe dergesave tjera

(1) Perkohesisht mund të konfiskohen letrat, telegramet dhe dergesat tjera të derguara te i akuzuari ose ato që ai i ka derguar, e të cilat gjenden te personat juridike në lemin e komunikimeve postare, telegrafike dhe komunikim tjeter, nese ekzistojne rrethana për të cilat mund të pritet se ato do të sherbejne si deshmi në procedure.

(2) Urdhrin për marrje të perkohshme të dergesave nga paragrafi (1) të ketij neni, e leshon gjykatesi i procedures paraprake me propozim të prokurorit publik.

(3) Urdhrin për konfiskim të perkohshem të dergesave mund ta leshoje edhe prokurori publik nese ekziston rrezik nga prolongimi, me atë që ky urdher duhet të jete i vertetuar nga ana e gjykatesit teprocedures paraprake në afat prej 72 oreve nga konfiskimi i perkohshem i dergesave.

(4) Nese urdhri nuk vertetohet sipas paragrafit (3) të ketij neni, ato dergesa nuk mund të shfrytezohen si prova në proceduren penale.

(5) Urdhri nga paragrafi (2) i ketij neni i permban:

- të dhenat për personin të cilit i perket urdhri,
- menyren e kryerjes së urdhrit dhe kohezgjatjen e mases dhe
- personin juridik i cili duhet ta zbatoje urdhrin.

(6) Masat e ndermarra mund të zgjasin më së shumti tre muaj, ndersa gjykatesi i procedures paraprake me propozim të arsyetuar të prokurorit publik mund ta vazhdoje kohezgjatjen edhe tre muaj, me atë që masat e ndermarra do të nderpriten menjehere porsa të nderpriten shkaqet për marrje të metejme të tyre.

(7) Dergesat e dorezuara i hap prokurori publik në prani të dy deshmitareve. Gjate hapjes kihet kujdes të mos demtohen vulat, ndersa mbeshtjellesit dhe adresa do të ruhen. Për hapjen perpilohet procesverbal.

(8) Nese interesat e procedures lejojne, për masat e ndermarra nga paragrafi (1) i ketij neni mund të informohet personi kunder të cilit jane ndermarre keto masa.

(9) Nese interesat e procedures lejojne, permbajtja e dergeses në teresi ose pjeserisht mund t'i kumtohet personit të cilit i eshte drejtuar, ndersa mund t'i dorezohet edhe dergesa ose pjese e saj. Nese personi nuk eshte i pranishem, dergesa do t'i kumtohet ose do t'i dorezohet ndonjerit prej të afermve të tij, ndersa nese nuk ka të aferm, do t'i dorezohet derguesit, nese ajo nuk eshte në kundershtim të interesave të procedures.

(10) Masat e ndermarra në pajtim me kete nen nuk mund të zbatohen për letra, telegrame dhe dergesa tjera të shkembyera ndermjet të akuzuarit dhe mbrojtesit të tij.

Neni 200
Veprimi me të dhenat të cilat jane fshehtesi bankare, prona në arken bankare, ndjekja e qarkullimit pagesor dhe transaksionet e llogarive dhe nderprerja e perkohshme e realizimit të transaksioneve të caktuara financiare

(1) Nese ekziston dyshim i bazuar se person i caktuar i llogarive të veta bankare pranon, ruan, transmeton ose në menyre tjeter disponon me të ardhura nga vepra ndeshkuese, e ajo e ardhur eshte e rendesishme për proceduren hetu-

ese të asaj vepre penale ose sipas ligjit i nenshtrohet konfiskimit me detyrim, me kerkese të arsyetuar nga prokurori publik, gjykata mund të leshoje aktvendim me të cilin bankes ose institucioneve tjera financiare do t'i urdheroje që t'i dorezojne dokumentacion dhe të dhenat për llogarite bankare dhe transaksionet tjera financiare dhe punet e atij personi, si dhe për personat për të cilet në menyre të bazuar besohet se jane të perfshire në ato transaksione financiare ose pune të të dyshuarit, nese të dhenat e atilla do të mund të jene prova në proceduren penale.

(2) Kerkesa e prokurorit publik i perket të dhenave të personit juridik ose fizik, për të gjitha të ardhurat që i pranon, ruan, transmeton ose në menyre tjeter disponon me to.

(3) Nese personi nga paragrafi (1) i ketij neni ruan në arke bankare, ose në menyre tjeter disponon me të ardhura nga vepra ndeshkuese, ndersa ajo e ardhur eshte e rendesishme për proceduren hetuese për atë veper penale ose sipas ligjit i nenshtrohet konfiskimit me detyrim, me kerkesen e arsyetuar nga prokurori publik, gjykata mund të leshoje aktvendim me të cilin do t'i urdherohet bankes që t'i mundesoje prokurorit publik qasje te arka.

(4) Në aktvendimet nga paragrafet (1) dhe (3) të ketij neni do të percaktohet edhe afati në të cilin banka ose institucioni tjeter financiar doemos duhet të veprojne sipas tyre.

(5) Para fillimit dhe gjate procedures hetuese vendimi sipas kerkeses së prokurorit publik nga paragrafet (1) dhe (3) të ketij neni, miraton gjykatesi i procedures paraprake, ndersa pas ngritjes së akuzes gjykata para të ciles do të mbahet shqyrtimi. Gjykatesi i procedures paraprake vendos sipas kerkeses së prokurorit publik menjehere, e më së voni në afat prej 12 oresh nga pranimi i kerkeses. Nese gjykatesi i procedures paraprake nuk e pranon kerkesen e prokurorit publik, pa prolongim do të kerkoje që vendimin ta miratoje keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Keshilli miraton vendim në afat prej 24 oresh nga pranimi i kerkeses.

(6) Nese ekzistojne rrethanat nga paragrafi (1) të ketij neni, me propozim të arsyetuar të prokurorit publik, gjykatesi i procedures paraprake mundet me aktvendim ta detyroje banken ose institucionit tjeter financiar që t'i hetoje qarkullimin pagesor, transaksionet e llogarive ose punet tjera të personit të caktuar dhe rregullisht ta njoftoje prokurorin publik për kohen e percaktuar në aktvendim.

(7) Me propozimin e arsyetuar të prokurorit publik, gjykata me aktvendim mund ta urdheroje institucionin financiar ose personin juridik që perkohesisht ta nderpresin realizimin e transaksionit të caktuar financiar ose punes, ndersa prona perkohesisht konfiskohet.

(8) Në raste urgjente prokurori publik mund t'i shqiptoje masat nga paragrafet (1), (3), (6) dhe (7) të ketij neni edhe pa urdher gjyqesor. Për masat e ndermarra prokurori publik menjehere e njofton gjykatesin e procedures paraprake, i cili në afat prej 72 oresh duhet ta leshoje urdhrin. Në rast se gjykatesi i procedures paraprake nuk leshon urdher, prokurori publik do t'i ktheje të dhenat pa i hapur paraprakisht.

Neni 201
Regjistrimi i shkresave, dokumenteve dhe incizimeve teknike perkohesisht të konfiskuara

(1) Nese kryhet konfiskim i perkohshem i shkresave ose dokumenteve që mund të sherbejne si prove, do të behet regjistrimi i tyre. Nese ajo nuk eshte e mundur, dokumentet do të vendosen në mbeshtjelles dhe do të vulosen. Pronari i shkresave ose dokumenteve mund të vendos edhe vule të vet në mbeshtjelles.

(2) Mbeshtjellesin e hap prokurori publik. Gjate kontrollit të shkresave ose dokumenteve doemos duhet të kihet kujdes që permbajtjen e tyre të mos e kuptojne persona të paautorizuar. Për hapjen e mbeshtjellesit perpilohet procesverbal.

(3) Personi nga i cili jane konfiskuar shkresat ose dokumentet do të thirret që të marre pjese gjate hapjes së mbeshtjellesit. Nese ai nuk lajmerohet në ftese ose nuk eshte i pranishem, mbeshtjellesi do të hapet, shkresat ose dokumentet do të kontrollohen dhe do të nenshkruhen në mungese të tij.

(4) Nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe, në menyren e percaktuar në paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij neni, njejte do të veprohet edhe te konfiskimi i perkohshem i incizimit teknik i cili mund të sherbeje si prove.

Neni 202
Konfiskimi i perkohshem i prones ose sendeve për shkak të sigurise

(1) Gjykata mundet në cfaredo kohe gjate procedures penale ta miratoje me kerkese të prokurorit publik, masen e perkohshme konfiskim të prones ose sendeve të cilat sipas Kodit penal duhet të konfiskohen, masen e konfiskimit ose mase tjeter të domosdoshme që të pengohet shfrytezimi, tjetersimi ose posedimi me atë prone ose send.

(2) Kerkesa e prokurorit publik nga paragrafi (1) të ketij neni permban:

- pershkrim të shkurter të vepres penale dhe emrin e saj ligjor,
- pershkrimi të prones ose sendeve që rrjedhin nga kryerja e veper penale,
- të dhena për personin që e posedon atë prone ose sende,
- prova në të cilat bazohet dyshimi se prona, perkatesisht sendet, rrjedhin nga vepra penale dhe
- shkaqet e probabilitetit se deri në fund të procedures penale do të jete vecanerisht e renduar ose e pamundur konfiskimi i prones ose sendeve.

(3) Para fillimit edhe gjate procedures paraprake sipas kerkeses së prokurorit publik nga paragrafi (1) të ketij neni, vendim miraton gjykatesi i procedures paraprake, ndersa pas ngritjes së akuzes gjykata para të ciles do të mbahet shqyrtimi. Gjykatesi i procedures paraprake vendos sipas kerkeses së prokurorit publik menjehere, e më së voni në afat prej 12 oresh nga pranimi i kerkeses. Nese gjykatesi i procedures paraprake nuk e pranon kerkesen e prokurorit publik, pa prolongim do të kerkoje që vendim të miratoje keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Keshilli miraton vendim në afat prej 24 oresh nga pranimi i kerkeses.

(4) Në aktvendimin për shqiptimin e masave nga paragrafi (1) të ketij neni, gjykata do ta theksoje vleren dhe llojin e prones, perkatesisht sendit, dhe kohen për të cilen konfiskohet.

(5) Kunder aktvendimit të gjykatesit të procedures paraprake me të cilen jane caktuar masat nga paragrafi (1) të ketij neni, mund të parashtrohet ankese në afat prej 24 oresh. Për ankesen vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Ankesa nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit.

(6) Nese ekziston rrezik nga prolongimi, policia e jurisprudences perkohesisht mund ta konfiskoje pronen ose sendet nga paragrafi (1) të ketij neni, t'i konfiskoje ose të ndermarre masa tjera të domosdoshme që të pengohet cfaredo shfrytezimi, tjetersimi ose posedimi i tyre. Për masat e marra duhet menjehere të informohet prokurori publik, ndersa masat e ndermarra duhet të jene të lejuara nga ana e gjykatesit të procedures paraprake në afat prej 72 oresh nga marrja e tyre.

(7) Në qofte se gjykatesi i procedures paraprake nuk jep leje, masat e ndermarra nga paragrafi (6) të ketij neni do të nderpriten, ndersa prona ose sendet e konfiskuara paraprakisht menjehere do t'i kthehen personit nga i cili jane konfiskuar.

(8) Masat nga paragrafi (1) të ketij neni mund të zgjasin më së shumti deri në perfundimin e procedures penale para gjykates së shkalles së dyte.

(9) Nese masat nga paragrafi (1) të ketij neni jane percaktuar në proceduren parapake, do të nderpriten sipas detyres zyrtare nese procedura hetuese nuk fillon në afat prej tre muajsh nga dita e miratimit të aktvendimit me të cilin jane percaktuar.

(10) Para skadimit të afateve nga paragrafi (9) të ketij neni, masat mund të nderpriten sipas detyres zyrtare nga gjykata ose me kerkese të prokurorit publik, perkatesisht personi i interesuar, nese tregohet se nuk jane të nevojshme ose të arsyeshme duke marre parasysh peshen e vepres penale, rastet pronesore të personit të cilat i perkasin ose rastet e personave të cilat sipas ligjit ky person eshte i obliguar që t'i mbaje edhe rrethanat të cilat tregojne se konfiskimi i prones ose sendeve nuk do të pamundesohet ose vecanerisht rendohet deri në perfundimin e procedures penale.

(11) Të gjitha veprimet mbi pronen dhe sendet që jane lende e sigurimit, e të cilat jane ndermarre pas parashtrimit të kerkeses nga paragrafi (1) të ketij neni, jane të pavlefshme.

(12) Kerkesa nga paragrafi (1) të ketij neni dhe vendimi për shqiptimin e masave nga paragrafi (1) të ketij neni, pa prolongim dorezohen në forme elektronike te të gjitha organet kompetente për evidencen e prones dhe sendeve sigurimi i të cilave kerkohet edhe percaktohet.

Neni 203
Kthimi i sendeve të konfiskuara perkohesisht

Sendet që gjate procedures penale jane konfiskuar perkohesisht do t'i kthehen pronarit, perkatesisht mbajtesit nese nderpritet procedura, ndersa nuk ekzistojne shkaqe për konfiskimin e tyre (neni 529 i ketij ligji).

Neni 204
Veprimi me sende të dyshimta

(1) Nese gjendet tek i akuzuari send i huaj ndersa nuk dihet i kujt eshte, organi që e mban proceduren do ta pershkruaje atë send dhe pershkrimin do ta publikoje në tabelen e organit të komunes në rajon e së ciles ai jeton dhe në rajonin së ciles eshte kryer vepra penale. Në shpallje do të thirren pronari të lajmerohet tek organi që e mban proceduren në afat prej një viti nga dita e publikimit të shpalljes, me ç'rast në të kunderten sendi do të shitet. Parat e marra nga shitja futen në Buxhetin e Republikes së Maqedonise.

(2) Nese behet fjale për sendet e vleres më të larte, shpallja do të kryhet edhe nepermjet gazetave ditore.

(3) Nese sendi i nenshtrohet prishjes ose ruajtja e tij eshte e lidhur me shpenzime të rendesishme, ai do të shitet sipas dispozitave që vlejne për proceduren perfundimtare, ndersa parate do të ruhen si depozite gjyqesore.

(4) Sipas dispozites nga paragrafi (3) të ketij neni do të veprohet edhe kur sendi i takon kryeresit në arrati ose të panjohur të vepres penale.

(5) Nese në afat prej një viti nuk lajmerohet asnje për sendin ose për para të fituara nga shitja e sendit, do të miratohet aktvendim me të cilin sendi behet prone shteterore, perkatesisht parate do të futen në Buxhetin e Republikes së Maqedonise.

(6) Pronari i sendit ka të drejte që nepermjet kontestit të kerkoje kthimin e sendit ose të parave të fituara nga shitja e sendit. ParashkrParashkrimi i kesaj të drejte fillon të rrjedhe nga dita e publikimit të shpalljes.

Kreu XVIII
MJETET DESHMUESE

1. Deshmia e të akuzuarit

Neni 205
Marrja e të dhenave personale nga i akuzuari

(1) Kur merret në pyetje i akuzuari së pari do të pyetet a e kupton gjuhen në të cilen mbahet procedura, për emrin dhe mbiemrin, për nofken nese ka, për emrin dhe mbiemrin e prinderve, për mbiemrin e vajzerise së nenes, vendlindjen, vendbanimin, diten, muajin dhe vitin e lindjes, numrin personal amë, për perkatesine e bashkesise, shtetesine, profesionin, rrethanat familjare, arsimimin, gjendjen pronesore, nese, kur dhe pse eshte gjykuar, nese dhe kur e ka vuajtur denimin e shqiptuar, nese kunder tij mbahet procedure për ndonje veper tjeter penale, e nese eshte i mitur kush eshte perfaqesues i tij ligjor.

(2) I akuzuari do të keshillohet se eshte i obliguar që të lajmerohet në thirrje dhe menjehere ta kumtoje çdo ndryshim të adreses ose qellimit për ta ndryshuar vendbanimin perkatesisht vendqendrimin, ndersa do të paralajmerohet edhe për pasojat nese nuk vepron sipas kesaj. Nese i akuzuari nuk ka vendbanim të perhershem perkatesisht vendqendrim në Republiken e Maqedonise ose behet fjale për të huaj, do të keshillohet se eshte i obliguar që në afat prej tete diteve të percaktoje adrese ose person në Republiken e Maqedonise për dorezimin e shkreses dhe vendimeve, ndersa do të paralajmerohet se nese vet nuk percakton adrese ose person për pranimin e shkresave, organi që e thirr do ta paraqese shkresen në tabelen e shpallje në gjykate dhe me skadimin e tete diteve nga dita e paraqitjes konsiderohet se eshte kryer dorezimi.

Neni 206
Keshilla për të drejtat e të akuzuarit

(1) Para secilit hetim, i akuzuari patjeter do të informohet dhe keshillohet:

1) pse akuzohet dhe cilat jane bazat e dyshimit kunder tij;

2) se nuk eshte i obliguar që ta paraqese mbrojtjen e vet, e as të pergjigjet në pyetjet e parashtruara, por nese jep deklarate ajo mundet të shfrytezohet në procedure kunder tij;

3) se mundet të marre mbrojtes me zgjedhje të vet me të cilin mundet vet të keshillohet dhe i cili mund të marre pjese në hetim;

4) se mundet të deklarohet për vepren e cila i ngarkohet dhe t'i paraqese të gjitha faktet dhe provat të cilat i shkojne në dobi;

5) se ka të drejte shikimi të shkresave dhe t'i shikoje sendet që jane konfiskuar;

6) se ka të drejte ndihme pa pagese të perkthyesit, perkatesisht interpretuesit nese nuk e kupton ose fletl gjuhen që shfrytezohet gjate marrjes në pyetje dhe

7) se ka të drejte kontrolli nga mjeku gjate nevojes nga trajtimi mjekesor ose për shkak të percaktimit të tejkalimeve eventuale policore.

(2) I akuzuari mundet vullnetarisht të heq dore nga ndonje e drejte nga paragrafi (1) të ketij neni, por marrja në e tij pyetje nuk mund të filloje nese deklarata se heq dore nga ndonje e drejte nuk shenohet me shkrim dhe derisa nuk nenshkruhet nga ai. Personi nuk mund të heq dore nga e drejta e mbrojtesit nese mbrojtja eshte e obliguar në pajtim me ligjin.

(3) Nese nuk ka avokat të vet ose nuk mund të kontaktoje me të, të akuzuarit do t'i dorezohet lista e avokateve kujdestare të pergatitur nga Oda e Avokateve të Republikes së Maqedonise.

(4) Nese i akuzuari së pari nuk ka dashur mbrojtes, por më vone ka shpreh deshire që të marre mbrojtes, marrja në pyetje do të nderpritet dhe do të filloje perseri kur i akuzuari do të marre mbrojtes, me të cilin mundet të keshillohet.

(5) Nese eshte vepruar në kundershtim me dispozitat nga paragrafet (1), (2), (3) dhe (4) të ketij neni, deklarata e të akuzuarit nuk mundet të shfrytezohet gjate procedures gjyqesore.

(6) Para fillimit të marrjes në pyetje për here të pare, i akuzuari do të informohet edhe për të drejtat e marreveshjes për fajin me prokurorin publik në pajtim me nenet 489 deri 496 të ketij ligji.

Neni 207
Incizimi nga marrja në pyetje e të akuzuarit

(1) Marrja në pyetje e të akuzuarit nga ana e prokurorit publik ose në prani të tij mund të incizohet me aparat për incizim vizuel-me zë. Për incizimin i akuzuari do të keshillohet posacerisht, me ç'rast do të jepet verejtje për atë nese deklaratat e incizuara mund të shfrytezohen në procedure.

(2) Për cfaredo nderprerje të marrjes në pyetje në incizimet do të theksohen shkaqet dhe kohezgjatja e nderprerjes, si dhe koha e vazhdimit dhe mbarimit të marrjes në pyetje.

(3) Për marrjen në pyetje do të perpunohen tre ekzemplare, prej të cileve një ekzemplar për prokurorin publik dhe të akuzuarin, dhe një ekzemplar shtypet dhe i dorezohet gjykatesit të procedures paraprake. Prokurori publik do të perpunoje kopje me shkrim nga incizimi, dhe ai pershkrim i bashkengjitet shkresave të lendes.

(4) Incizimi nga paragrafi (3) të ketij neni nuk guxon të publikohet, emitohet dhe të shfrytezohet për dedikime dhe qellime jashte procedures penale.

(5) Menyren e kryerjes së incizimit e percakton ministri i Drejtesise me mendim të siguruar paraprakisht nga Prokurori Publik i Republikes së Maqedonise.

Neni 208
Ndalimi për perdorimin e mashtrimit, pyetjeve sugjestive dhe kapcioze

Pasi që eshte keshilluar për të drejten e heshtjes dhe të drejtat tjera nga neni 206 të ketij ligji, të akuzuarit duhet t'i parashtrohen pyetje të qarta, të kuptueshme dhe precize, ashtu që të mundet plotesisht t'i kuptoje. Gjate marrjes në pyetje nuk guxon të niset nga supozimi se i akuzuari ka pranuar dicka që nuk ka pranuar, e as nuk guxojne t'i parashtrohen pyetje në të cilat permbahet se si duhet në to të pergjigjet. Kunder të akuzuarit nuk guxon të perdoret mashtrimi që të vihet te deklarimin ose pranimi i tij.

Neni 209
Njohja e sendeve

Sendet që jane në lidhje me vepren penale ose që sherbejne si prove do t'i tregohen të akuzuarit për njohje, pasi që paraprakisht do t'i pershkruaje. Nese keto sende nuk mund të sillen, i akuzuari mund të cohet në vendin ku gjenden ato.

Neni 210
Menyra e marrjes në pyetje të të akuzuarit

(1) Pas keshilles për të drejtat i akuzuari do të pyetet çka ka të paraqese në mbrojtjen e tij. Gjate marrjes në pyetje e të akuzuarit duhet t'i mundesohet në prononcimin e papenguar të shprehet për të gjitha rrethanat që e ngarkojne dhe t'i paraqese të gjitha faktet që i sherbejne për mbrojtje.

(2) I akuzuari merret në pyetje me goje. Gjate marrjes në pyetje të të akuzuarit mund t'i lejohet t'i shfrytezoje verejtjet e veta.

(3) Kur i akuzuari do ta kryeje deshmine e vet, do t'i parashtrohen pyetje nese eshte e nevojshme që të plotesohen zbrazetirat dhe të eliminohen kontradiktat ose moskuptimi në prononcimin e tij.

(4) Marrja në pyetje duhet të kryhet ashtu që do të respektohet personaliteti i të akuzuarit.

(5) Kunder të akuzuarit nuk guxojne të perdoren forca, kercenimet ose mjete tjera të ngjashme (neni 249 paragrafi (4)) që të vihet deri në deklaraten ose pranimin e tij.

(6) I akuzuari mund të merret në pyetje në mungese të mbrojtesit vetem nese në menyre të prere ka heq dore nga ajo e drejte, ndersa mbrojtja nuk eshte e obliguar ose nese në afat prej 24 oreve nga momenti kur eshte keshilluar për kete të drejte (neni 71 paragrafi (2)) vet nuk siguron mbrojtes, pervec në rast të mbrojtjes së detyruar.

(7) Nese eshte vepruar në kundershtim me dispozitat nga paragrafet (5) dhe (6) të ketij neni, deklarata e të akuzuarit nuk mundet të shfrytezohet gjate procedures.

Neni 211
Marrja në pyetje e të akuzuarit nepermjet interpretuesit

(1) Marrja në pyetje e të akuzuarit do të kryhet nepermjet interpretuesit në rastet e parapara me kete ligj.

(2) Nese i akuzuari eshte i shurdhur, me shkrim do t'i parashtrohen pyetje, ndersa nese eshte memec, do të thirret që të pergjigjet me shkrim. Nese marrja në pyetje nuk mundet të kryhet në kete menyre do të thirret si interpretues personi i cili mund të merret vesh me të akuzuarin.

(3) Nese interpretuesi nuk eshte i betuar më heret, do të betohet se besnikerisht do t'i transmetoje pyetjet që i drejtohen të akuzuarit dhe deklaratat që ai i jep.

(4) Dispozitat e ketij ligji që i perkasin eksperteve në menyre perkatese zbatohen edhe ndaj interpretuesve.

2. Deshmitaret

Neni 212
Personat që mund të jene deshmitare

(1) Si deshmitare thirren personat për të cilet eshte e sigurt se munden të japin njoftim për vepren penale dhe kryeresin dhe për rrethanat tjera të rendesishme.

(2) I demtuari dhe paditesi privat mund të merren në pyetje si deshmitare.

(3) Secili person i cili thirret si deshmitar eshte i obliguar që të lajmerohet në ftese, e nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe eshte i obliguar edhe të deshmoje.

Neni 213
Personat që nuk mund të jene deshmitare

Nuk mund të jete deshmitar:

1) personi i cili në deklaraten do ta cenoje detyren e ruajtjes së sekretit shteteror dhe ushtarak, derisa organi kompetent nuk e liron nga ajo detyre;

2) mbrojtesi i të akuzuarit për atë që ia ka besuar i akuzuari si mbrojtes i tij, pervec nese vet i akuzuari kete e kerkon;

3) personi i cili me deklaraten e tij do ta cenoje detyren për ruajtjen e fshehtesise afariste në lidhje me atë që e ka mesuar në kryerjen e profesionit të vet (predikues fetar, avokat dhe mjek), pervec nese eshte i liruar nga ajo detyre me rregull të posacme ose me shkrese, perkatesisht me deklaraten e dhene në procesverbal të personit në dobi të të cilit eshte vendosur ruajtja e fshehtesise , perkatesisht me deklarate të atille të pasardhesit të tij juridik;

4) personi i mitur i cili duke marre parasysh moshen e tij dhe zhvillimin shpirteror nuk eshte i afte që ta kuptoje rendesine e të drejtes së tij se nuk duhet të deshmoje pervec nese vet i akuzuari e kerkon atë dhe

5) personi i cili për shkak të semundjes së vet shpirterore ose trupore, perkatesisht moshes së vet aspak nuk eshte në gjendje që të deshmoje.

Neni 214
Personat e liruar nga detyra që të deshmojne

(1) Të liruar nga detyra që të deshmojne jane:

1) shoku martesor dhe jashtemartesor i të akuzuarit;

2) të afermit e të akuzuarit sipas gjakut në vijes të drejte, të afermit në vije anesore perfundimisht deri në shkallen e trete dhe të afermit sipas krushqise perfundimisht deri në shkallen e dyte dhe

3) i biresuari dhe biresuesi i të akuzuarit.

(2) Organi që e mban proceduren eshte i oblliguar që personat e cekur në paragrafin (1) të ketij neni, para marrjes së tyre në pyetje ose menjehere sa të marre vesh për lidhjen e tyre kunder të akuzuarit, t'i paralajmeroje se nuk jane të obliguar që të deshmojne. Paralajmerimi dhe pergjigja futen në procesverbal.

(3) Personi i cili ka baze që ta shkurtoje deshmimin ndaj njerit nga të akuzuarit eshte I liruar nga detyra që të deshmoje edhe kunder të akuzuarve tjere, nese deklarata e tij sipas natyres së punes nuk mundet të kufizohet vetem te të akuzuarit tjere.

Neni 215

Pasojat nga shkelja e rregullave të marrjes në pyetje të deshmitarit

Nese si deshmitar eshte thirrur personi i cili nuk mund të jete deshmitar ose personi i cili nuk duhet doemos të deshmoje, ndersa për atë nuk eshte paralajmeruar ose në menyre të prere nuk ka heq dore nga ajo e drejte, ose nese eshte marre në pyetje i mitur i cili nuk mund ta kuptoje rendesine e të drejtes se nuk eshte i obliguar të deshmoje, ose nese deklarata e deshmitarit eshte nxjerre me dhune, me kercenim ose mjet tjeter të ngjashem të ndaluar, në deklaraten e atille të deshmitarit nuk do të mund të bazohet vendimi gjyqesor.

Neni 216

E drejta e deshmitarit të mos pergjigjet në pyetje të caktuara

Deshmitari nuk eshte i obliguar që të pergjigjet në pyetje të vecanta nese eshte e mundur që me kete ta ekspozoje vetveten ose të afermin e tij në turp të madh, dëm të konsiderueshem material ose ndjekje penale.

Neni 217

Pyetje të cilat nuk guxojne t'i parashtrohen të demtuarit dhe deshmitarit

Ndalohet që të demtuarit dhe deshmitarit t'i parashtrohen pyetje të cilat i perkasin jetes së tyre seksuale dhe prirjeve seksuale, percaktimit politik dhe ideologjik, prejardhjes racore, nacionale dhe etnike, kritereve morale dhe rrethanave tjera të vecanta personale dhe familjare, vetem me perjashtim, nese pergjigjet e pyetjeve të tilla jane të drejtperdrejta dhe në menyre të qarte të lidhura me shpjegimet e nevojshme dhe karakteristikat e rendesishme të vepres penale e cila eshte lende e procedures.

Neni 218

Thirrja e deshmitarit

(1) Thirrja e deshmitarit behet me dorezimin e njoftimit me shkrim në të cilin do të shenohet emri dhe mbiemri dhe profesioni i të thirrurit, koha dhe vendi i ardhjes, lenda penale për të cilen thirret, shenimi se thirret si deshmitar dhe paralajmerimi për pasojat nga mungesa e paarsyeshme (neni 224 paragrafi (1)).

(2) Thirrja si deshmitar e personit të mitur i cili nuk i ka mbushur 18 vjet kryhet nepermjet prinderve të tij, perkatesisht nepermjet perfaqesuesit të tij ligjor.

(3) Deshmitaret të cilet për shkak të moshes, semundjes ose mangesive të renda trupore nuk mund të lajmerohen në thirrje, mund të merren në pyetje në shtepine e vet ose në vend tjeter atje ku gjenden.

Neni 219

Menyra e marrjes në pyetje të deshmitarit

(1) Deshmitaret merren në pyetje veç e veç. Deshmitari sipas rregulles pergjigjet i jep me goje.

(2) Deshmitarit paraprakisht do t'i jepet verejtje se eshte i obliguar të flase të verteten dhe se nuk guxon të fshehe dicka çka ka degjuar, ndersa do të paralajmerohet se dhenia e deklarates së rrejshme paraqet veper penale. Deshmitari do të paralajmerohet edhe se nuk eshte i obliguar të pergjigjet në pyetjet e parapara në nenin 216 të ketij ligji dhe ky paralajmerim do të futet në procesverbal.

(3) Pastaj deshmitari do të pyetet për emrin dhe mbiemrin, emrin e babait, profesionin, vendqendrimin dhe vendbanimin, vendin e lindjes, vjetet dhe për lidhjen e tij me të akuzuarin dhe të demtuarin. Deshmitari do të paralajmerohet se eshte i obliguar organi që e mban proceduren ta njoftoje për ndryshimin e adreses ose të vendqendrimit, perkatesisht vendbanimit.

(4) Gjate marrjes në pyetje të deshmitarit nuk lejohet sherbimi me mashtrim e as parashtrimin e pyetjeve të atilla në të cilat tanime permbahet se si do të duhej të pergjigjej.

Neni 220

Njohja e personave ose sendeve nga ana e deshmitarit

(1) Nese eshte e nevojshme të percaktohet nese deshmitari njeh persona të caktuar ose sende, do të kerkohet nga ai së pari t'i pershkruaje dhe t'i shenoje shenjat me të cilat dallohen, e pastaj do t'i tregohet personi së bashku me persona tjere për atë të panjohur të cilet sipas rregulles duhet të jene ndermjet pese dhe tete, karakteristikat baze të të cileve jane të ngjashme me ato që i ka pershkruar, perkatesisht me atë send, së bashku me sendet nga lloji i njejte ose i ngjashem, pastaj do të pyetet të deklaroje nese personin ose sendin mund ta njohe me siguri ose me shkalle të caktuar të probabilitetit dhe në rast të pergjigjes pohuese ta tregoje personin, perkatesisht sendin e njohur.

(2) Personave për të cilet kryhet njohja do të keshillohen në të drejten e thirrjes së mbrojtesit me zgjedhje të vet, perkatesisht do t'u sigurohet mbrojtes dhe do të prolongohet njohja deri në ardhjen e mbrojtesit, por më së gjati në afat prej dy oreve nga koha kur eshte njoftuar mbrojtesi.

(3) Para miratimit të urdhrit për zbatimin e procedures hetuese njohja kryhet në prani të prokurorit publik, në atë menyre që personi i cili eshte lende e njohjes nuk mund ta shohe deshmitarin, e as deshmitari nuk mund ta shohe atë person para se të filloje njohja.

Neni 221

Marrja në pyetje e deshmitarit nepermjet interpretuesit dhe marrja në pyetje e deshmitarit i cili eshte memec ose i shurdher

Nese marrja në pyetje e deshmitarit kryhet nepermjet interpretuesit ose nese deshmitari eshte memec ose i shurdhur, marrja në pyetje kryhet në menyren e parapare në nenin 211 të ketij ligji.

Neni 222

Betimi i deshmitarit

Nga deshmitari mund të kerkohet ta beje betimin. Para seances kryesore deshmitari mund ta jape betimin vetem nese ekziston frika, se për shkak të semundjes ose shkak tjeter nuk do të mundet të vije në seancen kryesore. Shkaku për të cilin eshte dhene betimi do të theksohet në procesverbal. Betimi jepet në menyren e percaktuar në nenin 392 paragrafi (2) të ketij ligji.

Neni 223

Personat të cilet nuk guxojne ta japin betimin

Nuk guxojne të japin betim:

1) personat të cilet në momentin e marrjes në pyetje nuk i kane mbushur 18 vjet dhe

2) personat të cilet për shkak të gjendjes së vet shpirterore nuk mund ta kuptojne rendesine e betimit.

Neni 224
Moslajmerimi i deshmitareve në thirrje dhe refuzimi i deshmimit

(1) Nese deshmitari i cili me rregull eshte thirrur nuk vjen, ndersa nuk e arsyeton mungesen, ose pa leje ose shkak të arsyeshem do të largohet nga vendi ku duhet të merret në pyetje, mundet me urdher gjyqesor të sillet me detyrim, ndersa gjykata mund ta denoje me denim në para të percaktuar në nenin 88 paragrafi (1) të ketij ligji.

(2) Nese deshmitari vjen edhe pa arsye ligjore nuk deshiron të deshmoje, edhe pse eshte paralajmeruar për pasojat, mund të denohet në para me denimin e percaktuar në paragrafin (1) të ketij neni, e nese edhe më tej refuzon të deshmoje, do të denohet me denim në para të percaktuar në nenin 88 paragrafi (1) të ketij ligji. Nese deshmitari edhe pas denimit të dyte në para refuzon të deshmoje, ndersa procedura mbahet para gjykates, mund t'i shqiptohet denim me burg deri në 30 dite.

(3) Për ankesen kunder aktvendimit me të cilin eshte shqiptuar denim me para vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Ankesa kunder aktvendimit nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit.

Neni 225
Incizimi gjate marrjes në pyetje të deshmitarit me mjete vizuele-me zë

Me propozimin e paleve, organi që e udheheq proceduren mund të vendose që marrja në pyetje e deshmitarit të incizohet me mjete vizuele-me zë.

Neni 226
Mbrojta e deshmitareve

(1) Nese ekziston probabilitet se me dhenien e deklarates ose me pergjigje të pyetjeve të caktuara, deshmitari, bashkepunetori i drejtesise ose viktima, perkatesisht i demtuari do të ekspozohej vet ose personi i tij të afert në rrezik serioz për jeten, shendetin, ose integritetin fizik, deshmitari i kercenuar mund ta shkurtoje dhenien e deklarates ose paraqitjen e të dhenave nga neni 219 paragrafi (3) të ketij ligji, derisa nuk sigurohen kushtet për mbrojtjen e tij.

(2) Mbrojtja e deshmitarit të kercenuar perbehet në menyren e vecante të marrjes në pyetje dhe pjesemarrjes në procedure, të rregulluara me kete ligj dhe me zbatimin e masave për mbrojtje jashte procedures të rregulluara me ligj të vecante.

(3) Nese prokurori publik vlereson se frika nga rreziku nga paragrafi (1) të ketij neni eshte e bazuar, do ta nderprese marrjen në pyetje dhe do të ndermarre veprime të shpejta në pajtim me dispozitat për mbrojtje të deshmitareve, bashkepunetoreve të drejtesise dhe viktimave, të rregulluara me kete ligj.

(4) Nese gjate procedures deshmitari i rrezikuar deklaron se nuk deshiron menyre të posacme të marrjes në pyetje, ai do të merret në pyetje sipas rregullave të pergjithshme për marrjen në pyetje të deshmitareve. Deklarata e meparshme e cila eshte dhene sipas rregulles për menyre të posacme të marrjes në pyetje të deshmitarit të rrezikuar mund të shfrytezohet gjate marrjes në pyetje, e pastaj do të ndahet nga dokumentet dhe do t'i dorezohet gjykatesit të procedures paraprake në ruajtje në zarf të vulosur.

(5) Nese vlereson se kerkesa nga paragrafi (1) të ketij neni eshte e pabaze, prokurori publik vepron në pajtim me nenin 219 të ketij ligji.

(6) Thirrja e deshmitarit të rrezikuar në proceduren paraprake ose në seancen kryesore, kryhet nepermjet Seksionit për mbrojtjen e deshmitareve të Ministrise së Puneve të Brendshme.

Neni 227
Mbrojtja e deshmitarit të rrezikuar në proceduren paraprake

(1) Menjehere sapo të mesohet për mundesine për ekzistimin e rrethanave nga neni 226 të ketij ligji, prokurori publik do të ndermarre masa për mbrojtjen e deshmitarit të rrezikuar. Prokurori publik me kete do ta njoftoje deshmitarin e rrezikuar.

(2) Prokurori publik me aktvendim do ta percaktoje nofken e deshmitarit të rrezikuar, si dhe menyren e posacme të pjesemarrjes në procedure dhe në marrjen në pyetje. Në marrjen në pyetje të deshmitarit të rrezikuar në proceduren paraprake nuk marrin pjese i akuzuari dhe mbrojtesi i tij, as i demtuari dhe perfaqesuesi i tij ligjor.

(3) Të dhenat për deshmitarin e rrezikuar prokurori publik do t'i vulose në zarf të posacem dhe kete do ta shenoje në dokument, duke e shfrytezuar nofken e deshmitarit të rrezikuar. Zarfi i vulosur me të dhenat për deshmitarin e rrezikuar mund t'i kerkoej dhe t'i hape vetem gjykata e shkalles së dyte kur vendos për ankesen. Në zarf do të shenohet se eshte hapur dhe do të shenohen emrat e anetareve të keshillit të cilet do të njoftohen me permbajtjen e tij. Pasi që kur anetaret e keshillit do të njoftohen me permbajtjen e tij, zarfi prap do të vuloset dhe do t'i kthehet prokurorit publik.

(4) Deshmitarit të rrezikuar nuk guxohet t'i parashtrohen pyetje me të cilat në menyre direkte ose indirekte do t'i zbulonte identitetin e vet, vendbanimin, punesimin dhe anetaret e familjes.

(5) Personat të cilet në cfaredo roli do t'i mesojne të dhenat për deshmitarin e rrezikuar, jane të obliguar që t'i ruajne si informacione të klasifikuara.

Neni 228
Mbrojtja e deshmitarit të rrezikuar në seancen kryesore

(1) Propozimi i arsyetuar me shkrim për menyren e posacme të marrjes në pyetje të deshmitarit të rrezikuar, prokurori publik në zarf të vulosur ia parashtron gjykatesit, perkatesisht keshillit për vleresim të aktakuzes gjate parashtrimit të aktakuzes.

(2) Gjykata vendos për propozimin e prokurorit publik me aktvendim, i cili eshte i obliguar që ta miratoje më së voni në afat prej 48 oreve nga pranimi i propozimit.

(3) Nese gjykata e pranon propozimin e prokurorit publik, do ta percaktoje me aktvendim nofken e deshmitarit të rrezikuar, nese deri atehere nuk ka qene e percaktuar, si dhe menyren e posacme të pjesemarrjes në procedure dhe në marrjen në pyetje. Kunder aktvendimit të gjykates nuk lejohet ankese.

(4) Menyra e posacme e marrjes në pyetje mund të perbehet nga fshehja e identitetit, ndersa në raste të caktuara dhe pamjes së deshmitarit të rrezikuar (nenet 229 dhe 230).

Neni 229
Marrja në pyetje nën pseudonim

(1) Nese menyra e posacme e marrjes në pyetje të deshmitarit i perket vetem fshehjes së të dhenave personale, marrja në pyetje do të zbatohet nën nofke pa theksimin e të dhenave tjera nga neni 219 paragrafi (3) të ketij ligji. Në pjesen tjeter marrja në pyetje do të zbatohet sipas dispozitave të pergjithshme për marrjen në pyetje të deshmitarit.

(2) Pas mbarimit të marrjes në pyetje deshmitari i rrezikuar e nenshkruan procesverbalin me pseudonim.

(3) Personat të cilet në cfaredo roli do t'i mesojne të dhenat për deshmitarin e rrezikuar, jane të obliguar që t'i ruajne si informacione të klasifikuara.

Neni 230
Marrja në pyetje me ndihmen e pajisjeve teknike për transmetim të fotografise dhe zerit

(1) Nese menyra e posacme e pjesemarrjes në procedure dhe marrja në pyetje e deshmitarit të rrezikuar i perket pervec fshehjes së informatave nga neni 219 paragrafi (3) të ketij ligji edhe fshehjes së pamjes së deshmitarit të rrezikuar, marrja në pyetje do të zbatohet me ndihmen e pajisjeve teknike për transmetim të fotografise dhe zerit, me ç'rast fytyra e deshmitarit të rrezikuar dhe zeri i tij jane të ndryshuar.

(2) Deshmitari i rrezikuar gjate marrjes në pyetje mund të gjendet në lokal të posacem, i cili eshte fizikisht eshte i ndare nga lokali në të cilin gjenden gjykatesi dhe pjesemarresit tjere në procedure.

Neni 231
Të drejtat e mbrojtjes gjate marrjes në pyetje të deshmitareve të rrezikuar në seancen kryesore

(1) Gjate marrjes në pyetje të deshmitarit të rrezikuar në seancen kryesore posacerisht do të kihet kujdes në të drejten e të akuzuarit dhe të mbrojtesit të tij, që të kene mundesi adekuate dhe të mjaftueshme t'i kontestojne dhe t'i kontrollojne deshmite e tyre.

(2) Aktgjykimi nuk mund të themelohet vetem në baze të deklarates së deshmitarit të rrezikuar, të marre me zbatimin e dispozitave për fshehjen e identitetit të tij ose pamjes për shkak të mbrojtjes së tij dhe mbrojtjes së personave të aferm të tij.

Neni 232
Marrja në pyetje e viktimave dhe deshmitareve posacerisht të cenuar

(1) I demtuari dhe deshmitari për të cilin organi e mban proceduren do të percaktoje se duke marre parasysh moshen, gjendjen shendetesore, natyren ose pasojat nga vepra penale, perkatesisht për shkak të rrethanave tjera të rastit jane posacerisht të cenuar, personi i mitur viktime e tregtise me njerez, dhunes, ose keqperdorimit seksual dhe se marrja në pyetje në lokalet e organit që e mban proceduren do të kete pasoja të demshme për shendetin e tyre psikik ose fizik do të merren në pyetje në menyren e percaktuar me kete nen.

(2) Kur organi që e mban proceduren do të vleresoj se ajo eshte e nevojshme për shkak të ndihmes së të demtuarit ose deshmitarit nga paragrafi (1) të ketij neni do t'i parashtroj autorizues gjate kohes së marrjes në pyetje.

(3) Pyetjet e të demtuarit dhe deshmitarit nga paragrafi (1) të ketij neni mund të parashtrohen vetem nepermjet organit që e mban proceduren, i cili kunder personit të tille duhet të sillet me kujdes të vecante që të tejkalohen pasojat e demshme të procedures penale ndaj personalitetit të tij, shendetit trupor dhe shpirteror.

(4) Marrja në pyetje e të demtuarit dhe deshmitarit nga paragrafi (1) të ketij neni mund të kryhet me ndihmen e psikologut, punetorit social ose personit tjeter profesional, ndersa organi që e mban proceduren mund të vendos që personi të merret në pyetje me perdorimin e mjeteve teknike për transmetim të fotografise dhe zerit, pa pranine e paleve dhe pjesemarresve tjere në procedure në lokalin në të cilin gjendet i demtuari ose deshmitari, keshtu që palet, mbrojtesi dhe personat që kane të drejte t'i parashtrojne pyetje, atë e bejne me ndermjetesim të organit që e mban proceduren, psikologut, pedagogut, punetorit social ose personit tjeter profesional.

(5) Gjate marrjes në pyetje të të demtuarit ose deshmitarit nga paragrafi (1) të ketij neni, gjykata mund ta perjashtoje publikun.

(6) I demtuari ose deshmitari nga paragrafi (1) të ketij neni nuk guxojne të ballafaqohen me të akuzuarin, ndersa me deshmitaret tjere vetem me kerkese të tyre.

3. Kontrolli dhe rikonstruksioni

Neni 233
Ndermarrja e inspektimit

(1) Inspektimin e ndermerr prokurori publik, ndersa me autorizim të tij edhe policia e jurisprudences kur për verifikimin ose shpjegimin e ndonje fakti të rendesishem në procedure eshte i nevojshem shenimi i drejtperdrejt.

(2) I dyshuari, mbrojtesi dhe i demtuari mund të marrin pjese gjate inspektimit. Prania e tyre nuk e prolongon ndermarrjen e inspektimit.

Neni 234
Rikonstruksioni i ngjarjes

(1) Për shkak të kontrollit të provave të siguruara ose percaktimit të fakteve të cilat jane të rendesishme për qartesimin e puneve, organi që e mban proceduren mund të caktoj rikonstruksion të ngjarjes, e cila kryhet ashtu që do të perseriten veprimet ose situatat në kushtet nën të cilat sipas provave të siguruara ka ndodhur ngjarja. Nese në deklaratat e deshmitareve ose të dyshuarve të vecante, perkatesisht të akuzuarve, veprimet ose situatat jane paraqitur ndryshe, rikonstruksioni i ngjarjes, sipas rregulles, do të kryhet veç e veç me secilin prej tyre.

(2) Rikonstruksioni nga paragrafi (1) të ketij neni mund të zbatohet në teresi ose me shfrytezim të pjesshem të simulimeve kompjuterike.

(3) Rikonstruksioni nuk guxon të kryhet në menyren me të cilen prishet rendi publik dhe morali ose vihet në rrezik jeta ose shendeti i njerezve.

(4) Gjate rikonstruksionit sipas nevojes mundet perseri të nxirren prova të vecanta.

Neni 235
Pjesemarrja e personit profesional dhe ekspertit gjate kryerjes së kontrollit dhe rikonstruksionit

(1) Organi që kryen kontroll ose rikonstruksion mund të kerkoje ndihme nga person profesional nga teknika-kriminalistike, e komunikacionit ose profesionit tjeter, i cili sipas nevojes do të ndihmoje në gjetjen , sigurimin ose pershkrimin e gjurmeve, do të kryeje matje të nevojshme dhe incizime, do të beje skica dhe fotodokumentacion ose do të grumbulloje edhe të dhena tjera.

(2) Në inspektim dhe rikonstruksion mund të thirret eksperti nese prania e tij do të jete në favor për dhenien e konstatimit ose mendimit.

4. Ekspertiza

Neni 236
Percaktimi i ekspertizes

(1) Ekspertiza percaktohet kur për vertetimin ose vleresimin e ndonje fakti të rendesishem të sigurohet konstatimi dhe mendimi nga personi i cili disponon me diturine e nevojshme profesionale. Ekspertizen sipas rregulles e kryejne eksperte të regjistruar në regjistrin e eksperteve.

(2) Ekspertiza percaktohet me urdherese me shkrim.

(3) Gjate procedures paraprake urdheresen e miraton prokurori publik, ndersa në seancen kryesore gjykata në pajtim me nenin 394 paragrafi (2) të ketij ligji.

(4) Në urdherese do të ceket në lidhje me cilat fakte kryhet ekspertiza dhe kujt i ngarkohet.

(5) Nese për lloj të caktuar të ekspertizes ekziston institucion i larte arsimor, institucion shkencor ose institucion profesional ose ekspertiza mund të kryhet në kunder të organit të administrates shteterore, ekspertizat e tilla, e posacerisht më të komplikuarat, do t'i ngarkohen sipas rregulles institucionit, perkatesisht organit të atille. Nese konstatimi ose mendimi i ekspertizes i organit të administrates shtete-

rore eshte parashtruar si prove nga ana e prokurorit publik, ndersa mbrojtja e konteston të njejten, mund t'i propozoje gjykates që të urdheroje ekspertize, të cilen do ta kryeje institucion ose organi tjeter.

(6) Sipas rregulles, për ekspertizen do të percaktohet një ekspert, ndersa nese ekspertiza eshte e komplikuar, atehere të percaktohen dy ose më shume eksperte.

(7) Vetem me perjashtim mund të percaktohet për ekspert personi i cili ka vendbanim jashte vendit ose institucioni i huaj profesional, të cilet sipas ligjeve të vendeve amë i plotesojne kushtet për kryerjen e ekspertizes, në qofte se në Republiken e Maqedonise nuk ekziston institucion i larte arsimor, institucion shkencor, ose institucion profesional, tregtar ekspert-individual ose shoqeri tregtare e regjistruar për kryerjen e ekspertizes, për lloj të caktuar të ekspertizes.

(8) Organi nga paragrafi (3) të ketij neni që e ka urdheruar ekspertizen me mendim paraprak të siguruar nga eksperti, e percakton afatin për ekspertize dhe për dergesen e konstatimit dhe mendimit dhe ai afat mund të vazhdohet vetem me kerkese të arsyetuar të ekspertit.

Neni 237
Detyrat e ekspertit

(1) Personi i cili eshte i thirrur si ekspert eshte i obliguar që të lajmerohet në thirrje dhe të jape konstatimin dhe mendimin e vet në afatin e percaktuar në urdherese. Afati i percaktuar në urdherese, nga shkaqe të arsyeshme, mund të vazhdohet.

(2) Eksperti eshte i obliguar që te organi që e ka urdheruar ekspertizen nga neni 236 paragrafi (3) të ketij ligji, të dorezoje raport i cili i permban: pprovat që i ka kontrolluar, testet e realizuara, konstatimin dhe mendimin te të cilet ka ardhur dhe të gjitha të dhenat tjera relevante që eksperti konsideron se jane të nevojshme për analize të drejte dhe objektive. Eksperti do të arsyetoj si ka ardhur te mendimi i caktuar.

(3) Nese eksperti që eshte thirrur me rregull nuk vjen, kurse mungesen nuk e arsyeton, ose nese refuzon që të beje ekspertize ose nese nuk vepron në afatin e caktuar në urdherese, mund të denohet me para prej 500 deri në 1500 euro në kundervlere me denare, ndersa institucioni profesional 1000 deri në 3000 euro në kundervlere me denare. Në rast të mungeses së paarsyeshme, eksperti mund të sillet edhe me detyrim.

(4) Për ankesen kunder aktvendimit me të cilin eshte shqiptuar denim me para vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji.

Neni 238
Perjashtimi i ekspertit

(1) Për ekspert nuk mund të merret personi i cili nuk mund të merret në pyetje si deshmitar (neni 213) ose personi i cili eshte i liruar nga detyra që të deshmoje (neni 214), si dhe personi kunder të cilit eshte kryer veper penale, e nese eshte marre, në konstatimin dhe mendimin e tij nuk mund të bazohet vendimi gjyqesor.

(2) Arsyeja për perjashtimin e ekspertit ekziston edhe në lidhje me personin i cili bashke me të akuzuarin ose me të demtuarin eshte në marredhenie pune në organin e njejte ose person tjeter juridik, si dhe në lidhje me personin i cili eshte në marredhenie pune tek i demtuari ose i akuzuari.

(3) Për ekspert nuk mund të merret personi i cili eshte marre në pyetje si deshmitar.

(4) Kur lejohet ankese e vecante kunder aktvendimit me të cilin refuzohet kerkesa për perjashtimin e ekspertit (neni 36 paragrafi (7)), ankesa e shtyn zbatimin e ekspertizes, nese nuk ekziston rrezik nga shtyrja.

Neni 239
Procedura për ekspertize

(1) Me ekspertizen udheheq organi që e ka urdheruar ekspertizen nga neni 236 paragrafi (3) i ketij ligji. Para se të filloje ekspertiza do të thirret eksperti që me vemendje ta shqyrtoje lenden e ekspertizes, saktesisht të shenoje gjithcka që do të vereje dhe gjeje dhe mendimin e tij ta paraqese në menyre të paanshme dhe në pajtim me rregullat e shkences osee shkathtesise. Ai në vecanti do të paralajmerohet se dhenia e deklarates së rrejshme paraqet veper penale.

(2) Organi para të cilit udhehiqet procedura ia tregon ekspertit lendet që do t'i shqyrtoje, i parashtron pyetje dhe sipas nevojes kerkon shpjegim në aspekt të konstatimit dhe mendimit të dhene.

(3) Ekspertit mund t'i jepen sqarime dhe mund t'i lejohet që t'i shqyrtoje shkresat. Eksperti mund të propozoje që të sigurohen argumente, lende dhe të dhena që jane me rendesi për dhenien konstatimit dhe mendimit. Nese merr pjese në inspektim, rikonstruksion ose në veprim tjeter hetues, eksperti mund të propozoje që të sqarohen rrethanat e vecanta ose t'i parashtrohen pyetje të vecanta personit që merret në pyetje.

Neni 240
Shqyrtimi i lendes së ekspertizes

(1) Eksperti e shqyrton lenden e ekspertizes në prezence të organit që e udheheq proceduren dhe në prezence të mbajtesit të procesverbalit, pervec nese ekspertize nevojiten inspektime afatgjate ose nese inspektimet kryhen në institucione ose në organin e administrates shteterore ose për shkaqe të moralit.

(2) Nese për qellimet e ekspertizes nevojitet që të kryhet analize e ndonje materie, ekspertit do t'i vihet në dispozicion vetem një pjese e asaj materie, nese kjo eshte e mundur, e pjesa e mbetur do të sigurohet në sasine e nevojshme për rast të analizave plotesuese.

Neni 241
Procesverbali i ekspertizes dhe e drejta për shqyrtimin e tij

(1) Në procesverbalin e ekspertizes ose në konstatimin dhe mendimin me shkrim do të shenohet se kush e ka kryet ekspertizen, numrin e licences së ekspertit dhe sfera për të cilen i eshte dhene licenca.

(2) Pas ekspertizes së bere, organi i cili e ka urdheruar ekspertizen nga neni 236 paragrafi (3) i ketij ligji, do t'i njoftoje palet dhe mbrojtesin nese ata nuk kane marre pjese, se ekspertiza eshte kryer dhe se procesverbali i ekspertizes, respektivisht konstatimin dhe mendimin me shkrim mund t'i shqyrtojne.

Neni 242
Ekspertiza në institucion profesional ose organ shteteror

(1) Nese ekspertiza i ngarkohet një institucioni të larte arsimor, institucioni shkencor, ose institucioni profesional ose një shoqerie tregtare të regjistruar për kryerjen e ekspertizes ose një organi të administrates shteterore, organi që e udheheq proceduren do të percaktoje se gjate dhenies së konstatimit dhe mendimin nuk mund të marre pjese personi nga neni 238 i ketij ligji, ose personi për të cilin ekzistojne arsye për perjashtim nga ekspertiza të parapara me kete ligj, si dhe për pasojat nga dhenia e deklarates së rrejshme.

(2) Subjekteve nga paragrafi (1) të ketij neni do t'u jepet në dispozicion materiali i nevojshem për ekspertize, dhe nese kjo eshte e nevojshme, do të veprohet në pajtim me dispozitat nga neni 239 paragrafi (4) i ketij ligji.

(3) Subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni e dorezojne konstatimin dhe mendimin me shkrim të nenshkruar nga personat të cilet e kane kryer ekspertizen.

(4) Dispozitat nga neni 239 paragrafet (1) dhe (3) të ketij ligji nuk zbatohen kur ekspertiza i eshte ngarkuar subjekteve nga paragrafi (1) i ketij neni. Organi para të cilit udhehiqet procedura mund të kerkoje nga subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni, sqarim në aspekt të konstatimit dhe mendimit të dhene.

Neni 243
Menjanimi i mangesive të ekspertizes

Nese ekspertiza ose mendimi jane të paqarta, jo të plota ose jane në kundershtim me vetveten, me urdher të organit që e udheheq proceduren, ekspertiza mund t'i kthehet eksperteve të njejte për menjanimin e mangesive të percaktuara.

Neni 244
Emerimi i keshilltareve teknike

(1) Prokurori publik, si dhe i akuzuari dhe avokati i tij kane të drejte të emerojne keshilltar teknik konform rregulles nga regjistri i eksperteve, numri i të cileve nuk mund të jete më i madh se dy, me qellim që t'u ndihmojne në mbledhjen e të dhenave për ceshtje profesionale ose kontestimin e ekspertizes.

(2) I akuzuari dhe avokati i tij në raste dhe në rrethana të parapara me kete ligj për mbrojtje të personave të varfer nga neni 75 i ketij ligji, kane të drejte në ndihme nga keshilltari teknik në llogari të Buxhetit të Republikes së Maqedonise.

(3) Për keshilltar teknik nuk mund të emerohet personi i cili në pajtim me neni 238 të ketij ligji, nuk mund të jete ekspert

Neni 245
Veprimet e keshilltarit teknik

(1) Me kerkese të paleve, keshilltaret teknike mund të marrin pjese gjate ekspertizes dhe eksperteve t'u japin propozime dhe të japin verejtje lidhur me ekspertizen, të cilat shenohen në raport.

(2) Nese keshilltaret teknike jane emeruar pas perfundimit të ekspertizes, mund ta shqyrtojne konstatimin dhe mendimin dhe të kerkojne nga organi që e udheheq proceduren, të autorizohen që ta kontrollojne lenden ose vendin që jane lende e ekspertizes.

Neni 246
Kontrolli, obduksioni dhe identifikimi i kufomes

(1) Kontrolli dhe obduksioni i kufomes do të ndermerret kur ekziston dyshim se vdekja eshte shkaktuar me veper penale. Nese trupi eshte i varrosur, do të percaktohet zhvarrosja për shkak të kontrollit dhe obduksionit të tij.

(2) Gjate obduksionit të kufomes do të ndermerren masat e nevojshme që të vertetohet identiteti i kufomes, dhe për atë qellim eshte e nevojshme që të pershkruhen të dhenat për vetite e jashtme dhe të brendshme të kufomes.

(3) Kur eshte e nevojshme do të zbatohen edhe metoda profesionale dhe shkencore të identifikimit: marrja dhe krahasimi i shenjave të gishterinjve të kufomes, analiza e ekzemplarit të ADN-së dhe krahasimi i profilit të ADN-së me profilin e ADN-së të personit të zhdukur ose ndonje personi tjeter, familjare gjaku të personit për të cilin supozohet se do të mund të identifikohet, e sipas nevojes dhe ndermarrja e analizave tjera dhe zbatimi i metodave tjera profesionale dhe shkencore me qellim që të percaktohet identiteti i kufomes.

(4) Kontrolli dhe obduksioni i kufomes në institucion profesional kryhet së paku nga dy mjeke, nga të cilet së paku njeri eshte specialist i mjekesise ligjore.

Neni 247
Kontrolli dhe obduksioni i kufomes jashte institucionit profesional dhe perjashtimi i mjekut që e ka mjekuar të vdekurin

(1) Kur ekspertiza nuk kryhet në institucion profesional, kontrollin dhe obduksionin e kufomes e kryen një, kurse sipas nevojes dy ose më teper mjeke nga lemi e mjekesise ligjore. Me ekspertizen e ketille udheheq prokurori publik dhe në procesverbal e shenon konstatimin dhe mendimin e ekspertit. Rrjedha e çdo kontrolli dhe obduksioni të kufomes patjeter duhet të incizohet në menyre vizuele-me zë, dhe procesverbalit i bashkengjitet ekzemplari i incizimit vizuel-me zë.

(2) Për ekspert nuk mund të percaktohet mjeku i cili e ka mjekuar të vdekurin. Gjate obduksionit të kufomes, për shkak të dhenies së sqarimit për rrjedhen dhe rrethanat e semundjes, mjeku që e ka mjekuar të vdekurin mund të merret në pyetje si deshmitar.

Neni 248
Ekspertiza psikiatrike

(1) Nese paraqitet dyshimi se eshte perjashtuar ose zvogeluar vetedija e të akuzuarit, për shkak të semundjes së perhershme ose të perkohshme shpirterore, crregullimit të perkohshem shpirteror ose zhvillimit të ngecur shpirteror, do të percaktohet ekspertize psikiatrike për të akuzuarin.

(2) Nese paraqitet dyshimi se eshte perjashtuar ose zvogeluar aftesia e të akuzuarit që të marre pjese në procedure, për shkak të semundjes së perhershme ose të perkohshme shpirterore, crregullimit të perkohshem shpirteror ose zhvillimit të ngecur shpirteror, do të percaktohet ekspertize psikiatrike për të akuzuarin, nese me kontroll nga ana e personit profesional nuk mundet me siguri të percaktohet aftesia.

(3) Nese sipas mendimit të ekspertit eshte e nevojshme mbikeqyrje më e gjate, i akuzuari do të dergohet në mbikeqyrje në institucion adekuat shendetesor. Vendim për kete miraton gjykata Mbikeqyrja mund të zgjase një muaj, kurse vetem me propozim të arsyetuar të drejtorit të institucionit shendetesor pas mendimit të marre paraprak nga ekspertet, mund të zgjase më së gjati dy muaj.

(4) Kunder vendimit nga paragrafi (2) të ketij neni, i akuzuari dhe avokati i tij mund të deklarojne ankese në afat prej 24 oreve nga ora kur vendimi i eshte dorezuar të akuzuarit, respektivisht avokatit. Për ankesen në afat prej 48 oreve vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji. Ankesa nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit.

(5) Nese ekspertet vertetojne se gjendja shpirterore e të akuzuarit eshte e crregulluar, do ta percaktojne natyren, llojin dhe shkallen dhe afatin e crregullimit dhe do ta japin mendimin e tyre për atë se cfare ndikimi ka pasur gjendja e tille shpirterore dhe cfare ka ende ndaj mendimit dhe veprimeve të të akuzuarit, si dhe nese dhe në cfare mase ka ekzistuar crregullimi i gjendjes shpirterore gjate kryerjes së vepres penale.

(6) Nese në institucionin shendetesor dergohet i akuzuari i cili gjendet në paraburgim, gjykatesi i procedures paraprake do ta njoftoje institucionin për arsyet për të cilat eshte percaktuar paraburgimi, që të ndermerren masat e nevojshme për sigurimin e qellimit të paraburgimit.

(7) Koha e kaluar në institucionin shendetesor do t'i llogaritet të akuzuarit në paraburgim, respektivisht denim, nese i shqiptohet.

Neni 249
Kontrolli trupor, marrja e gjakut dhe veprime tjera mjekesore

(1) Kontroll trupor i të akuzuarit ose personave tjere do të ndermerret edhe pa pelqimin e tyre nese eshte e nevojshme që të percaktohen faktet e rendesishme për proceduren penale.

(2) Marrja e gjakut, ose veprime tjera mjekesore, të cilat sipas rregullave të shkences mjekesore ndermerren për shkak të analizes, identifikimit të personave percaktimin e fakteve tjera të nevojshme për proceduren penale, mund të ndermerren edhe pa pelqimin e personit që kontrollohet, nese për kete shkak nuk do të shkaktohej ndonje dëm ndaj shendetit të tij.

(3) Ekzemplare për zbatimin e analizes së ADN-së mund të merren, kur kjo eshte e nevojshme për shkak të identifikimit të personave ose për shkak të zbatimit me gjurme tjera biologjike dhe profile tjera të ADN-së, dhe për kete nuk nevojitet pelqimi nga personi.

(4) Nuk lejohet që ndaj të akuzuarit ose deshmitarit të zbatohen intervenime mjekesore ose t'u jepen mjete të atilla me të cilat do të ndikohej mbi vetedijen dhe vullnetin e tyre gjate dhenies së deshmise.

(5) Nese nuk ngritet procedure, ekzemplaret e marre në pajtim me kete neni mund të ruhen deri në parashkrimin e ndjekjes penale sipas dispozitave të Kodit penal.

5. Incizimi dhe deshmia elektronike

Neni 250
Deshmimi me incizim

(1) Fotografi, filma dhe incizime tjera audio ose vizuale të marra me mjete teknike, mund të sherbejne si deshmi në proceduren penale.

(2) Lidhur me të incizimit veprohet si edhe me lendet tjera të cilat mund të perdoren si deshmi, duke pasur kujdes që të mos demtohet ose shkaterrohet dhe të ruhet permbajtja e tij në forme të pandryshuar. Sipas nevojes do të ndermerren masa të nevojshme që të ruhet incizimi në forme të pandryshuar ose të perpunohet kopja e saj.

(3) Nese nuk eshte percaktuar ndryshe me kete ligj, permbajtja e incizimit percaktohet me riprodhimin e tij. Incizimin e reprodhojne persona profesionale.

Neni 251
Deshmia elektronike

Për sigurimin e deshmise elektronike zbatohen dispozitat nga nenet 198 dhe 199 të ketij ligji, nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

Kreu XIX

MASA TË VECANTA HETUESE

Neni 252
Qellimi dhe llojet e masave të vecanta hetuese

(1) Kur ka gjasa që të sigurohen të dhena dhe prova të domosdoshme për udheheqjen e suksesshme të procedures penale, të cilat në menyre tjeter nuk mund të mblidhen, mund të ndermerren masat e vecanta hetuese në vijim:

1) percjellja dhe incizimi i komunikimeve telefonike dhe komunikimeve tjera elektronike në proceduren e percaktuar me ligj të vecante;

2) percjellja dhe incizimi në shtepi, lokal të mbyllur ose të rrethuar që i takon asaj shtepie ose lokal afarist të shenuar si privat ose në automjet dhe hyrje në ato lokale për krijimin e kushteve për percjelljen e komunikimeve;

3) percjellja dhe incizimi i fshehte i personave dhe sendeve me mjete teknike jashte shtepise ose lokalit afarist të shenuar si private;

4) shikimi i fshehte dhe kontrollimi i sistemit kompjuterik;

5) kerkimi automatik ose në menyre tjeter, kerkimi dhe krahasimi i të dhenave personale;

6) shikimi në komunikimet telefonike ose komunikimet tjera të realizuara elektronike;

7) grumbullimi i simuluar i sendeve;

8) dhenia dhe pranimi i simuluar i mites;

9) dorezimi dhe transporti i kontrolluar i personave dhe sendeve;

10) perdorimi i personave me identitet të fshehur për percjelljen dhe grumbullimin e informatave ose të dhenave;

11) hapja e llogarise bankare në të cilen mund të depozitohen mjetet që rrjedhin nga vepar e kryer penale dhe

12) regjistrimi i simuluar i personave juridikose perdorimi i personave ekzistues juridike për mbledhjen e të dhenave.

(2) Në rastin kur nuk disponohet me të dhena për identitetin e kryeresit të vepres penale, masat e vecanta hetuese nga paragrafi (1) i ketij neni mund të percaktohen dhe ndaj lendes së vepres penale.

Neni 253
Vepra penale për të cilat mund të percaktohen masa të vecanta hetuese

Masat e vecanta hetuese mund të percaktohen, kur ekziston baza për dyshim:

1) për vepra penale për të cilat eshte percaktuar denim me burg prej së paku kater vitesh, e që pergatiten, vijon kryerja ose jane kryer nga ana e një grupi të organizuar, bande ose shoqerie kriminale, ose

2) për veprat penale vrasje nga neni 123; grabitje nga neni 141; ndermjetesim në prostitucion nga neni 191 paragrafet (1), (3) dhe (4); paraqitja e materialit pornografik para të miturit nga neni 193; prodhim dhe distribuim i pornografise së femijeve nga neni 193-a; mashtrim për dhunim ose veprim tjeter seksual të të miturit i cili nuk i ka mbushur 14 vjet nga neni 193-b; prodhim i paautorizuar dhe leshim në qarkullim i drogave narkotike, substancave psikotropike dhe prekurzoreve nga neni 215 paragrafet (1) dhe (3); demtim dhe nderhyrje e paautorizuar në sistemin kompjuterik nga neni 251, paragrafet (4) dhe (6); zhvatje nga neni 258; shantazh nga neni 259, paragrafi (2); pervetesim i të mirave nën mbrojte të perkohshme ose trashegimise kulturore ose rariteteve natyrore nga neni 265; eksportim, respektivisht nxjerrja jashte shtetit të të mirave nën mbrojtje të perkohshme ose trashegimi kulturore ose rariteteve natyrore nga neni 266 paragrafi (1); tjetersim i trashegimise kulturore me rendesi të vecante të pronesise shteterore nga neni 266-a; larje e parave dhe të hyrave tjera nga veprat penale nga neni 273 paragrafet (1), (2) dhe (3) dhe nga paragrafet (5), (6), (8) dhe (12); kontrabandim nga neni 278, paragrafet (3) dhe (5); mashtrim doganor nga neni 278-a; keqperdorim i pozites dhe autorizimit zyrtar nga neni 353; vjedhje në detyre nga neni 354; mashtrim në detyre nga neni 355; sherbim në detyre nga neni 356; marrje e mites nga neni 357 paragrafet (1), (4), (5) dhe (6); dhenie e mites nga neni 358, paragrafet (1) dhe (4); ndermjetesim i paligjshem nga neni 359 paragrafi (6); ndikim i paligjshem mbi deshmitare nga neni 368-a, paragrafi (3); organizim kriminal nga neni 394 , paragrafi (3); organizate terroriste nga neni 394-a, paragrafet (1), (2) dhe (3); terrorizmit nga neni 394-b,finansimi i terorizmit nga neni 394- v, të gjitha nga Kodi penal ose

3) për vepra penale kunder shtetit (Kreu XXVIII), vepra penale kunder njerezimit dhe të drejtes nderkombetare (Kreu XXXIV) nga Kodi penal.

Neni 254
Nxitja dhe ndihma te masat e vecanta hetuese

(1) Me ndermarrjen e masave të vecanta hetuese nga neni 252 paragrafi (1) të ketij ligji nuk guxon të nxitet kryerja e vepres penale.

(2) Kunder personit që i ndermerr masat e vecanta hetuese nga neni 252 paragrafi (1) të ketij ligji, nuk do të ndermirret ndjekje penale për veprimet që paraqesin ndihme për vepra penale, e jane kryer për sigurimin e të dhenave dhe provave për udheheqjen e suksesshme të procedures penale.

Neni 255
Personat kunder të cileve nuk mund të percaktohen masa të vecanta hetuese

(1) Në pajtim me kushtet nga neni 252 paragrafi (1) i ketij ligji, urdheresa mund të vleje për personin:

1) që ka kryer veper penale nga neni 253 i ketij ligji;

2) që ndermerr veprim të kryerjes së vepres penale nga neni 253 i ketij ligji ose

3) që e pergatit kryerjen e vepres penale nga neni 253 të ketij ligji kur pergatitja eshte e denueshme sipas dispozitave të Kodit penal.

(2) Urdheresa mund të vleje edhe për personin i cili pranon ose percjell dergesa nga i dyshuari ose i dyshuari perdor mjet të tij komunikues.

(3) Nese gjate zbatimit të mases percillen dhe incizohen komunikimet e personave që nuk jane perfshire me urdheresen, prokurori publik eshte i obliguar që t'i ndaje dhe ta njoftoje gjykatesin e procedures paraprake. Me propozim të prokurorit publik, gjykatesi i procedures paraprake mund të urdheroje që nga dokumentacioni i plote nga zbatimi i mases të ndahen vetem pjeset që kane të bejne me vepren penale për të cilen eshte dhene urdheresa.

Neni 256
Organi i autorizuar për urdherimin e masave të vecanta hetuese

Masat nga neni 252 paragrafi (1), pikat 1, 2, 3, 4 dhe 5 të ketij ligji pas kerkeses së arsyetuar të prokurorit publik, i percakton gjykatesi i procedures paraprake me urdherese me shkrim. Masat nga neni 252 paragrafi (1), pikat 6, 7, 8, 9, 10, 11 dhe 12 të ketij ligji i percakton prokurori publik me urdherese me shkrim.

Neni 257
Permbajtja e urdhereses

(1) Urdheresa me të cilen percaktohet një ose më shume masa të vecanta hetuese, i permban:

- emrin ligjor të vepres penale,
- personin ose lendet mbi të cilat do të zbatohen masat,
- mjetet teknike të cilat do të aplikohen,
- vellimin dhe vendin zbatimit të masave,
- njohurite dhe deshmite mbi të cilat mbeshtetn bazat e dyshimit dhe arsyetimi i shkaqeve për të cilat të dhenat ose deshmite nuk mund të mblidhen në menyre tjeter,
- organin që duhet ta zbatoje urdheresen dhe
- kohezgjatjen e mases.

(2) Urdheresa për percjelljen dhe incizimin e komunikimeve nga neni 252 paragrafi (1) pikat 1 dhe 2 të ketij ligji, duhet t'i permbaje edhe llojin e sistemit telekomunikues, numrin e telefonit ose të dhene tjeter për identifikimin e lidhjes telekomunikuese.

Neni 258
Organi i autorizuar për zbatimin e masave të vecanta hetuese

(1) Masat nga neni 252 të ketij ligji i zbaton prokurori publik ose policia e jurisprudences nën kontroll të prokurorit publik. Gjate zbatimit të mases policia e jurisprudences pergatit raport të cilin e dorezon te prokurori publik me kerkese të tij.

(2) Pas zbatimin e masave policia e jurisprudences pergatit raport të vecante, të cilin e dorezon te prokurori publik.

(3) Në raportin nga paragrafi (2) i ketij neni shenohen:

1) koha e fillimit dhe perfundimit të mases;

2) numri dhe identiteti i personave të perfshire me masen dhe

3) pershkrimi i shkurter për rrjedhenm dhe rezultatet nga zbatimi i mases.

(4) Dokumentacioni i plote i shkreses teknike dorezohet te prokurori publik, në shtojce të raportit të vecante.

(5) Prokurori publik raportin e vecante dhe dokumentacionin e plote nga paragrafi (3) të ketij neni, i dorezon të gjykatesi i procedures paraprake.

Neni 259
Perdorimi i masave të vecanta hetuese si deshmi në proceduren penale

(1) Të dhenat, njoftimet, dokumentet dhe lendet e mbledhura me zbatimin e masave të vecanta hetuese nga neni 252 i ketij ligji, me kushte dhe në menyre të percaktuara me kete ligj, mund të perdoren si deshmi në proceduren penale.

(2) Deklaratat e marra me zbatimin e masave të vecanta hetuese nga persona të cilet në pajtim me kete ligj jane të liruar nga obligimi për deshmim, nuk mund të perdoren si deshmi.

(3) Personat që kane marre pjese në zbatimin e masave nga neni 252 paragrafi (1) pika 10 nga ky ligj, mund të merren në pyetje si deshmitare të mbrojtur me kushte të percaktuara me nenin 226 deri 232 të ketij ligji.

(4) Identiteti i personave që kane marre pjese në zbatimin e masave nga neni 252 paragrafi (1) pika 10 nga ky ligj, paraqesin fshehtesi zyrtare.

(5) Nese gjate zbatimit të mases nuk eshte vepruar në pajtim me dispozitat e ketij ligji, mbi të dhenat e marra nuk mund të bazohet vendimi gjyqesor.

Neni 260
Kohezgjatja e zbatimit të masave

(1) Masat e vecanta hetuese mund të zgjasin më së gjati kater muaj.

(2) Vazhdimin e masave nga neni 252 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3 dhe 4), më së gjati për kater muaj tjere mund ta lejoje gjykatesi i procedures paraprake, e pas kerkeses së arsyetuar me shkrim të prokurorit publik.

(3) Për veprat penale për të cilat eshte percaktuar denim me burg prej së paku kater vitesh për të cilat ekziston dyshim i bazur se jane kryer nga ana e grupit të organizuar, bandes ose shoqates tjeter kriminale, gjykatesi i procedures paraprake mund ta vazhdoje afatin nga paragrafi (2) të ketij neni për më së gjati 6 muaj, pas kerkeses me shkrim të prokurorit publik, e në baze të vleresimit të dobise nga të dhenat e mbledhura me zbatimin e mases dhe në baze të pritjes së arsyeshme se me masen edhe më tutje mund të fitohen të dhena në interes për proceduren.

(4) Masat nga neni 252 paragrafi (1) pikat 9, 10, 11 dhe 12 të ketij ligji, mund të vazhdohen deri në realzimin e qellimit për të cilin eshte percaktuar masa, kurse më së voni deri në perfundimin e hetimit.

(5) Kunder aktvendimit të gjykatesit me të cilin nuk lejohet vazhdimi i kohezgjatjes së mases, pas ankeses së prokurorit publik në afat prej 24 oresh, vendos keshilli i gjykates nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji.

Neni 261
Nderprerja e masave të vecanta hetuese

Kur të arrihen qellimet për të cilat jane percaktuar masat e vecanta hetuese ose do të pushojne së ekzistuari bazat për të cilat jane lejuar, organi që e ka dhene ose vazhduar urdheresen eshte i obliguar që menjehere të urdheroje nderprerjen e masave. Nese prokurori publik heq dore nga ndjekja penale ose nese të dhenat e mbledhura me masat e vecanta hetuese nuk kane rendesi për udheheqjen e procedures, do të asgjesohen nën mbikeqyrje të gjykatesit, e për kete prokurori publik do të pergatise procesverbal.

Neni 262
Njoftimi i personit të tanguar

Pas perfundimit të masave të vecanta hetuese, nese kjo nuk e demton proceduren, me kerkese të personit të tanguar, prokurori publik do t'ia dorezoje urdheresen me shkrim. Personi i tanguar kerkesen mund ta dorezoje edhe në gjykate.

Neni 263
Zgjerimi i urdhereses

Nese gjate zbatimit të mases do të fitohen të dhena për veper penale e cila nuk eshte perfshire me urdheresen, masa do të vazhdohet vetem nese behet fjale për veper penale nga neni 253 i ketij ligji dhe të dhenat e mbledhura në atë menyre mund të perdoren si deshmi në proceduren penale.

Neni 264
Mbrojtja e të dhenave personale në lidhje me masat e vecanta hetuese

Personi i cili në cilendo qofte menyre kupton të dhena që kane të bejne ose dalin nga zbatimi i masave të vecanta hetuese, eshte i obliguar që t'i ruaje si sekret zyrtar.

Neni 265
Kerkimi automatik ose kerkimi dhe krahasimi në menyre tjeter i të dhenave personale të qytetareve

Masa nga neni 252 paragrafi (1) pika 5 të ketij ligji, perbehet nga kerkimi automatik ose menyre tjeter e kerkimit dhe krahasimit të permbledhjeve të të dhenave personale të personave dhe të dhenave tjera të cilat drejtperdrejt jane të lidhura me to dhe krahasimin e tyre, me karakteristika të caktuara të personit për të cilin supozohet me baze se ka lidhje me vepren penale, me qellim që të perjashtohen personat që nuk jane të dyshuar ose të caktohen personat që i posedojne karakteristikat që jane të nevojshme për hetimin.

Neni 266
Detyrat e kontrolloreve të permbledhjeve të të dhenave

(1) Personat juridike dhe fizike që e kryejne perpunimin e të dhenave personale, jane të obliguar që të mundesojne kryerjen pa pengese të urdhereses për zbatimin e mases nga neni 252 paragrafi (1) pika 5 e ketij ligji.

(2) Për qellimet nga paragrafi (1) të ketij neni, personat juridike dhe fizike jane të obliguar që t'i bejne të kapshme të dhenat personale që kerkohen dhe t'uadorezojne organeve kompetente.

Neni 267
Shlyerja ose asgjesimi i të dhenave të mbledhura personale

Nese në afat prej pesembedhjete muajsh pas perfundimit të zbatimit të mases nga neni 252 paragrafi (1) pika 5 të ketij ligji, nuk ngritet procedura penale, të gjitha të dhenat e mbledhura personale shlyhen ose asgjesohen nën mbikeqyrje të gjykatesit të procedures paraprake, prokurorit publik dhe perfaqesuesit të Drejtorise për Mbrojtjen e të Dhenave Personale, për cfare prokurori publik do të pergatise procesverbal.

Neni 268
Arsyet për kufizimin e zbatimit të masave të vecanta hetuese

(1) Masa nga neni 252 paragrafi (1) pika 2 e ketij ligji guxon që të drejtohet vetem ndaj të dyshuarit dhe të zbatohet vetem në shtepine e të dyshuarit. Masa lejohet edhe në shtepine e personave tjere, vetem në baze të dyshimit të bazuar se aty qendron i dyshuari.

(2) Incizimi do të nderpritet nese gjate incizimit ekzistojne tregues se do të ndeshen deshmite që bejne pjese në sferen themelore të jetes private dhe familjare. Dokumentacioni për deshmite e atilla duhet menjehere të asgjesohet.

Neni 269
Personat për hetim me identitet të fshehur dhe autorizimet e tyre

(1) Personat me identitet të fshehur nga neni 252 paragrafi (1) pika 10 të ketij ligji, jane pjesetaret e policise gjyqesore ose ekskluzivisht persona tjere të cilet me leje nga prokurori publik, kryejne hetim me identitet të fshehur ose të ndryshuar.

(2) Për nevojat e personave për hetim me identitet të fshehur, mund të pergatiten, ndryshohen ose perdoren dokumente personale dhe dokumente tjera.

(3) Personat nga paragrafi (1) i ketij neni, kane të drejte që me identitetin e ndryshuar të marrin pjese në qarkullimin juridik.

(4) Organet kompetente shteterore ose persona tjere juridike jane të obliguar që të mundesojne të pergatiten dokumentet nga paragrafi (2) i ketij neni.

(5) Të punesuarit në organet shteterore dhe personat juridike nga paragrafi (4) i ketij neni, jane të obliguar që t'i ruajne si informate e klasifikuar të gjitha të dhenat dhe informatat në lidhje me pergatitjen e dokumenteve nga paragrafi (2) i ketij neni.

Neni 270
Mbrojtja e fshehtesise së identitetit të personave për hetim me identitet të fshehur

Identiteti i personave për hetim me identitet të fshehur ruhet në fshehtesi edhe pas perfundimit të procedures, për shkak të mbrojtjes së jetes, integritetit fizik ose lirise së ketyre personave dhe të afermve të tyre.

Neni 271
Njoftimi për zbatimin e masave të vecanta hetuese

(1) Prokurori publik i Republikes së Maqedonise një here në vit dorezon raport për masat e vecanta hetuese, në Kuvendin e Republikes së Maqedonise që jane kerkuar në vitin paraprak kalendarik.

(2) Në raportin nga paragrafi (1) i ketij neni duhet të shenohen:

1) numri i procedurave në të cilat jane të urdheruara masat e vecanta hetuese në pajtim me nenin 252 të ketij ligji;

2) veprat penale që kane sherbyer si shkak, në pajtim me ndarjen në nenin 253 të ketij ligji;

3) valle procedura eshte e lidhur me ndjekjen e krimit të organizuar;

4) numri i objekteve të mbikeqyrura dhe numri i personave të mbikeqyrur për çdo procedure sipas personave të akuzuar dhe të paakuzuar;

5) kohezgjatja e mases së vecante hetuese;

6) valle nga percjellja kane dale rezultate që jane relevante për proceduren, ose ekziston probabiliteti se mund të jene relevante për proceduren;

7) nese nga percjellja nuk kane dale rezultate relevante, cilat jane arsyet për kete, në menyre të diferencuar, sipas shkaqeve teknike dhe shkaqeve tjera dhe

8) shpenzimet që dalin nga zbatimi i mases së vecante hetuese.

PJESA E DYTE
RRJEDHA E PROCEDURES

SEKSIONI A. PROCEDURA PARAPRAKE

Kreu XX

PROCEDURA PARAHETUESE

1. Shkaqet

Neni 272
Shkaqet për ngritjen e procedures penale

Prokurori publik dhe policia e jurisprudences për vepren e kryer penale njoftohen nga verejtja e drejtperdrejte, nga zeri i arritur ose pas marrjes së kallezimit penal.

Neni 273
Paraqitja e veprave penale

(1) Të gjitha organet shteterore, ndermarrjet publike dhe institucionet jane të obliguara që t'i paraqesin veprat penale për të cilat ndiqet me detyre zyrtare, për të cilat jane njoftuar ose për to kane marre vesh në menyre tjeter.

(2) Duke e parashtruar kallezimin, paraqitesit nga paragrafi (1) i ketij neni do t'i theksojne edhe argumentet që u jane të njohura dhe do të ndermarrin masa që të ruhen gjurmet nga vepra penale, lendet që jane perdorur në kryerjen e saj ose jane shkaktuar nga kryerja dhe argumente tjera.

(3) Secili mund të paraqese veper penale që ndiqet me detyre zyrtare.

Neni 274
Parashtrimi i kallezimit

(1) Kallezimi penal parashtrohet te prokurori publik me shkrim ose me goje, me telefon, në forme elektronike ose me perdorimin e mjeteve dhe menyrave tjera teknike.

(2) Nese kallezimi eshte parashtruar nepermjet aparatures elektronike sigurohet shkresa e saj elektronike dhe perpilohet fleteshenim zyrtar.

(3) Nese kallezimi penal parashtrohet me goje, paraqitesi do të paralajmerohet për pasojat e kallezimit të rreme. Për kallezimin gojor do të perpilohe procesverbal, e nese kallezimi penal eshte kumtuar nepermjet telefonit do të perpilohet shenim zyrtar.

(4) Nese kallezimi penal eshte parashtruar në polici, në gjykate ose te prokuror jokompetent publik, ata do ta marrin kallezimin dhe menjehere do ta dorezojne te prokurori kompetent publik.

Neni 275
Afati për vendimmarrje për kallezimin penal

(1) Nese prokurori publik në afat prej tre muajve nga dita e pranimit të kallezimit penal nuk vendos për kallezimin, eshte i obliguar që menjehere me shkrim t'i njoftoje parashtruesin e kallezimit penal dhe prokurorin më të larte publik.

(2) Në njoftimit nga paragrafi (1) të ketij neni te prokurori më i larte publik, paraqiten edhe arsyet për mosvendosje për kallezimin penal.

2. Vezhgimet policore

Neni 276
Autorizimet e policise

(1) Pas pranimit të kallezimit penal ose njoftimit të marre për veper të kryer penale për të cilen ndiqet me detyre zyrtare, policia eshte e obliguar që t'i ndermarre masat e nevojshme për gjetjen e kryeresit të vepres penale, që të zbulohen dhe sigurohen gjurmet e vepres penale dhe lendeve që mund të sherbejne si argument, si dhe t'i mbledhe të gjitha njoftimet që do të mund të jene në dobi të udheheqjes së suksesshme të procedures penale.

(2) Për kryerjen e detyrave nga paragrafi (1) i ketij neni, policia mundet:

1) të kerkoje njoftime të nevojshme nga qytetaret;

2) të ndaloje, legjitimoje dhe të kryeje kontroll të nevojshem të personave, mjeteve transportuese dhe bagazhit nese ekziston dyshim i bazuar se te ata do të gjenden gjurme të vepres penale ose sende që mund të sherbejne si argument. Koha e mbajtjes së tyre nuk mund të jete më e gjate se gjashte orë. Polica mund të perdore force në mase të arsyeshme vetem si mjet i fundit nese ajo eshte e domosdoshme që të kryhet kontrolli i personit, mjetit transportues ose bagazhit;

3) ta riorientoje ose kufizoje levizjen e personave dhe mjeteve transportuese në hapesire të caktuar për kohe të nevojshme, por jo më gjate se gjashte orë;

4) të ndermarre masa të nevojshme për percaktimin e identitetit të personave dhe sendeve;

5) të zbatoje hetim, të shpalle urdherese për personin dhe shpallje për pronen dhe dobine pronesore ose për sendet për të cilat gjurmohet;

6) në prani të presonit zyrtar ose pergjegjes që të kryeje kontroll të objekteve të caktuara dhe lokalave të organeve shteterore, institucioneve që kryejne autorizime publike dhe personave tjere juridik dhe të realizoje kontroll në dokumentacionin e tyre dhe

7) të ndermarre masa tjera të nevojshme dhe veprime të parapara me ligj.

(3) Për faktet dhe rrethanat që jane të percaktuara gjate ndermarrjes të veprimeve të caktuara të cilat mund të jene në interes të procedures penale, si dhe për lendet që jane gjetur ose jane marre, do të perpilohet procesverbal. Personat dhe udhetaret e mjetit transporttues të cilet kontrollohen ose bastisen, duhet të njoftohen se për veprimet e ndermarra do të perpilohet procesverbal.

(4) Prokurori publik ka të drejte dhe detyre të kontrollit të perhershem mbi policine gjate zbatimit të ketyre veprimeve. Prokurori publik mundet edhe vet t'i zbatoje keto masa.

Neni 277
Marrja e shenjave të gishterinjve për analizen e ADN-së dhe fotografimi

(1) Kur nevojitet për percaktimin e identitetit të personave dhe sendeve ose në raste tjera me interes për udheheqjen e suksesshme të procedures, policia e jursprudences mund ta fotografoje të dyshuarin, të marre shenja nga vijat

papilare të gishtave dhe pellembeve, të marre material biologjik për analize të ADN-së, e me leje paraprake të prokurorit publik ta paublikoje edhe fotografine e tij. Policia e jursprudences mundet që nga i dyshuari të marre edhe ekzemplare për analizen e ADN-së, në pajtim me nenin 249 paragrafi (3) nga ky ligj.

(2) Nese nevojitet që të percaktohet se nga kush rrjedhin gjurmet e lena mbi sende të caktuara, policia mund të marre shenja nga vijat papilare të gishterinjve dhe pellembeve, si dhe material biologjik për analizen ADN-së nga persona për të cilet ekziston probabilitet se kane mundur të vijne në kontakt me keto lende.

Neni 278

Identifikimi

1) Në rast kur behet fjale për të dyshuar, identiteti i të cilit i eshte i njohur policise së jursprudences dhe i cili eshte i kapshem, mund të zbatohen keto metoda për identifikim nga ana e deshmitareve:

a) me vezhgim;

b) me identifikim grupor;

v) me videofilm dhe

g) me perballje.

(2) Zbatimi i ketyre llojeve të identifikimit kryhet në prezence të prokurorit publik.

(3) Para se të shkohet në identifikim, deshmitari do ta pershkruaje personin që eshte i dyshuar dhe për atë do të perpilohet procesverbal.

(4) Gjate identifikimit ka të drejte të marre pjese mbrojtesi i të akuzuarit.

(5) Vezhgimi nuk do të kryhet nese për shkak të pamjes së parendomte të të dyshuarit ose për ndonje arsye tjeter, praktikisht nuk mund të mblidhen mjaft njerez që i pernggjajne atij që procedura të jete e drejte.

(6) Nga çdo vezhgim do të incizohet videoincizim ose fotografi.

(7) Menyren e identifikimit e percakton ministri i Puneve të Brendshme.

Neni 279

Thirrja e qytetareve nga ana e policise së jurisprudences për mbledhjen e njoftimeve

(1) Policia e jursprudences mund të thirre qytetar për mbledhjen e njoftimeve për vepren penale dhe kryeresin, pse për rrethana tjera të rendesishme që kane të bejne me vepren penale.

(2) Thirrja kryhet me ftese me shkrim, në të cilen patjeter duhet të theksohen arsyet e thirrjes së tij dhe njoftimi për të drejtat nga neni 69 i ketij ligji.

(3) Nese personi i cili do të paraqitet në thirrje refuzon të jape njoftim, ai nuk mund të thirret perseri për të njejten arsye.

(4) Mbledhja e njoftimeve nga i njejti person mund të zgjase aq kohe sa eshte e nevojshme që të merret njoftimi i nevojshem, e më së gjati kater orë.

(5) Njoftimet nga qytetaret nuk guxojne të mblidhen me force e as me mashtrim ose maltretim, kurse policia eshte e obliguar që ta respektoje personin dhe dinjitetin e qytetarit.

(6) Qytetari mundet të thirret perseri për mbledhjen e njoftimeve për veper tjeter penale ose kryeres, e për mbledhjen e njoftimeve për të njejten veper penale mundet nga arsye të rendesishme të thirret vetem edhe njehere.

(7) Policia e jursprudences qytetarin e thirrur nuk mund ta marre në pyetje në cilesine e të akuzuarit, deshmitarit ose ekspertit.

(8) Në rast kur policia gjyqesore do të vleresoje se qytetari i thirrur mund të paraqitet në cilesine e të dyshuarit, menjehere e njofton prokurorin publik.

Neni 280

Parashtrimi i kallezimit penal për vezhgimet policore

Në baze të njohurive të mbledhura policia gjyqesore perpilon kallezim penal për veprimet e kryera në të cilin i thekson edhe argumentet që i ka zbuluar. Me kallezim parashtrohen edhe sende, skica, fotografi, shkresa për veprimet e ndermarra, verejtje zyrtare, deklarata dhe materiali tjeter që mund të jete i dobishem për udheheqjen e suksesshme të procedures. Nese policia e jursprudences në menyre plotesuese njoftohen për rrethana të reja, argumente ose gjurme nga vepra penale, eshte e obliguar që të mbledhe njoftime të nevojshme dhe për atë menjehere ta njoftoje prokurorin publik.

Neni 281

Mbajtja e personave të ndodhur në vendin e kryerjes

Policia ka të drejte që personat e ndodhur në vendin e kryerjes së vepres penale t'i dergoje te prokurori publik ose t'i mbaje deri në ardhjen e tij, nese ata persona do të mund të japin të dhena të rendesishme për proceduren penale dhe nese eshte e sigurt se marrja e tyre në pyetje më vone nuk do të mund të realizohet ose do të jete e lidhur me zvarritjen e rendesishme ose veshtiresi tjera. Për arsyet e mbajtjes njoftohet personi i mbajtur. Mbajtja e ketyre personave në vendin e kryerjes së vepres penale, nuk mund të zgjase më shume se gjashte orë.

3. Mbledhja e njoftimeve të nevojshme

Neni 282

Informimi i prokurorit publik

(1) Pas marrjes së kallezimit penal ose njoftimit të marre për ekzistimin e bazes së dyshimit se eshte kryer veper penale për të cilen ndiqet me detyre zyrtare, policia pa shtyrje me shkrim e njofton prokurorin publik.

(2) Nese ekzistojne baze dyshimi për veper penale për të cilen eshte percaktuar denim me burg prej së paku kater vitesh ose ekzistojne arsye për urgjence, policia, respektivisht policia e jursprudences njoftimin prokurorit publik do t'ia jape menjehere me goje. Njoftimit me goje pa prolongim i pason njoftimi me shkrim, në pajtim me paragrafin (1) të ketij neni.

Neni 283

Udheheqja e procedures parahetuese

(1) Pas pranimit të kallezimit penal ose pas njoftimit të marre nga policia, me proceduren udheheq prokurori publik.

(2) Policia e jursprudences eshte e obliguar që të veproje sipas urdhrave dhe udhezimeve të prokurorit publik në pajtim me neni 284 të ketij ligji.

(3) Policia e jursprudences vazhdon me hetimet edhe atehere kur nuk do të kete urdher të vecante ose udhezime nga prokurori publik dhe për masat dhe veprimet e realizuara e njofton prokurorin publik.

Neni 284

Mbledhja paraprake e njoftimeve

(1) Prokurori publik vet ose nepermjet policise së jursprudences, respektivisht persona tjere të punesuar në qendrat hetuese të prokurorise publike, do të mbledhin njoftime të nevojshme për vendimmarrje për kallezimin penal, kurse sipas nevojes atë do ta kryeje edhe permes policise ose organeve tjera kompetente për zbulim.

(2) Për masat dhe kontrollet e ndermarra me urdherese ose udhezime të prokurorit publik, policia dhe organet tjera nga paragrafi (1) i ketij neni, jane të obliguar që të japin njoftime më së voni në afat prej 30 ditesh nga pranimi i urdhereses.

(3) Në urdherese prokurorit publik mundet më afersisht t'i percaktoje veprimet e nevojshme dhe t'i urdheroje policise që pa prolongim ta njoftoje për masat e ndermarra. Nese prokurori publik kerkon të marre pjese në keto veprime, policia do t'i ndermarre në menyre me të cilen ajo do t'i mundesohet.

(4) Vetem në raste tejet të nderlikuara për vepra të renda penale të kryera nga më shume persona ose nga banda e organizuar kriminale, policia e jursprudences mund të kerkoje leje nga prokurori publik për vazhdimin e afatit nga paragrafi (2) i ketij neni. Në afatin e dhene plotesues që nuk mund të jete më i gjate se 30 dite, policia e jursprudences eshte e obliguar që ta njoftoje prokurorin publik për veprimet e ndermarra deri atehere dhe për rezultatet nga ato.

Neni 285
Autorizimi i prokurorit publik që të thirre persona

(1) Për mbledhjen e njoftimeve të nevojshme, prokurori publik mund ta thirre parashtruesin e kallezimit penal, si dhe persona tjere për njohurite e të cileve konsideron se mund të kontribuojne për vleresimin e besueshmerise së konstatimeve në kallezim ose për të cilet konsideron se mund të jene deshmitare në procedure, me ç'rast i njofton për shkqet e thirrjes. Me kete rast, në menyre adekuate zbatohen dispozitat për thirrjen dhe marrjen në pyetje të deshmitareve.

(2) Prokurori publik mund ta thirre edhe të dyshuarin, me ç'rast në menyre adekuate zbatohen dispozitat nga nenet 205 , 206, 207, 208, 209, 210 dhe 211 të ketij ligji.

(3) Për njoftimet e mbledhura nga paragrafi (1) i ketij neni, prokurori publik perpilon procesverbal.

(4) Me vendim të gjykates me detyrim mund të sillet vetem personi i cili nuk i eshte pergjigjur thirrjes së dorezuar ose personi i cili dukshem i shmanget pranimit të thirrjes, nese prezenca e tij eshte e domosdoshme për qartesimin e rrethanave të rendesishme për vendimin se a do të ngritet procedure hetuese për veper për të cilen ndiqet me detyre zyrtare dhe për të cilen eshte parapare denim me burgim më shume se pese vite.

Neni 286
Mbledhja e njoftimeve nga personat në paraburgim

(1) Prokurori publik ose policia, kur kete do t'ia ngarkoje prokurori publik, me leje të gjykates mund të mbledhin njoftime nga persona të cilet jane në paraburgim, nese kjo eshte e nevojshme për sqarimin e veprave tjera penale dhe kryeresve.

(2) Gjate mbledhjes së njoftimeve nga personi në paraburgim do të zbatohet dispozita nga neni 210 të ketij ligji.

Neni 287
Obligimi për dorezimin e të dhenave të kerkuara te prokurori publik

(1) Me kerkese të prokurorit publik, organet shteterore, organet e njesive të vetadministrimit lokal, organizatat, personat juridike dhe fizike që kryejne autorizime ose personat tjere juridike do t'ia dorezojne të dhenat të cilat i ka kerkuar nga ata. Prokurori publik nga keto subjekte mund të kerkoje kontroll në punen e personit juridik dhe fizik dhe konfiskimin e perkohshem deri në sjelljen e aktgjykimit të plotfuqishem, te parave, letrave me vlere, sendeve dhe dokumenteve të cilat mund të sherbejne si argument, të kerkoje kryerjen e kontrollit tatimor dhe t'i dorezohen të dhena të cilat mund të sherbejne si argument për vepren e kryer penale, ose pronen e marre me kryerjen e vepres penale, kryerjen e kontrollit inspektues dhe të kerkoje njoftime për të dhena që kane lidhje me transaksione të pazakonshme dhe të dyshimta të parave.

(2) Subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni jane të obliguar që prokurorit publik t'i dorezojne të dhena, njoftime, dokumente, sende, llogari bankare ose shkresa të cilat jane të nevojshme gjate procedures. Prokurori publik ka të drejt të kerkoje të dhena, njoftime, dokumente, sende, llogari bankare ose shkresa edhe nga persona tjere juridike dhe nga qytetaret për të cilet mundet të konsideroje se disponojne me të dhena dhe informata të atilla.

(3) Subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni, jane të obliguar që t'i ndermarrin masat e nevojshme dhe pa prolongim, por më së shumti në afat prej 30 ditesh t'ia dorezojne prokurorit publik të dhenat e kerkuara, njoftimet, dokumentet, sendet, llogarite bankare ose shkresat.

(4) Nese subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni, nuk veprojne në pajtim me paragrafin (3) të ketij neni, prokurori publik mund t'i propozoje gjykates që të shqiptoje denim në para në shume prej 2 500 deri në 5 000 euro në kundervlere me denare për personin pergjegjes, respektivisht personin zyrtar në subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni.

(5) Prokurori publik ka të drejte që vet t'i siguroje dhe të kryej kontroll në të dhenat e kerkuara, njoftimet, dokumentet, sendet, llogarit bankare ose shkresat, e për mosdorezimin e tyre do ta njoftoje personin pergjegjes, respektivisht personin zyrtar në subjektin te cili eshte drejtuar dhe mund të propozoje ndermarrjen e masave adekuate të percaktuara me ligj.

(6) Nese prokurori publik në pajtim me paragrafin (5) të ketij neni ka propozuar ndermarrjen e masave adekuate, personi pergjegjes, respektivisht personi zyrtar në organin ose personin te i cili eshte drejtuar, eshte i obliguar që në afat prej 30 diteve ta njoftojne për masat të cilat jane ndermarre.

(7) Kontrolli në llogarite bankare në pajtim me paragrafet (1), (2) dhe (3) të ketij neni nuk paraqet shkelje të sekretit bankar.

(8) Me kerkese të prokurorit publik, operatoret e rrjeteve publike të komunikimit dhe dhenesit e sherbimeve publike të komunikimit, jane të obliguar që të dorezojne të dhena për kontaktet e realizuara në qarkullimin e komunikeve.

Neni 288
Hedhja poshte e kallezimit penal

(1) Prokurori publik me aktvendim do ta hedh poshte kallezimin penal nese nga vet kallezim rezulton se vepra e paraqitur nuk eshte veper penale për të cilen ndiqet me detyre zyrtare, nese ka ndodhur parashkrimi ose vepra eshte perfshire me amnisti ose falje, nese ekzistojne rrethana tjera që e perjashtojne ndjekjen ose nuk ekziston dyshim i bazuar se i paraqituri e ka kryer vepren penale.

(2) Aktvendimi për hedhjen poshte të padise penale i dorezohet të demtuarit me keshille se mundet që në afat prej tete ditesh të parashtroje ankese drejtperdrejt te prokurori më i larte publik, kurse parashtruesi i kallezimit njoftohet për arsyet e hedhjes poshte.

(3) Nese ankesa eshte e palejuar lejohet ose jo me kohe, prokurori më i larte publik me shkrim do ta njoftoje të demtuarin.

(4) Prokurori më i larte publik në afat prej 30 diteve pas pranimit, eshte i obliguar që të vendose për ankesen e të demtuarit.

(5) Duke vepruar për ankesen, prokurori më i larte publik mundrt me aktvendim ta vertetoje aktvendimin për hedhjen poshte të kallezimit penal ose ankesen ta pranoje ose ta obligoje prokurorin më të ulet publik që ta vazhdoje proceduren.

4. Fshehtesia dhe kontrolli gjyqesor

Neni 289
Fshehtesia e procedures parahetuese

Të gjitha veprimet e ndermarra në proceduren parahetuese nga ana e prokurorit publik ose policise konsiderohen si sekret.

Neni 290
Kontrolli gjyqesor mbi ligjshmerine

(1) Personi i cili mendon se me ndermarrjen e ndonje nga veprimet eshte shkelur ndonje e drejte e tij, mundet në afat prej tete diteve nga njoftimi për ndermarrjen e veprimit që të parashtroje ankese te gjykatesi i procedures paraprake, i cili eshte i obliguar që me aktvendim të vendose për ligjshmerine e veprimit ose mases, me cfare personi nuk kufizohet në të drejten që të parashtroje kallezim penal dhe në të drejten mbrojtjen e tij juridike ta realizoje në menyre tjeter.

(2) Pas hetimit të ligjshmerise së ketyre veprimeve, gjykatesi i procedures paraprake miratonaktvendim, i cili dorezohet te prokurori publik dhe parashtruesi i ankeses. Kunder ketij aktvendimi lejohet ankese te keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji, i cili eshte i obliguar që të veproje në lidhje me ankesen në afat prej tri ditesh.

Kreu XXI

PROCEDURA HETUESE

1. Procedura hetuese e prokurorit publik

Neni 291
Qellimi i procedures hetuese

(1) Procedura hetuese ngritet kunder një personi të caktuar kur ekziston dyshim i bazuar se ka kryer veper penale për të cilen ndiqet me detyre ose me propozim zyrtar.

(2) Proceduren hetuese e zbaton organi kompetent publik, me ç'rast në dispozicion e ka policine e jurisprudences.

(3) Në proceduren hetuese:

- mblidhen argumente dhe të dhena që jane të nevojshme për prokurorin publik që të mund të vendos nese do të parashtroje akuze ose do të heq dore nga ndjekja penale dhe
- nxirren argumentet për të cilat ekziston rrezik se nuk do të mund të nxirren në debatin kryesor ose se nxjerrja e tyre do të lidhej me veshtiresite sipas neneve 312, 313, 314, 315, 316, 317 dhe 318 të ketij ligji.

(4) Gjate procedures hetuese prokurori publik eshte i obliguar që të mbledhe argumente të cilat ashtu siç e ngarkojne të dyshuarin, jane edhe në dobi të tij.

Neni 292
Urdheresa për zbatimin e procedures hetuese

(1) Prokurori publik leshon urdherese për zbatimin e procedures hetuese.

(2) Urdheresa për zbatimin e procedures hetuese i permban të dhenat personale të të dyshuarit, pershkrimin dhe kualifikimin ligjor të vepres. Në urdheresen për zbatimin e procedures hetuese prokurori publik percakton që të kontrollohen rrethana të caktuara, të ndermerren veprime të caktuara hetuese dhe për ceshtje të caktuara të hetohen persona të caktuar.

(3) Para se ta miratoje urdheresen për zbatimin e procedures hetuese, prokurori publik mund ta marre në pyetje personin kunder të cilit kerkohet zbatimi i procedures hetuese.

Neni 293
Propozimet e të dyshuarit, mbrojtesit dhe të demtuarit

Gjate procedures hetuese i dyshuari, mbrojtesi i tij dhe i demtuari mund t'i japin propozime prokurorit publik për ndermarrjen e veprimeve të caktuara dhe realizimin e të drejtave të tyre.

Neni 294
Kompetenca e gjykatesit të procedures paraprake

(1) Pas miratimit të urdhereses për zbatimin e procedures hetuese te gjykatesi i procedures paraprake prokurori publik mund të paraqese propozim të arsyetuar për percaktimin e mases së paraburgimit ose masa tjera për sigurimin e prezences së të akuzuarit. Gjykatesi i procedures paraprake eshte i obliguar që pa prolongim ta shqyrtoje propozimin e ketille dhe menjehere të vendos për të. Nese gjykatesi i procedures paraprake nuk pajtohet me propozimin e prokurorit publik, për atë do të miratoje aktvendim të vecante të arsyetuar. Kunder ketij aktvendimin prokurori publik ka të drejte ankese në afat prej 24 oreve te keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji.

(2) Për propozimin e prokurorit publik, gjykatesi i procedures paraprake gjate procedures hetuese jep urdher për bastisjen e shtepise, lokaleve dhe personave tjere. Nese gjykatesi nuk pajtohet me propozimin e ketille të prokurorit publik, do të kerkoje që për kete miratoje vendim, keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji në afat prej 24 oreve.

(3) Në rastet e percaktuara me ligj, për propozimin e prokurorit publik, gjykatesi i procedures paraprake leshon urdherese për zbatimin e masave të vecanta hetuese.

(4) Nese ekziston dyshim i bazuar se me vepren e kryer penale eshte fituar dobi pronesore, prokurori publik mund t'i propozoje gjykatesit të procedures paraprake, që prona ose sendet të vendosen në mbikeqyrje të gjykates dhe të marre ndonje nga masat për sigurimin e perkohshem të prones ose mjeteve që kane lidhje me vepren penale.

(6) Në raste të percaktuara me kete ligj, me kerkese të prokurorit publik ose të të dyshuarit, gjykatesi i procedures paraprake do të zbatoje seance të provave.

(7) Gjykatesi i procedures paraprake vepron me procedure për bashkepunim nderkombetar në materien penale sipas autorizimeve të percaktuara me ligj të vecante.

Neni 295
Veprime hetuese

(1) Gjate procedures hetuese, prokurori publik mundet që në pajtim me dispozitat e ketij ligji, t'i ndermarre keto veprime hetuese:

- bastisje,
- sigurimi i perkohshem dhe marrja e sendeve ose prones,
- marrje në pyetje e të dyshuarit,
- marrje në pyetje e deshmitareve,
- percaktim i ekspertizes,
- kontroll dhe rikonstruksion dhe
- masa të vecanta hetuese.

(2) Veprimet hetuese mund të ndermerren edhe para ngritjes së procedures hetuese nese ekziston rrezik nga prolongimi, me kushte dhe në procedure të rregulluar më kete ligj.

Neni 296
Pjesemarrja e të dyshuarit, mbrojtesit dhe të demtuarit në proceduren hetuese

(1) Prokurori publik eshte i obliguar që në menyre adekuate ta njoftoje mbrojtesin, të demtuarin dhe të dyshuarin për kohen dhe vendin e kryerjes së veprimeve hetuese në të cilat ata mund të marrin pjese, pervec kur ekziston rrezik nga prolongimi. Nese i dyshuari ka mbrojtes, prokurori publik sipas rregulles, do ta njoftoje vetem mbrojtesin.

(2) Nese personi te i cili e ka derguar njoftimin për veprim hetues nuk eshte prezent, veprimi mund të kryhet edhe në mungese të tij.

(3) Personat që marrin pjese në veprimet hetuese mund t'i propozojne organit që e udheheq proceduren, për qartesimin e puneve t'u parashtroje pyetje të vecanta të dyshuarit dhe ekspertit, kurse me leje të organit që e udheheq proceduren mundet që edhe ata drejtperdrejt të parashtrojne pyetje. Keto persona kane të drejte të kerkojne që në procesverbal të futen edhe verejtjet e tyre në aspekt të zbatimit të veprimeve të vecanta.

Neni 297
Kompetenca për veprimet hetuese

(1) Prokurori publik i ndermerr veprimet hetuese në rajonin për të cilin eshte kompetent të veproje.

(2) Nese interesat e procedures hetuese kete e kerkojne, veprimet e vecanta hetuese mund t'i ndermarre edhe jashte rajonit të kompetences së tij, por për kete patjeter duhet ta njoftoje prokurorin publik në rajonin e të cilit ndermerret veprimi hetues.

Neni 298
Ndihma profesionale dhe teknike

(1) Për qartesimin e ceshtjeve të caktuara teknike dhe ceshtjeve tjera profesionale që parashtrohen në lidhje me provat e mbledhura ose gjate ndermarrjes së veprimeve të caktuara hetuese, prokurori publik mund të kerkoje nga personi profesional ose institucion adekuat, që t'i jape shpjegime të nevojshme profesionale për ato ceshtje.

(2) Për shpjegimet e mara profesionale prokurori publik do të perpiloje procesverbal i cili mund të shfrytezohet gjate procedures.

Neni 299
Fshehtesia e procedures hetuese

(1) Nese kete e kerkojne interesat e procedure penale, nevoja që të ruhet fshehtesia ose të mbrohet jeta personale ose familjare e të demtuarit ose të dyshuarit, prokurori publik do t'i urdheroje personit të cilin e degjon, i cili merr pjese në veprimin hetues ose i cili i shqyrton shkresat, që t'i ruaje si fshehtesi të dhenat e caktuara dhe do ta paralajmeroje për pasojat e dhenies së fshehtesise.

(2) Urdheresa nga paragrafi (1) e ketij neni në vecanti futet në procesverbal, respektivisht shenohet në shkresat që shqyrtohen, me nenshkrimin e personit i cili eshte paralajmeruar për detyren e ruajtjes së sekretit.

Neni 300
Nderprerja e procedures hetuese

(1) Prokurori publik me urdherese do ta nderprese proceduren hetuese:

- nese i dyshuari eshte në arrati ose eshte i pakapshem për organet shteterore,
- nese te i dyshuari pas vepres së kryer penale, ka ndodhur semundja shpirterore, crregullimi psikik ose semundja tjeter e rende për cfare nuk mund të marre pjese në procedure ose
- nese krijohen rrethana të cilat perkohesisht e pengojne ndjekjen penale.

(2) Para nderprerjes së procedures hetuese, prokurori publik do t'i mbledhe të gjitha argumentet për vepren penale dhe të dyshuarin te të cilat mund të arrije.

(3) Nese gjate nderprerjes së procedures hetuese ka ndodhur parashkrimi i ndjekjes penale, prokurori publik do të jape deklarate për heqje dore nga ndjekja.

(4) Kur të pushojne arsyet që kane sjelle te nderprerja, prokurori publik do ta vazhdoje proceduren hetuese.

Neni 301
Perfundimi i procedures hetuese

(1) Prokurori publik e mbaron proceduren hetuese kur do të vleresoje se gjendja e puneve eshte mjafte e qartesuar që të mund të ngritet akuze ose të nderpritet ose ta nderprese procedure hetuese.

(2) Nese procedura hetuese nuk kryhet në afat prej gjashte muajve nga dita e miratimit të urdhereses për zbatimin e procedures hetuese, prokurori publik eshte i obliguar që për kete ta njoftoje prokurorin e larte publik, i cili për lende të komplikuara mundet që kete afat ta vazhdoje për edhe gjashte muaj. Me perjashtim, ky afat mund të vazhdohet për edhe tre muaj nga ana e Prokurorit Publik të Republikes së Maqedonise.

(3) Për vepra penale nga sfera e krimit të organizuar afati nga paragrafi (2) i ketij neni, mund të vazhdohet edhe për gjashte muaj tjere nga ana e Prokurorit Publik të Republikes së Maqedonise.

(4) Për shkak të parregullsive ose prolongimit të procedures hetuese, i dyshuari, mbrojtesi i tij ose i demtuari munden me ankese të drejtohen te prokurori i laret publik. Në kete rast, prokurori i larte publik do t'i analizoje të dhenat nga ankesa dhe nese vlereson se ato kane baze, do të ndermarre masa adekuate për perfundimin e procedures hetuese ose për menjanimin e parregullsive.

Neni 302
Njoftimi i të dyshuarit për perfundimin e procedures hetuese

(1) Para skadimit të afatit të parapare në nenin 301 të ketij ligji, prokurori publik eshte i detyruar që të dyshuarit dhe mbrojtesit t'u paraqese njoftim për perfundimin e procedures hetuese nga ana e prokurorit publik.

(2) Para perfundimit të procedures hetuese prokurori publik, nese atë nuk e ka bere më perpara, eshte i detyruar që ta pyese të dyshuarin.

(3) Njoftimi i permban pershkrimin e shkurter të vepres penale për të cilen eshte vepruar, kualifikimin juridik, me shenimin se të gjitha shkresat nga procedura e zbatuar hetuese jane dhene për t'u ruajtur në arkivin e prokurorit publik dhe se i dyshuari dhe mbrojtesi i tij kane të drejte t'i kontrollojne shkresat dhe deshmite dhe të hartojne pershkrim.

(4) Njoftimi permban keshille se i dyshuari ka të drejte që në afat prej prej 15 ditesh nga pranimi i njoftimit të parashtrojel dokumente ose deshmi tjera, shkresa nga veprimet e mbrojtjes, ose të kerkoje nga prokurori publik që të grumbulloje deshmi të caktuara.

(5) Prokurori publik eshte i detyruar që ta njoftoje të akuzuarin me deshmite që në proceduren hetuese i ka siguruar kunder tij, si dhe t'ia zbuloje deshmite për të cilat eshte njoftuar, e të cilat mund të jene në favor për mbrojtjen.

(6) Në rast kur prokurori publik me kerkese të të dyshuarit ose mbrojtesit të tij grumbullon deshmi të caktuara, detyrohet që kete ta kryeje në afat prej 30 ditesht nga dita e parashtrimit të kerkeses.

Neni 303
Afati për parashtrimin e aktakuzes pas perfundimit të procedures hetuese

(1) Pas perfundimit të procedures hetuese dhe skadimit të afateve nga neni 302 të ketij ligji, prokurori publik eshte i detyruar që në afat prej 15 ditesh të parashtroje akuze ose proceduren hetuese ta nderprese.

(2) Ky afat për vepra penale nga fusha e krimit të organizuar mund të zgjase deri në 30 dite.

Neni 304
Nderprerja e procedures hetuese

(1) Prokurori publik me urdher do ta nderprese proceduren hetuese, nese konstaton se:
- vepra që i ngarkohet të dyshuarit nuk eshte veper penale e cila ndiqet me detyre zyrtare,
- ka ndodhur parashkrimi i ndjekjes penale ose vepra eshte perfshire me akt të amnistise ose faljes,
- jane krijuar rrethana tjera të cilat e perjashtojne ndjekjen penale ose
- nuk ka deshmi se i dyshuari e ka kryer vepren penale.

(2) Nese i dyshuari eshte në paraburgim, menjehere leshohet në liri

(3) Urdhri për nderprerjen e procedures hetuese i dorezohet të dyshuarit dhe të demtuarit, me keshille se i demtuari mundet që në afat prej tete ditesh të parashtroje kundershtim te prokurori publik më i larte i drejtperdrejte.

(4) Nese kundershtimi eshte i palejueshem ose jo me kohe, prokurori publik me shkrim do ta njoftoje të demtuarin.

(5) Prokurori më i larte publik në afat prej 30 ditesh pas pranimit eshte i detyruar që të vendose për kundershtimin e të dyshuarit.

(6) Duke vepruar për kundershtimin, prokurori më i larte publik mundet me aktvendim ta vertetoje urdhrin për nderprerjen e procedures hetuese ose kundershtimin ta pranoje dhe ta ngarkoje prokurorin më të ulet publik që ta vazhdoje proceduren.

2. Veprimet e mbrojtjes

Neni 305
Propozimet e mbrojtesit për grumbullimin e fakteve

Mbrojtesi mund gjate procedures t'i jape propozime prokurorit publik për marrjen e veprimeve të caktuara hetuese, për grumbullimin e deshmive të vecanta.

Neni 306
Grumbullimi i deshmive nga ana e mbrojtjes

(1) Mbrojtesi mund të ndermarre veprime për gjetjen dhe grumbullimin e deshmive në dobi të mbrojtjes.

(2) Autorizimin nga paragrafi (1) i ketij neni, mbrojtesi mund ta shfrytezoje gjate gjithe procedures.

(3) Veprimet nga paragrafi (1) të ketij neni mund të zbatohen nga ana e mbrojtesit, zevendesit të tij, detektivet private të autorizuar dhe kur nevojitet profesionalizem i vecante, nga ana e keshilltareve teknike.

Neni 307
Biseda, pranimi i deklaratave dhe grumbullimi i njoftimeve nga ana e mbrojtesit

(1) Për grumbullimin e njoftimeve, mbrojtesi mund të bisedoje me persona të cilet mund të nxjerrin rrethana të dobishme për mbrojtje, pervec me viktimen dhe të demtuarin.

(2) Mbrojtesi do të mundet nga personi me të cilin bisedon të kerkoje deklarate me shkrim ose njoftim, i cili do të shenohet në menyren e theksuar në nenet 91 dhe 92 të ketij ligji.

(3) Mbrojtesi i informon personat nga paragrafi (1) i ketij neni:
- për cilesine personale dhe për llojin e bisedes,
- nese ka për qellim vetem të bisedoje ose të marre deklarata ose njoftime, atehere t'i theksoje menyrat dhe formen e shenimit të tyre,
- për të drejten që fare të mos pergjigjen ose të mos japin deklarate të caktuar dhe
- për ndalimin e zbulimit të pyetjeve të parashtruara nga policia ose nga prokurori publik dhe për pergjigjet e dhena.

(4) Nga personi i cili tanime ka biseduar ose eshte pyetur nga policia e jurisprudences ose nga prokurori publik, nuk mund të kerkohen njoftime për pyetjet e parashtruara dhe pergjigjet e dhena.

(5) Deklaratat ose njoftimet e mbledhura me shkeljen e paragrafeve (1), (2), (3) dhe (4) të ketij neni, nuk mund të shfrytezohen.

(6) Për marrjen e deklaratave ose njoftimeve të personit i cili eshte në paraburgim, mbrojtesi patjeter duhet të marre pelqim të vecante nga gjykatesi i procedures paraprakr, pasi që personi i meparshem ka biseduar me mbrojtesin e tij dhe eshte pyetur nga prokurori publik.

(7) Mbrojtesi do ta nderprese grumbullimin e të dhenave nga personi i paditur ose nga personi që nuk eshte i paditur, nese nga deklarata e tij del se e ngarkon vetveten, ose do të ekspozohej në ndjekje penale. Keto deklarata nuk mund të shfrytezohen kunder personit që i ka dhene.

(8) Kur personi i cili mund të jape njoftime të favorshme për mbrojtjen nuk do të jape njoftime, mbrojtesi mund të kerkoje nga prokurori publik që ta ftoje personin për ta pyetur. Kjo nuk zbatohet ndaj të dyshuarve ose të akuzuarve në të njejten procedure. Marrja në pyetje zbatohet në prezence të mbrojtesit i cili i pari parashtron pyetje.

(9) Mbrojtesi mund të kerkoje të zbatohet edhe seance deshmuese.

Neni 308
Shenimi i deklaratave dhe njoftimeve

(1) Deklaraten nga neni 307 paragrafi (2) të ketij ligji, i cili eshte nenshkruar nga personi që e ka dhene, e verteton mbrojtesi. Mbrojtesi perpilon shenim në të cilen i paraqet:
- daten kur e ka pranuar deklaraten,
- të dhenat personale për vete dhe të dhenat personale për personin që e ka dhene deklaraten,
- vertetimin se i ka kushtuar kujdes parandalimit nga neni 314 paragrafi (3) të ketij ligji dhe
- faktet që jane shenuar në deklarate.

(2) Deklarata i bashkengjitet akteve të mbrojtesit.

(3) Njoftimet nga neni 307 të ketij ligji i shenon mbrojtesi ose personi që e zevendeson.

Neni 309
Qasja në lokale private ose lokale që nuk jane të hapura për publikun

Nese eshte e nevojshme qasje në lokalet private ose në lokalet të cilat nuk jane të hapura për publikun, në shtepi dhe lokale të lidhura me shtepine, kurse personat që disponojne me ato nuk japin leje për qasje, me kerkese të mbrojtesit, qasjen e miraton gjykata me urdher të arsyetuar me të cilin percaktohet dhe zbatimi i tij konkret.

Neni 310
Akte të mbrojtesit

Prokurorit publik dhe gjykatesit të procedures paraprake, mbrojtesi drejtperdrejt mund t'ua prezantoje informacionet dhe deshmite që jane në dobine e të akuzuarit.

Neni 311
Mundesi për pergatitjen e mbrojtjes

(1) Mbrojtesi për nevojat e mbrojtjes mundet në pajtim me ligjin të kerkoje të dhena dhe njoftime nga organe shteterore, nga organet e njesise së vetadministrimit lokal, nga persona juridike dhe fizike që kryejne autorizime publike dhe nga persona tjere juridike dhe të kerkoje t'i dorezohen dokumente, akte dhe njoftime.

(2) Subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni veprojne me kerkesen e mbrojtesit në afat prej 30 ditesh nga dita e pranimit të kerkeses, e nese në procedure eshte caktuar masa paraburgim, në afat prej shtate ditesh nga dita e pranimit të kerkeses, nese me ligj tjeter nuk eshte percaktuar ndryshe.

(3) Nese subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni nuk pergjigjen në afatin e parapare në paragrafin (2) të ketij neni, mbrojtesi mund të kerkoje nga gjykatesi i procedures paraprake të urdheroje që t'i dorezohen të dhenat e kerkuara, perkatesisht nga gjykata gjate shqyrtimit kryesor.

(4) Nese gjykatesi, perkatesisht gjykata, vepron sipas kerkeses së mbrojtesit nga paragrafi (3) i ketij neni, e subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni nuk i pergjigjen kerkeses së gjykates në afatin e parapare në paragrafin (2) i ketij neni, gjykata do të kumtoje denim me para personit pergjegjes, perkatesisht zyrtar në subjektet nga paragrafi (1) i ketij neni, në lartesi prej 2 500 deri në 5 000 euro në kundervlere me denare.

3. Seanca deshmuese

Neni 312
Rastet kur mund të kerkohet mbajtja e seances deshmuese

(1) Gjate procedures hetuese me kerkeses të të dyshuarit dhe prokurorit publik, mund të mbahet seance deshmuese. Me kerkese të paleve për mbajtjen e seances deshmuese, me aktvendim vendos gjykatesi i procedures paraprake në afat prej tri ditesh.

(2) Seanca deshmuese mund të mbahet në rastet vijuese:

1) nese eshte e mundur se deshmitari për shkak të semundjes ose vdekjes nuk mund të pyetet në seancen kryesore;

2) nese eshte e nevojshme ekspertiza, kurse deshmite kane të bejne me personin, sendin ose vendin, gjendja e të cilit i eshte nenshtruar ndryshimeve të domosdoshme ose

3) nese ekzistojne rrethana konkrete që tregojne se deshmitari i eshte ekspozuar dhunes, kercenimit, premtimit të parave ose dobise tjeter për të mos deshmuar ose për të deshmuar rrejshem.

Neni 313
Kerkesa për mbajtjen e seances deshmuese

Mbajtjen e seances deshmuese palet mund ta propozojne gjate procedures hetuese. Në kerkesen për mbajtjen e seances deshmuese theksohen deshmite të cilat propozohen që të nxirren në seancen deshmuese dhe shkakun për të cilin deshmite nuk mund të nxirren në seancen kryesore.

Neni 314
Vendime pas kerkeses për mbajtje të seances deshmuese

Gjykatesi i procedures paraprake në afat prej tri ditesh nga pranimi i kerkeses për mbajtjen e seances deshmuese, me aktvendim vendos nese do ta refuzoje ose do ta pranoje kerkesen. Në aktvendimin me të cilin pranohet kerkesa, gjykatesi i procedures paraprake i thekson deshmite që do të nxirren në seancen deshmuese dhe daten në të cilen do të mbahet seanca, e cila patjeter duhet të jete në afat prej dhjete ditesh nga dita kur eshte marre aktvendimi për pranimin e kerkeses.

Neni 315
Mbajtje e seances deshmuese

(1) Seancen deshmuese e realizon gjykatesi i procedures paraprake. Për seancen do të njoftohen i dyshuari dhe mbrojtesi i tij, prokurori publik dhe i demtuari

(2) Mosardhja e njeres nga palet e cila eshte e njoftuar me rregull, e cila nuk e ka arsyetuar mungesen e vet nuk e pengon mbajtjen e seances deshmuese. Në seance mund të marre pjese edhe perfaqesuesi, perkatesisht i autorizuari i të demtuarit.

(3) Në rast të mosparaqitjes të mbrojtesit të të dyshuarit, gjykatesi do t'i caktoje mbrojtes tjeter në pajtim me nenin 74 i ketij ligji.

(4) Deshmite nxirren sipas rregullave për nxjerrjen e deshmive në seancen kryesore.

(5) Nxjerrja e deshmive nuk mund të zgjerohet në fakte që kane të bejne me të dyshuarin, mbrojtesi i të cilit nuk eshte i pranishem në seancen deshmuese.

(6) Nese nxjerrja e fakteve nuk perfundohet në një seance, gjykatesi do të caktoje seance të radhes në afat jo më të gjate se shtate dite.

Neni 316
Prolongimi i seances deshmuese

(1) Prokurori publik dhe i dyshuari mund të kerkoje nga gjykatesi i procedures paraprake prolongimin e seances deshmuese, nese me mbajtjen e saj do të rrezikoheshin një ose më shume veprime që ndermerren në proceduren hetuese.

(2) Nese gjykatesi i procedures paraprake e pranon kerkesen për prolongimin e seances deshmuese, do ta caktoje edhe daten kur do të mbahet ajo, por në afat jo më të gjate nga ai i cili eshte i domosdoshem për perfundim të veprimeve hetuese.

(3) Prokurori publik dhe i dyshuari mund të kerkojne prolongimin e seances së deshmive vetem një here.

Neni 317
Sjellja e detyrueshme e të dyshuarit

(1) Nese i dyshuari në seancen deshmuese nuk paraqitet, kurse mungesen e tij nuk e arsyeton, gjykatesi mund të urdheroje sjelljen e detyrueshme të tij.

(2) Nese i dyshuari eshte në arrati do të zbatohet neni 391 paragrafi (3) i ketij ligji. Aktvendimin për mbajtjen e seances deshmuese në mungese, e merr gjykatesi i procedures paraprake.

Neni 318
Perdorimi i deshmive të nxjerra në seancen deshmuese

Deshmite e nxjerra në seancen deshmuese mund të perdoren në seancen kryesore, vetem për atë të akuzuar mbrojtesi i të cilit ka qene i pranishem gjate nxjerrjes së deshmive në seancen deshmuese, pervec nese eshte në menyre të prere e ka refuzuar të drejten e mbrojtesit.

SEKSIONI B. AKUZIMI

Kreu XXII
AKTPADIA DHE VLERESIMI I AKTPADISE

Neni 319
Parashtrimi i aktakuzes

(1) Pas perfundimit të procedures hetuese kur prokurori publik do të konstatoj; se ekzistojne deshmi të mjaftueshme nga të cilat mund të pritet miratim i aktgjykimit denues, e pergatit dhe parashtron aktakuzen në gjykaten kompetente.

(2) Aktakuza dorezohet në gjykaten kompetente në aq kopje sa ka të dyshuar kunder të cileve parashtrohet aktakuza dhe te mbrojtesit e tyre dhe një kopje për gjykaten.

Neni 320
Kompetenca për vleresimin e aktakuzes

(1) Në rastet kur prokurori publik do të konstatoje se ekzistojne deshmi të mjaftueshme nga të cilat mund të pritet miratimi i aktgjykimit denues për vepren e kryer penale për të cilen eshte parapare denim me burg deri në dhjete vjet, kompetent për kryerjen e vleresimit të aktakuzes eshte gjykatesi për vleresim të aktakuzes (gjykates individual).

(2) Në rastet kur plotesohen kushtet nga neni 319 paragrafi (1) të ketij ligji, e ka të beje për vepren e kryer penale për të cilen eshte parapare denim me burg prej dhjete vitesh, kompetent për vleresimin e aktakuzes eshte keshilli për vleresim e aktakuzes.

Neni 321
Permbajtja e aktakuzes

(1) Aktakuza i permban:
1) emrin dhe mbiemrin e të dyshuarit me të dhenat personale (neni 205 i ketij ligji) dhe me të dhenat për atë nese dhe prej kur gjendet në paraburgim ose gjendet në liri, e nese eshte leshuar në liri para se të parashtrohet aktakuza, atehere sa ka kaluar në paraburgim;
2) pershkrimin i vepres nga i cili dalin karakteristikat ligjore të vepres penale, kohen, vendin dhe menyren e kryerjes së vepres penale, lenden në të cilin eshte kryer vepra penale dhe mjetin me të cilin eshte kryer vepra penale, si dhe rrethanat tjera të nevojshme për percaktimin preciz të vepres penale;
3) emrin ligjor të vepres penale, me shenimin e dispozitave nga Kodi penal që duhet të zbatohen me propozimin e paditesit;
4) shenimin e gjyqkates para të ciles do të mbahet seanca kryesore dhe
5) deshmite në të cilat bazohet aktakuza.
(2) Në shtojce të aktakuzes prokurori publik i dorezon deshmite materiale, procesverbalet dhe incizimet nga marrja në pyetje e personave dhe e bashkengjit listen e deshmive që propozon që të nxirren në seancen kryesore.
(3) Nese i dyshuari gjendet në liri, në aktakuze mund të propozohet të caktohen masa për sigurimin e pranise. Nese i dyshuari gjendet në paraburgim ose arrest shtepiak, prokurori eshte i detyruar të propozoje që paraburgimi ose arresti shtepiak të vazhdohet ose të anulohet:
(4) Me një aktakuze mund të perfshihen më shume vepra penale ose më shume të dyshuar, vetem nese sipas dispozitave të nenit 28 nga ky ligj mund të zbatohet procedure e vetme dhe të merret një aktgjykim.

Neni 322
Paraburgimi kunder të dyshuarit

(1) Nese në aktakuze eshte parashtruar propozim që kunder të dyshuarit të caktohet paraburgim, ose paraburgim i percaktuar paraprakisht të vazhdohet ose i dyshuari të leshohet në liri, ose të caktohet ndonje mase për sigurimin e prezences, për kete vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji menjehere kurse më së voni në afat prej 24 oresh.
(2) Nese i dyshuari gjendet në paraburgim, keshilli për vleresim të aktakuzes me propozim të prokurorit publik në afat prej 24 oresh nga dita e pranimit të aktakuzes, e dergon aktakuzen në keshillin nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji, që të shqyrtohet nese ekzistojne ende arsye për paraburgim dhe të marre vendim për vazhdimin ose anulimin e paraburgimit. Ankesa kunder ketij aktvendimi nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit.

Neni 323
Gabime teknike në aktakuze

(1) Nese pas pranimit të aktakuzes, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes konstaton se aktakuza permban gabime të dukshme teknike, do ta ktheje aktakuzen te prokurori publik.
(2) Prokurori publik eshte i detyruar që në afat prej tri ditesh t'i permiresoje gabimet.

Neni 324
Jokompetenca

Nese gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes konstaton se për vepren penale që eshte lende e akuzimit, kompetent real ose vendor eshte ndonje gjykate tjeter, do të shpallet për jokompetent dhe pas plotfuqishmerise së aktvendimit e dorezon lenden në gjykaten kompetente.

Neni 325
Dorezimi i aktakuzes

(1) Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes ia dorezon aktakuzen pa prolongim të dyshuarit i cili eshte në liri, e nese gjendet në paraburgim në afat prej 24 oresh nga pranimi i aktakuzes te gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes.
(2) Nese kunder të dyshuarit eshte caktuar paraburgim me aktvendim të gjykatesit të procedures paraprake ose keshillit nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji, aktakuza i dorezohet të dyshuarit gjate paraburgimit të tij bashke me aktvendimin me të cilin percaktohet paraburgimi.
(3) Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes ia dorezon aktakuzen të dyshuarit me keshille për të drejten e kundershtimit kunder aktakuzes.

Neni 326
Veprimi i të dyshuarit pas pranimit të aktakuzes

(1) Pas pranimit të aktakuzes i dyshuari:
1) mund të parashtroje kundershtim kunder aktakuzes në pajtim me nenin 327 të ketij ligji ose
2) mund të parashtroje deklarate për pranimin e fajit në pajtim me nenin 329 të ketij ligji ose
3) parashtron liste të deshmive të cilat propozon që të nxirren në seancen kryesore.
(2) Lista nga paragrafi (1) pika 3 të ketij neni, gjykata pa prolongim ia dorezon prokurorit publik.

Neni 327
Kundershtimi kunder aktakuzes

(1) I dyshuari ka të drejte të parashtroje kundershtim të shkruar kunder aktakuzes në afat prej tete ditesh nga pranimi i aktakuzes.
(2) Kundershtim ndaj aktakuzes mund të parashtroje edhe mbrojtesi i të dyshuarit pa autorizim të prere nga i dyshuari, por jo edhe kunder vullnetit të tij.

Neni 328
Vleresimi i kundershtimit

(1) Pas pranimit të kundershtimit, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes vlereson nese kundershtimi eshte me kohe dhe nese eshte parashtruar nga personi i autorizuar.
(2) Kundershtimi jo me kohe dhe i palejueshem do të refuzohet me aktvendim.
(3) Nese gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes nuk merr aktvendim sipas paragrafit (2) të ketij neni, i qaset vleresimit të aktakuzes.

Neni 329
Deklarata për pranimin e fajit

I akuzuari mund të parashtroje deklarate për pranimin e fajit në lidhje me të gjitha ose veprave të vecanta penale të perfshira në aktakuze, në afat prej tete ditesh nga pranimi i aktakuzes.

Neni 330
Menyra e veprimit gjate vleresimit të aktakuzes

(1) Vleresimin e aktakuzes gjykatesi për vleresim të aktakuzes e kryen në menyre të pavarur, kurse keshilli për vleresim të aktakuzes e kryen në seancen e keshillit.

(2) Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes, kontrollin e aktakuzes mund ta kryejne edhe në seance.

(3) Seanca për vleresim të aktakuzes mbahet kur gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes do të vleresoje se kjo eshte e nevojshme ose kur në kundershtimet e parashtruara kunder aktakuzes i akuzuari ka shprehur gatishmeri për dhenien e deklarates për pranimin e fajit në lidhje me të gjitha ose veprave penale të vecanta nga aktakuza.

Neni 331
Seanca e keshillit për vleresim të aktakuzes

(1) Keshilli cakton seance, në afat prej tete ditesh nga pranimi i kundershtimit kunder aktakuzes, perkatesisht pas kalimit të afatit për parashtrimin e kundershtimit kunder aktakuzes.

(2) Në seance keshilli i vlereson propozimet e shenuara në kundershtim kunder aktakuzes dhe bazueshmerine e aktakuzes në lidhje me shkresat dhe deshmite e bashkangjitura nga ana e prokurorit publik.

(3) Pas seances së mbajtur keshilli mund të marre njerin nga vendimet e shenuara në nenet 336 dhe 337 të ketij ligji.

Neni 332
Seanca për vleresimin e aktakuzes

(1) Nese gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes konsideron se eshte e nevojshme mbajtja e seances për vleresimin e aktakuzes, cakton seance në afat jo më të gjate se 15 dite nga pranimi i kundershtimit kunder aktakuzes, perkatesisht pas kalimit të afatit për parashtrimin e kundershtimit kunder aktakuzes.

(2) Në seance ftohet prokurori publik, i dyshuari dhe mbrojtesi, nese i dyshuari ka mbrojtes. Të ftuarit paralajmerohen se mosardhja kur jane të thirrur në menyre të rregullt nuk e prolongon mbajtjen e seances. Nese të ftuarit nuk jane ftuar në menyre të rregullt, seanca prolongohet për 15 dite.

(3) Me perjashtim nga paragrafi (2) të ketij neni, nese ftesa të dyshuarit nuk mund t'i dergohet për shkak të ndryshimit të adreses, seanca do të mbahet në mungese të tij.

Neni 333
Rrjedha e seances

(1) Prokurori publik shkurtimisht i paraqet rezultatet nga procedura hetuese, deshmite në të cilat bazohet aktakuza dhe të cilat e arsyetojne parashtrimin e tij.

(2) I dyshuari dhe mbrojtesi i tij e arsyetojne kundershtimin e parashtruar kunder aktakuzes, e nese kundershtimi nuk eshte parashtruar mund të japin verejtje për deshmite që i shkojne në dobi të dyshuarit, në leshimet e mundshme në proceduren hetuese ose në deshmite e marra në menyre joligjore, me ç'rast tregojne në cilen pjese e kundershtojne aktakuzen. Në seance mbrojtja mund ta propozoje listen e denimeve që kerkon të nxirren në shqyrtimin kryesor.

(3) Në seance i dyshuari mund të jape deklarate se ndjehet fajtor për të gjitha ose për vepra të vecanta penale nga aktakuza. Në kete rast seanca vazhdon në pajtim me dispozitat nga neni 334 të ketij ligji.

(4) Prokurori publik dhe mbrojtesi munden në konstatimet e pales kundershtare të kthehen vetem një here.

(5) Kur gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes konstaton se mund të marre aktvendim në lidhje me bazueshmerine e aktakuzes e shpall seancen të perfunduar.

Neni 334
Rrjedha e seances kur ka deklarate për pranimin e fajit

(1) Nese i dyshuari i cili ka mbrojtes parashtron deklarate për pranimin e fajit në lidhje me të gjitha ose veprave të vecanta penale të perfshira në aktakuze, perkatesisht ka dhene deklarate të ketille në seance, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes kontrollon:

1) nese deklarata për pranimin e fajit eshte dhene në menyre vullnetare, me vetedije dhe me marreveshje për pasojat nga kjo, duke i perfshire edhe pasojat e lidhura me kerkesen juridiko-pronesore dhe shpenzimet e procedures penale dhe

2) nese ekzistojne deshmi të mjaftueshme për fajin e të dyshuarit.

(2) Deklarata për pranimin e fajit futet në procesverbal.

(3) Nese gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes e pranon deklaraten për pranimin e fajit, me propozim nga i dyshuari dhe mbrojtesi i tij ose me propozimit nga prokurori publik mund të kerkohet prolongim të seances për zbatimin e procedures për marreveshjen dhe dorezimin e propozim-marreveshje në pajtim me dispozitat nga neni 483 deri te neni 490 të ketij ligji.

(4) Në rast të propozimit nga paragrafi (3) të ketij neni, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes e anulon seancen për periudhen prej 15 ditesh dhe cakton date për seancen e ardhshme.

(5) Nese gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes nuk e pranon deklaraten për pranimin e fajit atë e konstaton në procesverbal, i njofton palet e pranishme dhe seanca për vleresimin e aktakuzes vazhdon.

(6) Deklarata e parashtruar për pranimin e fajit, perkatesisht procesverbali në të cilin eshte permbajtur deklarata për pranimin e fajit të cilen gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes nuk e ka pranuar, nuk mund të shfrytezohen si deshmi në proceduren e metutjeshme penale. Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes do të siguroje që parashtresa perkatesisht procesverbali me deklaraten për pranimin e fajit, të mbyllet në mbeshtjellese të posacme dhe të ndahet nga shkresat e lendes.

Neni 335
Parashtrimi i propozim-marreveshjes

(1) Nese në seance për parashtrimin e propozim-marreveshjes, prokurori publik dhe i dyshuari dhe mbrojtesi i tij parashtrojne propozim-marreveshje me elemente të paraparа në nenin 485 të ketij ligji, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes e vleresоn propozim-marreveshjen.

(2) Nese e pranon propozim-marreveshjen, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes miraton aktgjykim në pajtim me nenin 490 të ketij ligji.

(3) Nese nuk e pranon propozim-marreveshjen, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes merr aktvendim për mospranimin e propozim-marreveshjes dhe vendos në lidhje me aktakuzen.

(4) Propozim-marreveshja e cila nuk pranohet nuk mund të shfrytezohet si deshmi në proceduren e metutjeshme penale. Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes do të siguroje që procesverbali me deklaraten për pranimin e fajit dhe propozim-marreveshja të mbyllen në mbeshtjellese të posacme e cila do të ndahet nga shkresat e lendes, sipas nenit 334 paragrafi (6) të ketij ligji.

Neni 336
Vleresimi i aktakuzes

(1) Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes e vleresоn bazueshmerine e aktakuzes në lidhje me të gjitha veprat penale kur në kundershtimin kunder aktakuzes i dyshuari nuk jep deklarate për pranimin e fajit ose nese deklarata e dhene për faj nuk eshte pranuar.

(2) Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes i vlereson vet disa vepra penale nga aktakuza nese në baze të propozim-marreveshjes se pranuar keshilli për vleresim të aktakuzes për disa vepra penale nga aktakuza ka miratuar aktgjykim sipas nenit 490 të ketij ligji.

(3) Para vleresimit të aktakuzes, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes e vlereson aktakuzen nga aspekti i propozimeve të shenuara në kundershtimin kunder aktakuzes, shkresat e lendes dhe deshmite të parashtruara në shtojce të aktakuzes.

(4) Nese gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes, me detyre zyrtare ose me propozim nga mbrojtja konstaton se në shkresa gjenden deshmi sipas nenit 12 paragrafi (2) të ketij ligji, merr aktvendim për ndarjen e tyre nga shkresat e lendes. Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes do të siguroje që deshmite e ndara të mbyllen në mbeshtjellese të posacme dhe të ruhen te gjykatesi i procedures paraprake. Deshmite e ndara nuk mund të shqyrtohen, e as nuk mund të shfrytezohen në procedure.

(5) Kunder aktvendimit për ndarjen e deshmive lejohet ankese për keshillin e gjykates më të larte.

(6) Kur aktakuza eshte miratuar në lidhje me disa vepra penale, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes do të marre aktvendim për ndarjen e procedures në lidhje me atë veper penale ose atë të dyshuar në lidhje me të cilet aktakuza eshte verifikuar.

(7) Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes gjate miratimit të të gjitha ose veprave të vecanta penale nga aktakuza, me aktvendim të posacem do të vendose edhe në lidhje me propozimet për bashkimin ose ndarjen e procedures. Kunder ketij aktvendimi nuk lejohet ankese e posacme.

Neni 337
Baza për refuzimin e aktakuzes si të pabaze

(1) Gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes me aktvendim të posacem do ta refuzoje aktakuzen si të pabaze në lidhje me të gjitha ose disa vepra penale nese konstaton, se:

1) vepra që eshte lende e aktakuzes nuk eshte veper penale;

2) ekzistojne rrethana që e perjashtojne pergjegjesine penale, kurse nuk ka baze për zbatimin e masave të sigurise;

3) nuk ka kerkese nga padites i autorizuar, propozim të të demtuarit ose pelqim nga organi kompetent shteteror, nese kjo eshte e nevojshme sipas ligjit, ose se ekzistojne rrethana që e perjashtojne ndjekjen ose

4) nuk ka deshmi të mjaftueshme në dobi të akuzes.

(2) Kur gjykatesi apo keshilli për vleresimin e aktakuzes do të marre aktvendim sipas paragrafi (1) të ketij neni, i dorezon dokumentet te prokurori publik.

Neni 338
Arsyetimi i aktvendimit për miratimin e aktakuzes

(1) Vendimin me të cilin gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes e miraton aktakuzen në teresi ose pjeserisht, patjeter duhet të jete i arsyetuar. Me arsyetimin nuk guxon të paragjykohet zgjidhja e pyetjeve që do të jene lende e marrjes në pyetje dhe vleresimit në seancen kryesore.

(2) Gjate marrjes së aktvendimit për miratimin e aktakuzes, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes nuk lidhet me kualifikimin juridik të vepres që prokurori publik e ka shenuar në aktakuze.

Neni 339
Klauzola për miratimin e aktakuzes

Kur nuk eshte parashtruar kundershtimi kunder aktakuzes kurse gjykatesi, perkatesisht keshilli për vleresim të aktakuzes nuk vlereson se ka nevoje për mbajtjen e seances, pas kalimit të afatit prej tete ditesh nga parashtrimi i aktakuzes të dyshuarit, e miraton aktakuzen me klauzole për miratim.

Neni 340
E drejta për ankese nga prokurori publik

Kunder aktvendimit të gjykatesit ose keshillit për vleresim të aktakuzes me të cilen jane shpallur për jokompetente dhe kunder aktvendimit me të cilin aktakuza eshte vleresuar si e pabaze në lidhje me të gjitha ose disa vepra penale, lejohet ankese e prokurorit publik në keshillin e gjykates më të larte.

Neni 341
Heqja dore nga aktakuza

(1) Prokurori publik mund të heqe dore nga aktakuza, para marrjes së aktvendimit për miratimin e saj.

(2) Pas heqjes dore të prokurorit publik sipas paragrafit (1) të ketij neni, gjykatesi, perkatesisht keshilli për vleresim të aktakuzes merr aktvendim për nderprerje të procedures, për cfare menjehere njoftohet i dyshuari dhe mbrojtesi i tij.

(3) Vendimi për nderprerjen e procedures nga paragrafi (2) të ketij neni i dorezohet të demtuarit, me keshille se mundet në afat prej tete ditesh të parashtroje ankese te prokurori publik më i larte i drejtperdrejte.

Neni 342
Privilegji i shoqerimit (Beneficium cohaesionis)

Nese nga më shume të dyshuar vetem disa parashtrojne kundershtim kunder aktakuzes, kurse arsyet për të cilat gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes ka konstatuar se aktakuza eshte e pabaze, jane në dobi edhe të disa të dyshuarve që nuk kane parashtruar ankese, gjykatesi ose keshilli për vleresim të aktakuzes me detyre zyrtare do të veproje sikur edhe ata të kishin parashtruar kundershtime.

Neni 343
Hyrja e aktakuzes në fuqi juridike

Aktakuza hyn në fuqi juridike me diten e marrjes së aktvendimit për miratimin e saj, perkatesisht me regjistrimin e klauzoles për miratimin e aktakuzes.

Neni 344
Dergimi në gjykim

(1) Aktakuza, aktvendimi për miratimin e saj, deshmite e dorezuara materiale dhe lista e deshmive të cilat palet propozojne që të nxirren, dorezohen në gjykaten kompetente.

(2) Procesverbalet dhe incizimet nga marrja në pyetje e personave kthehen te prokurori publik.

SEKSIONI V. SEANCA KRYESORE DHE AKTGJYKIMI

Kreu XXIII
PERGADITJA PËR SEANCEN KRYESORE

Neni 345
Caktimi i seances kryesore

(1) Kryetari i keshillit me urdher e cakton diten, oren dhe vendin e seances kryesore.

(2) Kryetari i keshillit do ta caktoje seancen kryesore më së voni në afat prej 30 ditesh nga dita e pranimit të aktakuzes në gjykate, ndersa për veprat e krimit të organizuar më së voni në afat prej 60 ditesh nga dita e pranimit të aktakuzes në gjykate. Nese në kete afat nuk e cakton seancen kryesore, kryetari i keshillit me shkrim do ta njoftoje kryetarin gjykates për shkaqet për të cilat seanca kryesore nuk eshte caktuar. Kryetari i gjykates sipas nevojes do të ndermarre masa që seanca kryesore të caktohet.

(3) Nese kryetari i keshillit verteton se në shkresa gjenden procesverbale ose njoftime nga neni 94 të ketij ligji, do të marre aktvendim për ndarjen e tyre para caktimit të seances kryesore, ndersa pas plotfuqishmerise së aktvendimit do t'i ndaje në mbeshtjelles të vecante dhe do t'ia dorezoje prokurorit publik kompetent, për ruajtje ndaras nga shkresat tjera.

Neni 346
Vendi i mbajtjes së seances kryesore

(1) Seanca kryesore mbahet në seline e gjykates dhe në ndertesen e gjykates.

(2) Nese në raste të vecanta lokalet e nderteses së gjykates nuk jane të pershtatshme për mbajtjen e seances kryesore, kryetari i gjykates mund të caktoje që debati të mbahet në ndertese tjeter.

(3) Seanca kryesore mund të mbahet dhe në vend tjeter në rajonin e gjykates kompetente, nese kete me propozim të arsyetuar nga kryetari i gjykates e lejon kryetari gjykates më të larte.

Neni 347
Refuzimi i deshmive të propozuara

(1) Kryetari i keshillit mund t'i refuzoje deshmite e propozuara, nese:

1) propozimi ka të beje me menyren e ndaluar me ligj të grumbullimit të deshmive, deshmine perdorimi i së ciles me ligj nuk eshte i lejuar ose faktin i cili sipas ligjit nuk mund të deshmohet (propozim i paligjshem);

2) jane të paqarta, jo të plota ose qartazi jane për prolongimin e konsiderueshem të procedures ose

(3) faktet që sipas propozimit do të duhej të vertetohen nuk jane relevante për vendosje, perkatesisht nuk ekziston lidhshmeri ndermjet fakteve që duhet të vertetohen dhe fakteve që vendosin, ose kjo lidhshmeri për shkaqe juridike nuk mund të konstatohet (propozim i pavlefshem).

(2) Kryetari i keshillit mund t'i ftoje palet që të vijne në dite të caktuar në gjykate që t'i arsyetojne propozimet e veta, perkatesisht kundershtimet lidhur me deshmite e propozuara.

(3) Aktvendimi me të cilin refuzohet propozimi për nxjerrjen e provave, doemos duhet të jete i arsyetuar. Me propozim të paleve keshilli mund ta ndryshoje ose ta revokoje kete aktvendim në rrjedhen e mevonshme të procedures.

Neni 348
Thirrja e personave në seancen kryesore

(1) Në seancen kryesore do të thirren i akuzuari dhe mbrojtesi i tij, paditesi dhe i demtuari dhe perfaqesuesit e tij ligjore dhe i autorizuari, si dhe interpretuesi. Në seancen kryesore do të ftohen edhe deshmitaret, ekspertet dhe keshilltaret teknike të cilet jane propozuar nga paditesi në aktakuze, perkatesisht i padituri në kundershtimin kunder aktakuzes, ose në parashtresen e vecante nga neni 326 të ketij ligji, pervec atyre që kryetari i keshillit do t'i refuzoje sipas nenit 347 të ketij ligji. Paditesi dhe i akuzuari munden në seancen kryesore t'i perserisin propozimet që kryetari i keshillit nuk i ka miratuar.

(2) Në pikepamje të permbajtjes së ftesave për personat nga paragrafi (1) të ketij neni, do të zbatohen dispozitat e neneve 11 dhe 145 të ketij ligji. Kur mbrojta nuk eshte e detyrueshme i akuzuari në ftese do të keshillohet se ka të drejte të marre mbrojtes, ndersa seanca kryesore nuk do të mund të prolongohet për arsye se mbrojtesi nuk ka ardhur në seancen kryesore, ose për shkak të asaj që i akuzuari ka marr mbrojtes vetem në seancen kryesore.

(3) Ftesa te i akuzuari doemos duhet të dergohet ashtu që ndermjet dorezimit të fteses dhe dites së seances kryesore, që të mbetet kohe e mjaftueshme për pergatitjen e mbrojtjes, e së paku tete dite. Me kerkese të akuzuarit ose paditesit, e me pelqim të të akuzuarit, ky afat mund të shkurtohet.

(4) Të demtuarin që nuk thirret si deshmitar gjykata do ta njoftoje në ftese se seanca kryesore do të mbahet edhe pa të, ndersa do të lexohet deklarata e tij për kerkesen pronesore-juridike.

(5) Paditesi privat do të paralajmerohet në ftese se do të konsiderohet se ka heq dore nga akuza nese nuk vjen në seancen kryesore, as nuk dergon të autorizuar.

(6) Në ftese i akuzuari, mbrojtesi, deshmitari dhe eksperti do të paralajmerohen për pasojat e mosardhjes në seancen kryesore (nenet 365 dhe 368 të ketij ligji).

Neni 349
Gjykates plotesues dhe gjykates - porote

Nese eshte e mundur që seanca kryesore të zgjat më shume, kryetari i keshillit mund të kerkoje nga kryetari i gjykates që të caktoje një ose dy gjykates, perkatesisht gjykates-porote, të marrin pjese në seancen kryesore, që t'i zevendesojne anetaret e keshillit në rast të pengeses së tyre.

Neni 350
Marrja në pyetje e deshmitareve jashte gjykates

(1) Nese njoftohet se ndonje deshmitar që eshte thirrur në seancen kryesore ndersa ende nuk eshte marre në pyetje, nuk do të mund të vije në seancen kryesore për shkak të semurjes afatgjate ose palevizshmerise, mund të merret në pyetje në vendin të cilin gjendet.

(2) Deshmitarin, perkatesisht ekspertin do ta marre në pyetje, ndersa sipas nevojes edhe do ta betoje, kryetari i keshillit ose gjykatesi-anetar i keshillit, ose marrja e tij në pyetje do të behet nepermjet gjykatesit të procedures paraprake në gjykaten në rajonin e të cilit gjendet deshmitari.

(3) Për kohen dhe vendin e marrjes në pyetje detyrimisht do të njoftohen palet dhe mbrojtesi, ndersa i demtuari nese kjo eshte e mundur duke marre parasysh urgjencen e procedures. Nese i akuzuari eshte në paraburgim, për nevojen e pranise së tij të marrjes në pyetje vendos kryetari i keshillit. Kur palet dhe i demtuari marrin pjese në pyetje i kane të drejtat nga neni 219 paragrafi (7) i ketij ligji.

Neni 351
Prolongimi i mbajtjes së seances kryesore

(1) Kryetari i keshillit mundet me urdher me propozim të arsyetuar të paleve ta prolongoje diten e mbajtjes së seances kryesore.

(2) Seanca kryesore mund të prolongohet dhe sipas detyres zyrtare për shkaqe shendetesore ose shkaqe tjera të arsyeshme.

(3) Shkaqet për prolongimin dhe arsyetimi për to, futen në urdhrin për prolongim perkatesisht në procesverbal.

Neni 352
Nderprerja e procedures për arsye të heqjes dore të paditesit para fillimit të seances kryesore

Nese paditesi heq dore nga aktakuza para fillimit të seances kryesore, kryetari i keshillit do ta nderprese me aktvendim proceduren penale dhe do t'ua dorezoje aktvendimin paleve dhe të demtuarit, e për kete do t'i njoftoje personat që jane thirrur në seancen kryesore, nese eshte caktuar.

Kreu XXIV
SEANCA KRYESORE

1. Parimi i transparences së seances kryesore

Neni 353
Transparenca e seances kryesore

(1) Seanca kryesore eshte publike.

(2) Në seancen kryesore mund të marrin pjese vetem persona të moshuar.

(3) Personat të cilet marrin pjese në seancen kryesore nuk guxojne të mbajne arme ose vegla të rrezikshme, pervec policise gjyqesore, policise dhe sherbimit për percjelljen dhe sigurimin e të akuzuarit në institucionet ndeshkimore- permiresuese.

Neni 354
Perjashtimi i publikut

Nga hapja e seances e deri në perfundimin e seances kryesore keshilli mundet në çdo kohe me detyre zyrtare ose me propozim të paleve ose të demtuarit, ta perjashtoje publikun nga një pjese e seances kryesore ose nga tere seanca kryesore, nese kjo eshte e nevojshme për ruajtjen e fshehtesise shteterore, ushtarake, zyrtare ose fshehtesise së rendesishme afariste, ruajtjen e rendit publik, mbrojtjen e jetes private të të akuzuarit, deshmitarit ose të demtuarit, mbrojtjen e sigurise së deshmitarit ose viktimes dhe/ose mbrojtjen e interesave të personit të mitur.

Neni 355
Për kë nuk ka të beje perjashtimi i publikut

(1) Perjashtimi i publikut nuk ka të bëj për palet, të demtuarin, perfaqesuesit e tyre ligjore dhe të autorizuarit, si dhe mbrojtesin, pervec në raste të percaktuara me ligj.

(2) Keshilli mund të lejoje që në seancen kryesore në të cilin eshte perjashtuar publiku të marrin pjese persona të caktuar zyrtare, punetore shkencore dhe publike, ndersa me kerkese të të akuzuarit kete mund t'ia lejoje edhe shokut martesor perkatesisht jashtemartesor dhe familjareve të tyre më të afert nga neni 353 paragrafi (2) i ketij ligji.

(3) Kryetari i keshillit do t'i paralajmeroje personat të cilet marrin pjese në seancen kryesore në të cilen eshte perjashtuar publiku, se jane të detyruar ta ruajne si fshehtesi gjithe atë që e kane degjuar në seance dhe do t'u tregojne se dhenia e fshehtesise paraqet veper penale.

Neni 356
Vendimi për perjashtimin e publikut

Vendimin për perjashtimin e publikut e merr keshilli me aktvendim që doemos duhet të arsyetohet dhe shpallet publikisht.

2. Udheheqja me seancen kryesore

Neni 357
Prania e detyrueshme në seancen kryesore

(1) Kryetari dhe anetaret e keshillit, si dhe gjykatesit dhe gjykatesit –porote nga neni 26 të ketij ligji, detyrimisht panderprere marrin pjese në seancen kryesore.

(2) Detyre e kryetarit të keshillit eshte që të vertetoje se valle keshilli eshte i perbere sipas ligjit dhe se a ekzistojne arsye për të cilat anetaret e keshillit dhe mbajtesi i procesverbalit duhet të perjashtohen (neni 33 pikat 1, 2, 3, 4 dhe 5 të ketij ligji).

Neni 358
Detyrat e kryetarit të keshillit

(1) Kryetari i keshillit udheheq me seancen kryesore.

(2) Detyra e kryetarit të keshillit eshte që të kujdeset për shqyrtim të gjithanshem të lendes dhe për menjanimin e gjithe asaj që e prolongon proceduren dhe nuk sherben për sqarimin e puneve.

(3) Kryetari i keshillit vendos për propozimet e paleve nese për to nuk vendos keshilli.

(4) Për propozimin për të cilin ekziston pelqim nga palet dhe për propozimet me pajtim të paleve që nuk do t'i miratoje kryetari, vendos keshilli.

(5) Aktvendimet e keshillit cdohere shpallen dhe me arsyetim të shkurter futen në procesverbalin e seances kryesore.

Neni 359
Rrjedha e seances kryesore

(1) Seanca kryesore mbahet dhe vijon panderprere sipas rendit që eshte percaktuar në kete ligj. Në rastet kur nuk mundet seanca kryesore të mbaroje në një seance, kryetari vendos që seanca kryesore të vazhdoj në diten e ardhshme të punes.

(2) Kryetari i keshillit mund të percaktoje që të shmanget nga rrjedha e rregullt e shqyrtimit për shkak të rrethanave të vecanta, e vecanerisht për shkak të numrit të të akuzuarve, numrit të veprave penale dhe vellimit të materialit provues.

Neni 360
Mbajta e rendit në gjykate

(1) Detyra e kryetarit të keshillit eshte që të kujdeset për mbajtjen e rendit në gjykate dhe për dinjitetin e gjykates. Ai mundet menjehere pas hapjes së seances t'i paralajmeroje personat që marrin pjese në seancen kryesore që të sillen mire dhe të mos e prishin punen e gjykates. Kryetari i keshillit mund të percaktoje kontroll të personave që marrin pjese në seancen kryesore.

(2) Keshilli mund të urdheroje që nga seanca të largohen personat të cilet si degjues marrin pjese në seancen kryesore, nese ata edhe pas verejtjes e prishin mbajtjen e shqyrtimit kryesor.

(3) Në gjykate nuk mund të kryhen incizime filmike dhe televizive. Me perjashtim, kryetari i Gjykates së Larte të Republikes së Maqedonise mund të lejoje incizim të atille të shqyrtimit të vecante kryesor. Nese incizimi eshte lejuar, keshilli i seances kryesore mundet për shkaqe të arsyeshme të vendose që pjese të vecanta të seances kryesore të mos incizohen.

Neni 361
Ndeshkimi për shkak të prishjes së rendit dhe disiplines

(1) Nese prokurori publik, i akuzuari, mbrojtesi, i demtuari, perfaqesuesi ligjor, i autorizuari, eksperti, perkthyesi perkatesisht interpretuesi ose personi tjeter i cili merr pjese në seancen kryesore, e prish rendin ose nuk i permbahet urdhrave nga kryetari i keshillit për mirembajtjen e rendit, kryetari i keshillit do t'i jape verejtje. Nese verejtja eshte e pasuksesshme, keshilli mund të urdheroje që ta largoje nga gjykata, ndersa personat tjere mundet jo vetem t'i largoje por edhe t'i denoje me denim në para të parapare në nenin 88 paragrafi (1) i ketij ligji.

(2) Pas vendimit të keshillit i akuzuari mund të largohet nga gjykata për afat të caktuar, e nese perseri e prish rendin në seancen kryesore, atehere edhe gjate gjithe kohes sa zgjate procedura e provave. Para se të mbaroje procedura e provave kryetari i keshillit do ta ftoje të akuzuarin dhe do ta njoftoje për rrjedhen e seances kryesore. Nese i akuzuari

vazhdon ta prishe rendin dhe ta ofendoje dinjitetin e gjykates, keshilli mundet perseri ta largoje nga seanca. Në kete rast, seanca kryesore do të mbaroje pa pranine e të akuzuarit, ndersa aktgjykimin do t'ia kumtoje kryetari ose gjykatesi-anetar i keshillit në prani të mbajtesit të procesverbalit.

(3) Mbrojtesit ose të autorizuarit, i cili pas denimit do të vazhdoje ta prishe rendin, keshilli mund t'ia shkurtoje mbrojtjen e metutjeshme, perkatesisht perfaqesimin në seancen kryesore dhe në atë rast pala do të thirret që të marre mbrojtes, perkatesisht të autorizuar tjeter. Nese eshte e pamundur që i akuzuari ose i demtuari kete ta bejne menjehere pa dëm për interesat e veta, ose në rast të mbrojtjes së detyrueshme nuk mundet menjehere të vendoset mbrojtes ose i autorizuar i ri, seanca kryesore do të nderpritet ose prolongohet, ndersa mbrojtesit perkatesisht të autorizuarit do t'i urdherohet që t'i paguaje shpenzimet që jane bere nga nderprerja ose prolongimi.

(4) Nese gjykata e largon nga gjykata paditesin privat ose perfaqesuesin e tij ligjor, seanca kryesore do të vazhdoje edhe në mungese të tyre, por gjykata do t'i paralajmeroje se mundet të marrin të autorizuar.

(5) Nese prokurori publik e prish rendin, kryetari i keshillit për kete do ta njoftoje prokurorin themelor publik, ndersa mundet edhe ta nderprese seancen kryesore dhe nga prokurori themelor publik të kerkoje ta caktoje personin tjeter që ta perfaqesoje aktakuzen.

(6) Kur gjykata do ta denoje avokatin i cili e prish rendin, për kete do ta njoftoje Oden e Avokateve të Republikes së Maqedonise.

(7) Kunder aktvendimit për denimin lejohet ankese në gjykaten më të larte.

(8) Kunder aktvendimeve tjera që kane të bejne me mbajtjen e rendit dhe udheheqjen e seances kryesore nuk lejohet ankese e vecante.

Neni 362
Vepra penale e kryer në seancen kryesore

(1) Nese i akuzuari në seancen kryesore kryen veper penale do të veprohet në baze të dispozitave të nenit 393 të ketij ligji.

(2) Nese dikush tjeter gjate seances kryesore kryen veper penale, keshilli mund ta nderprese seancen kryesore dhe pas akuzes në forme gojore të paditesit, të gjykoje për vepren e kryer penale menjehere, ndersa mundet për atë veper penale ta gjykoje pas perfundimit të shqyrtimit të filluar kryesor.

(3) Nese ekzistojne baza për dyshim se deshmitari ose eksperti ka dhene deshmi të rrejshme në shqyrtimin kryesor, për kete veper penale nuk mund të gjykohet menjehere. Në kete rast kryetari i keshillit mund të urdheroje që për deshmine e deshmitarit, perkatesisht të ekspertit të perpilohet procesverbal i posacem, që do t'ia dergoje prokurorit publik. Kete procesverbal do ta nenshkruaje edhe deshmitari perkatesisht eksperti që eshte marre në pyetje.

(4) Nese nuk mundet menjehere t'i gjykohet kryeresit të vepres penale për të cilet ndiqet sipas detyres zyrtare, për kete do ta njoftoje prokurorin publik kompetent për proceduren e metejme.

3. Parakushte për mbajtjen e shqyrtimit kryesor

Neni 363
Hapja e seances

Kryetari i keshillit e hap seancen dhe e shpall lenden e shqyrtimit kryesor dhe perberjen e keshillit. Me kete rast, verteton se a kane ardhur të gjithe personat e thirrur, e nese nuk kane ardhur kontrollon nese u jane dorezuar ftesat dhe nese e kane arsyetuar mungesen e tyre.

Neni 364
Mosardhja e paditesit në shqyrtimin kryesor

(1) Nese në seancen kryesore që eshte caktuar në baze të aktakuzes nga prokurori publik nuk vjen prokurori publik, i cili eshte i thirrur në menyre të rregullt, ndersa nuk e ka njoftuar gjykaten për shkaqet e pengeses së tij, do të denohet me denim në para të parapare në nenin 89 të ketij ligji, ndersa seanca kryesore do të prolongohet.

(2) Nese në seancen kryesore nuk vjen paditesi privat, edhe pse eshte thirrur në menyre të rregullt, as i autorizuari i tij, kryetari i keshillit ose gjykatesi individual do ta nderprese proceduren me aktvendim.

Neni 365
Mosardhja e të paditurit në shqyrtimin kryesor

(1) Nese i akuzuari eshte thirrur në menyre të rregullt, ndersa nuk vjen në shqyrtimin kryesore dhe as nuk e arsyeton mungesen tij ose nuk mund t'i dorezohet ftesa , ndersa nga rrethanat duket qarte se i shmanget pranimit të fteses, keshilli do të urdheroje që të sillet me force, sipas nenit 157 të ketij ligji. Nese sjellja nuk do të mund të kryhet menjehere, keshilli do të vendose që shqyrtimi kryesor të mos mbahet dhe do të urdheroje i akuzuari të sillet me detyrim në seancen e ardhshme. Nese deri në sjellje i akuzuari e arsyeton mungesen, kryetari i keshillit do ta revokoje urdhrin për sjellje me detyrim.

(2) Nese i akuzuari i thirrur në menyre të rregullt haptazi i iken ardhjes në shqyrtimin kryesor, ose nese gjykata ka bere dy tentime që me rregull ta thirre të akuzuarin, e të gjitha rrethanat tregojne se i akuzuari haptazi i iken pranimit të thirrjes, keshilli mundet të percaktoje paraburgim sipas nenit 165 paragrafi (1) pika 4 të ketij ligji.

(3) Të akuzuarit mundet t'i gjykohet në mungese vetem nese eshte në arrati ose nuk eshte i kapshem për organet e shtetit, ndersa ekzistojne shkaqe të verteta që t'i gjykohet edhe pse mungon.

(4) Aktvendimin për gjykim në mungese të akuzuarit e miraton keshilli me propozim të paditesit. Ankesa nuk e ndalon zbatimi e aktvendimit.

Neni 366
Mosardhja e mbrojtesit në shqyrtimin kryesor

Nese në shqyrtimin kryesor nuk vjen mbrojtesi i cili eshte thirrur në menyre të rregullt, ndersa nuk e njofton gjykaten për shkaqet e pengeses kur për kete shkak ka kuptuar, ose nese mbrojtesi pa leje e leshon shqyrtimin kryesor, ndersa nuk ekziston mundesia që menjehere të merret mbrojtes tjeter pa dëm për mbrojtjen, shqyrtimi kryesor me propozim të të akuzuarit do të prolongohet, e mundet të mbahet edhe pa pranine e mbrojtesit, nese mbrojta nuk eshte e detyrueshme. Në rast të prolongimit, keshilli me aktvendim do të vendose që mbrojtesi t'i barte shpenzimet që jane shkaktuar për shkak të prolongimit nese kjo mund t'i ngarkohet fajit të tij.

Neni 367
Mbajta e shqyrtimit kryesor edhe perkunder mosardhjes së të akuzuarit, perkatesisht për shkak të mungeses së mbrojtesit

Nese sipas dispozitave të neneve 70, 71 dhe 77 të ketij ligji ekzistojne kushte për prolongimin e shqyrtimit kryesor për shkak të mosardhjes së të akuzuarit perkatesisht për shkak të mungeses së mbrojtesit, keshilli mund të vendose që shqyrtimi kryesore të mbahet nese sipas deshmive që gjenden në shkresa, duket qarte se doemos do të duhet të merret aktgjykim me të cilin refuzohet aktakuza.

Neni 368
Mosardhja e deshmitarit ose ekspertit në shqyrtimin kryesor

(1) Nese deshmitari ose eksperti mungon edhe perkunder fteses së rregullt ose qartazi i shmanget ardhjes në shqyrtimin kryesor, keshilli mund të urdheroje që të sillet menjehere me detyrim.

(2) Shqyrtimi kryesor mundet të filloje edhe pa pranine e deshmitarit ose ekspertit të thirrur dhe në kete rast keshilli do të vendose që gjate shqyrtimit kryesor, nese për shkak të mungeses së deshmitarit ose ekspertit shqyrtimi kryesor duhet të nderpritet ose prolongohet.

(3) Deshmitari ose eksperti i cili eshte i thirrur në menyre të rregullt, nuk e ka arsyetuar mungesen, keshilli mund ta denoje me denim në para të percaktuar në nenet 224 dhe 237 të ketij ligji, e mund të urdheroje që në shqyrtimin e ri kryesor të sillet me detyrim. Keshilli mundet në rast të arsyeshem ta terheqe vendimin për denim.

Neni 369
Marrja në pyetje e deshmitarit ose ekspertit nepermjet telefonit ose video konferences

Deshmitari ose eksperti mund të merret në pyetje nepermjet telefonit ose video konferences kur gjendet në territorin e shtetit tjeter.

4. Prolongimi dhe nderprerja e shqyrtimit kryesor

Neni 370
Shkaqet e prolongimit të shqyrtimit kryesor

(1) Gjykata vendos për prolongimin dhe nderprerjen e shqyrtimit kryesore.

(2) Jashte rasteve të vecanta të parapara në kete ligj, me kerkese të paleve, mbrojtesi ose sipas detyres zyrtare, shqyrtimi kryesor do të prolongohet me aktvendim të kryetarit të keshillit nese eshte e nevojshme për kohe më të gjate për grumbullimin e provave të reja, ose nese gjate shqyrtimit kryesor vertetohet se te i akuzuari pas kryerjes së vepres penale eshte shkaktuar semundje shpirterore ose crregullim shpirteror ose nese ekzistojne pengesa tjera serioze për mbajtjen e shqyrtimit kryesor.

(3) Shqyrtimi kryesor prolongohet vetem gjate kohes sa zgjat pengesa, perkatesisht shkaqet që kane sjelle te prolongimi, ndersa kryetari i keshillit eshte i detyruar që çdo muaj të ardhshem ta njoftoe kryetarin e gjykates për atë se a ekzistojne ende shkaqet për prolongim. Kryetari i gjykates do të ndermarre masa të nevojshme për shpejtimin e procedures.

(4) Në aktvendimin me të cilen prolongohet shqyrtimi kryesor sipas rregulles do të caktohet dita dhe ora kur do të vazhdoje shqyrtimi kryesor. Me të njejtin aktvendim kryetari i keshillit do të urdheroje që të sigurohen deshmite të cilat mund të humben ose zhduken për arsye të prolongimit të shqyrtimit kryesor.

(5) Kunder aktvendimit nga paragrafi (4) i ketij neni nuk lejohet ankese.

Neni 371
Vazhdimi i shqyrtimit të prolonguar kryesor

(1) Nese shqyrtimi kryesor i cili eshte i prolonguar mbahet para gjykatesit të njejte, perkatesisht keshillit, debati do të vazhdoje. Kryetari i keshillit mund të percaktoje që seanca kryesore të filloje perseri.

(2) Shqyrtimi kryesor që eshte prolonguar fillon perseri nese eshte nderruar perberja e keshillit ose gjykatesi individual. Me pelqim të paleve, keshilli mund të vendose që deshmitare dhe eksperte të caktuar të mos degjohen perseri, por të lexohen deshmite e tyre të futura në procesverbalet nga shqyrtimi kryesor i meparshem.

(3) Nese prolongimi ka zgjatur më shume se 90 dite, shqyrtimi kryesor doemos duhet të filloje dhe të gjitha deshmite doemos duhen të nxirren. Me marrjen në pyetje të paleve, gjykatesi perkatesisht keshilli mund të vendose që deshmitare dhe eksperte të caktuar të mos degjohen perseri, por të lexohen deshmite e tyre të futura në procesverbalet nga shqyrtimi kryesor i meparshem.

(4) Nese në rast kur eshte e detyrueshme prania e mbrojtesit, ndersa i akuzuari gjate shqyrtimit kryesor e ka revokuar autorizimin ose mbrojtesi e ka refuzuar autorizimin ose pa arsye nuk vjen në shqyrtimin kryesor ose para kohe e ka leshuar shqyrtimin kryesor, kryetari i keshillit menjehere do ta detyroje të akuzuarin që të caktoj mbrojtes tjeter dhe t'i paraqese afat prej së paku 15 ditesh për pergatitjen e mbrojtjes, e pastaj shqyrtimi kryesor vazhdon. Gjate rrjedhes së metejme të shqyrtimit kryesor revokimi ose anulimi i perseritur i autorizimit mundet të lejohet vetem me vendim të keshillit, nese kjo nuk eshte bere me qellim të prolongimit të procedures.

(5) Nese jashte rasteve nga paragrafi (4) i ketij neni i akuzuari autorizon mbrojtes të ri, shqyrtimi kryesor do të vazhdoje pa prolongim.

Neni 372
Nderprerja e shqyrtimit kryesor

(1) Gjykatesi perkatesisht, kryetari i keshillit mund ta nderprese shqyrtimin kryesor për shkak të pushimit ose për shkak të skadimit të orarit të punes, ose për shkak të marrjes së deshmive në kohe të shkurter ose për shkak të pergatitjes së aktakuzes ose mbrojtjes, pervec në rastet e parapara me kete ligj.

(2) Nderprerja e shqyrtimit kryesor vazhdon cdohere para gjykatesit perkatesisht keshillit të njejte.

(3) Nese shqyrtimi kryesor nuk mund të vazhdoje para gjykatesit perkatesisht keshillit të njejte ose nese nderprerja e shqyrtimit kryesor ka zgjatur më shume se tete dite, do të veprohet sipas dispozitave nga neni 371 të ketij ligji.

Neni 373
Rifillimi i shqyrtimit kryesor në rast të ndryshimit të aktakuzes

(1) Nese gjate shqyrtimit kryesor para keshillit të perbere nga një gjykates dhe dy gjykates porote në rast të ndryshimit të aktakuzes për veper penale për gjykimin e së ciles eshte kompetent keshilli i perbere nga dy gjykates dhe tre gjykates-porote, keshilli do të plotesohet dhe shqyrtimi kryesor do të rifilloje.

(2) Keshilli mundet edhe pa pelqimin e paleve perkatesisht mbrojtesit, por pas marrjes së tyre në pyetje, të vendose që deshmitare dhe eksperte të caktuar të mos merren në pyetje, por të lexohen procesverbalet për marrje në pyetje të atyre deshmitareve dhe eksperteve.

5. Procesverbali për shqyrtimin kryesor

Neni 374
Menyra e udheheqjes së shqyrtimit kryesor

(1) Rrjedha e shqyrtimi kryesor incizohet me zë ose në menyre vizuale-me zë.

(2) Në fillim të debatit, kryetari i keshillit i njofton palet e pranishme dhe pjesemarresit tjere në procedure për atë se debati incizohet, dhe se incizimi paraqet shenim vizuelme zë nga debati i mbajtur.

(3) Kur nuk ekzistojne kushte teknike për incizim të zerit ose vizuel-të zerit gjate seances kryesore, kryetari i keshillit mund të urdheroje që për rrjedhen e shqyrtimit kryesor të mbahet procesverbal stenografik.

(4) Procesverbali stenografik, në afat prej 48 oresh nga mbajtja e shqyrtimit kryesor do të deshifrohet dhe shqyrtohet, do të nenshkruhet nga personi i cili e perpilon, palet, gjykatesi individual, perkatesisht kryetari i keshillit dhe do të perfshihet në lende.

(5) Incizimi i zerit ose vizuel-i zerit nga shqyrtimi i mbajtur eshte pjese e lendes gjyqesore, e cila mbahet në sistemin e automatizuar kompjuterik për udheheqje me lendet gjyqesore (AKMIS).

(6) Incizimi i zerit ose vizuel-i zerit nuk guxon të publikohet, emitohet ose shfrytezohet për dedikim dhe qellime jashte procedures penale.

(7) Palet dhe mbrojtesi kane të drejte që pas mbajtes së shqyrtimit kryesor të marrin kopje nga incizimi i zerit ose vizuel i zerit në afat prej tri ditesh pershkrim nga procesverbali stenografik, në forme të shtypur ose elektronike. Kopja e incizimit dorezohet menjehere, ndersa më së voni në afat prej 24 oresh.

Neni 375
Perfshirja e kumtimit të aktgjykimit në procesverbal

(1) Në procesverbal të shqyrtimit kryesor futet kumtimi i plote i aktgjykimit, me shenimin se aktgjykimi eshte shpallur publikisht. Kumtimi i aktgjykimit, i permbajtur në procesverbal paraqet burim për shqyrtimin kryesor.

(2) Nese eshte marre aktvendim për paraburgim dhe kjo perfshihet në procesverbal për shqyrtimin kryesor.

6. Fillimi i shqyrtimit kryesor

Neni 376
Hyrja e gjykatesit, perkatesisht keshillit në gjykate

(1) Palet dhe të gjithe të pranishmit në gjykate e presin keshillin duke qendruar në kembe.

(2) Palet dhe pjesemarresit tjere në procedure jane të detyruar që të ngriten në kembe kur u drejtohen gjykates, pervec nese për kete ekzistojne pengesa të arsyeshme.

(3) Në gjykate në të cilen mbahet shqyrtimi kryesor, palet qendrojne perballe kryetarit të keshillit, dhe atë: nga ana e tij e majte i akuzuari dhe mbrojtesi i tij, ndersa nga ana e tij e djathte prokurori publik ose paditesi i autorizuar, i demtuari dhe i autorizuari i tij.

(4) I akuzuari, deshmitaret dhe ekspertet degjohen në vendin e caktuar nga ana e djathte e kryetarit të keshillit, të kthyer drejt prokurorit dhe të akuzuarit.

Neni 377
Kushtet për mbajtjen e shqyrtimit kryesor

Pasi që kryetari i keshillit do të vertetoje se në shqyrtimin kryesor kane ardhur të gjithe personat e ftuar, ose kur keshilli do të vendose se shqyrtimi kryesor mund të mbahet dhe në mungese të ndonje prej personave të thirrur, do ta thirre të akuzuarin dhe nga ai do të marre të dhena personale për vertetimin e identitetit.

Neni 378
Vertetimi i identitetit të akuzuarit dhe dhenia e udhezimeve

(1) Pasi që të vertetohet identiteti i akuzuarit kryetari i keshillit do t'i udhezoje deshmitaret në vendin që eshte i caktuar për ta ku do të presin derisa nuk ftohen për marrje në pyetje. Ekspertet mund të mbeten dhe ta percjellin shqyrtimin kryesor.

(2) Të gjithe të akuzuarit mbeten në gjykate gjate gjithe shqyrtimit kryesor.

(3) Nese paditesi privat duhet të merret në pyetje si deshmitar nuk do të largohet nga gjykata.

(4) Kryetari i keshillit mund të ndermarre masa të nevojshme që të pengohet marreveshja ndermjet deshmitareve, eksperteve dhe paleve.

Neni 379
Fjalime hyrese të paleve

(1) Shqyrtimi kryesor fillon me mbajtjen e fjalimeve hyrese. Së pari flet paditesi, pastaj mbrojtesi ose i akuzuari.

(2) I akuzuari ka të drejte që të mos mbaje fjalim hyres.

(3) Në fjalimet e tyre palet mund t'i paraqesin cilat fakte vendimtare kane për qellim t'i argumentojne, t'i paraqesin provat që do t'i nxjerrin dhe t'i percaktojne ceshtjet juridike për të cilat do të debatojne. Në fjalimet nuk guxojne të nxirren fakte për gjykimin e meparshem të të akuzuarit.

(4) Palet në fjaline hyrese nuk mund të deklarohen për konstatimet dhe provat e ofruara të pales kundershtare.

(5) Nese i demtuari ose i autorizuari i tij jane të pranishem, paralajmerojne kerkese juridiko-pronesore.

(6) Kryetari i keshillit mundet fjalimet hyrese të paleve t'i kufizoje në kohe të caktuar.

Neni 380
Keshilla për të drejtat dhe deklarimi për fajin e të akuzuarit

(1) Pas fjales hyrese të paditesit, kryetari i keshillit do ta pyes të akuzuarin a kupton se për çka eshte i akuzuar dhe nese bindet se i akuzuari nuk ka kuptuar për çka eshte i akuzuar, shkurtimisht do ta nxjerre permbajtjen e akuzes në menyre më të kuptueshme për të akuzuarin.

(2) Kryetari i keshillit do ta keshilloje të akuzuarin për të drejten që të hesht ose të jape deshmi të tijen dhe do ta keshilloj që me kujdes ta percjelle rrjedhen e shqyrtimit kryesor, me ç'rast do t'i tregoje se mund të jape prova në mbrojtje të tij, t'u parashtroje pyetje të bashkakuzuarve, deshmitareve dhe eksperteve, dhe të jape verejtje lidhur me deklaratat e tyre.

(3) Pastaj kryetari i keshillit do ta thirre të akuzuarin që të prononcohet lidhur me të gjitha veprat penale të akuzes, nese ndjehet fajtor apo jo.

Neni 381
Miratimi i aktgjykimit në baze të pranimit të fajit gjate shqyrtimit kryesor

(1) Pas keshilles për të drejtat e të akuzuarit pa marre parasysh natyren dhe rendesine e vepres penale për të cilen mbahet procedura, i akuzuari mundet vullnetarisht ta pranoje fajin lidhur me një ose më teper vepra penale nga aktakuza.

(2) Pas pranimit të fajit, gjykatesi individual, perkatesisht kryetari i keshillit eshte i detyruar që të provoje nese pranimi i fajit eshte bere vullnetarisht, nese i akuzuari eshte i vetedijshem për pasojat juridike nga pranimi i fajit, për pasojat lidhur me kerkesen juridike pronesore dhe shpenzimet e procedures penale.

(3) Pas realizimit të veprimtarive nga paragrafi (2) të ketij neni nga ana e gjykates, gjykata në proceduren provuese do t'i nxjerre vetem ato deshmi që kane të bejne me vendimin për sanksionin.

(4) Lidhur me aktgjykimin ose pjesen e aktgjykimit që eshte marre si rezultat i pranimit të fajit të të akuzuarit gjate shqyrtimit kryesor, i akuzuari nuk mund të parashtroje ankese për shkak të gjendjes faktike të vertetuar gabimisht.

7. Procedura e provave

Neni 382
Nxjerrja e provave

(1) Provat nxirren sipas radhes si vijon:

1) prova të akuzes dhe prova lidhur me kerkesen pronesore juridike;

2) prova të mbrojtjes;

3) prova të akuzes për pergenjeshtrimin e provave të mbrojtjes (replika) dhe

4) prova të mbrojtjes si pergjigje të pergenjeshtrimit (duplika).

(2) Gjate shqyrtimit kryesor cdonjera prej paleve mundet, me pelqimin e pales tjeter, të heq dore nga nxjerrja e proves e cila ka qene e propozuar.

Neni 383
Menyra e marrjes në pyetje

(1) Gjate realizimit të provave lejohet marrja në pyetje në menyre të drejtperdrejte, të kryqezuar dhe plotesuese.

(2) Marrjen në pyetje në menyre të drejtperdrejte e bën pala e cila e ka propozuar deshmitarin, perkatesisht ekspertin ose keshilltarin teknik.

(3) Marrjen në pyetje në menyre të kryqezuar e bën pala e kundert.

(4) Marrjen në pyetje në menyre plotesuese e bën perseri pala e cila e thirr deshmitarin, perkatesisht ekspertin dhe pyetjet që parashtrohen gjate kesaj marrje në pyetje jane të kufizuara në pyetjet e parashtruara gjate marrjes në pyetje të pales së kundert.

(5) Pas perfundimit të marrjes në pyetje të paleve, kryetari dhe anetaret e keshillit mund t'i parashtrojne pyetje deshmitarit perkatesisht ekspertit.

Neni 384
Marrja në pyetje në menyre të drejtperdrejte, të kryqezuar dhe plotesuese të deshmitareve

(1) Deshmitari e merr në pyetje palen e cila e ka propozuar në pajtim me nenin 383 paragrafi (2) të ketij ligji. Pyetjet për deshmitarin e pales kundershtare jane të kufizuara dhe kane të bejne me pyetjet të cilat paraprakisht jane parashtruar gjate marrjes në pyetje të deshmitarit nga pala e cila e ka propozuar. Pyetjet e marrjes perseri në pyetje të deshmitarit nga pala e cila e ka propozuar jane të kufizuara dhe kane të bejne me pyetjet e parashtruara gjate marrjes në pyetje të deshmitarit nga pala e kundert.

(2) Pyetjet që sugjerojne pergjigje nuk mund të parashtrohen gjate marrjes në pyetje në menyre të drejtperdrejte, pervec në rastet kur ka nevoje që të qartesohen deklaratat e deshmitareve. Sipas rregulles, pyetjet që sugjerojne pergjigje lejohen vetem gjate marrjes në pyetje në menyre të kryqezuar.

Neni 385
Rregullat e gjykates në procesin e nxjerrjes së provave

(1) Kryetari i keshillit do ta kontrolloj menyren dhe renditjen e marrjes në pyetje të deshmitareve dhe eksperteve dhe nxjerrjen e provave duke mbajtur llogari për efikasitetin, aspektin ekonomik të procedures dhe sipas nevojes për percaktimin e lartesise.

(2) Kryetari i keshillit pas kundershtimit nga palet do të ndaloje pyetje dhe pergjigje të pyetjes që eshte parashtruar më heret, nese e vlereson si të palejueshme ose irelevante për lenden.

(3) Kryetari i keshillit, do ta refuzoje nxjerrjen e proves për të cilen konsideron se eshte e panevojshme dhe pa rendesi për lenden dhe për kete do të paraqese arsyetim të shkurter.

(4) Kryetari i keshillit pas kundershtimit nga palet do ta ndaloje parashtrimin e pyetjeve të cilat në vete permbajne edhe pyetje dhe pergjigje, pervec gjate marrjes në pyetje të kryqezuara.

(5) Kryetari i keshillit me propozim të pales që e ka propozuar deshmitari do të lejoje marrjen në pyetje në menyre të kryqezuar, nese për shkak të deklarates që e ka dhene deshmitari në shqyrtimin kryesor nuk mund më të konsiderohet si deshmitar i pales që e ka propozuar.

(6) Kryetari i keshillit gjate kohes së nxjerrjes së provave kujdeset për dinjitetin e paleve, të akuzuarit, deshmitareve dhe eksperteve.

(7) Gjate gjithe procedures së provave kryetari i keshillit kujdeset për lejimin e pyetjeve, validitetin e pergjigjeve, marrja në pyetje në menyre të rregullt dhe arsyeshmerine e kundershtimeve.

(8) Për bisedimet e paraqitura në forme gojore në shqyrtimin kryesor në procesin e marrjes në pyetje të deshmitareve, eksperteve dhe të demtuarit, gjykatesi vendos menjehere me aktvendim.

Neni 386
Marrja në pyetje e deshmitarit

(1) Para marrjes në pyetje të deshmitarit, kryetari i keshillit do paralajmeroje për detyren që t'ia paraqese gjykates gjithcka që i eshte e njohur për lenden dhe do ta paralajmeroj se deshmia e rrejshme eshte veper penale.

(2) Deshmitari jep betimin para deshmimit, si vijon: ''Betohem në nderin tim se për gjithcka që do të pyetem do ta flas të verteten dhe asgje që kam pare dhe degjuar nuk do ta heshti''.

(3) Kryetari i keshillit do ta paralajmeroje ose do ta denoje me para pjesemarresin në procedure ose cilindo person tjeter që i kanoset, e fyen ose e sjell në pikepyetje sigurine e deshmitarit. Me propozimit të paleve, gjykata mund t'i urdheroje organeve policore që të ndermarrin masa të domosdoshme për ruajtjen e deshmitarit.

(4) Nese gjate veprimeve nga paragrafi (3) të ketij neni eshte kryer veper penale e cila ndiqet sipas detyres zyrtare, gjykata e njofton prokurorin kompetent.

Neni 387
Marrja në pyetje e ekspertit dhe keshilltarit teknik

(1) Para marrjes në pyetje të ekspertit, gjykata do t'i beje verejtje për detyren që ta shprehe mendimin në menyre të qarte dhe në perputhje me rregullat e profesionit, dhe do ta paralajmeroje se deshmia e dhene rrejshem për konstatimin dhe mendimin paraqet veper penale.

(2) Eksperti para marrjes në pyetje e jep betimin, si vijon: ''Betohem në nderin tim se ekspertizen e kam kryer me ndergjegjshmeri dhe sipas rregullave të profesionit tim dhe gjithcka që do të deklaroj lidhur me të njejten eshte e sakte.''

(3) Nese ndonje nga palet kerkon që personi eksperti të merret në pyetje në shqyrtimin kryesor, konstatimi dhe mendimi me shkrim do të pranohet si material provues vetem nese personi ekspert që e ka pergatitur konstatimin dhe mendimin e ekspertizes ka dhene deshmi të veten në shqyrtimin kryesor dhe i eshte dhene mundesia që të pyetet në menyre të kryqezuar.

(4) Dispozitat për marrjen në pyetje të ekspertit në menyre perkatese do të zbatohen edhe për marrjen në pyetje të keshilltareve teknike.

Neni 388
Perjashtim nga nxjerrja e drejtperdrejte e provave

(1) Nese të provuarit e një fakti bazohet mbi shenimin e ndonje personi, ai duhet personalisht të merret në pyetje në shqyrtimin kryesor, pervec në rastet kur merret në pyetje deshmitari i mbrojtur në pajtim me nenin 228 të ketij ligji. Marrja në pyetje nuk mund të zevendesohet me leximin e procesverbalit nga deshmia e tij e dhene paraprakisht, dhe as me deklaraten me shkrim.

(2) Deshmite e deshmitareve të dhena në proceduren hetimore, dhe deshmite e mbledhura në kuader të veprimeve të mbrojtjen gjate procedures hetimore, mund të shfrytezohen gjate marrjes në pyetje në menyre të kryqezuar ose

gjate pergenjeshtrimit të konstatimeve të dhena ose në pergjigje të pergenjeshtrimit, për arsye të vleresimit të besueshmerise së deklaratave të dhena në shqyrtimin kryesor.

(3) Procesverbalet për deshmite e dhena në seancen e provave mundet me vendim të gjykates të nxirren si prove me lexim ose riprodhim.

(4) Nese pas fillimit të shqyrtimit kryesor shfaqen indikacione në baze të cilave mund të konkludohet se deshmitari i eshte ekspozuar dhunes, kercenimit, premtimit të parave ose interesit tjeter, që të mos deshmoje ose të deshmoje rrejshem në shqyrtimin kryesor, deshmite e deshmitarit të dhena para prokurorit publik në proceduren paraprake, mundet me vendim të gjykates të nxirren si prove.

(5) Me perjashtim të paragrafit (1) të ketij neni, procesverbalet për deklaratat e dhena para prokurorit publik, mundet me vendim të gjykates të nxirren si deshmi me lexim ose riprodhim, nese personi i cili e ka dhane deshmine ka vdekur, eshte semure shpirterisht ose edhe perkunder të gjitha mjete të parapara me ligj për gjetjen e tij mbetet i pakapshem.

Neni 389
Procedura me deshmitare dhe eksperte të pyetur

(1) Deshmitaret dhe ekspertet e marre në pyetje mbeten në gjykate, nese kryetari i keshillit nuk vendos t'i leshoje ose perkohesisht largoje nga gjykata.

(2) Me propozim të paleve ose sipas detyres zyrtare, gjykata mund të urdheroje që deshmitaret dhe ekspertet e marre në pyetje të largohen nga gjykata dhe më vone perseri të thirren dhe të merren në pyetje në prani ose mungese të deshmitareve ose eksperteve tjere.

Neni 390
Marrja në pyetje e deshmitarit i cili nuk mund të vije në gjykate

(1) Nese në shqyrtimin kryesor merret vesh se deshmitari nuk mund të vije në gjykate ose ardhja në menyre të konsiderueshme i eshte veshtiresuar, keshilli mundet nese konsideron se deshmia e tij eshte e rendesishme të urdheroje që deshmitari të merret në pyetje nepermjet lidhjes së videokonferences në pajtim me nenet 82 dhe 83 të ketij ligji, ose ta marr në pyetje jashte shqyrtimit kryesor, kryetari i keshillit ose gjykatesi anetar i keshillit.

(2) Nese eshte e nevojshme që të kryhet inspektim ose rekonstruktim jashte shqyrtimit kryesor, do t'i kryeje kryetari i keshillit ose gjykatesi anetar i keshillit.

(3) Palet dhe i demtuari do të njoftohen cdohere, kur dhe në cilin vend do të merret në pyetje deshmitari, perkatesisht do të kryhet inspektimi ose rekonstruktimi me prani të detyrueshme të paleve të atyre veprimeve.

Neni 391
Marrja në pyetje e të akuzuarit

(1) Me propozim të mbrojtjes kryhet marrja në pyetje e të akuzuarit.

(2) Marrja në pyetje fillon me pyetje të mbrojtesit, e pastaj pyetje parashtrojne prokurori, i demtuari dhe të bashkakuzuarit, në pajtim me nenin 384 të ketij ligji.

(3) Nese në shqyrtimin kryesor i akuzuari nuk jep deshmi ose nuk jep deshmi të ndryshme për fakte ose rrethana të caktuara, prokurori publik mund të kerkoje që të lexohet ose riprodhohet deshmia e prokurorit e dhene paraprakisht në procedure në pajtim me nenin 207 të ketij ligji.

(4) Keshilli mundet me perjashtimit të vendose që i akuzuari perkohesisht të largohet nga gjykata, nese i bashkakuzuari ose deshmitari refuzon të jape deshmi në prani të tij ose nese rrethanat tregojne se në prani të tij nuk do ta flase të verteten. Pasi që të kthehet në gjykate, të akuzuarit do t'i lexohet deshmia e të bashkakuzuarit, perkatesisht deshmitarit.

Neni 392
Procesverbale për materialin e provave

(1) Provat materiale për si procesverbali për shqyrtim për mbikeqyrje, vertetimi për sendet e marra dhe të kthyera, librat, shkresat etj., të cilat nuk jane të perseritshme në shqyrtimin kryesor, do të futen në procesverbal për shqyrtimin kryesor.

(2) Provat nga paragrafi 1 i ketij neni dorezohen në origjinal.

(3) Me perjashtim nga paragrafit (2) të ketij neni mund të shfrytezohet si deshmi dhe pershkrim i vertetuar ose kopje e vertetuar.

(4) Materiali i provave nga paragrafi (1) të ketij neni, lexohen nese palet nuk merren vesh ndryshe.

Neni 393
Ndryshimi dhe zgjerimi i aktakuzes

(1) Nese i akuzuari vlereson se provat e realizuara tregojne se eshte ndryshuar gjendja faktike e deklaruar në aktakuze, mundet në shqyrtimin kryesor ta ndryshoje aktakuzen. Për shkak të pergatitjes së mbrojtjes, shqyrtimi kryesor mund të prolongohet. Në kete rast, nuk kryhet percaktimi i aktakuzes.

(2) Nese i akuzuari gjate shqyrtimit kryesor në seancen kryen veper penale ose nese gjate shqyrtimit kryesor zbulohet ndonje veper penale e kryer më heret e të akuzuarit, keshilli sipas rregulles, me akuze të paditesit të autorizuar, e cila mund të jete e deklaruar në forme gojore, do ta zgjeroje shqyrtimin kryesor dhe në atë veper. Kunder kesaj akuze nuk lejohet kundershtim.

(3) Që të pergatitet mbrojtja, gjykata në rast të paragrafit (2) të ketij neni mund ta nderprese shqyrtimin kryesor, ndersa mundet pas marrjes në pyetje të paleve të vendose që për vepren nga paragrafi (2) të ketij neni të gjykohet vecas.

Neni 394
Plotesimi i procedures së provave

(1) Pas procedures së mbaruar të provave palet dhe i demtuari mund të paraqesin propozime për plotesimin e procedures së provave për rrethana të reja që jane paraqitur gjate shqyrtimit kryesor.

(2) Për menjanimin e kundershtimeve në konstatimet dhe mendimet të personave eksperte ose profesionale, gjykata sipas propozimit të paleve ose sipas detyres zyrtare mund të percaktoje edhe superekspertize. Superekspertizen gjykata e percakton në menyre elektronike me zbatimin e rregulles së zgjedhjes së rastesishme nga regjistri i eksperteve, në prani të të dyja paleve perkatesisht të paditesit dhe mbrojtesit.

(3) Nese nuk parashtrohen propozime për plotesimin e procedures së provave ose nese propozimi refuzohet, keshilli perkatesisht kryetari i keshillit do të shpalle se procedura e provave ka perfunduar.

Neni 395
Fjala perfundimtare

(1) Pas mbarimit të procedures së provave, gjykata do t'i thirre paditesin, të demtuarin, mbrojtesin dhe të akuzuarin që ta japin fjalen e vet perfundimtare.

(2) Nese aktakuzen e perfaqesojne më teper të prokurore, ose i akuzuari ka më teper mbrojtes, të gjithe mund të japin fjale perfundimtare, por nuk guxojne të perseriten dhe munden të jene të kufizuar në kohe gjate prononcimit.

Neni 396
Perfundimi i shqyrtimit kryesor

(1) Pas fjaleve perfundimtare, kryetari i keshillit do të njoftoje se shqyrtimi kryesor ka perfunduar dhe në procesverbal do të shenoje në sa ora shqyrtimi ka perfunduar.

(2) Pastaj keshilli do të terhiqet në keshillim dhe votim për miratimin e aktgjykimit.

Kreu XXV

AKTGJYKIMI

1. Shqiptimi i aktgjykimit

Neni 397
Shqiptimi i aktgjykimit

(1) Nese gjykata gjate keshillimit nuk konstaton se duhet perseri të hapet shqyrtimi kryesor për plotesimin e procedures ose sqarimin e pyetjeve të vecanta, do të shqiptoje aktgjykim.

(2) Aktgjykimi shqiptohet dhe shpallet publikisht në emer të qytetareve të Republikes së Maqedonise.

Neni 398
Lidhshmeria e aktgjykimit me aktakuzen (identiteti objektiv dhe subjektiv)

(1) Aktgjykimi ka të beje vetem me personin që eshte i akuzuar dhe vetem për vepren që eshte lende e aktakuzes së permbajtur në parashtrese, perkatesisht e shqyrtimit kryesor, aktakuzes së ndryshuar ose zgjeruar.

(2) Gjykata nuk eshte e lidhur për propozimet e paditesit lidhur me vleresimin juridik të vepres.

Neni 399
Provat mbi të cilat bazohet aktgjykimi

(1) Gjykata e bazon aktgjykimin vetem mbi faktet dhe provat që jane paraqitur në shqyrtimin kryesor.

(2) Gjykata eshte e detyruar që me ndergjegje ta vleresoje çdo prove veç e veç edhe lidhur me provat e tjera dhe në baze të ketij vleresimi të nxjerre konkluzion nese ndonje fakt eshte deshmuar.

Neni 400
Provat mbi të cilat nuk mund të bazohet a ktgjykimi

(1) Aktgjykimi nuk mund të mbeshtetet vetem në baze të deshmise së deshmitarit të rrezikuar të marre me zbatimin e dispozitave për mbulimin e identitetit ose pamjes së tyre, për mbrojtjen e tij dhe mbrojtjen e personave të tij të afert.

(2) Aktgjykimi nuk mund mbeshtetet vetem në baze të deshmise së nxjerre në pajtim me nenin 388 paragrafet (2) dhe (3) të ketij ligji.

2. Llojet e aktgjykimeve

Neni 401
Llojet e aktgjykimeve

(1) Me aktgjykim aktakuza refuzohet ose i akuzuari lirohet nga aktakuza ose shpallet fajtor.

(2) Nese aktakuza perfshin më teper vepra penale, në aktgjykim do të kumtohet për cilen veper refuzohet aktakuza ose i akuzuari lirohet nga aktakuza ose shpallet fajtor.

Neni 402
Aktgjykimi refuzues

Aktgjykim me të cilin refuzohet aktakuza gjykata do të kumtoje, nese:

1) për aktgjykim gjykata nuk eshte kompetente reale;

2) procedura eshte mbajtur pa kerkesen e paditesit të autorizuar;

3) paditesi nga fillimi e deri në mbarim të shqyrtimit kryesor ka heq dore nga aktakuza;

4) nuk ka pasur propozim të nevojshem, leje ose nese organi kompetent shteteror ka heq dore nga propozimi, perkatesisht leja ose nese i demtuari ka heq dore nga propozimi;

5) i akuzuari për të njejten veper eshte tanime i gjykuar në menyre të plotfuqishme, i liruar nga aktakuza ose procedura kunder tij eshte nderprere në menyre të plotfuqishme me aktvendim dhe

6) i akuzuari me akt të amnistise ose faljes eshte liruar nga ndjekja, ose ndjekja penale nuk mund të ndermerret për arsye të parashkrimit, ose nese ekzistojne rrethana tjera që e perjashtojne ndjekjen penale.

Neni 403
Aktgjykimi lirues

Aktgjykim me të cilin i akuzuari lirohet nga aktakuza gjykata do të kumtoje, nese:

1) vepra për të cilen akuzohet nuk eshte veper penale në baze të ligjit;

2) ka rrethana që e perjashtojne pergjegjesine penale dhe

3) prokurori publik ose paditesi nuk ka deshmuar jashte dyshimit të arsyeshem se i akuzuari e ka kryer vepren për të cilen akuzohet.

Neni 404
Aktgjykimi denues

(1) Në aktgjykimin në të cilen i akuzuari shpallet fajtor gjykata do të kumtoje:

1) për cilen veper shpallet fajtor, me shenimin e fakteve dhe rrethanave që paraqesin karakteristike të vepres penale, si dhe të atyre nga të cilet varet zbatimi i dispozites së percaktuar nga Kodi penal;

2) emrin ligjor i vepres penale dhe cilat dispozita nga Kodi penal jane zbatuar;

3) me cfare denimi denohet i akuzuari ose lirohet nga denimi në baze të dispozitave të Kodit penal;

4) vendimin për masen alternative;

5) vendimin për masat e sigurise, konfiskimit të prones dhe dobise pronesore dhe marrjen e sendeve;

6) vendimin për llogaritjen e privimit nga lira, paraburgimit ose të denimit tanime të mbajtur dhe

7) vendimin për shpenzimet e procedures penale, për kerkesen pronesore juridike, si dhe për atë se aktgjykimi i plotfuqishem duhet të shpallet nepermjet shtypit, radios ose televizionit.

(2) Nese i akuzuari eshte gjykuar me denim në para, në aktgjykim do të shendohet afati në të cilen duhet të paguhet denimi me para dhe menyra në të cilen kryhet zevendesimi i denimit në para në rast se denimi me para nuk mund të arketohet as në menyre të detyrueshme.

3. Shpallja e aktgjykimit

Neni 405
Shpallja e aktgjykimit

(1) Pasi që gjykata ta kumtoje aktgjykimin, kryetari i keshillit menjehere do ta shpalle. Nese gjykata nuk ka mundesi ta kumtoje aktgjykimin në diten e njejte pas perfundimit të shqyrtimit kryesor, do ta prolongoje shpalljen e aktgjykimit së paku për tri dite dhe do ta caktoje kohen dhe vendin e shpalljes së aktgjykimit.

(2) Kryetari i keshillit në prani të paleve, perfaqesuesve të tij ligjore, të autorizuarve dhe mbrojtesve, publikisht do ta lexoje shqiptimin dhe shkurtimisht do t'i kumtoje shkaqet e aktgjykimit .

(3) Shpallja do të kryhet dhe kur pala, perfaqesuesi ligjor, i autorizuari ose mbrojtesi nuk eshte i pranueshem. Keshilli mund t'i urdheroje që të akuzuarit nese mungon, aktgjykimin t'ia kumtoje me goje kryetari i keshillit ose aktgjykimin vetem t'i dorezohet.

(4) Nese publiku në shqyrtimin kryesor ka qene i perjashtuar, kumtimi i aktgjykimit cdohere do të lexohet në seancen publike. Keshilli do të vendose nese dhe sa do ta perjashtoje publikun gjate shpalljes së shkaqeve të aktgjykimit.

(5) Të gjithe të pranishmit leximin e kumtimit të aktgjykimit do ta degjojne në kembe.

Neni 406
Keshilla dhe paralajmerime

(1) Pas shpalljes së aktgjykimit, kryetari i keshillit do t'i keshilloje palet për të drejten e ankeses, si dhe për të drejten e pergjigjes së ankeses.

(2) Nese të akuzuarit i eshte kumtuar denim me kusht, do të paralajmerohet nga kryetari për rendesine e denimit me kusht dhe kushtet të cileve doemos duhet t'u permbahet.

(3) Kryetari i keshillit do t'i paralajmeroje palet që deri në perfundimin e plotfuqishem të procedures për çdo ndryshim të adreses ta njoftojne gjykaten.

4. Perpilimi me shkrim dhe dorezimi i aktgjykimit

Neni 407
Perpilimi dhe dorezimi i aktgjykimit

(1) Aktgjykimi që eshte shpallur doemos duhet të perpilohet në afat prej 15 ditesh pas shpalljes, ndersa për lende të nderlikuara me perjashtim në afat prej 60 ditesh, afate që nuk mund të tejkalohen.

(2) Aktgjykimin e nenshkruajne kryetari i keshillit dhe mbajtesi i procesverbalit.

(3) Kopja e vertetuar nga aktgjykimi do t'i dorezohet paditesit, ndersa të akuzuarit dhe mbrojtesit në pajtim me nenin 130 të ketij ligji. Nese i akuzuari gjendet në paraburgim, kopjet e vertetuara të aktgjykimit doemos duhen të dorezohen në afatet e parapara në paragrafin (1) të ketij neni.

(4) Të akuzuarit, paditesit privat dhe të demtuarit do t'i dorezohet edhe udhezimi për të drejten e ankeses.

(5) Kopjen e vertetuar nga aktgjykimi, me udhezim për të drejten e ankeses, gjykata do të dorezoje te demtuari, nese ka të drejte ankese, te personi lenda e të cilit eshte marre me atë aktgjykim, si dhe te personi juridik ndaj të cilit eshte kumtuar marrja e dobise pronesore. Të demtuarit i cili nuk ka të drejte ankese kopja nga aktgjykimit do t'i dorezohet në rastin nga neni 63 paragrafi (2) të ketij ligji, me udhezim për të drejten që të kerkoj kthim në gjendjen e meparshme. Aktgjykimi i plotfuqishem do t'i dorezohet të demtuarit nese kete ai e kerkon.

(6) Nese gjykata me zbatimin e dispozitave për matjen e denimit unik për vepra penale në varg ka kumtuar denim, duke marre parasysh edhe aktgjykimet që i kane miratuar edhe gjykatat tjera, do të dorezoje pershkrim të vertetuar nga aktgjykimi i plotfuqishem te ato gjykata.

Neni 408
Permbajta e aktgjykimit të perpiluar me shkrim

(1) Aktgjykimi i perpiluar me shkrim doemos duhet plotesisht t'i pergjigjet aktgjykimit që eshte shpallur. Aktgjykimi doemos duhet të kete hyrje, kumtim dhe arsyetim.

(2) Hyrja e aktgjykimit i permban: shenimin se aktgjykimi kumtohet në emer të qytetareve të Republikes së Maqedonise, emertimin e gjykates, emrin dhe mbiemrin e kryetarit dhe të anetareve të keshillit dhe të mbajtesit të procesverbalit, emrin dhe mbiemrin e të akuzuarit , vepren penale për të cilen eshte denuar dhe a ka marre pjese në shqyrtimin kryesor, diten e shqyrtimit kryesor dhe valle shqyrtimi kryesor ka qene publik, emrin dhe mbiemrin e paditesit, mbrojtesit, perfaqesuesit ligjor dhe të autorizuarit të cilet kane qene në shqyrtimin kryesor dhe diten e shpalljes së aktgjykimit të kumtuar.

(3) Kumtimi i aktgjykimit i permban të dhenat personale të të akuzuarit (neni 205 paragrafi (1)) dhe vendimin me të cilin i akuzuari shpallet fajtor për vepren për të cilen eshte akuzuar, ose me të cilin lirohet nga aktakuza për atë veper ose me të cilin refuzohet aktakuza.

(4) Nese i akuzuari eshte shpallur fajtor, kumtimi i aktgjykimit doemos duhet t'i perfshije të dhenat e nevojshme të theksuara në nenin 404 të ketij ligji, nese eshte liruar nga aktakuza ose nese aktakuza eshte refuzuar, kumtimi i aktgjykimit doemos duhet ta perfshije pershkrimin e vepres për të cilen eshte i akuzuar dhe vendimin për shpenzimet e procedures penale dhe për kerkesen pronesore-juridike, nese eshte paraqitur.

(5) Në rast të bashkimit të veprave penale gjykata në kumtimin e aktvendimit do t'i fuse denimet e percaktuara për çdo veper penale vecas, e pastaj denimin që eshte kumtuar për të gjitha veprat në varg.

(6) Në arsyetim të aktgjykimit gjykata do t'i nxjerre shkaqet për çdo pike nga kumtimi, e vecanerisht faktet që i vlereson si të deshmuara ose jo të deshmuara, nga cilat prova i ka vertetuar ato fakte, nga cilat shkaqe nuk i ka pranuar propozimet e caktuara të paleve, nga cilat shkaqet eshte udhehequr gjate zgjidhjes së ceshtjeve juridike dhe cilat rrethana i ka marre parasysh gjate percaktimit të denimit.

(7) Nese i akuzuari lirohet nga akuza, në arsyetim vecanerisht do të theksohet nga cilat shkaqe të parapara në nenin 403 të ketij ligji behet kjo.

(8) Në arsyetimin e aktgjykimit me të cilin refuzohet aktakuza, gjykata nuk do të leshohet në vleresimin e punes kryesore, por do të kufizohet vetem në shkaqet për refuzimin e aktakuzes.

(9) Palet dhe i demtuari munden ta mohojne të drejten e ankeses menjehere pas shpalljes së aktvendimit. Në kete rast pershkrimi i aktgjykimit do t'i dorezohet pales dhe të demtuarit vetem nese kete e kerkojne. Nese të dyja palet dhe i demtuari pas shpalljes së aktgjykimit kane hequr dore nga e drejta e ankeses dhe nese asnjeri prej tyre nuk ka e kerkuar dorezimin e aktgjykimit, aktgjykimi i perpiluar me shkrim nuk eshte e domosdoshme që të permbaje arsyetim.

Neni 409
Gabime në aktgjykim

(1) Gabimet në emrat dhe numrat, si dhe gabime tjera të dukshme në shkrim dhe llogaritje, mungesat në forme dhe mosperputhja e aktgjykimit të perpiluar me shkrim me origjinalin, do t'i permiresoje me aktvendim të posacem kryetari i keshillit, me kerkese nga palet ose sipas detyres zyrtare.

(2) Nese ekziston mosperputhshmeri ndermjet aktgjykimit të perpiluar me shkrim dhe origjinalit të tij në pikepamje të të dhenave nga neni 404 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3, 4, 5 dhe 7 të ketij ligji, aktvendimi për permiresimin do t'u dorezohet personave të permendur në nenin 407 të ketij ligji. Në kete rast afati për ankese kunder aktgjykimit rrjedh nga dita e dorezimit të atij aktvendimi kunder të cilit nuk lejohet ankese e posacme.

SEKSIONI G. KESHILLA JURIDIKE

Kreu XXVI

KESHILLA TË RREGULLTA JURIDIKE

1. Ankesa në aktgjykimin e gjykates së shkalles së pare

Neni 410
E drejta e ankeses dhe afati për parashtrim

(1) Kunder aktgjykimit të miratuar në shkalle të pare, personat e autorizuar mund të parashtrojne ankese në afat prej 15 ditesh nga dita e dorezimit të kopjes nga aktgjykimi.

(2) Ankesa e parashtruar në kohe nga personi i autorizuar e prolongon zbatimin e aktgjykimit.

Neni 411
Subjekte të cilat mund të parashtrojne ankese

(1) Ankese mund të parashtrojne palet, mbrojtesi, perfaqesuesi ligjor i të akuzuarit dhe të demtuarit.

(2) Në interes të të akuzuarit ankese mund të parashtrojne bashkeshorti, perkatesisht bashkeshorti jashtemartesor, farefisi nga gjaku në vije të drejt, adaptuesi, i adoptuari, vellai, motra dhe mbajtesi. Afati për ankese edhe në kete rast rrjedh nga dita kur të akuzuarit, perkatesisht mbrojtesit të tij i eshte dorezuar kopja e aktgjykimit.

(3) Prokurori publik mund të parashtroje ankese si në dëm ashtu edhe në dobi të të akuzuarit.

(4) I demtuari mund ta pergenjeshtroje aktgjykimin lidhur me vendimin për shpenzimet e procedures penale, e nese gjykuar kerkesa pronesore-juridike dhe në atë pjese.

(5) Ankese mund të parashtroje edhe personi sendi i të cilit eshte marre ose nga i cili eshte konfiskuar prona ose interesi pronesor i fituar me veper penale, si dhe personi juridik të cilit i eshte kumtuar konfiskimi i perfitimit pronesor.

(6) Mbrojtesi dhe personat nga paragrafi (2) i ketij neni, munden të parashtrojne ankese dhe pa autorizim të vecante nga i akuzuari, por jo edhe kunder vullnetin të tij.

Neni 412
Terheqja dhe heqja dore nga e drejta e ankeses

(1) I akuzuari mund të heq dore nga drejta e ankeses vetem pas dorezimit të aktgjykimit. I akuzuari edhe para kesaj mund të heq dore nga e drejta e ankeses, nese paditesi dhe i demtuari kur kane të drejte të parashtrojne ankese nga të gjitha bazat (neni 407 paragrafi (4)) kane heqe dore nga e drejta e ankeses, vetem nese i akuzuari në baze të aktgjykimit do të duhet të vuaje denimin me burgim. Deri në miratimin e vendimit të gjykate së shkalles së dyte, i akuzuari mund të heq dore nga ankesa tanime e parashtruar. I akuzuari mund të heq dore edhe nga ankesa që e ka parashtruar mbrojtesi i tij ose personat e theksuar në nenin 411 paragrafi (2) i ketij ligji.

(2) Paditesi dhe i demtuari munden të heqin dore nga e drejta e ankeses në momentin e shpalljes së aktgjykimit e deri në skadimin e afatit për parashtrimin e ankeses, ndersa munden deri në miratimin e vendimit të shkalles së dyte të heqin dore nga ankesa tanime e deklaruar.

(3) Terheqja dhe heqja dore nga ankesa nuk mund të revokohen.

Neni 413
Permbajtja e ankeses

(1) Ankesa duhet të permbaje:

1) shenimin e aktgjykimit kunder të së cilit parashtrohet ankesa;

2) bazen për pergenjeshtrimin e aktgjykimit;

3) arsyetimin e ankeses;

4) propozimi pergenjeshtrimin e aktgjykimit që plotesisht ose pjeserisht të abrogohet ose ndryshohet dhe

5) nenshkrimin e personit që parashtron ankese.

(2) Nese ankese ka deklaruar i akuzuari ose personi tjeter nga neni 411 paragrafi (2) të ketij ligji, ndersa i akuzuari nuk ka mbrojtes, ose nese ankese ka deklaruar i demtuari, ose paditesi privat i cili nuk ka të autorizuar, e ankesa nuk eshte e perpiluar në pajtim me dispozitat e paragrafit (1) të ketij neni, gjykata e shkalles së pare do ta thirre ankuesin ta plotesoje ankesen në afat të caktuar me parashtrese me shkrim ose në procesverbal në atë gjykate. Nese ankuesi nuk lajmerohet në kete ftese, gjykata do ta hedh poshte anesen kur nuk i mban të dhenat nga paragrafi (1) pikat 2, 3 dhe 5 të ketij neni, e nese ankesa nuk i permban të dhenat nga paragrafi (1) pika 1, të ketij neni do të hidhet poshte kur nuk mund të percaktohet për cilin aktgjykim ka të beje. Nese ankesa eshte deklaruar në interes të akuzuarit gjykata do t'ia dorezoj gjykates së shkalles ë dyte kur mund të vertetohet për cilin aktgjykim ka të bëj, ndersa nese ajo nuk mund të vertetohet do ta hedh poshte ankesen.

(3) Nese ankese ka parashtruar i demtuari ose paditesi privat i cili ka të autorizuar ose prokurori publik, e ankesa nuk i permban të dhenat nga paragrafi (1) pikat 2, 3 dhe 5 të ketij neni ose nese ankesa nuk e permban të dhenen nga paragrafi (1) pika 1, të ketij neni, e nuk mund të vertetohet për cilin aktgjykim ka të beje, gjykata do ta hedhe poshte ankesen. Ankesen me keto mungesa e parashtruar në interes të të akuzuarit i cili ka mbrojtes, gjykata do t'ia dorezoje gjykates së shkalles së dyte nese mund të vertetohet për cilin aktgjykim ka të beje, e nese kjo nuk mund të vertetohet gjykata do ta hedh poshte ankesen.

(4) Në ankese nuk guxon të permenden fakte të reja ose prova të reja pervec atyre për të cilat palet do të deshmojne se nuk kane mundur t'i nxjerrin deri në perfundimin e procedures së provave gjate shqyrtimit kryesor meqenese nuk i kane mundur t'i dijne apo t'i marrin.

Neni 414
Baza për ankese

Aktgjykimi mund të pergenjeshtrohet, për shkak të:

1) cenimit thelbesor të dispozitave të procedures penale;

2) gjendjes faktike të percaktuar gabimisht;

3) cenimit të Kodit penal dhe

4) vendimit për sanksione ndeshkuese, për konfiskimin e perfitimit pronesor, për shpenzimet e procedures penale, për kerkesat pronesore juridike, si dhe për shkak të vendimit për shpalljen e aktgjykimit nepermjet shtypit, radios ose televizionit.

Neni 415
Cenimi thelbesor i dispozitave të procedures penale

(1) Cenim thelbesor i dispozitave të procedures penale, ekziston nese:

1) gjykata ka qene e perbere në menyre të parregullt, ose nese në kumtimin e aktgjykimit ka marre pjese gjykatesi ose gjykatesi-porote i cili nuk ka marre pjese në shqyrtimin kryesor ose i cili me vendim të plotfuqishem eshte perjashtuar nga gjykimi;

2) në seancen kryesore ka marre pjese gjykatesi ose gjykatesi–porote i cili doemos eshte dashur të perjashtohet (neni 33 pikat 1, 2, 3, 4 dhe 5);

3) shqyrtimi kryesor eshte mbajtur pa personin prania e të cilit në shqyrtimin kryesor eshte e detyrueshme sipas ligjit;

4) në kundershtim me ligjin, publiku ka qene i perjashtuar në shqyrtimin kryesor;

5) jane cenuar dispozitat e procedures penale për ceshtjen nese ekziston aktakuze nga paditesi i autorizuar ose propozim nga i demtuari, perkatesisht leje nga organi kompetent;

6) aktgjykimin e ka miratuar gjykata e cila sipas kompetences reale nuk ka mundur të gjykoje në atë lende ose nese gjykata në menyre të parregullt e ka refuzuar aktakuzen për arsye të jokomptetences reale;

7) gjykata me aktgjykimin e vet nuk e ka zgjidhur plotesisht lenden e aktakuzes;

8) aktgjykimi mbeshtetet në deshmi në të cilen sipas dispozitave të ketij ligji nuk mund të bazohet aktgjykimi, pervec nese duke pasur parasysh provat e tjera eshte e qarte se edhe pa atë prove do të ishte miratuar aktgjykimi i njejte;

9) aktakuza eshte tejkaluar (neni 398 paragrafi (1));

10) me aktgjykimin eshte cenuar dispozita e nenit 428 të ketij ligji;

11) aktgjykimi eshte i paqarte dhe kunderthenes me vet atë ose në të nuk jane permendur shkaqet për faktet ose provat vendimtare të nxjerra në shqyrtimin kryesor, ose

12) gjykata i ka cenuar i ka cenuar dispozitat për perdorimin e gjuhes në proceduren e percaktuar me kete ligj.

(2) Cenim thelbesor i dispozitave të procedures penale ekziston edhe kur gjykata derisa e ka pergatitur shqyrtimin kryesor ose gjate shqyrtimit kryesor ose gjate marrjes së aktgjykimit, nuk e ka zbatuar ose ka zbatuar në menyre të parregullt ndonje dispozite të ketij ligji, nese kjo ka ndikuar ose ka mundur të ndikoje mbi ligjshmerine dhe rregullsine e marrjes së aktgjykimit.

(3) Cenim thelbesor i dispozitave të procedures penale ekziston edhe nese jane të shkelura të drejtat e mbrojtjes, dhe ajo ka ndikuar ose ka mundur të ndikoje mbi ligjshmerine dhe miratimin e rregullt të aktgjykimit ose të drejten e të akuzuarit për gjykim të drejte.

Neni 416
Cenimi i Kodit penal

Cenimi i Kodit penal ekziston, nese:

1) vepra për të cilen ndjiqet i akuzuari nuk eshte veper penale;

2) ka rrethana që e perjashtojne pergjegjesine penale;

3) ka rrethana që e perjashtojne ndjekjen penale, e vecanerisht nese ndodh parashkrimi i ndjekjes penale ose ndjekja eshte perjashtuar për arsye të amnistise ose faljes, ose puna tanime eshte gjykuar në menyre të plotfuqishme;

4) lidhur me vepren penale që eshte lende e aktakuzes eshte zbatuar ligji që nuk mund të zbatohet;

5) me vendimin për denim, për denim me kusht ose verejtje gjyqesore, perkatesisht me vendimin për masen e sigurise, ose për konfiskimin e dobise pronesore, eshte tejkaluar autorizimi që e posedon gjykata sipas ligjit dhe

6) jane cenuar dispozitat për llogaritjen e paraburgimit, si dhe të çdo privimi nga lira lidhur me vepren penale dhe të denimit të mbajtur.

Neni 417
Gjendja faktike e vertetuar gabimisht

(1) Aktgjykimi mund të pergenjeshtrohet për shkak të gjendjes faktike të vertetuar gabimisht, kur ndonje fakt vendimtar gabimisht eshte vertetuar, ose nuk eshte vertetuar.

(2) Gjendja faktike e vertetuar gabimisht ekziston edhe kur në atë tregojne faktet e reja ose deshmite e reja sipas nenit 413 paragrafi (4) i ketij ligji.

Neni 418
Vendimi për denimin, gjykimi i kushtezuar dhe verejtja gjyqesore, për masen e sigurise ose konfiskimin e dobise pronesore dhe shpallja e aktgjykimit

(1) Aktgjykimi perkatesisht aktvendimi për verejte gjyqesore mund të pergenjeshtrohet për shkak të vendimit për denim, denimit me kusht dhe verejtjes gjyqesore, kur me kete vendim nuk eshte tejkaluar autorizimi ligjor (neni 416 pika 5), por gjykata nuk e ka matur drejt denimin duke pasur parasysh rrethanat që ndikojne denimi të jete më i madh ose më i vogel dhe për shkak se gjykata i ka zbatuar ose nuk i ka zbatuar dispozitat për lehtesimin e denimit, për lirimin nga denimi, për denim me kusht, ose për verejtje gjyqesore, edhe pse për kete kane ekzistuar kushte ligjore.

(2) Vendimi për masen e sigurise ose konfiskimin e dobise pronesore mund të pergenjeshtrohet nese nuk ekziston cenim i ligjit nga neni 416 pika 5, të ketij ligji, por gjykata në menyre të padrejte e ka marre kete vendim ose nuk e ka kumtuar masen e sigurise, perkatesisht konfiskimin e dobise pronesore, edhe pse për kete kane ekzistuar kushte ligjore. Nga të njejtat arsye mund të pergenjeshtrohet vendimi për shpenzimet e procedures penale.

(3) Vendimi për shpalljen e aktgjykimit nepermjet shtypit, radios ose televizionit mund të pergenjeshtrohet, kur gjykata për keto ceshtje ka miratuar vendim në kundershtim me dispozitat ligjore.

2. Procedura ndaj ankeses

Neni 419
Parashtrimi i ankeses

(1) Ankesa parashtrohet te gjykata që e ka kumtuar aktgjykimin e shkalles së pare në ekzemplare të mjaftueshem për gjykaten, si dhe për palen kundershtare dhe për mbrojtesin për dhenien e pergjigjes.

(2) Ankesen jo me kohe (neni 410) dhe të palejuar (neni 411) do ta hedh poshte me aktvendim kryetari i keshillit të gjykates së shkalles së pare.

Neni 420
Pergjigjja ndaj ankeses

(1) Një ekzemplar nga ankesa, gjykata e shkalles së pare pa prolongim e dorezon te pala e kundershtare (nenet 130 dhe 131), e cila në afat prej tete ditesh nga dita e pranimi të ankeses, mund të parashtroje te gjykata pergjigje ndaj ankeses.

(2) Ankesen dhe pergjigjen ndaj ankeses me të gjitha shkresat, gjykata e shkalles së pare në afat prej tri ditesh nga pranimi i pergjigjes ndaj ankeses, perkatesisht pas skadimit të afatit për parashtrimin e pergjigjes ndaj ankeses, do t'i dorezoje te gjykata e shkalles së dyte.

Neni 421
Gjykatesi referues

(1) Kur shkresat e ankeses do të arrijne në gjykaten e shkalles së dyte, në afat prej tri ditesh nga pranimi i shkresave caktohet gjykates referues. Nese eshte fjala veper penale për të cilen ndiqet me kerkese nga prokurori publik, gjykatesi referues pa prolongim do t'i dergoje shkresat te prokurori publik kompetent, i cili eshte i obliguar që t'i shqyrtoje dhe pa prolongim ose më së voni në afat prej 15 diteve, e te lendet më të nderlikuara më së voni në afat prej 30 diteve, t'ia ktheje gjykates.

(2) Prokurori publik, duke i kthyer shkresat, do të dorezoj propozim me shkrim në gjykate ose do ta njoftoj gjykaten se do të paraqese propozim me shkrim në seancen keshillit.

(3) Për seancen e keshillit do të njoftohet prokurori publik dhe ai i akuzuar dhe mbrojtesi i tij, ose paditesi privat i cili në afatin e parapare për ankese ose për pergjigje ndaj ankeses, ka kerkuar që të njoftohet për seancen ose të propozoje mbajtjen e debatit para gjykates së shkalles së dyte.

(4) Seanca e keshillit në gjykaten e shkalles së dyte eshte publike, me kerkese të paleve për veper penale për të cilen mund të kumtohet denim me burgim mbi pese vite.

(5) Gjykatesi referues mundet sipas nevojes nga gjykata e shkalles së pare të marre raport për shkeljen e dispozitave të procedures penale, ndersa mundet permes asaj gjykate ose permes gjykatesit të procedures paraprake të gjykates në rajonin e të cilit duhet të kryhet veprimi ose në menyre tjeter t'i kontrolloje konstatimet në ankese lidhur me provat dhe faktet e reja, ose nga organet tjera ose persona juridike të marre raporte ose shkresa të nevojshme. Gjykata e shkalles së pare, perkatesisht prokurori publik kompetent që e ka udhehequr proceduren hetimore nga i cili gjykatesi referues kerkon raporte ose ndermarrjen e veprimeve, jane të detyruar që të veprojne për kerkesen e atille në afat i cili nuk i tejkalon 30 dite.

(6) Nese gjykatesi referues verteton se në shkresat gjenden procesverbalet dhe njoftimet e parapara në nenin 93 të ketij ligji, shkresat pa prolongim do t'i dorezoje deri në gjykaten e shkalle së pare para mbajtjes së seances në keshillin e shkalles së dyte, që kryetari i shkalles së pare të marre aktvendim për ndarjen e tyre nga shkresat dhe pas plotfuqishmerise së aktvendimit, në mbeshtjelles të mbyllur t'ia dorezoje gjykatesit të procedures paraprake për ruajtje ndaras nga shkresat tjera.

Neni 422
Mbledhja e Keshillit

(1) Nese i akuzuari eshte në paraburgim ose në vuajtjen e denimin, e ka mbrojtes, do të sigurohet prania e të akuzuarit vetem nese kryetari i keshillit ose keshilli konstaton se ajo eshte në perputhje të plote.

(2) Seanca e keshillit fillon me raportin e gjykatesit referues për gjendjen e punes. Pastaj parashtruesi i ankeses e arsyetoi ankesen, ndersa pas tij fjalen e merr pala e kundert që t'i pergjigjet konstatimeve në ankese, perkatesisht në pergjigjen e ankeses, duke mos e perseritur atë që eshte permbajtur në raport, e për plotesimin e raportit mund të kerkohet që të lexohen shkresa të vecanta.

(3) Mosardhja e paleve që jane njoftuar në menyre të rregullt nuk e pengon mbajtjen e seances së keshillit. Nese i akuzuari nuk e njofton gjykaten për ndryshimin e vendbanimit perkatesisht vendqendrimit, seanca e keshillit mund të mbahet edhe pse i akuzuari eshte njoftuar për seancen.

(4) Në seance të keshillit në të cilen marrin pjese palet, publiku mund të perjashtohet vetem nën kushtet e percaktuara me kete ligj, në pajtim me nenet 353, 354, 355 dhe 356 të ketij ligji.

(5) Procesverbali i seances së keshillit i bashkengjitet shkresave të gjykates së shkalles së pare dhe të dyte.

(6) Aktvendimet nga nenet 432 dhe 433 të ketij ligji, mund të miratohen edhe pa njoftimin e paleve për seancen e keshillit.

Neni 423
Vendimmarrja në gjykaten e shkalles së dyte

(1) Gjykata e shkalles së dyte merr vendim në seancen e keshillit ose në baze të debatit të mbajtur.

(2) Në mbledhje të keshillit të mbajtur sipas nenit 422 të ketij ligji, nese keshilli vlereson se do të mbahet debati, ajo caktohet më së voni në afat prej 15 diteve nga dita kur eshte mbajtur seanca e keshillit.

Neni 424
Mbajtja e shqyrtimit para keshillit të gjykates së shkalles së dyte

(1) Debati para keshillit të gjykates së shkalles së dyte do të mbahet, nese:

1) vertetohet se ekziston shkelje thelbesore e dispozitave të procedures penale nga neni 415 paragrafi (1) i ketij ligji, që sipas vleresimit të keshillit mund të tejkalohet me mbajtjen e seances kryesore, ose

2) vertetohet se ekziston gjendja faktike e vertetuar gabimisht gjate procedures së shkalles së pare, ose kur faktet dhe provat e reja për here të pare të deklaruara në ankese jane vleresuar si të lejueshme.

(2) Dispozitat që kane të bejne me seancen kryesore në proceduren e shkalles së pare në menyre perkatese zbatohen dhe në debatin para keshillit të gjykates së shkalles së dyte, pervec nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

(3) Në shqyrtimin para gjykates së shkalles së dyte thirren i akuzuari dhe mbrojtesi i tij, paditesi, i demtuari, perfaqesuesit ligjore dhe të autorizuarit e të demtuarit dhe paditesit privat, si dhe deshmitaret dhe ekspertet për të cilet gjykata do të vendose që të merren në pyetje.

(4) Në seance nxirren prova të cilat nuk kane qene të njohura ose të kapshme gjate procedures së shkalles së pare, si dhe të ato për të cilat keshilli do të vleresoje se jane të nevojshme të nxirren për arsye të percaktimit të gjendjes faktike.

Neni 425
Rrjedha e shqyrtimit para keshillit të gjykates së shkalles së dyte

(1) Shqyrtimi para gjykates së shkalle së dyte fillon me raportin e gjykatesit referues i cili i ekspozon gjendjen e puneve, pa dhene mendim të vetin për bazueshmerine e ankeses.

(2) Pas propozimit ose me detyre zyrtare do të lexohet aktgjykimi ose pjesa e aktgjykimit për të cilin ka të bëj ankesa, e sipas nevojes edhe procesverbali për seancen kryesore.

(3) Pastaj thirret parashtruesi i ankeses që ta arsyetoje ankesen, e pas tij e merr fjalen pala e kundert, që t'i pergjigjet konstatimeve të ankeses. I akuzuari dhe mbrojtesi i tij cdohere e mbajne fjalen e fundit.

(4) Paditesi mundet, duke pasur parasysh rezultatin nga seanca, në teresi ose pjeserisht të heq dore nga aktakuza ose ta ndryshoje aktakuzen në interes të të akuzuarit.

Neni 426
Miratimi i aktgjykimit nga keshilli i shkalle së dyte

(1) Pas seances së mbajtur, keshilli i gjykates së shkalles së dyte do të marre aktgjykim sipas dispozitave nga nenet 434 deri në 437 të ketij ligji.

(2) Lidhur me perpilimin me shkrim të aktgjykimit, keshilli i gjykates së shkalles së dyte lidhet me afatet e parapara në nenin 407 të ketij ligji.

(3) Gjate kumtimit të aktgjykimit keshilli lidhet me ndalimin e percaktuar në nenin 430 të ketij ligji.

(4) Nese i akuzuari eshte në paraburgim, keshilli detyrohet që të veproje sipas nenit 438 paragrafi (3) të ketij ligji.

Neni 427
Kufijte e marrjes në pyetje në aktgjykimin e shkalles së pare

(1) Gjykata e shkalles së dyte e shqyrton aktgjykimin në atë pjese në të cilen hidhet poshte me ankese, por cdohere doemos duhet që sipas detyres zyrtare të hetoje:

1) nese ekziston shkelje të dispozitave në proceduren penale nga neni 415 paragrafi (1) pikat 1, 5, 6, 8 9, 10 dhe 11 të ketij ligji dhe nese seanca kryesore në kundershtim me dispozitat e ketij ligji, eshte mbajtur në mungese të të akuzuarit, e në rast të mbrojtjes së detyrueshme edhe në mungese të mbrojtesit të të akuzuarit dhe

2) nese në dëm të të akuzuarit eshte shkelur Kodi penal (neni 416).

(2) Nese ankesa e parashtruar në interes të të akuzuarit nuk i permban të dhenat nga neni 413 paragrafi (1) pikat 2 dhe 3 të ketij ligji, gjykata e shkalles së dyte do të kufizohet me marrjen në pyetje të shkeljeve nga paragrafi (1) pikat 1 dhe 2 të ketij neni, si dhe shqyrtimin e vendimit për denimin, për masat e sigurise dhe për konfiskimin e dobise pronesore (neni 418 i ketij ligji).

(3) Për shkeljen e ligjit nga neni 415 paragrafi (1) pika 2 e ketij ligji, ankuesi mund të thirret në ankese vetem nese atë shkelje nuk ka mundur ta nxjerre në seancen kryesore ose e ka nxjerre, por gjykata e shkalles së dyte nuk e ka marre parasysh.

Neni 428
Ndalimi për ndryshim në të keq

Nese eshte paraqitur ankese vetem në interes të të akuzuarit, aktgjykimi nuk guxon të ndryshohet në dëm të tij, lidhur me vleresimin juridik të vepres dhe sanksionin kundervajtes.

Neni 429
Veprimi i zgjeruar i ankeses

Ankesa për shkak të gjendjes faktike të vertetuar gabimisht ose për shkak të shkeljes së Kodit penal e paraqitur në interes të të akuzuarit, permban në vete edhe ankese për shkak të vendimit për sanksion kundervajtes dhe për konfiskimin e dobise pronesore (neni 418).

Neni 430
Privilegji i bashkimit (Benefixium cohaesionis)

Nese gjykata e shkalles së dyte me rastin e cilesdo ankese verteton se shkaqet për të cilat e ka marre vendimin në interes të të akuzuarit jane të interes dhe për ndonje nga të bashkakuzuarit që nuk ka parashtruar ankese ose nuk e ka parashtruar në atë drejtim, do të veproje sipas detyres zyrtare sikur të ekzistoje ankese e atille.

Neni 431
Vendime të gjykates së shkalles së dyte ndaj ankeses

(1) Gjykata e shkalles së dyte në seancen e keshillit mund ta hedh poshte ankesen si jo me kohe ose si të palejueshme, ose ta refuzoje ankesen si të pabaze dhe ta vertetoje aktgjykimin e shkalles së pare, ose ta ndryshoje aktgjykimin e shkalles së pare, ose ta anuloje për shkak të shkeljeve thelbesore dhe ta ktheje lenden për vendimmarrje të serishme ose ta abrogoje aktgjykimin e shkalles së pare dhe të mbaje seance.

(2) Për të gjitha ankesat kunder të njejtit aktgjykim, gjykata e shkalles së pare vendos me një vendim.

(3) Në arsyetimin e aktgjykimit perkatesisht aktvendimit, gjykata e shkalles së dyte doemos duhet t'i vleresoje konstatimet e ankeses dhe t'i paraqese shkeljet e ligjit që i ka marre parasysh sipas detyres zyrtare.

Neni 432
Hedhja poshte e ankeses si jo me kohe

Ankesa do të hidhet poshte me aktvendim si jo me kohe nese vertetohet se nuk eshte parashtruar në afatin ligjor.

Neni 433
Hedhja poshte e ankeses si e palejueshme

Ankesa do të hidhet poshte me aktvendim si e palejueshme nese vertetohet se ankesen e ka paraqitur personi i cili nuk eshte i autorizuar që të parashtroje ankese, ose personi i cili ka heq dore nga ankesa, ose nese vertetohet se ka heq dore nga ankesa ose pas heqjes dore nga ankesa perseri ka paraqitur ankese, ose nese sipas ligjit nuk lejohet ankese.

Neni 434
Refuzimi i ankeses si e pabaze

Gjykata e shkalles së dyte me aktgjykim do ta refuzoje ankesen si të pabaze dhe do ta vertetoje aktgjykimin e gjykates së shkalles e pare, kur do të vertetoje se nuk ekzistojne shkaqe për të cilat aktgjykimi pergenjeshtrohet, as që ekzistojne shkelje të ligjit nga neni 427 paragrafi (1) të ketij ligji.

Neni 435
Ndryshimi i aktgjykimit

(1) Gjykata e shkalles së dyte duke e pranuar ankesen ose sipas detyres zyrtare me aktgjykim do ta ndryshoje aktgjykimin e shkalles së pare, nese verteton se faktet vendimtare në aktgjykimin e shkalles së pare në menyre të drejte jane percaktuar dhe se duke e marre parasysh gjendjen e percaktuar faktike, me zbatimin e rregullt të ligjit duhet të miratohet aktgjykim më ndryshe, e sipas gjendjes së puneve dhe në rast të shkeljeve nga neni 415 paragrafi (1) pikat 5, 9 dhe 10 të ketij ligji.

(2) Nese gjykata e shkalles së dyte konstaton se ekzistojne kushte ligjore për kumtimin e verejtjes gjyqesore, me aktvendim do ta ndryshoje aktgjykimin shkalles së pare dhe do të kumtoje verejtje gjyqesore.

(3) Nese për arsye të ndryshimit të aktgjykimit të shkalles së pare jane arritur kushtet që të percaktohet, perkatesisht të anulohet paraburgimi në baze të nenit 174 paragrafi (1) pika 5 dhe nenit 175 paragrafet (1) dhe (5) të ketij ligji, gjykata e shkalles së dyte për kete do të marre aktvendim të vecante kunder të cilit nuk lejohet ankese.

Neni 436
Anulimi për shkakt të shkeljeve thelbesore

(1) Gjykata e shkalles së dyte, duke e miratuar ankesen ose sipas detyres zyrtare me aktvendim do ta abrogoje aktgjykimin e shkalles së pare dhe do ta ktheje lenden në rigjykim, nese vertetohet se ekziston shkelje thelbesore të dispozitave të procedures penale, pervec nese nuk vendos të mbaje shqyrtim para gjykates së shkalles së dyte.

(2) Gjykata e shkalles së dyte mund të urdheroje që të mbahet seance kryesore e re para gjykates së shkalles së pare, para keshillit të ndryshuar plotesisht.

(3) Gjykata e shkalles së dyte mundet edhe vetem pjeserisht ta abrogoje aktgjykimin e shkalles së pare, nese pjese të vecanta nga aktgjykimi mund të ndahen pa dëm për aktgjykimin e drejte.

(4) Kur aktgjykimi i shkalle së pare abrogohet për shkak të shkeljeve thelbesore të dispozitave në proceduren penale, në arsyetim duhet të permendet cilat dispozita jane shkelur dhe në cfare perbehen shkeljet.

(5) Nese i akuzuari gjendet në paraburgim, gjykata e shkalles së dyte do të hetoje nese ekzistojne ende shkaqet për paraburgim dhe do të marre aktvendim për vazhdimin ose heqjen e paraburgimit. Kunder ketij aktvendimi nuk lejohet ankese.

Neni 437
Abrogimi i aktgjykimit të shkalles së pare dhe mbajta e seances

(1) Gjykata e shkalles së dyte, duke marre parasysh ankesen ose sipas detyres zyrtare me aktvendim do ta abrogoje aktgjykimin e shkalles së pare dhe do të urdheroje mbajtjen e shqyrtimit nese nuk jane e plotesuar rastet nga neni 424 të ketij ligji.

(2) Gjykata e shkalles së dyte mundet edhe vetem pjeserisht ta abrogoje aktgjykimin e shkalles së pare, nese pjese të vecanta nga aktgjykimi mund të ndahen pa dëm për aktgjykimin e drejte dhe lidhur me atë pjese të mbaje shqyrtim.

(3) Nese i akuzuari gjendet në paraburgim, gjykata e shkalles së dyte do të hetoje nese ekzistojne ende shkaqet për paraburgim dhe do të marre aktvendim për vazhdimin ose abrogimin e paraburgimit. Kunder ketij aktvendimi nuk lejohet ankese.

(4) Nese aktgjykimi i ankimuar tanime eshte abroguar, atehere gjykata e shkalles së dyte do të mbajte shqyrtim dhe në menyre meritore do të vendose për lenden.

Neni 438
Kthimi i shkresave në gjykaten e shkalles së pare

(1) Gjykata e shkalles së dyte do t'ia ktheje të gjitha shkresat gjykates së shkalles së pare me vendimin e tij në numer të mjaftueshem të shkresave të vertetuara, për t'ua dorezuar paleve dhe personave tjere të interesuar.

(2) Nese i akuzuari eshte në paraburgim, gjykata e shkalles së dyte eshte e detyruar që vendimin me shkresat t'ia dorezoje gjykates së shkalles së pare më së voni në afat prej 45 diteve, e në raste më specifike në afat prej 60 ditesh nga dita e pranimit të shkresave nga prokurori publik.

3. Ankesa ndaj aktgjykimit të gjykates së shkalles së dyte

Neni 439
Lejueshmeria e ankeses

(1) Kunder aktgjykimit të gjykates së shkalles së dyte eshte e lejuar ankese te gjykata që vendos në shkalle të trete vetem në keto raste:

1) nese gjykata e shkalles së dyte ka kumtuar denim me burgim të perjetshem, ose nese e ka vertetuar aktgjykimin e shkalles së pare me të cilin eshte kumtuar denim i atille;

2) nese gjykata e shkalle së dyte ka miratuar aktgjykim në baze të seances së mbajtur dhe

3) nese gjykata e shkales së dyte e ka ndryshuar aktgjykimin e shkalles së pare me të cilin i akuzuari eshte liruar nga aktakuza dhe ka kumtuar aktgjykim me të cilen i akuzuari shpallet fajtor.

(2) Për ankesen kunder aktgjykimit të shkalles së dyte vendos gjykata e shkalles së trete në seance të keshillit, në pajtim me dispozitat që vlejne për proceduren e shkalles së dyte. Para kesaj gjykate nuk mund të mbahet shqyrtim.

(3) Dispozitat e nenit 435 të ketij ligji, do të zbatohen edhe ndaj të akuzuarit i cili nuk ka pasur të drejte të paraqese ankese kunder aktgjykimit të shkalles së dyte.

4. Ankesa ndaj aktvendimit

Neni 440
Lejueshmeria e ankeses kunder aktvendimit

(1) Kunder aktvendimit të gjykatesit për proceduren paraprake dhe kunder aktvendimeve tjera të gjykates të miratuara në shkalle të pare, palet dhe personat të drejtat e të cileve jane shkelur, mund të parashtrojne ankese cdohere kur në kete ligj në menyre të prere nuk eshte percaktuar se ankese e vecante nuk eshte e lejuar.

(2) Kunder aktvendimit të keshillit nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji, i miratuar para dhe gjate hetimit, nuk eshte e lejuar ankese e vecante, nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe. Kur me kete ligj eshte percaktuar se nuk eshte e lejuar ankese e vecante, aktvendimi mund të hidhet poshte me ankese ndaj aktgjykimit.

(3) Aktvendimet që miratohen për pergatitjene seances kryesore dhe aktgjykimet mund të hidhen poshte vetem nese në ankesen e aktgjykimit.

Neni 441
Parashtrimi i ankeses

(1) Ankese parashtrohet te gjykata që e ka dorezuar aktvendimin.

(2) Ankese ndaj aktvendimit parashtrohet në afat prej tri ditesh nga dita e parashtrimit të aktvendimit, nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

Neni 442
Veprimi suspendues i ankeses

Nese në kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe, me parashtrimin e ankeses ndaj aktvendimit prolongohet zbatimi i aktvendimit kunder të cilit eshte parashtruar ankese.

Neni 443
Organi kompetent për vendosje ndaj ankeses

(1) Për ankesen kunder aktvendimit të gjykates së shkalles së pare vendos gjykata e shkalles së dyte në seancen e keshillit, nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

(2) Për ankesen kunder aktvendimit të gjykatesit për proceduren paraprake, vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji, nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

(3) Duke vendosur për ankesen gjykata mundet me aktvendim ta hedh poshte ankesen si jo me kohe ose si të palejueshme, ta refuzoje ankesen si të pabaze, ose ta pranoje ankesen dhe aktvendimin ta ndryshoje ose shfuqizoje dhe sipas nevojes lenden ta dergoje për rivendosje.

Neni 444
Zbatimi perkates i dispozitave për ankese ndaj aktgjykimit të gjykates së shkalles së pare

(1) Në procedure për ankese ndaj aktvendimit në menyre perkatese do të zbatohen dispozitat e neneve 411, 413, 419, 421 paragrafet (1), (4) dhe (5), nenit 427 paragrafi (1) pika 1, nenet 428 dhe 430 të ketij ligji.

(2) Nese ankesa eshte parashtruar kunder aktvendimit nga neni 522 të ketij ligji, për seance të keshillit njoftohet prokurori publik, ndersa personat e tjere në kushtet e parapara në nenin 422 të ketij ligji.

Neni 445
Zbatimi perkates i dispozitave ndaj ankeses së aktvendimit

Dispozitat e neneve 440 dhe 445 të ketij ligji, në menyre perkatese do të zbatohen edhe ndaj të gjitha aktvendimeve tjera që miratohen sipas ketij ligji, nese me kete ligj nuk eshte percaktuar ndryshe.

Kreu XXVII

MJETET E JASHTEZAKONSHME JURIDIKE

1. Perseritja e procedures penale

Neni 446
Dispozita e pergjithshme

Procedura penale që eshte kryer me aktvendim të plotfuqishem ose me aktgjykim të plotfuqishem, mundet me kerkese të personit të autorizuar të perseritet vetem në rastet dhe kushtet e parapara me kete ligj.

Neni 447
Ndryshimi i aktgjykimi të plotfuqishem pa perseritjen e procedures

(1) Aktgjykimi i plotfuqishem mund të ndryshoje pa perseritjen e procedures penale, nese:

1) në dy apo në teper aktgjykime kunder të njejtit të denuar në menyre të plotfuqishme jane kumtuar më teper denime, ndersa nuk jane zbatuar dispozitat për matjen e denimit të vetem për vepra radhazi;

2) gjate kumtimit të denimit të vetem me zbatimin e dispozitave për vepra radhazi eshte marre si i percaktuar denimi që eshte perfshire në denimin e kumtuar sipas dispozitave për vepra radhazi në ndonje aktgjykim të meparshem;

3) pas plotfuqishmerise së aktgjykimit do të paraqiten rrethana që nuk i kane qene kur eshte kumtuar aktgjykimi ose nuk kane qene të njohura edhe pse kane ekzistuar, e ato qartazi do të sillnin në denim më të bute;

4) aktgjykimi i plotfuqishem me të cilin për më teper vepra penale eshte kumtuar denim i vetem nuk do të mund të zbatohet në një pjese për shkak të amnistise, faljes ose shkaqeve tjera dhe

5) pas aktgjykimit të plotfuqishem me të cilen i akuzuari eshte shpallur fajtor për vepren e vazhdueshme penale paraqiten persona tjere të demtuar, gjykata e shkalles së pare do ta ndryshoje aktgjykimin në pjesen për kerkesen pronesore juridike, ndersa procedura fillon me propozim të të demtuarve në afat prej tre muajsh nga dita e njoftimit për aktgjykimin.

(2) Në rastin nga paragrafi (1) pika 1 e ketij neni gjykata me aktgjykimin e ri do t'i ndryshoje aktgjykimet e meparshme lidhur me vendimet për denimin dhe do të kumtoje denim të vetem. Për miratimin e aktgjykimit të ri eshte kompetente gjykata e shkalles së pare që ka gjykuar në lenden në të cilen eshte kumtuar lloji më i ashper i denimit, ndersa te denimet e llojit të njejte - gjykata që ka kumtuar denim më të madh, e nese denimet jane të barabarta-gjykata që e fundit e ka kumtuar denimin.

(3) Në rastin nga paragrafi (1) pika 2 e ketij neni do ta ndryshoje aktgjykimin e vet gjykata që gjate kumtimit të denimit të vetem gabimisht e ka marre parasysh denimin që tanime eshte perfshire në ndonje aktgjykim të meparshem.

(4) Në rastin nga paragrafi (1) pika 3 dhe 4 të ketij neni, gjykata që ka gjykuar në shkallen e pare do ta ndryshoje aktgjykimin e meparshem lidhur me denimin dhe do të kumtoje denim të ri ose do të percaktoje sa do të vuhet nga denimi i kumtuar me aktgjykim të meparshem.

(5) Aktgjykimin e ri e merr gjykata në seancen e keshillit, me propozim të prokurorit publik ose të të denuarit, e pas marrjes në pyetje të pales së kundert.

(6) Nese në rastin nga paragrafi (1) pikat 1 dhe 2 të ketij neni gjate kumtimit të denimit jane marre parasysh edhe aktgjykime të gjykatave tjera, kopje e vertetuar të aktgjykimit të ri të plotfuqishem do të dorezohet edhe te ato gjykata.

Neni 448
Vazhdimi i procedures penale

(1) Nese gjykata ka refuzuar që ta konfirmoje aktakuzen, kur para fillimit të seances kryesore aktakuza eshte hedhur ose në menyre të plotfuqishme eshte refuzuar ose me aktvendim procedura eshte nderprere në menyre të plotfuqishme, me kerkese të paditesit të autorizuar, mund të lejohet perseritja e procedures penale (neni 453 paragrafi (3)), nese parashtrohen deshmi të reja në baze të të cilave gjykata mund të bindet se jane arritur kushtet për ngritjen e serishme të procedures penale.

(2) Procedura penale në menyre të plotfuqishme e nderprere deri në fillimin seances kryesore mund të perseritet kur prokurori publik ka heq dore nga ndjekja, nese deshmohet se heqja dore ka ndodhur për shkak të kryerjes së vepres penale. Në pikepamje të deshmimit të vepres penale të prokurorit publik do të zbatohen dispozitat nga neni 450 paragrafi (2) i ketij ligji.

Neni 449
Perseritja e procedures në interes të të denuarit

(1) Procedura penale e perfunduar me aktgjykim të plotfuqishem mund të perseritet në interes të të denuarit, nese:

1) deshmohet se aktgjykimi eshte bazuar në dokument të rrejshem, incizimi vizuel-të zerit ose në deshmine e rrejshme të deshmitarit, ekspertit, interpretuesit ose perthyesit, perkatesisht interpretuesit;

2) nese deshmohet se te aktgjykimi ka ardhur për shkak të vepres penale të gjykatesit, të gjykatesit–porote ose të personit i cili i ka kryer veprimet deshmuese.

3) paraqiten fakte të reja ose parashtrohen deshmi të reja që vetvetiu ose lidhur me provat e meparshme jane të volitshme ta shkaktojne lirimin e personit që ka qene i denuar ose denimin e në baze të ligjit më të bute penal;

4) ndonje personi për veper të njejte eshte denuar më shume here, ose nese më teper persona të denuar për veper të njejte që ka mund ta kryeje vetem një person ose ndonjeri prej tyre;

5) në rast të denimit për veper të vazhdueshme penale ose për veper tjeter penale që sipas ligjit perfshin më teper veprime të njellojta ose të ndryshme, nxirren fakte të reja ose parashtrohen deshmi të reja që tregojne se i denuari nuk e ka kryer vepren që eshte perfshire me vepren nga denimi, ndersa ekzistimi i ketyre fakteve do të ishte me ndikim qenesor mbi percaktimin e denimit;

6) me vendim të plotfuqishem të gjykates Evropiane për të Drejtat e Njeriut vertetohet shkelja e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore gjate procedures.

(2) Në rastet nga paragrafi (1) pikat 1 dhe 2 të ketij neni me aktgjykim të plotfuqishem duhet të deshmohet se personat e permendur jane shpallur fajtore për veprat perkatese penale. Nese procedura kunder ketyre personave nuk mund të zbatohet për arsye se kane vdekur ose për shkak se ekzistojne rrethana që e perjashtojne ndjekjen penale, faktet nga paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 3 të ketij neni mund të vertetohen edhe me deshmi të tjera.

Neni 450
Perseritja e procedures në dëm të të denuarit

Procedura penale në raste të vecanta mund të perseritet në dëm të të denuarit nese aktgjykimi me të cilin aktakuza refuzohet eshte marre për shkak të jokompetences reale të gjykates, ndersa prokurori publik ka ngritur procedure para gjykates kompetente dhe me kete rast e ka kerkuar perseritjen e procedures.

Neni 451
Personat e autorizuar që të parashtrojne kerkese për perseritjen e procedures

(1) Kerkese për perseritjen e procedures penale mund të parashtrojne palet dhe mbrojtesi, ndersa pas vdekjes së të denuarit kerkese mund të parashtrojne prokurori publik nese procedura eshte mbajtur me kerkese të tij ose të personat të permendur në nenin 411 paragrafi (2) i ketij ligji.

(2) Kerkese për perseritjen e procedures penale mund të parashtrohet edhe pasi që i denuari e ka vuajtur denimin pa marre parasysh parashkrimin, amnistine ose faljen.

(3) Nese gjykata që do të ishte kompetente për vendosje për perseritjen e procedures penale (neni 452) njoftohet se ekziston arsye për perseritjen e procedures penale, do ta njoftoje për kete të denuarin, perkatesisht personin i cili eshte i autorizuar që ta parashtroje kerkesen.

Neni 452
Gjykata e cila vendos për kerkesen dhe permbajtja e kerkeses

(1) Për kerkesen për perseritjen e procedures penale vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) i ketij ligji, i gjykates që në proceduren e meparshme ka gjykuar në shkallen e pare.

(2) Në kerkese doemos duhet të theksohet sipas ciles baze ligjore kerkohet perseritja dhe me cilat deshmi mbeshteten faktet në të cilat bazohet kerkesa. Nese kerkesa nuk i permban edhe keto të dhena, gjykata do ta thirre parashtruesin që në afatin e caktuar ta plotesoje kerkesen .

(3) Gjate zgjidhjes së kerkeses, në keshill nuk do të marre pjese gjykatesi që ka marre pjese në miratimin e aktgjykimit në proceduren e meparshme.

Neni 453
Vendosja për kerkesen për perseritjen e procedures

(1) Gjykata me aktvendim do ta hedh kerkesen nese në baze të vet kerkeses dhe të shkresave nga procedura e meparshme, verteton se kerkesen e ka parashtruar personi i paautorizuar ose nuk ka kushte ligjore për perseritjen e procedures, ose faktet dhe provat mbi të cilat bazohet kerkesa tanime jane të paraqitur në kerkesen e meparshme për perseritjen e procedures që eshte refuzuar me aktvendimin e plotfuqishem të gjykates, ose faktet dhe provat shihen qarte se nuk jane të pershtatshme që në baze të tyre që të lejohet perseritja ose vertetohet se behet fjale për dokument të rrejshem ose deshmi të rrejshme të deshmitarit ose ekspertit, ose parashtruesi i kerkeses nuk ka vepruar sipas nenit 452 paragrafi (2) të ketij ligji.

(2) Nese gjykata nuk e hedh poshte kerkesen, do të dorezohet kopje e kerkeses te pala e kundert e cila ka të drejte që në afat prej tete ditesh t'i pergjigjet kerkeses. Kur gjykates do t'i arrije pergjigjja ndaj kerkeses ose kur do të kaloje afati për dhenien e pergjigjes, kryetari i keshillit do të caktoje që të hetohen faktet dhe të grumbullohen provat në të cilat thirret në kerkesen dhe në pergjigjen ndaj kerkeses.

(3) Pas hetimeve të realizuara gjykata me aktvendim menjehere do të vendose për kerkesen për perseritjen e procedures sipas nenit 448 të ketij ligji. Në raste tjera, kur jane në pyetje vepra penale për të cilat ndiqet sipas detyres zyrtare, kryetari i keshillit do të percaktoje që shkresat të dergohen te prokurori publik i cili pa prolongim do t'i ktheje shkresat me mendimin e vet.

Neni 454
Leja për perseritjen e procedures ose refuzimi i kerkeses për perseritjen e procedures

(1) Kur prokurori publik do t'i ktheje shkresat, nese nuk percakton që hetimi të plotesohet në baze të rezultateve nga hetimi, gjykata do ta pranoje kerkesen dhe do ta lejoje perseritjen e procedures penale, ose do ta refuzoje kerkesen nese provat e reja nuk jane të pershtatshme që të shpien në perseritjen e procedures penale.

(2) Nese gjykata konstaton se shkaqet për të cilat ka lejuar perseritjen e procedures ekzistojne edhe për ndonje prej të bashkakuzuarve që nuk ka parashtruar kerkese për perseritjen e procedures, do të veproje sipas detyres zyrtare sikur të ekzistoje kerkese e atille.

(3) Në aktvendim me të cilin lejohet perseritja e procedures penale gjykata do të vendos menjehere që të caktohet seance e re kryesore, ose lenda të kthehet në gjendje në proceduren hetimore, perkatesisht të zbatohet procedura hetimore nese nuk ka pasur.

(4) Nese gjykata konsideron, duke marre parasysh provat e parashtruara, se i denuari në proceduren e perseritur mund denohet me denim të atille që me llogaritjen e denimit tanime të mbajtur do të duhej të leshohej në liri, ose mund të lirohet nga aktakuza ose aktakuza mund të refuzohet, do të percaktoje që zbatimi i aktgjykimit të prolongohet perkatesisht të nderpritet.

(5) Kur aktvendimi me të cilin lejohet perseritja e procedures penale do të behet i plotfuqishem, do të nderpritet zbatimi i denimit, por gjykata me propozim të prokurorit publik do të percaktoje paraburgim nese ekzistojne kushtet nga neni 165 të ketij ligji.

Neni 455
Rregullat për proceduren e re

(1) Për proceduren e re që udhehiqet në baze të aktvendimit me të cilin lejohet perseritja e procedures penale, vlejne dispozitat e njejta si edhe për proceduren e pare. Në proceduren e re gjykata nuk eshte e lidhur për aktvendimet e miratuara në proceduren e meparshme.

(2) Nese procedura e re nderpritet deri në fillimin e debatit kryesor, gjykata me aktvendimin për nderprerjen e procedures do ta anuloje edhe aktgjykimin e meparshem.

(3) Kur gjykata në proceduren e re miraton aktgjykim, do të shqiptoje se aktgjykimi i mehershem pjeserisht ose në teresi shfuqizohet ose mbetet në fuqi. Në denimin që do ta percaktoje me aktgjykimin e ri gjykata të akuzuarit do t'ia llogarise denimin e mbajtur, e kur perseritja eshte percaktuar vetem për ndonjeren nga veprat për të cilat i akuzuari ka qene i denuar, gjykata do të shqiptoj denim të ri të vetem sipas dispozitave të Kodit penal.

(4) Gjykata në proceduren e re lidhet për ndalimin e percaktuar në nenin 428 të ketij ligji.

Neni 456
Perseritja e procedures së personit të denuar në mungese

(1) Procedura penale në të cilen ndonje person eshte denuar në mungese (neni 365 të ketij ligji), e eshte krijuar mundesia që perseri t'i gjykohet në prani të tij, do të perseritet edhe jashte kushteve të parapara në nenin 364 të ketij ligji, nese i denuari ose mbrojtesi i tij parashtron kerkese për perseritjen e procedures në afat prej një viti nga dita kur i akuzuari eshte noftuar për aktgjykimin me të cilin eshte denuar në mungese.

(2) Jashte rasteve të parapara në paragrafin (1) të ketij neni, gjykata në çdo rast do ta lejoje perseritjen e procedures nese kunder personit të denuar në mungese rrjedh procedura për ekstradim dhe nese shteti në të cilin gjendet personi, kerkon garanci se personit do t'i lejohet e drejta e rigjykimit në prani të tij.

(3) Në aktvendimin me të cilin lejohet perseritja e procedures penale sipas dispozites nga paragrafi (1) të ketij neni gjykata do të percaktoje që të akuzuarit t'i dorezohet aktakuza, nese më pare nuk i eshte dorezuar, e mund të percaktoje që lenda të kthehet në gjendjen e procedures hetimore, perkatesisht të zbatohet procedure hetuese nese nuk e ka pasur.

(4) Gjykata nuk do të lejoje gjykim të perseritur në mungese të të akuzuarit të cilit i eshte pranuar kerkesa për perseritje të procedures për shkak të gjykimit në mungese, nese gjate procedures së perseritur behet e pakapshem për organet e ndjekjes.

2. Kerkesa për mbrojtje të ligjshmerise

Neni 457
Bazat për parashtrim

Kunder vendimeve të plotfuqishme gjyqesore Prokurori Publik i Republikes së Maqedonise mund të parashtroje kerkese për mbrojtjen e ligjshmerise nese eshte shkelur Kushtetuta e Republikes së Maqedonise, ligji ose marreveshja e ratifikuar nderkombetare, në pajtim me Kushtetuten e Republikes së Maqedonise.

Neni 458
Vendosja për kerkesen për mbrojtjen e ligjshmerise kunder vendimeve të plotfuqishme gjyqesore

(1) Kerkesa për mbrojtjen e ligjshmerise e parashtruar nga Prokurori Publik i Republikes së Maqedonise sipas nenit 457 të ketij ligji, parashtrohet te Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise.

(2) Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise vendos në mbledhje.

(3) Para se lenda të paraqitet për zgjidhje, gjykatesi i percaktuar për referues mundet, sipas nevojes, të marre njoftim për shkeljet e theksuara të ligjit.

(4) Për mbledhjen perhere do të njoftohet prokurori publik.

Neni 459
Privilegji i shoqerimit (Beneficium cohaesionis) dhe ndalimi i ndryshimit për më keq

(1) Gjate zgjidhjes për kerkesen për mbrojtjen e ligjshmerise, gjykata do të kufizohet vetem në hetimin e shkeljes së ligjit në të cilen thirret parashtruesi në kerkesen e vet.

(2) Nese gjykata konstaton se shkaqet për të cilat e ka miratuar vendimin në dobi të të akuzuarit ekzistojne edhe për ndonje nga të bashkegjykuarit për të cilet nuk eshte ngritur kerkese për mbrojtjen e ligjshmerise, do të veproje me detyre zyrtare sikur të ekzistoje kerkese e atille.

(3) Nese kerkesa për mbrojtjen e ligjshmerise eshte ngritur në dobi të të akuzuarit, gjykata gjate miratimit të vendimit lidhet me ndalimin e percaktuar në nenin 428 të ketij ligji.

Neni 460
Hedhja poshte perkatesisht refuzimi i kerkeses

(1) Nese prokurori publik e terheq kerkesen për mbrojtjen e ligjshmerise, gjykata me aktvendim do ta hedh poshte kerkesen.

(2) Gjykata me aktgjykim do ta refuzoje kerkesen për mbrojtjen e ligjshmerise si të pabaze, nese verteton se nuk ekziston shkelje e ligjit në të cilin thirret prokurori publik në kerkesen e vet.

Neni 461
Vleresimi i kerkeses si e bazuar

(1) Kur gjykata do të percaktoje se kerkesa për mbrojtjen e ligjshmerise eshte e bazuar, do të miratoje aktgjykim me të cilin sipas natyres së shkeljes, ose do ta ndryshoje vendimin e plotfuqishem, ose do t'i abrogoje në teresi ose pjeserisht vendimet e shkalles së pare dhe të gjykates më të larte ose vetem vendimin e gjykates më të larte dhe lenden do ta ktheje në vendim ose gjykim të serishem në gjykaten e shkalles së pare ose te gjykata më e larte, ose do të kufizohet vetem në atë që ta percaktoje shkeljen e ligjit.

(2) Nese kerkesa për mbrojtjen e ligjshmerise eshte parashtruar në dëm të të denuarit, e gjykata do të konstatoje se eshte e bazuar, do të percaktoje vetem se ekziston shkelje e ligjit, duke mos prekur në vendimin e plotfuqishem.

(3) Nese gjykata e shkalles së dyte sipas dispozitave të ketij ligji nuk ka qene e autorizuar që ta menjanoje shkeljen e ligjit që eshte kryer në vendimin e shkalles së pare ose në proceduren gjyqesore që i ka paraprire, e gjykata që vendos për kerkesen për mbrojtjen e ligjshmerise e ngritur në dobi të të akuzuarit do të konstatoje se kerkesa eshte e bazuar dhe se për menjanimin e shkeljes së bere të ligjit duhet të anulohet ose të ndryshohet vendimi i shkalles së pare, do ta anuloje ose do ta ndryshoje edhe vendimin e shkalles së dyte edhe pse me të nuk eshte shkelur ligji.

Neni 462
Rregullat e procedures së re

(1) Nese aktgjykimi i plotfuqishem eshte anuluar dhe lenda eshte kthyer në gjykim të serishem, për baze do të merret aktakuza e meparshme ose ajo pjese e saj që i perket pjeses së anuluar nga aktgjykimi.

(2) Para gjykates së shkalles së pare, perkatesisht gjykates së shkalles së dyte, palet mund të ofrojne fakte të reja dhe të parashtrojne deshmi të reja dhe të propozojne realizimin e veprimeve të procesit për shpjegimin e ceshtjeve për të cilat ka sugjeruar Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise në vendimin e vet.

(3) Gjykata gjate miratimit të procedures së re eshte e lidhur me ndalimin e percaktuar në nenin 428 të ketij ligji.

(4) Nese krahas vendimit të gjykates më të ulet eshte anuluar edhe vendimi i gjykates më të larte, lenda dorezohet te gjykata më e ulet permes gjykates më të larte.

3. Kerkesa për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem

Neni 463
Kushtet për parashtrimin e kerkeses

(1) Personi i cili në menyre të plotfuqishme eshte denuar me denim pa kusht me burg ose burg për të mitur prej së paku një viti dhe mbrojtesi i tij, mund të parashtrojne kerkese për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem për shkak të shkeljes së ligjit në rastet e parapara me kete ligj.

(2) Kerkese për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem parashtrohet në afat prej 30 diteve, nga dita kur i akuzuari e ka pranuar aktgjykimin e plotfuqishem.

(3) I denuari që nuk ka shfrytezuar mjet të rregullt juridik kunder aktgjykimit, nuk mund të parashtroje kerkese për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem vetem nese me aktgjykimin e gjykates së shkalles së dyte në vend të lirimit nga denimi, verejtjes gjyqesore, denimit me kusht ose denimit me para eshte shqiptuar denim me burg, perkatesisht në vend të mases edukative - denim me burg për të mitur.

(4) Kerkese për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit nuk mund të parashtrohet kunder aktgjykimit të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise.

Neni 464
Gjykata kompetente

Për kerkesen për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem vendos Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise.

Neni 465
Bazat për parashtrimin e kerkeses

Kerkesa për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem mund të parashtrohet, për shkak të shkeljes së:

1) Kodit Penal në dëm të të denuarit nga neni 416 pikat 1, 2, 3 dhe 4 të ketij ligji ose për shkak të shkeljes nga neni 416 pika 5 nese tejkalimi i autorizimit i perket vendimit për denimin, mases alternative ose konfiskimit të prones dhe dobise pronesore dhe marrjes së lendeve ose marrjes së dobise pronesore;

2) dispozitave të procedures penale të parapara në nenin 415 paragrafi (1) pikat 1, 5, 8, 9 dhe 10 të ketij ligji dhe

3) të drejtes mbrojtjes ose për shkak të shkeljes së dispozitave të procedures penale në proceduren për ankese, nese kjo shkelje ka ndikuar ose ka mundur të ndikoje në marrjen e drejte dhe të ligjshme të aktgjykimit ose në të drejten e të akuzuarit për gjykim të drejte.

Neni 466
Vendosja për kerkesen

(1) Kerkesa për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem, i dorezohet gjykates që e ka miratuar aktgjykimin në shkalle të pare.

(2) Kerkesa që eshte parashtruar jo me kohe ose e ka parashtruar personi i paautorizuar ose eshte parashtruar në rast të gjykimit të sanksionit penal për shkak të cilit kerkesa nuk mund të parashtrohet (neni 463 paragrafi (1)) ose sipas ligjit nuk eshte e lejuar ose kur parashtruesi heq dore nga kerkesa, do ta hedh poshte me aktvendim kryetari i keshillit të gjykates së shkalles së pare kompetent për vendimmarrje për kerkesen.

(3) Gjykata kompetente për vendimmarrje për kerkesen i dorezon ekzemplare nga kerkesa me dokumente, paditesit që vepron para kesaj gjykate, i cili mundet në afat prej 15 diteve nga dita e pranimit të kerkeses të parashtroje pergjigje.

(4) Gjykata e shkalles së pare ose gjykata kompetente për vendimmarrje për kerkesen, duke marre parasysh permbajtjen e kerkeses mundet të percaktoje që të anulohet perkatesisht të nderpritet zbatimi i aktgjykimit të plotfuqishem.

Neni 467
Zbatimi perkates i dispozitave tjera nga ky ligj

Lidhur me kerkesen për rishqyrtimin e jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem në menyre perkatese do të zbatohen dispozitat e nenit 458 paragrafet (1), (2) dhe (3), 459, 460 dhe 461 paragrafet (1) dhe (2) të ketij ligji, Gjate zbatimit të nenit 461 paragrafi (1) të ketij ligji, gjykata nuk mundet të kufizohet vetem në percaktimin e shkeljes së ligjit, kurse dispozita nga neni 461 paragrafi (2) të ketij ligji, do të zbatohet vetem në pjesen e shqiptimit të denimit.

SEKSIONI D. PROCEDURAT E SHPEJTUARA

Kreu XXVIII
PROCEDURA E SHKURTUAR

Neni 468
Veprat për të cilat udhehiqet procedura e shkurtuar

Në proceduren para gjykates që gjykon në shkalle të pare për vepra penale për të cilat si denim kryesor eshte percaktuar denim me para ose burgim deri në pese vjet, do të zbatohen dispozitat e neneve 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480 dhe 481 të ketij ligji, e nese në keto dispozita nuk eshte parapare dicka e vecante, në menyre perkatese do të zbatohen dispozitat tjera të ketij ligji.

Neni 469
Ngritja e procedures së shkurtuar

(1) Procedura penale ngritet në baze të propozimakuzes së prokurorit publik ose në baze të padise private.
(2) Propozimakuza dhe padia private parashtrohen në numer të nevojshem të ekzemplareve për gjykaten dhe të dyshuarin.

Neni 470
Percaktimi i paraburgimit

(1) Paraburgimi mund të percaktohet kunder personit për të cilin ekziston dyshim i bazuar se ka kryer veper penale, nese:
1) fshihet ose nese nuk mund të percaktohet identiteti i tij ose nese ekzistojne rrethana tjera që dukshem e sugjerojne rrezikun nga ikja dhe
2) eshte behet fjale për veper penale kunder rendit publik ose moralit, e rrethanat e vecanta e arsyetojne friken se i dyshuari do ta perserite atë veper penale ose do ta kryeje vepren penale me të cilen kercenohet.
(2) Para parashtrimit të propozimakuzes paraburgimin e percakton gjykatesi i procedures paraprake, ndersa pas parashtrimit të propozimakuzes, gjykatesi kompetent-individual.
(3) Para parashtrimit të propozimakuzes paraburgimi nuk mundet të zgjase më gjate se tete dite. Për ankesen kunder aktvendimit për paraburgim vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji.
(4) Paraburgimi nga parashtrimi i propozimakuzes deri në kryerjen e seances kryesore mundet të zgjate më së shumti 60 dite.
(5) Kur i akuzuari gjendet në paraburgim, gjykata eshte e obliguar që të veproj me urgjence të vecante.

Neni 471
Elementet e propozimakuzes

(1) Propozimakuza, perkatesisht padia private duhet t'i permbajne: eemrin dhe mbiemrin e të dyshuarit ose të dhenat personale, nese jane të njohura, pershkrim i shkurter i vepres penale, percaktimi i gjykates para të ciles do të mbahet seanca kryesore, propozim cilat deshmi duhet të nxjerren në seancen kryesore dhe propozimi që i akuzuari të shpallet fajtor dhe të denohet sipas ligjit.
(2) Në propozimakuzen mund të propozohet që kunder të dyshuarit të percaktohet masa për sigurimin e pranise. Nese i dyshuari gjendet në paraburgim ose në arrest shtepiak, do të shenohet në propozimakuze dita dhe ora prej kur i dyshuari eshte në paraburgim perkatesisht në arrest shtepiak.

Neni 472
Pranimi i akuzes në gjykate

(1) Kur gjykata do ta pranoje propozimakuzen ose padine private, gjykatesi më pare do të hetoje nese gjykata eshte kompetente dhe nese ekzistojne kushte për anulimin e propozimakuzes, perkatesisht të padise private.
(2) Nese gjykatesi nuk miraton aktvendim nga paragrafi (1) të ketij neni, cakton seance kryesore.

Neni 473
Jokompetenca

(1) Nese gjykatesi konstaton se për gjykimin eshte kompetente gjykate tjeter, do t'ia kaloje lenden për aktvendimin e plotfuqishem, asaj gjykate.
(2) Pas caktimit të seances kryesore, gjykata nuk mundet sipas detyres zyrtare të shpallet për jokompetente vendore.

Neni 474
Hedhja poshte e akuzes

(1) Gjykatesi do ta hedh poshte propozimakuzen ose padine private nese konstaton se ekziston ndonjera nga bazat e parapara në nenin 337 të ketij ligji.
(2) Aktvendimi dorezohet te prokurori publik ose te paditesi privat.

Neni 475
Seanca gjyqesore për pajtim

(1) Para caktimit të seances kryesore për vepra penale nga kompetenca e gjykatesit individual për të cilet ndiqet për padine private, gjykatesi individual mundet ta thirre vetem paditesin privat dhe të akuzuarin që në diten e caktuar të vijne në gjykate për sqarimin paraprakisht të puneve, nese konsideron se kjo do të jete në perputhshmeri të plote për kryerjen më të shpejte të procedures. Të akuzuarit së bashku me thirrjen i dorezohet kopje nga padia private.
(2) Në kete seance gjyqesore, gjykatesi individual mund propozoje që paditesi privat dhe i akuzuari të drejtohen në procedure për ndermjetesim nese ekziston pajtim te të dyja palet.
(3) Nese palet pajtohen që të shkojne në procedure për ndermjetesim, gjykatesi individual merr aktvendim për dergim në ndermjetesimi dhe veprimi vazhdon sipas dispozitave nga nenet 491, 492, 493, 494, 495 dhe 496 të ketij ligji.
(4) Nese palet nuk jane të pajtimit që të shkojne në ndermjetesim, e as behet pajtimi i tyre edhe deri në terheqjen e padise private gjate seances gjyqesore për pajtim, gjykatesi do të marre deklarata nga palet dhe do t'i thirre që të parashtrojne propozime të veta për marrjen e deshmive.
(5) Nese gjykatesi individual nuk konstaton se ekzistojne kushte për refuzimin e padise, sipas rregulles do të caktoje menjehere seance kryesore dhe kete do t'ua kumtoje paleve.
(6) Gjykatesi individual mundet menjehere ta hape seancen kryesore dhe pas nxjerrjes së deshmive të miratoje vendim me rastin e padise penale. PPer kete posacerisht do të paralajmerohen paditesi privat dhe i akuzuari gjate dorezimit të thirrjes.
(7) Për mosparaqitjen e paditesit privat në thirrjen nga paragrafi (1) të ketij neni, vlen dispozita e nenit 63 të ketij ligji.
(8) Në rast të mosardhjes së të akuzuarit nese gjykatesi ka vendosur ta hape seance kryesore, do të zbatohet dispozita e nenit 366 paragrafi (4) të ketij ligji.

Neni 476
Personat të cilet thirren në seancen kryesore

(1) Gjykatesi i thirre në seance kryesore të akuzuarin dhe mbrojtesin e tij, paditesin, të demtuarin dhe perfaqesuesit dhe të autorizuarit e tyre ligjore, deshmitaret, ekspertet dhe interpretuesin.

(2) Të akuzuarit në thirrje do t'i theksohet se në seancen kryesore mund të vije me deshmi për mbrojtjen e vet. Në thirrje i akuzuari do të paralajmerohet se seanca kryesore do të mbahet edhe në mungese të tij nese për atë ekzistojne kushte ligjore (neni 365). Për të akuzuarin së bashku me thirrjen do të dorezohet edhe kopje nga propozimakuza, perkatesisht nga padia private dhe do të keshillohet se ka të drejte të marre mbrojtes, por në rast kur mbrojtja nuk eshte e detyruar, për shkak të mos ardhjes së mbrojtesit në seancen kryesore ose marrjes së mbrojtesit në seancen kryesore, nuk eshte e domosdoshme të prolongohet seanca kryesore.

(3) Thirrja te i akuzuari duhet të dorezohet ashtu që ndermjet dorezimit të thirrjes dhe dites së seances kryesore të mbetet kohe e mjaftueshme për pergatitjen e mbrojtjes, e më së paku tete dite. Me pajtim të të akuzuarit ky afat mund të shkurtohet.

Neni 477
Vendi ku mbahet seanca kryesore

eanca kryesore mbahet në vendin e gjykates. Në raste urgjente, posacerisht kur duhet të kryhet inspektim ose kur kjo eshte në interes për zbatim më të lehte të procedures për deshmi, mundet me leje të kryetarit të gjykates seanca kryesore të percaktohet edhe në vendin ku eshte kryer vepra penale ose atje ku do të ndermerret inspektimi, nese ato vende jane në rajonin e asaj gjykate.

Neni 478
Kundershtimi për jokompetence vendore

Kundershtimi për kompetence vendore mund të paraqitet më voni deri në fillimin e seances kryesore.

Neni 479
Kushtet për mbajtjen e seances kryesore

(1) Seanca kryesore mbahet në prani të prokurorit publik, perkatesisht të paditesit privat dhe të akuzuarit.

(2) Për vepra penale për të cilat eshte percaktuar denim me para ose denim me burg deri tre vjet, nese i akuzuari nuk vjen në seancen kryesore, edhe pse rregullisht eshte thirrur ose thirrja nuk ka mundur të dorezohet për shkak se duket qarte se i akuzuari i iken pranimit të thirrjes, gjykata mundet të vendose që seanca kryesore të mbahet pa pranine e tij. Për veprat tjera penale për të cilat udhehiqet procedura e shkurtuar, prania e të akuzuarit në seancen kryesore eshte e detyrueshme.

Neni 480
Rrjedha e seances kryesore

(1) Seanca kryesore fillon me paraqitjen e permbajtjes së akuzes. Seanca kryesore e filluar do të perfundoje, mundesisht pa nderprerje.

(2) Nese në seancen kryesore i akuzuari jep deklarate me të cilen e pranon fajin, veprohet në pajtim me nenin 381 të ketij ligji.

Neni 481
Shqiptimi i aktgjykimit

(1) Pas permbylljes së seances kryesore gjykata menjehere do ta shqiptoj aktgjykimin dhe do ta shpalle me shkaqet thelbesore. Aktgjykimi duhet të perpilohet me shkrim në afat prej tete diteve nga dita e shpalljes.

(2) Kunder aktgjykimit ankese mundet të paraqitet në afat prej tete diteve nga dita e dorezimit të kopjes nga aktgjykimi.

(3) Dispozitat e nenit 174 të ketij ligji, në menyre perkatese do të zbatohen edhe për heqjen e paraburgimit pas shqiptimit të aktgjykimit.

(4) Kur gjykata do të shqiptoje në aktgjykim denim me burg, mund të percaktoj që i akuzuari të vendoset në paraburgim, perkatesisht të mbetet në paraburgim, nese ekzistojne arsye nga neni 165 paragrafi (1) pikat 1, 2 dhe 3 të ketij ligji. Paraburgimi në kete rast mund të zgjase deri në aktgjykimin e plotfuqishem, por më së shumti 60 dite.

Neni 482
Njoftimi për mbledhjen e keshillit të gjykates së shkalles së dyte

(1) Kur gjykata e shkalles së dyte vendos për ankesen kunder aktgjykimit të gjykates së shkalles së pare të miratuar në procedure të shkurtuar, të dyja palet do të njoftohen për seancen e keshillit të gjykates së shkalles së dyte, vetem nese kryetari i keshillit ose keshilli konstaton se prania e paleve do të jete e dobishme për shpjegimin e puneve.

(2) Nese behet fjale për veper penale për të cilen procedura udhehiqet me kerkese të prokurorit publik, kryetari i keshillit para senaces së keshillit do t'i dorezoje dokumentet te prokurori publik, i cili mund të paraqese propozim të vet me shkrim në afat prej tete diteve.

Kreu XXIX

MIRATIMI I AKTGJYKIMIT NË BAZE TË MARREVESHJES SË PROKURORIT PUBLIK DHE TË DYSHUARIT

Neni 483
Parashtrimi i propozimmarreveshjes

(1) Deri në parashtrimin e akuzes prokurori publik dhe i dyshuari mund të parashtrojne propozimmarreveshje me të cilen kerkojne nga gjykatesi i procedures paraprake, që të zbatoje saksion penal e të prcaktuar sipas llojit dhe lartesise, në korniza të percaktuara ligjore për vepren konkrete penale, por jo nën kufijte për zbutjen e denimit të percaktuara me Kodin Penal.

(2) Prokurori publik eshte i obliguar që me propozimmarreveshjen, së bashku me të gjitha deshmite ta bashkangjise edhe deklaraten me shkrim të nenshkruar nga i demtuari në lidhje me llojin dhe lartesine e kerkeses pronesore juridike.

(3) Marreveshja behet ndermjet prokurorit kompetent publik dhe të dyshuarit në prani të mbrojtesit të tij.

Neni 484
Lenda e marreveshjes

Lende e marreveshjes eshte lloji dhe lartesia e sanksionit penal që do të propozohet në propozimmarreveshjen, e nese ekziston pajtim nga i dyshuari lende e marreveshjes mund të jete edhe kerkesa pronesore juridike nga i demtuari.

Neni 485
Elementet e propozimmarreveshjes

(1) Propozimmarreveshja e parashtruar sipas nenit 483 të ketij ligji doemos duhet të permbaje:

1) të dhenat për prokurorin publik, të dyshuarin dhe mbrojtesin e tij;

2) pershkrimin dhe kualifikimin juridik të veprave penale të perfshira me propozimmarreveshjen;

3) sanksionin e propozuar penal sipas llojit dhe lartesise:

4) llojin dhe laretesine e kerkeses pronesore-juridike dhe menyren e realizimit të saj, nese i dyshuari ka dhene pajtim sipas nenit 484 të ketij ligji;

5) deklaraten e të dyshurit se me vetedije dhe vullnetarisht e pranon propozimmarreveshjen dhe pasojat që dalin nga ajo;

6) deklaraten nga prokurori publik dhe i dyshuari se terhiqen nga drejta e ankeses, nese miratohet aktgjykim me të cilin pranohet propozimarreveshja;

7) shpenzimet e procedures;

8) nenshkrimin e prokurorit publik, të dyshuarit dhe mbrojtesit të tij dhe

9) daten dhe vendin e lidhjes së propozimmarreveshjes.

Neni 486
Pjesemarrja e mbrojtesit të të dyshuarit në marreveshje

(1) I dyshuari duhet të kete mbrojtes nga momenti i fillimit të procedures për marreveshje.

(2) i dyshuari zgjedh mbrojtes sipas zgjedhjes së vet. Nese vet nuk zgjedh mbrojtes, kryetari i gjykates kompetente i cakton mbrojtes sipas detyres zyrtare.

Neni 487
Mospjesemarrja e gjykates në marreveshje për fajin

Gjykatesi i procedures paraprake nuk guxon të marre pjese në proceduren për marreveshje ndermjet prokurorit publik dhe të dyshuarit dhe mbrojtesit të tij.

Neni 488
Veprimi pas propozimmarreveshjes

(1) Në afat prej tri diteve nga marrja e propozimmarreveshjes, gjykatesi i procedures paraprake cakton seance gjyqesore për vleresimin e propozimmarreveshjes.

(2) Në seance gjyqesore i thirr parashtruesit e propozimmarreveshjes dhe eshte i obliguar të hetoje nese kjo eshte parashtruar vullnetarisht, nese i dyshuari eshte i vetedijshem për pasojat juridike nga pranimi i saj, për pasojat lidhur me kerkesat pronesore-juridike dhe shpenzimet e procedures penale.

(3) Prokurori publik, i dyshuari dhe mbrojtesi i tij gjate seances gjyqesore nuk guxojne të parashtrojne kerkese për vertetimin e sanksionit penal të ndryshem nga sanksioni penal në propozimmarreveshje. Nese prokurori publik ose i dyshuari dhe mbrojtesi i tij parashtrojne kerkese të ketille, konsiderohet se kane hequr dore nga propozimmarreveshja dhe gjykatesi i procedures paraprake merr aktvendim në sipas nenit 489 paragrafi (1) të ketij ligji.

(4) Gjykatesi i procedures paraprake i keshillon prokurorin publik dhe të dyshuarin dhe mbrojtesin e tij se kane të drejte deri në miratimin e aktvendimit të heqin dore nga propozimmarreveshja.

(5) Gjykatesi i procedures paraprake i njofton prokurorin publik dhe të dyshuarin dhe mbrojtesin e tij, se pranimi i propozimmarreveshjes konsiderohet si heqje dore nga e drejta e ankeses ndaj aktgjykimit të miratuar në baze të propozimmarreveshjes.

Neni 489
Refuzimi i propozimmarreveshjes

(1) Nese gjykatesi i procedures paraprake percakton se deshmite e grumbulluara për faktet me rendesi për zgjedhjen dhe percaktimin e sanksionit penal nuk e arsyetojne shqiptimin e sanksionit të propozuar penal, perkatesisht nese prokurori publik, i dyshuari dhe mbrojtesi i tij gjate seances gjyqesore kane parashtruar kerkese për percaktimin e sanskionit penal të ndryshem nga sanksioni penal i permbajtur në propozimmarreveshjen, merr aktvendim me të cilin e refuzon propozimmarreveshjen dhe dokumentet i dorezon te prokurori publik.

(2) Në rast të miratimit të aktvendimit nga paragrafi (1) të ketij neni, procesverbali nga seanca e mbajtur gjyqesore dhe propozimmarreveshja nuk mund të shfrytezohen në rrjedhen e metejme të procedures dhe me to do të veprohet në menyren e rregulluar në nenin 336 paragrafi (4) të ketij ligji.

(3) Kunder aktvendimit të miratuar sipas paragrafit (1) të ketij neni nuk lejohet ankese.

Neni 490
Aktgjykimi në baze të propozimmarreveshjes

(1) Nese gjykatesi i procedures paraprake e pranon propozimmarreveshjen, shqipton aktgjykim me të cilin nuk guxon të shqiptoje saksion penal të ndryshem nga sanksioni penal i pembajtur në propozimmarreveshje.

(2) Aktgjykimi i permban elementet e aktgjykimit të gjykuar në pajtim me nenin 404 të ketij ligji.

(3) Aktgjykimi shpallet menjehere, ndersa pergatitet me shkrim në afat prej tri ditesh nga dita e shpalljes. Aktgjykimi pa prolongim i dorezohet prokurorit publik, të dyshuarit dhe mbrojtesit të tij.

(4) Ekzemplari nga aktgjykimi pa prolongim i dorezohet edhe të demtuarit. Nese i demtuari nuk eshte i kenaqur nga vendimi për llojin dhe lartesine e kerkeses së gjykuar pronesore-juridike, të drejten e vet i demtuari mund ta realizoje në procedure kontestimore.

Kreu XXX
PROCEDURA PËR NDERMJETESIM

Neni 491
Kushtet për ndermjetesim

(1) Në rast kur vepra ndiqet me padi private gjykatesi kompetent individual i seances gjyqesore për pajtim për shkak të pershtatshmerise së plote, mund t'u propozoje paleve për dhenien e pajtimit për dergim në ndermjetesim.

(2) Pale në proceduren për ndermjetesim jane i dyshuari, mbrojtesi i tij dhe i demtuari dhe i autorizuari i tij.

(3) Pajtimi mund të jepet në procesverbal para gjykatesit individual ose me shkrim, bashkerisht ose secila pale veç e veç. Pajtimi jepet më së voni në afat prej tri diteve nga dita kur eshte propozuar dergimi në ndermjetesim.

(4) Pas pajtimit të dhene nga palet gjykatesi - individual merr aktvendim për udhezimet e paleve për ndermjetesim.

(5) Nese në afatin e percaktuar palet nuk japin pajtim, gjykatesi individual merr aktvendim se propozimi për dergimin në ndermjetesim nuk eshte i pranuar dhe cakton seance kryesore sipas dispozitave për procedure të shkurtuar.

Neni 492
Percaktimi i ndermjetesuesit

Në afat prej tri diteve nga pajtimi i dhene, palet me marreveshje percaktojne një ose më shume ndermjetesues nga Lista emerore e ndermjetesuesve dhe për kete e njoftojne gjykatesin individual.

Neni 493
Kohezgjatja e procedures për ndermjetesim

Procedura për ndermjetesim mund të zgjase më së shumti deri në 45 dite nga dita e pajtimit të dhene nga palet te gjykatesi kompetent individual.

Neni 494
Zbatimi i procedures për ndermjetesim deri në arritjen e marreveshjes

(1) Proceduren për ndermjetesim deri në nenshkrimin e marreveshjes me shkrim, ndermjetesuesi e zbaton në pajtim me dispozitat e Ligjit për ndermjetesim.

(2) Ndermjetesuesi në marreveshje me palet do t'i percaktoje afatet për mbajtjen e ndermjetesimit. Ndermjetesuesi komunikon me palet së bashku ose ndaras. Prania e paleve gjate procedures për ndermjetesim eshte e detyrueshme.

(3) Para fillimit të procedures për ndermjetesim, ndermjetesuesi eshte i detyruar që t'i njoftoje palet me principet, rregullat dhe shpenzimet e procedures.

Neni 495
Mbarimi i procedures për ndermjetesim

(1) Procedura për ndermjetesim mund të mbaroje me nenshkrimin e marreveshjes me shkrim dhe zbatohen dispozitat nga nenet 495 dhe 496 të ketij ligji.

(2) Procedura për ndermjetesim, pervec nenshkrimit të marreveshjes me shkrim, mund të mbaroje:

1) me deklarate me shkrim të ndermjetesuesit, pas konsultimeve të bera me palet se nuk jane të arsyeshme tentimet e metejme për ndermjetesim, në diten e parashtrimit të deklarates;

2) me skadimin e afatit prej 45 diteve, i konstatuar me njoftim nga ana e ndermjetesuesit;

3) me terheqjen e paleve në cfaredo kohe nga procedura për ndermjetesim pa i cekur me kete rast shkaqet për atë. Terheqja do të konsiderohet nga dita e parashtrimit të deklarates për terhiqje dhe

4) kur ndermjetesuesi me aktvendim do ta nderprese proceduren për ndermjetesim nese konsideron se eshte arritur marreveshje që eshte joligjore ose e papershtatshme për zbatim.

(3) Deklarata me shkrim, njoftimi ose aktvendim i miratuar nga ana e ndermjetesuesit, perkatesisht deklarata për terheqjen e paleve sipas paragrafit (2) të ketij neni, pa prolongim dorezohen te gjykatesi individual i cili cakton seance kryesore sipas dispozitave për procedure të shkurtuar.

Neni 496
Nenshkrimi i marreveshjes me shkrim

(1) Nese procedura për ndermjetesim mbaron me nenshkrimin e marreveshjes me shkrim të ndermjetesuesit dhe paleve, marreveshja duhet t'i permbaj së paku elementet në vijim:

1) të dhenat për të dyshuarin, perkatesisht të akuzuarin dhe mbrojtesin e tij;

2) të dhenat për të demtuarin, perkatesisht për paditesin privat;

3) pershkrimin e ngjarjes dhe kualifikimin juridik të vepres;

4) diten kur ka filluar procedura për ndermjetesim;

5) të dhenat për numrin e pergjithshem të mbledhjeve të mbajtura me palet, së bashku ose veç e veç;

6) lenden e marreveshjes - kompensimi i demit, kryerja e detyrave të percaktuara nga ana e kryeresit, perkatesisht të akuzuarit në dobi të të demtuarit, kerkimi i faljes nga kryeresi, perkatesisht i akuzuari prej të demtuarit, kthimi i sendeve ose bazes tjeter për të cilen palet kane arritur marreveshje;

7) afatin për permbushjen e obligimeve që nuk mund të jete më të i gjate se tre muaj;

8) vendimin për kompensim të shpenzimeve nga procedura;

9) daten e perpilimit të marreveshjes me shkrim;

10) nenshkrimin nga palet në ndermjetesimit dhe

11) vertetimin e marreveshjes nga ana e ndermjetesuesit me nenshkrim dhe vules katrore të leshuar nga Oda e Ndermjetesuesve.

(2) Marreveshja e nenshkruar me shkrim pa prolongim dorezohet te gjykata kompetente.

(3) Deri në skadimin e afatit për permbushjen e obligimeve, i dyshuari eshte i detyruar që të bashkengjite prova për permbushje të obligimeve dhe për kompensim të shpenzimeve të procedures te gjykatesi kompetent individual.

(4) Pas marrjes së provave dhe vertetimit për kompensim të shpenzimeve të procedures sipas paragrafit (3) të ketij neni, gjykatesi individual merr aktvendim për nderprerjen e procedures.

(5) Aktvendimi i miratuar sipas paragrafit (4) të ketij neni, dorezohet deri i dyshuari dhe te i demtuari.

(6) Nese pas skadimit të afatit për permbushjen e obligimeve i dyshuari nuk bashkengjiti prova se i ka permbushur obligimet e percaktuara me marreveshjen me shkrim, gjykatesi individual cakton seance kryesore sipas dispozitave për proceduren e shkurtuar.

Kreu XXXI

PROCEDURA PËR LESHIMIN E URDHERDENIMIT

Neni 497
Kushtet për leshimin e urdherdenimit

(1) Për vepra penale nga kompetenca e gjykatesit individual kur për kete disponohet me prova të mjaftueshme, prokurori publik mund të parashtroje propozim për leshimin e urdherdenimit.

(2) Propozimi për leshimin e urdher denimit i permban:

1) të dhenat personale për të akuzuarin;

2) pershkrimin e vepres penale që i ngarkohet;

3) kualifikimin juridik i vepres;

4) provat me të cilat disponon prokuroria dhe

5) llojin dhe lartesine e sanksionit penal ose mases tjeter e cila i propozohet gjykatesit.

(3) Me propozimin për leshimin e urdherdenimit prokurori publik i propozon gjykates shqiptimin e një ose më shume sanksioneve penale ose masave në vijim:

1) denim në para në lartesi prej 10 deri në 100 gjoba ditore;

2) denim me kusht me denim të percaktuar me burgim deri në tre muaj ose denim në para;

3) ndalim për drejtim të automjetit deri në dy vjet dhe

4) konfiskimi i prones dhe dobise pronesore të fituar me veper penale dhe marrje e sendeve.

(4) Propozimin për shqiptimin e urdherdenimit mundet ta parashtroje edhe paditesi privat me padi private.

Neni 498
Refuzimi i propozimit për leshimin e urdherdenimit

(1) Gjykatesi individual do ta refuzoje propozimin për leshimin e urdherdenimit nese behet fjale për veper penale për të cilen nuk mundet të parashtrohet propozim i atille. Për ankesen e prokurorit publik kunder aktvendimit për refuzimin vendos keshilli (neni 25 paragrafi (5)) në afat prej 48 oreve.

(2) Nese gjykatesi individual konsideron se të dhenat në propozimin për leshimin e urdherdenimit nuk japin baze të mjaftueshme për leshimin e urdherdenimit, ose sipas atyre të dhenave mund të pritet shqiptimi i ndonje sanksioni tjeter penal ose mase, e jo atë që e ka propozuar prokurori publik, pas pranimit të propozimakuzes do të caktoje seance kryesore sipas dispozitave për procedure të shkurtuar.

Neni 499
Leshimi i urdherdenimit me aktgjykim

(1) Nese pajtohet me propozimin nga neni 497 të ketij ligji, gjykatesi individual do të leshoj urdherdenim me aktgjykim me të cilin do t'i shqiptoje sanksionet penale ose masat tjera të propozuara nga prokurori publik.

(2) Shqiptimin e aktgjykimit nga paragrafi (1) të ketij neni, e permban edhe vendimi për kerkesen pronesore juridike, nese ekziston propozim i atille. Në arsyetim do të theksohen vetem provat të cilat e arsyetojne leshimin e urdherdenimit.

(3) Aktgjykimi e permban keshillen për të akuzuarin, sipas nenit 501 paragrafi (2) të ketij ligji, se pas skadimit të afatit për kundershtim, nese kundershtimi nuk eshte parashtruar, aktgjykimi do të behet i plotfuqishem.

Neni 500
Dorezimi i urdherdenimit dhe e drejta e ankeses

(1) Aktgjykimi me të cilin eshte leshuar urdherdenimi i dorezohet të akuzuarit dhe mbrojtesi i tij nese ka.

(2) I akuzuari dhe mbrojtesi i tij munden në afat prej tete ditesh nga dita e marrjes së aktgjykimit të parashtrojne kundershtim kunder aktgjykimit në forme të shkruar ose me goje ose me procesverbal në gjykate. Kundershtimi nuk ka nevoje të arsyetohet, por mund të permbaje prova në dobi të mbrojtjes. I akuzuari mund të heq dore nga e drejta e kundershtimit deri në caktimin e seances kryesore. Pagesa e denimit në para para skadimit të afatit për kundershtim nuk konsiderohet për heqje dore nga e drejta e kundershtimit.

(3) Të akuzuarit, kur nga shkaqe të arsyeshme do ta leshoj afatin për parashtrimin e kundershtimit, gjykatesi individual do t'i lejoje kthimin në gjendjen e meparshme me zbatimin e dispozitave nga nenet 99, 100 dhe 101 të ketij ligji.

(4) Nese gjykatesi individual e refuzon kundershtimin si jo me kohe ose i parashtruar nga personi i paautorizuar, i akuzuari ose personi i cili e ka parashtruar kundershtimin ka të drejte ankese, në afat prej tri ditesh te keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji.

(5) Nese gjykatesi individual nuk e refuzon kundershtimin, do të caktoje seance kryesore sipas dispozitave për procedure të shkurtuar (nenet 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, dhe 482) Me kete rast, gjykatesi individual nuk eshte i lidhur për sanksionet e propozuara penale ose masat tjera të permbajtura në propozimin e prokurorit publik për leshimin e urdherdenimit.

(6) Me caktimin e seances kryesore, konsiderohet se aktgjykimi për leshimin e urdherdenimit fare nuk eshte e miratuar.

PJESA E TRETE
PROCEDURAT E VECANTA

Kreu XXXII

PROCEDURA PËR SHQIPTIMIN E MASAVE ALTERNATIVE

Neni 501
Shqiptimi i verejtjes gjyqesore

(1) Verejtja gjyqesore shqiptohet me aktvendim.

(2) Nese në kete kaptine nuk eshte parapare dicka tjeter, dispozitat nga ky ligj që i perkasin aktgjykimit me të cilin i akuzuari shpallet fajtor, në menyre perkatese zbatohen edhe në aktvendimin për verejtje gjyqesore.

Neni 502
Aktvendimi për verejtje gjyqesore

(1) Aktvendimi për verejtje gjyqesore shpallet menjehere pas mbarimit të seances kryesore me arsye thelbesore. Në kete rast kryetari i keshillit do ta paralajmeroje të akuzuarin se për vepren penale që e ka kryer nuk i shqiptohet denim, pasi pritet se edhe verejtja gjyqesore do të ndikoje mjaftueshem në të, që më tutje të mos kryeje vepra penale. Nese aktvendimi për verejtjen gjyqesore shpallet në mungese të të akuzuarit, gjykata paralajmerimin e atille do ta shenoje në arsyetimin e aktvendimit. Për heqjen dore nga e drejta e ankeses ose për perpunimin me shkrim të aktvendimit në menyre perkatese zbatohet dispozita e nenit 486 paragrafi (2) të ketij ligji.

(2) Në shqiptimin e aktvendimit për verejtje gjyqesore krahas të dhenave personale për të akuzuarin, do të ceket vetem se të akuzuarit i shqiptohet verejtja gjyqesore për vepren që eshte lende e akuzes dhe emri ligjor i vepres penale. Shqiptimi i aktvendimit për verejtje gjyqesore i perfshin edhe të dhenat e nevojshme nga neni 404 paragrafi (1) pikat 5 dhe 7 të ketij ligji.

(3) Në arsyetimin e aktvendimit gjykata do të paraqese prej cilave shkaqe eshte udhehequr gjate shqiptimit të verejtjes gjyqesore.

Neni 503
Pergenjeshtrimi i aktvendimit për verejtjen gjyqesore

(1) Aktvendimi për verejtje gjyqesore mund të pergenjeshtrohet për shkak të bazave të cekura në nenin 414 pikat 1, 2 dhe 3 të ketij ligji, si dhe për shkak se nuk kane ekzistuar rrethana që e arsyetojne shqiptimin e verejtjes gjyqesore.

(2) Nese aktvendimi për verejte gjyqesore permban vendim për masa të sigurise, konfiskim të prones dhe dobise pronesore dhe marrjen e sendeve, për shpenzime të procedures penale ose për kerkesat pronesore-juridike, ky vendim mund të pergenjeshtrohet nga shkaku që gjykata me rregull nuk e ka zbatuar masen e sigurise ose për marrjen e dobise pronesore, perkatesisht që vendimi për shpenzimet e procedures penale ose të kerkeses pronesore juridike e ka miratuar në kundershtim me dispozitat ligjore.

Neni 504
Shkelja e Kodit penal gjate shqiptimit të verejtjes gjyqesore

Shkelja e Kodit penal në rast të shqiptimit të verejtjes gjyqesore ekziston, vetem për ceshtjet e cekura në nenin 416 pikat 1, 2, 3, 4, 5 dhe 6 të ketij ligji, edhe kur me vendim për verejtje gjyqesore, për masen e sigurise ose për konfiskimin e prones dhe dobise pronesore dhe marrjen e sendeve eshte tejkaluar autorizimi që gjykata e ka sipas ligjit.

Neni 505
Ankesa kunder aktvendimit për verejtje gjyqesore

(1) Nese ankesen kunder aktvendimit për verejtje gjyqesore e ka parashtruar paditesi në dëm të të akuzuarit, gjykata e shkalles së dyte mund të miratoje aktgjykim me të cilin i akuzuari shpallet fajtor dhe gjykohet me denim ose me të cilin shqiptohet denim me kusht, nese konstaton se gjykata e shkalles së pare në menyre të rregullt i ka percaktuar faktet vendimtare, por që sipas zbatimit të rregullt të ligjit parashihet shqiptimi i denimit.

(2) Me rastin e cilesdo ankese kunder aktvendimit për verejtje gjyqesore gjykata e shkalles së dyte mund të miratoje aktgjykim me të cilin i akuzuari refuzohet ose i akuzuari lirohet nga akuza, konstaton se gjykata e shkalles së pare i ka percaktuar me rregull faktet vendimtare dhe se me zbatimin e drejte të ligjit parashihet shqiptimi i njerit nga keto aktgjykime.

(3) Kur ekzistojne kushtet nga neni 434 të ketij ligji, gjykata e shkalles së dyte do të miratoje aktvendim me të cilin refuzohet ankesa si e pabaze dhe vertetohet aktvendimi i gjykates së shkalles së pare për verejtje gjyqesore.

Neni 506
Shqiptimi i masave alternative

(1) Për vepra penale për të cilet mund të shqiptohen masat alternative: ppune me dobi të pergjithshme, nderprerje me kusht e mbajtjes së procedures penale dhe burg shtepiak, me propozim të prokurorit publik nese jane plotesuar kushtet në Kodin penal për zbatimin e ketyre sanksioneve penale, gjykata mund t'i shqiptoje pa mbajtjen e seances kryesore.

(2) Propozimi për shqiptimin e masave alternative mund të parashtroje edhe paditesi privat.

(3) Para shqiptimit të aktgjykimit, gjykatesi individual i thirr palet. Nese i akuzuari para gjykates e kundershton miratimin e aktgjykimit për shqiptimin e masave alternative, gjykata do të hape seance kryesore dhe procedura do të vazhdoje sipas dispozitave për seancen kryesore në pajtim me kete ligj.

(4) Kur i akuzuari pajtohet me propozimin, gjykata do të miratoje aktgjykim me të cilin do ta shqiptoje masen e propozuar alternative.

(5) Në aktgjykim me të cilin shqiptohet pune me dobi të pergjithshme si sanksion primar penal, gjykata do të percaktoje:

a) për cilen veper shpallet fajtor, me shenimin e fakteve dhe rrethanave që supozojne karakteristike të vepres penale, si dhe të atyre prej të cilave varet zbatimi i dispozites së caktuar të Kodit penal.

b) emri ligjor i vepres penale dhe cilat dispozita të Kodit penal jane zbatuar;

v) numri i pergjithshem i oreve të punes në dobi të pergjithshme;

g) numri i pergjithshem i oreve që duhet të kryhen gjate një jave;

d) vendi i kryerjes së punes me dobi të pergjithshme dhe

gj) pasojat në rast të mospermbajtjes ndaj masave dhe menyres së zevendesimit të punes me dobi të pergjithshme me denim me burg.

(6) Nese me aktgjykimin gjykata ka shqiptuar denim me para deri në 90 gjoba ditore ose denim me burg në kohezgjatje deri tre muajsh kurse i akuzuari ka parashtruar kerkese për zevendesim me masen alternative puna me dobi të pergjithshme nga neni 58-a paragrafi (3) të Kodit penal, gjykata miraton aktvendim për menyren e zevendesimit të denimit me para, perkatesisht denimit me burg me pune në dobi të pergjithshme.

(7) Krahas masave alternative në aktgjykim sipas paragrafit (4) të ketij neni, gjykata mund të percaktoje mase të konfiskimit të prones dhe dobise pronesore dhe marrjes së sendeve kur jane permbushur kushtet ligjore për shqiptimin e atyre masave dhe të vendose për kerkesat pronesore-juridike të të demtuarit.

(8) Nese eshte miratuar aktgjykimi nga paragrafi (4) i ketij neni, konsiderohet se palet kane hequr dore nga e drejta e ankeses.

Neni 507
Aktvendim për nderprerjen e procedures

1) Kur jane plotesuar kushtet ligjore për nderprerje me kusht të mbajtjes së procedures penale (neni 58-a i Kodit penal), gjykata me propozim të paditesit të autorizuar do të miratoje aktvendim për nderprerjen e procedures në të cilen do ta percaktohje afatin e nderprerjes së procedures dhe obligimin e kryeresit që brenda atij afati të mos kryeje veper të re penale dhe t'i permbushe detyrat tjera të parashikuara.

2) Pas skadimit të afatit për nderprerje, gjykata merr aktvendim për nderprerjen e procedures nese kryeresi i eshte permbajtur kushteve dhe detyrave të percaktuara me aktvendim për nderprerjen e procedures.

3) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) të ketij neni, palet kane të drejte ankese në afat prej tete ditesh.

Kreu XXXIII
PROCEDURA NDAJ PERSONAVE JURIDIKE

1. Dispozitat e pergjithshme

Neni 508
Zbatimi i procedures

1) Dispozitat e ketij kreu zbatohen në proceduren për percaktimin e pergjegjesise penale dhe shqiptimin e denimeve dhe masave tjera ndaj personave juridike si kryeres të veprave penale.

2) Nese me dispozitat nga ky kapitull nuk eshte percaktuar ndryshe, në proceduren ndaj personave juridike, në menyre adekuate zbatohen dispozitat e ketij ligji: pper parimet themelore; për kompetencen vendore; për pasojat nga jokompetenca dhe ndeshja e kompetencave; për perjashtimin; për të akuzuarin; për mbrojtesin; për parashtresat; për procesverbalet; për afatet; për kthimin në gjendjen e meparshme; për shpenzimet; për kerkesen pronesore juridike; për miratimin dhe kumtimin e vendimeve; për dorezimin e dokumenteve; për thirrje; për mbajtjen e personave, për garanci dhe marrjen e dokumentit të udhetimit; për paraburgim; për deshmim; për procedure të shkurtuar; për shqiptimin e masave për konfiskim të prones dhe dobise pronesore dhe për marrjen e sendeve; për mjete të rregullta dhe të jashtezakonshem juridike dhe për procedure për kompensim të demit të personave të denuar padrejtesisht.

Neni 509
Perputhshmeria e udheheqjes së procedures penale

(1) Kur eshte parashtruar kallezimi penal kunder personit pergjegjes ose perfaqesuesit të personit juridik, nese ekzistojne baza të dyshimit se jane permbushur kushtet për pergjegjesi penale të personave juridike të percaktuar me Kodin penal, prokurori publik mundet sipas detyres zyrtare të kerkoje ngritjen e procedures penale për të njejten veper penale edhe kunder personit juridik.

(2) Prokurori publik mund të vendose të mos ndermarre ndjekje ose të heq dore nga ndjekja penale në baze të nenit 45 të ketij ligji, nese personi juridik nuk ka asnje prone ose prona eshte shume e vogel, që nuk mund t'i mbuloje as shpenzimet e procedures penale, ose nese kunder personit juridik dhehiqet procedura e falimentimit.

(3) Për vepren penale të personit juridik dhe të personit pergjegjes në personin juridik zbatohet procedura e vetme, e nese për atë ekzistojne shkaqe të arsyeshme procedura mund të ndahet.

Neni 510
Kompetenca e gjykates

(1) Për mbajtjen e procedures penale kunder personit juridik kompetente eshte gjykata në të cilen gjendet selia e personit juridik, perkatesisht perfaqesia e personit të huaj juridik.

(2) Nese personi i huaj juridik nuk ka perfaqesi në territorin e Republikes së Maqedonise, ose nese mbahet procedure e vetme kunder personit juridik dhe personit pergjegjes në personin juridik, kompetenca e gjykates percaktohet sipas dispozitave të pergjithshme për kompetencen vendore, të ketij ligji.

Neni 511
Perfaqesuesi i personit juridik në proceduren penale

(1) Në proceduren kunder personit juridik merr pjese perfaqesuesi i autorizuar i personit juridik i cili i ka të gjitha të drejtat dhe mundet t'i ndermarre të gjitha veprimet që eshte i autorizuar t'i ndermarre i akuzuari në proceduren penale.

(2) Perfaqesues i autorizuar i personit juridik eshte personi pergjegjes në personin juridik i percaktuar me ligj, vendim të bazuar në ligj, statut ose akt tjeter të pergjithshem të udheheqjes të personit juridik. Nese perfaqesuesi i autorizuar eshte i akuzuar edhe vet për vepren penale për të cilen mbahet procedura edhe kunder personit juridik, ose eshte thirrur si deshmitar në procedure, ose ekzistojne pengesa faktike ose juridike që ai ta perfaqesoje personin juridik, personi juridik eshte i obliguar që të percaktoje me autorizim me shkrim perfaqesues tjeter nga radhet e personave pergjegjes ose të punesuarit në personat juridike. Autorizimi me shkrim mund të jepet edhe në procesverbal para gjykates para të ciles mbahet procedura.

(3) Personi juridik eshte i obliguar që t'i dorezoje gjykates parashtrese për autorizimin e perfaqesuesit të tij, si dhe deshmi për autorizimin e tij. Gjykata para fillimit të seances kryesore do ta konfirmoje identitetin e perfaqesuesit të personit juridik dhe autorizimin e tij për pjesemarrje në procedure.

(4) Personi juridik eshte i obliguar që të percaktoje perfaqesues në afat prej tete ditesh nga dita e pranimit të thirrjes për seancen kryesore. Nese personi juridik në kete afat nuk percakton perfaqesues dhe për atë nuk e njofton gjykaten, perfaqesuesi të personit juridik do të percaktoje gjykata para të ciles mbahet procedura sipas detyres zyrtare dhe për atë do ta njoftoje personin juridik.

(5) Perfaqesuesin sipas detyres zyrtare gjykata do të percaktoje nga personat pergjegjes ose të punesuarit në personin juridik, e nese kjo nuk eshte e mundur nga radhet e avokateve.

(6) Perfaqesues sipas detyres zyrtare gjykata do të percaktoje edhe kur personi juridik ka pushuar së ekzistuari para mbarimit të plotfuqishem të procedures penale, nese në afat prej tete ditesh nga pushimi i personit juridik, perfaqesuesi nuk e ka percaktuar pasardhesin e tij juridik.

(7) Nese personi juridik e percakton personin për perfaqesues i cili nuk mund ta kete rol të atille sipas dispozites nga paragrafi (2) të ketij neni, gjykata do ta obligoje që në afat prej tete diteve të percaktoje perfaqesues tjeter. Nese në afat prej tete diteve personi juridik nuk percakton perfaqesues të ri, ose nese e terheq autorizimin e perfaqesuesit tanime të percaktuar, gjykata do të caktoje perfaqesues sipas detyres zyrtare.

(8) Perfaqesuesin sipas detyres zyrtare gjykata e percakton me aktvendim, kunder të cilit personi juridik dhe perfaqesuesi i percaktuar nga ai kane të drejte ankese, e cila nuk e ndalon zbatimin e tij.

(9) Shpenzimet e nevojshme për perfaqesuesin e personit juridik, si dhe shperblimi për perfaqesuesin e percaktuar sipas detyres zyrtare, hyjne në shpenzimet e procedures penale.

Neni 512
Mbrojtesi i personit juridik në proceduren penale

(1) Personi juridik i akuzuar mund të kete mbrojtes që e percakton perfaqesuesi i autorizuar i personit juridik. Kur si perfaqesues i personit juridik sipas detyres zyrtare nga ana e gjykates eshte percaktuar avokat, ai e kryen edhe funksionin e mbrojtjes së personit të akuzuar juridik.

(2) Personi juridik dhe personi pergjegjes kunder të cileve mbahet procedure e vetme për vepren e njejte penale, mund të kene mbrojtes të perbashket nese kjo nuk eshte në kundershtim me interesat e mbrojtjes së tyre.

Neni 513
Dorezimi i dokumenteve

(1) Ftesat dhe dokumentet tjera, si dhe vendimet dorezohen në adresen në të cilen eshte regjistruar selia e personit juridik, perkatesisht në adresen e perfaqesuesit të personit juridik. Nese gjate procedures penale personi juridik e ka ndryshuar seline, eshte i obliguar që më së voni në afat prej tre ditesh ta njoftoje gjykaten për seline dhe adresen e re, në të kunderten do të konsiderohet si e rregullt çdo dergese e kryer në adresen paraprake.

(2) Aktvendimi me të cilin personit juridik i shqiptohet denimi, dorezohet te perfaqesuesi i personit juridik personalisht. Nese dergesa personale mbetet e pasuksesshme, si e rregullt konsiderohet dergesa e kryer me poste rekomanduese në adrese të personit juridik në të cilen eshte regjistruar selia e personit juridik ose në adresen e perfaqesuesit të tij.

Neni 514
Arrestimi

Nese perfaqesuesi i ftuar me rregull i personit juridik nuk lajmerohet në thirrje dhe nuk e arsyeton mungesen e tij, gjykata mundet të urdheroje arrestimin e tij.

2. Akuzimi dhe seanca kryesore

Neni 515
Permbajtja e akuzes

Akuza kunder personit juridik duhet ta permbaje edhe emrin e personit të akuzuar juridik, seline e tij sipas të dhenave në Regjistrin Qendror të Republikes së Maqedonise, numrin amë, emrin dhe mbiemrin e perfaqesuesit të tij dhe adresen e tij, si dhe shtetesine dhe numrin e pasaportes së të huajit i percaktuar si perfaqesues i personit juridik.

Neni 516
Hetimi dhe fjalet perfundimtare

(1) Në seancen kryesore në proceduren e vetme kunder personit juridik dhe personit pergjegjes së pari kryhet marrja në pyetje e personit pergjegjes për secilen pike nga akuza, e pastaj edhe perfaqesuesi i personit juridik.

(2) Radhitjen e paraqitjes së provave, e percakton gjykata duke u nisur së pari nga provat që i perkasin personit pergjegjes.

(3) Pas fjales perfundimtare të mbrojtesit dhe perfaqesuesit të personit të akuzuar juridik, fjalen perfundimtare e ka mbrojtesi i personit pergjegjes dhe personi pergjegjes.

(4) Dispozitat për miratimin e aktgjykimit pa seance kryesore (neni 497 i ketij ligji) zbatohen edhe në proceduren penale kunder personit juridik.

(5) Gjykata mund të vendose që nese eshte siguruar mbrojtes, seanca kryesore të mbahet edhe pa pranine e perfaqesuesit të personit juridik, nese eshte thirrur me rregull e nuk e ka arsyetuar mosardhjen e vet, nese vlereson se prania e tij nuk eshte e domosdoshme.

Neni 517
Masat e sigurise

(1) Gjate procedures gjykata mundet sipas propozimit të prokurorit publik të percaktoje një ose më shume masa të perkohshme në pajtim me dispozitat për sigurimin dhe marrjen e perkohshme të sendeve ose prones nga nenet 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203 dhe 204 të ketij ligji, si dhe ndalim për kryerjen e veprimtarise së caktuar ose të gjitha veprimtarive të personit juridik deri në mbarimin e procedures dhe ndalimit për ndryshime statusore në personin juridik. Për ndalimet e shqiptuara kryhet regjistrimi në regjistrin gjyqesor ose në regjister tjeter.

(2) Ndalimet nga paragrafi (1) të ketij neni, shqiptohen me aktvendim kunder të cilit perfaqesuesi i personit juridik ka të drejte ankese në afat prej tri diteve te keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Ankesa nuk e ndalon zbatimin e aktvendimit.

3. Aktgjykimi dhe mjetet juridike

Neni 518
Permbajtja e aktgjykimit të shqiptuar për personin juridik

Aktgjykimi i shqiptuar ndaj personit juridik duhet të permbaje emrin e personit juridik dhe seline e tij, numrin amë, emrin dhe mbiemrin e perfaqesuesit të tij dhe adresen e banimit, si dhe shtetesine dhe numrin e dokumentit të udhetimit të të huajit të percaktuar si perfaqesues i personit juridik.

Neni 519
Nderprerja e procedures

Gjykata me aktvendim do ta nderprese proceduren nese gjate procedures personi juridik ka pushuar së ekzistuari, e nuk ekzistojne kushte për shqiptimin e denimit ose mases së konfiskimit të prones dhe dobise pronesore ose marrjes së sendeve.

Neni 520
Regjistrimi dhe dorezimi i ndalimit të shqiptuar të perkohshem ose të perhershem për kryerjen e veprimtarise së caktuar

(1) Aktgjykimi i plotfuqishem me të cilin personit juridik i shqiptohet ndalim i perkohshem ose i perhershem për kryerjen e veprimtarise së caktuar sipas detyres zyrtare, gjykata e shkalles së pare e dorezon pa prolongim te Regjistri Qendror i Republikes së Maqedonise për regjistrimin e denimit të shqiptuar.

(2) Kur me aktgjykimin eshte shqiptuar denimi shuarje e personit juridik, pas plotfuqishmerise së tij ai pa prolongim i dorezohet gjykates kompetente për procedure të shuarjes së personit juridik.

Neni 521
Mjetet e jashtezakonshme juridike

Në proceduren penale kunder personit juridik mund të shfrytezohen mjetet e jashtezakonshme juridike, kerkesa për perseritjen e procedures dhe kerkesa për mbrojtjen e ligjshmerise.

Kreu XXXIV

PROCEDURA PËR ZBATIMIN E MASAVE PËR SIGURI, KONFISKIM TË PRONES DHE DOBISE PRONESORE, MARRJES SË SENDEVE DHE REVOKIMIN E DENIMIT ME KUSHT

1. Procedura për zbatimin e masave të sigurise

Neni 522
Dispozitat e pergjithshme për shqiptimin e masave të sigurise

(1) Nese i akuzuari ka kryer veper penale në gjendje të pavetedijshme, prokurori publik do të parashtroje te gjykata propozim që të shqiptoje mase të sigurise mjekim të detyrueshem psikiatrik dhe ruajtjen e kryeresit në institucionin shendetesor, perkatesisht propozim për mjekim të detyrueshem psikiatrik të kryeresit në liri nese për shqiptimin e mases së atille ekzistojne kushtet e parapara me Kodin penal.

(2) Në kete rast të akuzuarit, nese gjendet në paraburgim, me aktvendim do t'i nderpritet paraburgimi, por nuk do të lirohet në liri por deri në mbarimin e procedures për zbatimin e masave të sigurise perkohesisht do të vendoset në institucion adekuat shendetesor ose në ndonje lokal tjeter të pershtatshem.

(3) Me masen nga paragrafi (1) të ketij neni, gjykata mund të percaktoje ndalim të perkohshme të kryerjes së profesionit, veprimtarise ose detyres ose ndalim të drejtimit të automjetit. Vendimi i gjykates dorezohet te organet kompetente ose organizatat në të cilat kryeresi eshte punesuar ose e cila eshte kompetente për kryerjen e mbikeqyrjes mbi zbatimin e ndalimit.

(4) Pas parashtrimit të propozimit nga paragrafi (1) të ketij neni, i akuzuari patjeter duhet të kete mbrojtes.

Neni 523
Shqiptimi i mases së sigurise dhe nderprerja e procedures për zbatimin e saj

(1) Për zbatimin e masave të sigurise mjekim të detyrueshem psikiatrik dhe ruajtjen në institucion shendetesor ose mjekim të detyrueshem psikiatrik në liri, pas seances së mbajtur kryesore, vendos gjykata që eshte kompetente për gjykim në shkalle të pare.

(2) Krahas personave që duhet të thirren në seancen kryesore do të thirren si eksperte edhe mjeke psikiater nga institucioni shendetesor të cilit i eshte ngarkuar ekspertiza në lidhje me vleresimin e të akuzuarit. I akuzuari do të thirret nese gjendja e tij eshte e atille që të mundet të marre pjese në seancen kryesore. Për seancen kryesore do të njoftohet shoku martesor perkatesisht shoku jashtemartesor i të akuzuarit dhe prinderit e tij, perkatesisht kujdestari, e sipas rrethanave edhe të afermit tjere të afert.

(3) Nese gjykata, në baze të provave të bera verteton se i akuzuari ka kryer veper të caktuar penale dhe se në kohen e kryerjes së vepres penale ka qene i vetedijshem, do të vendose nese të akuzuarin, në baze të hetimit të personave të thirrur dhe konstatimeve dhe mendimeve të eksperteve, do t'ia shqiptoje masen e sigurise mjekim të detyruar psikiatrik dhe ruajtje në institucion shendetesor, perkatesisht mjekim të detyrueshem psikiatrik në liri. Gjate vendosjes se cilen nga masat e sigurise do ta shqiptoje, gjykata nuk eshte e lidhur për propozimin e prokurorit publik.

(4) Nese gjykata konstaton se i akuzuari nuk ka qene i vetedijshem, do ta nderprese proceduren për zbatimin e masave të sigurise.

5) Kunder aktvendimit të gjykates në afat prej tete diteve nga dita e pranimit të aktvendimit, mund të paraqesin ankese të gjithe personat që kane të drejte ankese kunder aktgjykimit (neni 411), pervec të demtuarit.

Neni 524
Propozimi për shqiptimin e masave të sigurise për ndryshimin e aktakuzes

Masat e sigurise nga neni 522 paragrafi (1) të ketij ligji, mund të shqiptohen edhe kur prokurori publik në seancen kryesore do ta ndryshoje aktakuzen perkatesisht propozimakuzen me parashtrimin e propozimit për shqiptimin e atyre masave.

Neni 525
Shqiptimi i masave të sigurise në rast të vetedijes së ulet

Kur gjykata do t'i shqiptoje denim personit i cili ka kryer veper penale në gjendje të konsiderueshme të ulet të vetedijes, me aktgjykimin e njejte do ta shqiptoje edhe masen e sigurise të mjekimit të detyrueshem psikiatrik dhe ruajtjen në institucionin shendetesor ose mjekim të detyrueshem psikiatrik në liri ose mjekim detyrueshem të alkoolisteve ose narkomaneve, nese verteton se për kete ekzistojne kushte ligjore.

Neni 526
Dergimi i vendimit të plotfuqishem te gjykata që eshte kompetente të vendose për heqjen e aftesise për pune

Vendimi i plotfuqishem me të cilin eshte shqiptuar masa e sigurise mjekim i detyruar psikiatrik dhe ruajtje në institucionin shendetesor, perkatesisht mjekim i detyruar psikiatrik në liri në pajtim me nenet 523 dhe 525 të ketij ligji, do të dergohet te gjykata që eshte kompetente të vendose për heqjen e aftesise për pune. Për vendimin do të njoftohet edhe organi për kujdestari.

Neni 527

Mbikeqyrja e realizimit të mases së sigurise mjekim i detyrueshem psikiatrik dhe ruajtje në institucionin shendetesor dhe leshimit të kryeresit

(1) Sipas detyres zyrtare ose me propozim nga institucioni shendetesor ose nga organi për kujdestari, e sipas hetimit të prokurorit publik, gjykata që në shkalle të pare ka shqiptuar mase të sigurise mjekim të detyruar psikiatrik dhe ruajtje në institucion shendetesor, do ta nderprese kete mase dhe do të percaktoje leshim të kryeresit nga institucioni shendetesor nese në baze të mendimit të mjekut percakton se eshte nderprere nevoja e mjekimit dhe ruajtjes së kryeresit në atë institucion, e mund të percaktoje mjekim të detyruar të tij psikiatrik në liri.

(2) Kur nga institucioni shendetesor leshohet kryeresi vetedija e të cilit ka qene tejet e ulet, e në atë institucion ka kaluar më pak kohe se sa që eshte denimi me burg në të cilin eshte denuar, gjykata me aktvendim për leshim do të vendose nese ai person do ta mbaje mbetjen e denimit ose do të leshohet në leshim me kusht. Kryeresit i cili leshohet në leshim me kusht mundet t'i shqiptohet edhe mase e sigurise mjekim i detyrueshem psikiatrik në liri nese për kete ekzistojne kushte ligjore.

(3) Sipas detyres zyrtare ose me propozim nga drejtoria e institucionit shendetesor në të cilin i akuzuari eshte mjekuar ose eshte dashur të mjekohet, ndersa me hetimin e prokurorit publik, gjykata mundet kryeresit kunder të cilit eshte zbatuar masa e sigurise së mjekimit të detyruar psikiatrik në liri t'i shqiptoje mase të sigurise së mjekimit të detyruar psikiatrik dhe ruajtjes në institucionin shendetesor, nese percakton se kryeresi nuk i eshte nenshtruar mjekimit ose e ka leshuar vullnetarisht ose nese edhe krahas mjekimit ka mbetur i rrezikshem për rrethin e tij e eshte e nevojshme ruajta e tij dhe mjekimi në institucion shendetesor. Para miratimit të vendimit gjykata sipas nevojes do të siguroje edhe mendim nga mjeku, ndersa i akuzuari do të merret në pyetje nese gjendja e tij kete e lejon.

Neni 528

Zbatimi i mases së sigurise mjekim i detyrueshem i alkoolisteve dhe narkomaneve

(1) Për zbatimin e mases së sigurise mjekim i detyrueshem i alkoolisteve dhe narkomaneve, gjykata vendos pasi që të siguroje konstatim dhe mendim nga eksperti. Eksperti duhet të shprehet edhe për mundesite për mjekim të të akuzuarit.

(2) Nese gjate shqiptimit të denimit me kusht të kryeresit i eshte urdheruar mjekim në liri, ndersa ai nuk i eshte nenshtruar mjekimit ose me vet deshire e ka leshuar, gjykata mundet sipas detyres zyrtare ose me propozim të institucionit në të cilin kryeresi eshte mjekuar ose eshte dashur të mjekohet, e pas hetimit të prokurorit publik dhe të kryeresit ta percaktoje revokimin e denimit me kusht ose kryerjen e detyrueshme të mases së shqiptuar mjekim të detyrueshem të alkoolisteve ose narkomaneve në institucionin shendetesor ose në institucion tjeter të specializuar. Para miratimit të vendimit gjykata sipas nevojes do të siguroje edhe mendim prej mjekut.

2. Procedura për marrjen e sendeve dhe konfiskimin e prones dhe dobise pronesore të fituar me veper penale

Neni 529

Marrja e sendeve

(1) Sendet që sipas Kodit penal duhen të merren, do të merren edhe kur procedura penale nuk do të mbaroje me aktgjykim me të cilin i akuzuari shpallet fajtor.

(2) Aktvendim të posacem për kete miraton organi para të cilit eshte mbajtur procedura në momentin kur procedura eshte kryer, perkatesisht kur eshte nderprere.

(3) Aktvendimin për marrjen e sendeve nga paragrafi (1) të ketij neni e miraton gjykata edhe kur në aktgjykimin me të cilin i akuzuari eshte shpallur fajtor, eshte leshuar marrja e vendimit të atille.

(4) Kopjae vertetuar e vendimit për marrjen e sendeve do të dorezohet te pronari i sendeve nese pronari eshte i njohur.

(5) Kunder vendimit nga paragrafet (2) dhe (3) të ketij neni, pronari i sendeve ka të drejte ankese për shkak të mosekzistimit të bazes ligjore për marrjen e sendeve. Nese aktvendimin nga paragrafi (2) i ketij neni nuk e ka miratuar gjykata, për ankesen vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji i gjykates që ka qene kompetente për gjykimin në shkalle të pare.

Neni 530

Dispozitat e pergjithshme për konfiskimin e prones dhe dobise pronesore

(1) Prona dhe dobia pronesore të siguruara me kryerjen e vepres penale percaktohen në proceduren penale sipas detyres zyrtare.

(2) Prokurori publik eshte i obliguar që gjate procedures të grumbullojne prova dhe t'i vezhgoje rrethanat që jane me rendesi për percaktimin e prones dhe dobise pronesore dhe të propozoje masa nga neni 202 paragrafi (1) të ketij ligji.

(3) Nese i demtuar ka paraqitur kerkese pronesore-juridike në lidhje me kthimin e sendeve të siguruara me veper penale, perkatesisht në lidhje me shumen që i pergjigjet vleres së sendeve, dobia pronesore do të percaktohet vetem në atë pjese që nuk eshte perfshire me kerkesen pronesore-juridike.

Neni 531

Procedura për konfiskimin e prones dhe dobise pronesore të fituar me veper penale

(1) Gjate konfiskimit të prones dhe dobise pronesore të siguruar me veper penale personi mbi të cilin eshte bartur dobia pronesore, si dhe perfaqesuesi i personit juridik, do të thirren për marrje në pyetje në proceduren paraprake dhe në seancen kryesore. Në thirrje do të paralajmerohen se procedura do të zbatohet edhe pa pranine e tyre.

(2) Perfaqesuesi i personit juridik do të merret në pyetje në seancen kryesore pas të akuzuarit. Në të njejten menyre do të veprohet në lidhje me personin mbi të cilin eshte bartur dobia pronesore nese nuk eshte thirrur si deshmitar.

(3) Personi mbi të cilin eshte bartur dobia pronesore si dhe perfaqesuesi i personit juridik, jane të autorizuar që në lidhje me percaktimin e dobise pronesore të propozojne prova edhe pas autorizimit të kryetarit të keshillit t'i parashtrojne pyetje të akuzuarit, deshmitareve dhe eksperteve.

(4) Perjshtimi i publikut në seancen kryesore nuk ka të beje me personin mbi të cilin jane bartur prona dhe dobia pronesore dhe perfaqesuesit të personit juridik.

(5) Kur gjate seances kryesore konstatohet se ekzistojne kushte për zbatimin e mases konfiskimi i prones dhe dobise pronesore, prokuroro publik do të propozoje që seanca kryesore të nderpritet dhe të thirret personi mbi të cilin jane bartur prona dhe dobia pronesore si dhe perfaqesuesi i personit juridik.

Neni 532

Percaktimi i lartesise së shumes së prones dhe dobise pronesore

(1) Prokurorim publik në grumbullimin e provave të nevojshme për percaktimin e lartesise së shumes së prones dhe dobise pronesore të fituara me veper penale, mund të kerkoje njoftime të nevojshme nga organe tjera shteterore, institucione financiare, persona tjere juridike dhe qytetare, të cilet detyrohen që pa prolongim të njejtat t'i ofrojne.

(2) Kur ekziston dyshim se prona gjendet jashte vendit, gjykata eshte e obliguar që të leshoje urdherarresti ose shpallje nderkombetare.

Neni 533
Konfiskimi i zgjeruar

(1) Gjykata do të shqiptoje mase të konfiskimit të zgjeruar nën kushtet e percaktuara në Kodin penal, nese i akuzuari në afat prej një viti nga dita e fillimit të seances kryesore nuk mund të deshmoje se prona ose dobia pronesore jane të fituara me ligj.

(2) Nese në afatin më të shkurter se afati nga paragrafi (1) të ketij neni, gjykata miraton aktgjykim të shkalles së pare për vepren penale, kur ekzistojne kushte ligjore për shqiptimin e mases konfiskim i zgjeruar, gjykata atë mase do ta shqiptoje me aktgjykim plotesues kunder të cilit lejohet ankese në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

Neni 534
Shqiptimi i mases konfiskim i zgjeruar ndaj personit të trete

(1) Gjykata me aktvendim do të shqiptoje mase konfiskim të zgjeruar me kushtet e percaktuara në Kodin penal edhe kunder personit të trete, nese në afat prej dy vjetesh nga dita e fillimit të procedures së posacme për konfiskim, nuk deshmon se për pronen ose dobine pronesore ka dhene kunderkompensim që i pergjigjet vleres së tyre.

(2) Procedura për shqiptimin e mases konfiskim i zgjeruar mbahet sipas propozimit të prokurorit publik.

(3) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) të ketij neni, personi ka të drejte ankese drejtperdrejt te gjykata më e larte në afat prej tete ditesh.

Neni 535
Caktimi i masave të perkohshme të sigurise

1) Kur jane plotesuar kushtet për konfiskim ose konfiskim të zgjeruar të prones dhe dobise pronesore, gjykata sipas detyres zyrtare do të urdheroje masa të perkohshme të sigurimise të percaktuara me nenin 194 të ketij ligji.

(2) Masat nga paragrafi (1) të ketij neni, gjykata mundet t'i caktoje kunder personave të trete për të cilet ekziston dyshim se mbi ta jane bartur prona dhe dobia pronesore, të siguruara me vepren penale pa kompensim adekuat.

(3) Kunder aktvendimit me të cilin gjykata cakton masa të perkohshme të sigurise, mund të parashtrohet ankese në afat prej tete diteve.

(4) Vendimi sipas ankeses gjykata drejtperdrejt më e larte do ta miratoje në afat prej tete diteve.

Neni 536
Permbajta e vendimit me të cilin eshte shqiptuar konfiskimi i prones dhe dobise pronesore

(1) Konfiskim të dobise pronesore gjykata mund të shqiptoje në aktgjykim me të cilin i akuzuari shpallet fajtor, me aktvendimin për verejtje gjyqesore ose aktvendimin për zbatimin e mases edukative, si dhe aktvendimin me të cilin shqiptohet masa e sigurise.

(2) Në shqiptimin e aktgjykimit ose të aktvendimit gjykata do të theksoje cila prone ose send, perkatesisht shume në para konfiskohet.

(3) Kopja e vertetuar e aktgjykimit, perkatesisht e aktvendimit i dorezohet edhe personit mbi të cilin eshte bartur dobia pronesore, si edhe perfaqesuesit të personit juridik, nese gjykata ka shqiptuar konfiskim të prones ose dobise pronesore nga ai person, perkatesisht nga personi juridik.

Neni 537
Kerkesa për perseritjen e procedures në lidhje me vendimin për konfiskim të prones dhe dobise pronesore

Personi nga neni 531 të ketij ligji, mund të parashtroje kerkese për perseritjen e procedures penale sipas nenit 449 të ketij ligji, në pikepamje të vendimit për konfiskimin e prones dhe dobise pronesore.

Neni 538
Zbatimi perkates i dispozitave të ketij ligji në lidhje me ankesen Dispozitat e nenit 412 paragrafet (2) dhe (3) të ketij ligji dhe neneve 420 dhe 424 të ketij ligji, në menyre perkatese do të zbatohen në ankesen kunder vendimit për konfiskim të prones dhe dobise pronesore.

Neni 539
Zbatimi perkates i dispozitave tjera të ketij ligji

Nese në dispoziten e ketij kapitulli nuk eshte parapare dicka tjeter në lidhje me proceduren për zbatimin e masave të sigurise ose për konfiskim të prones dhe dobise pronesore, në menyre perkatese do të zbatohen dispozitat tjera të ketij ligji, nese me dispozitat e ketij ligji nuk eshte percaktuar ndryshe.

Neni 540
Procedura e vecante për konfiskimin e prones dhe dobise pronesore dhe marrjen e sendeve

(1) Kur ekzistojne pengesa faktike ose juridike për mbajtjen e procedures penale kunder kryeresit të vepres penale, gjykata sipas propozimit të prokurorit publik do të zbatoje procedure të vecante për konfiskim të prones dhe dobise pronesore dhe marrjen e sendeve, nese jane permbushur kushtet për zbatimin e ketyre masave të vecanta nga Kodi penal.

(2) Në proceduren nga paragrafi (1) të ketij neni, me propozim të prokurorit publik do të nxjirren provat e nevojshme. Gjykata me aktvendim do të shqiptoje mase konfiskim të prones dhe dobise pronesore dhe marrjen e sendeve, nese deshmohet se behet fjale për prone ose dobi pronesore të fituara me vepren penale, ose për sende të cilat jane perdorur ose jane krijuar me kryerjen e vepres penale ose duhet të konfiskohen sipas dispozitave të Kodit penal.

(3) Kunder aktvendimit nga paragrafi (2) të ketij neni, personi prej të cilit konfiskohet prona ose dobia pronesore ose merren sendet, ka të drejte ankese te gjykata drejtperdrejt më e larte në afat prej tete ditesh.

Neni 541
Realizimi i konfiskimit të prones dhe dobise pronesore

(1) Konfiskimi i prones dhe dobise pronesore realizohet në afat prej 30 diteve pas plotfuqishmerise së aktgjykimit.

(2) Urdher për zbatim e leshon gjykata që e ka miratuar aktgjykimin e plotfuqishem.

(3) Realizimi zbatohet mbi pronen dhe dobine pronesore të percaktuara me vendim gjyqesor, e nese kjo eshte pjeserisht ose plotesisht nuk eshte e mundur, realizimi zbatohet nga prona e mbetur e personit të cilit i eshte shqiptuar masa e atille.

(4) Kundershtimi ndaj zbatueshmerise nuk lejohet, ndersa realizimi me detyrim do të nderpritet vetem nese personi vullnetarisht e kthen pronen ose e paguan lartesine e dobise pronesore në llogari të gjykates. Bankat dhe institucionet tjera financiare në të cilat eshte llogaria në të cilen eshte realizuar kjo mase, jane të obliguara që ta kryejne pa asnje prolongim dhe të pengojne bartjen eventuale ose transaksionet financiare.

(5) Veprat juridike të lidhura pas kryerjes së vepres penale, e me qellim të zvogelimit të vleres së prones që eshte lende e konfiskimit, jane të pavlefshme.

(6) Kundershtimi eshte i lejuar vetem për urdhrin me të cilin percaktohet permbarimi mbi pronen e mbetur.

(7) Kundershtimi parashtrohet në afat prej tete diteve te gjykata drejtperdrejt më e larte, i cili vendimin e miraton në afat prej tete diteve.

3. Procedura për revokimin e denimit me kusht

Neni 542
Dispozita e pergjithshme

(1) Kur në denimin me kusht eshte percaktuar se denimi do të zbatohet nese i denuari nuk e kthen dobine pronesore, nuk e kompenson demin ose nuk ploteson kushte tjera, e i denuari në afatin e percaktuar nuk i permbush keto kushte, gjykata që ka gjykuar në shkalle të pare do të zbatoje procedure për revokimin e akuzes me kusht me propozim nga paditesi i autorizuar, e mundet edhe sipas detyres zyrtare.

(2) Gjykatesi i cili do të percaktohet për kete do ta marre në pyetje të denuarin nese eshte i kapshem dhe do t'i zbatoje kontrollet e nevojshme për vertetimin e fakteve dhe grumbullimin e provave të rendesishme për vendimin.

(3) Pastaj kryetari i keshillit do të caktoje seance të keshillit për të cilen do t'i njoftoje paditesin, të denuarin dhe të demtuarin. Mosardhja e paleve dhe të demtuarit nese jane të njoftuar me rregull, nuk e pengon mbajtjen e seances së keshillit.

(4) Nese gjykata verteton se i denuari nuk e ka permbushur obligimin që i eshte percaktuar me aktgjykim, do të miratoje aktgjykim me të cilin do ta vazhdoje afatin për permbushjen e obligimit, do ta liroje nga permbushja e atij obligimi ose do ta zevendesoje me detyre tjeter adekuate të parapare me ligj, ose do ta revokoje denimin me kusht dhe do të percaktoje denimi i percaktuar të zbatohet. Nese gjykata konstaton se nuk ka baze për miratimin e ndonje prej ketyre vendimeve, me aktvendim do ta nderprese proceduren për revokimin e denimit me kusht.

Kreu XXXV

PROCEDURA PËR MIRATIMIN E VENDIMIT PËR KOHEZGJATJE MË TË SHKURTER TË DENIMIT TË NDALIMIT, NDERPRERJEN E PASOJAVE JURIDIKE NGA DENIMI DHE SHLYERJEN E DENIMIT

Neni 543
Aktvendimi për shlyerjen e denimit

(1) Kur sipas ligjit shlyerja e denimit paraqitet me kalimin e kohes së caktuar dhe me kusht që i denuari në atë kohe të mos kryeje veper të re penale, aktvendim për shlyerjen e denimit miraton sipas detyres zyrtare gjykata si organ kompetent për mbajtjen e evidences ndeshkuese.

(2) Para miratimit të aktvendimit për shlyerjen e denimit do të realizohen kontrollet e nevojshme, e posacerisht do të grumbullohen të dhena për atë nese kunder të denuarit eshte në vazhdim procedura penale për ndonje veper të re penale, të kryer para skadimit të afatit të parapare për shlyerjen e akuzes.

Neni 544
Kerkesa për të vertetuar se shlyerja e denimit ka ndodhur sipas ligjit

(1) Nese gjykata nuk miraton aktvendim për shlyerjen e denimit, personi i denuar mund të kerkoje që të percaktohet se shlyerja e denimit ka ndodhur sipas ligjit.

(2) Për kete kerkese vendos gjykata pas hetimit të prokurorit publik, nese procedura eshte mbajtur me kerkese të tij.

Neni 545
Aktvendimi me të cilin vertetohet shlyerja e denimit me kusht

Nese denimi me kusht nuk revokohet as pas një viti nga dita e nderprerjes së kohes për kontroll, gjykata që ka gjykuar në shkalle të pare do të miratoje aktvendim me të cilin vertetohet shlyerja e denimit me kusht. Ky aktvendim do të dorezohet te i denuari dhe te prokurori publik, nese procedura eshte mbajtur me kerkese të tij.

Neni 546
Procedura për shlyerjen e denimit

(1) Procedure për shlyerjen e denimit në baze të vendimit gjyqesor, ngritet me kerkese të të denuarit.

(2) Kerkesa parashtrohet te gjykata që ka gjykuar në shkalle të pare.

(3) Gjykatesi i cili do të percaktohet për kete, paraprakisht do të hetoje nese ka kaluar koha e nevojshme sipas ligjit, e pastaj do t'i zbatoje kontrollet e nevojshme, do t'i vertetoje faktet në të cilat thirret kerkuesi dhe do të siguroje prova për të gjitha rrethanat që jane të vlefshme për vendimin.

(4) Gjykata mundet për sjelljen e të denuarit të kerkoje raport nga gjykatat në rajonin e të cilave i denuari ka qendruar pas vuajtjes së denimit, e mundet raport të atille të kerkoje edhe nga drejtoria e institucionit në të cilin i denuari e ka vuajtur denimin.

(5) Pas kontrolleve të bera dhe pas hetimit të prokurorit publik, nese procedura eshte mbajtur me kerkese të tij, gjykatesi do t'i dorezoje dokumentet me propozimin e arsyetuar te keshilli që ka gjykuar në shkalle të pare.

(6) Kunder vendimit të gjykates pas kerkeses për shlyerjen e denimit, ankese mund të parashtroje lutesi dhe prokurori publik.

(7) Nese gjykata e refuzon kerkesen pasi që i denuari me sjelljen e tij nuk ka merituar shlyerje të denimit, i denuari mundet kerkesen ta perserise pas skadimit të dy viteve nga dita e plotfuqishmerise së aktvendimit për refuzim të lutjes.

(8) Në vertetimin që i leshohet qytetareve për shlyerje të denimit në baze të evidences ndeshkuese, për realizimin e të drejtave të tyre në shtetet tjera, denimi i shlyer nuk guxon të permendet.

Neni 547
Procedura për kohezgjatje më të shkurter të denimeve për ndalimin e kryerjes së profesionit, veprimtarise ose detyres, ndalimin e drejtimit të automjetit ose për nderprerjen e pasojave juridike të denimit dhe për shlyerjen e denimit

(1) Kerkesa për kohezgjatje më të shkurter të denimeve për ndalim të kryerjes së profesionit, veprimtarise ose detyres, ndalim të drejtimit me automjet ose për nderprerjen e pasojave juridike të denimit dhe për shlyerjen e denimit, parashtrohet te gjykata që ka gjykuar në shkalle të pare.

(2) Gjykatesi i cili do të percaktohet për kete, paraprakisht do të hetoje nese ka kaluar koha e nevojshme sipas ligjit, ndersa do t'i realizoje kontrollet e nevojshme, do t'i vertetoje faktet në të cilat thirret kerkuesi dhe do të siguroje prova për të gjitha rrethanat që jane të vlefshme për vendimin.

(3) Për sjelljen e të denuarit gjykatesi mund të kerkoje raport nga gjykatat në rajonin e të cilit i denuari ka qendruar pas vuajtjes, faljes ose denimit të parashkruar kryesor, ndersa mundet raport të atille të kerkoje edhe nga institucioni në të cilin i denuari e ka vuajtur denimin.

(4) Pas kontrolleve të zbatuara, e pas hetimit të prokurorit publik, nese procedura eshte mbajtur me kerkese të tij, gjykatesi do t'i dorezoje dokumentet me propozim të arsyetuar, te gjykata kompetente për miratimin e aktvendimit për kerkesen nga paragrafi (1) të ketij neni.

(5) Gjykata nga paragrafi (4) të ketij neni, më pare do të siguroje mendim nga prokurori publik nese procedura eshte mbajtur me kerkese të tij, i cili vepron para asaj gjykate.

Neni 548
Refuzimi i lutjes

Në rast të refuzimit të kerkeses, kerkese e re nuk mund të parashtrohet para skadimit të një viti nga dita e plotfuqishmerise së aktvendimit për refuzimin e kerkeses së meparshme.

Kreu XXXVI

PROCEDURA PËR KOMPENSIM TË DEMIT, REHABILITIM DHE PËR REALIZIMIN E TË DREJTAVE TJERA TË PERSONAVE TË DENUAR PADREJTESISHT DHE TË PRIVUAR NGA LIRIA NË MENYRE TË PABAZE DHE TË PALIGJSHME

Neni 549
Personat të cilet kane të drejte kompensimi të demit për shkak të denimit të pabaze

(1) Të drejte kompensimi për shkak të denimit të paarsyeshem ka personi kunder të cilit eshte shqiptuar sanksion penal i plotfuqishem ose i cili eshte shpallur fajtor e eshte liruar nga denimi, kurse më vone pas mjetit të jashtezakonshem juridik procedura e re eshte nderprere në menyre të plotfuqishme ose me aktgjykim të plotfuqishem eshte liruar nga akuza ose akuza eshte refuzuar, vetem në rastet nese:

1) deri në nderprerjen e procedures ose aktgjykimit me të cilin akuza refuzohet ka ardhur për shkak se në proceduren e re paditesi privat ka heq dore nga ndjekja, ose i demtuari ka heq dore nga propozimi e në heqjen dore ka ardhur në baze të marreveshjes me të akuzuarin dhe

2) me aktvendim në proceduren e re aktakuza eshte hedhur posht për shkak se gjykata nuk ka qene kompetente, ndersa paditesi i autorizuar e ka filluar ndjekjen para gjykates kompetente.

(2) I denuari nuk ka të drejte kompensimi të demit nese me pranimin e tij të rrejshem ose në menyre tjeter me qellim e ka shkaktuar akuzes e vet, pervec nese në atë ka qene i detyruar.

(3) Në rast të akuzes për vepra penale në varg, e drejta e kompensimit të demit mund t'i perkase edhe veprave penale të vecanta, në lidhje me të cilat jane permbushur kushtet për pranimin e kompensimit.

Neni 550
Parashtrimi i kerkeses për kompensim të demit

(1) E drejta e kompensimit të demit parashkruhet për tre vjet nga dita e aktgjykimit të plotfuqishem me të cilin i akuzuari eshte liruar nga akuza ose me të cilen akuza eshte refuzuar, perkatesisht në afat prej tre vjeteve nga plotfuqishmeria e aktvendimit me të cilin aktakuza ka qene e refuzuar ose procedura eshte nderprere, e nese në rast ankese ka vendosur gjykata më e larte, në afat prej tre vjeteve nga dita e pranimit të vendimit të gjykates më të larte.

(2) Para parashtrimit të ankeses për kompensim të demit në gjykate, i demtuari eshte e obliguar që me kerkese të tij të drejtohet te Ministria e Drejtesise për arritjen e marreveshjes për ekzistimin e demit dhe për llojin dhe lartesine e kompensimit.

(3) Në rastin nga neni 549 paragrafi (1) pika 2 të ketij ligji, për kerkesen mund të vendoset vetem nese paditesi i autorizuar nuk ka ndermarre ndjekje para gjykates kompetente në afat prej tre muajve nga dita e pranimit të vendimit të plotfuqishem. Nese pas skadimit të ketij afati paditesi i autorizuar e ndermerr ndjekjen para gjykates kompetente pas skadimit të ketij afati, do të nderpritet procedura për kompensim të demit deri në perfundimin e procedures penale.

Neni 551
Parashtrimi i padise për kompensim të demit

(1) Nese erkesa për kompensim të demit nuk miratohet ose për të Ministria e Drejtesise nuk miraton vendim në afat prej tre muajve nga dita e parashtrimit të kerkeses, i demtuari mundet te gjykata kopmetente të parashtroje padi për kompensim të demit. Nese eshte arritur marreveshje vetem në pikepamje të një pjese të kerkeses, i demtuari mund të parashtroje padi në lidhje me mbetjen tjeter të kerkeses.

(2) Derisa zgjat procedura nga paragrafi (1) i ketij neni, nuk rrjedh parashkrimi i parapare në nenin 551 paragrafi (1) të ketij ligji.

(3) Padia për kompensim të demit parashtrohet kunder Republikes së Maqedonise.

Neni 552
Të drejtat e trashegimtareve të personit të demtuar

(1) Trashegimtaret e trashegojne vetem të drejten e personit të demtuar në kompensimin e demit të prones. Nese i demtuari tanime ka parashtruar kerkese, trashegimtaret mund ta vazhdojne proceduren vetem në kufijte e kerkeses tanime të parashtruar për kompensimin e demit të prones.

(2) Trashegimtaret e personit të demtuar munden pas vdekjes së tij ta vazhdojne proceduren për kompensim të demit, perkatesisht të ngritin procedure nese personi i denuar ka vdekur para skadimit të afatit të parashkrimit dhe nga kerkesa nuk ka heq dore.

Neni 553
E drejta e kompensimit të demit personave të cilet jane privuar nga liria në menyre të pabaze

(1) E drejta e kompensimit të demit i takon personit, i cili:

1) ka qene në paraburgim e nuk ka ardhur deri në ngritjen e procedures penale ose procedura eshte nderprere ne aktvendim të plotfuqishem, ose me aktgjykim të plotfuqishem eshte liruar nga akuza ose akuza eshte refuzuar;

2) e ka vuajtur denimin privim nga liria, e me rastin e perseritjes së procedures penale, kerkeses për mbrojtjen e ligjshmerise ose kerkeses për rishqyrtim të jashtezakonshem të aktgjykimit të plotfuqishem, i eshte shqiptuar denimi privim nga liria në kohezgjatje më të shkurter nga denimi që e ka vuajtur, ose i eshte shqiptuar sanksion penal i cili nuk ka të beje me privimin nga liria ose eshte shpallur fajtor, ndersa eshte liruar nga denimi;

3) për shkak të gabimit ose punes së paligjshme të organit në menyre të pabaze ose paligjshme eshte privuar nga liria, ose eshte mbajtur më gjate në paraburgim ose në institucionin për vuajtjen e denimit ose mases dhe

4) në paraburgim ka kaluar kohe më të gjate se sa zgjat denimi me burg me të cilen eshte denuar.

(2) Personit të cilit sipas nenit 158 të ketij ligji eshte privuar nga liria pa baze ligjore, i takon e drejta e kompensimit të demit nese kunder tij nuk eshte percaktuar paraburgimi as që koha për të cilen eshte privuar nga liria i eshte llogaritur në denimin e shqiptuar për vepren penale ose për kundervajtjen.

(3) Kompensim i demit nuk i takon personit i cili me veprimet e tija të palejuara ka shkaktuar privim nga liria. Në rastet nga paragrafi (1) pika 1 të ketij neni, perjashtohet e drejta e kompensimit të demit edhe pse kane ekzistuar rrethanat nga neni 549 paragrafi (1) pikat 1 dhe 2 të ketij ligji, ose nese procedura eshte nderprere në baze të nenit 304 të ketij ligji.

(4) Në proceduren për kompensim të demit në rastet nga paragrafet (1) dhe (2) të ketij neni, në menyre perkatese do të zbatohen dispozitat nga ky kapitull.

Neni 554
Shpallja e vendimit për pabazueshmerine e denimit paraprak në mjetet publike dhe dorezimi i vendimit te personat tjere

(1) Nese rasti të cilit i perket denimi i paarsyeshem ose privimi i pabaze ose i paligjshem nga liria i ndonje personi eshte publikuar në mjet publik për informim dhe me kete eshte cenuar autoriteti i atij personi, gjykata me kerkese të tij do të publukoje në gazeta ose në mjete tjera publike për informim, njoftim për vendimin nga i cili rrjedh paarsyeshmera e denimit të meparshem perkatesisht pabazueshmeria ose e paligjshmeria e privimit nga liria. Nese rasti nuk eshte publikuar në mjetet për informim publik, njoftimi i ketille me kerkese të atij personi, do të dorezohet te punedhenesi i tij. Pas vdekjes së personit të denuar e drejta e parashtrimit të kesaj kerkese i takon shokut martesor, perkatesisht jashtemartesor, femijeve, prinderve, vellezerve dhe motrave.

(2) Kerkesa nga paragrafi (1) të ketij neni mund të parashtrohet edhe nese nuk eshte parashtruar kerkese për kompensim të demit.

(3) Pavaresisht nga kushtet e parapara në nenin 549 të ketij ligji, kerkesa nga paragrafi (1) të ketij neni mund të parashtrohet edhe kur me rastin e mjetit të jashtezakonshem juridik eshte ndryshuar kualifikimi juridik i vepres, nese për shkak të kualifikimit juridik në aktgjykimin e meparshem eshte shkelur rende autoriteti i personit të denuar.

(4) Kerkesa nga paragrafi (1) të ketij neni, parashtrohet në afat prej gjashte muajve (neni 550 paragrafi (1) të ketij ligji) te gjykata që në proceduren penale ka gjykuar në shkalle të pare. Për kerkesen vendos keshilli nga neni 25 paragrafi (5) të ketij ligji. Gjate vendosjes për kerkesen në menyre perkatese zbatohen dispozitat e nenit 549 paragrafet (2) dhe (3) dhe të nenit 553 paragrafi (3) të ketij ligji.

Neni 555
Abrogimi i denimit të padrejte nga evidenca ndeshkuese

(1) Gjykata që në proceduren penale ka gjykuar në shkalle të pare do të miratoje sipas detyres zyrtare aktvendim me të cilin abrogohet regjistrimi i akuzes së padrejte në evidencen ndeshkuese. Aktvendimi dorezohet te Ministria e Drejtesise.

(2) Për regjistrimin e abroguar nuk guxohet askujt t'i jepen të dhenat nga evidenca ndeshkuese.

Neni 556
Kufizimi i shqyrtimit dhe kopjimit të dokumenteve

Personit të cilit i eshte lejuar shqyrtimi dhe kopjimi i dokumenteve (neni 123) që i perkasin denimi të padrejte ose privimit të pabaze ose të paligjshem nga liria, nuk mund të shfrytezoje të dhena nga ato dokumente në menyre që do të jete e demshme për rehabilitimin e personit kunder të cilit eshte mbajtur procedure penale. Kryetari i gjykates eshte i obliguar që për kete ta paralajmeroje personin të cilit i eshte lejuar shqyrtimi, dhe kjo do të shenohet në dokument, me nenshkrimin e atij personi.

Neni 557
Kthimi i të drejtave nga marredhenia e punes dhe sigurimit social

(1) Personit të cilit për shkak të kauzes së padrejte ose privimit të pabaze nga liria i ka pushuar marredhenia e punes ose roli i personit të siguruar të sigurimit social, i pranohet stazhi i punes, perkatesisht stazhi i sigurimit sikur të kishte qene në pune gjate kohes për të cilen për shkak të akuzes së padrejte ose privimit të pabaze nga liria e ka humbur stazhin. Në stazh llogaritet edhe koha e papunesise që ka ndodhur për shkat të denimit të padrejte ose privimit të pabaze nga liria, e cila nuk ka ndodhur me fajin e atij personi.

(2) Gjate seciles vendimmarrje për të drejten në të cilen ndikon kohezgjatja e stazhit të punes, perkatesisht të stazhit të sigurimit, organi kompetent ose personi juridik do ta marre parasysh stazhin e pranuar me dispoziten e paragrafit (1) të ketij neni.

(3) Nese organi ose personi juridik nga paragrafi (2) të ketij neni nuk e merr parasysh stazhin e pranuar me dispoziten e paragrafit (1) të ketij neni, personi i demtuar mund të kerkoje që gjykata në nenin 551 paragrafi (1) të ketij ligji të percaktoje se pranimi i kesaj kohe ka ndodhur sipas ligjit. Padia parashtrohet kunder organit ose personit juridik i cili e konteston stazhin e pranuar dhe kunder Republikes së Maqedonise (neni 551 paragrafi (3)).

(4) Me kerkese të organit, perkatesisht personit juridik te i cili e drejta nga paragrafi (2) të ketij neni realizohet, do të paguhet nga Buxheti i Republikes së Maqedonise kontributi i percaktuar për kohen për të cilen me dispoziten e paragrafit (1) të ketij neni stazhi eshte pranuar.

(5) Stazhi i sigurimit i pranuar me dispoziten e paragrafit (1) të ketij neni, në teresi llogaritet në stazhin e pensionit.

Kreu XXXVII

FLETARRESTIMI DHE SHPALLJA

Neni 558
Njoftimi për adresen e personit të cilit nuk i dihet vendbanimi ose vendqendrimi

Nese nuk dihet vendbanimi perkatesisht vendqendrimi i të dyshuarit, perkatesisht të denuarit ose deshmitarit kur kjo sipas dispozitave të ketij ligji eshte e domosdoshme, organi që e mban proceduren do të kerkoje nga Ministria e Puneve të Brendshme që të dyshuarin, perkatesisht të akuzuarin ose deshmitarin ta kerkoje dhe ta njoftoje për adresen e tij.

Neni 559
Leshimi i fletarrestimit

(1) Leshimi i fletarrestimit mund të urdherohet kur ekziston urdher për arrestim të personit i cili gjendet në arrati, dhe atë:

1) të dyshuarit i cili kerkohet për shkak të dyshimit të bazuar se ka kryer veper penale i cila ndiqet sipas detyres zyrtare dhe për të cilen sipas ligjit mund të shqiptohet denim me burg prej tre vjetesh ose demin më i rende, ose

2) të akuzuarit kunder të cilit eshte ngritur procedure penale për veper penale që ndiqet sipas detyres zyrtare dhe për të cilen sipas ligjit mund të shqiptoje denim me burgim prej tre vjetesh ose denim më i rende, ose

3) personit të denuar që me aktgjykim të plotfuqishem eshte denuar me denim me burg.

(2) Leshimin e fletarrestimit urdheron organi që e udheheq proceduren.

(3) Leshimi i fletarrestimit do të urdherohet edhe në rast të arratise së të akuzuarit, perkatesisht të denuarit nga institucioni në të cilin e vuan denimin pa marre parasysh lartesine e denimit, ose arratise nga institucioni në të cilin gjendet personi i privuar nga liria. Urdher në kete rast leshon personi udheheqes i institucionit.

(4) Leshimi i fletarrestimit do të urdherohet edhe në rast të arratise së të akuzuarit, perkatesisht të denuarit nga institucioni në të cilin eshte derguar me akt gjyqesor në institucionin shendetesor me masen mjekim të detyrueshme psikiatrik dhe ruajtje në institucionin shendetesor. Urdhrin e leshon gjykata me urdhrin e së ciles personi eshte derguar në institucionin pas njoftimit të marre paraprakisht për ikje nga institucioni.

(5) Urdhri i organit që e udheheq proceduren ose personit udheheqes të institucionit për leshimin e fletarrestimit, dorezohet te Ministria e Puneve të Brendshme për zbatim.

(6) Ministria e Puneve të Brendshme mban evidence për fletarrestimet e leshuara. Të dhenat për personat kunder të cileve eshte leshuar fletarrestimi shlyhen nga evidenca kur fletarrestimi shfuqizohet.

Neni 560
Leshimi i shpalljes për percaktimin e të dhenave për pronen dhe dobine pronesore

Nese nevojiten të dhena për pronen dhe dobine pronesore për të cilat ekziston dyshim se jane siguruar me veper penale ose për sende të vecanta që jane në lidhje me vepren penale, ose pronen dhe dobine pronesore të atille ose sendet që duhet të gjenden, organi që e mban proceduren sipas detyres zyrtare do të urdheroj leshim të shpalljes në të cilen do të kerkohet që të dhenat ose njoftimet të dorezohen te organi që e mban proceduren.

Neni 561
Leshimi i shpalljes për vertetimin e identitetit

(1) Ministria e Puneve të Brendshme leshon shpallje për vertetimin e identitetit të kufomave të panjohura dhe të personave identiteti i të cileve nuk eshte i njohur.

(2) Ministria e Puneve të Brendshme mund të publikoje edhe fotografi të trupave edhe të personave të zhdukur, nese ekzistojne baza të dyshimit se në vdekjen, perkatesisht në zhdukjen e atyre personave ka ardhur për shkak të vepres penale.

Neni 562
Terheqja e fletarrestimit ose shpalljes

Organi që e ka urdheruar leshimin e fletarrestimit, ose shpalljes eshte i detyruar që menjehere ta terheqe kur të gjendet personi i kerkuar ose prona dhe dobia pronesore ose sendi, ose kur të ndodhin parashkrimi i ndjekjes penale ose i zbatimit të denimit ose shkaqe tjera për të cilat fletarrestimi ose shpallja tanime nuk jane të nevojshme.

Neni 563
Leshimi i fletarrestimit dhe shpalljes

(1) Fletarrestimin dhe shpalljen i leshon Ministria e Puneve të Brendshme.

(2) Për njoftimin e publikut për fletarrestimin ose shpalljen, mund të shfrytezohen mjetet për informim publik.

Neni 564
Leshimi i fletarrestimit dhe shpalljes nderkombetare dhe leshimi i fletarrestimit dhe shpalljes me kerkese të organit të huaj

(1) Nese eshte e mundur që personi për të cilin eshte leshuar fletarrestimi të gjendet jashte vendit, Ministria e Puneve të Brendshme mund të leshoje edhe fletarrestim nderkombetar pas deklarates së marre paraprakisht nga organi që e ka leshuar urdhrin për leshimin e fletarrestimit se në rast të gjetjes së atij personi do të kerkohet ekstradim.

(2) Nese eshte e mundur që prona dhe dobia pronesore ose sendet të gjenden jashte vendit, leshohet shpallje nderkombetare të ciles i bashkengjitet deklarata se në rast të gjetjes së tyre do të kerkohen masa të perkohshme për ngrirje ose konfiskim të prones dhe dobise pronesore ose marrje të sendeve.

(3) Me kerkese nga organi i huaj, Ministria e Puneve të Brendshme mund të leshoje fletarrestim edhe për personin për të cilin ekziston dyshim se gjendet në Republiken e Maqedonise nese në kerkese eshte dhene deklarate se në rast të gjetjes së atij personi do të kerkohet ekstradim.

Kreu XXXVIII

DISPOZITA KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 565
Miratimi i akteve nenligjore

Aktet nenligjore të parapara me kete ligj do të miratohen në afat prej 12 muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Neni 566
Perfundimi i procedurave të filluara para zbatimit të ketij ligji

Procedurat e filluara deri në fillimin e zbatimit të ketij ligji do të perfundohen sipas dispozitave të Ligjit për procedure penale ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 15/97, 44/2002, 74/2004, 83/2008 dhe 67/2009).

Neni 567
Pasoja nga fillimi i zbatimit të ketij ligji

Me diten e fillimit me zbatimin e ketij ligji, shfuqizohet Ligji për procedure penale ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 15/97, 44/2002, 74/2004, 83/2008 dhe 67/2009), pervec për procedurat që udhehiqen në pajtim me nenin 566 të ketij ligji.

Neni 568
Hyrja në fuqi dhe zbatimi i ketij ligji

Ky ligj hyn në fuqi në diten e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikes së Maqedonise", ndersa do të filloje të zbatohet pas kalimit të dy viteve nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji, pervec dispozitave të cilat kane të bejne me kryerjen e dergeses në forme elektronike, të cilat do të fillojne të zbatohen pas skadimit të një viti nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

3078.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДОВИТЕ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за судовите,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 17 ноември 2010 година.

Бр. 07-4708/1
17 ноември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДОВИТЕ

Член 1

Во Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006 и 35/2008), во членот 10 став (1) алинеја 5 по зборот „јавност“ запирката се брише и се додаваат зборовите: „и транспарентност“.

Член 2

Во членот 22 по зборовите: „Управниот суд“ се става запирка и се додаваат зборовите: „Вишиот управен суд“.

Член 3

Во членот 23 став (3) по зборовите: „со проширена надлежност“ се додава зборот „задолжително“.

Член 4

По членот 25 се додава нов член 25-а, кој гласи:

„ Член 25-а

(1) Вишиот управен суд се основа и ја врши судската власт на целата територија на Република Македонија.

(2) Седиштето на Вишиот управен суд е во Скопје.“

Член 5

Во членот 30 став (2) алинеи 1 и 7 износот „15.000“ се заменува со износот „50.000“.

Член 6

Во членот 31 став (2) алинеја 1 износот „15.000“ се заменува со износот „50.000“.

Член 7

Во членот 34 алинејата 5 се брише.

Член 8

По членот 34 се додава нов член 34-а, кој гласи:

„Член 34-а

Вишиот управен суд е надлежен:

1) да решава по жалбите против одлуките на Управниот суд;

2) да одлучува за судир на надлежности меѓу органите на Републиката, меѓу општините и градот Скопје, меѓу општините на градот Скопје и по споровите настанати за судир на надлежности меѓу општините и градот Скопје и носителите на јавните овластувања, ако тоа е предвидено со закон, доколку со Уставот или законите не е предвидена поинаква судска заштита и

3) да врши други работи определени со закон.“

Член 9

Во членот 35 став 1 точката 3 се брише.

Точката 4 станува точка 3.

Во точката 5 која станува точка 4 по зборовите: „друг суд“ се става запирка и се додаваат зборовите: „судир на надлежност меѓу Вишиот управен суд и друг суд“.

Точката 6 станува точка 5.

Член 10

По членот 36-а се додава нов член 36-б, кој гласи:

„Член 36-б

(1) Врховниот суд на Република Македонија во рок од осум дена од донесувањето на правосилното решение, решението го доставува до Судскиот буџетски совет.

(2) Во рок од 15 дена по приемот на решението од ставот (1) на овој член, Судскиот буџетски совет ќе побара од жалителот или неговиот полномошник да достави податоци за банкарската сметка за исплата на средствата досудени од Врховниот суд на Република Македонија.

(3) Жалителот е должен податоците од ставот (2) на овој член да ги достави во рок од пет дена од денот на приемот на барањето.

(4) Недоставувањето на податоците за сметката од страна на жалителот, согласно со ставот (2) на овој член, не претставува пречка за извршување на решението од ставот (1) на овој член.

(5) Ако жалителот не ги достави податоците за банкарската сметка во рокот утврден со ставот (2) на овој член, средствата утврдени со решението од ставот (1) на овој член за исплата ги префрла на депозитна сметка на Судскиот буџетски совет.

(6) Судскиот буџетски совет ќе ги префрли одобрените средства на сметка на жалителот по добивање на податоци за сметката.

(7) Средствата на депозитната сметка од ставот (5) на овој член ќе останат на располагање на жалителот најмногу една година по нивното депонирање. По истекот на овој рок, ако жалителот не достави податоци за сметка, средствата се враќаат во Буџетот на Република Македонија.“

Член 11

Во членот 37 став (1) алинеја 1 на крајот на реченицата по зборот „судовите“ се додаваат зборовите: „и ги објавува на веб страницата на Врховниот суд на Република Македонија“.

Во алинејата 10 по зборовите: „дисциплинска мерка“ се става запирка и се додаваат зборовите: „согласно со закон“.

По ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

„(3) За утврдените начелни ставови и начелни правни мислења по прашања од значење за обезбедување на единство во примената на законите од страна на судовите Врховниот суд на Република Македонија доставува годишен извештај до Судскиот совет на Република Македонија и го објавува на веб страницата на судот.“

Член 12

Во членот 39 став (8) зборовите: „седницата на судиите“ се заменуваат со зборовите: „општата седница на Врховниот суд на Република Македонија“.

Во ставот (11) зборовите: „одлуката од ставовите (4), (7) и (8)“ се заменуваат со зборовите: „одлуката од ставовите (4) и (7)“.

Во ставот (12) зборовите: „на ставот (9)“ се заменуваат со зборовите: „на ставовите (8) и (9)“.

Член 13

Во членот 42 пред зборот „Судиите“ се додава бројот „(1)“.

По ставот (1) се додаваат седум нови става (2), (3) (4), (5), (6), (7) и (8), кои гласат:

„(2) Членот 15 став (4) алинеја 3 и членот 16 од овој закон во однос на психолошкиот тест и тестот за интегритет се применуваат и при избор на судиите - поротници.

(3) По изборот, судиите - поротници задолжително посетуваат специјализирана обука организирана од Академијата за судии и јавни обвинители.

(4) По завршувањето на обуката од ставот (3) на овој член, судиите - поротници полагаат испит за завршената обука.

(5) Доколку судијата - поротник не го положи испитот од ставот (4) на овој член му престанува функцијата, што со одлука го констатира Судскиот совет на Република Македонија.

(6) По завршувањето на испитот од ставот (4) на овој член, Академијата за судии и јавни обвинители во рок од три дена до Судскиот совет на Република Македонија доставува листа на судии - поротници кои не го положиле испитот.

(7) Содржината, времетраењето и спроведувањето на обуката од ставот (3) на овој член се утврдува во специјализирана програма за обука на судии - поротници од страна на Академијата за судии и јавни обвинители.

(8) Содржината и начинот на спроведувањето на испитот од ставот (4) на овој член ги уредува Академијата за судии и јавни обвинители."

Член 14

Во членот 43 по ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

„(4) За судија или судија поротник не може да биде избрано лице кое со член на Судскиот совет на Република Македонија е во сродство во права линија или во странична линија до трет степен или е негов брачен другар."

Член 15

Во членот 45 став (1) алинеја 3 по зборот „способност" се додаваат зборовите: „за што се вршат здравствени прегледи".

Алинејата 4 се менува и гласи:

„- дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии со просек од најмалку осум или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку осум во секој од двата циклуса на универзитетските студии, или нострифицирана диплома од правен факултет во странство за стекнати 300 кредити,".

Во алинејата 4 сврзникот „и" се заменува со запирка.

Во алинејата 5 точката се заменува со запирка и се додаваат три нови алинеи 6, 7 и 8, кои гласат:

„- активно да познава еден од официјалните јазици на Европската унија, од кои задолжително англискиот јазик, што се докажува со еден од следниве меѓународно признати сертификати:

1) ТОЕФЕЛ (TOEFEL) - најмалку 74 бода за електронско полагање преку компјутер, не постар од две години од денот на издавањето на сертификатот;

2) ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода, не постар од две години од денот на издавањето на сертификатот;

3) ТОЛЕС (TOLES) - најмалку високо ниво (higher level);

4) ИЛЕК (ILEC) - положен со успех најмалку Б 2 (Б 2) и

5) Кембриџ сертификат - најмалку Прв сертификат за англиски ФЦЕ - Б 2 (First Certificate of English FCE - B 2),

- практична работа со компјутери и

- да ужива углед, да поседува интегритет за вршење на судиската функција и да поседува социјални способности за вршење на судиската функција, за што се спроведуваат тестови за интегритет и психолошки тестови."

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) Потребните видови на здравствените прегледи, формата и содржината на психолошкиот тест и тестот за интегритет, како и нивото на практичната работа со компјутери од ставот (1) алинеи 3, 7 и 8 на овој член ги уредува Судскиот совет на Република Македонија."

Член 16

По членот 45 се додава нов член 45-а, кој гласи:

„Член 45-а

(1) Психолошкиот тест кој го спроведува Судскиот совет на Република Македонија има за цел по пат на проверка на социјалните способности да ги афирмира кандидатите за вршење на функцијата судија.

(2) Тестот за интегритет кој го спроведува Судскиот совет на Република Македонија се заснова врз постојните етички и професионални кодекси за вршење на функцијата судија и има за цел проверка на етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на фунцијата судија и се состои од:

- тест кој се спроведува во писмена форма и анонимно, врз основа на стандардно утврдена листа на прашања и

- прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија, добиени на правно релевантен начин од 15 лица избрани по случаен избор од Судскиот совет на Република Македонија од листа на 50 предложени лица од кандидатот, со најмалку завршено четиригодишно средно образование кои го познаваат кандидатот најмалку три години и кои не можат да бидат роднини со кандидатот по крв во права и странична линија до четврти степен, посвоителот и посвоеникот и роднини по сватовство до втор степен.

(3) Судскиот совет на Република Македонија е должен при спроведувањето на психолошкиот тест и тестот за интегритет, да води сметка за заштита на личните податоци, угледот и достоинството на кандидатот, согласно со закон.

(4) За спроведувањето на психолошкиот тест и првиот дел на тестот за интегритет Судскиот совет на Република Македонија ангажира стручни лица од независна и целосно акредитирана професионална институција.

(5) Психолошкиот тест се спроведува врз основа на меѓународно признати психолошки тестови за вршењето на функцијата судија кои се применуваат во најмалку една од земјите членки на Европската унија и ОЕЦД."

Член 17

Членот 46 се менува и гласи:

„(1) Посебни услови за избор на судија во основен суд, апелационен суд и во Врховниот суд на Република Македонија се:

- за судија на основен суд може да биде избрано лице кое ја завршило почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители,

- за судија на апелационен суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку четири години непрекинат судиски стаж како судија во основен суд до моментот на пријавувањето за избор, кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон, или судија во Управниот суд или Вишиот управен суд кој во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон и

- за судија на Врховниот суд на Република Македонија, може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку шест години непрекинат судиски стаж како судија во апелационен суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од

страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или судија во Управниот суд или Вишиот управен суд кој во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон.

(2) Посебни услови за избор на судија во Управниот суд и во Вишиот управен суд се:

- за судија на Управниот суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку четири години непрекинат судиски стаж како судија во основен суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или лице кое има пет години стаж на правни работи во државен орган со потврдени резултати во работата или кое во последната година е оценето со највисока позитивна оцена, согласно со закон и

- за судија на Вишиот управен суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку три години непрекинат судиски стаж како судија во Управниот суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или лице кое има шест години стаж на правни работи во државен орган со потврдени резултати во работата или кое во последната година е оценето со највисока позитивна оцена, согласно со закон."

Член 18

Во членот 47 по ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) За претседател на суд се избира судија кој во последните две години од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон."

Ставот (2) станува став (3).

По ставот (3) кој станува став (4) се додава нов став (5), кој гласи:

„(5) Оглас за избор на претседател на суд, Судскиот совет на Република Македонија објавува два месеца пред истекот на мандатот на постојниот претседател на суд. Од пријавените кандидати кои ги исполнуваат потребните услови Судскиот совет на Република Македонија најдоцна два месеца по распишувањето на огласот избира претседател на суд."

Ставот (4) станува став (6).

.

Член 19

Во членот 48 став (1) зборот „средно" се заменува со зборот „високо", а бројот „60" се заменува со бројот „64".

Член 20

Во членот 56 став (1) алинеите 1, 2 и 3 се бришат.

Ставот (2) се брише.

Во ставот (3) кој станува став (2) бројот „4" се заменува со бројот „1".

Член 21

Во членот 61 ставот (3) се брише.

Член 22

Во членот 67 став (1) точката се заменува со запирка и се додаваат зборовите: „или додека трае постапката за кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку пет години".

Во ставот (2) зборовите: „за време додека трае истрагата за кривично дело, или" се бришат.

Член 23

Во членот 68 став (2) зборовите: „има право на одговор" се заменуваат со зборовите: „дава одговор во рок определен со закон".

Член 24

Во членот 70 ставот (2) се менува и гласи:

„Кога заради сторената штета од ставот (1) на овој член судијата е разрешен, Република Македонија по пат на тужба ќе бара од разрешениот судија враќање на износот на исплатената штета од ставот (1) на овој член, во висина што ќе ја утврди судот, согласно со закон."

По ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

„(3) По разрешувањето на судија кој има причинето штета на граѓани или на правни лица со незаконита работа, Судскиот совет на Република Македонија во рок од осум дена од правосилноста на одлуката за разрешување го известува Државното правобранителство заради преземање на мерките од ставот (2) на овој член, во рамките на неговите надлежности утврдени со закон."

Член 25

Во членот 72 став (1) датумот „1 септември" се заменува со датумот „15 август".

Член 26

Во членот 73 став (1) по алинејата 2 се додава нова алинеја 3, која гласи:

„- со навршување на 64 години старост,".

Член 27

Во членот 75 став (1) алинејата 1 се менува и гласи:

„- ако во текот на една календарска година Судскиот совет на Република Македонија утврдил неефикасно и неажурно водење на судската постапка по вина на судијата, кога судијата по негова вина во повеќе од пет предмети ги пречекорил законските рокови за преземање на процесните дејствија, законските рокови за донесување, објавување или изготвување на судските одлуки, или ако во текот на една календарска година повеќе од 20% од вкупниот број на решени предмети му се укинати или повеќе од 30% од вкупниот број на решени предмети му се преиначени,".

По алинејата 10 се додава нова алинеја 11, која гласи:

„- ако е донесена одлука од страна на Европскиот суд за човекови права со која е утврдена повреда на правото на правично судење согласно со членот 6 од Европската конвенција за човекови права или е донесена одлука на Врховниот суд на Република Македонија со која е утврдена повреда на правото за судење во разумен рок, како резултат на постапување на судија."

Член 28

Во членот 76 став 1 пред зборот „Потешка" се додава бројот „(1)" .

Во ставот (1) по точката 3 се додава нова точка 4, која гласи:

„4) непостигање на очекуваните резултати во работата повеќе од осум месеци без оправдани причини што го утврдува Судскиот совет на Република Македонија преку бројот на решени предмети во однос на ориентациониот број на предмети што треба да ги реши судијата месечно утврден со одлука на Судскиот совет на Република Македонија."

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) За дисциплинските повреди од ставот (1) точки 1, 2, 3 и 4 на овој член претседателот на судот е должен во рок од осум дена од денот на сторувањето на повредата писмено да го извести Судскиот совет на Република Македонија.“

Член 29

Во членот 77 зборовите: „може да се изрече“ се заменуваат со зборовите: „ќе се изрече“.

Во точката 11 зборовите: „стручно образование“ се заменуваат со зборовите: „континуирана обука“.

Точката 12 се менува и гласи:

„ не ја пријави или ја прикрие имотната состојба или промената на имотната состојба согласно со закон или не поднесе изјава за интереси согласно со закон.“

Член 30

Во членот 79 став (1) алинеја 6 сврзникот „и“ се заменува со запирка.

Во алинејата 7 точката се заменува со запирка и се додаваат две нови алинеи 8 и 9, кои гласат:

„- ако како претседател на суд од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со негативна оцена, согласно со закон и

- ако не го извести Судскиот совет на Република Македонија за сторената потешка дисциплинска повреда од страна на судија за која се поведува постапка за дисциплинска одговорност на судија, согласно со членот 76 став (2) од Законот за судовите.“

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) Најдоцна до 1 март во тековната година претседателот на судот е должен до Судскиот совет на Република Македонија да достави извештај за реализацијата на програмата за работа за претходната календарска година од ставот (1) алинеја 7 на овој член.“

Во ставот (2) кој станува став (3) зборовите: „основите од ставот (1)“ се заменуваат со зборовите: „основот од ставот (1) алинеја 3“.

Член 31

Во членот 83 зборовите: „грижа за образованието и стручното усовршување на кадрите“ се заменуваат со зборовите: „грижа за континуираната обука на судиите и судската служба“.

По ставот (1) се додаваат три нови става (2), (3) и (4), кои гласат:

„(2) За испитување на претставките и поплаките на граѓаните за работата на судовите кои се однесуваат на одолжување на судската постапка министерот за правда формира комисија составена од два претставника од Министерството за правда и еден претставник определен од Врховниот суд на Република Македонија, за што изготвува извештај.

(3) Извештајот од ставот (2) на овој член комисијата го изготвува и го доставува до Министерството за правда во рок од 30 дена од денот на приемот на претставката или поплаката, а Министерството за правда најдоцна во рок од три дена од приемот на извештајот го доставува до Судскиот совет на Република Македонија.

(4) Начинот за спроведување на испитувањето на претставките и поплаките на граѓаните за работата на судовите кои се однесуваат на одолжување на судската постапка се уредува со подзаконски акт што го донесува Владата на Република Македонија по предлог на министерот за правда.“

Член 32

Во членот 84 став (2) по зборовите: „водењето на“ се додаваат зборовите: „евиденции за предметите, како и водење на“, а по зборовите: „информатичкиот систем во судовите“ се става запирка и се додаваат зборовите: „ аудиовизуелно снимање на расправа“.

Член 33

Во членот 88 ставот (4) се менува и гласи:

„Претседателот на судот го заменува судија што тој ќе го определи со годишниот распоред за работа кој во последната година е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на останатите судии има добиено најголем број бодови.“

Член 34

Членот 89 се менува и гласи:

„Во случај на разрешување или престанок на мандатот на претседателот на судот, до избор на нов претседател на судот, Судскиот совет на Република Македонија од редот на судиите во судот определува вршител на должноста претседател на судот кој во последната година е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на останатите судии има добиено најголем број бодови.“

Член 35

Во членот 97 став (1) зборовите: „или судија по негово овластување“ се заменуваат со зборовите: „одговорно лице за односи со јавноста“.

По ставот (1) се додава нов став (2), кој гласи:

„(2) Во судовите задолжително се формира канцеларија за односи со јавноста.“

Ставовите (2), (3), (4) и (5) стануваат ставови (3), (4), (5) и (6).

Член 36

Во членот 99 по ставот (2) се додава нов став (3), кој гласи:

„(3) Судовите се должни донесените одлуки во рок од два дена од денот на изготвувањето и потпишувањето да ги објават на веб страницата на судот, на начин утврден со закон.“

Ставовите (3), (4), (5) и (6) стануваат ставови (4), (5), (6) и (7).

Член 37

Во насловот на Главата IX зборот „СТРУЧНА“ се брише.

Член 38

Членот 100 се менува и гласи:

„Судската служба ја сочинуваат судските службеници, лица вработени во судовите кои вршат технички и помошни работи и судска полиција.“

Член 39

Членот 101 се менува и гласи:

„Статусот, правата, должностите, одговорностите на судската служба, системот на плати и надоместоци на плати на судската служба, како и управувањето со судските предмети се уредуваат со закон.“

Член 40

Членот 102 се менува и гласи:

„Судската служба работите утврдени со закон ги извршува согласно со начелата на законитост, професионалност, одговорност, ефикасност, економичност и транспарентност.“

Член 41

Членот 103 се менува и гласи:

„Судските службеници во рамките на својата надлежност се должни да им обезбедат на граѓаните ефикасно и законито остварување на нивните уставни слободи, права и интереси во постапките пред судовите.“

Член 42

Членовите 104, 105, 106 и 107 се бришат.

Член 43

Членот 112 се менува и гласи:

„Надлежностите на судската полиција, правата и обврските, вработувањето, дисциплинската одговорност на припадниците на судската полиција и други прашања од надлежност на судската полиција се уредуваат со закон.“

Член 44

Членовите 113, 114, 115, 116, 117 и 118 се бришат.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 45

Исполнетоста на условот за обезбедување просек од најмалку 8 за дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку 8 во секој од двата циклуса на универзитетските студии, или нострифицирана диплома од правен факултет во странство за стекнати 300 кредити од членот 15 став (2) алинеја 1 на овој закон, обврската за доставување меѓународно признат сертификат за познавање странски јазик од членот 15 став (4) алинеја 1 на овој закон и условот за спроведување тестови за интегритет и психолошки тестови од членот 15 став (4) алинеја 3 на овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 јули 2013 година.

Посебните услови за избор на судија во основните судови од членот 17 став (1) алинеја 1 на овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2013 година.

Во периодот од 1 јануари 2012 до 1 јануари 2013 година, Судскиот совет на Република Македонија 50 проценти од утврдените слободни судиски места за основните судови ќе ги пополнува со лица кои ги исполнуваат условите согласно со членот 45 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006 и 35/2008), кои не ја посетувале почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители и кои имаат работно искуство со потврдени резултати на правни работи по полагањето на правосудниот испит над три години.

Посебните услови за избор на судија во апелационите судови и во Врховниот суд на Република Македонија од членот 17 став (1) алинеи 2 и 3 на овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 јули 2013 година.

Член 46

Исполнетоста на условот за обезбедување просек од најмалку 8 од членот 15 став (2) алинеја 1 на овој закон и условот за познавање странски јазик од членот 14 став (4) алинеја 1 на овој закон нема да се применува за кандидатите за судии кои се примени и ја завршиле почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители согласно со Законот за Академија за судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“ број 88/10) и за судиите кои се избрани пред започнувањето на примената на овој закон.

Член 47

Исполнетоста на условот за обезбедување високо образование за избор на судија - поротник од членот 19 став (1) на овој закон ќе започне да се применува од 1 јануари 2016.

До почетокот на примената на условот од членот 19 став (1) на овој закон во врска со ставот 1 на овој член, при изборот на судиите - поротници предност ќе имаат кандидатите со завршено високо образование.

Член 48

Вишиот управен суд ќе започне со работа согласно со одредбите на Законот за управни спорови.

При првиот избор на судии во Вишиот управен суд, се применуваат општите услови за избор на судии од членот 45 на Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006 и 35/2008) и посебните услови од членот 17 став (2) алинеја 2 на овој закон.

Член 49

Членовите 43 и 44 од овој закон ќе започнат да се применуваат со отпочнувањето на примената на одредбите од Законот за изменување и дополнување на Законот за судска служба.

Член 50

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR GJYKATA

Neni 1

Në Ligjin për gjykata ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 58/2006 dhe 35/2008), në nenin 10 paragrafi (1) alineja 5 pas fjales "publicitet" presja shlyhet dhe shtohen fjalet: "dhe transparence".

Neni 2

Në nenin 22 pas fjaleve: "Gjykata Administrative" vihet presje dhe shtohen fjalet: "Gjykata e Larte Administrative".

Neni 3

Në nenin 23 paragrafi (3) pas fjaleve: "me kompetence të zgjeruar" shtohet fjala "detyrimisht".

Neni 4

Pas nenit 25 shtohet nen i ri 25-a, si vijon:

"Neni 25-a

(1) Gjykata e Larte Administrative themelohet dhe e kryen pushtetin gjyqesor në tere territorin e Republikes së Maqedonise.

(2) Selia e Gjykates së Larte Administrative eshte në Shkup."

Neni 5

Në nenin 30 paragrafi (2) alinete 1 dhe 7 numri "15 000" zevendesohet me numrin "50 000".

Neni 6

Në nenin 31 paragrafi (2) alineja 1 numri "15 000" zevendesohet me numrin "50 000".

Neni 7

Në nenin 34 alineja 5 shlyhet.

Neni 8

Pas nenin 34 shtohet nen i ri 34-a, si vijon:

"Neni 34-a

Gjykata e Larte Administrative eshte kompetente:

1) të vendose për ankesat kunder vendimeve të Gjykates Administrative;

2) të vendose për konfliktin e kompetencave ndermjet organeve të Republikes, ndermjet komunave dhe Qytetit të Shkupit, ndermjet komunave të Qytetit të Shkupit dhe për kontestet e ndodhura për konfliktin e kompetencave ndermjet komunave dhe Qytetit të Shkupit dhe bartesve të autorizimeve publike, nese kjo eshte parapare me ligj, nese me Kushtetute ose ligje nuk eshte parapare mbrojtje më ndryshe gjyqesore dhe

3) të kryeje pune tjera të percaktuara me ligj."

Neni 9

Në nenin 35 paragrafi 1 pika 3 shlyhet.

Pika 4 behet pika 3.

Në piken 5 e cila behet pika 4 pas fjaleve: "gjykate tjeter" vihet presje dhe shtohen fjalet: "konflikt i kompetences ndermjet Gjykates së Larte Administrative dhe gjykates tjeter".

Pika 6 behet pika 5.

Neni 10

Pas nenit 36 - a shtohet nen i ri 36 - b, si vijon:

"Neni 36 - b

(1) Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise në afat prej tete ditesh nga miratimi i aktvendimit të plotfuqishem, aktvendimin e dorezon në Keshillin Gjyqesor Buxhetor.

(2) Në afat prej 15 ditesh pas pranimit të aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni, Keshilli Gjyqesor Buxhetor do të kerkoje nga ankuesi ose i autorizuari i tij që të dorezoje të dhena për llogarine bankare për pagesen e mjeteve të gjykuara nga Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise.

(3) Ankuesi eshte i obliguar që të dhenat nga paragrafi (2) i ketij neni, t'i dorezoje në afat prej pese ditesh nga dita e pranimit të kerkeses.

(4) Mosdorezimi i të dhenave për llogarine nga ana e ankuesit në pajtim me paragrafin (2) të ketij neni, nuk paraqet pengese për zbatimin e aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni.

(5) Nese ankuesi nuk i dorezon të dhenat për llogarine bankare në afatin e percaktuar me paragrafin (2) të ketij neni, mjetet e percaktuara me aktvendimin nga paragrafi (1) i ketij neni për pagese, i bart në llogarine depozituese të Keshillit Gjyqesor Buxhetor.

(6) Keshilli Gjyqesor Buxhetor do t'i bart mjetet e miratuara në llogarine e ankuesit pas marrjes së të dhenave për llogarine.

(7) Mjetet e llogarise depozituese nga paragrafi (5) i ketij neni, do të mbesin në dispozicion të ankuesit më së shumti një vit pas depozitimit të tyre. Pas kalimit të ketij afati, nese ankuesi nuk dorezon të dhena për llogarine, mjetet kthehen në Buxhetin e Republikes së Maqedonise.“.

Neni 11

Në nenin 37 paragrafi (1) alineja 1, në fund të fjalise pas fjales "gjykatat" shtohen fjalet: "dhe i shpall në ueb faqen e Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise".

Në alinene 10 pas fjaleve: "mase disiplinore" vihet pike dhe shtohen fjalet: "në pajtim me ligjin".

Pas paragrafit (2) shtohet paragraf i ri (3), si vijon:

"(3) Për paragrafet e percaktuar parimore dhe mendimet parimore juridike për ceshtjet me rendesi për sigurimin e unitetit në zbatimin e ligjeve nga ana e gjykatave, Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise dorezon raport vjetor te Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise dhe e shpall në ueb faqen e gjykates."

Neni 12

Në nenin 39 në paragrafin (8) fjalet: "mbledhja e gjykatesve" zevendesohen me fjalet: "mbledhja e pergjithshme e Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise".

Në paragrafin (11) fjalet: "vendimi nga paragrafet (4), (7) dhe (8)" zevendesohen me fjalet: "vendimi nga paragrafet (4) dhe (7)".

Në paragrafin (12) fjalet: "të paragrafit (9)" zevendesohen me fjalet "të paragrafeve (8) dhe (9)".

Neni 13

Në nenin 42 para fjales "Gjykatesit" shtohet numri "(1)".

Pas paragrafit (1) shtohen shtate paragrafe të rinj (2), (3), (4), (5), (6), (7) dhe (8) si vijojne:

"(2) Neni 15 paragrafi (4) alineja 3 dhe neni 16 të ketij ligji në lidhje me testin psikologjik dhe testin për integritet, zbatohen edhe gjate zgjedhjes së gjykatesve - porote.

(3) Pas zgjedhjes, gjykatesit - porote detyrimisht mbajne trajnim të specializuar, të organizuar nga Akademia për Gjykates dhe Prokurore Publike.

(4) Pas mbarimit të trajnimit nga paragrafi (3) i ketij neni, gjykatesit - porote e japin provimin për trajnimin e mbaruar.

(5) Nese gjykatesi - porot nuk e jep provimin nga paragrafi (4) i ketij neni i pushon funksioni, që me vendim e konstaton Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise.

(6) Pas mbarimit të provimit nga paragrafi (4) i ketij neni, Akademia për Gjykates dhe Prokurore Publike në afat prej tri ditesh te Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise dorezon liste të gjykatesve - porote të cilet nuk e kane dhene provimin.

(7) Permbajtja, kohezgjatja dhe realizimi i trajnimit nga paragrafi (3) të ketij neni, percaktohen në programin e specializuar për trajnim të gjykatesve - porote nga ana e Akademise për Gjykates dhe Prokurore Publike.

(8) Permbajtjen dhe menyren e realizimit të provimit nga paragrafi (4) të ketij, neni i percakton Akademia për Gjykates dhe Prokurore Publike.“

Neni 14

Në nenin 43 pas paragrafit (3) shtohet paragraf i ri (4), si vijon:

"(4) Për gjykates ose gjykates porot nuk mund të zgjidhet personi i cili me anetar të Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte në farefisni në vije të drejte ose në vije anesore deri në shkallen e trete ose eshte bashkeshort i tij."

Neni 15

Në nenin 45 paragrafi (1) alineja 3 pas fjales "aftesi" shtohen fjalet: "për cfare kryhen kontrolle shendetesore.".

Alineja 4 ndryshohet si vijon:

"- jurist i diplomuar me arsimin e larte të kryer katervjecar në studime juridike me mesatare prej së paku tete ose jurist i diplomuar me 300 kredi të fituara sipas Sistemit Evropian të Transferit të Kredive (SETK), me mesatare prej së paku 8 në secilin nga të dy ciklet e studimeve universitare, ose diplome të nostrifikuar nga fakulteti juridik jashte vendit për 300 kredi të fituara;".

Në alinene 4 lidheza "dhe" zevendesohet me presje.

Në alinene 5 pika zevendesohet me presje dhe shtohen tri aline të reja 6, 7 dhe 8, si vijojne:

"- në menyre aktive ta njohe njeren nga gjuhet zyrtare të Unionit Evropian, prej të cilave detyrimisht gjuhen angleze, që vertetohet me njeren nga certifikatat vijuese të pranuara nderkombetare:

1) TOEFEL (TOEFEL) - së paku 74 poene për dhenie të provimit në forme elektronike nepermjet kompjuterit, jo më të vjeter se dy vite nga dita e leshimit të certifikates;

2) IELTS (IELTS) - së paku 6 poene, jo më të vjeter se dy vite nga dita e leshimit të certifikates;

3) TOLES (TOLES) - së paku nivel të larte (higher level);

4) ILEK (ILEK) - i dhene me sukses së paku B2 (B2) dhe

5) Certifikate Kembrixhi - së paku Certifikate të pare për anglisht FCE - B2 (First Certificate of English FCE - B2),

- pune praktike me kompjuter dhe

- të gezoje autoritet, të posedoje integritet për kryerjen e funksionit të gjykatesit dhe të posedoje aftesi sociale për kryerjen e funksionit të gjykatesit, për cfare zbatohen teste për integritet dhe teste psikologjike."

Pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

"(2) Llojet e nevojshme të kontrolleve shendetesore, formen dhe permbajtjen e testit psikologjik dhe testit për integritet, si dhe nivelin e punes praktike me kompjutere nga paragrafi (1) alinete 3, 7 dhe 8 të ketij neni, i percakton Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise."

Neni 16

Pas nenit 45 shtohet nen i ri 45-a, si vijon:

"Neni 45 - a

(1) Testi psikologjik të cilin e realizon Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise ka për qellim që nepermjet kontrollit të aftesive sociale t'i afirmoje kandidatet për kryerjen e funksionit të gjykatesit.

(2) Testin për integritet të cilin e realizon Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise, bazohet në kodekset ekzistuese etike dhe profesionale për kryerjen e funksionit gjykates dhe ka për qellim kontrollin e vlerave etike dhe morale të kandidatit për kryerjen e funksionit gjykates dhe perbehet prej:

- testit që realizohet me shkrim dhe në menyre anonime, në baze të listes së percaktuar standarde të pyetjeve dhe

- mbledhjes së të dhenave dhe informatave për vlerat etike dhe morale të kandidatit për kryerjen e funksionit gjykates, të marra në menyre juridikisht relevante nga 15 persona të zgjedhur sipas zgjedhjes së rastesishme nga Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise nga lista e 50 personave të propozuar nga kandidati, me së paku arsimim të mesem të kryer katervjecar të cilet e njohin kandidatin së paku tre vite dhe të cilet nuk mund të jene farefis me kandidatin sipas gjakut në vije të drejte dhe anesore deri në shkallen e katert, adoptues dhe i adoptuar dhe farefis sipas krushqise deri në shkallen e dyte.

(3) Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise eshte i obliguar që gjate realizimit të testit psikologjik dhe testit për integritet, të kete kujdes për mbrojtjen e të dhenave personale, autoritetit dhe dinjitetit të kandidatit, në pajtim me ligjin.

(4) Për realizimin e testit psikologjik dhe pjeses së pare të testit për integritet, Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise angazhon persona profesionale nga institucioni i pavarur dhe teresisht i akredituar profesional.

(5) Testi psikologjik realizohet në baze testeve psikologjike të pranuara nderkombetarisht për kryerjen e funksionit të gjykatesit, të cilat realizohen në së paku njerin nga vendet anetare të Unionit Evropian dhe OECD-së."

Neni 17

Neni 46 ndryshohet si vijon:

"(1) Kushte të vecanta për zgjedhje të gjykatesit në gjykaten themelore, gjykaten e apelit edhe në Gjykaten Supreme të Republikes së Maqedonise jane:

- për gjykates të gjykates themelore mund të zgjidhet personi i cili e ka mbaruar trajnimin fillestar në Akademi për Gjykates dhe Prokurore Publike,

- për gjykates të gjykates së apelit mund zgjidhet personi i cili ka pervoje pune prej së paku kater vite stazhi të panderprere gjyqesor si gjykates në gjykaten themelore deri në momentin e paraqitjes për zgjedhje, i cili në vitin e fundit nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte vleresuar me noten më të larte pozitive dhe në raport me personat tjere të paraqitur ka fituar numer më të madh të poeneve në pajtim me ligjin, ose gjykates në Gjykaten Administrative ose Gjykaten e Larte Administrative i cili në vitin e fundit nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte vleresuar me noten më të larte pozitive dhe në raport me personat tjere të paraqitur ka fituar numer më të madh të poeneve, në pajtim me ligjin dhe

- për gjykates të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise, mund të zgjidhet personi i cili ka pervoje pune prej së paku gjashte vitesh stazhi të panderprere gjyqesor si gjykates në gjykaten e apelit deri në momentin e paraqitjes për zgjedhje dhe i cili në vitin e fundit nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte vleresuar me note më të larte pozitive dhe në raport me personat tjere të paraqitur ka fituar numer më të madh të poeneve në pajtim me ligjin, ose gjykates në Gjykaten Administrative ose Gjykaten e Larte Administrative i cili në vitin e fundit nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte vleresuar me note më të larte pozitive dhe në raport me personat tjere të paraqitur ka fituar numer më të madh të poeneve, në pajtim me ligjin.

(2) Kushte të vecanta për zgjedhje të gjykatesit në Gjykaten Administrative dhe në Gjykaten e Larte Administrative jane:

- për gjykates të Gjykates Administrative mund të zgjidhet personi i cili ka pervoje pune prej së paku kater vitesh stazhi të panderprere gjyqesor si gjykates në gjykaten themelore deri në momentin e paraqitjes për zgjedhje dhe i cili në vitin e fundit nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte e vleresuar me noten më të larte pozitive dhe në raport me personat tjere të paraqitur ka fituar numer më të madh të poeneve në pajtim me ligjin, ose personi i cili ka pese vite stazh në puneve juridike në organin shteteror me rezultate të vertetuara në pune ose i cili në vitin e fundit eshte vleresuar me note më të larte pozitive në pajtim me ligjin dhe

- për gjykates të Gjykates së Larte Administrative mund të zgjidhet personi i cili ka pervoje pune prej së paku tre vitesh stazh të panderprere gjyqesor si gjykates në Gjykaten Administrative deri në momentin e paraqitjes për zgjedhje dhe i cili në vitin e fundit nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte vleresuar me note më të larte pozitive dhe në raport me personat tjere të paraqitur ka fituar numer më të madh të poeneve në pajtim me ligjin, ose personi i cili ka gjashte vjet stazh në pune juridike në organin shteteror me rezultate të vertetuara në pune, ose i cili në vitin e fundit eshte vleresuar me note më të larte pozitive, në pajtim me ligjin".

Neni 18

Në nenin 47 pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

"(2) Për kryetar të gjykates zgjidhet gjykatesi i cili në dy vitet e fundit nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte vleresuar me note më të larte pozitive dhe në raport me personat tjere të paraqitur ka fituar numer më të madh të poeneve, në pajtim me ligjin".

Paragrafi (2) behet paragraf (3).

Pas paragrafit (3) i cili behet paragraf (4) shtohet paragraf i ri (5), si vijon:

"(5) Konkurs për zgjedhje të kryetarit të gjykates, Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise shpall dy muaj para skadimit të mandatit të kryetarit ekzistues të gjykatesi. Nga kandidatet e paraqitur të cilet i plotesojne kushtet e nevojshme, Keshilli Gjyqesore i Republikes së Maqedonise më së voni dy muaj pas shpalljes së konkursit zgjedh kryetar të gjykates."

Paragrafi (4) behet paragraf (6).

Neni 19

Në nenin 48 paragrafi (1) fjalet: "e mesme" zevendesohen me fjalet: "e larte", kurse numri "60" zevendesohet me numrin "64".

Neni 20

Në nenin 56 paragrafi (1) alinete 1, 2 dhe 3 shlyhen.

Paragrafi (2) shlyhet.

Në paragrafin (3) i cili behet paragraf (2) numri "4" zevendesohet me numrin "1".

Neni 21

Në nenin 61 paragrafi (3) shlyhet.

Neni 22

Në nenin 67 paragrafi (1) pika zevendesohet me presje dhe shtohen fjalet: "ose derisa zgjat procedura për vepren penale për të cilen eshte percaktuar denim me burg prej së paku pese vitesh".

Në paragrafin (2) fjalet: "për kohen derisa zgjat hetimi për vepren penale, ose" shlyhen.

Neni 23

Në nenin 68 paragrafi (2) fjalet: "ka të drejte në pergjigje" zevendesohen me fjalet: "jep pergjigje në afatin e percaktuar me ligj".

Neni 24

Në nenin 70 paragrafi (2) ndryshohet si vijon:

"Kur për shkak të demit të kryer nga paragrafi (1) i ketij neni gjykatesi eshte shkarkuar, Republika e Maqedonise nepermjet padise do të kerkoje nga gjykatesi i shkarkuar kthimin e shumes së demit të paguar nga paragrafi (1) i ketij neni, në lartesi që do ta percaktoje gjykata në pajtim me ligjin."

Pas paragrafit (2) shtohet paragraf i ri (3), si vijon:

"(3) Pas shkarkimit të gjykatesit i cili u ka shkaktuar dëm qytetareve ose personave juridike me pune joligjore, Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise në afat prej tete ditesh nga plotfuqishmeria e vendimit për shkarkim, e njofton Avokatine Shteterore për marrjen e masave nga paragrafi (2) i ketij neni, në kuader të kompetencave të tij të percaktuara me ligj.

Neni 25

Në nenin 72 paragrafi (1) fjalet: "1 shtator" zevendesohen me fjalet: "15 gusht".

Neni 26

Në nenin 73 paragrafi (1) pas alinese 2 shtohet alineja e re 3, si vijon:

"-me mbushjen e moshes 64 vjecare,"

Neni 27

Në nenin 75 paragrafi (1) alineja 1 ndryshohet si vijon:

" - nese gjate një viti kalendarik Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise ka konstatuar mbajtje joefikase dhe të paazhurnuar të procedures gjyqesore me fajin e gjykatesit, kur gjykatesi me fajin e tij në më shume se pese lende i ka tejkaluar afatet ligjore për marrjen e veprimeve të procesit, afatet ligjore për miratimin, shpalljen ose perpilimin e vendimeve gjyqesore, apo nese gjate një viti kalendarik më shume se 20% nga numri i pergjithshem i lendeve të zgjidhura i jane nderprere ose më shume se 30% nga numri i pergjithshem i lendeve të zgjidhura i jane ndryshuar,".

Pas alinese 10 shtohet alineja e re 11, si vijon:

"- nese eshte miratuar vendim nga Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut me të cilin eshte percaktuar shkelja e së drejtes për gjykimi të drejte në pajtim me nenin 6 nga Konventa Evropiane për të drejta të njeriut ose eshte miratuar vendimi i Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise me të cilin eshte percaktuar shkelja e së drejtes për gjykim në afat të arsyeshem, si rezultat i veprimit të gjykatesit."

Neni 28

Në nenin 76 paragrafi 1 para fjaleve: "Më e rende" shtohet numri "(1)".

Në paragrafin (1) pas pikes 3 shtohet pika e re 4, si vijon:

"4) mosarritje e rezultateve të pritura në pune më shume se tete muaj pa shkaqe të arsyeshme, që e percakton Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise nepermjet numrit të lendeve të zgjidhura, në raport me numrin orientues të lendeve që duhet t'i zgjidhe gjykatesi në muaj, të percaktuar me vendim të Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise."

Pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

"(2) Për shkelje disiplinore nga paragrafi (1) pikat 1, 2, 3 dhe 4 të ketij neni, kryetari i gjykates eshte i obliguar që në afat prej tete ditesh nga dita e kryerjes së shkeljes, me shkrim ta njoftoje Keshillin Gjyqesor të Republikes së Maqedonise."

Neni 29

Në nenin 77 fjalet: "mund të shqiptohet" zevendesohen me fjalet: "do të shqiptohet".

Në piken 11 fjalet: "arsim profesional" zevendesohen me fjalet: "trajnim i vazhdueshem"

Pika 12 ndryshohet si vijon:

"nuk e paraqet ose e fsheh gjendjen pronesore ose ndryshimin e gjendjes pronesore në pajtim me ligjin, ose nuk parashtron deklarate për interesa në pajtim me ligjin."

Neni 30

Në nenin 79 paragrafi (1) alineja 6 lidheza "dhe" zevendesohet me presje.

Në alinene 7 pika zevendesohet me lidhezen presje dhe shtohen dy aline të reja 8 dhe 9, si vijojne:

"- nese si kryetar i gjykates nga ana e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise eshte vleresuar me note negative, në pajtim me ligjin dhe

- nese nuk e njofton Keshillin Gjyqesor të Republikes së Maqedonise për shkeljen e kryer më të rende disiplinore nga ana e gjykatesit, për të cilen ngritet procedure për pergjegjesi disiplinore të gjykatesit, në pajtim me nenin 76 paragrafi (2) të Ligjit për gjykata.“

Pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

"(2) Më së voni deri më 1 mars në vitin rrjedhes kryetari i gjykates eshte i obliguar që në Keshillin Gjyqesor të Republikes së Maqedonise të dorezoje raport për realizimin e programit për pune për vitin paraprak kalendarik nga paragrafi (1) alineja 7 të ketij neni."

Në paragrafin (2) i cili behet paragraf (3) fjalet: "bazat nga paragrafi (1)" zevendesohen me fjalet: "baza nga paragrafi (1) alineja 3".

Neni 31

Në nenin 83 fjalet: "kujdesi për arsimin dhe ngritjen profesionale të kuadrove" zevendesohen me fjalet: "kujdesi për trajnimin e vazhdueshem të gjykatesve dhe sherbimit gjyqesor".

Pas paragrafit (1) shtohen tre paragraf të rinj (2), (3) dhe (4) si vijojne:

"(2) Për shqyrtimin e parashtresave dhe ankesave të qytetareve për punen e gjykatave të cilat kane të bejne me prolongimin e procedures gjyqesore, ministri i Drejtesise formon komision të perbere prej dy perfaqesuesve nga Ministria e Drejtesise dhe një perfaqesues të caktuar nga Gjykata Supreme e Republikes së Maqedonise, për cfare perpilon raport.

(3) Raportin nga paragrafi (2) të ketij neni Komisioni e perpilon dhe e dorezon te Ministria e Drejtesise në afat prej 30 ditesh nga dita e pranimit të parashtreses ose ankeses, kurse Ministria e Drejtesise më së voni në afat prej tri ditesh nga pranimi i raportit e dorezon te Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise.

(4) Menyra e realizimit të shqyrtimit të parashtresave dhe ankesave të qytetareve për punen e gjyqeve që kane të bejne me prolongimin e procedures gjyqesore, rregullohet me akt nenligjor që e miraton Qeveria e Republikes së Maqedonise me propozim të ministrit të Drejtesise."

Neni 32

Në nenin 84 paragrafi (2) pas fjaleve: "mbajtja e" shtohen fjalet: "evidencave për lendet, si dhe mbajtja e," kurse pas fjaleve: "sistemi informatik në gjykata" vihet presje dhe shtohen fjalet: "incizimi audio-vizuel i debatit".

Neni 33

Në nenin 88 paragrafi (4) ndryshohet si vijon:

"Kryetarin e gjykates e zevendeson gjykatesi që ai do ta percaktoje me orarin vjetor të punes, i cili në vitin e fundit eshte vleresuar më note më të larte pozitive dhe në raport me gjykatesit tjere ka fituar numer më të madh të poeneve."

Neni 34

Neni 89 ndryshohet si vijon:

"Në rast të shkarkimit ose pushimit të mandatit të kryetarit të gjykates, deri në zgjedhjen e kryetarit të ri Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise nga radha e gjykatesve të gjykates e cakton ushtruesin e detyres kryetar i gjykates, i cili në vitin e fundit eshte vleresuar me note më të larte pozitive dhe në raport me gjykatesit tjere ka fituar numer më të madh të poeneve."

Neni 35

Në nenin 97 paragrafi (1) fjalet: "ose gjykatesi me autorizimin e vet" zevendesohen me fjalet: "personi pergjegjes për marredhenie me publikun".

Pas paragrafit (1) shtohet paragraf i ri (2), si vijon:

"(2) Në gjykatat detyrimisht formohet zyre për marredhenie me publikun".

Paragrafet (2), (3), (4) dhe (5) behen paragrafe (3), (4), (5) dhe (6).

Neni 36

Në nenin 99 pas paragrafit (2) shtohet paragraf i ri (3), si vijon:

"(3) Gjykatat jane të detyruara që vendimet e miratuara në afat prej dy ditesh nga dita e perpilimit dhe nenshkrimit, t'i shpallin në ueb faqen e gjykates, në menyre të percaktuar me ligj."

Paragrafet (3), (4), (5) dhe (6) behen paragrafe (4), (5), (6) dhe (7).

Neni 37

Në titullin e Kreut IX fjala "PROFESIONALE" shlyhet.

Neni 38

Neni 100 ndryshohet si vijon:

"Sherbimin gjyqesor e perbejne nepunesit gjyqesore, personat e punesuar në gjykata të cilet kryejne pune teknike dhe ndihmese dhe policia gjyqesore."

Neni 39

Neni 101 ndryshohet si vijon:

"Statusi, të drejtat, detyrat, pergjegjesite e sherbimit gjyqesor, sistemi i rrogave dhe kompensimeve të rrogave të sherbimit gjyqesor, si dhe menaxhimi me lendet gjyqesore rregullohen me ligj."

Neni 40

Neni 102 ndryshohet si vijon:

"Sherbimi gjyqesor punet e percaktuara me ligj i kryen në pajtim me parimet e ligjshmerise, profesionalizmit, pergjegjesise, efikasitetit, ekonomizmit dhe transparences".

Neni 41

Neni 103 ndryshohet si vijon:

"Nepunesit gjyqesore në kuader të kompetences së vet jane të detyruar që t'u sigurojne qytetareve realizim efikas dhe të ligjshem të lirive të tyre kushtetuese, të drejtave dhe interesave në procedura para gjykatave".

Neni 42

Nenet 104, 105, 106 dhe 107 shlyhen.

Neni 43

Neni 112 ndryshohet si vijon:

"Kompetencat e policise gjyqesore, të drejtat dhe obligimet, punesimi, pergjegjesia disiplinore e pjesetareve të policise gjyqesore dhe ceshtje tjera nga kompetenca e policise gjyqesore, rregullohen me ligj."

Neni 44

Nenet 113, 114, 115, 116, 117 dhe 118 shlyhen.

DISPOZITA KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Neni 45

Plotesimi i kushtit për sigurim të mesatares prej së paku 8 për jurist të diplomuar me arsimim të larte të kryer katervjecar të studimeve juridike ose jurist i diplomuar me 300 kredi të fituara sipas Sistemit Evropian të Transferit të Kredive (SETK), me mesatare prej së paku 8 në secilin prej dy cikleve të studimeve universitare, ose diplome të nostrifikuar nga fakulteti juridik jashte vendit për 300 kredi të fituara nga neni 15 paragrafi (2) alineja 1 të ketij ligji, obligimi për dorezimin e certifikates së pranuar nderkombetare për njohjen e gjuhes së huaj nga neni 15 paragrafi (4) alineja 1 të ketij ligji dhe kushti për realizimin e testeve për integritet dhe testeve psikologjike nga neni 15 paragrafi (4) alineja 3 të ketij ligji, do të fillojne të zbatohen nga 1 korriku 2013.

Kushtet e vecanta për zgjedhje të gjykatesit në gjykatat themelore nga neni 17 paragrafi (1) alineja 1 të ketij ligji, do të fillojne të zbatohen nga 1 janari 2013.

Në periudhen nga 1 janari 2012 deri më 1 janar 2013, Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise 50 perqind nga vendet e percaktuara të lira të gjykatesve për gjykatat themelore, do t'i plotesoje me persona që i plotesojne kushtet sipas nenit 45 të Ligjit për gjykata ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 58/2006 dhe 35/2008) që nuk e kane ndjekur trajnimin fillestar në Akademi për Gjykates dhe Prokurore Publike dhe që kane pervoje pune me rezultate të vertetuara në pune juridike pas dhenies së provimit të jurisprudences mbi tre vite.

Kushtet e vecanta për zgjedhje të gjykatesit në gjykatat e apelit dhe në Gjykaten Supreme të Republikes së Maqedonise nga neni 17 paragrafi (1) alinete 2 dhe 3 të ketij ligji, do të fillojne të zbatohen nga 1 korriku 2013.

Neni 46

Plotesimi i kushtit për sigurimin e mesatares prej së paku 8 nga neni 15 paragrafi (2) alineja 1 të ketij ligji dhe kushti për njohjen e gjuhes së huaj nga neni 14 paragrafi (4) alineja 1 të ketij ligji, nuk do të zbatohet për kandidatet

për gjykates të cilet jane pranuar dhe e kane mbaruar trajnimin fillestar në Akademine për Gjykates dhe Prokurore Publike në pajtim me Ligjin për Akademine për Gjykates dhe Prokurore Publike ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 88/10) dhe për gjykatesit të cilet jane zgjedhur para fillimit të zbatimit të ketij ligji.

Neni 47

Plotesimi i kushtit për sigurimin e arsimit të larte për zgjedhje të gjykatesit - porot nga neni 19 paragrafi (1) të ketij ligji, do të filloje të zbatohet nga 1 janari 2016.

Deri në fillimin e zbatimit të kushtit nga neni 19 paragrafi (1) të ketij ligji në lidhje me paragrafin 1 të ketij neni, gjate zgjedhjes së gjykatesve - porote perparesi do të kene kandidatet me arsim të kryer të larte.

Neni 48

Gjykata e Larte Administrative do të filloje me pune në pajtim me dispozitat e Ligjit për konteste administrative.

Gjate zgjedhjes së pare të gjykatesve në Gjykaten e Larte Administrative, zbatohen kushtet e pergjithshme për zgjedhje të gjykatesve nga neni 45 të Ligjit për gjykata ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 58/2006 dhe 35/2008) dhe kushtet e vecanta nga neni 17 paragrafi (2) alineja 2 të ketij ligji.

Neni 49

Nenet 43 dhe 44 të ketij ligji do të fillojne të zbatohen me fillimin e zbatimit të dispozitave të Ligjit për ndryshimin dhe plotesimin e Ligjit për sherbim gjyqesor.

Neni 50

Ky ligj hyn në fuqi në diten e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikes së Maqedonise".

3079.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВНИТЕ СПОРОВИ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за управните спорови,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 17 ноември 2010 година.

Бр. 07-4709/1
17 ноември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВНИТЕ СПОРОВИ

Член 1

Во Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2006), во членот 1 зборовите: „Управниот суд (во натамошниот текст: судот)" се заменуваат со зборот „судот", а по зборовите: „како и за актите" се додаваат зборовите: „на тие органи".

Член 2

Во членот 2 став 1 зборот „судот" се заменува со зборот „се".

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Во случаите од ставот 1 на овој член кога се работи за спорови од изборната постапка ќе се применуваат одредбите од Изборниот законик."

Во ставовите 3, 4 и 5 зборот „судот" се заменува со зборот „се".

Член 3

Во членот 3 став 4 зборот „Јавниот" се заменува со зборот „Државниот".

Во ставот 4 зборот „институција" се заменува со зборовите: „органот што го застапува".

Член 4

Членот 4 се менува и гласи:

„Управните спорови во Република Македонија ги решаваат:

- Управниот суд, како првостепен суд;
- Вишиот управен суд како второстепен суд и
- Врховниот суд на Република Македонија кој одлучува по вонредни правни средства во случаите кога тоа е уредено со овој закон".

Член 5

Во членот 5 зборот „Пресудите" се заменува со зборот „Одлуките".

Член 6

Во членот 6 зборовите: „на граѓани" се бришат.

Член 7

Во членот 7 по зборовите: „како и актите" се додаваат зборовите: „на тие органи".

Член 8

По членот 7 се додаваат два нови члена 7-а и 7-б, кои гласат:

"Член 7-а

Доколку овој закон не содржи одредби за постапката во управните спорови, соодветно ќе се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка.

Член 7-б

Во управен спор странките сами ги поднесуваат трошоците што ги предизвикале со свое дејствие".

Член 9

Во членот 8 став 1 по зборот „против" се додава зборот „конечен".

Ставот 2 се менува и гласи:

„Управен спор може да се поведе и против првостепен управен акт, кога не е предвидена правна заштита во управна постапка во втор степен".

Член 10

Членот 10 се менува и гласи:

„Управниот акт може да се побива:

- ако е донесен од ненадлежен орган,
- поради погрешна примена на материјалното право,
- поради погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба во постапката која му претходела на актот и
- кога во постапката која му претходела на актот не се постапило според правилата на постапката."

Член 11

Во членот 11 точката се брише и се додаваат зборовите: „согласно со закон".

Член 12

Во членот 15 став 4 зборовите: „одлука која треба да биде образложена" се заменуваат со зборовите: „решение кое треба да биде образложено".

Ставот 5 се менува и гласи:

„Против решението од ставот 4 на овој член, странките можат во рок од три дена да поднесат жалба до Вишиот управен суд, кој е должен по жалбата да одлучи во рок од три дена од денот на нејзиниот прием".

Член 13

Членот 16 се менува и гласи:

„Управниот суд во управен спор одлучува во прв степен по тужба против управни акти.

Вишиот управен суд одлучува по жалби против одлуките на Управниот суд донесени во прв степен.

Врховниот суд одлучува по вонредни правни средства против одлуките на Вишиот управен суд."

Член 14

Во членот 17 зборовите: „на граѓани" се бришат.

Член 15

Членот 18 се менува и гласи:

„Бројот на судиите во Управниот суд и Вишиот управен суд се определува со одлука на Судскиот совет на Република Македонија."

Член 16

По членот 18 се додаваат четири нови члена 18-а, 18-б, 18-в и 18-г, кои гласат:

“Член 18-а

Во управен спор судот одлучува во совет.

Во управен спор одлучува судија поединец во случаи определени со овој закон.

Член 18-б

Во прв степен споровите ги суди совет или судија поединец.

Кога суди во прв степен советот е составен од тројца судии.

Член 18-в

Судија поединец суди во спорови поведени против актите донесени во прекршочна постапка од органите на членот 6 од овој закон со кои е изречена глоба која не го надминува износот од 5.000 евра во денарска противвредност и за кои не е пропишана посебна прекршочна мерка, одземање на предмети и не е предвидена забрана за вршење професија и дејност.

Член 18-г

Вишиот управен суд одлучува во совет од тројца судии".

Член 17

Во членот 20 ставот 4 се брише.

Ставот 5 станува став 4.

Член 18

Во членот 21 ставови 1 и 2 зборот „судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Член 19

Во членот 24 зборот „судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Член 20

Во членот 25 став 1 по зборот „совет" се додаваат зборовите: „или судија поединец".

Во ставовите 1 и 2 зборот „судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Член 21

Во членот 26 ставови 1 и 2 зборот „судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Член 22

Во членот 27 зборот „судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Член 23

Во членот 28 став 1 зборот „Судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Во ставовите 2, 3 и 4 зборот „судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Во ставот 4 бројот „30" се заменува со бројот „22".

Член 24

Во членот 29 ставови 1, 2 и 3 зборот „судот" се заменува со зборовите: „Управниот суд".

Член 25

Членот 30 се менува и гласи:

„За управните спорови Управниот суд одлучува по правило на нејавна седница.

За управните спорови судот одлучува:

- за законитост на актите и
- за самата управна работа."

Член 26

По членот 30 се додава нов член 30-а, кој гласи:

"Член 30-а

Во спор за законитост на актите на органите од членот 1 на овој закон, за работите од членот 26 на овој закон Управниот суд одлучува со решение без расправа.

Судот ќе одржи јавна усна расправа и со пресуда ќе одлучи за самата управна работа, ако:

- сложеноста на предметот во управниот спор тоа го налага,
- тоа е неопходно заради подобро разјаснување на управната работа или утврдување на фактичката состојба,
- судот изведува докази и
- во случаите утврдени во членовите 22 и 36 став 3 и 40 од овој закон."

Член 27

Членот 32 се брише.

Член 28

Во членот 35 зборот „гледишта" се заменува со зборовите: „правни интереси".

Член 29

Во членот 36 став 1 зборовите: „го решава" се заменуваат со зборовите: „одлучува за".

Во ставот 3 зборовите: „односно решение" се бришат.

Член 30

Членот 39 се менува и гласи:

„Против одлуката на Управниот суд е дозволена жалба".

Член 31

По членот 39 се додава нов член 39-а, кој гласи:

„Член 39-а

Со пресуда судот тужбата ја уважува како основана или ја одбива како неоснована. Ако тужбата се уважува судот го поништува оспорениот управен акт.

Судот со решение одлучува и за времените мерки од членот 15 на овој закон."

Член 32

Во членот 40 став 3 по зборот „надзор" се додаваат зборовите: „над работата на органот што го донел актот кој е предмет на управен спор", а зборот „пресудата" се заменува со зборот „одлуката".

Член 33

Членот 41 се менува и гласи:

„Судот по завршената расправа ја донесува и усно ја објавува пресудата.

Во сложените предмети судот може да го одложи усното објавување на пресудата, најдоцна во рок од три дена од денот на завршување на расправата.

Објавената пресуда судот е должен да ја изработи во рок од осум дена, а во сложените предмети во рок од 15 дена од денот на објавувањето.

Ако по завршената усна расправа не може да се донесе пресуда, поради тоа што претходно треба да се утврди таков факт за чие расправање не е потребна нова усна расправа, судот ќе донесе пресуда, без расправа и тоа најдоцна во рок од осум дена откако тој факт ќе биде утврден."

Член 34

Во насловот на Главата VI зборот „ВОНРЕДНИ" се брише и се додаваат седум нови члена 42-а, 42-б, 42-в, 42-г, 42-д, 42-ѓ и 42-е, кои гласат:

„Жалба
Член 42-а

Против одлуките на Управниот суд странките можат да изјават жалба во рок од 15 дена од денот на доставувањето на одлуката преку Управниот суд до Вишиот управен суд.

Против одлука на Управниот суд, органот чиј акт бил предмет на управниот спор може да поднесе жалба преку Државниот правобранител на Република Македонија.

Вишиот управен суд одлучува по жалба во совет од тројца судии.

Член 42-б

Во жалбата не можат да се истакнуваат нови факти ниту да се предлагаат нови докази освен ако се однесуваат на суштествени повреди на одредбите од постапката пред судот поради кои може да се изјави жалба.

Член 42-в

Против одлуката на судот може да се изјави жалба поради:

- суштествени повреди на одредбите на постапката,
- поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и
- поради погрешна примена на материјалното право.

Член 42-г

Суштествена повреда на одредбите на постапката постои, ако судот во текот на постапката не применил или неправилно применил одредба од овој или друг закон, а тоа влијаело или можело да влијае врз донесување на законита и правилна одлука.

Суштествена повреда на одредбите од постапката секогаш постои, ако:

1) судот бил непрописно составен;

2) во донесувањето на одлуката учествувал судија кој според законот мора да се изземе, односно кој со решение на судот бил изземен;

3) е одлучено за барање во спор што не спаѓа во управно судска надлежност;

4) спротивно на одредбите од овој закон судот ја засновал својата одлука врз недозволени располагања на странките;

5) на странка со незаконито постапување, а особено со пропуштање на доставување не и е дадена можност да расправа пред судот;

6) спротивно на одредбите од овој закон судот го одбил барањето на странката во постапката да и обезбеди толкувач, а странката поради тоа се жали;

7) судот донел одлука без јавна усна расправа, а бил должен да ја одржи согласно со членот 30-а став 2 од овој закон;

8) во постапката како тужител или тужен учествувало лице кое не може да биде странка во постапката, или ако странката што е правно лице не ја застапувало овластено лице, или ако процесно неспособна странка не ја застапувал законски застапник, или ако законскиот застапник, односно полномошникот на странката немал потребно овластување за водење на постапката или за одделни дејствија во постапката, доколку водењето на остапката, односно вршењето на одделни дејствија во постапката не било дополнително одобрено;

9) е одлучено за барање за кое веќе тече спор, или за кое веќе порано правосилно е одлучено, или за кое веќе е склучено судско порамнување;

10) спротивно на законот била исклучена јавноста на усната расправа;

11) одлуката има недостатоци поради кои не може да се испита, а особено ако изреката на одлуката е неразбирлива, ако противречи сама на себеси или на причините за одлуката, или ако одлуката воопшто нема причини или во неа не се наведени причините за решителните факти или тие причини се нејасни или противречни, или ако за решителните факти постои противречност меѓу она што во причините на одлуката се наведува за содржината на исправите или записникот за исказите дадени во постапката и самите тие исправи или записникот и

12) судот ги повредил одредбите за употреба на јазикот во постапката.

Ако странката која е правно лице не била застапувана од овластено лице или поради тоа што процесно неспособната странка не ја застапувал нејзиниот законски застапник, или поради тоа што законскиот застапник, односно полномошникот на странката немал потребно овластување за водење на постапката или за одделни дејствија во постапката, жалба може да изјави само странката на која се однесуваат тие недостатоци.

Член 42-д

Погрешно утврдена фактичка состојба постои кога судот некој решителен факт погрешно го утврдил, односно кога не го утврдил.

Нецелосно утврдена фактичка состојба постои кога на тоа укажуваат фактите или доказите кои странката без успех ги предложила во текот на постапката.

Член 42-ѓ

Погрешна примена на материјалното право постои кога судот не ја применил одредбата на материјалното право што требало да ја примени или кога таквата одредба не ја применил правилно.

Член 42-е

Вишиот управен суд по жалба по правило одлучува без расправа.

Кога советот на Вишиот управен суд ќе најде дека заради правилно утврдување на фактичката состојба е потребно да се повторат веќе изведените докази, ќе закаже расправа.

Кога на седница на советот ќе се утврди дека пресудата против која е изјавена жалба се заснова на суштествена повреда на одредбите на овој или на друг закон или на погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, а пресудата веќе еднаш била укината, Вишиот управен суд ќе закаже расправа и мериторно ќе одлучи."

Член 35

Во членот 45 зборот „решава" се заменува со зборот „одлучува".

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Судот пред кој е завршена постапката одлучува за повторување на постапката во совет составен од петмина судии."

Член 36

Во членот 46 зборот „решавање" се заменува со зборот „одлучување".

Член 37

Во членот 47 став 1 по зборот „повторување" се додаваат зборовите: „на постапката", а зборот „решава" се заменува со зборот „одлучува".

Член 38

Во членот 48 став 1 зборот „решава" се заменува со зборот „одлучува".

Член 39

Во членот 49 по зборот „постапката" се додаваат зборовите: „Јавниот обвинител на Република Македонија", а зборот „се" се брише.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Врховниот суд на Република Македонија по барање за заштита на законитоста одлучува на општа седница".

Член 40

Членот 51 се брише.

Член 41

Во насловот на Главата „VII" зборот „ПРЕСУДИТЕ" се заменува со зборот „ОДЛУКИТЕ".

Член 42

Во членот 53 став1 зборот „пресудата" се заменува со зборот „одлуката".

Во ставот 2 зборот "пресуда" и зборот "решение" се заменува со зборот "одлука".

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 43

Постапките по тужбите за покренување на управен спор поднесени до Управниот суд до денот на отпочнување на примената на овој закон ќе се спроведат согласно со одредбите од овој закон.

Член 44

Против одлука во управен спор донесена до денот на отпочнувањето на примената на овој закон, може да се изјави жалба според прописите што важеле до денот на отпочнувањето на примената на овој закон , ако според тие прописи жалбата е предвидена.

Против правосилна одлука во управен спор донесена до денот на отпочнувањето на примената на овој закон, може да се изјават вонредни правни средства според прописите што важеле до отпочнувањето со примената на овој закон.

Член 45

Вишиот управен суд ќе се конституира и ќе започне со работа најдоцна до 30 јуни 2011 година.

Член 46

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија", а ќе започне да се применува по конституирањето и започнувањето со работа на Вишиот управен суд.

**L I G J
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E
LIGJIT PËR KONTESTE ADMINISTRATIVE**

Neni 1

Në Ligjin për konteste administrative ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 62/2006), në nenin 1 fjalet: „Gjykata Administrative (në tekstin në vijim: gjykata)" zëvendësohen me fjalën „gjykata", ndërsa pas fjalëve: „si dhe për aktet" shtohen fjalët: "e atyre organeve".

Neni 2

Në nenin 2 paragrafi 1 fjala "gjykata" zëvendësohet me fjalen "vendoset".

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2, si vijon:

„Në rastet nga paragrafi 1 i këtij neni kur bëhet fjalë për konteste të procedurës zgjedhore do të zbatohen dispozitat e Kodit zgjedhor".

Në paragrafët 3, 4 dhe 5 fjala "gjykata" zëvendësohet me fjalën "vendoset".

Neni 3

Në nenin 3 paragrafi 4 fjala "Publik" zevendesohet me fjalen „Shtetëror".

Në paragrafin 4 fjala "institucioni" zëvendësohet me fjalet: „organi që e përfaqëson".

Neni 4

Neni 4 ndryshohet si vijon:

"Kontestet administrative në Republikën e Maqedonise i zgjidhin:

- Gjykata Administrative, si gjykatë e shkallës së pare,
- Gjykata e Lartë Administrative si gjykatë e shkalles së dytë dhe
- Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë që vendos për mjete të jashtëzakonshme juridike në rastet kur kjo është përcaktuar me këtë ligj."

Neni 5

Në alinenë 5 fjala "Aktgjykimet" zëvendësohen me fjalen "Vendimet".

Neni 6

Në nenin 6 fjalët: "të qytetarëve" shlyhen.

Neni 7

Në nenin 7 pas fjalëve: "si dhe aktet" shtohen fjalet: "e atyre organeve"

Neni 8

Pas nenit 7 shtohen dy nene të reja 7-a dhe 7-b, si vijojne:

"Neni 7-a

Nese ky ligj nuk përmban dispozita për procedurën e kontesteve administrative, në mënyrë përkatëse do të zbatohen dispozitat e Ligjit për procedurë kontestimore.

Neni 7-b

Në procedurë administrative palët vet i bartin shpenzimet që i kanë shkaktuar me veprimin e vet."

Neni 9

Në nenin 8 paragrafi 1 pas fjalëve "kundër" shtohet fjala "përfundimtar".

Paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"Kontesti administrativ mund të ngritët edhe kundër aktit administrativ të shkallës së parë, kur nuk është parapare mbrojtje juridike në procedurën administrative në shkalle të dytë".

Neni 10

Neni 10 ndryshohet si vijon:

"Akti administrativ mund të përgënjeshtrohet:

- nese është miratuar nga organ jokompetent,
- për shkak të zbatimit gabimisht të së drejtës materiale,
- për shkak të gjendjes faktike të përcaktuar gabimisht ose joplotësisht në procedurën e cila i ka paraprirë aktit dhe
- kur në procedurën që i ka paraprirë aktit nuk eshte vepruar në pajtim me rregullat e procedurës."

Neni 11

Në nenin 11 pika shlyhet dhe shtohen fjalët: "në pajtim me ligjin".

Neni 12

Në nenin 15 paragrafi 4 fjalët: "vendim që duhet të arsyetohet" zëvendësohet me fjalët: "aktvendim që duhet të arsyetohet".

Paragrafi 5 ndryshohet si vijon:

"Kunder aktvendimit nga paragrafi 4 i këtij neni, palet munden në afat prej tri ditësh të parashtrojnë ankesë në Gjykaten e Lartë Administrative, e cila detyrohet që për ankesen të vendosë në afat prej tri ditësh nga dita e pranimit të saj."

Neni 13

Neni 16 ndryshohet si vijon:

"Gjykata Administrative në kontest administrativ vendos në shkallë të parë për ankesën kundër akteve administrative.

Gjykata e Lartë Administrative vendos për ankesën kunder vendimeve të Gjykatës Administrative të miratuara në shkalle të parë.

Gjykata Supreme vendos për mjete juridike të jashtezakonshme kundër vendimeve të Gjykatës së Lartë Administrative."

Neni 14

Në nenin 17 fjalët: "të qytetarëve" shlyhen.

Neni 15

Neni 18 ndryshohet si vijon:

"Numri i gjykatësve në Gjykatën Administrative dhe Gjykaten e Lartë Administrative, përcaktohet me vendim të Keshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë."

Neni 16

Pas nenit 18 shtohen katër nene të reja 18-a, 18-b, 18-v dhe 18-g , si vijojnë:

"Neni 18-a

Për kontest administrativ gjykata vendos në këshill.

Për kontest administrativ vendos gjykatësi individual në rastet e përcaktuara me këtë ligj.

Neni 18-b

Në shkallë të parë kontestet i gjykon këshilli ose gjykatesi individual.

Kur gjykon në shkallë të parë këshilli përbëhet prej tre gjykatesve.

Neni 18-v

Gjykatesi individual gjykon në konteste të ngritura në procedure kundërvajtëse nga organet nga neni 6 të këtij ligji, me të cilat është kumtuar gjobë që nuk e kalon shumën prej 5 000 eurosh në kundërvlerë në denarë dhe për të cilat nuk është paraparë masë e veçantë për kundërvajtje, marrje e sendeve dhe nuk parashihet ndalim për ushtrimin e profesionit dhe veprimtarisë.

Neni 18-g

Gjykata e Lartë Administrative vendos në këshillin e perbere prej tre gjykatësve. "

Neni 17

Në nenin 20 paragrafi 4 shlyhet.

Paragrafi 5 bëhet paragraf 4.

Neni 18

Në nenin 21 paragrafët 1 dhe 2 fjala "gjykata" zevendesohet me fjalët: "Gjykata Administrative".

Neni 19

Në alinenë 24 fjala "gjykata" zëvendësohet me fjalët: "Gjykata Administrative".

Neni 20

Në nenin 25 paragrafi 1 pas fjalës "këshill" shtohen fjalet: "ose gjykatësi individual".

Në paragrafët 1 dhe 2 fjala "gjykata" zëvendësohet me fjalet: "Gjykata Administrative".

Neni 21

Në nenin 26 paragrafët 1 dhe 2 fjala "gjykata" zevendesohet me fjalët: "Gjykata Administrative".

Neni 22

Në alinenë 27 fjala "gjykata" zëvendësohen me fjalët: "Gjykata Administrative".

Neni 23

Në nenin 28 paragrafin 1 fjala "Gjykata" zëvendësohet me fjalët: "Gjykata Administrative".

Në paragrafët 2, 3 dhe 4 fjala "gjykata" zëvendësohet me fjalët: "Gjykata Administrative".

Në paragrafin 4 numri "30" zëvendësohet me numrin "22".

Neni 24

Në nenin 29 paragrafët 1, 2 dhe 3 fjala "gjykata" zevendesohet me fjalët "Gjykata Administrative".

Neni 25

Neni 30 ndryshohet si vijon:

"Për konteste administrative Gjykata Administrative vendos sipas rregullit në seancë jopublike.

Për konteste administrative gjykata vendos:
- për ligjshmërinë e akteve dhe
- për punën administrative."

Neni 26

Pas nenit 30 shtohet neni i ri 30-a, si vijon:

"Neni 30-a

Në kontest për ligjshmërinë e akteve të organeve nga neni 1 i këtij ligji, për punët nga neni 26 i këtij ligji, Gjykata Administrative vendos me aktvendim pa debat.

Gjykata do të mbajë debat publik me gojë dhe me aktgjykim do të vendosë për punën administrative, nëse:
- kompleksiviteti i lëndës në kontestin administrativ atë e imponon,
- kjo është e domosdoshme për sqarim më të mirë të punes administrative ose përcaktimin e gjendjes faktike,
- gjykata nxjerr prova dhe
- në rastet e përcaktuara në nenet 22 dhe 36 paragrafi 3 dhe neni 40 të këtij ligji".

Neni 27

Neni 32 shlyhet.

Neni 28

Në nenin 35 fjala "pikëpamje" zëvendësohet me fjalët: "interesa juridike".

Neni 29

Në nenin 36 paragrafi 1 fjalët: "e zgjidh" zevendesohen me fjalët: "vendos për".

Në paragrafin 3 fjalët: "përkatësisht aktvendim" shlyhen.

Neni 30

Neni 39 ndryshohet si vijon:

"Kunder vendimit të Gjykatës Administrative lejohet ankese".

Neni 31

Pas nenit 39 shtohet neni i ri 39-a, si vijon:

"Neni 39-a

Me aktgjykim gjykata ankesën e pranon si të bazuar ose e refuzon si të pabazuar. Nëse ankesa pranohet gjykata e anulon aktin administrativ të kontestuar.

Gjykata me aktvendim vendos edhe për masat e perkohshme nga neni 15 i këtij ligji."

Neni 32

Në nenin 40 paragrafi 3 pas fjalës "mbikëqyrje" shtohen fjalët: "mbi punën e organit i cili e ka miratuar aktin që eshte lëndë e kontestit administrativ", ndërsa fjala "aktgjykim" zëvendësohet me fjalën "vendim".

Neni 33

Neni 41 ndryshohet si vijon:

"Gjykata pas diskutimit të përfunduar e miraton dhe gojarisht e shpall aktgjykimin.

Në lëndët e komplikuara gjykata mundet që ta prolongoje shpalljen gojarisht të aktgjykimit, më së voni në afat prej tri ditësh nga dita e përfundimit të diskutimit.

Aktgjykimin e shpallur gjykata është e obliguar që ta perpiloje në afat prej tetë ditësh, ndërsa për lëndët e komplikuara në afat prej 15 ditësh nga dita e shpalljes.

Nese pas diskutimit të përfunduar gojor nuk mund të miratohet aktgjykim, për shkak se paraprakisht duhet të konstatohet fakt i atillë për diskutimin e të cilit nuk nevojitet diskutim i ri gojor, gjykata do të miratojë aktgjykim pa diskutim dhe më së voni në afat prej tetë ditësh pasi që ai fakt do të konstatohet.“

Neni 34

Në titullin e Kapitullit VI fjalët: "TË JASHTEZAKONSHEM" shlyhen, dhe shtohen shtatë nene të reja 42-a, 42-b, 42-v, 42-g, 42-d, 42-gj dhe 42-e, si vijojnë:

"Ankesa

Neni 42-a

Kunder vendimeve të Gjykatës Administrative palët mund të parashtrojnë ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e parashtrimit të vendimit, nëpërmjet Gjykatës Administrative në Gjykatën e Lartë Administrative.

Kunder vendimit të Gjykatës Administrative, organi akti i të cilit ka qenë lëndë e kontestit administrativ, mund të parashtrojë ankesë nëpërmjet Avokatit Shtetëror të Republikes së Maqedonisë.

Gjykata e Lartë Administrative për vendos ankesën në keshillin e përbërë prej tre gjykatësve.

Neni 42-b

Në ankesë nuk mund të parashtrohen fakte të reja as të propozohen prova të reja përveç nëse kanë të bëjnë me cenime thelbësore të dispozitave të procedurës në gjykatë, për shkak të të cilave mund të parashtrohet ankesë.

Neni 42-v

Kunder vendimit të gjykatës mund të parashtrohet ankese për shkak të:

- cenimeve thelbësore të dispozitave të procedurës,
- gjendjes së konstatuar faktike gabimisht dhe joplotesisht dhe
- zbatimit gabimisht të së drejtës materiale.

Neni 42-g

Shkelje thelbësore e dispozitave të procedurës ekziston, nese gjykata gjatë procedurës nuk ka zbatuar ose gabimisht ka zbatuar dispozitë të këtij ose ndonjë ligji tjeter, e kjo ka ndikuar ose ka mundur të ndikojë në miratimin e vendimit të ligjshëm dhe të rregullt.

Shkelje thelbësore e dispozitave të procedurës ekziston çdo herë, nëse:

1) gjykata ka qenë e përbërë në mënyrë të parregullt;

2) në miratimin e vendimit ka marrë pjesë gjykates i cili sipas ligjit duhet të përjashtohet, përkatësisht i cili me vendim të gjykatës ka qenë i përjashtuar;

3) eshte vendosur për kërkesë në kontekstin i cili nuk bën pjesë në kompetencat e gjyqësisë administrative;

4) në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji gjykata e ka bazuar vendimin e vet në disponimet e palejuara të paleve;

5) pales me veprim joligjor e veçanërisht me leshimin e dërgesës, nuk i është dhënë mundësia që të diskutoje para gjykates;

6) në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji gjykata e ka refuzuar kërkesën e palës që në procedurë t'i siguroje interpretues, ndërsa pala për këtë shkak ankohet;

7) gjykata ka marrë vendim pa diskutim publik gojor, ndersa ka qenë e obliguar që ta mbajë në pajtim me nenin 30-a paragrafi 2 të këtij ligji;

8) në procedurë si paditës ose i akuzuar ka marrë pjese personi i cili nuk mund të jetë palë në procedurë, ose nese palen e cila është person juridik nuk e ka përfaqësuar perfaqesues ligjor, ose nëse palën e paaftë për proces nuk e ka perfaqesuar përfaqësuesi ligjor, ose nëse përfaqësuesi ligjor perkatesisht i autorizuari i palës nuk e ka autorizimin e duhur për mbajtjen e procedurës, ose për veprime të caktuara në procedurë, nëse mbajtja e procedurës, perkatesisht kryerja e veprimeve të caktuara në procedurë nuk eshte miratuar në mënyrë plotësuese;

9) eshte vendosur për kërkesën për të cilën tanimë vijon kontesti, ose për të cilën tanimë është vendosur që më pare në mënyrë të plotfuqishme, ose për të cilën tanimë eshte lidhur barazim gjyqësor;

10) në kundërshtim me ligjin publiku ka qenë i perjashtuar nga diskutimi gojor;

11) vendimi ka mangësi nga të cilat nuk mund të analizohet, e veçanërisht nëse kumtimi i vendimit është i pakuptueshem, nëse është në kundërshtim me vet vendimin ose shkaqet e vendimit, ose nëse vendimi aspak nuk ka shkaqe ose në të nuk janë theksuar shkaqet për fakte vendimtare ose ato shkaqe janë të paqarta ose kundërthënëse, ose nëse për faktet vendimtare ekziston kundërthënie ndermjet asaj që në shkaqet e vendimit theksohet për permbajtjen e dokumenteve ose procesverbalin e dëshmive të dhena në procedure dhe për ato korrigjime ose procesverbalin dhe

12) gjykata i ka shkelur dispozitat për përdorimin e gjuhes në procedurë.

Nese pala e cila është subjekt juridik nuk ka qene e perfaqesuar nga personi i autorizuar, ose për shkak se palen e paafte për proces nuk e ka përfaqësuar përfaqësuesi i saj ligjor, ose për shkak se përfaqësuesi ligjor, perkatesisht personi i autorizuar i palës nuk e ka pasur autorizimin e duhur për mbajtjen e procedurës ose për veprime të caktuara në procedurë, ankesë mund të parashtrojë vetëm pala për të cilen kanë të bëjë ato mangësi.

Neni 42-d

Gjendje faktike e konstatuar gabimisht, ekziston kur gjykata ndonjë fakt vendimtar e ka përcaktuar gabimisht, perkatesisht kur nuk e ka konstatuar.

Gjendje faktike e përcaktuar joplotësisht, ekziston kur për këtë tregojnë faktet ose provat të cilat pala pa sukses i ka propozuar gjatë procedurës.

Neni 42-gj

Zbatim i gabuar i së drejtës materiale ekziston kur gjykata nuk e ka zbatuar dispozitën e së drejtës materiale që është dashur ta zbatojë, ose kur dispozita e ketille nuk eshte zbatuar në mënyrë të rregullt.

Neni 42-e

Gjykata e Lartë Administrative për ankesën sipas rregulles vendos pa diskutim.

Kur Këshilli i Gjykatës së Lartë Administrative konstaton se për shkak të përcaktimit të saktë të gjendjes faktike, nevojitet që të përsëriten provat tanimë të parashtruara, do të konvokojë shqyrtim.

Kur në mbledhjen e Këshillit konstatohet se aktgjykimi kunder të cilit është parashtruar ankesë bazohet në shkeljen thelbesore të dispozitave të këtij ose ligji tjetër, ose në gjendje faktike të konstatuar gabimisht dhe joplotesisht, e aktgjykimi tanimë një herë është anuluar, Gjykata e Larte Administrative do të konvokojë shqyrtim dhe do të vendos në mënyrë meritore."

Neni 35

Në nenin 45 fjala "vendos" zëvendësohen me fjalet: "merr vendim".

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2, si vijon:

„Gjykata në të cilën ka përfunduar procedura, vendos për përsëritjen e procedurës në këshillin e përbërë prej pesë gjykatesve."

Neni 36

Në alinenë 46 fjala „vendos" zëvendësohen me fjalet: „merr vendim".

Neni 37

Në nenin 47 paragrafi 1 pas fjalës "përsëritje" shtohen fjalet: „të procedurës", ndërsa fjala „vendos " zevendesohet me fjalët: „merr vendim".

Neni 38

Në nenin 48 paragrafi 1 fjala "vendos" zevendesohet me fjalët: "merr vendim".

Neni 39

Në nenin 49 pas fjalës "procedurës," shtohen fjalet: "Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë", ndërsa fjala "të" shlyhet.

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2, si vijon:

„Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë për kerkesen për mbrojtjen e ligjshmërisë vendos në mbledhje të përgjithshme."

Neni 40

Neni 51 shlyhet.

Neni 41

Në titullin e Kapitullit „VII" fjala „AKTGJYKIME" zevendesohet me fjalën „VENDIME".

Neni 42

Në nenin 53 paragrafi 1 fjala "aktgjykim" zevendesohet me fjalën "vendim".

Në paragrafin 2 fjala "aktgjykim" dhe fjala "aktvendim" zëvendësohen me fjalën "vendim".

DISPOZITA KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 43

Procedurat lidhur me paditë për ngritjen e kontestit administrativ të parashtruara në Gjykatën Administrative deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, do të zbatohen në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 44

Kunder vendimit në kontest administrativ të miratuar deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, mund të parashtrohet ankesë sipas dispozitave që kanë qenë në fuqi deri në ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, nëse sipas atyre dispozitave është paraparë ankesë.

Kunder vendimit të plotfuqishëm në kontest administrativ të miratuar deri në ditën e fillimit të zbatimit të ketij ligji, mund të parashtrohen mjete të jashtëzakonshme juridike sipas dispozitave që kanë qenë në fuqi deri në fillimin e zbatimit të këtij ligji.

Neni 45

Gjykata e Lartë Administrative do të konstituohet dhe do të fillojë me punë më së voni deri më 30 qershor 2011.

Neni 46

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndersa do të fillojë të zbatohet pas konstituimit dhe fillimit me punë të Gjykatës së Lartë Administrative.

3080.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДСКИОТ СОВЕТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 17 ноември 2010 година.

Бр. 07-4710/1
17 ноември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДСКИОТ СОВЕТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Во Законот за Судскиот совет на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија" број 60/2006), членот 1 се менува и гласи:

„Со овој закон се уредуваат постапката за изборот на Судскиот совет на Република Македонија, начинот на остварување на неговите функции, изборот, престанокот и разрешувањето на судија и судија поротник, дисциплинската постапка за утврдување на дисциплинската одговорност на судиите, постапката за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција, следењето и оценувањето на работата на судиите, начинот на работа и одлучување и други прашања поврзани со работата на Судскиот совет на Република Македонија."

Член 2

Во членот 13 став 3 алинеја 2 по зборот „Скопје" запирката се брише и се додаваат зборовите: „и од управните судови".

Член 3

Во членот 31 став 1 по алинејата 6 се додава нова алинеја 7, која гласи:

„- да утврдува нестручно и несовесно вршење на судиската функција,".

По алинејата 10 која станува алинеја 11 се додава нова алинеја 12, која гласи:

„- да го разгледува годишниот извештај на Врховниот суд на Република Македонија за утврдените начелни ставови и начелни правни мислења по прашања од значење за обезбедување на единство во примена на законите,".

По алинејата 18 која станува алинеја 19 сврзникот „и" се заменува со запирка и се додава нова алинеја 20, која гласи:

„- да утврдува ориентационен број на предмети што треба да ги реши судијата месечно и".

По ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3, кои гласат:

„Советот задолжително најмалку еднаш во месецот одржува седница на која расправа поединечно по сите претставки и поплаки поднесени од граѓаните и правните лица за работата на судиите и судовите, како и за одолжување на судските постапки и за секоја одделна претставка и поплака донесува одлука, најмногу во рок од 60 дена.

Седницата на Советот од ставот 2 на овој член е јавна."

Член 4

Членот 38 се менува и гласи:

„Советот со одлука го утврдува бројот на слободните судиски места за основните судови во Република Македонија, земајќи ги предвид вкупниот број на слободни места за судии во основните судови, како и проекцијата за потребите од местата кои ќе се пополнуваат по завршување на почетната обука.

Одлуката од ставот 1 на овој член Советот ја донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови и ја доставува до Академијата за судии и јавни обвинители најдоцна до 31 март во годината во која одлуката е донесена."

Член 5

Членот 40 се менува и гласи:

„Советот избира судија на основен суд од ранг-листата на кандидати доставена од Академијата за судии и јавни обвинители што се јавиле на огласот.

Советот изборот на судија во основните судови од редот на кандидатите што ја завршиле почетната обука на Академијата за судии и јавни обвинители го врши редоследно според постигнатиот успех утврден во конечната ранг-листа."

Член 6

Во членот 41 став 1 по зборовите: „Управниот суд" се додава запирка, а зборовите: „на Македонија" се заменуваат со зборовите: „Вишиот управен суд".

Во ставот 2 точките 1 и 2 се менуваат и гласат:

„1) стручното знаење и специјализација во струката и учеството во континуирана обука;

2) односот кон работата, при што се зема предвид почитувањето на законските рокови за преземање на процесните дејствија, почитувањето на законските рокови за донесување, објавување и изготвување на одлуките, односот меѓу бројот на потврдени, укинати или преиначени одлуки во однос на вкупниот број на решени предмети, бројот на решени предмети во однос со ориентациониот број на предмети што треба да ги реши судијата месечно утврден од Советот;".

По ставот 2 се додаваат два нови става 3 и 4, кои гласат:

„Доколку кандидатот е од редот на судиите, Советот прибавува мислење од судот и спроведува анонимна анкета на вработените во судот каде што кандидатот ја извршува судиската функција.

Претседателот на судот врз основа на одржаната седница на судиите го доставува мислењето до Советот."

Ставот 3 кој станува став 5 се менува и гласи:

„Доколку кандидатот за судија за Управниот суд, односно Вишиот управен суд не е од редот на судиите, Советот прибавува мислење од државен орган каде што кандидатот работи."

По ставот 5 се додава нов став 6, кој гласи:

„Начинот на спроведување на анкетата од ставот 3 на овој член го уредува Советот."

Член 7

Насловот на членот 50 и членот 50 се менуваат и гласат:

„Престанок на судиската функција со навршување на 64 години

Член 50

Судиската функција престанува со навршување на 64 години.

Советот престанокот на судиската функција согласно со ставот 1 на овој член со решение го констатира на првата наредна седница."

Член 8

Членовите и насловите пред членовите 54, 55, 56, 57, 58, 59 и 60 се заменуваат со нови 78 члена, кои гласат:

„Дисциплинска постапка за утврдување на дисциплинска одговорност на судија

Член 54

Дисциплинската постапка за утврдување на дисциплинска одговорност на судија (во натамошниот текст: дисциплинска постапка), се поведува по барање на член на Советот, претседателот на судот, претседателот на повисокиот суд или општата седница на Врховниот суд на Република Македонија во рок од шест месеци од денот на осознавање на сторената повреда, но не подолго од три години од денот на сторувањето на повредата.

Дисциплинската постапка е итна и од доверлив карактер, се води без присуство на јавноста и со почитување на угледот и достоинството на судијата при што се води сметка за заштита на личните податоци на судијата согласно со прописите за заштита на личните податоци.

По барање на судијата Советот ќе одлучи постапката да се води со присуство на јавноста.

Барање за поведување на дисциплинска постапка

Член 55

Барањето за поведување дисциплинска постапка од членот 54 став 1 на овој закон (во натамошниот текст: барање), се доставува до Советот и содржи име и пре-

зиме на судијата, адреса и место на живеење, единствен матичен број, во кој суд ја врши функцијата, опис на дисциплинската повреда, законскиот назив на повредата со наведување на одредбите од Законот за судовите и предлог-доказите што треба да се изведат на расправата.

Со барањето се доставуваат и доказите на кои се заснова барањето.

Дисциплинска комисија

Член 56

Советот по повод поднесеното барање за дисциплинска постапка расправа само за тоа дали барањето е навремено, целосно и дозволено.

Доколку Советот најде дека барањето е ненавремено, нецелосно или недозволено со одлука ќе го отфрли барањето.

Доколку Советот го прифати барањето, Советот од своите редови формира Дисциплинска комисија во состав од претседател и четири члена (во натамошниот текст: Комисија).

Советот од своите редови определува еден заменик на претседателот на Комисијата и еден заменик за членовите на Комисијата.

Заменикот за членовите на Комисијата може да замени само еден член при одржување на состаноците и расправите.

Член 57

Комисијата го доставува барањето и доказите лично до судијата против кој е поднесено.

Судијата може писмено да одговори на наводите во барањето или да даде усна изјава на записник во рок од осум дена од добивањето на барањето. Судијата против кој е поднесено барање има право на бранител којшто самиот го известува и го обезбедува за расправата.

Заедно со одговорот на барањето судијата ги доставува сите докази врз основа на кои го заснова својот одговор на барањето или со кои ги побива наводите и доказите во барањето.

Судијата во одговорот на барањето е должен да ја наведе адресата на која ќе му се доставуваат писмената во текот на дисциплинската постапка по писмен пат, како и електронската адреса на која писмената ќе му се доставуваат по електронски пат.

Писмената во текот на постапката се доставуваат по пошта со препорачана пратка лично до судијата и по електронски пат на адресата наведена во одговорот на барањето во ставот 4 од овој член.

Доколку судијата не се затече на адресата наведена во одговорот на барањето каде што треба да се изврши доставување на писменото, доставувачот ќе остави писмено известување заради примање на писменото со кое се известува да дојде во определен ден и час во определена просторија на судот за прием на писменото. Ако судијата не постапи по известувањето се смета дека доставувањето е извршено на денот и часот наведени во известувањето.

Доставувањето по електронски пат се врши согласно со одредбите од Законот за парничната постапка.

Прибавување податоци и докази

Член 58

Комисијата со барање прибавува податоци и докази кои се од интерес за утврдување на состојбата во врска со утврдување на дисциплинската одговорност на судијата.

Доколку податоците и доказите од ставот 1 на овој член се наоѓаат кај државен орган, орган на единицата на локалната самоуправа или кај физичко или правно лице на кое му е доверено вршење на јавни овластувања, истите се должни без надомества да ги доставаат до Советот во рокот определен во барањето од ставот 1 на овој член.

Извештај со предлог

Член 59

Врз основа на прибавените податоци и докази од членот 58 на овој закон, Комисијата во рок од 30 дена поднесува извештај со предлог за основаноста на барањето до Советот.

Расправање по барањето

Член 60

Советот на седница расправа по барањето и предлогот на Комисијата и одлучува за поведување на дисциплинска постапка или за запирање на дисциплинската постапка.

Одлуката од ставот 1 на овој член Советот ја донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови на Советот во рок од 30 дена од денот на приемот на извештајот од членот 59 на овој закон.

Доколку судијата против кого се води дисциплинската постапка, поднесе барање за престанок на судиската функција, Советот во одлуката за престанок на судиската функција по негово барање ќе констатира престанок на судиската функција по негово барање во која ќе назначи дека истата е донесена за време кога против судијата се водела дисциплинска постапка.

Во случајот од ставот 3 на овој член дисциплинската постапка се запира.

Доставување на одлука

Член 61

Одлуката од членот 60 од овој закон се доставува до подносителот на барањето, судијата и претседателот на судот каде што судијата ја врши функцијата, а предметот со сите списи се предава на Комисијата.

Времено отстранување

Член 62

Кога Советот ќе донесе одлука за поведување на дисциплинска постапка, Советот може со одлука времено да го отстрани судијата од вршењето на судиската функција, согласно со Законот за судовите.

Расправа на Комисијата

Член 63

Комисијата закажува расправа во рок од 15 дена од денот на донесувањето на одлуката за поведување дисциплинска постапка.

На расправата Комисијата работи во полн состав.

Со расправата раководи претседателот на Комисијата.

Покана за расправа

Член 64

На расправата се покануваат подносителот на барањето и судијата, на кои им се доставуваат прибавените докази од Комисијата.

Ако учесниците од ставот 1 на овој член кои се уредно поканети не дојдат, а изостанокот не го оправдаат, расправата ќе се одржи.

Член 65

На расправата ќе се изведат доказите предложени од подносителот на барањето, судијата, како и доказите што ги прибавила Комисијата.

Судијата има право да се произнесе по сите докази изведени на расправата.

Преиначување на барање

Член 66

Ако изведените докази укажуваат на сторена потешка дисциплинска повреда од членот 76 на Законот за судовите која не била наведена во барањето, подносителот на барањето може да го преиначи барањето со истакнување на ново барање, покрај постојното.

Подносителот на барањето може да го преиначи барањето на записник пред Комисијата или да бара расправата да се одложи заради изготвување на новото барање, а судијата може веднаш да даде одговор на барањето или да бара одлагање на расправата заради изготвување на одговор на наводите во преиначеното барање.

Во случај на одлагање на расправата заради изготвување на одговор на наводите во преиначеното барање, судијата е должен во рок од три дена да достави одговор на преиначеното барање.

Примерок од записникот му се врачува на судијата.

По дадениот одговор на барањето, Комисијата во рок од осум дена поднесува извештај со предлог за основаноста на новото барање до Советот кој одлучува за поведување на дисциплинската постапка или за запирање на дисциплинската постапка по новото барање.

Записник

Член 67

За дејствијата преземени на расправата се составува записник.

Записникот го води лице кое ќе го определи Советот, од редот на државните советници.

Записникот особено содржи податоци за: ден, час и место на одржување на расправата, претседателот и членовите на Комисијата и лицето кое го води записникот, имињата на присутните лица, изјавата на подносителот на барањето, изјавата на судијата, односно неговиот бранител и доказите што се изведени.

Записникот го потпишуваат подносителот на барањето, судијата или неговиот бранител, Комисијата и лицето кое го води записникот.

Претседателот на Комисијата може да нареди целиот тек или дел од расправата да се бележи стенографски, односно да се врши тонско снимање.

Стенографските белешки, односно тонското снимање во рок од 48 часа ќе се преведат, прегледаат и приклучат кон записникот, заедно со преписот од тонското снимање.

Друга сторена дисциплинска повреда

Член 68

Ако изведените докази укажуваат и на друга сторена потешка дисциплинска повреда од членот 76 или дисциплинска повреда од членот 77 на Законот за судовите со дејствија различни од дејствијата со кои е сторена повредата за која е поведена дисциплинската постапка, барателот може да го прошири барањето со истакнување и на друго барање покрај постојното.

Подносителот на барањето може да го прошири барањето на записник пред Комисијата или да бара расправата да се одложи заради изготвување на новото барање, а судијата може веднаш да даде одговор на барањето или да бара одлагање на расправата заради изготвување на одговор на наводите во проширеното барање и примерок од записникот му се врачува на судијата.

Во случај на одлагање на расправата заради изготвување на одговор на наводите во проширеното барање, судијата е должен во рок од осум дена да достави одговор на проширеното барање.

По дадениот одговор на барањето, Комисијата во рок од осум дена поднесува извештај со предлог за основаноста на проширеното барање до Советот кој одлучува за поведување дисциплинска постапка или за запирање на дисциплинската постапка по проширеното барање.

Барањето нема да се смета за проширено барање ако барателот го дополни барањето со други дејствија на сторување на повредата за која е поведена постапка.

Во случајот од ставот 5 на овој член на судијата му се овозможува да се изјасни и за други дејствија, а ако судијата бара одлагање на расправата заради подготвување одговор, Комисијата ќе ја одложи расправата и примерок од записникот ќе му врачи на судијата.

Во случај на одлагање на расправата од ставот 6 на овој член судијата е должен да даде одговор на барањето во рокот утврден во ставот 3 на овој член.

Извештај на Комисијата

Член 69

Комисијата во рок од 15 дена по завршувањето на расправата поднесува извештај за констатираната состојба и дава предлог до Советот да одлучи за:

- запирање на дисциплинската постапка,
- изрекување дисциплинска мерка или
- разрешување на судијата поради сторена потешка дисциплинска повреда.

Содржина на извештајот

Член 70

Извештајот треба да ги содржи сите списи и акти што во текот на постапката Комисијата ги имала на располагање, изјаснувањето на судијата, опис на спроведените дејствија, како и образложен предлог за одлучување, односно предлог за изрекување на дисциплинска мерка на Советот.

Одлуки на Советот

Член 71

Советот врз основа на извештајот од членот 70 на овој закон и расправата на седницата на Советот најдоцна во рок од 15 дена од денот на одржувањето на расправата може да:

- ја запре дисциплинската постапка,
- изрече дисциплинска мерка соодветна на сторената повреда и
- го разреши судијата поради сторена потешка дисциплинска повреда.

Запирање на постапката

Член 72

Кога Советот ќе утврди дека не е сторена дисциплинска повреда ќе донесе решение за запирање на постапката.

Изрекување дисциплински мерки

Член 73

За утврдената дисциплинска одговорност на судија, Советот може да ги изрече следниве дисциплински мерки:

- писмена опомена,
- јавен укор и

- намалување на плата во висина од 15% до 30% од месечната плата на судијата, во траење од еден до шест месеци.

Одлуката за изрекување на дисциплинска мерка од ставот 1 на овој член се донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови на Советот.

Член 74

При изрекувањето на дисциплинска мерка од членот 73 на овој закон, Советот ќе ги има предвид следниве околности:

- бројот и тежината на сторените повреди и нивните последици,
- степенот на одговорност,
- околностите под кои е сторена повредата,
- дотогашната работа и однесувањето на судијата и
- како и сите други околности кои можат да влијаат на видот на одлуката, вклучително и соработката што ја покажал судијата во текот на дисциплинската постапка.

Член 75

Советот со решение ќе го разреши судијата за сторена потешка дисциплинска повреда од членот 76 на Законот за судовите.

Член 76

Решението од членот 75 на овој закон, Советот го донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број членови на Советот.

Решението се изготвува во писмена форма во рок од 15 дена од денот на донесувањето.

Примерок од решението се доставува на судијата, неговиот бранител, на подносителот на барањето, на претседателот на судот во кој судијата ја врши функцијата, односно на претседателот на непосредно повисокиот суд.

Кога е донесена одлука за запирање на дисциплинската постапка тогаш ако е донесена одлуката за времено отстранување од вршење на судиската функција се става вон сила.

Постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција

Член 77

Судијата се разрешува од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон.

Барање за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција

Член 78

Постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција се поведува по барање на член на Советот, претседателот на судот, претседателот на повисокиот суд или општата седница на Врховниот суд на Република Македонија во рок од една година од денот на осознавање на сторената повреда.

Постапката е итна и од доверлив карактер, се води без присуство на јавноста и со почитување на угледот и достоинството на судијата при што се води сметка за заштита на личните податоци на судијата согласно со прописите за заштитата на личните податоци.

По барање на судијата Советот ќе одлучи постапката да се води со присуство на јавноста.

Постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција во секој случај не може да се поведе, доколку изминат повеќе од пет години од денот на сторената повреда, освен ако е донесена одлука на Европскиот суд за човекови права поради повреда на членот 6 од Европската конвенција за човекови права или е донесена одлука на Врховниот суд на Република Македонија по однос на правото за судење во разумен рок, како резултат на постапување на судијата за кој е поведена постапката за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Содржина на барањето

Член 79

Барањето за поведување постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција од членот 78 став 1 на овој закон (во натамошниот текст: барање) се доставува до Советот и содржи име и презиме на судијата, адреса и место на живеење, единствен матичен број, во кој суд ја врши функцијата, опис на повредата, законскиот назив на повредата со наведување на одредбите од Законот за судовите и предлог доказите што треба да се изведат на расправата.

Со барањето се доставуваат и доказите на кои се заснова барањето.

Комисија за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција

Член 80

Советот по поднесеното барање за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција расправа за тоа дали барањето е навремено, целосно и дозволено.

Доколку Советот најде дека барањето е ненавремено, нецелосно или недозволено со одлука ќе го отфрли барањето.

Доколку Советот го прифати барањето, Советот од своите редови формира Комисија за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција во состав од претседател и четири члена (во натамошниот текст: Комисијата).

Советот од своите редови определува еден заменик на претседателот на Комисијата и еден заменик за членовите на Комисијата.

Заменикот за членовите на Комисијата може да замени само еден член при одржување на состаноците и расправите.

Член 81

Комисијата го доставува барањето и доказите лично до судијата против кој е поднесено.

Судијата може писмено да одговори на наводите во барањето или да даде усна изјава на записник во рок од осум дена од добивањето на барањето.

Судијата против кој е поднесено барање има право на бранител којшто самиот го известува и го обезбедува за расправата.

Заедно со одговорот на барањето судијата ги доставува сите докази врз основа на кои го заснова својот одговор на барањето или со кои ги побива наводите и доказите во барањето.

Судијата во одговорот на барањето е должен да ја наведе адресата на која ќе му се доставуваат писмената во текот на постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција по писмен пат, како и електронската адреса на која писмената ќе му се доставуваат по електронски пат.

Писмената во текот на постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција се доставуваат по пошта со препорачана пратка лично до судијата и по електронски пат на адресата наведена во одговорот на барањето во ставот 4 од овој член.

Доколку судијата не се затече на адресата наведена во одговорот на барањето каде што треба да се изврши доставување на писменото, доставувачот ќе остави писмено известување заради примање на писменото со кое се известува да дојде во определен ден и час во определена просторија на судот за прием на писменото. Ако судијата не постапи по известувањето се смета дека доставувањето е извршено на денот и часот наведени во известувањето.

Доставувањето по електронски пат се врши согласно со одредбите од Законот за парничната постапка.

Прибавување податоци и докази

Член 82

Комисијата со барање прибавува податоци и докази кои се од интерес за утврдување на состојбата во врска со утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција на судијата.

Доколку податоците и доказите од ставот 1 на овој член се наоѓаат кај државен орган, орган на единицата на локалната самоуправа или кај физичко или правно лице на кое му е доверено вршење на јавни овластувања, истите се должни без надомест да ги доставаат до Советот во рокот определен во барањето од ставот 1 на овој член.

Извештај со предлог

Член 83

Врз основа на прибавените податоци и докази од членот 82 на овој закон, Комисијата во рок од 30 дена поднесува извештај со предлог за основаноста на барањето до Советот.

Расправање по барањето

Член 84

Советот на седница расправа по барањето и предлогот на Комисијата и одлучува за поведување на постапка или за запирање на постапката.

Одлуката од ставот 1 на овој член Советот ја донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови на Советот во рок од 30 дена од денот на приемот на извештајот од членот 83 на овој закон.

Доколку судијата против кого се води постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција, поднесе барање за престанок на судиската функција, Советот во одлуката за престанок на судската функција по негово барање ќе констатира престанок на судиската функција по негово барање во која ќе назначи дека истата е донесена во време кога против судијата се водела постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Во случајот од ставот 3 на овој член постапката се запира.

Доставување на одлука

Член 85

Одлуката од членот 84 на овој закон се доставува до подносителот на барањето, судијата и претседателот на судот каде што судијата ја врши функцијата, а предметот со сите списи се предава на Комисијата.

Времено отстранување

Член 86

Кога Советот ќе донесе одлука за поведување на постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција, Советот може со одлука времено да го отстрани судијата од вршењето на судиската функција, согласно со Законот за судовите.

Расправа на Комисијата

Член 87

Комисијата закажува расправа во рок од 15 дена од денот на донесувањето на одлуката за поведување постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

На расправата Комисијата работи во полн состав.

Со расправата раководи претседателот на Комисијата.

Покана за расправа

Член 88

На расправата се покануваат подносителот на барањето и судијата на кои им се доставуваат прибавените докази од Комисијата.

Ако учесниците од ставот 1 на овој член кои се уредно поканети не дојдат, а изостанокот не го оправдаат, расправата ќе се одржи.

Член 89

На расправата ќе се изведат доказите предложени од подносителот на барањето, судијата, како и доказите што ги прибавила Комисијата.

Судијата има право да се произнесе по сите докази изведени на расправата.

Записник

Член 90

За дејствијата преземени на расправата се составува записник.

Записникот го води лице што ќе го определи Советот, од редот на државните советници.

Записникот особено содржи податоци за ден, час и место на одржување на расправата, претседателот и членовите на Комисијата и лицето кое го води записникот, имињата на присутните лица, изјавата на подносителот на барањето, изјавата на судијата, односно неговиот бранител и доказите што се изведени.

Записникот го потпишуваат подносителот на барањето, судијата или неговиот бранител, Комисијата и лицето кое го води записникот.

Претседателот на Комисијата може да нареди целиот тек или дел од расправата да се бележи стенографски, односно да се врши тонско снимање.

Стенографските белешки, односно тонското снимање во рок од 48 часа ќе се преведат, прегледаат и приклучат кон записникот, заедно со преписот од тонското снимање.

Друга сторена повреда

Член 91

Ако изведените докази укажуваат и на друга сторена повреда од членот 75 на Законот за судовите со дејствија различни од дејствијата со кои е сторена повредата за која е поведена постапката, барателот може да го прошири барањето со истакнување и на друго барање покрај постојното.

Подносителот на барањето може да го прошири барањето на записник пред Комисијата или да бара расправата да се одложи заради изготвување на новото барање, а судијата може веднаш да даде одговор на барањето или да бара одлагање на расправата заради изготвување на одговор на наводите во проширеното барање и примерок од записникот му се врачува на судијата.

Во случај на одлагање на расправата заради изготвување на одговор на наводите во проширеното барање, судијата е должен во рок од осум дена да достави одговор на проширеното барање.

По дадениот одговор на барањето, Комисијата во рок од осум дена поднесува извештај со предлог за основаноста на проширеното барање до Советот кој одлучува за поведување постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција или за запирање на постапката по проширеното барање.

Барањето нема да се смета за проширено барање ако барателот го дополни барањето со други дејствија на сторување на повредата за која е поведена постапка.

Во случајот од ставот 5 на овој член на судијата му се овозможува да се изјасни и за други дејствија, а ако судијата бара одлагање на расправата заради подготвување одговор, Комисијата ќе ја одложи расправата и примерок од записникот ќе му врачи на судијата.

Во случај на одлагање на расправата од ставот 6 на овој член судијата е должен да даде одговор на барањето во рокот утврден во ставот 3 на овој член.

Извештај на Комисијата

Член 92

Комисијата во рок од 15 дена по завршувањето на расправата поднесува извештај за констатираната состојба и дава предлог до Советот да донесе одлука:

- за запирање на постапката доколку не е утврдено нестручно и несовесно вршење на судиската функција или
- за разрешување на судијата поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Извештајот треба да ги содржи сите списи и акти што во текот на постапката Комисијата ги имала на располагање, изјаснувањето на судијата, опис на спроведените дејствија, како и образложен предлог за одлучување на Советот.

Одлуки на Советот

Член 93

Советот врз основа на извештајот од членот 92 на овој закон и расправата на седницата на Советот најдоцна во рок од 30 дена од денот на одржувањето на расправата може да:

- ја запре постапката доколку не е утврдено нестручно и несовесно вршење на судиската функција и
- го разреши судијата поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Член 94

Советот со решение ќе го разреши судијата за нестручно и несовесно вршење на судиската функција, ако се утврди нестручно и несовесно вршење на судиската функција во случаите од членот 75 на Законот за судовите.

Член 95

Решението од членот 94 на овој закон, Советот го донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број членови на Советот.

Решението се изготвува во писмена форма во рок од 15 дена од денот на донесувањето.

Примерок од решението се доставува на судијата, неговиот бранител, на подносителот на барањето, на претседателот на судот во кој судијата ја врши функцијата, односно на претседателот на непосредно повисокиот суд.

Доколку судијата не се затече на адресата наведена во одговорот на барањето каде што треба да се изврши доставување на писменото, доставувачот ќе остави писмено известување заради примање на писменото со кое се известува да дојде во определен ден и час во определена просторија на судот за прием на писменото. Ако судијата не постапи по известувањето се смета дека доставувањето е извршено на денот и часот наведени во известувањето.

Кога е донесена одлука за запирање на постапката тогаш, ако е донесена одлуката за времено отстранување од вршење на судиската функција се става вон сила.

Право на жалба

Член 96

Против решението на Советот за разрешување судија, односно изречена дисциплинска мерка, судијата има право на жалба до Советот за одлучување по жалбите на Судскиот совет, формиран при Врховниот суд на Република Македонија, во рок од осум дена од приемот на решението.

Советот за одлучување по жалба е составен од девет члена од кои тројца судии на Врховниот суд на Република Македонија, четворица судии од апелационите судови и двајца судии од судот од кој е судијата против кој е водена постапката.

Претседателот на Врховниот суд на Република Македонија не може да биде член на Советот од ставот 1 на овој член.

Советот за одлучување по жалба може да го потврди или укине решението на Советот за разрешување на судијата, односно за изречена дисциплинска мерка.

Правосилната одлука за разрешување на судијата, односно за изречена дисциплинска мерка, се објавува на веб страницата на Советот во рок од два дена од денот на правосилноста на одлуката, согласно со прописите кои се однесуваат на заштита на личните податоци и класифицираните информации со почитување на угледот и достоинството на судијата.

Член 97

Одредбите од овој закон со кои се уредува постапката за утврдување на дисциплинска одговорност, односно постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција се однесуваат и на претседател на суд.

Критериуми и постапка за следење
и оценување на работата на судијата

Член 98

Следењето и оценувањето на работата на судијата се состои во:

- континуирано годишно следење и оценување на работењето на судијата,
- вкупните резултати од работата на судијата и
- придонесот на судијата во развојот на правниот систем и стручната мисла.

Цел на следење и оценување

Член 99

Целта на следењето и оценувањето на работата на судијата е афирмација на судството како независна и самостојна власт, јакнење на личната мотивација на судиите, обезбедување на натамошен професионален развој на судиите врз основа на нивните лични и професионални способности без какво било влијание, како и зајакнување на независноста и непристрасноста на судиите при вршењето на судиската функција.

Следењето и оценувањето на работата на судијата се остварува без да се наруши независноста и самостојноста на судијата во вршењето на судиската функција.

Редовно и вонредно оценување

Член 100

Оценувањето на работењето на судијата се врши редовно и вонредно.

Редовното оценување на судијата се врши еднаш годишно заклучно со крајот на април во тековната година, по повод разгледувањето на годишниот извештај за работа на судот и судиите од претходната година.

Советот го оценува новоизбраниот судија во текот на годината во која е избран доколку во таа година има најмалку шест месеци ефективна работа како судија.

Вонредното оценување на работењето на судијата може да се врши само по оцена на Советот.

Методи на следење и оценување

Член 101

Оценувањето на работата на судијата се врши врз основа на вкупните резултати на судијата преку квантитативно и квалитативно оценување на работата на судијата, непосредното следење, дополнителните и посебните критериуми во врска со вршењето на судиската функција.

Советот ја утврдува формата и содржината на Образец во кој се содржани податоци и информации за работата на судијата и за работата на претседателот на судот, согласно со критериумите утврдени со овој закон, во кој се внесуваат податоците за работењето на судијата и претседателот на судот што се пополнува еднаш месечно.

Составен дел на Образецот од ставот 2 на овој член е упатството за начинот на пополнувањето на образецот изготвено од страна на Советот.

Квантитативни критериуми

Член 102

Квантитативни критериуми за работењето на судијата се:

- податоците и информациите добиени за работата на судијата преку Автоматскиот судско-информатички систем за управување со предмети (АКМИС) за бројот, видот и решените предмети во однос на ориентациониот број на предмети што треба да ги реши судијата месечно.

Квалитативни критериуми за судиското работење

Член 103

Квалитативни критериуми за оценување на работата на судијата се утврдува преку односот на судијата кон работата, при што се зема предвид:

- почитувањето на законските рокови за преземање на процесните дејствија,

- почитувањето на законските рокови за донесување, објавување и изготвување на одлуките и

- односот меѓу бројот на потврдени, укинати или преиначени одлуки во однос на вкупниот број на решени предмети.

Квалитативниот критериум за оценување на работата на судија од ставот 1 алинеја 3 на овој член се зема предвид при пресметувањето на оцената за работата на судијата против чии одлуки се изјавени правни средства.

Член 104

Непосредното следење опфаќа:

- континуирано следење на работата на судијата,

- односот на судијата кон предметите, странките, судиите, судските службеници и

- уредност на водењето на списите кои се во работа кај судијата, квалитетот на усното и писменото изразување и почитувањето на приоритетот во решавањето на предметите со кои е задолжен.

Ориентационен број на предмети што треба да ги реши судијата месечно

Член 105

Ориентациониот број на предмети што треба да ги реши судијата месечно во основните, апелационите, Управниот суд, Вишиот управен суд и Врховниот суд на Република Македонија се определува според правната област, сложеноста на материјата во која спаѓа предметот и видот на судовите според стварната надлежност.

Советот со акт ја пропишува методологијата за утврдување на сложеноста на материјата во која спаѓа предметот при утврдувањето на ориентациониот број на предмети што треба да ги реши судијата месечно во основните, апелационите, Управниот суд, Вишиот управен суд и Врховниот суд на Република Македонија.

Советот секоја година со одлука го утврдува ориентациониот број на предмети од ставот 1 на овој член и потребниот број на предмети за остварување на ориентациониот број на предмети што треба да ги реши судијата месечно.

Елементи за пресметување на оцена

Член 106

Како основа за пресметување на оцената на работа на судијата се зема збирот на резултатите добиени од квантитативните и квалитативните критериуми. При пресметувањето на оцената на работа на судијата се зема предвид ефективното време на работа.

Доколку бројот на решените предмети по одделни видови предмети во однос на предвидениот ориентационен број изнесува 100 %, се смета дека судијата ги исполнил квантитативните критериуми.

Начинот на пресметување на ефективното време на работа го пропишува Советот.

Член 107

Постигнатиот резултат во однос на бројот на решени предмети според ориентациониот број на предмети се вреднува со 100 бода.

Непостигнатиот резултат во однос на нерешените предмети, како и поголемиот број на решени предмети во однос на утврдениот ориентационен број на предмети се вреднува на начин што за секој започнат 1 % плус или минус, бројот на бодови од ставот 1 на овој член се зголемува, односно намалува за еден бод.

Член 108

За квантитативниот критериум судијата може да добие максимум 140 бода од ориентациониот број на предмети што треба да ги реши месечно.

Член 109

Судијата во својата работа е должен да ги почитува законските роковите за преземање на процесни дејствија, законските рокови за донесување, објавување и изготвување на судските одлуки за што судијата се бодува согласно со следнава табела:

- ги почитувал роковите во 100% од предметите	10 бода
- ги почитувал роковите во повеќе од 75% од предметите	5 бода
- ги почитувал роковите во помалку од 75% од предметите	0 бода

Член 110

Квалитетот на работата на судијата во делот на бројот на укинати одлуки во однос на вкупниот број на решени предмети во периодот во кој се оценува, се бодува согласно со следнава табела:

Процент на укинати одлуки во однос на вкупниот број решени предмети	Бодови
До 3%	100
Од 3% до 6%	75
Од 6% до 15%	50
Од 15% до 20%	25
Повеќе од 20%	0

Член 111

Квалитетот на работата на судијата во делот на бројот на преиначени одлуки во однос на вкупниот број на решени предмети во периодот во кој се оценува, се бодува согласно со следнава табела:

Процент на преиначени одлуки во однос на вкупниот број решени предмети	Бодови
До 5%	10
Од 5% до10%	8
Од 10% до 15%	6
Од 15% до 20%	4
Од 20% до 30%	2
Повеќе од 30%	0

Дополнителни критериуми во врска со вршењето на судиската функција

Член 112

По основ на квалитативните критериуми судијата при оценувањето може да добие дополнително 3 бода за објавени стручни трудови или изработени образовни материјали за потребите на Академијата на судии и јавни обвинители.

Судијата бодовите од ставот 1 на овој член ќе ги добие доколку збирот на бодовите по основ на квантитативни и квалитативни критериуми изнесува најмалку 140 бода.

Член 113

На судијата на кој при спроведена дисциплинска постапка му е изречена дисциплинска мерка, во периодот за кој се оценува бројот на бодовите утврдени врз основа на критериумите утврдени со овој закон му се намалува за секоја изречена мерка според следнава табела:

Писмена опомена	10 бода
Јавен укор	15 бода
Намалување на плата	30 бода

На судијата во периодот за кој се оценува бројот на бодовите утврдени врз основа на критериумите утврдени со овој закон му се намалуваат за 20 бода, доколку како резултат на неговото постапување е донесена пресуда од страна на Европскиот суд за човекови права со која е утврдена повреда на правото на правично судење согласно со членот 6 од Европската конвенција за човекови права или е донесена одлука на Врховниот суд на Република Македонија со која е утврдена повреда на правото за судење во разумен рок.

На судијата во периодот за кој се оценува, бројот на бодовите утврдени врз основа на критериумите утврдени со овој закон му се намалуваат по 10 бода за секој застарен предмет, доколку до застарувањето дошло како резултат од постапувањето на судијата.

Посебни случаи на оценување на работата на судијата

Член 114

Ако работата на судијата е таква што неговите одлуки не подлежат на надзор на повисок суд, односно против истите не се изјавени правни средства, па само поради таа причина не може да биде оценуван по критериумите од членовите 110 и 111 на овој закон, истиот се оценува според критериумот од ставот 2 на овој член, за што може да добие 100 бода.

Советот го оценува работењето на судијата врз основа на непосредно континуирано следење на работата на судијата, неговиот однос спрема работата, почитувањето на приоритетот во решавањето на предметите со кои е задолжен, согласно со извештајот за работата на судијата, односот кон странките, судиите и судските службеници што се утврдува врз основа на евентуално поднесени претставки и поплаки за работењето на судијата, како и други активности (работа во судските совети, менторство и слично).

Бодовите според овој критериум се пресметуваат на начин што секој член на Советот кој учествувал во работата на Советот поединечно ја оценува работата на судијата со бодови до 100 бода по што резултатот од оценувањето во овој случај се утврдува со пресметување на просек, на тој начин што вкупниот број на добиените бодови се дели со бројот на членовите на Советот кои учествувале во работата на Советот и кои го бодувале судијата.

Оцена за работата на судијата

Член 115

Оцената на Советот за работата на судијата може да биде позитивна или негативна.

Член 116

Врз основа на добиениот збир на бодови по сите критериуми за следење и оценување на работата на судиите, Советот ги оценува судиите со следниве оценки:

1) позитивна оцена, која се состои од три степени:

- задоволителна, ако судијата добие од 100 до 140 бода,
- добра, ако судијата добие од 141 до 180 бода,
- многу добра, ако судијата добие над 180 бода и

2) негативна оценка, доколку судијата добие помалку од 100 бода.

Оценување на претседател на суд кој презел обврска за судење на предмети

Член 117

Следењето и оценувањето на работата на претседателот на судот кој презел обврска за судење на предмети се врши согласно со одредбите од овој закон кои се однесуваат на критериумите и постапката за следење и оценување на работата на судијата.

Следење и оценување на работата на претседател на суд како претседател на суд

Член 118

Како основа за пресметување на оцената на работата на претседателот на судот како претседател на суд, се зема збирот на резултатите добиени од квантитативните и квалитативните критериуми согласно со членовите 119 и 121 од овој закон, како и постигнатиот резултат во врска со организацијата на работата на судот определени за оценување на претседателот на судот како претседател на суд согласно со овој закон.

При пресметувањето на оцената на работата на претседателот на судот се зема предвид ефективното време на работа.

Член 119

Квантитативни критериуми за оценување на работата на претседател на суд како претседател на суд претставува збирот на збировите на ориентациониот број на предмети на судиите во одделенијата на судот поделени со бројот на одделенијата на судот, за што претседателот на судот се бодува како претседател на суд според следнава табела:

Процент на решени предмети во однос на ориентациониот број на предмети	Бодови
Повеќе од 130%	30
Од 111% до 130%	25
Од 91% до 110%	15
Од 70% до 90%	10
Под 70%	0

Член 120

Претседателот на судот се бодува по основ на квантитативни критериуми за работа на судот во поглед на стари предмети според следнава табела:

Процент на решени стари предмети	Бодови
Повеќе од 90%	30
70% - 80%	25
65% - 70%	15
60% - 70%	10
Под 60%	0

Квалитативни критериуми за оценување на претседател на суд како претседател на суд

Член 121

Квалитативни критериуми за оценување на претседателот на суд како претседател на суд претставува збир на процентот на укинати предмети на сите судии во сите одделенија на судот, за што претседателот на судот се бодува според следнава табела:

Процент на укинати одлуки со вкупно решени предмети	Бодови
до 20%	30
Од 21% до 30%	25
Од 31% до 40%	15
Над 40%	0

Критериуми за оценување на работата на претседателот на судот како претседател на суд за организација на работата на судот

Член 122

При пресметувањето на оцената на работата на претседателот на судот како претседател на суд се земаат предвид резултатите за организирање на работата на судот, навремено и уредно вршење на работите на судот, примената на Судскиот деловник, распоредот на работите во судот, за вршење на определени управни, финансиски, оперативни, манипулативни и помошни работи и задачи, за што претседателот на судот се бодува како претседател на суд според следново:

- ефикасно организирана работа во поглед на функционирање на судот до 30 бода,
- информирање на јавноста за работата на судот до 30 бода,
- примена на информатичка технологија до 20 бода и
- финансиското работење на судот до 20 бода.

Податоците за утврдување на резултатите од ставот 1 на овој член се обезбедуваат од годишниот извештај за работата на судот кој е разгледан на општа седница од страна на Врховниот суд на Република Македонија.

Оцена за работата на претседателот на судот

Член 123

Оцената на Советот за работата на претседателот на судот може да биде позитивна или негативна.

Член 124

Врз основа на добиениот збир на бодови по сите критериуми за следење и оценување на работата на претседателот на судот, Советот го оценува претседателот на судот како претседател на суд со следниве оцени:

1) позитивна оцена, која се состои од три степени:
- задоволителна, ако добие 150 бода,
- добра, ако добие од 151 до 180 бода и
- многу добра, над 180 и

2) негативна оцена, доколку добие помалку од 150 бода.

Член 125

Следењето и оценувањето на работата на судиите и претседателот на судот го врши Советот, по претходно даден предлог од трочлена комисија формирана од редот на членовите на Советот.

Мислење од судот

Член 126

Пред оценувањето на судијата и претседателот на судот од страна на Советот, задолжително се обезбедува мислење од Комисијата составена од претседателот на судот и двајца судии, кои се избираат на седница на судии во судот во кој оценуваниот судија ја извршува судиската функција, имајќи ги предвид критериумите од овој закон.

Член 127

Пред оценувањето на работата на судија - претседател на оддел, се прибавува мислење од комисија составена од претседателот на судот и двајца судии - претседатели на други оддели и отсеци или судии кои се избираат на седница на судии во судот во кој оценуваниот судија - претседател на оддел ја извршува судиската функција, имајќи ги предвид критериумите од овој закон.

Мислење од повисок суд

Член 128

При оценување на работата на претседателот на судот се бара мислење од претседателот на повисокиот суд, при што покрај критериумите од овој закон, ќе се имаат предвид и следниве податоци:

- неизвршувањето или ненавременото извршување на работите од судската управа,
- влијанието врз независноста на судиите,
- потешко нарушување на односите во судот, кои значително влијаат врз работењето на судот,
- неспроведување на начелото за јавност и транспарентност и односи со јавноста,
- повреда на правилата за распределба на предметите и
- неисполнување на програмата за работа.

При оценувањето на работата на претседателот на судот, ќе се имаат предвид и известувањата од повисоките судови, евентуалните поплаки, како и записниците и заклучоците од извршените контроли од надлежните органи.

Решение за оценувањето

Член 129

Советот носи решение за оценувањето на работата на судијата и претседателот на судот, кое содржи образложение на причините за оценувањето.

Решението за оценувањето на работата на судијата и претседателот на судот во рок од осум дена се доставува до судијата и претседателот на судот за кој се водела постапка за оценување.

Содржината на решението за оценување на работата на судијата и претседателот на судот е доверлива.

Повторно оценување

Член 130

Доколку судијата и претседателот на судот се незадоволни од оцената што ја добиле, можат да бараат да се спроведе повторно оценување.

Барањето за повторно оценување се доставува до Советот во рок од осум дена од денот на приемот на Решението за оценување на судијата.

Советот е должен во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето за повторно оценување да изврши повторно оценување на работата на судијата и претседателот на судот.

Повторното оценување на работата на судијата и претседателот на судот се врши врз основа на извештај на Комисија составена од три члена на Советот, во која не може да членуваат лицата кои членувале во Комисијата која ја предложиле оцената на судијата при првото оценување.

Член 131

Против одлуката за повторното оценување донесена од страна на Советот, судијата и претседателот на судот немаат право на жалба.“

Член 9

Членовите 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67 и 68 стануваат членови 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138 и 139.

Член 10

Во членот 62 кој станува член 133 зборот „двотретинско“ се брише.

Член 11

Постапката за редовно оценување на судиите за 2009 година ќе се заврши согласно со овој закон во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Започнатите постапки на дисциплинска одговорност на судиите и постапките за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција ќе се завршат согласно досегашните прописи и согласно со овој закон.

Судиите се должни во рок од осум дена од денот на влегувањето во сила на овој закон до Судскиот совет на Република Македонија писмено да достават електронска адреса за прием на писмена.

Доколку судиите не постапат во рокот утврден во ставот 3 од овој член, Информатичкиот центар при Врховниот суд на Република Македонија, до Судскиот совет на Република Македонија ќе ги достави електронските адреси за прием на писмена на судиите во рокот утврден во ставот 3 од овој член.

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

L I G J
PËR NDRYSHIM DHE PLOTESIM TË LIGJIT PËR KESHILLIN GJYQESOR TË REPUBLIKES SË MAQEDONISE

Neni 1

Në Ligjin për Keshillin Gjyqesor të Republikes së Maqedonise ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise" numer 60/2006"), neni 1 ndryshohet si vijon:

"Me kete ligj rregullohen procedura për zgjedhjen e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise, menyra e realizimit të funksioneve të tij, zgjedhja, pushimi dhe shkarkimi i gjykatesit dhe gjykatesit porote, procedura disiplinore për percaktimin e pergjegjesise disiplinore të gjyqtareve, procedura për percaktimin joprofesional dhe të pandergjegjshem të kryerjes së funksionit gjyqesor, percjellja dhe vleresimi i punes së gjyqtareve, menyra e punes dhe vendimmarrjes dhe ceshtje të tjera të lidhura me punen e Keshillit Gjyqesor të Republikes së Maqedonise."

Neni 2

Në nenin 13 paragrafi 3 alineja 2 pas fjales "Shkup" presja shlyhet dhe shtohen fjalet: "dhe nga Gjykatat Administrative".

Neni 3

Në nenin 31 paragrafi 1 pas alinese 6 shtohet aline e re 7, si vijon:

"- të percaktoje kryerjen joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit gjyqtar,".

Pas alinese 10 e cila behet aline 11 shtohet aline e re 12, si vijon:

"- ta shqyrtoje raportin vjetor të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise për qendrimet e vertetuara parimore dhe mendimet parimore juridike për ceshtjet me rendesi për sigurine e unitetit në zbatimin e ligjit,".

Pas alinese 18 e cila behet aline 19 lidheza "dhe" zevendesohet me presje dhe shtohet aline e re 20, si vijon:

"- të percaktoje numer orientues të lendeve që duhet t'i zgjidhe gjykatesi për çdo muaj dhe".

Pas paragrafit 1 shtohen dy paragrafe të rinj 2 dhe 3, si vijojne:

"Keshilli patjeter së paku një here në muaj mban mbledhje në të cilen debaton në menyre të vecante për të gjitha parashtresat dhe ankesat e parashtruara nga qytetaret dhe personat juridike për punen e gjyqtareve dhe gjykatave, si dhe për zgjatjen e procedurave gjyqesore dhe për çdo parashtrese dhe ankese të caktuar miraton vendim, më së shumti në afat prej 60 ditesh.

Mbledhja e Keshillit nga paragrafi 2 i ketij neni eshte publike."

Neni 4

Neni 38 ndryshohet si vijon:

"Keshilli me vendim e percakton numrin e vendeve të lira gjyqesore për gjykatat themelore në Republiken e Maqedonise, duke i marre parasysh numrin e pergjithshem të vendeve të lira për gjyqtare në gjykatat themelore, si dhe projektimin për nevojat e vendeve të cilat do të plotesohen pas perfundimit të trajnimit fillestar.

Vendimin nga paragrafi 1 të ketij neni Keshilli e miraton me shumice votash nga numri i pergjithshem i anetareve dhe e dorezon në Akademine për Gjyqtare dhe Prokurore Publike më së voni deri më 31 mars në vitin në të cilin eshte miratuar vendimi."

Neni 5

Neni 40 ndryshohet si vijon:

"Keshilli zgjedh gjykates të gjykates themelore nga ranglista e kandidateve e dorezuar nga Akademia për Gjyqtare dhe Prokurore Publik që jane paraqitur në shpallje.

Keshilli zgjedhjen e gjyqtareve në gjykatat themelore nga radhet e kandidateve që e kane kryer trajnimin fillestar të Akademise për Gjyqtare dhe Prokurore Publike e kryen me radhe sipas suksesit të arritur të percaktuar në rang-listen perfundimtare."

Neni 6

Në nenin 41 në paragrafin 1 pas fjaleve: "Gjykata Kushtetuese" shtohet presje, ndersa fjalet: "të Maqedonise" zevendesohen me fjalet: "Gjykata e Larte Administrative".

Në paragrafin 2 pikat 1 dhe 2 ndryshojne si vijojne:

"1) njohja profesionale dhe specializimi në profesion dhe pjesemarrja në trajnimin e vazhdueshem;

2) raporti me punen, duke marre parasysh respektimin e afateve ligjore për ndermarrjen e veprimeve të procesit, respektimin e afateve ligjore për miratimin, shpalljen dhe pergatitjen e vendimeve; raporti ndermjet vendimeve të vertetuara, të nderprera ose të ndryshuara në raport me numrin e pergjithshem të lendeve të zgjidhura; numri i lendeve të zgjidhura në raport me numrin orientues të lendeve që duhet ti zgjedhe gjykatesi për çdo muaj i percaktuar nga Keshilli;".

Pas paragrafit 2 shtohen dy paragrafe të rinj 3 dhe 4, si vijojne:

"Nese kandidati eshte në mesin e gjyqtareve, Keshilli merr mendim nga gjykata dhe realizon ankete anonime me të punesuarit në gjykate ku kandidati e kryen funksionin gjyqesor.

Kryetari i gjykates në baze të mbledhjes së mbajtur të gjyqtareve e dorezon mendimin në Keshill."

Paragrafi 3 që behet paragraf 5 ndryshohet si vijon:

"Nese kandidati për gjykates të Gjykates Administrative respektivisht Gjykates së Larte Administrative nuk eshte nga radhet e gjyqtareve, Keshilli merr mendim nga organi shteteror ku punon kandidati."

Pas paragrafit 5 shtohet paragraf i ri 6, si vijon:

"Menyren e realizimit të anketes nga paragrafi 3 i ketij ligji, e rregullon Keshilli."

Neni 7

Titulli i nenit 50 dhe neni 50 ndryshohen si vijojne:

"Pushimi i funksionit gjykates me mbushjen e 64 vjeteve

Neni 50

Funksioni gjyqesor pushon me mbushjen e 64 vjeteve.

Keshilli pushimin e funksionit gjyqesor në pajtim me paragrafin 1 të ketij neni me aktvendim e konstaton në mbledhjen e pare të ardhshme."

Neni 8

Nenet dhe titujt para neneve: 54, 55, 56, 57, 58, 59 dhe 60 zevendesohen me 78 nene të reja si vijojne:

"Procedura disiplinore për percaktimin e pergjegjesise disiplinore të gjykatesit

Neni 54

Procedura disiplinore për percaktimin e pergjegjesise disiplinore të gjykatesit (në tekstin e metejshem: procedura disiplinore) ngritet me kerkese të anetarit të Keshillit, kryetarit të gjykates, kryetarit të gjykates më të larte ose mbledhjes së pergjithshme të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise në afat prej gjashte muajsh nga dita e themelimit të cenimit të kryer por jo më gjate se tre vjet nga dita e kryerjes së cenimit.

Procedura disiplinore eshte urgjente dhe me karakter të besueshem, udhehiqet pa pranine e publikut dhe me respektimin e autoritetit dhe dinjitetit të gjykatesit me ç'rast mbahet llogari për mbrojtjen e të dhenave personale të gjykatesit në pajtim me rregullat për mbrojtjen e të dhenave personale.

Me kerkese të gjykatesit Keshilli do të vendose që procedura të udhehiqet me pranine e publikut.

Kerkesa për udheheqjen e procedures disiplinore

Neni 55

Kerkesa për udheheqjen e procedures disiplinore nga neni 54 paragrafi 1 të ketij ligji (në tekstin e metejshem: kerkesa), i dorezohet Keshillit dhe permban emrin dhe mbiemrin e gjyqtarit, adresen dhe vendbanimin, numrin amë unik, në cilen gjykate e kryen funksionin, pershkrimin e cenimit disiplinor, emrin ligjor të cenimit me theksimin e dispozitave nga Ligji për gjykatat dhe propozim deshmite që duhet të nxirren në debat.

Me kerkesen dorezohen edhe faktet në të cilat bazohet kerkesa.

Komisioni disiplinor

Neni 56

Keshilli me rastin e kerkeses së parashtruar për procedure disiplinore debaton vetem për atë nese kerkesa eshte në kohe, e plote dhe e lejuar.

Nese Keshilli konstaton se kerkesa eshte e pakohshme, jo e plote ose e palejuar me vendim do ta refuzoje kerkesen.

Nese Keshilli e pranon kerkesen, Keshilli nga radhet e veta formon Komision Disiplinor në perberje të kryetarit dhe kater anetareve (në tekstin e metejshem: Komisioni).

Keshilli nga radhet e veta percakton një zevendeskryetar të Komisionit dhe një zevendes për anetaret e Komisionit.

Zevendesi i anetareve të komisionit mund të zevendesoje vetem një anetar gjate mbajtjes së mbledhjeve dhe debateve.

Neni 57

Komisioni i dorezon kerkesen dhe provat personalisht te gjykatesi kunder të cilit eshte parashtruar.

Gjykatesi me shkrim mund të pergjigjet për parashtrimet në kerkese ose të jap deklarate me goje në procesverbal në afat prej tete ditesh nga pranimi i kerkeses.

Gjykatesi kunder të cilit eshte parashtruar kerkese ka të drejte për mbrojtes të cilin e njofton dhe e siguron vete për debatin.

Së bashku me pergjigjen e kerkeses gjykatesi i dorezon të gjitha deshmite në baze të të cilave e themelon pergjigjen e tij për kerkesen ose me të cilat i pergenjeshtron parashtrimet dhe provat në kerkese.

Gjykatesi në pergjigjen e kerkeses obligohet që ta theksoje adresen në të cilen do t'i dorezohen shkresa gjate procedures disiplinore në forme të shkruar, si dhe adresen elektronike në të cilen shkresat do t'i dorezohen më forme elektronike.

Shkresat gjate procedures dorezohen nepermjet postes me dergese të rekomanduar personalisht te gjykatesi dhe në forme elektronike në adresen e theksuar në pergjigjen e kerkeses në paragrafin 4 të ketij neni.

Nese gjykatesi nuk haset në adresen e theksuar në pergjigjen e kerkeses ku duhet të kryhet dorezimi i letres, dorezuesi do të lë njoftim me shkrim për shkak të pranimit të shkreses me të cilen njoftohet që të vije në dite dhe orë të caktuar në hapesire të caktuar të gjykates për pranimin e shkreses. Nese gjykatesi nuk vepron sipas njoftimit konsiderohet se dorezimi eshte kryer në diten dhe oren e theksuar në njoftim.

Dorezimi në forme elektronike kryhet në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedure kontestimorere.

Grumbullimi i provave dhe të dhenave

Neni 58

Komisioni me kerkese siguron të dhena dhe prova të cilat jane me interes për percaktimin e gjendjes në lidhje me percaktimin e pergjegjesise disiplinore të gjykatesit.

Nese të dhenat dhe deshmite nga paragrafi 1 i ketij neni gjenden te organi shteteror, organi i njesise së vetadministrimit lokal ose te personi fizik ose juridik të cilit i eshte besuar kryerja e autorizimeve publike, ata obligohen që pa kompensim t'ia dorezojne Keshillit në afatin e percaktuar në kerkesen nga paragrafi 1 i ketij neni.

Raporti me propozim

Neni 59

Në baze të dhenave dhe deshmive të grumbulluara nga neni 58 i ketij ligji, Komisioni në afat prej 30 ditesh parashtron raport me propozim për themelimin e kerkeses te Keshilli.

Debati për kerkesen

Neni 60

Keshilli në mbledhje diskuton për kerkesen dhe propozimin e Komisionit dhe vendos për ngritjen e procedures disiplinore ose për nderprerjen e procedures disiplinore.

Vendimin nga paragrafi 1 i ketij neni Keshilli e miraton me shumice votash nga numri i pergjithshem i anetareve të Keshillit në afat prej 30 ditesh nga dita e pranimit të raportit nga neni 59 i ketij ligji.

Nese gjykatesi kunder të cilit udhehiqet procedure disiplinore, parashtron kerkese për nderprerjen e funksionit gjykates, Keshilli në vendimin për pushimin e funksionit gjykates me kerkese të tij do të konstatoje pushimin e funksionit gjykates me kerkese të tij në të cilen do të shenoje se e njejta eshte miratuar gjate kohes kur kunder gjykatesit eshte mbajtur procedure disiplinore.

Në rastin nga paragrafi 3 të ketij neni, procedura disiplinore nderpritet.

Dorezimi i vendimit

Neni 61

Vendimi nga neni 60 i ketij ligji dorezohet te parashtruesi i kerkeses, gjykatesi dhe kryetari i gjykates, ku gjykatesi e kryen funksionin, ndersa lenda me të gjitha aktet i dorezohet komisionit.

Largimi i perkohshem

Neni 62

Kur keshilli do të miratoje vendim për ngritjen e procedures disiplinore, Keshilli me vendim mund ta largoje gjykatesin perkohesisht nga kryerja e funksionit gjykates, në pajtim me Ligjin për gjykatat.

Debati i Komisionit

Neni 63

Komisioni cakton debat në afat prej 15 ditesh nga dita e miratimit të vendimit për udheheqjen e procedures disiplinore.

Në debat komisioni punon me perberje të plote.

Me debatin udheheq kryetari i Komisionit.

Ftesa për debat

Neni 64

Në debat ftohen parashtruesi i kerkeses dhe gjykatesi, të cileve u dorezohen deshmite e siguruara nga Komisioni.

Nese pjesemarresit nga paragrafi 1 i ketij neni të cilet jane ftuar në menyre të rregullt nuk vijne, e mungesen nuk e arsyetojne, debati do të mbahet.

Neni 65

Në debat do të paraqiten deshmite e propozuara nga parashtruesi i kerkeses, gjykatesi, si dhe deshmite që i ka siguruar Komisioni.

Gjykatesi ka të drejte të prononcohet për të gjitha provat e nxjerra në debat.

Ndryshimi i kerkeses

Neni 66

Nese provat e realizuara sugjerojne për kryerje të shkeljes së rende disiplinore nga neni 76 i Ligjit për gjykatat që nuk ka qene e theksuar në kerkese, parashtruesi i kerkeses mund ta ndryshoje kerkesen me paraqitje të një kerkese të re, krahas ekzistueses.

Parashtruesi i kerkeses mund ta ndryshoje kerkesen në procesverbal para Komisionit ose të kerkoje që debati të anulohet për shkak të perpilimit të kerkeses së re, ndersa gjykatesi menjehere mund ti jape pergjigje kerkeses ose të kerkoje shtyrje të debatit për shkak të perpilimit të pergjigjes së parashtrimeve në kerkesen e ndryshuar.

Në rast të shtyrjes të debatit për shkak të perpilimit të pergjigjes së parashtrimeve në kerkesen e ndryshuar, gjykatesi obligohet që në afat prej tre ditesh të dorezoje pergjigje për kerkesen e ndryshuar.

Një kopje e procesverbalit i dorezohet gjykatesit.

Pas dhenies së pergjigjes për kerkesen, Komisioni në afat prej tete ditesh parashtron raport me propozim për themelimin e kerkeses së re në Keshill i cili vendos për ngritjen e procedures disiplinore ose për nderprerjen e procedures disiplinore pas kerkeses së re.

Procesverbali

Neni 67

Për veprimet e ndermarra në debat perpilohet procesverbal.

Procesverbalin e udheheq personi të cilin e percakton Keshilli, nga radhet e keshilltareve shteterore.

Procesverbali vecanerisht permban të dhena për: diten, oren dhe vendin e mbajtjes së debatit, kryetarin dhe anetaret e Komisionit dhe personin i cili e udheheq procesverbalin, emrat e personave të pranishem, deklaraten e parashtruesit të kerkeses, deklaraten e gjykatesit, respektivisht mbrojtesit të tij, provat që jane paraqitur.

Procesverbalin e nenshkruajne parashtruesi i kerkeses, gjykatesi ose mbrojtesi i tij, Komisioni dhe personi që e udheheq procesverbalin.

Kryetari i Komisionit mund të urdheroje që tere rrjedha ose pjese e debatit të shenohet në menyre stenografike, respektivisht të kryhet incizim me zë.

Shenimet stenografike, respektivisht incizimi me zë në afat prej 48 oresh do të perkthehen, kontrollohen dhe do t'i bashkengjiten procesverbalit, së bashku me kopjen e incizimit me zë.

Shkelje tjeter e kryer disiplinore

Neni 68

Nese provat e paraqitura tregojne edhe për shkelje tjeter më të rende të kryer disiplinore nga neni 76 ose shkelje disiplinore nga neni 77 të Ligjit për gjykata, me veprime të ndryshme nga veprimet me të cilat eshte kryer shkelja për të cilen eshte ngritur procedura disiplinore, kerkuesi mundet ta zgjeroje kerkesen duke theksuar edhe një kerkese perkrah ekzistueses.

Parashtruesi i kerkeses mund ta zgjeroje kerkesen në procesverbal para Komisioni ose të kerkoje që debati të shtyhet për shkak të perpilimit të kerkeses së re, ndersa gjykatesi menjehere mund t'i pergjigjet kerkeses ose të kerkoje shtyerje të debatit për shkak të perpilimit të pergjigjes së parashtrimeve në kerkesen e zgjeruar dhe kopje e procesverbalit i dorezohet gjykatesit.

Në rast të shtyrjes së debatit për shkak të perpilimit të pergjigjes së parashtrimeve në kerkesen e zgjeruar, gjykatesi obligohet që në afat prej tete diteve të dorezoje pergjigje për kerkesen e zgjeruar.

Pas dhenies së pergjigjes për kerkesen, Komisioni në afat prej tete ditesh parashtron raport me propozim për themelimin e kerkeses së zgjeruar në Keshill i cili vendos për parashtrimin e procedures disiplinore ose për nderprerjen e procedures disiplinore sipas kerkeses se zgjeruar.

Kerkesa nuk do të konsiderohet si kerkese e zgjeruar nese kerkuesi e ploteson kerkesen me veprime të tjera për shkeljen e kryer për të cilen eshte ngritur procedure.

Në rastin nga paragrafi 5 i ketij ligji gjykatesit i mundesohet të deklarohet edhe për veprime të tjera, ndersa nese gjykatesi kerkon shtyrje të debatit për shkak të pergatitjes së pergjigjes, Komisioni do ta shtyje debatin dhe ekzemplar të procesverbalit do t'i dorezoje gjykatesit.

Në rast të shtyrjes së debatit nga paragrafi 6 i ketij neni, gjykatesi obligohet që të jape pergjigje për kerkesen në afatin e percaktuar në paragrafin 3 të ketij ligji.

Raporti i Komisionit

Neni 69

Komisioni në afat prej 15 ditesh pas perfundimit të debatit parashtron raport për konstatimin e gjendjes dhe i propozon Keshillit që të vendose për:

- për nderprerjen e procedures disiplinore,
- për shqiptimin e mases disiplinore ose
- për shkarkimin e gjykatesit për shkak të shkeljes më të rende të kryer disiplinore.

Permbajtja e raportit

Neni 70

Raporti duhet ti permbaje të gjitha shkresat dhe aktet që gjate procedures Komisioni i ka pasur në disponim, deklaraten e gjyqtarit, pershkrimin e veprimeve të caktuara, si dhe propozimin e arsyetuar për vendosje, respektivisht propozimin për shqiptimin e mases disiplinore të Keshillit.

Vendimet e Keshillit

Neni 71

Keshilli, në baze të raportit nga neni 70 i ketij ligji dhe diskutimit në mbledhjen e Keshillit më së voni në afat prej 15 ditesh nga dita e mbajtjes së diskutimit mund:

- ta nderprese proceduren disiplinore,
- të shqiptoje mase disiplinore adekuate për shkeljen e bere dhe
- ta shkarkoje gjykatesin për shkak të kryerjes së shkeljes së rende disiplinore.

Nderprerja e procedures

Neni 72

Kur Keshilli do të konstatoje se nuk eshte kryer shkelje disiplinore, miraton vendim për nderprerjen e procedures.

Shqiptimi i masave disiplinore

Neni 73

Për percaktimin e pergjegjesise disiplinore të gjykatesit, Keshilli mund t'i shqiptoje masat disiplinore si vijon:

- verejtje me shkrim,
- qortim publik dhe
- zvogelim të rroges në lartesi prej 15% deri 30% nga rroga mujore e gjykatesit, në kohezgjatje prej një deri në gjashte muaj.

Vendimi për shqiptimin mases disiplinore nga paragrafi 1 i ketij neni miratohet me shumice votash nga numri i pergjithshem i anetareve të Keshillit.

Neni 74

Gjate shqiptimit të mases disiplinore nga neni 73 i ketij ligji, Keshilli do ti kete parasysh keto rrethana:

- numrin dhe peshen e shkeljeve të kryera dhe pasojat e tyre,
- shkallen e pergjegjesise,
- rrethanat në të cilat eshte kryer shkelja,
- punen e meparshme dhe sjelljen e gjykatesit dhe
- si dhe të gjithe rrethanat tjera të cilat mund të ndikojne në llojin e vendimit, duke e perfshire edhe bashkepunimin që ka treguar gjykatesi gjate procedures disiplinore.

Neni 75

Keshilli me vendim do ta shkarkoje gjykatesin për kryerjen e shkeljes së rende disiplinore nga neni 76 i Ligjit për gjykata.

Neni 76

Aktvendimin nga neni 75 i ketij ligji, Keshilli e miraton me dy të tretat e shumices së votave nga numri i pergjithshem i anetareve të Keshillit.

Aktvendimi perpilohet me shkrim, në afat prej 15 ditesh nga dita e miratimit.

Një kopje e vendimit i dorezohet gjykatesit, mbrojtesit të tij, parashtruesit të kerkeses, kryetarit të gjykates në të cilen gjykatesi e kryen funksionin, respektivisht kryetarit të gjykates më të larte të drejtperdrejte.

Kur miratohet vendimi për nderprerjen e procedures disiplinore atehere nese miratohet vendimi për largimin e perkohshem nga kryerja e funksionit të gjykatesit, shfuqizohet.

Procedura për percaktimin kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit

Neni 77

Gjykatesi shkarkohet nga funksioni i gjykatesit për shkak të kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit në kushtet e percaktuara me ligj.

Kerkesa për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit

Neni 78

Procedura për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit ngrihet me kerkese të anetarit të Keshillit, kryetarit të gjykates, kryetarit të gjykates më të larte ose mbledhjes së pergjithshme të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise në afat prej një viti nga dita e themelimit të shkeljes së kryer.

Procedura eshte urgjente dhe me karakter të fshehte, udhehiqet pa prezencen e publikut dhe me respektimin e autoritetit dhe dinjitetit të gjykatesit me ç'rast mbahet llogari për mbrojtjen e të dhenave personale të gjykatesit në pajtim me rregullat për mbrojtjen e të dhenave personale.

Me kerkese të gjykatesit Keshilli do të vendose që procedura të udhehiqet me prani të publikut.

Procedura për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit në çdo rast nuk mund të ngrihet nese kalojne më shume se pese vite nga dita e shkeljes së kryer, pervec nese eshte miratuar vendimi në Gjykaten Evropiane për të Drejtat e Njeriut për shkelje të nenit 6 nga Konventa Evropiane për të drejtat e njeriut ose eshte miratuar vendimi i Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise në lidhje me të drejten për gjykim në afatin e arsyeshem, si rezultat i veprimit të gjykatesit për të cilin eshte ngritur procedure për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit.

Permbajtja e kerkeses

Neni 79

Kerkesa për ngritjen e procedures për konstatimin e kjryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit nga neni 78 paragrafi 1 i ketij ligji (në tekstin e metejshem: kerkesa) i dorezohet Keshillit dhe permban emrin dhe mbiemrin e gjyqtarit, adresen dhe vendin ku jeton, numrin amë unik, në cilen gjykate e kryen funksionin, pershkrimin e shkeljes disiplinore, emrin ligjor të shkeljes me udheheqjen e dispozitave nga Ligji për gjykatat dhe propozim deshmite që duhet të nxirren ne debat.

Me kerkese dorezohen edhe provat në të cilat bazohet kerkesa.

Komisioni për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit

Neni 80

Keshilli pas kerkeses së parashtruar për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit debaton për atë nese kerkesa eshte në kohe, e plote dhe e lejuar.

Nese Keshilli konstaton se kerkesa eshte e parakohshme, jo e plote ose e palejuar me vendim do ta refuzoje kerkesen.

Nese Keshilli e pranon kerkesen, Keshilli nga radhet e veta formon Komision Disiplinor për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit në perberje të kryetarit dhe kater anetareve (në tekstin e metejshem: Komisioni).

Keshilli nga radhet e veta percakton një zevendeskryetar të Komisionit dhe një zevendes për anetaret e Komisionit.

Zevendesi i anetareve të komisionit mund të zevendesoje vetem një anetare gjate mbajtjes së mbledhjeve dhe debateve.

Neni 81

Komisioni e dorezon kerkesen dhe provat personalisht te gjykatesi kunder të cilit eshte parashtruar.

Gjykatesi mund të pergjigjet në forme të shkruar për parashtrimet në kerkesen ose të jape deklarate me goje në procesverbal në afat prej tete ditesh nga pranimi i kerkeses.

Gjykatesi kunder të cilit eshte parashtruar kerkese ka të drejte për mbrojtes të cilin vete e njofton dhe e siguron për debatin.

Së bashku me pergjigjen e kerkeses gjykatesi i dorezon gjitha deshmite ne baze të të cilave e themelon pergjigjen e tij për kerkesen ose me të cilen i pergenjeshtron parashtrimet dhe argumentet në kerkese.

Gjykatesi në pergjigjen e kerkeses eshte i obliguar ta theksoje adresen ku do t'i dorezohen shkresat gjate procedures për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit në forme të shkruar, si dhe adresen elektronike në të cilen dokumentet do ti dorezohen në forme elektronike.

Dokumentet gjate procedures për konstatimin e shkeljes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit dorezohen nepermjet postes me dergese me rekomandim personalisht te gjykatesi dhe në forme elektronike në adresen e theksuar në pergjigjen e kerkeses në paragrafin 4 të ketij neni.

Nese gjykatesi nuk haset në adresen e theksuar në pergjigjen e kerkeses ku duhet të kryhet dorezimi i letres, dorezuesi do të lë njoftim me shkrim për shkak të pranimit të dokumentit me të cilin njoftohet që të vije në dite dhe orë të caktuar në hapesire të caktuar të gjykates për pranimin e dokumentit. Nese gjykatesi nuk vepron sipas njoftimit konsiderohet se dorezimi eshte kryer në diten dhe oren e theksuar në njoftim.

Dorezimi në forme elektronike kryhet në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedure kontestimore.

Grumbullimi i të dhenave dhe provave

Neni 82

Komisioni me kerkese siguron të dhena dhe prova të cilat jane me interes për percaktimin e gjendjes në lidhje me konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit gjyqesor të gjykatesit.

Nese të dhenat dhe deshmite nga paragrafi 1 i ketij neni gjenden te organi shteteror, organi i njesise se vetadministrimit lokal ose te personi fizik ose juridik të cilit i eshte ngarkuar kryerja e autorizimeve publike, ata obligohen që pa kompensim t'ia dorezojne Keshillit në afatin e percaktuar me kerkesen nga paragrafi 1 i ketij neni.

Raporti me propozim

Neni 83

Në baze të të dhenave dhe deshmive të siguruara nga neni 82 i ketij ligji, Komisioni në afat prej 30 ditesh i parashtron raport me propozim për bazueshmerine e kerkeses Keshillit.

Debati për kerkesen

Neni 84

Keshilli në mbledhje diskuton për kerkesen dhe propozimin e Komisionit dhe vendos për ngritjen e procedures ose për nderprerjen e procedures.

Vendimin nga paragrafi 1 i ketij neni, Keshilli e miraton me shumice votash nga numri i pergjithshem i anetareve të Keshillit, në afat prej 30 ditesh nga dita e pranimit te raportit nga neni 83 i ketij ligji.

Nese gjykatesi kunder të cilit udhehiqet procedure për kryerjen joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit, parashtron kerkese për nderprerjen e funksionit të gjykatesit, Keshilli në vendimin për pushimin nga funksioni i gjykatesit me kerkese të tij do ta konstatoje pushimin e funksionit të gjykatesit me kerkese të tij, në të cilen do të theksoje se ai eshte miratuar gjate kohes kur kunder gjykatesit eshte mbajtur procedure për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit.

Ne rastin nga paragrafi 3 i ketij neni, procedura disiplinore nderpritet.

Dorezimi i vendimit

Neni 85

Vendimi nga neni 84 i ketij ligji i dorezohet parashtruesit të kerkeses, gjykatesit dhe kryetarit të gjykates, ku gjykatesi e kryen funksionin, ndersa lenda me te gjitha aktet i dorezohet komisionit.

Largimi i perkohshem

Neni 86

Kur Keshilli do të miratoje vendim për udheheqjen e procedures për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit, Keshilli me vendim mund ta largoje gjykatesin perkohesisht nga kryerja e funksionit të gjykatesit, në pajtim me Ligjin për gjykatat.

Debati i Komisionit

Neni 87

Komisioni cakton debat në afat prej 15 ditesh nga dita e miratimit të vendimit për ngritjen e procedures për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit.

Në debat Komisioni punon me perberje të plote.

Me debatin udheheq kryetari i Komisionit.

Ftesa për debat

Neni 88

Në debat ftohen parashtruesi i kerkeses dhe gjykatesi, të cileve u dorezohen deshmite e siguruara nga Komisioni.

Nese pjesemarresit nga paragrafi 1 i ketij neni të cilet jane ftuar në menyre të rregullt nuk vijne, dhe mungesen nuk e arsyetojne, debati do të mbahet.

Neni 89

Në debat do te paraqiten deshmite e propozuara nga parashtruesi i kerkeses, gjykatesi, si dhe deshmite që i ka siguruar Komisioni.

Gjykatesi ka të drejte të prononcohet për të gjitha provat e paraqitura në debat.

Procesverbali

Neni 90

Për veprimet e ndermarra në debat perpilohet procesverbal.

Procesverbalin e mban personi të cilin e cakton Keshilli, nga radhet e keshilltareve shteterore.

Procesverbali, kryesisht permban të dhena për: diten, oren dhe vendin e mbajtjes së debatit, kryetarin dhe anetaret e Komisionit dhe personin i cili e mban procesverbalin, emrat e personave të pranishem, deklaraten e parashtruesit të kerkeses, deklaraten e gjykatesit, respektivisht mbrojtesit të tij, provat që jane paraqitur.

Procesverbalin e nenshkruajne parashtruesi i kerkeses, gjykatesi ose mbrojtesi i tij, Komisioni dhe personi që e mban procesverbalin.

Kryetari i Komisionit mund të urdheroje që tere rrjedha ose një pjese e debatit të shenohet në menyre stenografike, respektivisht të kryhet incizim me zë.

Shenimet stenografike, respektivisht incizimi me zë në afat prej 48 oresh do të perkthehen, kontrollohen dhe do t'i bashkengjiten procesverbalit, së bashku me kopjen e incizimit me zë.

Shkelja tjeter e kryer

Neni 91

Nese provat e paraqitura sugjerojne edhe për shkeljen tjeter të kryer nga neni 75 të Ligjit për gjykata me veprime të ndryshme nga veprimet me të cilat eshte kryer shkelja për të cilen eshte ngritur procedura, kerkuesi mund ta zgjeroje kerkesen me theksimin edhe të kerkeses tjeter krahas asaj që ekziston.

Parashtruesi i kerkeses mund ta zgjeroje kerkesen në procesverbal para Komisionit ose të kerkoje që debati të shtyhet për shkak të perpilimit të kerkeses së re, ndersa gjykatesi menjehere mund t'i pergjigjet kerkeses ose të kerkoje shtyrjen e debatit për shkak të perpilimit të pergjigjes së parashtrimeve në kerkesen e zgjeruar dhe shembulli nga procesverbali i dorezohet gjykatesit.

Në rast të shtyrjes së debatit për shkak të perpilimit të pergjigjes së parashtrimeve në kerkesen e zgjeruar, gjykatesi obligohet që në afat prej tete ditesh të dorezoje pergjigje të kerkeses së zgjeruar.

Pas dhenies së pergjigjes për kerkesen, Komisioni në afat prej tete ditesh parashtron raport me propozimin për themelimin e kerkeses së zgjeruar në Keshillin i cili vendos për ngritjen e procedures për konstatimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit ose për nderprerjen e procedures pas kerkeses së zgjeruar.

Kerkesa nuk do të konsiderohet për kerkese të zgjeruar nese kerkuesi e ploteson kerkesen me veprime të tjera për shkeljen e bere për të cilen eshte ngritur procedure.

Në rastin nga paragrafi 5 i ketij neni gjykatesit i mundesohet të deklarohet edhe për veprime të tjera, e nese gjykatesi kerkon shtyrje të debatit për shkak të pergatitjes së pergjigjes, Komisioni do ta shtyje debatin dhe ekzemplar të procesverbalit do t'i dorezoje gjykatesit.

Në rast të shtyrjes të debatit nga paragrafi 6 i ketij neni gjykatesi obligohet që t'i pergjigjet kerkeses në afatin e percaktuar në paragrafin 3 të ketij neni.

Raporti i Komisionit

Neni 92

Komisioni në afat prej 15 ditesh pas perfundimit të debatit parashtron raport për gjendjen e konstatuar dhe i propozon Keshillit që të miratoje vendim:

- për nderprerjen e procedures nese nuk eshte konstatuar kryerje joprofesionale dhe e pandergjegjshme e funksionit të gjykatesit apo
- për shkarkimin e gjykatesit për shkak të kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit.

Raporti duhet t'i permbaje të gjitha dokumentet dhe aktet të cilat gjate procedures Komisioni i ka pasur në dispozicion, deklaraten e gjykatesit, pershkrimin e veprimeve të zbatuara, si dhe propozimin e arsyetuar për vendimmarrjen e Keshillit.

Vendimet e Keshillit

Neni 93

Keshilli, në baze të raportit nga neni 92 i ketij ligji dhe debatit të mbledhjes së Keshillit, më së voni në afat prej 30 ditesh nga dita e mbajtjes së debatit mund:

- ta nderprese proceduren nese nuk eshte konstatuar kryerje joprofesionale dhe e pandergjegjshme e funksionit të gjykatesit, apo
- ta shkarkoje gjykatesin për shkak të kryerjes joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit.

Neni 94

Keshilli me aktvendim do ta shkarkoje gjykatesin për kryerjen joprofesionale dhe të pandergjegjshme të funksionit të gjykatesit, nese konstatohet kryerje joprofesionale dhe e pandergjegjshme e funksionit të gjykatesit në rastet nga neni 75 të Ligjit për gjykata.

Neni 95

Aktvendimin nga neni 94 i ketij ligji, Keshilli e miraton me shumicen e dy të tretave të votave nga numri i pergjithshem i anetareve të Keshillit.

Aktvendimi hartohet në forme të shkruar në afat prej 15 ditesh nga dita e miratimit.

Ekzemplari aktvendimit i dorezohet gjykatesit, mbrojtesit të tij, parashtruesit të kerkeses, kryetarit të gjykates në të cilen gjykatesi e ushtron funksionin, perkatesisht kryetarit të gjykates drejtperdrejt më të larte.

Nese gjykatesi nuk gjendet në adresen e theksuar në pergjigjen e kerkeses ku duhet të kryhet dorezimi i shkreses, parashtruesi do të lë njoftim me shkrim për shkak të pranimit të shkreses me të cilen njoftohet që të vije në diten dhe oren e caktuar në lokalin e caktuar të gjykates për pranim të shkreses. Nese gjykatesi nuk vepron sipas njoftimit, konsiderohet se dorezimi eshte kryer në diten dhe oren e cekur në raport.

Kur eshte miratuar vendimi për nderprerjen e procedures, atehere nese eshte miratuar vendimi për largimin e perkohshem nga ushtrimi i funksionit të gjykatesit shfuqizohet.

E drejta për ankese

Neni 96

Kunder aktvendimit të Keshillit për Shkarkimin e Gjykatesit, perkatesisht mases së shqiptuar disiplinore, gjykatesi ka të drejte ankese në Keshillin për Vendimmarrje për Ankesa të Keshillit Gjyqesor, i formuar në Gjykaten Supreme të Republikes së Maqedonise, në afat prej tete ditesh nga pranimi i aktvendimit.

Keshilli për Vendimmarrje për Ankesa eshte i perbere prej dhjete anetareve prej të cileve: tre gjykates të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise, kater gjykates nga gjykatat e apelit dhe dy gjykates nga gjykata nga e cila eshte gjykatesi kunder të cilit eshte udhehequr procedura.

Kryetari i Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise nuk mund të jete anetar i Keshillit nga paragrafi 1 i ketij neni.

Keshilli për Vendimmarrje për Ankesa mundet ta konfirmoje ose shfuqizoje aktvendimin e Keshillit për Shkarkimin e Gjykatesit, perkatesisht për masen e shqiptuar disiplinore.

Vendimi i plotfuqishem për shkarkimin e gjykatesit, perkatesisht për masen e shqiptuar disiplinore, publikohet në ueb faqen e Keshillit në afat prej dy ditesh nga dita e plotfuqishmerise së vendimit, në pajtim me dispozitat që kane të bejne me mbrojtjen e të dhenave personale dhe informatave të klasifikuara me respektimin e autoritetit dhe dinjitetit të gjykatesit

Neni 97

Dispozitat e ketij ligji me të cilat rregullohet procedura për percaktimin e pergjegjesise disiplinore, perkatesisht procedura për konstatimin e kryerjes së funksionit të gjykatesit në menyre joprofesionale dhe të pandergjegjshme kane të bejne edhe me kryetarin e gjykates.

Kritere dhe procedura për ndjekjen
dhe vleresimin e punes së gjykatesit

Neni 98

Ndjekja dhe vleresimi i punes së gjykatesit permbahet në:

- ndjekjen e vazhdueshme vjetore dhe vleresimin e punes së gjykatesit,
- rezultatet e pergjithshme të punes së gjykatesit dhe
- kontributin e gjykatesit në zhvillimin e sistemit juridik dhe të mendimit profesional.

Qellimi i ndjekjes dhe vleresimit

Neni 99

Qellimi i ndjekjes dhe vleresimit të punes së gjykatesit eshte afirmim i gjyqesise si pushtet i pavarur dhe i mevetesishem, forcimi i motivimit personal të gjykatesve, sigurimi i zhvillimit të metejshem profesional të gjykatesve në baze të aftesive të tyre personale dhe profesionale pa kurrfare ndikimi, si dhe forcimi i pavaresise dhe paanshmerise së gjykatesve gjate ushtrimit të funksionit të gjykatesit.

Ndjekja dhe vleresimi i punes së gjykatesit realizohet pa u cenuar pavaresia dhe mevetesia e gjykatesit në ushtrimin e funksionit të gjykatesit.

Vleresimi i rregullt dhe i jashtezakonshem

Neni 100

Vleresimi i punes së gjykatesit kryhet në menyre të rregullt dhe të jashtezakonshme.

Vleresimi i rregullt i gjykatesit kryhet një here në vit perfundimisht me fundin e muajit prill në vitin rrjedhes, me rastin e shqyrtimit të raportit vjetor për punen e gjykates dhe gjykatesve nga viti paraprak.

Keshilli e vlereson gjykatesin e sapozgjedhur gjate vitit në të cilin eshte zgjedhur, nese në atë vit ka së paku gjashte muaj pune efektive si gjykates.

Vleresimi i jashtezakonshem i punes së gjykatesit mund të kryhet vetem pas vleresimit të Keshillit.

Metodat e ndjekjes dhe vleresimit

Neni 101

Vleresimi i punes së gjykatesit kryhet në baze të rezultateve të pergjithshme të gjykatesit nepermjet vleresimit kuantitativ dhe kualitativ të punes së gjykatesit, ndjekjes së drejtperdrejte, kritereve plotesuese dhe të vecanta lidhur me ushtrimin e funksionit të gjykatesit.

Keshilli e percakton formen dhe permbajtjen e Formularit në të cilin permbahen të dhenat dhe informatat për punen e gjykatesit dhe për punen e kryetarit të gjykates, në pajtim me kriteret e percaktuara me kete ligj, në të cilin futen të dhenat për punen e gjykatesit dhe të kryetarit të gjykates që plotesohet një here në muaj.

Pjese perberese e Formularit nga paragrafi 2 i ketij neni eshte udhezimi për menyren e plotesimit të Formularit të perpiluar nga ana e Keshillit.

Kriteret kuantitative

Neni 102

Kriteret kuantitative për punen e gjykatesit jane:

- të dhenat dhe informatat e marra për punen e gjykatesit nepermjet Sistemit gjyqesor-informatik automatik për menaxhim me lende (AKMIS) për numrin, llojin dhe lendet e zgjidhura në raport me numrin orientues të lendeve që duhet t'i zgjidhe gjykatesi në muaj.

Kritere kualitative për punen e gjykatesit

Neni 103

Kriteret kualitative për vleresimin e punes së gjykatesit percaktohen nepermjet raportit të gjykatesit ndaj punes, me ç'rast merren parasysh:

- respektimi i afateve ligjore për marrjen e veprimeve të procesit,
- respektimi i afateve ligjore për miratimin, shpalljen dhe perpilimin e vendimeve dhe
- raporti ndermjet numrit të vendimeve të konfirmuara, të shfuqizuara ose të modifikuara në raport me numrin e pergjithshem të lendeve të zgjidhura.

Kriteri kualitativ për vleresimin e punes së gjykatesit nga paragrafi 1 alineja 3 e ketij neni, merret parasysh gjate llogaritjes së vleresimit për punen e gjykatesit kunder vendimeve të të cilit jane parashtruar mjete juridike.

Neni 104

Ndjekja e drejtperdrejte perfshin:

- ndjekjen e vazhdueshme të punes së gjykatesit,
- raportin e gjykatesit ndaj lendeve, paleve, gjykatesve, nepunesve gjyqesor dhe

- rregullshmerine e mbajtjes së shkresave që jane në pune te gjykatesi, cilesine e shprehjes me goje dhe me shkrim dhe respektimin e prioritetit në zgjidhjen e lendeve me të cilat eshte i ngarkuar.

Numri orientues i lendeve që duhet t'i zgjidhe gjykatesi në muaj

Neni 105

Numri orientues i lendeve që duhet t'i zgjidhe gjykatesi në muaj në Gjykatat themelore, të apelit, Gjykaten Administrative, Gjykaten e Larte Administrative dhe Gjykaten Supreme të Republikes së Maqedonise percaktohet sipas sferes juridike, nderlikueshmerise së materies ku bën pjese lenda dhe lloji i gjykatave sipas kompetences reale.

Keshilli me akt e percakton metodologjine për percaktimin e nderlikueshmerise së materies ku bën pjese lenda gjate percaktimit të numrit orientues të lendeve që duhet t'i zgjidhe gjykatesi në muaj në Gjykatat themelore, të apelit, Gjykaten Administrative, Gjykaten e Larte Administrative dhe Gjykaten Supreme të Republikes së Maqedonise.

Keshilli çdo vit me vendim e percakton numrin orientues të lendeve nga paragrafi 1 i ketij neni dhe numrin e nevojshem të lendeve për realizimin e numrit orientues të lendeve që duhet t'i zgjidhe gjykatesi në muaj.

Elemente për llogaritjen e vleresimit

Neni 106

Si baze për llogaritjen e vleresimit të gjykatesit merret permbledhja e rezultateve të fituara nga kriteret kualitative dhe kuantitative.

Gjate llogaritjes së vleresimit të punes së gjykatesit merret parasysh koha efektive e punes.

Nese numri i lendeve të zgjidhura për lloje të vecanta të lendeve në raport me numrin e parapare orientues eshte 100%, konsiderohet se gjykatesi i ka plotesuar kriteret kuantitative.

Menyren e llogaritjes së kohes efektive të punes e percakton Keshilli.

Neni 107

Rezultati i arritur lidhur me numrin e lendeve të zgjidhura sipas numrit orientues të lendeve vleresohet me 100 pike.

Rezultati i paarritur lidhur me lendet e pazgjedhura, si dhe numri më i madh i lendeve të zgjidhura lidhur me numrin e percaktuar orientues të lendeve, vleresohet në menyre që për çdo 1% të filluar plus ose minus, numri i pikeve nga paragrafi 1 i ketij neni rritet, perkatesisht zvogelohet për një pike.

Neni 108

Për kriterin kuantitativ gjykatesi mund të fitoje maksimum 140 pike nga numri orientues i lendeve që duhet t'i zgjidhe në muaj.

Neni 109

Gjykatesi në punen e tij eshte i obliguar që t'i respektoje afatet ligjore për ndermarrjen e veprimeve të procesit, afatet ligjore për miratimin, publikimin dhe perpilimin e vendimeve gjyqesore për cfare gjykatesi vleresohet me pike sipas tabeles në vijim:

- i ka respektuar afatet në 100% të lendeve	10 pike
- i ka respektuar afatet në më shume se 75% të lendeve	5 pike
- i ka respektuar afatet në më pak se 75% të lendeve	0 pike

Neni 110

Cilesia e punes së gjykatesit në pjesen e numrit të vendimeve të shfuqizuara në raport me numrin e pergjithshem të lendeve të zgjidhura në periudhen në të cilen vleresohet, vleresohet me pike sipas tabeles në vijim:

Perqindja e vendimeve të shfuqizuara në raport me numrin e pergjithshem të lendeve të zgjidhura	Pike
Deri në 3%	100
Prej 3% deri në 6%	75
Prej 6% deri në 15%	50
Prej 15 deri në 20%	25
Më shume se 20%	0

Neni 111

Cilesia e punes së gjykatesit në pjesen e numrit të vendimeve të ndryshuara në raport me numrin e pergjithshem të lendeve të zgjidhura në periudhen në të cilen vleresohet, vleresohet me pike sipas tabeles në vijim:

Perqindja e vendimeve të ndryshuara në raport me numrin e pergjithshem të lendeve të zgjidhura	Pike
Deri në 5%	10
Prej 5% deri në 10%	8
Prej 10% deri në 15%	6
Prej 15% deri në 20 %	4
Prej 20% deri në 30 %	2
Më shume se 30%	0

Kritere plotesuese lidhur me ushtrimin e funksionit të gjykatesit

Neni 112

Në baze të kritereve kualitative, gjykatesi gjate vleresimit mund të fitoje 3 pike plotesuese për punime të botuara profesionale ose materiale të perpiluara arsimore për nevojat e Akademise së Gjykatesve dhe Prokuroreve Publike.

Gjykatesi piket nga paragrafi 1 i ketij neni do t'i fitoje, nese shuma e pikeve në baze të kritereve kuantitative dhe kualitative eshte së paku 140 pike.

Neni 113

Gjykatesit të cilit gjate procedures disiplinore të zbatuar i eshte shqiptuar mase disiplinore, në periudhen për të cilen vleresohet, numri i pikeve të percaktuara në baze të kritereve të percaktuara me kete ligj, i zvogelohet për çdo mase të shqiptuar sipas tabeles në vijim:

Verejtje me shkrim	10 pike
Verejtje publike	15 pike
Zvogelim i rroges	30 pike

Gjykatesit në periudhen për të cilen vleresohet, numri i pikeve të percaktuara në baze të kritereve të percaktuara me kete ligj i zvogelohen për 20 pike, nese si rezultat i veprimit të tij eshte miratuar aktgjykim nga ana e Gjykates Evropiane për të Drejtat e Njeriut me të cilin eshte konstatuar cenimi i të drejtes së gjykimit të drejte në pajtim me nenin 6 të Konventes evropiane për të drejtat e njeriut ose eshte miratuar vendim i Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise me të cilin eshte percaktuar cenimi i të drejtes për gjykim në afat të arsyeshem.

Gjykatesit në periudhen për të cilen vleresohet, numri i pikeve të percaktuara në baze të kritereve të percaktuara me kete ligj i zvogelohen për 10 pike për çdo lende të parashkruar, nese te parashkrimi ka ardhur si rezultat i veprimit të gjykatesit.

Raste të vecanta të vleresimit të punes së gjykatesit

Neni 114

Nese puna e gjykatesit eshte e atille që vendimet e tij nuk i nenshtrohen mbikeqyrjes së gjykates më të larte, perkatesisht kunder tyre nuk jane parashtruar mjete juridike, e vetem për atë shkak nuk mund të vleresohet sipas kritereve nga nenet 110 dhe 111 të ketij ligji, ai vleresohet sipas kriterit nga paragrafi 2 i ketij neni, për cfare mund të fitoje 100 pike.

Keshilli e vlereson punen e gjykatesit në baze të ndjekjes së vazhdueshme të drejtperdrejte të punes së gjykatesit, raportin e tij ndaj punes, respektimin e prioritetit në zgjidhjen e lendeve me të cilat eshte i ngarkuar, sipas raportit për punen e gjykatesit, raportin ndaj paleve, gjykatesve dhe nepunesve gjyqesore që percaktohet në baze të parashtesave dhe ankesave të parashtruara eventualisht për punen e gjykatesit, si dhe aktivitetet tjera (puna në keshillat gjyqesore, mentoria dhe ngjashem).

Piket sipas ketij kriteri llogariten në menyre që çdo anetar i Keshillit i cili ka marre pjese në punen e Keshillit vecmas e vlereson punen e gjykatesit me pike deri në 100 pike, me ç'rast rezultati nga vleresimi në kete rast percaktohet me llogaritje të mesatares, në atë menyre që numri i pergjithshem i pikeve të fituara ndahet me numrin e anetareve të Keshillit që kane marre pjese në punen e Keshillit dhe të cilet e kane vleresuar me pike gjykatesin.

Vleresimi i punes së gjykatesit

Neni 115

Vleresimi i Keshillit për punen e gjykatesit mund të jete pozitiv ose negativ.

Neni 116

Në baze të shumes së fituar të pikeve sipas të gjitha kritereve për ndjekjen dhe vleresimin e punes së gjykatesve, Keshilli i vlereson gjykatesit me notat në vijim:

1) note pozitive, që perbehet prej tri shkalleve:

- mjaftueshem, nese gjykatesi fiton prej 100 deri në 140 pike,
- mire, nese gjykatesi fiton prej 141 deri në 180 pike,
- shume mire, nese gjykatesi fiton mbi 180 pike dhe

2) note negative, nese gjykatesi fiton më pak se 100 pike.

Vleresimi i kryetarit të gjykates i cili ka marre obligim për gjykimin e lendeve

Neni 117

Ndjekja dhe vleresimi i punes së kryetarit të gjykates i cili ka marr obligim për gjykimin e lendeve realizohet sipas dispozitave të ketij ligji që kane të bejne me kriteret dhe proceduren për ndjekjen dhe vleresimin e punes së gjykatesit.

Ndjekja dhe vleresimi i punes së kryetarit të gjykates si kryetar i gjykates

Neni 118

Si baze për llogaritjen e vleresimit të punes së kryetarit të gjykates si kryetar të gjykates, merret numri i shumes së rezultateve të fituara nga kriteret kuantitative dhe kualitative në pajtim me nenet 119 dhe 121 të ketij ligji, si dhe rezultati i arritur lidhur me organizimin e punes së gjykates të percaktuara për vleresimin e kryetarit të gjykates si kryetar të gjykates në pajtim me kete ligj.

Gjate llogaritjes së vleresimit të punes së kryetarit të gjykates merret parasysh koha efektive e punes.

Neni 119

Kritere kuantitative për vleresimin e punes së kryetarit të gjykates si kryetar i gjykates paraqet shuma e numrit orientues të lendeve të gjykatesve në seksionet e gjykates të ndara me numrin e seksioneve të gjykates, për cfare kryetari i gjykates vleresohet me pike si kryetar i gjykates sipas tabeles si në vijim:

Perqindja e lendeve të zgjidhura në raport me numrin orientues të lendeve	Pike
Më shume se 130%	30
Prej 111% - 130%	25
Prej 91% - 110%	15
Prej 70% - 90%	10
Nën 70%	0

Neni 120

Kryetari i gjykates vleresohet me pike në baze të kritereve kuantitative për punen e gjykates në aspekt të lendeve të vjetra sipas tabeles në vijim:

Perqindja e lendeve të vjetra të zgjidhura	Pike
Më shume se 90%	30
70% – 80%	25
65% – 70%	15
60% – 70%	10
Nën 60%	0

Kriteret kualitative për vleresimin e kryetarit të gjykates si kryetar i gjykates

Neni 121

Kritere kualitative për vleresimin e kryetarit të gjykates si kryetar i gjykates paraqet shuma e perqindjes së lendeve të anuluara të të gjithe gjykatesve në të gjithe seksionet e gjykates, për cfare kryetari i gjykates vleresohet me pike sipas tabeles në vijim:

Perqindja e vendimeve të anuluara me lendet e pergjithshme të zgjidhura	Pike
Deri në 20%	30
Prej 21% deri në 30%	25
Prej 31% deri në 40%	15
Mbi 40%	0

Kriteret për vleresimin e punes së kryetarit të gjykates si kryetar i gjykates për organizimin e punes së gjykates

Neni 122

Gjate llogaritjes së vleresimit të punes së kryetarit të gjykates si kryetar të gjykates merren parasysh rezultatet për organizimin e punes së gjykates, për kryerjen në kohe dhe me rregull të puneve të gjykates, zbatimi i Rregullores gjyqesore, orari i puneve në gjykate për kryerjen e puneve dhe detyrave të caktuara administrative, financiare, operative, manipuluese dhe ndihmese, për cfare kryetari i gjykates vleresohet me pike si kryetar i gjykates sipas:

- punes së organizuar në menyre efikase në aspekt të funksionimit të gjykates deri në 30 pike,
- informimit të publikut për punen e gjykates deri në 30 pike,
- zbatimit të teknologjise informatike deri në 20 pike dhe
- punes financiare të gjykates deri në 20 pike.

Të dhenat për percaktimin e rezultateve nga paragrafi 1 i ketij neni, sigurohen nga raporti vjetor për pune të gjykates i cili eshte shqyrtuar në seance të pergjithshme nga ana e Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise.

Vleresimi i punes së kryetarit të gjykates

Neni 123

Vleresimi i Keshillit për punen e kryetarit të gjykates mund të jete pozitiv ose negativ.

Neni 124

Në baze të shumes së fituar të pikeve sipas të gjitha kritereve për ndjekjen dhe vleresimin e punes së kryetarit të gjykates, Keshilli e vlereson kryetarin e gjykates me notat në vijim:

1) note pozitive, që perbehet prej tri shkalleve:

- mjaftueshem, nese fiton 150 pike,
- mire, nese fiton prej 151 deri në 180 pike dhe
- shume e mire, mbi 180 dhe

2) note negative, nese fiton më pak se 150 pike.

Neni 125

Ndjekjen dhe vleresimin e punes së gjykatesve dhe të kryetarit të gjykates e kryen Keshilli, pas propozimit të dhene paraprakisht nga komisioni treanetaresh i formuar nga radhet e anetareve të Keshillit.

Mendimi i gjykates

Neni 126

Para vleresimit të gjykatesit dhe të kryetarit të gjykates nga ana e Keshillit, detyrimisht sigurohet mendim nga komisioni i perbere nga kryetari i gjykates dhe dy gjykates, të cilet zgjidhen në Mbledhjen e gjykatesve në gjykaten në të cilen gjykatesi i vleresuar e ushtron funksionin e gjykatesit, duke i pasur parasysh kriteret e ketij ligji.

Neni 127

Para vleresimit të punes së gjykatesit-kryetarit të seksionit, merret mendim nga komisioni i perbere nga kryetari i gjykates dhe dy gjykates–kryetare të seksioneve dhe nenseksioneve tjera ose gjykates të cilet zgjidhen në Seancen e gjykatesve në gjykaten në të cilen gjykatesi i vleresuar-kryetari i seksionit e ushtron funksionin e gjykatesit, duke i pasur parasysh kriteret e ketij ligji.

Mendimi nga gjykata më e larte

Neni 128

Gjate vleresimit të punes së kryetarit të gjykates kerkohet mendim nga kryetari i gjykates më të larte, me ç'rast krahas kritereve të ketij ligji, do të merren parasysh edhe të dhenat në vijim:

- moskryerja ose kryerja jo në kohe e puneve të administrates gjyqesore,
- ndikimi mbi pavaresine e gjykatave,
- prishja më e rende e marredhenieve në gjykate, që në menyre të konsiderueshme ndikojne mbi punen e gjykates,
- moszbatimi i parimit të publicitetit dhe transparences dhe marredheniet me publikun,
- shkelja e rregullave për shperndarjen e lendeve dhe
- mospermbushja e programit të punes.

Gjate vleresimit të punes së kryetarit të gjykates, do të merren parasysh edhe njoftimet nga gjykatat më të larta, ankesat eventuale, si dhe procesverbalet dhe konkluzionet nga kontrollet e kryera nga organet kompetente.

Aktvendimi për vleresim

Neni 129

Keshilli miraton aktvendim për vleresimin e punes së gjykatesit dhe të kryetarit të gjykates, i cili permban arsyetimin e shkaqeve për vleresim.

Aktvendimi për vleresimin e punes së gjykatesit dhe të kryetarit të gjykates në afat prej tete ditesh dorezohet te gjykatesi dhe kryetari i keshillit të gjykates për të cilin eshte udhehequr procedure për vleresim.

Permbajtja e aktvendimit për vleresimin e punes së gjykatesit dhe të kryetarit të gjykates eshte e fshehte.

Vleresimi i serishem

Neni 130

Nese gjykatesi dhe kryetari i gjykates jane të pakenaqur nga vleresimi që e kane marre, mund të kerkojne që të realizohet vleresim i serishem.

Kerkesa për vleresim të serishem dorezohet te Keshilli në afat prej tete ditesh nga dita e pranimit të Aktvendimit për vleresimin e gjykatesit.

Keshilli eshte i detyruar që në afat prej 30 ditesh nga dita e pranimit të kerkeses për vleresim të serishem të kryeje vleresim të serishem të punes së gjykatesit dhe të kryetarit të gjykates.

Vleresimi i serishem i punes së gjykatesit dhe të kryetarit kryhet në baze të raportit të Komisionit të perbere prej tre anetareve të Keshillit, në të cilin nuk mund të anetaresohen persona të cilet kane qene anetare në Komisionin që e kane propozuar vleresimin e gjykatesit gjate vleresimit të pare.

Neni 131

Kunder vendimit për vleresim të serishem të miratuar nga ana e Keshillit, gjykatesi dhe kryetari i gjykates nuk kane të drejte ankese.

Neni 9

Nenet 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67 dhe 68 behen nene 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138 dhe 139.

Neni 10

Në nenin 62 i cili behet neni 133 fjalet: “e dy të treta-ve” shlyhen.

Neni 11

Procedura për vleresim të rregullt të gjykatesve për vitin 2009 do të perfundoje në pajtim me kete ligj, në afat prej tre muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Procedurat e filluara të pergjegjesise disiplinore të gjykatesve dhe procedurat për konstatimin e ushtrimit të funksionit në menyre joprofesionale dhe të pandergjegjshme, do të perfundohen sipas rregullave të deritanishme dhe sipas ketij ligji.

Gjykatesit jane të detyruar që në afat prej tete ditesh nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji, te Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise me shkrim të dorezojne adrese elektronike për pranimin e dokumenteve.

Nese gjykatesit nuk veprojne në afatin e percaktuar në paragrafin 3 të ketij neni, Qendra Informatike e Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise, te Keshilli Gjyqesor i Republikes së Maqedonise do t'i dorezoje adresat elektronike për pranimin e dokumenteve të gjykatesve në afatin e percaktuar në paragrafin 3 të ketij neni.

Neni 12

Ky ligj hyn në fuqi në diten e tete nga dita e botimit në „Gazeten Zyrtare të Republikes së Maqedonise“.

3081.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДСКА СЛУЖБА

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за судска служба,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 17 ноември 2010 година.

Бр. 07- 4711/1
17 ноември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Ѓорге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДСКА СЛУЖБА

Член 1

Во Законот за судска служба („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2008, 161/2008 и 6/2009), во членот 1 по зборовите: „плати на судската служба“ запирката се заменува со точка, а зборовите: „како и управувањето со судските предмети“ се бришат.

Член 2

Во членот 7 ставовите 2 и 3 се менуваат и гласат:

„Раководни судски службеници се:

- судски администратор на Врховниот суд на Република Македонија, судски администратор на Управниот суд, судски администратор на Вишиот управен суд, судски администратор на апелационите судови, судски администратор на основните судови со проширена надлежност,
- самостоен судски советник,
- раководител на служба,
- раководител на судски оддел,
- раководител на судско одделение и
- раководител на одделение.

Стручни судски службеници се:

- виш судски советник,
- судски советник,
- виш судски соработник,
- судски соработник,
- помлад судски соработник,
- советник,
- соработник и
- помлад соработник.“

Во став 4 алинеја 3 сврзникот „и“ се заменува со запирка.

По алинејата 4 се додаваат три нови алинеи 5, 6 и 7, кои гласат:

„- самостоен референт,
- референт и
- помлад референт.“

Ставот 5 се менува и гласи:

„Судските службеници од групата на раководни судски службеници имаат стекнати 300 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен, судските службеници од групата на стручни судски службеници имаат стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен, освен за судски соработник, помлад судски соработник, соработник и помлад соработник кои имаат стекнати најмалку 180 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен, а судските службеници од групата на административно-технички судски службеници имаат стекнати најмалку 180 кредити според ЕКТС или завршено вишо или средно образование.“

Член 3

Во членот 8 ставот 2 се менува и гласи:

„Советот го сочинуваат 11 члена и тоа судскиот администратор на Врховниот суд на Република Македонија, судскиот администратор на Управниот суд, судскиот администратор на Вишиот управен суд и судските администратори на апелационите судови, како постојани членови и четири судските администратори на судови со проширена надлежност, кои меѓусебно ќе ротираат на период од три години, според редоследот на судовите утврден во Законот за судовите.“

Ставот 3 се менува и гласи:

„При формирањето на Советот, соодветно и правично се застапени припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.“

Ставот 5 се менува и гласи:

“Член на Советот кој одлучувал во прв степен се иззема при донесувањето на одлуките.“

Член 4

Членот 11 се менува и гласи:

„Судскиот администратор:

- раководи со судската служба,
- одговорен е за остварување и вршење на стручните и административно-техничките работи на судот и
- му помага на претседателот на судот во вршењето на работите од судската управа и во спроведувањето на судскиот деловник.“

Член 5

Членот 12 се менува и гласи:

„Во судската служба може да се вработи лице кое ги исполнува општите и посебните услови.

Општи услови се:

- да е државјанин на Република Македонија,
- да е полнолетен,
- да има општа здравствена способност и
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда за забрана на вршење професија, дејност или должност.

Посебни услови се:

- да има соодветно образование согласно со членот 7 на овој закон и актот за систематизација на работните места,
- да има потребно работно искуство во струката, утврдено со актот за систематизација на работните места и
- други услови утврдени во актот за систематизација на работните места.“

Член 6

По членот 12 се додава нов член 12-а, кој гласи:

„Член 12-а

Слободно работно место во судската служба се пополнува преку следниве постапки:

- објавување на јавен оглас за вработување во судска служба,

- објавување на интерен оглас за вработување на судски службеник,
- преземање на судски службеник од еден во друг суд на работно место во исто звање,
- распоредување на судски службеник во истиот суд на друго работно место во исто звање и
- преземање и распоредување од органи на државна управа, државни органи и други државни институции.“

Член 7

Членот 15 се менува и гласи:

„Судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор, формира Комисија за избор на судски службеник, составена од три члена, и тоа:
- еден раководен, односно стручен судски службеник,
- еден судски службеник со исто звање како работното место за кое е распишан јавниот оглас и
- еден член на Советот.“

Член 8

Во членот 16 ставот 1 се менува и гласи:

„По завршувањето на рокот за пријавување, Комисијата од членот 15 на овој закон, врши проверка на внесените податоци во пријавата за вработување со условите утврдени во јавниот оглас.“

Во ставот 4 зборот „кандидатите“ се заменува со зборовите: „петте најуспешни кандидати“.

Во ставот 5 зборовите: „претседателот на судот“ се заменуваат со зборовите: „судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор“.

По ставот 5 се додава нов став 6, кој гласи:

„По исклучок, од ставот 2 на овој член, писмениот и практичниот дел од испитот за судски службеник не го полагаат кандидатите кои се вработуваат на работно место со звање помлад судски соработник, помлад соработник, помлад судски референт и помлад референт.“

Член 9

Во членот 17 зборовите: „Претседателот на судот“ се заменуваат со зборовите: „Судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор“.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Ако во рокот од ставот 1 на овој член, судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор, не изврши избор на кандидат кој ги исполнува условите од членот 12 ставови 2 и 3 на овој закон, нова постапка за вработување на судски службеник на истото работно место не може да се спроведе пред истекот на шест месеци од денот на истекот на рокот од ставот 1 на овој член.“

Член 10

По членот 17 се додаваат два нови члена 17-а и 17-б, кои гласат:

„Член 17-а

Избраниот кандидат во рок од пет дена од денот на приемот на известувањето за извршениот избор на кандидат е должен да достави докази за исполнување на општите и посебните услови од членот 12 ставови 2 и 3 на овој закон.

Ако избраниот кандидат не ги исполнува општите и посебните услови од членот 12 ставови 2 и 3 на овој закон, постапката за избор се повторува за следните двајца кандидати од ранг-листата.

Ако и следните двајца кандидати не ги исполнуваат условите, постапката за вработување на судски службеник се повторува.

Член 17-б

Избраните кандидати за работните места со звања помлад судски соработник, помлад соработник, помлад судски референт и помлад референт, се вработуваат како приправници.

Приправничкиот стаж за помлад судски соработник и помлад соработник, изнесува 12 месеци, а за помлад судски референт и помлад референт изнесува шест месеци.

Приправникот го полага приправничкиот испит во рок од 15 дена пред истекот на приправничкиот стаж.

Приправникот кој го положил приправничкиот испит стекнува статус на судски службеник.

На приправникот кој не го положил приправничкиот испит му престанува вработувањето во судската служба.“

Член 11

Во членот 18 став 1 бројот „16“ се заменува со бројот „17“.

Во ставот 3 зборовите: „осум дена“ се заменуваат со зборовите: „15 дена“.

Член 12

По членот 18 се додаваат шест нови члена 18-а, 18-б, 18-в, 18-г, 18-д и 18-ѓ, кои гласат:

„Член 18-а

Судот, кој има потреба од пополнување на слободно работно место, може да објави интерен оглас за вработување на судски службеник (во натамошниот текст: интерен оглас).

Интерниот оглас може да се спроведува за пополнување на работни места во сите звања, освен во звањата помлад судски соработник, помлад соработник, помлад судски референт и помлад референт.

Интерниот оглас се објавува на интернет страницата на судот кој го објавува интерниот оглас и на интернет страницата на Судскиот буџетски совет.

Рокот за пријавување на интерниот оглас не може да биде пократок од пет дена од денот на неговото објавување.

Член 18-б

Право да се пријави на интерен оглас има секој судски службеник, кој ги исполнува посебните услови за работното место, утврдени во актот за систематизација на работните места, како и:
- да бил оценет со оцена „се истакнува“ или „задоволува“ за работењето во последната година пред објавувањето на интерниот оглас,
- да поминал најмалку една година во непосредно пониско звање од звањето за кое е објавен интерниот оглас и
- да не му е изречена дисциплинска мерка во период од 12 месеци пред објавувањето на интерниот оглас.

Член 18-в

Заинтересираниот судски службеник по објавениот интерен оглас доставува пријава до судот кој го објавува интерниот оглас.

Формата и содржината на пријавата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за правда.

Член 18-г

По завршувањето на рокот за пријавување, Комисијата од членот 15 на овој закон, врши проверка на внесените податоци во пријавата за вработување со условите утврдени во интерниот оглас и спроведува интервју кое се состои од прашања од надлежност на судот и описот на работното место согласно со актот за систематизација на работните места, за кое е распишан интерниот оглас.

Член 18-д

Врз основа на резултатите од интервјуто, Комисијата од членот 15 на овој закон во рок од три дена од денот по спроведувањето на интервјуто, доставува ранг-листа од три најуспешни судски службеници до судскиот администратор, односно претседателот на судот, каде што нема судски администратор, кој носи одлука за избор.

Судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор, во рок од пет дена по добивањето на ранг-листата од ставот 1 на овој член, е должен да изврши избор на кандидат.

Избраниот судски службеник во рок од три дена од денот на приемот на известувањето за извршениот избор е должен до Комисијата да достави докази за исполнување на посебните услови од членот 12 став 3 на овој закон.

Ако избраниот судски службеник не ги исполнува посебните услови од членот 18-б на овој закон, постапката за избор се повторува за следните двајца кандидати од ранг-листата.

Ако и следните двајца кандидати не ги исполнуваат условите, постапката за вработување на државен службеник се повторува.

Ако во рокот од ставот 2 на овој член, судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор, не изврши избор на кандидат кој ги исполнува условите од членот 12 став 3 на овој закон, нова постапка за вработување на судски службеник на истото работно место не може да се спроведе пред истекот на шест месеци од денот на истекот на рокот од ставот 2 на овој член.

Член 18-ѓ

Против одлуката за избор од членот 18-д став 1 на овој закон незадоволниот судски службеник има право на жалба преку судот за чии потреби бил објавен интерниот оглас, до Советот во рок од осум дена од денот на приемот на писменото известување за извршениот избор.

Судот е должен во рок од три дена да ја достави до Советот жалбата и одговорот на жалбата. Советот одлучува во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.

Жалбата го одлага извршувањето на одлуката.

По завршувањето на постапката за избор, судскиот администратор, односно претседателот на судот, каде што нема судски администратор, донесува решение за вработување на судски службеник.“

Член 13

Во членот 22 зборовите: „Претседателот на судот“ се заменуваат со зборовите: „Судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор“, а зборовите: „по предлог на судскиот администратор“ се бришат.

Член 14

Насловот пред членот 23 и членот 23 се менуваат и гласат:

„Пополнување на слободно работно место со преземање и распоредување од органи на државната управа, државни органи и други државни институции

Член 23

Слободно работно место во судската служба може да се пополнува со преземање и распоредување од органи на државната управа, државни органи и други државни институции.“

Член 15

Членот 27 се менува и гласи:

„Вработените во судската служба имаат право на годишен одмор во траење од 20 до 26 работни дена.

Повозрасен вработен, инвалид, вработен со најмалку 60% телесно оштетување и вработен кој негува и чува дете со телесен или душевен недостаток има право на уште три работни дена годишен одмор.“

Член 16

По членот 27 се додаваат три нови члена 27-а, 27-б и 27-в, кои гласат:

„Член 27-а

Вработениот има право на користење на пропорционален дел на годишниот одмор во вкупен износ од по два дена за секој месец работа, ако:

1) во календарската година во која склучил работен однос не стекнал право на целосен годишен одмор и

2) му престанал работниот однос пред изминувањето на рокот, по истекувањето на кој би добил право на целосен годишен одмор.

Член 27-б

Годишниот одмор по правило се користи во текот на календарската година.

Годишниот одмор може да се користи и во два дела, со тоа што првиот дел мора да трае најмалку 12 работни дена.

Првиот дел од годишниот одмор се користи до крајот на тековната година, а остатокот до 30 јуни идната година.

Член 27-в

Годишниот одмор за судските службеници се утврдува според следниве критериуми:

За образование на основицата се додаваат:

- за високо образование три работни дена,
- за вишо образование два работни дена и
- за средно образование еден работен ден.

За работен стаж на основицата се додаваат:

- од една до десет години работен стаж еден работен ден,
- од десет до 15 години работен стаж два работни дена,
- од 15 до 25 години работен стаж три работни дена и
- над 25 години работен стаж четири работни дена.“

Член 17

Во членот 29 став 1 по алинејата 6 се додава нова алинеја 7, која гласи:

„- полагање на правосуден испит.“

Во ставот 3 по зборот „решение“ се додаваат зборовите: „водејќи сметка да не се наруши процесот на работа“.

Член 18

По членот 29 се додава нов наслов и нов член 29-а, кои гласат:

„Стручно усовршување

Член 29-а

Судскиот службеник има право и должност стручно да се оспособува и усовршува.

Континуиранaта обука за стручно усовршување на судските службеници е со цел стекнување и постојано унапредување и стручно усовршување на теоретски и практични знаења и вештини за квалитетно, стручно и ефикасно извршување на работите и работните задачи.“

Член 19

Членот 32 се брише.

Член 20

Во членот 41 ставот 3 се менува и гласи:

„Работното искуство на судскиот службеник се вреднува во износ од 0,5% во делот на основната плата со која се вреднува образованието и додатокот на плата за звање, за секоја навршена година работен стаж, а најмногу до 20%."

Член 21

Членот 42 се менува и гласи:

„Додатокот на плата за звање се вреднува, и тоа за:

- судски администратор на Врховниот суд на Република Македонија	649 бода
- судски администратор на Управниот суд, на Вишиот управен суд, на апелационите судови,на основните судови со проширена надлежност	550 бода
- самостоен судски советник	516 бода
- раководител на служба	490 бода
- раководител на судски оддел	435 бода
- раководител на судско одделение	372 бода
- раководител на одделение	372 бода
- виш судски советник	352 бода
- судски советник	325 бода
- виш судски соработник	287 бода
- судски соработник	270 бода
- помлад судски соработник	243 бода
- советник	325 бода
- соработник	270 бода
- помлад соработник	243 бода
- самостоен судски референт	246 бода
- виш судски референт	228 бода
- судски референт	211 бода
- помлад судски референт	187 бода
- самостоен референт	246 бода
- референт	211 бода
- помлад референт	187 бода."

Член 22

По членот 42 се додаваат четири нови члена 42-а, 42-б, 42-в и 42-г, кои гласат:

„Член 42-а

Секое звање од членот 7 на овој закон, освен судскиот администратор, има четири степени на кариера.

Судскиот службеник, освен судскиот администратор, стекнува степен на кариера со што се обезбедува професионален развој и вреднување на успехот и стручноста во неговото работење.

Судскиот службеник стекнува соодветен степен на кариера, и тоа во:

- степен А по шест последователни оцени „се истакнува" или „задоволува",
- степен Б по шест последователни оцени „се истакнува" или „задоволува" по стекнувањето со степен А,
- степен В по шест последователни оцени „се истакнува" или „задоволува" по стекнувањето со степен Б и
- степен Г по шест последователни оцени „се истакнува" или „задоволува" по стекнувањето со степен В.

Приправничкиот стаж не се засметува при стекнувањето со степен А на кариера.

Судски службеник кој ќе биде оценет со оцена „се истакнува" четири пати последователно може да биде унапреден во кариерата за една година порано од условите утврдени во ставот 3 на овој член.

Член 42-б

Степенот на кариера обезбедува право на исплата на додаток на плата за кариера во соодветен процент од додатокот за звање, и тоа:

- степен А – 5%,
- степен Б – 10%,
- степен В – 15% и
- степен Г – 20%.

Член 42-в

За соодветниот степен на кариера судскиот службеник треба да има минимален работен стаж во судската служба, и тоа во:

- степен А, по три години работно искуство како судски службеник,
- степен Б, по три години работно искуство во степенот А,
- степен В, по три години работно искуство во степенот Б и
- степен Г, по три години работно искуство во степенот В.

Член 42-г

На судскиот службеник-приправник му припаѓа плата во висина од 80% од платата на судскиот службеник со звање помлад судски соработник, помлад соработник, помлад судски референт и помлад референт."

Член 23

Во членот 55 став 1 по заградата запирката се заменува со точка, а зборовите: „за времетраење од две години" се бришат.

Ставот 2 се менува и гласи:

„Комисијата од ставот 1 на овој член е составена од три члена и тоа двајца раководни, односно стручни судски службеници и еден судски службеник со исто звање како и судскиот службеник против кој се води дисциплинската постапка."

Во ставот 3 зборовите: „претседателот на судот" се заменуваат со зборовите: „судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор".

Во ставот 5 зборовите: „Претседателот на судот" се заменуваат со зборовите: „Судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор".

Член 24

Во членот 60 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Додека трае суспендирањето судскиот службеник има право на плата во висина од 50% од последната исплатена плата во месецот пред покренувањето на дисциплинската постапка што се утврдува со решение."

Член 25

Во членот 62 став 2 зборовите: „ Претседателот на судот " се заменуваат со зборовите: „Судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор".

Ставот 3 се менува и гласи:

„Комисијата од ставот 2 на овој член е составена од три члена и тоа двајца раководни, односно стручни судски службеници и еден судски службеник со исто звање како и судскиот службеник против кого се води постапката за утврдување материјална одговорност."

Ставот 4 се брише.

Ставот 5 станува став 4.

Во ставот 6 кој станува став 5 зборовите: „претседателот на судот" се заменуваат со зборовите: „судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор".

Ставовите 7, 8 и 9 стануваат ставови 6, 7 и 8.

Член 26

Во членот 64 став 1 зборовите: „секоја година“ се заменуваат со зборовите: „секои шест месеци.“

Во ставот 2 зборовите: „се врши најдоцна до крајот на првото тримесечје на наредната година за изминатата година“ се заменуваат со зборовите: „завршува најдоцна еден месец по истекот на шесте месеци за кои се врши оценувањето“.

Во ставот 3 зборот „шест“ по зборовите: „подолго од“ и по зборовите: „пократко од“ се заменува со зборот „три“.

Член 27

Членот 65 се менува и гласи:

„Оценувањето на стручните судски службеници и на административно-техничките судски службеници го врши непосредно претпоставениот раководен судски службеник.

Оценувањето на раководните судски службеници го врши судскиот администратор, односно претседателот на судот во кој нема судски администратор.“

Член 28

Во членот 69 алинеја 2 зборот „нивно“ се заменува со зборот „лично“.

Член 29

Во членот 73 став 1 алинејата 2 се менува и гласи:

„- два пати последователно или најмалку два пати во последните три оценувања биде оценет со оцена „не задоволува“,“.

Член 30

По членот 79 се додаваат три нови члена 79-а, 79-б и 79-в, кои гласат:

„Член 79-а

Обезбедувањето на објектите, имотот, лицата и одржувањето на редот во судот го врши судската полиција.

Член 79-б

За вршење на работите од судската полиција може да биде примено лице кое, покрај општите услови за засновање на работен однос, треба да ги исполнува и следниве услови:

1) да не е постаро од 25 години, ако првпат се вработува;

2) да е физички и психички способно за вршење на работите од судската полиција и

3) да има завршено најмалку IV степен на стручна подготовка.

Проверката на условите за примање и примањето на работа го врши Министерството за правда и притоа, без да се нарушат критериумите пропишани со закон, ќе се обезбеди соодветна и правична застапеност на граѓаните што припаѓаат на сите заедници.

По исклучок од ставот 2 на овој член, слободно работно место во судската полиција може да се пополнува со преземање од органи на државната управа, државни органи и други државни институции.

Министерот за правда со одлука го утврдува бројот на лицата за вршење на работи на судската полиција во секој суд.

Член 79-в

Во судовите со судската полиција раководи претседателот на судот.

Со судската полиција непосредно командува командир на судската полиција кој постапува според насоките и упатствата на претседателот на судот и тој има заменик.

Командир, односно заменик командир на судска полиција може да биде лице кое, покрај условите од членот 79-в на овој закон, ги исполнува и следниве услови:

- да има стекнати 300 кредити според ЕКТС или VII степен соодветно високо образование и

- да има најмалку една година работно искуство како припадник на судска полиција.

Командирот, односно заменик командирот на судска полиција ги назначува претседателот на судот од редот на припадниците на судската полиција.“

Член 31

По членот 81 се додава нов член 81-а, кој гласи:

„Член 81-а

Претседателот на судот донесува План за обезбедување на судот.

Формата и содржината на Планот ги пропишува министерот за правда.“

Член 32

Во член 83 ставот 3 се менува и гласи:

„Работното место се вреднува на следниов начин:

- за командант на судската полиција во Врховниот суд на Република Македонија	320 бода
- за координатор на судската полиција	267 бода
- за командир на судската полиција	270 бода
- за заменик - командир на судската полиција	238 бода
- за припадник на судската полиција	228 бода.“

Член 33

По членот 83 се додаваат три нови члена 83-а, 83-б и 83-в, кои гласат:

„Член 83-а

Припадниците на судската полиција носат пропишана униформа со ознака на звањето и со други посебни ознаки и се вооружени согласно со прописите за вршењето на службата.

Член 83-б

При вршењето на службени работи, припадниците на судската полиција можат да употребат огнено оружје во судот и околу судот, во следниве случаи:

1) да го заштитат животот на присутните во судот;

2) да спречат бегство на лице затечено во вршење на кривично дело кое се гони по службена должност и ако постојат основи на сомнение дека ќе употреби огнено оружје во судот и околу судот;

3) да одбијат од себе непосреден противправен напад со кој се загрозува нивниот живот и

4) да одбијат напад на судот.

Во случаите од ставот 1 на овој член, припадниците на судската полиција ќе употребат огнено оружје само ако со употреба на физичка сила, гумена палка или други средства на присилба не можат да ја обезбедат службената работа.

Член 83-в

Ако средствата за присилба и огнено оружје се употребени во границите на овластувањето, исклучена е одговорноста на припадникот на судската полиција што го употребил средството или огненото оружје.“

Член 34

Членот 84 се менува и гласи:

„Поради видот, природата и сложеноста на работите и задачите што се извршуваат од припадниците на судската полиција, износот на средствата наменети за плата за тие работни задачи може да се зголеми до 20%.

Министерот за правда со подзаконски акт ги утврдува процентите за зголемување на плата до 20% за секој суд посебно.

На припадниците на судската полиција им се исплаќа надоместок за ноќна работа и прекувремена работа согласно со закон и колективен договор.“

Член 35

Во членот 85 ставот 1 се менува и гласи:

„Припадниците на судската полиција правото на штрајк можат да го остваруваат на начин да не се загрози безбедноста на судот, да не се нарушува редовното извршување на работата, ниту да се попречува работата на другите служби во судот и пристапот на странките во него.“

Член 36

По членот 85 се додаваат седум нови члена 85-а, 85-б, 85-в, 85-г, 85-д, 85-ѓ и 85-е, кои гласат:

„Член 85-а

Владата на Република Македонија на предлог на Министерот за правда донесува прописи за:

- вооружувањето и опремата на судската полиција,
- звањата и условите за стекнување на звањата,
- ознаките за звањата и униформата,
- употребата на огнено оружје, гумена палка и други средства на присилба,
- правилата на вршење на работите на судската полиција,
- унапредувањето на припадниците на судската полиција.
- времететраењето на облеката, чевлите и посебно личната опрема,
- психофизичките способности што треба да ги поседуваат лицата кои се примаат на работа и
- материјалното работење со предметите на вооружувањето и посебната лична опрема и внатрешните односи во судската полиција.

Член 85-б

Припадник на судската полиција има право на додаток на платата за посебни услови за работа, и тоа за:

- ноќна работа,
- работа во смени, односно турнуси,
- работа изложена на висок ризик,
- работа за време на неделен одмор и
- работа за време на празници утврдени со закон.

Работите под посебни услови од ставот 1 на овој член, треба да бидат предвидени во актите за систематизација на работните места.

Член 85-в

Додатокот на плата за ноќна работа по час се вреднува во износ од 35% од износот на основната плата и додатокот на платата за звање по час.

Член 85-г

Припадник на судската полиција кој е распореден да работи во смени, односно во турнуси, има право на додаток од 5% од износот на основната плата и додатокот на платата за звање пресметана по час.

Член 85-д

Припадник на судската полиција кој бил ангажиран да работи за време на неделен одмор има право на онолку слободни часови, односно денови, колку што бил ангажиран за време на неделниот одмор или има право на додаток во износ од 5% од износот на основната плата и додатокот на плата за звање, пресметана по час.

Член 85-ѓ

Припадник на судската полиција за работа во денови на празници утврдени со закон, има право на додаток на плата за поминати часови на работа во износ од 50% од износот на основната плата и додатокот на плата за звање.

Член 85-е

Припадник на судската полиција има право на додаток на плата ако работи подолго од полното работно време и тоа во висина од 35% по час од износот на основната плата и додатокот на плата за звање.

Припадник на судската полиција кој работел подолго од полното работно време, додатокот од ставот 1 на овој член има право да го замени со слободни часови, односно денови.“

Член 37

Членот 86 се брише.

Член 38

Главата XI. УПРАВУВАЊЕ СО ПРЕДМЕТИ и членот 87 се бришат.

Член 39

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен členовите 21 и 32 од овој закон кои ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2011 година и новите членови 42-а, 42-б и 42-в од членот 22 на овој закон кои ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2012 година.

L I G J
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR SHERBIM GJYQESOR

Neni 1

Në Ligjin për sherbim gjyqesor ("Gazeta Zyrtare e Republikes së Maqedonise " numer 98/2008, 161/2008 dhe 06/2009), në nenin 1 pas fjaleve: “rroga të sherbimit gjyqesor” presja zevendesohet me pike, ndersa fjalet: “si dhe menaxhimi me lendet gjyqesore" shlyhen.

Neni 2

Në nenin 7 paragrafet 2 dhe 3 ndryshohen si vijojne:

“Nepunes udheheqes gjyqesore jane:

- administratori gjyqesor i Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise, administratori gjyqesor në Gjykaten Kushtetuese, administratori gjyqesor i Gjykates së Larte Administrative, administratori gjyqesor i gjykatave të apelit, administratori gjyqesor i gjykatave themelore me kompetence të zgjeruar,
- keshilltari i pavarur gjyqesor,
- udheheqesi i sherbimit,
- udheheqesi i sektorit gjyqesor,
- udheheqesi i seksionit gjyqesor dhe
- udheheqesi i seksionit.

Nepunes profesionale gjyqesore jane:

- keshilltari i larte gjyqesor,
- keshilltari gjyqesor,
- bashkepunetori i larte gjyqesor,
- bashkepunetori gjyqesor,
- bashkepunetori i ri gjyqesor,
- keshilltari,
- bashkepunetori dhe
- bashkepunetori i ri”.

Në paragrafin 4 alineja 3 lidheza "dhe" zevendesohet me presje.

Pas alinese 4 shtohen tri aline të reja 5, 6 dhe 7, si vijojne:
"- referent i pavarur,
- referent dhe
- referent i ri."

Paragrafi 5 ndryshohet si vijon:

"Nepunesit gjyqesore nga grupi nepunes gjyqesore udheheqes kane 300 kredi të fituara sipas SETK-ut ose kane mbaruar shkallen VII/1, nepunesit gjyqesore nga grupi i nepunesve profesionale gjyqesore kane së paku 240 kredi të fituara sipas SETK-ut ose kane mbaruar shkallen VII/1, pervec për bashkepunetor gjyqesor, bashkepunetor të ri gjyqesor, bashkepunetor dhe bashkepunetor të ri të cilet kane së paku 180 kredi të fituara sipas SETK-ut ose kane mbaruar shkallen VII/1, ndersa nepunesit gjyqesore nga grupi i nepunesve administrative teknike gjyqesore kane së paku 180 kredi të fituara sipas SETK-ut ose kane mbaruar arsimin e larte ose të mesem."

Neni 3

Në nenin 8 paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

"Keshillin e perbejne 11 anetare, dhe atë administratori gjyqesor i Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise, administratori gjyqesor i Gjykates Administrative, administratori gjyqesor i Gjykates së Larte Administrative dhe administratoret gjyqesore të gjykatave të apelit, si anetare të perhershem dhe kater administratore gjyqesore në gjykata me kompetence të zgjeruar, të cilet nderrohen me rotacion në periudhe prej tre vitesh, sipas radhes së gjykatave të percaktuar në Ligjin për gjykata".

Paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

"Gjate formimit të Keshillit, në menyre perkatese dhe të drejte jane perfaqesuar pjesetaret e bashkesive të cilat nuk jane shumice në Republiken e Maqedonise."

Paragrafi 5 ndryshohet si vijon:

"Anetari i Keshillit i cili ka vendosur në shkalle të pare perjashtohet gjate marrjes së vendimeve."

Neni 4

Neni 11 ndryshohet si vijon:

"Administratori gjyqesor:
- udheheq me sherbimin gjyqesor,
- eshte pergjegjes për realizimin dhe kryerjen e puneve profesionale dhe administrative teknike të gjykates dhe
- i ndihmon kryetarit të gjykates në kryerjen e puneve të administrates gjyqesore dhe zbatimin e rregullores së gjykates."

Neni 5

Neni 12 ndryshohet si vijon:

"Në sherbimin gjyqesor mund të punesohet personi i cili i ploteson kushtet e pergjithshme dhe të vecanta.

Kushte të pergjithshme jane:
- të jete shtetas i Republikes së Maqedonise,
- të jete i moshes madhore,
- të kete aftesi të pergjithshme shendetesore dhe
- të mos i jete shqiptuar denim me aktgjykim të plotfuqishem gjyqesor për ndalim të kryerjes së profesionit, veprimtarise ose detyres.

Kushte të posacme jane:
- të kete arsimim perkates sipas nenit 7 të ketij ligji dhe aktit për sistematizim të vendeve të punes,
- të kete pervoje të nevojshme pune në profesion, të percaktuar me aktin për sistematizim të vendeve të punes dhe
- kushte tjera të percaktuara me aktin për sistematizimin e vendeve të punes."

Neni 6

Pas nenin 12 shtohet neni i ri 12-a, si vijon:

"Neni 12-a

Vendi i lire i punes në sherbimin gjyqesor plotesohet nepermjet procedurave vijuese:
- shpalljes së konkursit publik për punesim në sherbimin gjyqesor,
- shpalljes së konkursit të brendshem për punesim në sherbimin gjyqesor,
- marrjes së nepunesit gjyqesor prej një gjykate në tjetren në vend pune me titull të njejte,
- sistemimit të nepunesit gjyqesor në gjykaten e njejte në vend tjeter pune me titull të njejte dhe
- marrje dhe sistemim nga organet e administrates shteterore, organet shteterore dhe institucionet tjera shteterore."

Neni 7

Neni 15 ndryshohet si vijon:

"Administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor, formon Komision për Zgjedhjen e Nepunesit Gjyqesor, të perbere prej tre anetareve, si vijon:
- një udheheqes, perkatesisht nepunes profesional gjyqesor,
- një nepunes gjyqesor me titull të njejte si vendi i punes për të cilin eshte shpallur konkursi publik dhe
- një anetar i Keshillit."

Neni 8

Në nenin 16 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:

"Pas mbarimit të afatit për paraqitje, Komisioni nga neni 15 i ketij neni, kryen kontroll të të dhenave të futura në fleteparaqitje për punesim me kushte të percaktuara në konkursin publik."

Në paragrafin 4 fjala "kandidatet" zevendesohet me fjalet: "pese kandidatet më të suksesshem".

Në paragrafin 5 fjalet: "kryetari i gjykates" zevendesohen me fjalet: "administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor."

Pas paragrafit 5 shtohet paragrafi i ri 6, si vijon:

"Me perjashtim nga paragrafi 2 i ketij neni, pjesen me shkrim dhe pjesen praktike të provimit për nepunes gjyqesor, nuk e japin kandidatet të cilet punesohen në vendin e punes me titull bashkepunetor i ri gjyqesor, bashkepunetor i ri, referent i ri gjyqesor dhe referent i ri."

Neni 9

Në nenin 17 fjalet: "Kryetari i gjykates" zevendesohen me fjalet: "Administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor."

Pas paragrafit 1 shtohet paragrafi i ri 2, si vijon:

"Nese në afatin nga paragrafi 1 i ketij neni, administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor, nuk kryen zgjedhje të kandidatit i cili i ploteson kushtet nga neni 12 paragrafet 2 dhe 3 të ketij ligji, procedure e re për punesim të nepunesit gjyqesor në vendin e njejte të punes nuk mund të zbatohet para kalimit të gjashte muajve nga dita e kalimit të afatit nga paragrafi 1 i ketij neni."

Neni 10

Pas nenit 17 shtohen dy nene të reja 17-a dhe 17-b, si vijojne:

"Neni 17-a

Kandidati i zgjedhur në afat prej pese ditesh nga dita e pranimit të njoftimit për zgjedhjen e kryer të kandidatit, eshte i obliguar që të dorezoje fakte për permbushjen e kushteve të pergjithshme dhe të vecanta nga neni 12 paragrafet 2 dhe 3 të ketij ligji.

Nese kandidati i zgjedhur nuk i permbush kushtet e pergjithshme dhe të vecanta nga neni 12 paragrafet 2 dhe 3 të ketij ligji, procedura e zgjedhjes perseritet për dy kandidatet e ardhshem të rang-listes.

Nese edhe dy kandidatet vijues nuk i plotesojne kushtet, procedura për punesim të nepunesit gjyqesor perseritet.

Neni 17-b

Kandidatet e zgjedhur për vende të punes me titullin bashkepunetor i ri gjyqesor, bashkepunetor i ri, referent i ri gjyqesor dhe referent i ri, punesohen si praktikante.

Stazhi i praktikantit për bashkepunetor të ri gjyqesor dhe bashkepunetor të ri eshte 12 muaj, ndersa për referent të ri gjyqesor dhe referent të ri eshte gjashte muaj.

Praktikanti e jep provimin e praktikantit në afat prej 15 ditesh para kalimit të stazhit të praktikantit.

Praktikanti i cili e ka dhene provimin e praktikantit fiton status të nepunesit gjyqesor.

Praktikantit i cili nuk e ka dhene provimin e praktikantit, i pushon punesimi në sherbimin gjyqesor.”

Neni 11

Në nenin 18 paragrafi 1 numri “16” zevendesohet me numrin “17”.

Në paragrafin 3 fjalet: “tete dite” zevendesohen me fjalet: “15 dite”.

Neni 12

Në nenin 18 shtohen gjashte nene të reja: 18-a,18-b, 18-v,18-g, 18-d dhe 18-gj, si vijojne:

“Neni 18-a

Gjykata, që ka nevoje për plotesimin e vendit të lire të punes, mund të shpalle konkurs të brendshem për punesimin e nepunesit gjyqesor (në tekstin e metutjeshem: konkurs i brendshem).

Konkursi i brendshem mund të zbatohet për plotesimin e vendeve të punes për të gjithe titujt, pervec për titullin bashkepunetor i ri gjyqesor, bashkepunetor i ri, referent i ri gjyqesor dhe referent i ri.

Konkursi i brendshem shpallet në internet-faqen e gjykates e cila e shpall konkursin e brendshem dhe në internet-faqen e Keshillit Gjyqesor Buxhetor.

Afati i paraqitjes në konkursin e brendshem nuk mund të jete më i shkurte se pese dite nga dita e shpalljes së tij.

Neni 18-b

Të drejte për paraqitje në konkursin e brendshem ka secili nepunes gjyqesor i cili i ploteson kushtet e vecanta për vendin e punes, të percaktuara në aktin për sistematizimin e vendeve të punes, si dhe:

- të jete vleresuar me noten “dallohet” ose “mjaftueshem" për pune në vitin e fundit para shpalljes së konkursit të brendshem,
- të kete kaluar së paku një vit në titullin drejtperdrejt më të ulet nga titulli për të cilin eshte shpallur konkursi i brendshem dhe
- të mos i jete kumtuar mase disiplinore në periudhe prej 12 muajsh para shpalljes së konkursit të brendshem.

Neni 18-v

Nepunesi i interesuar gjyqesor pas konkursit të shpallur të brendshem dorezon deklarate në gjykaten që e ka shpallur konkursin e brendshem.

Formen dhe permbajtjen e deklarates nga paragrafi 1 i ketij neni, e percakton ministri i Drejtesise.

Neni 18-g

Pas mbarimit të afatit për paraqitje Komisioni nga neni 15 i ketij ligji, kryen kontroll të të dhenave të futura në fleteparaqitje për punesim me kushtet e percaktuara në konkursin e brendshem dhe realizon interviste e cila perbehet prej pyetjeve nga kompetenca e gjykates dhe pershkrimi i vendit të punes në pajtim me aktin për sistematizim të vendeve të punes, për të cilin eshte shpallur konkursi i brendshem.

Neni 18-d

Në baze të rezultateve nga intervista, Komisioni nga neni 15 në afat prej tri ditesh nga dita pas zbatimit të intervistes, i dorezon rang-liste të tre nepunesve më të suksesshem gjyqesore, administratorit gjyqesor perkatesisht kryetarit të gjykates ku nuk ka administrator gjyqesor, i cili merr vendim për zgjedhje.

Administratori gjyqesor perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor, në afat prej pese ditesh pas marrjes së rang-listes nga paragrafi 1 i ketij neni, eshte i detyruar që të kryeje zgjedhje të kandidatit.

Kandidati i zgjedhur në afat prej tri ditesh nga dita e pranimit të njoftimit për zgjidhjen e kryer, eshte i detyruar që të dorezoje fakte për permbushjen e kushteve të vecanta nga neni 12 paragrafi 3 të ketij ligji, te Komisioni.

Nese kandidati i zgjedhur nuk i permbush kushtet e pergjithshme dhe të vecanta nga neni 18-b i ketij ligji, procedura për zgjedhje perseritet për dy kandidatet e ardhshem të rang-listes.

Nese edhe dy kandidatet vijues nuk i plotesojne kushtet, procedura për punesim të nepunesit shteteror perseritet.

Nese në afatin nga paragrafi 2 i ketij neni, administratori gjyqesor perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor, nuk kryen zgjedhje të kandidatit i cili i ploteson kushtet nga neni 12 paragrafi 3 të ketij ligji, procedure e re për punesim të nepunesit gjyqesor në vendin e njejte të punes nuk mund të zbatohet para kalimit të gjashte muajve nga dita e kalimit të afatit nga paragrafi 2 i ketij neni.

Neni 18-gj

Kunder vendimit për zgjedhjen nga neni 18-d paragrafi 1 të ketij ligji, nepunesi i pakenaqur gjyqesor ka të drejte ankese nepermjet gjykates për nevojat e së ciles eshte shpallur konkursi i brendshem, te Keshilli në afat prej tete ditesh nga dita e pranimit të njoftimit me shkrim për zgjedhjen e kryer.

Gjykata detyrohet që në afat prej tri ditesh t'ia dorezoje Keshillit ankesen dhe pergjigjen e ankeses. Keshilli vendos në afat prej 15 ditesh nga dita e pranimit të ankeses.

Ankesa e shtyn zbatimin e vendimit.

Pas mbarimit të procedures për zgjedhje, administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates ku nuk ka administrator gjyqesor, miraton aktvendim për punesim të nepunesit gjyqesor."

Neni 13

Në nenin 22 fjalet: “Kryetari i gjykates” zevendesohen me fjalet: “Administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor”, ndersa fjalet: "me propozim të administratorit gjyqesor” shlyhen.

Neni 14

Titulli para nenit 23 dhe neni 23, ndryshohen si vijojne:

“Plotesimi i vendit të lire të punes me marrje dhe sistemim nga organet e administrates shteterore, organet shteterore dhe institucionet tjera shteterore

Neni 23

Vendi i lire i punes në sherbimin gjyqesor mund të plotesohet me marrje dhe sistemim nga organet e administrates shteterore, organet shteterore dhe institucionet tjera shteterore.”

Neni 15

Neni 27 ndryshohet si vijon:

“Të punesuarit në sherbimin gjyqesor kane të drejte për pushim vjetor me kohezgjatje prej 20 deri 26 dite pune.

I punesuari më i rritur, invalidi, i punesuari me së paku 60% demtim trupor dhe i punesuari që kuron dhe ruan femije me të meta fizike ose psikike, ka të drejte edhe për tri dite pune pushim vjetor.”

Neni 16

Pas nenit 27 shtohen tre nene të reja: 27-a, 27-b dhe 27-v, si vijojne:

“Neni 27-a

I punesuari ka të drejte për shfrytezim të pjeses proporcionale të pushimit vjetor në kohezgjatje të pergjithshme prej dy ditesh për çdo muaj pune, nese:

1) në vitin kalendarik në të cilin ka lidhur marredhenie pune nuk e ka fituar të drejten e pushimit të plote vjetor dhe

2) i ka pushuar marredhenia e punes para kalimit të afatit, pas skadimit të të cilit do ta fitonte të drejten e pushimit të plote vjetor.

Neni 27-b

Pushimi vjetor sipas rregulles shfrytezohet gjate vitit kalendarik.

Pushimi vjetor mund të shfrytezohet edhe në dy pjese, me ç'rast pjesa e pare doemos duhet të zgjase së paku 12 dite pune.

Pjesa e pare e pushimit vjetor shfrytezohet deri në fund të vitit rrjedhes, ndersa pjesa tjeter deri më 30 qershor të vitit të ardhshem.

Neni 27-v

Pushimi vjetor për nepunesit gjyqesore percaktohet sipas ketyre kritereve:

Për arsim bazes i shtohen:

- për arsimin siperor tri dite pune,
- për arsimin e larte dy dite pune dhe
- për arsimin e mesem një dite pune.

Për stazhin e punes bazes i shtohen:

- prej një deri në dhjete vjet stazh pune një dite pune,
- prej dhjete deri në 15 vjet stazh pune dy dite pune,
- prej 15 deri në 25 vjet stazh pune tri dite pune dhe
- mbi 25 vjet stazh pune kater dite pune.”

Neni 17

Në nenin 29 paragrafi 1 pas alinese 6 shtohet alineja e re 7, si vijon:

“- dhenia e provimit të jurisprudences.“

Në paragrafin 3 pas fjales "aktvendim” shtohen fjalet: “duke pasur kujdes që të mos prishet procesi i punes.”

Neni 18

Pas nenin 29 shtohet titull i ri dhe nen i ri 29-a, si vijojne:

“Ngritja profesionale

Neni 29-a

Nepunesi gjyqesor ka të drejte dhe detyre që të aftesohet dhe ngritet profesionalisht.

Trajnimi i vazhdueshem për ngritje profesionale të nepunesve gjyqesore ka për qellim marrjen dhe perparimin e perhershem dhe ngritjen profesionale të njohurive teorike dhe praktike për kryerje kualitative, profesionale dhe efikase të puneve dhe detyrave të punes."

Neni 19

Neni 32 shlyhet.

Neni 20

Në nenin 41 paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

“Pervoja e punes së nepunesit gjyqesor vleresohet me shume prej 0,5% në pjesen e rroges themelore me të cilen vleresohet arsimimi dhe shtesen e rroges për titull, për çdo vit të perfunduar të stazhit të punes, e më së shumti deri në 20%."

Neni 21

Neni 42 ndryshohet si vijon:

“Shtesa e rroges për titull vleresohet, dhe atë për:

- administrator gjyqesor të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise	649 poene
- administrator gjyqesor të Gjykates Administrative, të Gjykates së Larte Administrative, të gjykatave të apelit, të gjykatave themelore me kompetence të zgjeruar	550 poene
- keshilltar i pavarur gjyqesor	516 poene
- udheheqes i sherbimit	490 poene
- udheheqes i sektorit gjyqesor	435 poene
- udheheqes i seksionit gjyqesor	372 poene
- udheheqes i seksionit	372 poene
- keshilltar i larte gjyqesor	352 poene
- keshilltar gjyqesor	325 poene
- bashkepunetor i larte gjyqesor	287 poene
- bashkepunetor gjyqesor	270 poene
- bashkepunetor i ri gjyqesor	243 poene
- keshilltar	325 poene
- bashkepunetor	270 poene
- bashkepunetor i ri	243 poene
- referent i pavarur gjyqesor	246 poene
- referent i larte gjyqesor	228 poene
- referent gjyqesor	211 poene
- referent i ri gjyqesor	187 poene
- referent i pavarur	246 poene
- referent	211 poene
- referent i ri	187 poene."

Neni 22

Pas nenit 42 shtohen kater nene të reja 42-a, 42-b, 42-v dhe 43-g, si vijojne:

“Neni 42-a

Çdo titull nga neni 7 i ketij ligji, pervec administratorit gjyqesor, ka kater shkalle të karrieres.

Nepunesi gjyqesor, pervec administratorit gjyqesor, fiton shkalle të karrieres me cfare sigurohet zhvillimi profesional dhe vleresimi i suksesit dhe profesionalizmit të punes së tij.

Nepunesi gjyqesor fiton shkalle perkatese të karrieres, dhe atë:

- shkalle A pas gjashte vleresimeve të njepasnjeshme “dallohet” ose “mjaftueshem”,
- shkalle B pas gjashte vleresimeve të njepasnjeshme “dallohet” ose “mjaftueshem” pas marrjes së shkalles A,
- shkallen V pas gjashte vleresimeve të njepasnjeshme “dallohet” ose “mjaftueshem” pas marrjes së shkalles B dhe
- shkalle G pas gjashte vleresimeve të njepasnjeshme “dallohet” ose “mjaftueshem” pas marrjes së shkalles V.

Stazhi i praktikantit nuk llogaritet gjate marrjes së shkalles A të karrieres.

Nepunesi gjyqesor i cili do të vleresohet me noten “dallohet” kater here të njepasnjeshme, mund të avancohet në karriere për një vit më heret nga kushtet e percaktuara në paragrafin 3 të ketij neni.

Neni 42-b

Shkalla e karrieres e siguron të drejten e pageses së shteses së rroges për karriere me perqindje perkatese nga shtesa për titull, si vijon:

- shkalla A - 5%,
- shkalla B - 10%,
- shkalla V - 15% dhe
- shkalla G - 20%.

Neni 42-v

Për shkalle perkatese të karrieres, nepunesi gjyqesor duhet të kete stazh minimal të punes në sherbim gjyqesor si vijon, në:

- shkalle A, pas tri vitesh pervoje pune si nepunes gjyqesor,
- shkalle B, pas tri vitesh pervoje pune në shkallen A,
- shkalle C, pas tri vitesh pervoje pune në shkallen B dhe
- shkalle G, pas tri vitesh pervoje pune në shkallen V.

Neni 42-g

Nepunesit gjyqesor-praktikant i takon rroge në lartesi prej 80% nga rroga e nepunesit gjyqesor me titull bashkepunetor i ri gjyqesor, bashkepunetor i ri, referent i ri gjyqesor dhe referent i ri.”

Neni 23

Në nenin 55 paragrafi 1 pas kllapes presja zevendesohet me pike, ndersa fjalet: "në kohezgjatje prej dy vjetesh” shlyhen.

Paragrafi 2 ndryshohet si vijon:

“Komisioni nga paragrafi 1 i ketij neni perbehet prej tre anetareve dhe atë dy udheheqes, perkatesisht nepunes profesionale gjyqesore dhe një nepunes gjyqesor me titull të njejte si nepunesi gjyqesor kunder të cilit udhehiqet procedure disiplinore."

Në paragrafin 3 fjalet: “kryetari i gjykates” zevendesohen me fjalet “administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor”.

Në paragrafin 5 fjalet: “Kryetari i gjykates” zevendesohen me fjalet: “Administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor.”

Neni 24

Në nenin 60 pas paragrafit 3 shtohet paragrafi i ri 4, si vijon:

“Derisa zgjat suspendimi, nepunesi gjyqesor ka të drejte rroge në lartesi prej 50% nga rroga e fundit e paguar në muajin para ngritjes së procedures disiplinore që percaktohet me aktvendim.”

Neni 25

Në nenin 62 paragrafi 2 fjalet: “Kryetari i gjykates” zevendesohen me fjalet: “Administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor.”

Paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

“Komisioni nga paragrafi 2 i ketij neni perbehet prej tre anetareve dhe atë dy udheheqes, perkatesisht nepunes profesionale gjyqesore dhe një nepunes gjyqesor me titull të njejte si nepunesi gjyqesor kunder të cilit udhehiqet procedure për vertetimin e pergjegjesise materiale."

Paragrafi 4 shlyhet.

Paragrafi 5 behet paragraf 4.

Në paragrafin 6 i cili behet paragraf 5 fjalet: “kryetari i gjykates” zevendesohen me fjalet: “administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor.”

Paragrafet 7, 8 dhe 9 behen paragrafe 6, 7 dhe 8.

Neni 26

Në nenin 64 paragrafi 1 fjalet: “çdo vit” zevendesohen me fjalet: “çdo gjashte muaj.”

Në paragrafin 2 fjalet: “kryhet më së voni deri në fund të tremujorit të pare të vitit të ardhshem për vitin e kaluar" zevendesohen me fjalet: "perfundon më së voni një muaj pas kalimit të gjashte muajve për të cilet kryhet vleresimi.”

Në paragrafin 3 fjala “gjashte” pas fjaleve: “më gjate se” dhe pas fjaleve: “më shkurte se” zevendesohet me fjalen "tre".

Neni 27

Neni 65 ndryshohet si vijon:

“Vleresimin e nepunesve profesionale gjyqesore dhe të nepunesve gjyqesore administrative teknike, e kryen nepunesi gjyqesor epror udheheqes i drejtperdrejte.

Vleresimin e nepunesve udheheqes gjyqesore e kryen administratori gjyqesor, perkatesisht kryetari i gjykates në të cilen nuk ka administrator gjyqesor.”

Neni 28

Në nenin 69 alineja 2 fjalet: “e tyre” zevendesohet me fjalen “personale”.

Neni 29

Në nenin 73 paragrafi 1 alineja 2 ndryshohet si vijon:

- dy here të njepasnjeshme ose së paku dy here në tri vleresimet e fundit të vleresohet me noten “nuk mjafton”."

Neni 30

Para nenit 80 shtohen tri nene të reja: 79-a, 79-b dhe 79-v, si vijojne:

“Neni 79-a

Sigurimin e objekteve, prones, personave dhe mbajtjes së rendit në gjykate e kryen policia gjyqesore.

Neni 79-b

Për kryerjen e puneve të policise gjyqesore mund të pranohet personi i cili, pervec kushteve të pergjithshme për themelim të marredhenies së punes, duhet t'i plotesoje edhe kushtet si vijojne:

1) të mos jete më i vjeter se 25 vjet, nese punesohet për here të pare;

2) të jete fizikisht dhe psikikisht i afte për kryerjen e puneve të policise gjyqesore dhe

3) të kete kryer së paku shkallen IV të pergatitjes profesionale.

Kontrollin e kushteve për pranim dhe pranimin në pune, e kryen Ministria e Drejtesise e me kete rast pa u prishur kriteret e percaktuara me ligj, do të sigurohet perfaqesim perkates dhe i drejte i qytetareve që u perkasin të gjitha bashkesive.

Me perjashtim nga paragrafi 2 i ketij neni, vendi i lire i punes në sherbimin gjyqesor mund të plotesohet me marrje nga organet e administrates shteterore, organet shteterore dhe institucionet e tjera shteterore.

Ministri i Drejtesise me vendim e percakton numrin e personave për kryerjen e puneve të policise gjyqesore në secilen gjykate.

Neni 79-v

Në gjykata me policine gjyqesore udheheq kryetari i gjykates.

Me policine gjyqesore në menyre të drejtperdrejte komandon komandanti i policise gjyqesore i cili vepron sipas orientimeve dhe udhezimeve të kryetarit të gjykates, dhe ai ka zevendes.

Komandant, perkatesisht zevendeskomandant i policise gjyqesore mund të jete personi i cili, pervec kushteve nga neni 79-v i ketij ligji, i ploteson edhe keto kushte:

- të kete 300 kredi të fituara sipas SETK-ut ose shkallen VII të arsimi të larte perkates dhe
- të kete së paku një vit pervoje pune si pjesetar i policise gjyqesore.

Komandantin, perkatesisht zevendeskomandantin e policise gjyqesore i emeron kryetari i gjykates nga radhet e pjesetareve të policise gjyqesore.”

Neni 31

Pas nenin 81 shtohet neni i ri 81-a, si vijon:

“Neni 81-a

Kryetari i gjykates miraton Plan për sigurimin e gjykates. Formen dhe permbajtjen e Planit i percakton Ministri i Drejtesise."

Neni 32

Në nenin 83 paragrafi 3 ndryshohet si vijon:

“Vendi i punes vleresohet në kete menyre:

- për komandant të policise gjyqesore të Gjykates Supreme të Republikes së Maqedonise 320 poene
- për koordinator të policise gjyqesore 267 poene
- për komandant të policise gjyqesore 270 poene
- për zevendes-komandant të policise gjyqesore 238 poene
- për pjesetare të policise gjyqesore 228 poene.”

Neni 33

Pas nenit 83 shtohen tre nene të reja: 83-a, 83-b dhe 83-v, si vijojne:

“Neni 83-a

Pjesetaret e policise gjyqesore mbajne uniforme të percaktuar me shenje të titullit dhe me shenja tjera të posacme dhe jane të armatosur në pajtim me dispozitat për kryerjen e sherbimit.

Neni 83-b

Gjate kryerjes së detyrave zyrtare, pjesetaret e policise gjyqesore mund të perdorin arme zjarri në gjykate dhe perreth gjykates, në keto raste:

1) për ta mbrojtur jeten e të pranishmeve në gjykate;

2) për ta penguar ikjen e personit të hasur në kryerjen e vepres penale i cili ndiqet sipas detyres zyrtare dhe nese ekzistojne baza për dyshim se do të perdore arme zjarri në gjykate dhe perreth gjykates;

3) për ta zmbrapsur sulmin e drejtperdrejte kunderligjor nga vetvetja me të cilin kercenohet jeta e tyre dhe

4) për ta zmbrapsur sulmin ndaj gjykates.

Në rastet nga paragrafi 1 i ketij neni, pjesetaret e policise gjyqesore do të perdorin arme zjarri vetem nese me force fizike, shkop gome ose mjete tjera të detyrimit nuk mund ta sigurojne punen zyrtare.

Neni 83-v

Nese mjetet e detyrimit dhe armet e zjarrit jane perdorur në kufijte e autorizimit, perjashtohet pergjegjesia e pjesetarit të policise gjyqesore që e ka shfrytezuar mjetin ose armen e zjarrit.”

Neni 34

Neni 84 ndryshohet si vijon:

“Për shkak të llojit, natyres dhe nderlikueshmerise së puneve që kryhen nga pjesetaret e policise gjyqesore, shuma e mjeteve të dedikuara për rroge për ato detyra të punes mund të rritet deri në 20%.

Ministri i Drejtesise me akt nenligjor i percakton perqindjet për rritje të rroges deri në 20% për çdo gjykate në vecanti.

Pjesetareve të policise gjyqesore u paguhet kompensim për punen e nates dhe punen jashte orarit në perputhshmeri me ligjin dhe marreveshjen kolektive.”

Neni 35

Në nenin 85 paragrafi 1 ndryshohet si vijon:

“Pjesetaret e policise gjyqesore të drejten e greves mund ta realizojne në menyre që të mos kercenohet siguria e gjykates, të mos prishet kryerja e rregullt e punes, as të pengohet puna e sherbimeve tjera në gjykate dhe qasja e paleve në të.”

Neni 36

Pas nenit 85 shtohen shtate nene të reja: 85-a, 85-b, 85-v, 85-g, 85-d, 85-gj dhe 85-e, si vijojne:

“Neni 85-a

Qeveria e Republikes së Maqedonise me propozimin e Ministrit të Drejtesise miraton dispozita për:

- armatimin dhe pajisjen e policise gjyqesore,
- titujt dhe kushtet për marrjen e titullit,
- shenjat për titujt dhe uniformen,
- perdorimin e armeve të zjarrit, shkopit të gomes dhe mjeteve tjera të detyrimit,
- rregullave të kryerjes së puneve të policise gjyqesore,
- avancimin e pjesetareve të policise gjyqesore,
- afatin e rrobave, kepuceve dhe vecanerisht pajisjes personale,
- aftesite psiko-fizike që duhet t'i posedojne personat të cilet pranohen në pune dhe
- punen materiale me mjetet e armatimit dhe pajisjen e posacme personale dhe marredheniet e brendshme në policine gjyqesore.

Neni 85-b

Pjesetari i policise gjyqesore ka të drejte shtese të rroges për kushte të posacme të punes, si vijon:

- punen e nates,
- punen në nderrime, perkatesisht turne,
- punen e ekspozuar në rrezik të larte,
- punen gjate kohes së pushimit javor dhe
- punen gjate kohes së festave të percaktuara me ligj.

Punet nën kushte të posacme nga paragrafi 1 i ketij neni, duhet të parashihen në aktet për sistematizim të vendeve të punes.

Neni 85-v

Shtesa e rroges për punen e nates për orë, vleresohet në shumen prej 35% nga shuma e rroges themelore dhe shteses së rroges për titull për orë.

Neni 85-g

Pjesetari i policise gjyqesore i cili eshte i sistemuar të punoje në nderrime, perkatesisht në turne, ka të drejte shtese prej 5% nga shuma e rroges themelore dhe shteses së rroges për titull e llogaritur për orë.

Neni 85-d

Pjesetari i policise gjyqesore i cili ka qene i angazhuar të punoje gjate kohes së pushimit javor, ka të drejte për aq orë të lira perkatesisht dite, sa ka qene i angazhuar gjate kohes së pushimit javor ose ka të drejte shtese në vlere prej 5% nga shuma e rroges themelore dhe shteses së rroges për titull, e llogaritur për orë.

Neni 85-gj

Pjesetari i policise gjyqesore për punen në ditet e festave të percaktuara me ligj, ka të drejte shtese të rroges për oret e kaluara të punes në shume prej 50% nga shuma e rroges themelore dhe shteses së rroges për titull.

Neni 85-e

Pjesetari i policise gjyqesore, ka të drejte shtese të rroges nese punon më gjate se orari i plote e punes, dhe atë në lartesi prej 35% për orë nga shuma e rroges themelore dhe shteses së rroges për titull.

Pjesetari i policise gjyqesore i cili ka punuar më gjate se orari i plote i punes, shtesen nga paragrafi 1 i ketij neni ka të drejte ta zevendesoje me orë të lira, perkatesisht dite."

Neni 37

Neni 86 shlyhet.

Neni 38

Kapitulli XI. UDHEHEQJA ME LENDET dhe neni 87 shlyhen.

Neni 39

Ky ligj hyn në fuqi në diten e tete nga dita e botimit në "Gazeten Zyrtare të Republikes së Maqedonise", pervec neneve 21 dhe 32 të ketij ligji që do të fillojne të zbatohen nga 1 janari 2011 dhe neneve të reja 42-a, 42-b dhe 42-v të nenit 22 të ketij ligji, që do të fillojne të zbatohen nga 1 janari 2012.

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3082.

УКАЗ БР. 10

17 ноември 2010 година

Врз основа на член 84, алинеја 8 од Уставот на Република Македонија

СЕ ОДЛИКУВА

ОТО ФОН ХАБСБУРГ

со ОРДЕН ЗА ЗАСЛУГИ ЗА МАКЕДОНИЈА

за исклучителен придонес во јакнењето на меѓународната положба и углед на Република Македонија и за промоција на европската иднина на земјата со личен ангажман како претседател на Паневропската Унија и член на Европскиот парламент.

Бр. 10-2004
17 ноември 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Ѓорге Иванов,** с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

3083.

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02 и 82/08), министерот за внатрешни работи, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ПРЕСТАНУВАЊЕ НА ВАЖЕЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА НАЧИНОТ НА ПОВИКУВАЊЕ И АНГАЖИРАЊЕ НА ПРИПАДНИЦИТЕ НА РЕЗЕРВНИОТ СОСТАВ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Член 1

Со овој правилник престанува да важи Правилникот за начинот на повикување и ангажирање на припадниците на резервниот состав на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 9/96, 47/01 и 56/07).

Член 2

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 141-88296/1
10 ноември 2010 година
Скопје

Министер
за внатрешни работи,
м-р **Гордана Јанкулоска**, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

3084.

Врз основа на член 96 став 2 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/06 и 35/08), министерот за правда, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ВИСИНАТА НА НАДОМЕСТОКОТ ЗА ДЕЖУРСТВАТА ВО СУДОВИТЕ

Член 1

Со овој правилник се пропишува надоместокот за дежурство во судовите.

Член 2

Надоместокот за дежурство на судиите по завршување на редовното работно време до започнувањето на работното време наредниот ден, во работните денови изнесува 500 денари.

Надоместокот за дежурство на лицата од ставот 1 на овој член за деновите во кои не се работи, изнесува 600 денари.

Член 3

Надоместокот за дежурство на возачите по завршување на редовното работно време до започнување на работното време наредниот ден изнесува 300 денари.

Надоместокот за дежурство на лицата од ставот 1 на овој член за деновите во кои не се работи, изнесува 500 денари.

Член 4

Надоместокот за дежурство на преведувачите по завршувањето на редовното работно време до започнувањето на работното време наредниот ден изнесува 400 денари.

Надоместокот за дежурство на лицата од ставот 1 на овој член за деновите во кои не се работи изнесува 550 денари.

Член 5

Надоместокот за дежурство на дактилографите по завршувањето на редовното работно време до започнувањето на работното време наредниот ден изнесува 300 денари.

Надоместокот за дежурство на лицата од ставот 1 на овој член за деновите во кои не се работи изнесува 400 денари.

Член 6

Ако дежурството се врши по повик, надоместок се исплаќа само доколку реално се преземени одредени дејствија во рамки на дежурството.

Член 7

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за надоместокот за дежурствата во судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 6/97).

Член 8

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ .

Бр. 01-1232/7
10 ноември 2010 година
Скопје

Министер за правда,
Михајло Маневски, с.р.

3085.

СПИСОК
НА ПОСТАВЕНИ СУДСКИ ПРЕВЕДУВАЧИ СО РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРОТ ЗА ПРАВДА ПО СПРОВЕДЕНА ПРОВЕРКА НА ЗНАЕЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК
(ПО ОГЛАСОТ ОД 7.10.2010 ГОДИНА)

Ред. бр.	Презиме и име	Адреса	Јазик	Број и дата на решение	Поставен за Основен суд
1.	РУМЕНОВСКИ Ристо ТОМО	Партизанска 13 Берово 071/837 321 и 033/471 848 trumenovski@gmail.com	Англиски	07-4068/2 04.11.2010	Берово
2.	ЛИРА Звонко МАРИЈА	29-ти Ноември 2 Берово 070/249 026 и 070/235 758 mlyras@gmail.com	Грчки	07-4053/2 30.10.2010	Берово
3.	ВЕЉАНОВСКА Борис МИМОЗА	11-ти Март 8/10 Битола 070/894 070 mimoz_7@yahoo.com	Англиски	07-4054/2 04.11.2010	Битола
4.	БОСИЛКОВСКИ Живко МАРЈАНЧО	с. Долно Оризари - Битола 072/767 088 Marjanco_bt@yahoo.com	Германски	07-4033/2 05.11.2010	Битола
5.	ГРУЕВСКИ Пецо БОЈАН	Ружа Делчева 3/14, Битола 070/674 922 bojan_gruevski@yahoo.com	Германски	07-3972/2 05.11.2010	Битола
6.	ЛАЈМАНОВСКА Пеце ЈАСМИНА	7 Бригада 10 Битола 070/433 398 jasmina_lajmanovska@yahoo.com	Германски	07-4099/2 05.11.2010	Битола
7.	МАРКОВСКИ Пецо ОЛИВЕР	Партизанска 93/1-3 Битола 070/790 025 markovskioliver@yahoo.com	Германски	07-4013/2 05.11.2010	Битола
8.	НАЧОСКА Бранко КАРОЛИНА	Владимир Назор бб Горно Оризари - Битола 071/240 660 katinacoska@yahoo.com	Германски	07-4018/2 05.11.2010	Битола
9.	СРБИНОВСКА Зоран МАРИЈА	Солунска 274 Битола 072/313 228 marijasrbinovska@yahoo.com	Германски	07-4066/2 05.11.2010	Битола
10.	ПАНОВСКА Илчо ВЕСНА	Бошко Буха 3, Битола 071/520 308 vesnapanovska@yahoo.com	Грчки	07-3975/2 30.10.2010	Битола
11.	ВЕЛЕВСКИ Панде СТЕВЧЕ	Кавала 8-а Битола 070/998 082 velevski_s@yahoo.com	Француски	07-4049/2 09.11.2010	Битола
12.	ПОПОВСКА Ѓорѓи ДИЈАНА	Превалец 15 Битола 075/226 402 dijana206@yahoo.com	Француски	07-4092/2 09.11.2010	Битола
13.	ЃУРОВ Евгени ВЛАДИМИР	Киро Рогужаров 4 Велес 072/309 546 guko2009@gmail.com	Англиски	07-4090/2 04.11.2010	Велес

14.	ЈОВЧЕВСКА Гога ЕЛЕНА	Георги Димитров 132 Велес 078/224 480 eli86juelz@yahoo.com	Англиски	07-4070/2 04.11.2010	Велес
15.	МИРСИНОВА Зоран САНДРА	Благој Нечев 49 Велес 072/256 844 sandra.mirsinova@gmail.com	Англиски	07-4126/2 04.11.2010	Велес
16.	ЈАНКОВСКА Мите АДРИЈАНА	Енгелсова 35 Велес 072/220 520 adrijanajankovska@yahoo.com	Англиски и Германски	07-4096/2 05.11.2010	Велес
17.	ИЛИЕВА Димче ЛИЛЈАНА	Првомајска 20 Велес 076/436 922 ilieva_liljana@yahoo.com	Италијански	07-3980/2 08.11.2010	Велес
18.	КОСТАДИНОВСКА Милан ЛИДИЈА	4-та Македонска бригада 39 Виница,070/830 622 и 033/361 074 lidija_85@yahoo.com	Англиски	07-4028/2 04.11.2010	Виница
19.	АНГОВА Ињо АНАСТАСИЈА	ул.Бул. Гевгелија 2-11 Гевгелија, 071/218 375 ane_angova@yahoo.com	Англиски	07-3960/2 04.11.2010	Гевгелија
20.	ДИНОВА Димитар ЛЕПА	Мирче Ацев 7 Гевгелија 075/542 208 lepadinova@yahoo.com	Англиски	07-4125/2 04.11.2010	Гевгелија
21.	МАЛЕВСКИ Ангел НИКОЛА	Илинденска 7А/10 Гевгелија, 075/474 808 nic_malevski@yahoo.com	Англиски	07-3971/2 04.11.2010	Гевгелија
22.	МИТРОВСКА Атанас АЛЕКСАНДРА	Никола Карев 11 Гевгелија 071/558 261 mitrovska_22@yahoo.com	Англиски	07-3836/2 04.11.2010	Гевгелија
23.	МИЦКОВСКА Зоран ДОРИС	Самоилова 8, Гевгелија 070/903 976 и 078/471 683 dorismickovska@yahoo.com	Англиски	07-3962/2 04.11.2010	Гевгелија
24.	ТИМЧЕВА Миле ВАНГЕЛИЦА	Пионерска 4 Валандово 070/889 733 vangelicatimcheva@gmail.com	Англиски	07-4034/2 04.11.2010	Гевгелија
25.	МИНЧЕВ Дуче ТОМЕ	Јосиф Јосифовски 36-Гевгелија 034/218 385 и 078/201 777 tomeminchev@gmail.com	Грчки	07-3884/2 09.11.2010	Гевгелија
26.	ЧУРЛИНОВА Костадин МАРИЈА	Маршал Тито 3, с.Пирава - Валандово, 070/721 090 marija_curlinova@yahoo.com	Грчки	07-4048/2 09.11.2010	Гевгелија
27.	СМИЛЕСКИ Дончо САШО	Браќа Блажески 7 Гостивар 078/445 507 sasho_smileski@yahoo.com	Англиски	07-3940/2 04.11.2010	Гостивар
28.	СМИЛЕСКА Дончо МАЈА	Браќа Блажески 7 Гостивар 078/318 500, maja_gv@yahoo.com	Германски	07-3939/2 05.11.2010	Гостивар
29.	БАША Алит АРБЕРОР	206 бб – Дебар, 072/648 605 arberor_basha@yahoo.com	Албански и италијански	07-4156/2 08.11.2010	Дебар
30.	ЈАНКОВСКА Ванчо ЛИЛЈАНА	Орце Николов 3 Делчево 076/462 318 liljana.jankovska@gmail.com	Италијански	07-4032/2 08.11.2010	Делчево
31.	КАТМЕРОСКА Алексо БИЛЈАНА	Илинденска 115/3-3 Кавадарци 072/206 011 biljana_katmeroska@yahoo.com	Англиски	07-3955/2 04.11.2010	Кавадарци
32.	КОЛЕВА Звонко ВАСИЛКА	Пелагонија 3, Кавадарци 070/800 387 kolevavasilka@hotmail.com	Англиски	07-3828/2 04.11.2010	Кавадарци

33.	ИЛИЕВА Душко БИЛЈАНА	Моша Пијаде 23/17 Кавадарци, 071/917 996 apejron_bi@hotmail.com	Бугарски и Шпански	07-3914/2 05.11.2010	Кавадарци
34.	СТЕФАНОВА Борис НАДИЦА	Булевар Македонија 3/3-6 Кавадарци 043/411 225 и 071/547 849 stefanova.nadica@gmail.com	Италијански	07-4019/2 08.11.2010	Кавадарци
35.	ЛИМАНИ Аџи АРИАН	11-ти Октомври 142 Кичево 070/382 259 arian.limani@gmail.com	Албански и Англиски	07-4137/2 04.11.2010	Кичево
36.	НАУМОСКА Љупчо НАТАША	Копачка 2 Кичево 071/338 601	Португалски	07-4124/2 08.11.2010	Кичево
37.	МИЦОВА Тихомир ЈУЛИЈА	Охридска 84 Кочани 071/726 728 julija.micova@gmail.com	Англиски	07-4047/2 04.11.2010	Кочани
38.	КОСТАДИНОВА Никола БЛАГИЦА	Роза Петрова 2-1-1-1 Кочани 071/246 290 makchick@yahoo.com	Англиски и италијански	07-3985/2 08.11.2010	Кочани
39.	ЈАНЕВА Благој МОНИКА	Кирил и Методиј бб Чифлик , Чешиново -Облешево, Кочани 075/541 752 monique_janeva@yahoo.com	Италијански	07-4030/2 08.11.2010	Кочани
40.	СПАСОВ Јанко ДАРКО	Пиринска 23 Кочани 070/963 468, polatski@gmail.com	Словенечки	07-4061/2 03.11.2010	Кочани
41.	СТАНКОВСКА Ѓоре ЕЛЕНА	Чупино брдо 14 Крива Паланка, 071/573 808	Албански	07-3900/2 03.11.2010	Крива Паланка
42.	ДЕЈАНОВСКА Кире ВЕСНА	Партизанска 56 Крива Паланка 078/468 407 и 031/371 900	Англиски	07-4133/2 04.11.2010	Крива Паланка
43.	ДАЛИПИ Селајдин БЕХАР	Есперанто 2/3 Куманово 075/796 175, beko79@yahoo.com	Албански	07-3835/2 03.11.2010	Куманово
44.	АРСОВСКА Драги МИЛЕНА	Никола Тесла 132 Куманово 071/691 442 arsovska.milena@gmail.com	Англиски и Италијански	07-3920/2 08.11.2010	Куманово
45.	ПЕТРОВСКА Михајло МИЛЕНА	Октомвриска револуција 7-3/16 Куманово, 031/416 210 и 077/851 911 mimi_freshmen@yahoo.com	Англиски	07-3837/2 04.11.2010	Куманово
46.	ПОПОВСКА Драган САНДРА	Пл.Нова Југославија 2/1 Куманово , 071/234 832 Sandra85mk@yahoo.com	Англиски	07-3903/2 04.11.2010	Куманово
47.	СТОЈАНОВСКА Петар АНА	11-ти Октомври 1/2-15 Куманово, 070/609 702 anastojanovska@yahoo.com	Англиски	07-4060/2 04.11.2010	Куманово
48.	ЏЕМАИЛИ Бејзад МЕВИДЕТ	с.Лопате - Куманово 072/232 559 deti-prof@hotmail.com	Англиски	07-4064/2 04.11.2010	Куманово
49.	ДАМЊАНОВСКА Тони КРИСТИНА	3 Македонска Бригада 106-1/5 Куманово,031/422 386 и 070/700 742 kristina_ms@yahoo.com	Бугарски	07-3829/2 01.11.2010	Куманово
50.	КАРАНИКИЌ Марјан ЈОВАНА	Божидар Мицковиќ 5/1 Куманово, 070/590 227 jovana_km@yahoo.com	Италијански	07-4119/2 08.11.2010	Куманово
51.	ТРАЈКОВСКА Анатолиј ЕЛЕНА	Благе Илиев Гуне 14/1-14 Куманово, 070/620 662	Руски	07-4051/2 30.10.2010	Куманово

52.	ГРУБОР Стеван АЛЕКСАНДРА	11 Октомври 17-4/5 Куманово 031/421 515 и 071/592 095 aleksandra_grubor@yahoo	Српски	07-4121/2 03.11.2010	Куманово
53.	ЈОВАНОВА Стојанче БИЛЈАНА	4 Јули 37, Неготино, 078/573 934 bibi_mece@yahoo.com	Италијански	07-3908/2 08.11.2010	Неготино
54.	МАКАЧОСКА Милчо АЛЕКСАНДРА	Наум Охридски 49 - Пештани Охрид, 071/750671 a_makac@yahoo.com	Англиски	07-3961/2 04.11.2010	Охрид
55.	СТРЕЗОСКА Владимир ИВА	Бул.Туристичка 50/3-4 Охрид 070/591 486 ivastrezoska@yahoo.com	Англиски	07-3954/2 04.11.2010	Охрид
56.	КОРОСКОСКА Санде ВИОЛЕТА	Питу Гули 69 Охрид 072/626 962 koroskoskavioleta@gmail.com	Германски	07-3982/12 05.11.2010	Охрид
57.	МАХОВСКА Јордан ИВАНА	Сирма Војвода 5В/1-6 Охрид 071/683 535 ivana_mahovska@yahoo.com	Германски	07-4063/2 05.11.2010	Охрид
58.	СТОЈАНОСКИ Богоја КИРИЛ	Бул.Туристичка 12/3-14 Охрид 046/252 040,kiril_oh@yahoo.com	Германски	07-4091/2 05.11.2010	Охрид
59.	ПАВЛОВСКА Насер КАТЕРИНА	Јане Сандански 26 Охрид 070/883 163 kate_cocoladna@hotmail.com	Италијански	07-4055/2 08.11.2010	Охрид
60.	ИЛОСКИ Ѓорѓи ЃОРЃИ	Партизанска 21 Охрид 070/212 601 gjorgji.iloski@gmail.com	Хрватски	07-3973/2 03.11.2010	Охрид
61.	ДИМЕСКА Дано КАТЕРИНА	Поп Спасе - Игумен 19 Прилеп, 070/872 966 katedimeska@yahoo.com	Англиски	07-4093/2 04.11.2010	Прилеп
62.	КРАЉЕВСКИ Ласте ВЛАДИМИР	Самоилова 13/1-19 Прилеп 070/425 845	Англиски	07-4012/2 04.11.2010	Прилеп
63.	НИКОЛОСКА Љупчо ФРОСИНА	Егејска 69 - Прилеп 075/654 028, frosina2004@yahoo.com	Англиски	07-3987/2 04.11.2010	Прилеп
64.	СПИРКОСКА Сашо ЕМИЛИЈА	Пенко Здравкоски 14 В Прилеп, 078/577 871 emilija.spirko@gmail.com	Англиски	07-4094/1 04.11.2010	Прилеп
65.	ЈОВЕВСКИ Благоја ВЛАДО	Жарко Зрењанин 5 Прилеп 070/677 127 vladopp@freemail.com.mk	Германски	07-3831/2 05.11.2010	Прилеп
66.	ДОГАНЏИСКА Петре МИЛКА	Пионерска 19/1 Свети Николе 032/443 977 и 078/443 977 mila_dogandziska@yahoo.com	Италијански	07-4095/2 08.11.2010	Свети Николе
67.	ИЛИЕВСКИ Миле АЛЕКСАНДАР	Никола Добровиќ 3/2-4 Скопје 077/771 175 ilievski.alek@gmail.com	Албански	07-4069/2 03.11.2010	Скопје I и Скопје II
68.	АБАЗИ Ќенан БЕСИМ	Бул.Македонско-Косовска бригада 22 бр.1 Скопје 070/716 890, besim_abazi@web.de	Албански и Германски	07-4052/2 05.11.2010	Скопје I и Скопје II
69.	МЕМЕТИ Љуан ЏЕЛАДИН	Чаирска 38А Скопје 070/635 134 xh.memeti@yahoo.com	Албански	07-4154/2 03.11.2020	Скопје I и Скопје II
70.	АТАНАСОВА Стојче МАЈА	Владимир Комаров 13/4 Скопје, 070/522 445 maja.atanasova@gmail.com	Англиски	07-4130/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
71.	ВАГЛЕНАРОВА Димитрије СУНЧИЦА	Апостол Гусларот 16 Скопје 075/544 245 vsuncica@yahoo.com	Англиски и Српски	07-4097/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II

72.	ВЕЛЕСКА Димитрија ВЕСНА	Првомајска 6 бр.2А Скопје 071/812 796 vesna.veleska@yahoo.com	Англиски	07-3882/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
73.	ГАВРОВСКА Пламенчо ИВАНА	Мито Вaџивасилев - Јасмин 52/2-10, Скопје, 071/797 491 ivanagavrovska@yahoo.com	Англиски	07-4014/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
74.	ГЛАВИНОВА Димитар СОФИЈА	Никола Добровиќ 3/2-20 Скопје, 070/744 301 sglavinova@gmail.com	Англиски	07-4026/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
75.	ДАНИЛОВА Томислав ВАЛЕНТИНА	Вич 28/38 Скопје, 070/3385 581 vale.danilova@yahoo.com	Англиски	07-4027/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
76.	ЃОРЃИНСКА Градимир ЈАНА	Бул.ЈНА 63А Скопје 072/205 775 и 075/483 502 jananaj@gmail.com	Англиски	07-4135/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
77.	ИМЕР Енвер САНЈА	Радњанска 4 Скопје 075/405 459 sanyaimer@gmail.com	Англиски	07-3959/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
78.	ЈАНЕВА Драган ИВАНА	Дане Крапчев 12-6 Скопје 070/789 018 ivanajaneva@gmail.com	Англиски	07-3979/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
79.	ЈАНКОСКА Видан ЕЛЕНА	Пиринска 157/1-13, Скопје 071/363 585 mravce21@yahoo.com	Англиски	07-3901/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
80.	ЈОВАНОВИЌ Слободан ЈАСМИНА	Бул.АВНОЈ 64/4-1 Скопје 071/388 640 jasmina.jovanovik@gmail.com	Англиски	07-4057/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
81.	КАЗАНКОВСКИ Николче БРАНКА	Владимир Комаров 21/3 Скопје, 071/212 826 branka.kazankovski@gmail.com	Англиски	07-3885/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
82.	ЛАЗАРОВСКА Тиме НАТАША	Коце Металец 2Б/9 Скопје 075/400 821 natasa.lazarovska@hotmail.com	Англиски	07-4031/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
83.	МАРКОВИЌ Љубомир БИЛЈАНА	Васил Ѓоргов 38 Скопје 070/687 042 b_kozinkova@yahoo.com	Англиски	07-4059/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
84.	МИХАЈЛОВИЌ Милорад ВИКТОР	Финска 23, Скопје 075/655 946, viksa_m@yahoo.com	Англиски	07-3905/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
85.	МУРГОСКА Зозе ЕЛЕНА	Будимпештанска 37 Б Скопје 078/241 344	Англиски	07-3922/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
86.	НАУМОВСКА Бранко МИМОЗА	Бул.Видое Смилевски-Бато 83/3-4 Скопје mimoza.naumovska@gmail.com	Англиски	07-4015/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
87.	ПАНОВА Александар КАТАРИНА	Елисие Поповски-Марко 4/1-8, Скопје, 070/225 623 panovak@dimitrov.com.mk	Англиски	07-4154/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
88.	ПАТЧЕ Ристо ВИОЛЕТА	Жданец 21Б Скопје 3081 879, vpatce@usaid.gov	Англиски	07-4128/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
89.	РАШИТИ Сабри ЈЕТОН	Лазо Москов 4/1-2 Скопје 070/895 648, jetonland@hotmail.com	Англиски	07-4122/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
90.	СИМЈАНОСКА Димитар МАРИЈА	Пекљане 77А Скопје 2037 719 и 070/430 443	Англиски	07-4058/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
91.	СИМОНОВСКА Стојан ИВА	Бул.АВНОЈ 82-2/26, Скопје 2458 265 и 075/526 950 ifceivce@yahoo.com	Англиски	07-3904/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II

92.	СТАМЕНКОВСКИ Лазо АЛЕКСАНДАР	Боро Менков 5/2-1 Скопје 076/423 314 aleksandarstamenkovski@yahoo.com	Англиски	07-3830/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
93.	СТЕФАНОВСКА Владимир АНДРИЈАНА	Владимир Комаров 20/29 Скопје, 070/677 160 stefanovska.andrijana@gmail.com	Англиски	07-4020/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
94.	СТЕФАНОСКА Лазо СИРМА	Цветан Димов 96/2-8 Скопје 071/321 717 sstef2007@yahoo.com	Англиски	07-4131/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
95.	ТАНУШЕВСКИ Јаков АЛЕКСАНДАР	Штросмаерова 18 Скопје 2037 140 и 075/546 646 tanusevskiace@live.com	Англиски	07-4056/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
96.	УГРИНОВСКА Љумомир МАЈА	Народен Фронт 13/39 Скопје 3211 115, 070/723 447 и 078/308 040 maja_neo@yahoo.com	Англиски	07-4025/2 04.11.2010	Скопје I и Скопје II
97.	МИРЧЕСКА Петре СТЕФАНИЈА	Бихаќка 1/1-33, Скопје 071/294 850 mircheska.s@gmail.com	Бугарски	07-3916/2 30.10.2010	Скопје I и Скопје II
98.	МИРЧЕСКИ Софре ИГОР	Бихаќка 1/1-33 Скопје 078/311 499, skopski09@abv.bg	Бугарски	07-3915/2 30.10.2010	Скопје I и Скопје II
99.	ТРАЈКОВСКА Драги ВЕЛА	Бул.Јане Сандански 38/1-4 Скопје, 075/383 834 velatrajkovska@yahoo.com	Бугарски	07-4141/2 30.10.2010	Скопје I и Скопје II
100	АНДРЕЕВСКИ Томислав САШО	Ѓорче Петров 26 б/4-7 Скопје 070/934 154 s.andreevski@gmail.com	Германски	07-3953/2 05.11.2010	Скопје I и Скопје II
101	АНДРЕЈЧЕНКО Владимир ВЕСНА	Женевска 8/23 Скопје 02/3070 875 и 076/569 169 vesna_a2001@yahoo.com	Германски	07-3840/2 05.11.2010	Скопје I и Скопје II
102	БЛАЖЕСКИ Спасе ДИМЧЕ	Ѓорѓи Капчев 41 Скопје 075/999 540 krebs-mk@hotmail.de	Германски	07-3839/2 05.11.2010	Скопје I и Скопје II
103	ЈОВАНОВСКА Милета САЊА	Миле Поп Јорданов 11/7 Скопје, 070/328 188 ilicsanja@yahoo.com	Германски	07-3799/2 05.11.2010	Скопје I и Скопје II
104	КЛИАФА-ТРПЕСКА Константинос КРИСТИНА	Васил Ѓоргов 18/2-30 Скопје 071/478 928 kkliafa@yahoo.com	Германски	07-4024/2 05.11.2010	Скопје I и Скопје II
105	ТРЕНКОСКА Бранко ВЕСНА	Илија Ристовски 120, Скопје 2 794 574 и 075/975 849 v_trenkoska@yahoo.com	Германски	07-3906/2 05.11.2010	Скопје I и Скопје II
106	КОВАЧИ Христо ЕЛЕНА	Бојмија 1-2/3 Скопје 2 461 444 и 075/447 444 kovacielena@live.com	Грчки	07-4022/2 09.11.2010	Скопје I и Скопје II
107	БУКЧЕВСКА Лазар СИМЕЛА	Бул.Јане Сандански 17/2-4 Скопје, 070/736 994 simelab@yahoo.com	Италијански	07-3913/2 08.11.2010	Скопје I и Скопје II
108	ГЕРАСИМОВСКА Красимир МЕРИ	Христофер Жефаровиќ 9 Скопје, 070/370 215 merig@t-home.mk	Италијански	07-4132/2 08.11.2010	Скопје I и Скопје II
109	ДИМОВА Лазо РАЈНА	Бул.АСНОМ 48/1-11 Скопје 070/814 846 rajneroma@gmail.com	Италијански	07-4140/2 08.11.2010	Скопје I и Скопје II
110	ЈАНКОВА Иван ИВАНА	Мечкин Камен 35-Ѓорче Петров Скопје, 078/239 883 ivancejankova@yahoo.com	Италијански	07-3983/2 08.11.2010	Скопје I и Скопје II

111	МИНОВСКА Душко ТАТЈАНА	Емин Дураку 1/3-28, Скопје 5213 607 и 077/544 975	Италијански	07-3952/2 08.11.2010	Скопје I и Скопје II
112	НИКОЛОСКА Мирко ЕЛИЗАБЕТА	Партизански пат 2-12 Скопје 071/888 730 e.nikoloska@live.com	Италијански	07-3902/2 08.11.2010	Скопје I и Скопје II
113	НОВАКОВА Љупчо ИВАНА	Даме Груев 3/6-9 Скопје 070/333 980 и 3228 108 novakivana@yahoo.com	Италијански	07-4101/2 08.11.2010	Скопје I и Скопје II
114	ОГНЕНОСКИ Гоце ОГНЕН	ул.Баница4 Скопје 070/265 758 ognen.ognenoski@gmail.com	Словенечки	07-3978/2 03.11.2010	Скопје I и Скопје II
115	СПАСОВСКИ Љубиша АЛЕКСАНДАР	Михаил Чаков 7А/2-5 Скопје 070/513 113 aleksandar.spasovski@gmail.com	Словенечки	07-4089/2 03.11.2010	Скопје I и Скопје II
116	СВОРЦАН Стојан ЈЕЛЕНА	Славејко Арсов 18 Скопје 072/659 329 и 3178 882 jelenasvorcan@yahoo.com	Српски	07-4120/2 03.11.2010	Скопје I и Скопје II
117	ТЕПАВАЦ Драган ЕЛИЗАБЕТА	Руди Чајавец 12/2-14 ,Скопје 070/342 631 etepavac@yahoo.de	Српски	07-3926/2 03.11.2010	Скопје I и Скопје II
118	ЕМИН Елмаз ЕНИС	Џон Кенеди 5/1-24, Скопје 070/702 625 enisemin2001@yahoo.com	Турски	07-4050/2 5.11.2010	Скопје I и Скопје II
119	КОЧЕВСКА Душко МАРИЈА	Никола Тесла 16/2-7 Скопје 071/304 293 m.kocevska@yahoo.com	Француски	07-4134/2 09.11.2010	Скопје I и Скопје II
120	МИНОВСКА Благоја ХРИСТИНА	Ванчо Мицков 63 Скопје 076/961 013 hristinaminovska@yahoo.com	Француски	07-4067/2 09.11.2010	Скопје I и Скопје II
121	МИТОСКИ Спасо ХРИСТИЈАН	4 Јули 43/2-12 Скопје 070/317 728 hmitoski@hotmail.com	Француски	07-3981/2 09.11.2010	Скопје I и Скопје II
122	ДАНИЛОВ Иван ВЛАТКО	Волгоградска 15/1 Скопје 3075 327 и 077/750 054	Хрватски	07-4098/2 03.11.2010	Скопје I и Скопје II
123	ЈОВАНОВСКА Илија СОЊА	Првомајска 11/6-11 Скопје 070/606 211 sonjajovanovska@yahoo.com	Хрватски	07-4100/2 03.11.2010	Скопје I и Скопје II
124	АЛА Ибраим АРИЈЕТА	с.Горно Татеши - Струга 070/786 080 arijetaalla@gmail.com	Англиски	07-3907/2 04.11.2010	Струга
125	ТАСЕВА Глигор ЕЛИСАВЕТА	Киро Абрашев 68 Струмица 077/683 272 elitaseva@yahoo.gr	Грчки	07-3976/2 30.10.2010	Струмица
126	КОСТАДИНОВА Коља ДАНИЕЛА	с.Ангелци 128, Василево – Струмица, 070/452 203 daniella.kostadinova@gmail.com	Италијански	07-3942/2 08.11.2010	Струмица
127	ТИМОВА Томе ЕВА	Невена Стојкова 17/2-6 Струмица, 071/205 024 eva_timova@hotmail.com	Француски	07-3974/2 09.11.2010	Струмица
128	АСАНИ Исми ЛИНДИТА	Илинденска БЛ77/А2-12 Тетово, 070/521 705 lindita.asani@unite.edu.mk	Албански и Англиски	07-4136/2 04.11.2010	Тетово
129	БАЈРАМИ Саит ИБРАИМ	Благој Тоска БЛ82/2-3, Тетово 070/388 544, arpeba@hotmail	Албански, Српски и Хрватски	07-3919/2 03.11.2010	Тетово

130	ЗЕНУНИ Насер ЗЕНУН	101 бб, с.Горно Седларце, Боговиње 044/336 542 и 070/925 676 zenun_zenuni@live.com	Албански и Хрватски	07-3956/2 03.11.2010	Тетово
131	ДОНЕВ Огнан ДРАГАН	Партизанска 96, Штип 077/701 337 petarcamuset@yahoo.com	Англиски и Германски	07-3943/2 05.11.2010	Штип
132	САРЕВА Златко НАДИЦА	Сремски Фронт 21/20 Штип 078/227 693 nadica_sareva@yahoo.com	Англиски	07-4021/2 04.11.2010	Штип
133	МИЛОШЕВСКА Жика САЊА	Нада Михајлова 42-А Пробиштип, 070/336 408 sanja_milosevska@yahoo.com	Италијански	07-4129/2 08.11.2010	Штип
134	БРЕСЛИЕВА Душко ГАБРИЕЛА	Благој Мучето 3А Штип 070/579 022 gabibreslieva@yahoo.com	Српски	07-4123/2 03.11.2010	Штип

Министер за правда,
Михајло Маневски, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА

3086.

Врз основа на член 16 од Законот за метрологијата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 55/02, 84/07 и 120/09), министерот за економија, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА НАЧИНОТ И ПОСТАПКАТА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА, ЧУВАЊЕ И ОДРЖУВАЊЕ НА СЕРТИФИЦИРАНИ РЕФЕРЕНТНИ МАТЕРИЈАЛИ ЗА АЛКОХОЛ*

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот и постапката за реализација, чување и одржување на сертифицирани референтни материјали за алкохол.

Член 2

Заради реализација, чување и одржување на сертифицирани референтни материјали се применува методот на изразување на алкохолната јачина, изразена преку зафатнина или изразена преку маса со примена на формула којашто дозволува да се направат табели за пресметување на алкохолната јачина врз основа на направените мерења, наведена во Прилогот кој е составен дел на овој правилник (во натамошниот текст: Прилог).

Член 3

Референтните материјали со вредности за алкохолната јачина на алкохолните раствори кои се добиваат од алкохолометриските табели направени врз основа на формулата дадена во точка 4 од Прилогот и од мерењата направени со алкохолометрите или алкохолните ареометри со важечки жигови или со еталони кои имаат барем еднаков степен на точност се сметаат за сертифицирани.

При користење на алкохолометриските табели за означување на алкохолната јачина, како што е наведено во Прилогот, се користат следните ознаки:

- „% vol“ за алкохолна јачина по зафатнина и
- % mas“ за алкохолна јачина по маса.

Член 4

По правило алкохолните раствори се подготвуваат непосредно пред употреба. Растворите не се одржуваат и се чуваат кратко во садови со сертифицирана херметичност.

Член 5

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 25-5872/5
9 октомври 2010 година
Скопје

Министер за економија,
Фатмир Бесими, с.р.

* Со овој правилник се врши усогласување со Европската Директива на Советот од 27 Јули 1976 година за приближување на законите на земјите – членки кои се однесуваат на табели за алкохол, 1976/766/ЕЗ на Европската унија, број 31976L0766.

ПРИЛОГ

АЛКОХОЛНА ЈАЧИНА

1. ДЕФИНИЦИЈА

„Алкохолна јачина изразена преку зафатнина“ на растворот од вода и етанол е однос меѓу зафатнината на чист алкохол присутен во растворот на температура од 20°C и вкупната зафатнина на растворот при истата температура.

„Алкохолна јачина изразена преку маса“ на раствор од вода и етанол е однос на масата на алкохол присутен во растворот и вкупната маса на растворот.

2. ИЗРАЗУВАЊЕ НА АЛКОХОЛНАТА ЈАЧИНА

Алкохолната јачина се изразува во делови алкохол на сто дела од растворот.

Прифатени ознаки се:

- „% vol“ за алкохолната јачина изразена преку зафатнина,
- „% mas“ за алкохолната јачина изразена преку маса.

3. ОДРЕДУВАЊЕ НА АЛКОХОЛНА ЈАЧИНА

Постапките што треба да се следат за одредување на алкохолната јачина со помош на алкохолометри, кои се однесуваат на алкохолометри и на алкохолни ареометри, треба да бидат следниве:

- отчитување на резултатот на мерењето на алкохолометарот или алкохолниот ареометар, при определена температура на растворот,
- мерење на температурата на растворот.

Резултати се добиваат од меѓународните табели за алкохол.

4. ФОРМУЛА ЗА ПРЕСМЕТКА НА АЛКОХОЛ ВО РАСТВОРИ ОД ВОДА И ЕТАНОЛ ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ ТАБЕЛИ

Густината „*ρ*“ изразена во килограми на кубен метар (kg/m^3) на растворот од вода и етанол на температура (*t*), изразена во Целзиусови степени, е дадена со следнава формула како функција на:

- масениот удел „*p*“, изразен како децимален број*,
- температурата „*t* “, изразена во Целзиусови степени (IPTS-68),
- нумеричките коефициенти дадени подолу.

* Пример: за масен удел од 12%, p = 0,12.

Оваа формула важи за температури во опсег од – 20°C до + 40°C.

$$\rho = A_1 + \sum_{k=2}^{12} A_k p^{k-1} + \sum_{k=1}^{6} B_k (t - 20\ °C)^k + \sum_{i=1}^{n} \sum_{k=1}^{m_i} C_{i,k} p^k (t - 20\ °C)^i$$

n = 5

$m_1 = 11$

$m_2 = 10$

$m_3 = 9$

$m_4 = 4$

$m_5 = 2$

НУМЕРИЧКИ КОЕФИЦИЕНТИ ВО ФОРМУЛАТА

K	A_k kg/m^3	B_k	
1	$9{,}982\ 012\ 300 \cdot 10^{2}$	$-\ 2{,}061\ 851\ 3 \cdot 10^{-1}$	kg/(m^3·°C)
2	$-\ 1{,}929\ 769\ 495 \cdot 10^{2}$	$-\ 5{,}268\ 254\ 2 \cdot 10^{-3}$	kg/(m^3·°C)
3	$3{,}891\ 238\ 958 \cdot 10^{2}$	$3{,}613\ 001\ 3 \cdot 10^{-5}$	kg/(m^3·°C)
4	$-\ 1{,}668\ 103\ 923 \cdot 10^{3}$	$-\ 3{,}895\ 770\ 2 \cdot 10^{-7}$	kg/(m^3·°C)
5	$1{,}352\ 215\ 441 \cdot 10^{4}$	$7{,}169\ 354\ 0 \cdot 10^{-9}$	kg/(m^3·°C)
6	$-\ 8{,}829\ 278\ 388 \cdot 10^{4}$	$-\ 9{,}973\ 923\ 1 \cdot 10^{-11}$	kg/(m^3·°C)
7	$3{,}062\ 874\ 942 \cdot 10^{5}$		
8	$-\ 6{,}138\ 381\ 243 \cdot 10^{5}$		
9	$-\ 7{,}470\ 172\ 998 \cdot 10^{5}$		
10	$5{,}478\ 461\ 352 \cdot 10^{5}$		
11	$-\ 2{,}234\ 460\ 334 \cdot 10^{5}$		
12	$3{,}903\ 285\ 426 \cdot 10^{4}$		

	$C_{1,k}$ kg/(5m^3·°C)		$C_{2,k}$ kg/(5m^3·°C)
1	1,693 443 461 530 087· 10^{-1}	1	- 1,193 013 005 057 010 · 10^{-2}
2	– 1,046 914 743 455 169 · 10^{1}	2	2,517 399 633 803 461 · 10-^{1}
3	.7,196 535 469 546 523 · 10^{1}	3	- 2,170 575 700 536 933
4	–.7,047 478 054 272 792 · 10^{2}	4	1,353 034 899 843 029 · 10^{1}
5	3,924 090 430 035 045 · 10^{3}	5	- 5,029 988 758 547 014 · 10^{1}
6	–.1,210 164 659 068 747 · 10^{4}	6	1 096 355 666 577 570 · 10^{2}
7	2,248 646 550 400 788 · 10^{4}	7	- 1,422 753 946 421 155 · 10^{2}
8	– 2,605 562 982 188 164 · 10^{4}	8	1,080 435 942 856 230 · 10^{2}
9	.1,852 373 922 069 467 · 10^{4}	9	- 4,419 153 236 817 392 · 10^{1}
10	– 7,420 210 433 430 137 · 10^{3}	10	7,422 971 530 188 783
11	1,285 617 841 889 974 · 10^{3}		

k	$C_{3,k}$ kg/(5m^3·°C)	$C_{4,k}$ kg/(5m^3·°C)	$C_{5,k}$ kg/(5m^3·°C)
1	- 8,802 955 503 803 · 10^{-4}	4,075 376 675 622 027 · 10^{-6}	- 2,788 074 354 782 409 · 10^{-8}
2	1,876 837 790 289 664 · 10^{-2}	- 8,763 058 573 471 110 · 10^{-6}	1,345 612 883 493 354 · 10^{-8}
3	- 2,002 561 813 734 156 · 10^{-1}	6,515 031 360 099 368 · 10^{-6}	
4	.1,022 992 966 719 220	-1,515 784 836 987 210 · 10^{-6}	
5	- 2,895 696 483 903 638		
6	4,810 060 584 300 675		
7	- 4,672 147 440 794 683		
8	2,458 043 105 903 461		
9	- 5,411 227 621 436 812 · 10^{-1}		

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

3087.

Врз основа на член 19 став 2 и член 20 став 2 од Законот за ѓубрива („Службен весник на Република Македонија" бр.110/07 и 20/09), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ПОБЛИСКИТЕ УСЛОВИ ЗА МАГАЦИНИТЕ, УСЛОВИТЕ ЗА СМЕСТУВАЊЕ И ЧУВАЊЕ НА ЃУБРИЊАТА И УСЛОВИТЕ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ПРИ ПЛАСИРАЊЕ НА ПАЗАР НА ЃУБРИЊА НА ГОЛЕМО И МАЛО

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат поблиските услови за магацините, условите за сместување и чување на ѓубрињата и условите за заштита на животната средина при пласирање на пазар на ѓубриња на големо и мало.

Член 2

(1) Правното лице кое врши дејност пласирање на пазар на ѓубрива на големо треба да ги исполнува следните услови:

1) Да поседува магацин со задоволителен капацитет за сместување на ѓубрива, кој овозможува одржување на квалитетот, правилно и безбедно ракување со ѓубрињата, како и просторија за гардероба и санитарен јазол;

2) Работниот дел од магацинот треба да служи за престој и работа на стручни лица, и во истиот треба да бидат сместени литература, рекламен материјал (проспекти, упатства и друго) и други помагала во работата;

3) Продажниот дел од магацинот треба да служи за пласирање на пазар на ѓубриња на големо, а доколку во продажниот дел се врши продажба и на производи за заштита на растенијата и семе и саден материјал, тие треба да бидат сместени во посебно издвоен простор на продажниот дел, и

4) Дел од магацинот за ѓубриња треба да служи за сместување на палети кои овозможуваат одржување на квалитетот, правилно и безбедно ракување со ѓубрињата.

(2) Во продажниот дел од магацинот треба да биде вградена соодветна вентилација за проветрување на просторијата.

(3) Ѓубрињата кои се наоѓаат во магацинскиот или во продажниот дел од магацинот и се пуштаат во промет, треба да бидат спакувани во оригинално пакување.

(4) Правното лице кое врши пласирање на пазар на ѓубриња на големо, во магацинот треба да има кутија за прва помош и противпожарен апарат.

Член 3

(1) Правното лице кое врши дејност пласирање на пазар на ѓубриња на мало треба да ги исполнува следните услови:

1) Да има објект со ограден работен, продажен и магацински дел, како и просторија за гардероба и санитарен јазол;

2) Работниот дел треба да служи за престој и работа на стручните лица, и во истиот дел треба да бидат сместени литература, рекламен материјал (проспекти, упатства и друго) и други помагала во работата;

3) Продажниот дел треба да служи за пласирање на пазар на ѓубриња на мало, а доколку во продажниот дел се врши продажба и на производи за заштита на растенија и семе и саден материјал, тие треба да бидат сместени во посебно издвоен простор на продажниот дел, и

4) Магацинскиот дел треба да служи за сместување на ѓубриња на палети кои овозможуваат одржување на квалитет, правилно и безбедно ракување со ѓубриња.

(2) Во магацинскиот дел треба да има засебно место за привремено складирање на ѓубриња со изминат рок, кои треба да се чуваат сѐ до нивно преиспитување, предекларирање или конечно отстранување.

(3) Во продажниот и магацинскиот дел треба да биде вградена соодветна вентилација за проветрување на просторијата.

(4) Ѓубрињата кои се наоѓаат во магацинскиот или во продажниот дел и се пуштаат во промет, треба да бидат спакувани во оригинално пакување.

(5) Правното лице кои врши пласирање на пазарот на ѓубриња на мало, во просторијата треба да има кутија за прва помош и противпожарен апарат.

Член 4

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија".

Министер за животна средина и просторно планирање,	Министер за земјоделство, шумарство и водостопанство,
д-р **Нецат Јакупи**, с.р.	**Љупчо Димовски**, с.р.

Бр.17-207/4
септември 2010 година
Скопје

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3088.

Врз основа на член 52, член 53 и член 54 од Законот за инвестициски фондови („Службен весник на РМ" бр. 12/2009) и член 231 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија" бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), постапувајќи по Поднесокот бр. 3-602/1/10 од 3.06.2010 на Друштвото за управување со инвестициски фондови КБ Публикум Инвест АД Скопје за усогласување на отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран со Законот за инвестициски фондови, Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 25.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. На Друштвото за управување со инвестициски фондови КБ Публикум Инвест АД Скопје со седиште на ул. „Мито Хаџивасилев Јасмин" бр.50, Скопје, се дава одобрение на:

- Одлуката за измени на Статутот на отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран бр. 03-827/1/10 од 14.07.2010 година односно на пречистениот текст на Статутот на отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран 02-827/2/10 од 14.07.2010 година;
- Одлуката за измени на Проспектот на отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран број 02-828/1/10 од 14.07.2010 година односно на пречистениот текст на Проспектот на отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран бр. 02-828/2/10 од 14.07.2010 година;
- скратената форма на проспект на отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран бр. 02-828/3/10 од 14.07.2010 година.

2. Се задолжува Друштвото за управување со инвестициски фондови КБ Публикум Инвест АД Скопје кое управува со отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран во рок од седум дена од денот на конечноста на ова Решение да го објави во најмалку два дневни весници што излегуваат во Република Македонија проспектот или скратената форма на проспектот на отворениот инвестициски фонд КБ Публикум-Балансиран од точка 1 на ова решение.

3. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 08 УП 1/72 Комисија за хартии од вредност
25 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3089.

Врз основа на член 8 став 2 од Законот за инвестициски фондови („Службен весник на Република Македонија” бр. 12/2009), постапувајќи по барањето на Друштвото за управување со инвестициски фондови КД Фондови АД Скопје бр. 03-060/3 од 15.09.2010 година, Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 25.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се дава согласност на Друштвото за управување со инвестициски фондови КД Фондови АД Скопје за пренос на работите во врска со воспоставување и одржување на односи со вложувачите Агенцијата за едукација, маркетинг и консалтинг Синергија Плус ДОО Скопје со седиште на улица „Ленинова“ број 64 А/2, Скопје.

2. Се задолжува Друштвото за управување со инвестициски фондови КД Фондови АД Скопје на наредното годишно собрание на акционери да изврши промена во „Листата на лица со кои друштвото за управување има склучено договор за пренесување на активности” во Проспектите на отворените инвестициски фондови со кои управува друштвото.

3. Се задолжува Друштвото за управување со инвестициски фондови КД Фондови АД Скопје ова решение веднаш по неговата конечност односно правосилност да го објави на начин на кој се објавени Проспектите на оворените инвестициски фондови со кои управува ова друштво.

4. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а истото ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. УП 1-08-121 Комисија за хартии од вредност
25 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3090.

Врз основа на член 154 став 1, член 160 став 1, член 194 став 5 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај Друштвото за производство на облека и конфекција Герас Цунев АД Струмица, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 154 став 1 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува Друштвото за производство на облека и конфекција Герас Цунев АД Струмица, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова решение да ја отстрани во рок од 15 календарски дена од денот на приемот на ова решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-135 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3091.

Врз основа на член 156, член 160 став 1, член 194 став 5 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ” бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај Фабрика Карпош, Акционерското друштво за проектирање, производство и монтажа на бетонски префабрикати, станови, индустриски објекти, мостови и далноводи Скопје, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 156 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на полугодишен извештај за првите шест месеци од календарската 2010 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува Фабрика Карпош, Акционерското друштво за проектирање, производство и монтажа на бетонски префабрикати, станови, индустриски објекти, мостови и далноводи Скопје, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова решение да ја отстранат во рок од 15 календарски дена од денот на прием на ова Решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави полугодишен извештај за првите шест месеци од календарската 2010 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-136 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3092.

Врз основа на член 156, член 160 став 1, член 194 став 5 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ" бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај Тутунски комбинат АД Прилеп, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 156 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на полугодишен извештај за првите шест месеци од календарската 2010 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува Тутунски комбинат АД Прилеп, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова решение да ја отстранат во рок од 15 календарски дена од денот на прием на ова Решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави полугодишен извештај за првите шест месеци од календарската 2010 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-137 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3093.

Врз основа на член 156, член 160 став 1, член 194 став 4 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ" бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај Акционерското друштво Фабрика за кабли Неготино од Неготино, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 156 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на полугодишен извештај за првите шест месеци од календарската 2010 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува Акционерското друштво Фабрика за кабли Неготино од Неготино, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова Решение да ја отстранат во рок од 15 календарски дена од денот на прием на ова Решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави полугодишен извештај за првите шест месеци од календарската 2010 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-138 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3094.

Врз основа на член 154 став 1, член 160 став 1, член 194 став 5 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ" бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај Акционерското друштво Кланица со ладилник од Струмица, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 154 став 1 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува Акционерското друштво Кланица со ладилник од Струмица, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова Решение да ја отстрани во рок од 15 календарски дена од денот на приемот на ова Решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-139 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3095.

Врз основа на член 154 став 1, член 160 став 1, член 194 став 5 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ" бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај Акционерското друштво Органско хемиска индустрија „Наум Наумовски-Борче" Скопје, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 154 став 1 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува Акционерското друштво Органско хемиска индустрија „Наум Наумовски-Борче“ Скопје, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова решение да ја отстрани во рок од 15 календарски дена од денот на приемот на ова Решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-140 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3096.

Врз основа на член 154 став 1, член 160 став 1, член 194 став 5 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ” бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај Акционерското друштво Македонија Фабрика за санитарна керамика од Струмица, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 154 став 1 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува Акционерското друштво Македонија Фабрика за санитарна керамика од Струмица, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова Решение да ја отстрани во рок од 15 календарски дена од денот на приемот на ова Решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-141 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3097.

Врз основа на член 154 став 1, член 160 став 1, член 194 став 5 и член 220 став 1 точка б од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 8.10.2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. Се утврдува неправилност кај АД за производство и услуги Карбо-Нова Крива Паланка, друштво со посебни обврски за известување во смисла на член 154 став 1 и член 160 став 1 од Законот за хартии од вредност, заради недоставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија на годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година во утврдениот законски рок.

2. Се задолжува АД за производство и услуги Карбо-Нова Крива Паланка, друштво со посебни обврски за известување и директорот на друштвото како одговорно лице, утврдената неправилност од точка 1 на ова Решение да ја отстрани во рок од 15 календарски дена од денот на приемот на ова Решение и до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во наведениот рок да достави годишен извештај за финансиските резултати за завршената календарска 2009 година.

3. Жалбата не го одлага извршувањето на Решението.

4. Ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување.

Бр. УП 1-08-142 Комисија за хартии од вредност
8 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

3098.

Врз основа на член 190 став 1 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/205, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), а во врска со член 21 од Законот за инвестициски фондови („Службен весник на РМ“ бр.12/2009 и 67/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на ден 25.10.2010 година, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА НАЧИНОТ НА РАБОТЕЊЕ НА ДРУШТВОТО ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ

Член 1

Со Правилникот за начинот на работење на друштвото за управување со инвестициски фондови (во натамошниот текст: Правилник) се утврдуваат условите и начинот на работење на друштвата за управување со инвестициски фондови со цел обезбедување на законито и правилно работење и намалување на ризикот од работење.

Дефиниции

Член 2

1. Организациската функција за тргување (Front office) е функција задолжена за договарање на трансакции со хартии од вредност и изготвување на анализи за пазарите на капитал.

2. Организациската функција за надзор и анализа (Middle office) е функција задолжена за контрола на работењето која се извршува во име и за сметка на фондот, изготвување на стручни анализи и известување на менаџментот на Друштвото за управување со инвестициски фондови (во понатамошниот текст: Друштво).

3. Организациската функција за подршка (Back office) е функција задолжена за сметководствено евидентирање на портфолиото на фондот, решавање на постапки за намирување на обврските на фондот, дневни пресметки на нето имотот на фондот и усогласување на вреднување на имотот на фондот со депозитарната банка.

Член 3

(1) Освен условите утврдени во Законот за инвестициски фондови и Правилникот за кадровска, техничка и организациона оспособеност потребни за основање и работа на друштво за управување со инвестициски фондови, друштвата кои управуваат со помалку од 3 инвестициски фонда или со фондови чија што вкупна нето вредност изнесува помалку од 5 милиона евра во денарска противвредност мораат задолжително да ги исполнуваат Основните услови утврдени со овој Правилник. Овие друштва можат на доброволна основа да ги применуваат и дополнителните услови утврдени со овој Правилник.

(2) Друштвата кои управуваат со повеќе од 3 инвестициски фонда или со фондови чија што вкупна нето вредност изнесува повеќе од 5 милиона евра во денарска противвредност мораат задолжително да ги исполнуваат Дополнителните услови утврдени со овој Правилник.

ОСНОВНИ УСЛОВИ

Член 4

(1) Друштвото мора да обезбеди надлежностите и одговорностите на функцијата на тргување (Front office) да бидат издвоени од функцијата на надзор и анализа (Middle office) и функцијата на позадински работи (Back office).

(2) Друштвото може да ја издвои функцијата на позадински работи од функцијата на надзор и анализа.

(3) Поделбата меѓу активностите на тргување (Front office) и позадинското работење во врска со тргувањето (Back office) опфаќа воспоставување соодветни работни и безбедносни процедури, правила за пристап до компјутерските апликации и физичка поделба на деловните простории во кои се извршуваат овие активности.

(4) Лицето кое врши функција на тргување не може да врши и функција на надзор и анализа и функција на позадински работи и обратно.

Член 5

Друштвото мора да воведе и изготви интерни правила на тргување, со кои се дефинира начинот на договарање на трансакциите, лица овластени за тргување, инструментите со кои ќе се тргува, пазарите на кои се тргува, лимити на обем на тргување по лица, инструмент, пазар, валута и сл.

Член 6

(1) Друштвото мора да осигура дека сите битни елементи на трансакциите се јасни и усогласени помеѓу договорните страни пред склучувањето на секоја поединечна трансакција. Друштвото мора да осигура дека трансакциите се договорени во согласност со пазарните услови.

(2) Друштвото мора да осигура дека за секоја договорена трансакција постои писмена документација, која ги содржи сите битни елементи и други релевантни информации за договорената трансакција. По склучувањето на секоја трансакција, лицето кое ја склучило трансакцијата изготвува потврда која ги вклучува сите битни информации во врска со трансакцијата.

(3) Потврдата за договорената трансакција и соодветната документација, во најкраток можен рок, се проследуваат до функцијата на позадински работи.

(4) Друштвото мора да осигура дека вработениот надлежен за договорање на трансакции ги внесува податоците во информативниот систем под сопствена идентификациска ознака.

Член 7

(1) Управувањето со ризиците го врши лице/организациски дел кој е независен од лице/организациски дел на тргување.

(2) Друштвото е должно да обезбеди:

- дневно следење на ризиците кои произлегуваат од активностите на тргувањето,

- дневно следење на позициите за тргување и резултатите од тргувањето, во текот и на крајот на денот на тргувањето,

- следење на искористените и надминати лимити и отворените позиции по поединечен вид на трансакција, вид на финансиски интрумент, вид на ризик, валута и портфолио,

- евидентирање на причините за надминување на лимитите,

- одобрување на трансакциите кои ги надминуваат воспоставените лимити,

- вршење на стрес-тестирање (начинот на вршење на стрес-тестот е подетално опишан во Прилог 1, кој е составен дел на овој правилник) Друштвото е должно да ја извести Комисијата за хартии од вредност за резултатите од извршениот стрес-тест, во рок од 30 дена по извршеното тестирање,

- известување за изложеноста на ризици, резултатите од извршените тргувања, за сите пречекорени лимити, резултатите од извршените стрес-тестирања и сл.

Член 8

Друштвото мора да обезбеди процес на одобрување на нови финансиски инструменти, од страна на лице/организациски дел кој е независен од лице/организациски дел на тргување.

Член 9

(1) Друштвото е должно во идентификувањето и мерење на изложеноста на ризици, најмалку да ги земе во предвид:

- сите активности на друштвото осетливи на промена на ризични фактори, вклучувајќи ги сите позиции,

- развој и ликвидност на релевантните финансиски пазари, како и променливоста (волатилноста) на пазарните цени на финансиските инструменти,

- резултати од стрес-тестот и сл.

(2) Друштвото е должно да изготвува Програма за спречување перење пари и финансирање на тероризам и нејзино годишно ажурирање.

Член 10

(1) Друштвото односно организациската функција за позадински работи е должно да обезбеди точни, навремени и целосни потврди од страна на трети лица - учесници во тргувањето.

(2) Друштвото мора да ги провери дали сите потврди за договорени трансакции, примени од другата договорна страна, се навремени и веродостојни.

(3) Друштвото е должно, веднаш, да ја извести другата договорна страна за потврдите кои не ги примила на време или кои не се целосни и точни.

Член 11

Друштвото мора да осигура дека секоја трансакција е евидентирана и вклучена во интерните извештаи за договорени трансакции.

Член 12

Друштвото е должно да воспостави редовна контрола на:

- процесот на договарање,
- адекватноста на документацијата за договорени трансакции и навремено проследување до функцијата на позадински работи,
- конзистентноста на податоците за договорените трансакции со потврдата за податоците за договорените трансакции и останатите извори,
- совпаѓањето на договорената трансакција со пазарните услови,
- отстапувања од интерните правила на тргување и
- конзистентноста на податоците за трансакцијата помеѓу функцијата на тргување и останатите функции.

ДОПОЛНИТЕЛНИ УСЛОВИ

Член 13

(1) Друштвото е должно да воспостави внатрешна организациска структура со која се обезбедува правилно извршување на работите поврзани со управувањето со инвестициски фондови.

Внатрешната организациска структура треба да обезбедува поделба на работите во три организациски единици и тоа:

- тргување (Front office),
- надзор и анализа (Middle office),
- поддршка односно позадински работи (Back office).

(2) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно да ги изготви, да ги применува и редовно да ги ажурира внатрешните акти кои ќе ги опфатат следниве параметри:

- детален опис на обврски и одговорности на секоја организациска единица;
- опис и попис на работни места и вработени во секоја одделна организациска единица;
- обврски на членовите на органот на управување и вработените во друштвото за управување;
- постапка за внатрешно известување и носење на одлуки во друштвото за управување со инвестициски фондови и
- начин и постапка на чување на документацијата и податоците.

Член 14

(1) Организациската единица за тргување (Front office) е задолжена за договарање на трансакции со хартии од вредност и подготовка на анализи за пазарите на капитал.

(2) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно да ги подготви, да ги применува и редовно да ги ажурира интерните акти со кои се уредува:

- Создавање на нови финансиски инструменти;
- Интерни правила на тргување (начинот на договарање на трансакциите, лица овластени за тргување, предмет и обем на трансакции, дефинирање на инструментите со кои ќе се тргува, како и лимитите на лицата кои тргуваат) и
- Дневното известување и сл.

Член 15

(1) Организациската единица за надзор и анализа (Middle office) е задолжена за контрола на работењето која се извршува во име и за сметка на фондот, изготвување на стручни анализи и известување на менаџментот на Друштвото.

(2) Друштвото е должно да ги подготви, да ги применува и редовно да ги ажурира интерните акти со кои се уредува:

- Контролата на трансакциите, инвестициски ограничувања и вреднување на имотот;
- Одобрување на нови финансиски инструменти;
- Воспоставување на систем на лимити на изложеност;
- Мерење и следење на ризикот и успешноста;
- Спроведување на заштита на портфолиото (начин на следење, известување и документирање);
- Известување на менаџментот и надзорниот одбор на друштвото за управување со инвестициски фондови за главните индикатори на успешност и ризичност;
- Начин на вршење на стрес-тест (начинот на вршење на стрес тестот е подетално опишан во Прилог 1 кој е составен дел на овој правилник). Друштвото е должно да ја извести Комисијата за хартии од вредност за резултатите од извршениот стрес-тест, во рок од 30 дена по извршеното тестирање.

Член 16

(1) Организациската единица за подршка односно за позадинско работење (Back office) е задолжена за сметководствено евидентирање на портфолиото на фондот, решавање на постапки за намирување на обврските на фондот, дневни пресметки на нето имотот на фондот и усогласување на вреднување на имотот на фондот со депозитарната банка.

(2) Друштвото е должно да ги подготви, да ги применува и редовно да ги ажурира интерните акти со кои се уредува:

- Средување, архивирање и чување на документацијата;
- Начин на организација на процес на потврдување со цел минимизирање на ризик од непотврдени трансакции, а особено следење и анализа на неизвршените потврди;
- Дефинирање на начин на усмено договарање;
- Дневно известување, средување и усогласување помеѓу front office, middle office и back office со трети лица (потврди со депозитарни банки, берзи, брокери и сл.) и
- сметководствено следење на поединечни финансиски инструменти.

Член 17

(1) Друштвото е должно да вработува лица со квалификации и познавања потребни за извршување на работите кои им се доделени.

(2) Друштвото е должно да обезбеди запознавање на сите одговорни лица, вработени и лицата на кои е пренесено извршување на одредени активности со процедурите кон кои треба да се придржуваат при извршување на своите должности и во случај да извршуваат повеќе функции во друштвото, секоја од тие функции мора да се извршува независно една од друга, совесно и професионално.

(3) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно да обезбеди сите лица на кои се доделени работи и должности да бидат запознаени со процедурите на кои мораат да се придржуваат при извршување на своите должности.

Член 18

Друштвото е должно да обезбеди простории во кои се обработуваат и чуваат доверливите податоци и документација и да оневозможи пристап на неовластените лица во нив.

Член 19

(1) Друштвото е должно да го заштити информатичкиот систем кој го користи за извршување на работите на управување со инвестициски фондови, од неовластен пристап, оштетување и кражба. Back-up на податоците задолжително се чува надвор од работните простории на друштвото.

(2) Друштвото е должно во неговите интерни акти да го пропише начинот на постапување со информатичкиот систем и обемот на негова заштита.

(3) Интерните акти од став 2 на овој член мора да содржат одредби за:

- Постапките и начините на заштита на информатичкиот систем и телекомуникациската опрема која друштвото за управување со инвестициски фондови ја користи;
- Водење на евиденција за користење и пристап до информатичкиот систем;
- Постапување во вонредни околности и
- Начинот на изработка и обезбедување на сигурносни копии на сите документи.

Член 20

(1) Целокупната документација и податоците кои друштвото за управување со инвестициски фондови ги подготвува и собира согласно Законот за инвестициски фондови и прописите донесени врз основа на Законот, е должно да ги чува најмалку 10 години по истекот на деловната година на која се однесуваат тие податоци, односно 10 години по истекот на склучените договори.

(2) По исклучок од став 1 од овој член, деловната документација мора да се чува и подолго во случај на постоење на судска постапка.

(3) Документацијата и податоците од став 1 и 2 на овој член, друштвото мора да ги заштити од неовластен пристап и губење и да ги чува на начин кој обезбедува трајност на записите.

(4) Сигурносните копии на сите податоци и документација на друштвото за управување со инвестициски фондови, мора да се чуваат надвор од неговите деловни простории, на начин и во рокови предвидени во став 1, 2 и 3 од овој член.

Член 21

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 22

Друштвата имаат период од 6 (шест) месеци за усогласување со одредбите на овој правилникот од неговото влегување во сила.

Бр. 01-2512/1 Комисија за хартии од вредност
25 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

Прилог 1

Начин на вршење на стрес тест

1) Процес на стрес-тестирање

Функцијата на надзор и анализа е надлежна за спроведување на стрес-тестирањето.

Функцијата на надзор и анализа врши ревидирање и документирање на претпоставките кои што ги користи при стрес-тестирањето, документирање на добиените резултати, како и документирање на активностите кои биле преземени врз основа на тие резултати.

Редовните стрес-тестови се вршат најмалку еднаш годишно. Доколку настанат вонредни услови, тестирањето на изложеноста на ризиците наведени во Правилникот се врши по потреба.

Функцијата на надзор и анализа предлага процедура за стрес тестирање, која се одобрува од страна на органот на управување. Функцијата на надзор и анализа врши редовно ревидирање на процедурата заради нејзино приспособување на моменталните внатрешни и надворешни услови во согласност со законската регулатива.

Информативниот систем овозможува спроведување на стрес тестирањето.

Функцијата на надзор и анализа дава препораки за намалување на ризичната изложеност.

2) Методологија на стрес-тестирање

Функцијата на надзор и анализа врши редовно стрес-тестирање на влијанието на големите промени (шокови) на ризик факторите врз ликвидноста, профитабилност и вредноста на фондот.

При тестирањето се врши симулација во различни услови - стрес сценарија и се употребуваат повеќе степени на стрес.

При одредување на сценаријата, се утврдува релевантноста на сценаријата и дали одделните сценарија одговараат на профилот на друштвото.

Ризик од промена на пазарната цена на сопственичките хартии од вредност.

За оценување на изложеноста на ризикот од промена на пазарната цена на сопственичките хартии од вредност, се применуваат следните сценарија.

- Сценарио 1: Цените на сите акции кои котираат на Македонската берза на хартии од вредност се намалиле за 25%;
- Сценарио 2: Цените на сите акции кои котираат на странските берзи се намалиле за 25%.

Валутен ризик

За оценување на изложеноста на валутен ризик, се оценува влијанието од евентуална апрецијација и депрецијација на денарот во однос на другите валути, преку примена на следните сценарија.

- Еврото апрецира/депрецира за 30% во однос на доларот;
- Еврото апрецира/депрецира за 30% во однос на јенот:
- денарот апрецира/депрецира за 30% во однос на еврото и сл.

При спроведувањето на овие сценарија се опфаќаат позициите номинирани во девизи и позициите номинирани во денари со девизна клаузула.

Ризик од промена на каматните стапки

За целите на стрес-тестот на чувствителноста на банката на ризикот од промена на каматните стапки, се опфаќаат сите позиции кои се изложени на ризик од промена на каматните стапки (каматно-чувствителни позиции).

Се пресметува модифицирана осетливост за вкупното портфолио (пасива и актива). Врз основа на осетливоста и на претпоставката за паралелен пораст/пад на кривата на принос за 1 процентен поен, се пресметува можната загуба.

Ликвидносен ризик

Квантитативната оценка се врши преку примена на следните сценарија:

- повлекување на уделите во износ од 10% од нето вредноста на имотот,
- реализирање на 25% од потенцијалните обврски на фондот, при што се зема предвид и влијанието на сите позиции каде што е дадена опција за предвремено повлекување или отплата.

Кредитен ризик

За оценување на изложеноста на кредитен ризик, се оценува влијанието од евентуално влошување на квалитетот на портфолиото, преку примена на следните сценарија:

- намалување на вредноста на портфолиото на обврзници и инструменти на пазарот на пари за 10%, заради изложеност на кредитен ризик,
- намалување на вредноста на портфолиото на обврзници и инструменти на пазарот на пари за 10%, заради изложеност на кредитен ризик.

Фондот симулира комбинирани сценарија земајќи ја во предвид на релевантноста на истите.

3099.

Врз основа на член 100, член 94, член 99 и член 190 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 95 /2005, 25/2007, 07/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на 25.10.2010 година, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА УТВРДУВАЊЕ НА КАТЕГОРИИТЕ НА СОПСТВЕНИ СРЕДСТВА И НАЧИНОТ НА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ИЗНОСОТ И СТРУКТУРАТА НА ВЛОГОВИТЕ ПРИ ОСНОВАЊЕ И СРЕДСТВАТА ОД АКТИВАТА НА ОВЛАСТЕНО ПРАВНО ЛИЦЕ СО КОИ ТРЕБА ДА РАСПОЛАГА И ВО КОНТИНУИТЕТ

Општи одредби

Член 1

Со Правилникот за утврдување на категориите на сопствени средства и начинот на пресметување на износот и структурата на влоговите при основање и средствата од активата на овластено правно лице со кои треба да располага во континуитет се уредуваат категориите, износот, структурата, начинот на пресметка, одржувањето и контролата на сопствените средствата, влоговите при основањето и средствата со кои треба да располага во континуитет и кои треба да бидат во износ на основната главнина при основање на овластено правно лице, а особено:

- дефинирање на видовите на сопствените средства на овластено правно лице;
- структура на влоговите при основање на овластено правно лице;
- минималниот износ на средства на овластено правно лице со која треба да располага овластено правно лице во континуитет;
- начин на утврдување на структурата на средствата на овластено правно лице;
- содржината, начинот и роковите на поднесување на известување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија (во понатамошниот текст: Комисија) за износот на средствата со кои располага овластено правно лице;
- контрола на средства на овластено правно лице со кои треба да располага континуирано.

Член 2

Одредбите од овој правилник се однесуваат за сите овластени правни лица со дозвола за работење со хартии од вредност на Република Македонијана (во натамошниот текст: овластено правно лице) добиена од Комисијата согласно Законот за хартии од вредност, и тоа:

- брокерски куќи со дозвола за работење добиена од Комисијата;
- овластена банка согласно Законот за банките, со дозвола за работење добиена од Комисијата и
- подружници на странски брокерски куќи кои имаат добиено дозвола за работење од Комисијата.

Сопствени средства на овластено правно лице

Член 3

Сопствените средства на овластено правно лице се идентични/еднакви со вкупниот износ на основната главнина, резервите, нерзапределената добивка/акумулираната загуба и акумулираните средства добиени од спроведеување на постапка за зголемување на основната главнина на овластено правно лице, при што основната главнина претставува главнината при основањето на овластено правно лице (основачки капитал, влог) (во понатамошниот текст: основната главнина при основање) која се состои од сите влогови на акционерите, при што износот на основната главнина е еднаков на збирот на номиналниот износ на сите влогови, односно збирот на номиналниот износ на сите акции од акционерското друштво.

Член 4

Сопствените средства на овластено правно лице можат да произлегуваат од влоговите на акционерите при основањето на овластено правно лице, акумулираните резерви во текот на работењето, акумулираната нераспределена добивка и акумулираните средства од постапката за зголемување на основната главнина на овластено правно лице.

Категории на средства

Член 5

Како влогови при основање на овластеното правно лице и средства на овластено правно лице со кои треба да располага во континуитет се:

- парични средства и салда на готовинските сметки (жиро сметка и девизна сметка);
- депозити по видување, орочените депозити кои се депонирани во банките или штедилниците во Република Македонија или во странски банки на земји членка на ЕУ, Исланд, Норвешка, Австралија, Јапонија, Канада, Нов Зеланд, Швајцарија и САД;

- краткорочни хартии од вредност издадени од НБРМ и Република Македонија и други финансиски инструменти издадени од страна на НБРМ, Република Македонија, односно централна банка или влада на земја членка на ЕУ, Исланд, Норвешка, Австралија, Јапонија, Канада, Нов Зеланд, Швајцарија и САД;

- долгорочни должнички хартии од вредност- обврзници издадени од НБРМ и Република Македонија, Централна Банка или влада на земја членка на ЕУ, Исланд, Норвешка, Австралија, Јапонија, Канада, Нов Зеланд, Швајцарија и САД за кои постои ликвиден секундарен пазар;

- вложување во сопственички хартии од вредност-акции издадени од издавачите врз основа на кои се утврдува берзанскиот индекс МБИ 10, акции на Македонската берза АД Скопје и акции на Централниот депозитар АД Скопје;

- недвижен имот и

- подвижен имот-опрема.

Одржување на структура на средствата на овластено правно лице

Член 6

Влоговите при основање и средства во континуитет на овластено правно лице се состојат од пари, од ствари (подвижни и недвижни) и права што имаат имотна вредност, кои што можат да се проценат и изразат во пари (непаричен влог).

Влоговите при основање на овластеното правно лице и средства на овластено правно лице во континуитет ја има следната структура:

- минимален износ на паричен влог над 20% од основната главнина при основање;

- максимален износ на краткорочни хартии од вредност од член 5 став 1 алинеа 3 во висина до 15% од основната главнина при основање;

- максимален износ на влогот во долгорочни хартии од вредност во висина до 25% од основната главнина при основање од член 5 став 1 алинеа 4 и алинеа 5;

- максимален износ на влогот во подвижни ствари и права што имаат имотна вредност во висина до 15% од основната главнина при основање и

- максимален износ на влогот во недвижни ствари во висина до 40% од основната главнина при основање.

Член 7

При одржување на структурата на средствата во континуитет, утврдена во претходниот член, овластено правно лице мора да го одржува минималниот износ на паричните средства и салда на готовинските сметки.

Останатите категории на средства од утврдената структура во континуитет можат да се менуваат во рамки на утврдените проценти притоа задржувајќи ја потребната вкупна големина на сопствени средства утврдена во член 8 од овој правилник.

Минимален износ на средства на овластено правно лице

Член 8

Во зависност од обемот и видот на услугите со хартии од вредност, утврдени во член 94, а согласно член 99 од Законот за хартии од вредност, овластеното правно лице е должно да располага и да одржува во континуитет средства во висина на основна главнина во износ од најмалку:

- 500.000,000 евра во денарска противвредност, пресметана по средниот курс на Народна банка на Република Македонија на денот на секоја пресметка доколку е регистрирана за вршење на следните услуги:

а) купување и продавање на хартии од вредност по налог и за сметка на клиентот;

б) купување и продавање на хартии од вредност во свое име и за своја сметка;

в) управување со портфолио на хартии од вредност по налог и за сметка на индивидуален клиент;

г) вршење на трансакциите и активностите за сметка на издавачот на хартиите од вредност потребни за успешна јавна понуда на хартии од вредност, без задолжителен откуп на непродадените хартии од вредност;

д) вршење на трансакции и активности за сметка на издавачот на хартиите од вредност потребни за успешна јавна понуда на хартии од вредност, со задолжителен откуп на непродадените хартии од вредност;

ѓ) дејствување како покровител при котација;

е) инвестиционо советување и

ж) извршување на трансакции и активности за сметка на трети лица потребни за преземање на едно акционерско друштво во согласност со Законот за преземање на акционерски друштва и

ѕ) чување на хартии од вредност што вклучува отворање и водење на сметки на хартии од вредност за клиенти во депозитар и други услуги со хартии од вредност по налог на клиентот (исплата на дивиденда и/или камата, известување за собранија на акционерите и слично);

-150.000,00 евра во денарска противвредност, пресметана по средниот курс на Народна банка на Република Македонија на денот на секоја пресметка доколку е регистрирано за вршење на следните услуги:

а) купување и продавање на хартии од вредност по налог и за сметка на клиентот;

в) управување со портфолио на хартии од вредност по налог и за сметка на индивидуален клиент;

ѓ) дејствување како покровител при котација и

е) инвестиционо советување,

- 75.000 евра во денарска противвредност, пресметана по средниот курс на Народна банка на Република Македонија на денот на секоја пресметка доколку е регистрирано за вршење на следните услуги:

а) купување и продавање на хартии од вредност по налог и за сметка на клиентот;

ѓ) дејствување како покровител при котација и

е) инвестиционо советување.

Средства на организациониот дел за работа со хартии од вредност на банка

Член 9

Во случај на овластена банка, износот на средства при основање на организациониот дел за работа со хартии од вредност, во зависност од член 8 од овој Правилник со која мора да располага банката во континуитет се утврдува и чува во рамките на обврските за адекватност на капиталот и задолжителните резерви предвидени со Законот за Банки со посебно искажување на делот од резервирањето по основа на работа со хартии од вредност.

Одржување на нивото на средствата

Член 10

Во случај износот на средствата на овластено правно лице, утврден во член 8 од овој Правилник да падне под минималниот износ на основната главнина при основање и истиот го обезбедува од други извори, овластеното правно лице за настанатата состојба веднаш ја известува Комисијата.

Член 11

Во случај износот на средства на овластено правно лице утврден во член 8 од овој Правилник да падне под минималниот износ на основната главнина при основање од член 99 од Законот за хартии од вредност или износот на средства го обезбедува од други извори, Комисијата со решение ќе наложи овластено правно лице да се усогласи со законот во определен рок.

Начин на вреднување на недвижните и движните ствари кои ги сочинуваат средствата на основната главнина при основање на овластеното правно лице

Член 12

Доколку потребниот износ на средства или дел од нив се обезбедува со обврзници, краткорочни хартии од вредност издадени од НБРМ и Република Македонија и други финансиски инструменти издадени од Република Македонија, односно централна банка или влада на земја членка на ЕУ, како и на државите Исланд, Норвешка, Австралија, Јапонија, Канада, Нов Зеланд, Швајцарија и САД при пресметка на реалната вредност на хартиите од вредност се користи просечна пазарна цена на хартиите од вредност постигната на Берзата односно друг организиран пазар во претходниот ден на тргување од денот на пресметката.

При проценка на вредноста на вложување во сопственички хартии од вредност-акции издадени од издавачите врз основа на кои се утврдува берзанскиот индекс МБИ 10, акциите на македонската берза АД Скопје и на Централниот депозитар АД Скопје се користи просечна пазарна цена на акциите постигната на Берзата односно друг организиран пазар во претходниот месец на тргување од денот на пресметката или од просечната цена од последниот ден на тргување доколку со акциите не е тргувано во последниот месец.

Вредноста на другите движни ствари кои се дел на сопствените средства и кои ја сочинуваат основната главнина при основање на овластеното правно лице се утврдува врз основа на проценка на овластен судски проценител не постара од 12 месеци.

Вредноста на недвижни ствари кои се дел на сопствените средства и кои ја сочинуваат основната главнина при основање на овластеното правно лице се утврдува врз основа на проценка на овластен судски проценител не постара од 12 месеци.

Комисијата може да побара и понова проценка доколку оцени дека проценката која ја приложува овластеното правно лице не е соодветна.

Пресметка на средства во висина на основната главнина на овластено правно лице

Член 13

Износот на средств во висина на основната главнина на овластеното правно лице се пресметува континуирано на дневно ниво согласно образецот, Сопствени средства на овластено правно лице - СОПЛ.

Доставување извештаи до Комисијата

Член 14

Овластеното правно лице е должно веднаш но не подолго од 15 дена по истекот на претходниот месец по електронски пат да ја извести Комисијата, за нивото на основната главнина со која требала да располага за сите работни денови од претходниот месец.

Овластеното правно лице е должно да го изготви извештајот во форма СОПЛ (средства на овластено правно лице) содржан во Прилог на овој Правилник и до Комисијата да го достави по електронски пат.

Во случај на овластена банка, во терминот од став 1 од овој член, банката доставува по електронски пат извештај за пресметка на адекватнста на капиталот и посебното резервирање согласно методологијата на НБРМ во кој ќе биде назначен делот од резервирањето по основа на работа со хартии од вредност.

Чување на документација

Член 15

Овластеното правно лице е должно во согласност со законските прописи да ги чува извештаите СОПЛ на истиот начин како и другата документација.

Контрола

Член 16

Комисијата врши контрола на износот, видот, одржувањето и начинот на пресметка на средствата кои се во висина на основната главнина на овластено правно лице.

Завршни одредби

Член 17

Правилникот влегува во сила со денот на неговото објавување во „Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од 01-07-2011 година.

Член 18

Со примената на овој Правилник престануваат да важат: Павилникот за начинот на пресметка на коефициентите на изложеност на овластеното правно лице со дозвола за работење со хартии од вредност („Службен весник на РМ" бр.6/2007), Правилникот за определување на износот, видот, одржувањето и начинот на пресметка и контрола на ликвидните средства на брокерска куќа и овластена банка со дозвола за работење добиена од Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на РМ" бр.52/2006) и Правилникот за структурата и начинот на пресметка на основната главнина на овластено правно лице за вршење услуги со хартии од вредност („Службен весник на РМ" бр.122/2006).

Бр. 03-1765/3 Комисија за хартии од вредност
25 октомври 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

ПРИЛОГ : Упатство за пополнување на СОПЛ формуларот:

‡ Во прватa колона се внесува датумот на кој се однесуваат податоците

‡ Во втората колона се внесуваат парите во благајна и салдата на готовинските сметки;

‡ Во третата колона се внесуваат депозитите по видување и други депозити;

‡ Во четвртата колона се внесува износот на краткорочни хартии од вредност;

‡ Во петтата колона се внесува износот на обврзниците;

‡ Во колона шестата се внесува износот на акциите:

‡ Во седмата колона се внесува износот на другите движни ствари и права што имаат имотна вредност-акциите доколку се прифати предлогот истите да се дел од сопствените средства;

‡ Во осмата колона се внесува вкупниот износ на недвижните ствари;

‡ Во деветтата колона се внесува вкупниот износ на основната главнина на овластеното правно лице и

‡ Во десеттата колона се внесуваат евентуални забелешки во врска со податоците од одделен ред.

‡ Во формуларот се внесува датумот кога формуларот е завршен.

‡ Лицето кое е одговорно за комплетирање на формуларот го потпишува формуларот.

ССОПЛ: Ниво и структура на средства на овластено правно лице

Овластеното правно лице:

Седиште:

Датум на известување:

Датум на комплетирање на извештајот:
За овластеното правно лице
Потпис на одговорно лице________________________

дата	пари во благајна и салда на готовин. сметки	депозити по видување и други депозити	краткорочни хартии од вредност	обврзн ици	акции	други движни ствари и права што имаат имотна вреднос т	недвижни ствари	средства (2+3+4+5+ 6+7+ +8)	забе леш ка
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

3100.

Врз основа на член 190 став 2 и член 158, член 159, член 161 и член 167 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија" бр. 95/05, 25/07, 7/08 и 57/10), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на 25.10.2010 година, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ВРЕМЕТО И НАЧИНОТ НА ОБЕЛОДЕНУВАЊЕ НА ЦЕНОВНО ЧУВСТВИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ НА АКЦИОНЕРСКИТЕ ДРУШТВА СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ

Член 1

Во член 3 став 1 алинеја 1 од Правилникот за времето и начинот на обелоденување на ценовно чувствителни информации на акционерските друштва со посебни обврски за известување („Службен весник на РМ" бр. 110/2006 и 66/2008) зборовите: „значаен дел" се заменуваат со зборовите: „над 5%".

Стекнувањето или отуѓувањето на над 5% од средствата на акционерското друштво се објавуваат согласно Прилог 2, кој е составен дел на овој правилник.

Член 2

Во член 3 став 1 од Правилникот за времето и начинот на обелоденување на ценовно чувствителни информации на акционерските друштва со посебни обврски за известување по алинеа 14, точката (.) се заменува со точка запирка (;) и се додава нова алинеја 15 која гласи:

„- Сите засновани залози (заложно право) врз подвижни ствари, хартии од вредност, побарувања и други права (рачен залог) и врз недвижности (хипотека) чија што вредност, поединечно и/или кумулативно изнесува најмалку 5% од вредноста на капиталот на друштвото определена врз основа на последните ревидирани годишни финансиски извештаи, согласно Прилог 3, кој е составен дел на овој Правилник."

Член 3

Овој правилник влегува во сила со денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија".

Бр. 03-1952/3
25 октомври 2010 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија
Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

Прилог 2

До Комисија за хартии од вредност на РМ

Број и датум на известување

И З В Е С Т У В А Њ Е

за стекнување или отуѓување на над 5% од средствата на акционерското друштво

Акционерското друштво ____ со матичен број __________ известува дека на ден _________________година има стекнато / отуѓено средства во износ од ________________ евра/денари (по средниот курс на Народната банка на РМ на денот на стекнувањето или отуѓувањето), што претставуваат ___% од вредноста на средствата на друштвото.

Назив на акционерското друштво_____________________

За друштвото _________ (име и презиме на овластеното лице)

Потпис на овластено лице _____________

Прилог 3

До Комисија за хартии од вредност на РМ
Број и датум на известување

И З В Е С Т У В А Њ Е
за сите засновани залози (заложно право) врз подвижни ствари, хартии од вредност, побарувања и други права (рачен залог) и врз недвижности (хипотека)

Акционерското друштво ____ со матичен број _________ известува дека на ден ________________година има засновано вкупно активни залози (заложно право) врз подвижни ствари, хартии од вредност, побарувања и други права (рачен залог) и врз недвижности (хипотека) во висина од _____________ евра/денари (по средниот курс на Народната банка на РМ на денот на засновање на заложното право), што претставува ___% од вредноста на капиталот на друштвото.

Акционерското друштво ____ известува дека на ден ________________година има засновано нов:

- залог врз подвижни ствари во проценета вредност од _______________ евра/денари (по средниот курс на Народната банка на РМ на денот на засновање на заложното право), што претставува ___% од вредноста на капиталот на друштвото;

- залог врз хартии од вредност во проценета вредност од __________________ евра/денари (по средниот курс на Народната банка на РМ на денот на засновање на заложното право), што претставува ___% од вредноста на капиталот на друштвото;

- рачен залог врз побарување и други права во проценета вредност од __________________ евра/денари (по средниот курс на Народната банка на РМ на денот на засновање на заложното право), што претставува ___% од вредноста на капиталот на друштвото и

- залог врз недвижности (хипотека) во проценета вредност од __________________ евра/денари (по средниот курс на Народната банка на РМ на денот на засновање на заложното право), што претставува ___% од вредноста на капиталот на друштвото.

Објавено во „Службен весник на Република Македонија„ број ______ од ____________ година од страна на Нотарот ____________ __________ врз основа на нотарски акт ОДУ број __________, заради обезбедување на кредит/позајмица во корист на доверителот ____, во висина од ________________________ евра/денари (по средниот курс на Народната банка на РМ на денот на засновање на заложното право).

Назив на акционерското друштво____________________
За друштвото ________ (име и презиме на овластеното лице)
Потпис на овластено лице ____________

3101.

Врз основа на член 131 став 7, член 184 став 1 точка б) и член 190 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 95 /2005, 25/2007, 07/2008 и 57/2010), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана на 25.10.2010 година, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА СОДРЖИНАТА, ФОРМАТА И НАЧИНОТ НА ДОСТАВУВАЊЕ НА ГОДИШНИ И ШЕСТМЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАИ ЗА ФИНАНСИСКОТО РАБОТЕЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИОНИОТ ДЕЛ ЗА РАБОТА СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА БАНКА ОВЛАСТЕН УЧЕСНИК НА ПАЗАРОТ НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

Член 1

Со Правилникот за содржината, формата и начинот на доставување на годишните и шестомесечните извештаи за финансиското работење на организациониот дел за работа со хартии од вредност на банка овластен учесник на пазарот на хартии од вредност (во натамошниот текст: Правилник) се уредува содржината, формата на изготвување на неревидираните годишни и шестмесечни извештаи за финансиското работење на организациониот дел за работа со хартии од вредност на банка овластен учесник на пазарот на хартии од вредност (во натамошниот текст: банка), нивното доставување до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија (во натамошниот текст: Комисија) и нивно објавување на Веб страницата на Комисијата.

Член 2

Неревидираните годишни и шестмесечни финансиски извештаи за финансиското работење на банка кој се однесува на организациониот дел ги содржи следните прегледи и извештаи кои се во прилог и се составен дел на овој Правилник, и тоа:
- Преглед на Билансот на успехот;
- Преглед на Билансот на состојбата;
- Извештај за паричните текови;
- Извештај за промени на главнината.

Член 3

Неревидираните годишни и шестмесечни финансиски извештаи за финансиското работење на организационен дел за работа со хартии од вредност на банка се изготвуваат во согласност со Меѓународни сметководствени стандарди, Меѓународни стандарди за финансиско известување, одредбите од Законот за трговските друштва кои што се однесуваат на сметководство и Правилникот за контен план на банки.

Член 4

Прегледот на Билансот на успехот од финансискиот извештај кој се однесува на организациониот дел содржи:
- приходи од провизии и надоместоци;
- расходи од провизии и надоместоци;
- приходи од камати;
- расходи од камати;
- приходи од дивиденди;
- нето-приходи од тргување;
- приходи од други финансиски инструменти;
- расходи од други финансиски инструменти;
- приходи од курсни разлики;
- расходи од курсни разлики;
-останати приходи од дејноста;
- удел во добивката на придружни друштва;
- загуба поради оштетување на финансиските средства, на нето принцип;
- трошоци за вработените;
- амортизација;
- други расходи;
- удел во загубата во придружни друштва;
- добивка (загуба) пред оданочувањето;
- данок на добивка и
- добивка (загуба) за финансиската година.

Член 5

Преглед на Билансот на состојбата од финансискиот извештај кој се однесува на организациониот дел содржи:

АКТИВА:

- парични средства и парични еквиваленти;
- депозити во банка;
- кредити на и побарувања од банки;
- кредити на и побарувања од други комитенти
- останати тековни побарувања;
- вложувања во хартии од вредност за тргување;
- вложувања расположиви за продажба;
- финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех определени како такви преку почетното признавање;
- деривatни средства чувани за управување со ризик;
- нематеријални средства;
- недвижности, постројки и опрема;
- побарувања за повеќе платен данок;
- останати побарувања;

ПАСИВА:

- добавувачи и други обврски;
- депозити на други комитенти;
- обврски за позајмици, кредити;
- издадени должнички хартии од вредност;
- обврски за даноци и придонеси;
- останати обврски;
- обврска за тргување;
- финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех определени како такви преку почетното признавање;
- деривatни средства чувани за управување со ризик;
-субординирани обврски,
- посебна резерва и резервирања;
- запишан капитал;
- премии од акции;
- законски резерви;
- останати резерви и
- задржана добивка (акумулирана загуба).

Член 6

Извештајот за паричните текови од финансискиот извештај кој се однесува на организациониот дел на банка содржи:

А. Паричен тек од оперативни активности:
- добивка/ (загуба) пред оданочување;
корегирано за:
- амортизација;
- капитална добивка /(загуба) од продажба на недвижности и опрема;
- приходи од камати;
- расходи од камати;
- вложувања во хартии од вредност за тргување;
- приходи од дивиденда;
- удели во добивка/(загуба) на придружни друштва;
- останати тековни побарувања;
- останати тековни обврски;
- останати корекции.

Б. Паричен тек од инвестициската дејност:
- прилив/(одлив) од набавка на недвижности, опрема и постојки;
- прилив/(одлив) од набавка на нематеријални средства;
- вложувања во хартии од вредност;
- прилив од продажба на хартии од вредност;
- вложувања во придружни друштва и подружници;
- прилив/(одлив)од нематерјални средства;
- останати приливи/(одливи) од инвестициската дејност;
- други расходи.

В. Паричен, готовински тек од финансиски активности:
- прилив/ одлив од должнички хартии од вредност;
- прилив/ одлив сопственички хартии од вредност;
- прилив/одлив од сопствени акции;
- (платени дивиденди);
- останати приливи/(одливи) од финансирањето.

Нето-зголемувања/(намалување) на парични средства и еквиваленти;
Парични средства и еквиваленти на 1 јануари и Парични средства и еквиваленти на 31 декември.

Член 7

Извештај за промени на главнината на банката од финансискиот извештај, кој се однесува на организациониот дел содржи:
- состојба на 01.01 за претходна година од годината за која се изготвува извештајот на акционерскиот капитал, резервите, акумулираната добивка, останатите резерви и за вкупниот капитал;
- добивка;
- вредност на хартиите од вредност за продажба сведени по пазарни цени;
- состојба на 31.12 за претходна година од годината за која се изготвува извештајот на акционерскиот капитал, резервите, акумулираната добивка, останатите резерви и за вкупниот капитал;
- состојба на 01.01 за годината за која се изготвува извештајот на акционерскиот капитал, резервите, акумулираната добивка, останатите резерви и за вкупниот капитал;
- добивка;
- вредност на хартиите од вредност за продажба сведени по пазарни цени;
- состојба на 31.12 за годината за која се изготвува извештајот на акционерскиот капитал, резервите, акумулираната добивка, останатите резерви и за вкупниот капитал.

Член 8

Неревидираните годишни извештаи за финансиско-то работење на организациониот дел на банката од член 2 од овој Правилник, банката го доставува до Комисијата по електронски пат најдоцна до 31 мај во тековната година за предходната година.

Неревидираниот шестмесечни извештаи за финансиското работење на организациониот дел на банката од член 2 од овој Правилник, банката го доставува до Комисијата по електронски пат најдоцна до 30 (триесет) календарски дена по истекот на периодот за кој се однесува извештајот.

Член 9

Неревидираните годишни и шестмесечни извештаи за финансиското работење на организациониот дел на банката од член 2 од овој Правилник ги потпишуваат: одговорното лице на банката, директорот на организациониот дел за работа со хартии од вредност и одговорното лице за изготвување на годишни и шестомесечните извештаи за финансиското работење.

Член 10

Со неревидираните годишни и шестмесечни извештаи за финансиското работење на организациониот дел на банката за работа со хартии од вредност до Комисијата се доставуваат изјави од одговорното лице на банката, директорот на организациониот дел за работа со хартии од вредност и одговорното лице за изготвување на годишните и шестомесечните извештаи за финансиското работење, со кои се потврдуваат точноста и вистинитоста на податоците од извештаите.

Преодни и завршни одредби

Член 11

Обврската за доставување на неревидираните годишни и шестмесечни извештаи за финансиското работење ќе отпочне да се применува со годишните извештаи за финансиското работење на организациониот дел на банка кои се однесуваат за периодот од 1.01.2010 година до 31.12.2010 година.

Член 12

Неревидираните годишни и шестмесечни извештаи за финансиското работење на организациониот дел на банката за работа со хартии од вредност од член 2 на овој Правилник, Комисијата ќе ги направи достапни на јавноста преку својата веб страна (www.sec.gov.mk), во рок од 5 дена од нивното доставување до Комисијата за хартии од вредност.

Член 13

Правилникот влегува во сила со денот на неговото објавување во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува со 1.01.2011 година.

Бр. 03-2511/1
25 октомври 2010 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија
Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

Прилог 1.

БИЛАНС НА УСПЕХ

	тековна* година	претходна година
- приходи од провизии и надоместоци;		
- расходи од провизии и надоместоци;		
Нето приходи од провизии и надоместоци		
- приходи од камати;		
- расходи од камати;		
Нето приходи од камати		
- приходи од дивиденди;		
- нето-приходи од тргување;		
- приходи од други финансиски инструменти;		
- расходи од други финансиски инструменти;		
- приходи од курсни разлики;		
- расходи од курсни разлики;		
- останати приходи од дејноста;		
- удел во добивката на придружни друштва;		
- загуба поради оштетување на финансиските средства, на нето принцип;		
- трошоци за вработените;		
- амортизација;		
- други расходи;		
- удел во загубата во придружни друштва;		
Оперативна добивка		
Добивка (загуба) пред оданочувањето		
Данок на добивка		
Нето добивка (загуба)		

Одговорното лице на банката_________________

Директорот на организациониот дел _____________

Одговорното лице за изготвување на извештаите ___________

/*тековна година е годината за која се изготвува билансот

Прилог 2.

БИЛАНС НА СОСТОЈБА

	тековна година	претходна година
АКТИВА (СРЕТСТВА)		
- парични средства и парични еквиваленти;		
- депозити во банка;		
- кредити на и побарувања од банки;		
- кредити на и побарувања од други комитенти;		
- останати тековни побарувања;		
Вкупно тековни средства		
- вложувања во хартии од вредност за тргување;		
- вложувања расположиви за продажба;		
- финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех определени како такви преку почетното признавање;		
- деривативни средства чувани за управување со ризик;		
- нематеријални средства;		
- недвижности, постројки и опрема;		
- побарувања за повеќе платен данок;		
- останати побарувања;		
Вкупно нетековни средства		
ВКУПНА АКТИВА (СРЕДСТВА)		
ПАСИВА (ОБВРСКИ И КАПИТАЛ)		
- добавувачи и други обврски;		
- депозити на други комитенти;		
- обврски за позајмици, кредити;		
- издадени должнички хартии од вредност;		
- обврски за даноци и придонеси;		
- останати обврски;		

Вкупно тековни обврски

- обврска за тргување;
- финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех определени како такви преку почетното признавање;
- дериватни средства чувани за управување со ризик;
-субординирани обврски,
- посебни резерви и резервирање;

Вкупно нетековни обврски

- запишан капитал;
- премии од акции;
- законски резерви;
- останати резерви и
- задржана добивка (акумулирана загуба).

Вкупен капитал и резерви

ВКУПНА ПАСИВА (ОБВРСКИ И КАПИТАЛ)

Одговорното лице на банката_________________
Директорот на организациониот дел _____________
Одговорното лице за изготвување извештаите ___________

/*тековна година е годината за која се изготвува билансот

Прилог 3

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИОТ ТЕК

	текoвна* година	претходна година

А. Паричен тек од оперативни активности:

- добивка (загуба) пред оданочување;
корегирано за :
- амортизација;
- капитална добивка (загуба) од продажба на недвижности и опрема;
- приходи од камати;
- расходи од камати;
- вложувања во хартии од вредност за тргување;
- приходи од дивиденда;
- удели во добивка/(загуба) на придружни друштва;
- останати тековни побарувања;
- останати тековни обврски;
- останати корекции;

Б. Паричен тек од инвестициската дејност:

- прилив/(одлив) од набавка на недвижности, опрема и постојки;
- прилив/(одлив) од набавка на нематеријални средства;
- вложувања во хартии од вредност;
- прилив од продажба на хартии од вредност;
- во вложувања во придружни друштва и подружници;
- прилив/(одлив)од нематерјални средства;
- останати приливи/(одливи) од инвестициската дејност;
- други расходи;

В. Паричен, готовински тек од финансиски активности:

- прилив/ одлив од должнички хартии од вредност;
- прилив/ одлив сопственички хартии од вредност;
- прилив/одлив од сопствени акции;
- (платени дивиденди)
- останати приливи/(одливи) од финансирањето;

Нерто-зголемувања/(намалување) на парични средства и еквиваленти;
Парични средства и еквиваленти на 1 јануари и
Парични средства и еквиваленти на 31 декември

Одговорното лице на банката_________________
Директорот на организациониот дел _____________
Одговорното лице за изготвување на извештаите ___________
/*тековна година е годината за која се изготвува извештајот

Прилог 4

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИ НА КАПИТАЛОТ

	Акционен/ капитал	резерви	/акумулирана/ добивка	останати/ резерви	вкупен капитал
- состојба на 01-01 за предходна година;					
- добивка;					
- вредност на хартиите од вредност за продажба по пазарни цени					
- состојба на 31-12 за предходна година					
- состојба на 01-01 за тековна* година					
- добивка;					
- вредност на хартиите од вредност за продажба по пазарни цени;					
- состојба на 31-12 за тековна* година					

Одговорното лице на банката_________________

Директорот на организациониот дел _____________

Одговорното лице за изготвување на извештаите ___________

/*тековна година е годината за која се изготвува билансот

ДРЖАВНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

3102.

Врз основа на член 30 став (1) од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија„ број 40/06 и 136/08) и член 10 став 1 од Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ број 52/00, 112/00, 34/01, 103/01, 43/02, 98/02, 17/03, 43/03, 85/03, 17/04, 69/04, 81/05, 61/06, 36 /07, 161/08, 6/09, 114/09 и 36/10), Државната изборна комисија, на седницата одржана на 15 ноември 2010 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ИМЕНУВАЊЕ НА ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАР НА ДРЖАВНАТА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

I. За генерален секретар на Државната изборна комисија, се именува

- Биљана Стојановска, дипломиран правник, досегашен генерален секретар на Државната изборна комисија.

II. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-1773/1 Државна изборна комисија
15 ноември 2010 година Претседател,
Скопје **Александар Новакоски,** с.р.

3103.

Врз основа на член 30 став (1) од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 40/06 и 136/08) Државната изборна комисија, на седницата одржана на 15 ноември 2010 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ИМЕНУВАЊЕ НА ЗАМЕНИК ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАР НА ДРЖАВНАТА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

I. За заменик генерален секретар на Државната изборна комисија, се именува

- Расим Мустафа, дипломиран правник, досегашен заменик генерален секретар на Државната изборна комисија.

II. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-1774/1 Државна изборна комисија
15 ноември 2010 година Претседател,
Скопје **Александар Новакоски,** с.р.

СОВЕТ ЗА РАДИОДИФУЗИЈА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3104.

Врз основа на член 37 став 1 точки 2 и 5 и член 63 став 1 алинеја 4 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр. 100/2005, 19/2007, 103/2008, 152/2008, 6/2010 и 145/2010), а во согласност со член 261 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на РМ“ бр. 38/2005 и 110/2008) и член 28 став 1 од Законот за управните спорови („Службен весник на РМ“ бр. 62/2006) и заклучокот на Советот бр. 02-3263/6 од 16.11.2010 година, Советот за радиодифузија на Република Македонија, на 22-та седница, одржана на ден 12.11.2010 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ПОНИШТУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ОДЗЕМАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ВРШЕЊЕ РАДИОДИФУЗНА ДЕЈНОСТ

СЕ ПОНИШТУВА одлуката на Советот за радиодифузија бр. 07-217 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3468/1 од 26.11.2008 година на ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје („Службен весник на РМ“ бр. 110/2010).

СЕ ЗАДОЛЖУВА ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје, најдоцна до 20.11.2010 година, да ги исполни следниве финансиски и други обврски по заклучокот на Советот бр. 02-2725/2 од 21.09.2010 година и заклучокот на Советот бр. 02-3263/6 од 16.11.2010 година, односно:

- да ги плати трошоците за судски такси во поведената постапка пред Основниот суд Скопје 2 - Скопје по тужбата со предлог за издавање платен налог, во износ од 24.000,00 денари;
- да ги плати трошоците за судски такси во постапката по управниот спор пред Управниот суд на РМ во вкупен износ од 480,00 денари;
- да ги плати трошоците од 4.277,00 денари за објавување на Одлуката за одземање на дозволата во “Службен весник на РМ”; и
- да ја повлече тужбата против Советот за радиодифузија, за пониш-тување на одлуката бр. 07-217 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3468/1 од 26.11.2008 година, поднесена до Управниот суд, и заведена под У-з бр. 596/2010.

Оваа одлука, стапува во сила на ден 22.11. 2010 година, под услов ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје навремено да ги исполни сите финансиски и други обврски, содржани во ставот 2 алинеја 1, 2, 3 и 4 од нејзината изрека, кон Советот за радиодифузија на Република Македонија.

Доколку радиодифузерот ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје не ги исполни обврските од ставот 2 алинеја 1, 2, 3 и 4 од изреката на оваа одлука во наведениот рок, останува во сила одлуката на Советот за радиодифузија бр. 07-217 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3468/1 од 26.11.2008 година.

СЕ ЗАДОЛЖУВА ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје надоместокот за вршење радиодифузна дејност за периодот од 15.08.2010 заклучно со 15.08.2011 година, во износ од 59.000 евра (во денарска противвредност) да го плати дополнително, во рок од 15 дена од денот на издавањето на фактурата.

Оваа одлука да се објави во „Службен весник на РМ”.

О б р а з л о ж е н и е

Советот за радиодифузија на Република Македонија, на својата 15 – та седница, одржана на 11.08.2010 година, донесе одлука бр. 07-217 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3468/1 од 26.11.2008 година на ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје, согласно член 63 став 1 алинеја 4 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр. 100/2005, 19/2007, 103/2008, 152/2008 и 6/2010), а поради неплаќање на годишниот надоместок за вршење на радиодифузна дејност во рокот утврден во дозволата.

Советот за радиодифузија, на својата 16-та седница, одржана на ден 21.09.2010 година, ја усвои Информацијата во врска со доставеното известување на ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје бр. 07-217 од 17.09.2010 година за уплата на доспеаниот надоместок за вршење радиодифузна дејност со предлог за постапување на Советот согласно член 261 од ЗОУП, по што го донесе следниов заклучок бр. 02-2725/2 од 21.09.2010 година:

„Да се пристапи кон поништување на Одлуката на Советот за радиодифузија за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-217 од 19.08.2010 година на ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје, согласно законската можност содржана во член 261 од Законот за општа управна постапка и член 28 став 1 од Законот за управните спорови, откако ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје, најдоцна до 01.10.2010 година, ќе ги исполни следниве финансиски обврски, односно ќе ги плати:

- стасаните обврски по основ годишен надоместок за вршење радиодифузна дејност во вкупен износ од 3.873.377,00 денари,

- трошоците за судски такси во поведената постапка пред Основниот суд Скопје 2 Скопје по тужбата со предлог за издавање платен налог во износ од 24.000,00 денари,

- трошоците за судски такси во постапката по управниот спор пред Управниот суд на РМ во вкупен износ од 480,00 денари, и

- износ од 4.277,00 денари за објавување на Одлуката за одземање на дозволата во „Службен весник на РМ”.

Доколку радиодифузерот ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје не ги исполни наведените обврски, останува во сила Одлуката за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-217 од 19.08.2010 година.

Надоместокот за вршење радиодифузна дејност за периодот од 15.08.2010 заклучно со 15.08.2011 година, во износ од 59.000 евра (во денарска противвредност) ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје мора да го плати дополнително, во рок од 15 дена од денот на издавањето на фактурата.“

На 01.10.2010 година, со потпис на основачот на компанијата PINK INTERNATIONAL COMPANY, е издадена потврда за негова неотповиклива подготвеност да изврши уплата на финансиски средства за купување на телевизијата К – 15, во оној момент кога тоа административно ќе биде можно и легално, што подразбира дозвола на сите надлежни институции.

На 10.11.2010 година, со потпис на прокуристот на компанијата PINK INTERNATIONAL COMPANY, е упатено писмо до претседателот на Советот за радиодифузија, во кое, покрај другото, се наведува дека споменатата компанија е заинтересирана за сопственичко учество во сопственичката структура на одредени постоечки радиодифузни друштва кои се занимаваат со емитување на телевизиски програми на подрачјето на Република Македонија, а се со цел да започне емитување на телевизиска програма по терестријален и сателитски пат со префиксот PINK на наведеното подрачје и дека во рамките на таа заинтересираност PINK INTERNATIONAL COMPANY веќе преговарал со одредени радиодифузери за да се дефинираат условите за пренос на сопственичките удели во тие радиодифузни друштва. Во писмото се напоменува дека деловните преговори се во завршна фаза и дека во секој момент се очекува нивна финализација, како и дека од Советот за радиодифузија ќе биде побарана согласност во врска со промената на сопственичката структура, во согласност со член 17 став 2 од Законот за радиодифузната дејност. Во предметното писмо не се именуваат радиодифузерите од Република Македонија со кои преговарала компанијата PINK INTERNATIONAL COMPANY.

ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје и ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје, на ден 11.11.2010 година, до Советот за радиодифузија доставија известување бр. 03-3337/1 од 11.11.2010 година, во кое наведоа дека веќе подолго време преговараат со странскиот инвеститор PINK INTERNATIONAL COMPANY, кој е заинтересиран за сопственичко учество во сопственичката структура на овие две трговски радиодифузни друштва кои се занимаваат со емитување на телевизиски програми на подрачјето на Република Македонија. Имајќи ја предвид сериозноста и обемноста на преговорите, тие се одвиваат во еден подолг временски период, а овие денови преговорите ќе се финализираат. Свесни за роковите кои Советот за радиодифузија ги определи согласно заклучокот на Советот за радиодифузија бр. 02-2725/2 од 21.09.2010 година, наведуваат дека тие се соочиле со одредени проблеми при реализирањето на

определени активности во Агенцијата за електронски комуникации на РМ, поради што не биле во можност дадените рокови да ги запазат, односно испочитуваат. Поради сето погоре наведено, замолија за дополнителен рок, како би можеле успешно да ги завршат преговорите, со што непречено ќе овозможат влез на странски капитал во РМ, гарантирајќи му правна сигурност на купувачот, со оглед дека се работи за влез на радиодифузер со веќе докажан квалитет и за придонес во подигањето на севкупните радиодифузни стандарди во РМ.

На ден 12.11.2010 година, од увидот во изводот од жиро сметката на Советот за радиодифузија, се утврди дека ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје, на име стасани обврски, по основ годишен надоместок за вршење радиодифузна дејност, на истата таа дата, платил вкупен износ од 3.873.377,00 денари.

Не е спорно дека ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје има поднесено навремена тужба против Советот за радиодифузија, за поништување на одлуката бр. 07-217 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3468/1 од 26.11.2008 година, до Управниот суд, заведена под У-з бр.596/2010. Трошоците по таа тужба изнесуваат 480,00 денари.

Не е спорно дека Советот за радиодифузија има поведено постапка пред Основниот суд Скопје 2 Скопје по тужба со предлог за издавање платен налог, која повлекува обврска за плаќање на судски такси во износ од 24.000,00 денари, како што не е спорно дека Советот за радиодифузија има платено износ од 4.277,00 денари за објавување на одлуката за одземање на дозволата бр. 07-3468//1 од 26.11.2008 година во "Службен весник на РМ".

Со оглед на објективноста, а со тоа оправданоста на причините за неплаќање на стасаните обврски, по основ годишен надоместок за вршење радиодифузна дејност, во вкупен износ од 3.873.377,00 денари, и исполнувањето на таа обврска со уплата на вкупниот наведен износ на ден 12.11.2010 година, и законските можности за поништување на одлуката бр. 07-217 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3468/1 од 26.11.2008 година, содржани во член 261 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на РМ" бр. 38/2005 и 110/2008) и член 28 став 1 од Законот за управните спорови („Службен весник на РМ" бр. 62/2006), Советот за радиодифузија, одлучи како во изреката на оваа одлука.

Бр. 07 - 400	Совет за радиодифузија
16 ноември 2010 год ина	Претседател,
Скопје	**Зоран Стефаноски,** с.р.

Правна поука: Против оваа одлука ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје има право во рок од 15 дена од денот на нејзиното добивање да поднесе тужба до надлежен суд.

3105.

Врз основа на член 37 став 1 точки 2 и 5 и член 63 став 1 алинеја 4 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ" бр. 100/2005, 19/2007, 103/2008, 152/2008, 6/2010 и 145/2010), а во согласност со член 261 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на РМ" бр. 38/2005 и 110/2008) и член 28 став 1 од Законот за управните спорови („Службен весник на РМ" бр. 62/2006) и заклучокот на Советот бр. 02-3263/6 од 16.11.2010 година, Советот за радиодифузија на Република Македонија, на 22-та седница, одржана на ден 12.11.2010 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ПОНИШТУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ОДЗЕМАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ВРШЕЊЕ РАДИОДИФУЗНА ДЕЈНОСТ

СЕ ПОНИШТУВА одлуката на Советот за радиодифузија бр. 07-216 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3481/1 од 27.11.2008 година на ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје, („Службен весник на РМ" бр. 110/2010).

СЕ ЗАДОЛЖУВА ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје, најдоцна до 20.11.2010 година, да ги исполни следниве финансиски и други обврски по заклучокот на Советот бр. 02-2725/2 од 21.09.2010 година и заклучокот на Советот бр. 02-3263/6 од 16.11.2010 година, односно:

- да ги плати трошоците за судски такси во поведената постапка пред Основниот суд Скопје 2 - Скопје по тужбата со предлог за издавање платен налог, во износ од 23.870,00 денари;
- да ги плати трошоците за судски такси во постапката по управниот спор пред Управниот суд на РМ во вкупен износ од 480,00 денари;
- да ги плати трошоците од 4.277,00 денари за објавување на Одлуката за одземање на дозволата 07-216 од 19.08.2010 година во "Службен весник на РМ"; и
- да ја повлече тужбата против Советот за радиодифузија, за пониш-тување на одлуката бр. 07-216 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3481/1 од 27.11.2008 година, поднесена до Управниот суд, и заведена под У- з бр. 595/2010.

Оваа одлука стапува во сила на ден 22.11. 2010 година, под услов ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје навремено да ги исполни сите финансиски и други обврски, содржани во ставот 2 алинеја 1, 2, 3 и 4 од нејзината изрека, кон Советот за радиодифузија на Република Македонија.

Доколку радиодифузерот ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје не ги исполни обврските од ставот 2 алинеја 1, 2, 3 и 4 од изреката на оваа одлука во наведениот рок, останува во сила одлуката на Советот за радиодифузија бр. 07-216 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3481/1 од 27.11.2008 година.

СЕ ЗАДОЛЖУВА ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје надоместокот за вршење радиодифузна дејност за периодот од 15.08.2010 заклучно со 15.08.2011 година, во износ од 39.412 евра (во денарска противвредност) да го плати дополнително, во рок од 15 дена од денот на издавањето на фактурата.

Оваа одлука да се објави во „Службен весник на РМ“.

О б р а з л о ж е н и е

Советот за радиодифузија на Република Македонија, на својата 15–та седница, одржана на 11.08.2010 година, донесе одлука бр. 07-216 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3481/1 од 27.11.2008 година на ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје, согласно член 63 став 1 алинеја 4 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр. 100/2005, 19/2007, 103/2008, 152/2008 и 6/2010), а поради неплаќање на годишниот надоместок за вршење на радиодифузна дејност во рокот утврден во дозволата.

Советот за радиодифузија, на својата 16-та седница, одржана на ден 21.09.2010 година, ја усвои Информацијата во врска со доставеното известување на ТРД К–15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје бр. 07-216 од 17.09.2010 година за уплата на доспеаниот надоместок за вршење радиодифузна дејност со предлог за постапување на Советот согласно член 261 од ЗОУП, по што го донесе следниов заклучок бр. 02-2725/2 од 21.09.2010 година:

„Да се пристапи кон поништување на Одлуката на Советот за радиодифузија за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-216 од 19.08.2010 година на ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје, согласно законската можност содржана во член 261 од Законот за општа управна постапка и член 28 став 1 од Законот за управните спорови, откако ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје, најдоцна до 01.10.2010 година, ќе ги исполни следниве финансиски обврски, односно ќе ги плати:

- стасаните обврски по основ годишен надоместок за вршење радиодифузна дејност во вкупен износ од 2.387.063,50 денари,

- трошоците за судски такси во поведената постапка пред Основниот суд Скопје 2 Скопје по тужбата со предлог за издавање платен налог во износ од 23.870,00 денари,

- трошоците за судски такси во постапката по управниот спор пред Управниот суд на РМ во вкупен износ од 480,00 денари, и

- износ од 4.277,00 денари за објавување на Одлуката за одземање на дозволата во „Службен весник на РМ”.

Доколку радиодифузерот ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје не ги исполни наведените обврски, останува во сила Одлуката за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-216 од 19.08.2010 година.

Надоместокот за вршење радиодифузна дејност за периодот од 15.08.2010 заклучно со 15.08.2011 година, во износ од 39.412 евра (во денарска противвредност) ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје мора да го плати дополнително, во рок од 15 дена од денот на издавањето на фактурата.“

На 01.10.2010 година, со потпис на основачот на компанијата PINK INTERNATIONAL COMPANY, е издадена потврда за негова неотповиклива подготвеност да изврши уплата на финансиски средства за купување на телевизијата К – 15, во оној момент кога тоа административно ќе биде можно и легално, што подразбира дозвола на сите надлежни институции.

На 10.11.2010 година, со потпис на прокуристот на компанијата PINK INTERNATIONAL COMPANY, е упатено писмо до претседателот на Советот за радиодифузија, во кое, покрај другото, се наведува дека спомenатата компанија е заинтересирана за сопственичко учество во сопственичката структура на одредени постоечки радиодифузни друштва кои се занимаваат со емитување на телевизиски програми на подрачјето на Република Македонија, а се со цел да започне емитување на телевизиска програма по терестријален и сателитски пат со префиксот PINK на наведеното подрачје и дека во рамките на таа заинтересираност PINK INTERNATIONAL COMPANY веќе преговарал со одредени радиодифузери за да се дефинираат условите за пренос на сопственичките удели во тие радиодифузни друштва. Во писмото се напоменува дека деловните преговори се во завршна фаза и дека во секој момент се очекува нивна финализација, како и дека од Советот за радиодифузија ќе биде побарана согласност во врска со промената на сопственичката структура, во согласност со член 17 став 2 од Законот за радиодифузната дејност. Во предметното писмо не се именуваат радиодифузерите од Република Македонија со кои преговарала компанијата PINK INTERNATIONAL COMPANY.

ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје и ТРД БМ Телевизија ДООЕЛ – Скопје, на ден 11.11.2010 година, до Советот за радиодифузија достави известување бр. 03-3337/1 од 11.11.2010 година, во кое наведоа дека веќе подолго време преговараат со странскиот инвести-

тор PINK INTERNATIONAL COMPANY, кој е заинтересиран за сопственичко учество во сопственичката структура на овие две трговски радиодифузни друштва кои се занимаваат со емитување на телевизиски програми на подрачјето на Република Македонија. Имајќи ја предвид сериозноста и обемноста на преговорите, тие се одвиваат во еден подолг временски период, а овие денови преговорите ќе се финализираат. Свесни за роковите кои Советот за радиодифузија ги определи согласно заклучокот на Советот за радиодифузија бр. 02-2725/2 од 21.09.2010 година, наведуваат дека тие се соочиле со одредени проблеми при реализирањето на одредени активности во Агенцијата за електронски комуникации на РМ, поради што не биле во можност дадените рокови да ги запазат, односно испочитуваат. Поради сето погоре наведено, замолија за дополнителен рок, како би можеле успешно да ги завршат преговорите, со што непречено ќе овозможат влез на странски капитал во РМ, гарантирајќи му правна сигурност на купувачот, со оглед дека се работи за влез на радиодифузер со веќе докажан квалитет и за придонес во подигањето на севкупните радиодифузни стандарди во РМ.

На ден 12.11.2010 година, од увидот во изводот од жиро сметката на Советот за радиодифузија, се утврди дека ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје, на име стасани обврски, по основ годишен надоместок за вршење радиодифузна дејност, на истата таа дата, платил вкупен износ од 2.387.063,50 денари.

Не е спорно дека ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје има поднесено навремена тужба против Советот за радиодифузија, за поништување на одлуката бр. 07-216 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3481/1 од 27.11.2008 година, до Управниот суд, заведена под У-з бр. 595/2010. Трошоците по таа тужба изнесуваат 480,00 денари.

Не е спорно дека Советот за радиодифузија има поведено постапка пред Основниот суд Скопје 2 Скопје по тужба со предлог за издавање платен налог, која повлекува обврска за плаќање на судски такси во износ од 23.870,00 денари, како што не е спорно дека Советот за радиодифузија има платено износ од 4.277,00 денари за објавување на одлуката за одземање на дозволата бр. 07-3481/1 од 27.11.2010 година во „Службен весник на РМ".

Со оглед на објективноста, а со тоа и оправданоста на причините за неплаќање на стасаните обврски, по основ годишен надоместок за вршење радиодифузна дејност, во вкупен износ од 2.387.063,50 денари, и исполнувањето на таа обврска со уплата на вкупниот наведен износ на ден 12.11.2010 година, и законските можности за поништување на одлуката бр. 07-216 од 19.08.2010 година, за одземање на дозволата за вршење радиодифузна дејност бр. 07-3481/1 од 27.11.2008 година, содржани во член 64 од истиот закон, член 261 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на РМ" бр. 38/2005 и 110/2008) и член 28 став 1 од Законот за управните спорови („Службен весник на РМ" бр. 62/2006), Советот за радиодифузија, одлучи како во изреката на оваа одлука.

Бр. 07 - 401	Совет за радиодифузија
16 ноември 2010 година	Претседател,
Скопје	**Зоран Стефаноски,** с.р.

Правна поука: Против оваа одлука ТРД К – 15 МИНУС ДООЕЛ – Скопје има право во рок од 15 дена од денот на нејзиното добивање да поднесе тужба до надлежен суд.

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2010 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија" излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622
2010150